CHAMARAJAPET,

Mysore, 2nd October, 1905.

The thanks of every Hindu are due to Mr. Gomatam Srinivasa Josier of Mysore for his having given to the Telugu Reading world, a very neat, thoroughly accurate and in everyway delightfully got up Edition of Krishna-Yajurveda. I sincerely hope that this cheap edition will be a means of placing the Veda in the Hands of every Hindu who values his father's religion so that he may understand its theory and practice.

సర్గాదౌ పద్మయోనౌ తరలితమనసా తిష్ఠతి వ్యగ్రమోహే।
పశ్చాద్రక్షోహృతేఽస్మిన్ పరిమృదితజనే తామ్యతి స్వర్గలోకే॥
అర్వాక్త్వేహలోకే ప్రసరతి పరమేమోహనే క్రిప్తశాస్త్రే।
సర్వత్రైవైకబన్ధుర్వితిమిరకరణే వేదదః శ్రీనివాసః॥

G. KASTURI AIYENGAR, M.A.,
Professor, Maharaja's College,
MYSORE

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయనమః

మహనీయులైన వైదికశ్రేష్ఠులవారి సన్నిధిలో ప్రణతి పూర్వకమైన విజ్ఞాపనములు

పూజ్యులైన మన దండ్రిగారు ౧౦-౧౫ సంవత్సరముల పూర్వము వేద విద్యార్థులకొరకు ద్వితీయవారం ముద్రింపించిన యజుస్సంహితా పూర్వభాగం ౨౦౦౦ వేల ప్రతులన్నియూ విద్యార్థులచే పరిగ్రహింపబడి పునః బహుమందులు ఏతద్గ్రంథమును అపేక్షించిన కారణం ఇపుడు తృతీయ ముద్రణం 3000 వేల ప్రతులను బహుద్రవ్యవ్యయముతో అతి శుద్ధముగా ముద్రింపించినాము. వేదవిద్యాధ్యేతృలు ప్రతులను వి. పి. తపాలు మూలముగా గ్రహించి సంతసింతురని నమ్ముచున్నాను.

ప్రకృతము మనయందు యజుర్వేదము అశీతిద్వయమున్న, సంహితా సప్త కాణ్డములయొక్క పదభాగము, అశీతిద్వయములో నుండు పనసులయొక్క ఆదినిర్దేశకమగు పంచాశదనుక్రమణికా అనే గ్రంథరత్నము, సప్తలక్షణి, త్రిభాష్యరత్న వైదికాభరణమను వ్యాఖ్యాద్వయసమేత ప్రాతిశాఖ్యమను విద్వదుపయోగి గ్రంథము, స్మార్తవర్యులకు అత్యాదరణీయమైన మహన్యాసాది అను గ్రంథరత్నము, అని యజుర్వేదీయ గ్రంథంబులన్నియూ సుదృఢపత్ర స్ఫుటాక్షర శుద్ధప్రతులుగా దొరుకుతున్నవి.

ఆస్తికవర్యులు తమతమకు ప్రకృతమైన గ్రంథములను మననుంచి స్వీకరింపురని నమ్ముచున్నాను.

శ్రీముఖ వై. కృ. పంచమి
మైసూరు.

ఇతి విజ్ఞప్తిః
గోమఠం రామానుజ జోస్యర్.

OFFICE OF THE CURATOR,
GOVERNMENT ORIENTAL LIBRARY,
Mysore, 23rd October 1902.

I have much pleasure in adding my testimony to the already acknowledged merit of the publication, in Telugu character, by M. R. Ry. Sreenivasa Jois of Mysore, of all the texts belonging to the Taithiriya-Sakha of Krishna-Yajurveda. For the first time, these texts have been made available in a handy and correct form. The texts have been carefully edited and printed on nice paper and in good types and are sold at comparatively low prices in parts. The publisher deserves well of the public.

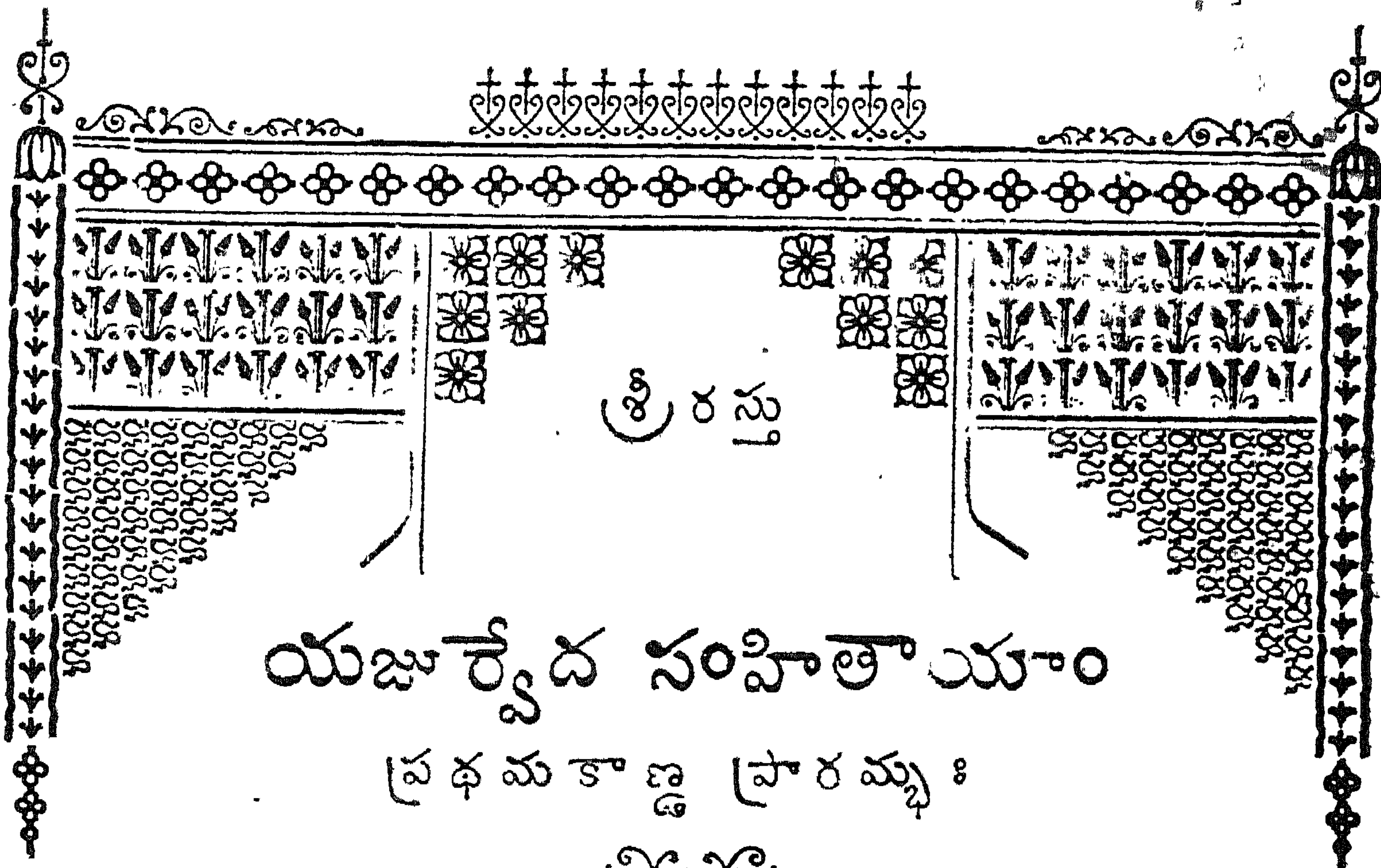
Any help rendered to him in completing his second and beautiful edition of the Taithiriya-Samhita will be a real service in the cause of the Vedic Literature. His publications have no doubt greatly lightened the task of the Vedic teacher and improved the pupils' opportunities of learning the texts.

A. MAHADEVA SASTRY, B.A., F.T.S.,
Curator.

To

M. R. Ry.

Sriman GOMATHAM SRINIVASA JOIS,
Palace Ritvik,
Mysore.

శ్రీరస్తు

యజుర్వేద సంహితాయాం

ప్రథమకాణ్డ ప్రారమ్భః

హరిః ఓమ్॥ ఇషే త్వోర్జే త్వా వాయవస్థోపాయవస్థ దేవో వస్సవితా ప్రార్పయతు శ్రేష్ఠతమాయ కర్మణ ఆప్యాయధ్వమఘ్నియా దేవభాగమూర్జస్వతీః పయస్వతీః ప్రజావతీరనమీవా అయక్ష్మా మా వస్తేన ఈశత మాఽఘశగ్ంసో రుద్రస్య హేతిః పరి వో వృణక్తు ధ్రువా అస్మిన్గోపతౌ స్యాత బహ్వీర్యజమానస్య పశూన్పాహి ॥ ౧ ॥

ఇషే త్రిచత్వారిగ్ంశత్ ॥ ౧ ॥

యజ్ఞస్య ఘోషదసి ప్రత్యుష్టగ్ం రక్షః ప్రత్యుష్టా అరాతయః ప్రేయమగాద్ధిషణా బర్హిరచ్ఛ మనునా కృతా స్వధయా వితష్టా త ఆ వహన్తి కవయః పురస్తాద్దేవేభ్యో జుష్టమిహ బర్హిరాసదే దేవానాం పరిషూతమసి వర్షవృద్ధమసి దేవబర్హిర్మా త్వాఽన్వఙ్మా తిర్యక్పర్వ తే రాధ్యాసమాచ్ఛేత్తా తే మా రిషం దే-

వబర్హిశ్శతవల్శం వి రోహ సహస్రవల్శాః ॥౨॥ వి వయగ్ం
రుహేమ పృథివ్యాస్సంపృచః పాహి సుసంభృతా త్వా సం భరా-
మ్యదిత్యై రాస్నాఽసీన్ద్రాణ్యై సంనహనం పూషా తే గ్రన్థిం గ్ర-
థ్నాతు స తే మాఽఽస్థాదిన్ద్రస్య త్వా బాహుభ్యా ముద్యచ్ఛే బృ-
హస్పతేర్మూర్ధ్నా హరామ్యుర్వన్తరిక్షమన్విహి దేవఙ్గమమసి ॥ 3॥

సహస్రవల్శా అష్టాత్రిగ్ంశచ్చ ॥ ౨ ॥

శున్ధధ్వం దైవ్యాయ కర్మణే దేవయజ్యాయై మాతరిశ్వనో
ఘర్మోఽసి ద్యౌరసి పృథివ్యసి విశ్వధాయా అసి పరమేణ ధామ్నా
దృగ్ంహస్వ మా హ్వార్వసూనాం పవిత్రమసి శతధారం వసూనాం
పవిత్రమసి సహస్రధారగ్ం హుతస్స్తోకో హుతో ద్రప్సోఽగ్నయే
బృహతే నాకాయ స్వాహా ద్యావాపృథివీభ్యాగ్ం సా విశ్వాయుస్సా
విశ్వవ్యచాస్సా విశ్వకర్మా సం పృచ్యధ్వమృతావరీరూర్మిణీర్మధు-
మత్తమా మన్ద్రా ధనస్య సాతయే సోమేన త్వాఽఽ తనచ్మీన్ద్రాయ
దధి విష్ణో హవ్యగ్ం రక్షస్వ ॥ ౪ ॥

సోమేనాష్టౌ చ ॥ 3 ॥

కర్మణే వాం దేవేభ్యశ్శకేయం వేషాయ త్వా ప్రత్యుష్టగ్ం
రక్షః ప్రత్యుష్టా అరాతయో ధూరసి ధూర్వ ధూర్వన్తం ధూర్వ
తం యోఽస్మాన్ధూర్వతి తం ధూర్వ యం వయం ధూర్వామస్త్వం
దేవానామసి సస్నితమం పప్రితమం జుష్టతమం వహ్నితమం దేవ-
హూతమమహ్రుతమసి హవిర్ధానం దృగ్ంహస్వ మా హ్వార్మి-

త్రస్య త్వా చక్షుషా ప్రేక్షే మా భేర్మా సంవిక్థా మా త్వా ॥ ౫ ॥
హిగ్ంసిషమురు వాతాయ దేవస్య త్వా సవితుః ప్రసవేఽశ్వినో-
ర్బాహుభ్యాం పూష్ణో హస్తాభ్యామగ్నయే జుష్టం నిర్వపామ్యగ్నీ-
షోమాభ్యామిదం దేవానామిదము నస్సహ స్ఫాత్యై త్వా నారా-
త్యై సువరభి వి ఖ్యేషం వైశ్వానరం జ్యోతిర్దృగ్ంహన్తాం దుర్యా
ద్యావా పృథివ్యోరుర్వన్తరిక్షమన్విహ్యాదిత్యాస్త్వోపస్థే సాదయా-
మ్యగ్నే హవ్యగ్ం రక్షస్వ ॥ ౬ ॥

మా త్వా వమట్చత్వారిగ్ంశచ్చ ॥ ౪ ॥

దేవో వస్సవితోత్పునాత్వచ్ఛిద్రేణ పవిత్రేణ వసోస్సూర్య-
స్య రశ్మిభిరాపో దేవీరగ్రేపువో అగ్రేగువోఽగ్ర ఇమం యజ్ఞం
నయతాగ్రే యజ్ఞపతిం ధత్త యుష్మానిన్ద్రోఽవృణీత వృత్రతూర్యే
యూయమిన్ద్రమవృణీధ్వం వృత్రతూర్యే ప్రోక్షితాస్థాగ్నయే త్వా
జుష్టం ప్రోక్షామ్యగ్నీషోమాభ్యాగ్ం శున్ధధ్వం దైవ్యాయ కర్మణే
దేవయజ్యాయా అవధూతగ్ం రక్షోఽవధూతా అరాతయోఽ-
దిత్యాస్త్వగసి ప్రతి త్వా ॥ ౭ ॥ పృథివీ వేత్తు వధిష వణమసి వాన-
స్పత్యం ప్రతి త్వాఽదిత్యాస్త్వగ్వేత్త్వగ్నే స్తనూరసి వాచో
విసర్జనం దేవవీతయే త్వా గృహ్ణామ్యద్రిరసి వానస్పత్యస్స ఇదం
దేవేభ్యో హవ్యగ్ం సుశమి శమిష్వేన్ద్ర హవిష్కృదేహి హవిష్కృ-
ద్వదత వయగ్ం సఙ్ఘాతం జేష్మ వర్షవృద్ధమసి ప్రతి త్వా వర్షవృ-
ద్ధం వేత్తు పరాపూతగ్ం రక్షః పరాపూతా అరాతయో రక్షసాం భా-

గోఽసి వాయుర్వో వి వినక్తు దేవో వస్సవితా హిరణ్యపాణిః ప్రతి గృహ్ణాతు ॥ ౮ ॥

త్వా భాగ ఏకాదశ చ ॥ ౫ ॥

అవధూతగ్ం రక్షోఽవధూతా అరాతయోఽదిత్యాస్త్వగసి ప్రతి త్వా పృథివీ వేత్తు దివస్స్కమ్భనిరసి ప్రతి త్వాఽదిత్యాస్త్వగ్వేత్తు ధిషణాఽసి పర్వత్యా ప్రతి త్వా దివస్స్కమ్భనిర్వేత్తు ధిషణాఽసి పార్వతేయీ ప్రతి త్వా పర్వతిర్వేత్తు దేవస్య త్వా సవితుః ప్రసవేఽశ్వినోర్బాహుభ్యాం పూష్ణో హస్తాభ్యామధివపామి ధాన్యమసి ధినుహి దేవాన్ప్రాణాయ త్వాఽపానాయ త్వా వ్యానాయ త్వా దీర్ఘామను ప్రసితిమాయుషే ధాం దేవో వస్సవితా హిరణ్యపాణిః ప్రతి గృహ్ణాతు ॥ ౯ ॥

ప్రాణాయ త్వా పఞ్చదశ చ । ౬ ॥

ధృష్టిరసి బ్రహ్మ యచ్ఛాపాగ్నేఽగ్నిమామాదం జహి నిష్క్రవ్యాదగ్ం సేధా దేవయజం వహ నిర్దగ్ధగ్ం రక్షో నిర్దగ్ధా అరాతయో ధ్రువమసి పృథివీం దృగ్ంహాయుర్దృగ్ంహ ప్రజాం దృగ్ంహ సజాతానస్మై యజమానాయ పర్యూహ ధర్త్రమస్యన్తరిక్షం దృగ్ంహ ప్రాణం దృగ్ంహాపానం దృగ్ంహ సజాతానస్మై యజమానాయ పర్యూహ ధరుణమసి దివం దృగ్ంహ చక్షుః ॥ దృగ్ంహ శ్రోత్రం దృగ్ంహ సజాతానస్మై యజమానాయ పర్యూహ ధర్మాఽసి దిశో దృగ్ంహ యోనిం దృగ్ంహ ప్రజాం దృగ్ంహ

సజాతాన్నస్మై యజమానాయ పర్యూహ చిత్తస్థప్రజామస్మై రయి-
మస్మై సజాతాన్నస్మై యజమానాయ పర్యూహ భృగూణామఙ్గిరసాం
తపసా తప్యధ్వం యాని ఘర్మే కపాలాన్యుప చిన్వన్తి వేధసః ।
పూష్ణస్తాన్యపి వ్రత ఇన్ద్రవాయూ వి ముఞ్చతామ్ ॥ ౧౧ ॥

చతురష్టాచత్వారిగ్ంశచ్చ ॥ ౭ ॥

సంవపామి సమాపో అద్భిరగ్మత సమోషధయో రసేన స-
గ్ం రేవతీర్జగతీభి ర్మధుమతీ ర్మధుమతీభిస్సృజ్యధ్వమద్భ్యః పరి
ప్రజాతాస్థ సమద్భిః పృచ్యధ్వం జనయత్యై త్వా సంయౌమ్యగ్న-
యే త్వాఽగ్నీషోమాభ్యాం మఖస్య శిరోసి ఘర్మోఽసి విశ్వాయు-
రురు ప్రథస్వోరు తే యజ్ఞపతిః ప్రథతాం త్వచం గృహ్ణీష్వాన్తరి-
తగ్ం రక్షోఽన్తరితా అరాతయో దేవస్త్వా సవితా శ్రపయతు
వర్షిష్ఠే అధినాకేఽగ్నిస్తే తనువం మాఽతిధాగగ్నే హవ్యగ్ం
రక్షస్వ సం బ్రహ్మణా పృచ్యస్వైకతాయ స్వాహా ద్వితాయ స్వాహా
త్రితాయ స్వాహా ॥ ౧౨ ॥

సవితా ద్వావిగ్ంశతిశ్చ ॥ ౮ ॥

ఆదద ఇన్ద్రస్య బాహురసి దక్షిణస్సహస్రభృష్టిశ్శతతే-
జా వాయురసి తిగ్మతేజాః పృథివి దేవయజన్యోషధ్యాస్తే మూలం
మా హిగ్ంసిషమపహతోఽరరుః పృథివ్యై వ్రజం గచ్ఛ గోస్థానం
వర్షతు తే ద్యౌర్బధాన దేవ సవితః పరమస్యాం పరావతి శతేన
పాశైర్యోఽస్మాన్ద్వేష్టి యంచ వయం ద్విష్మస్తమతో మా మాగవహా-

తో౽రరుస్పృథివ్యై దేవయజన్యై వ్రజమ్ ॥ ౧౩ ॥ గచ్ఛ గో-
స్థానం వర్షతు తే ద్యౌర్బధాన దేవ సవితః పరమస్యాం పరావతి
శతేన పాశైర్యో౽స్మాన్ద్వేష్టి యం చ వయం ద్విష్మస్తమతో మా
మౌగపహతో౽రరుః పృథివ్యా అదేవయజనో వ్రజం గచ్ఛ గోస్థా-
నం వర్షతు తే ద్యౌర్బధాన దేవ సవితః పరమస్యాం పరావతి
శతేన పాశైర్యో౽స్మాన్ద్వేష్టి యం చ వయం ద్విష్మస్తమతో మా ॥ ౧౪ ॥
మౌగ్రరుస్తే దివం మా స్కాన్ వసవస్త్వా పరి గృహ్ణన్తు గాయత్రేణ
ఛన్దసా రుద్రాస్త్వా పరి గృహ్ణన్తు త్రైష్టుభేన ఛన్దసా౽౽దిత్యాస్త్వా
పరి గృహ్ణన్తు జాగతేన ఛన్దసా దేవస్య సవితుస్సవే కర్మ కృణ్వన్తి
వేధస ఋతమస్యృతసదనమస్యృతశ్రీరసి ధా అసి స్వధా అస్యు-
ర్వీ చాసి వస్వీ చాసి పురా క్రూరస్య విసృపో విరప్శిన్నుదాదాయ
పృథివీం జీరదానుర్యామైరయఞ్చన్ద్రమసి స్వధాభిస్తాం ధీరాసో
అనుదృశ్య యజన్తే ॥ ౧౫ ॥ దేవయజన్యై వ్రజం తమతో మా
విరప్శిన్నేకాదశ చ ॥ ౯ ॥

ప్రత్యుష్టగ్ం రక్షః ప్రత్యుష్టా అరాతయో౽గ్నేర్వస్తేజిష్ఠే-
న తేజసా నిష్టపామి గోష్ఠం మా నిర్మృక్షం వాజినం త్వా సపత్న-
సాహగ్ం సం మార్జ్మి వాచం ప్రాణం చక్షుశ్శ్రోత్రం ప్రజాం
యోనిం మా నిర్మృక్షం వాజినీం త్వా సపత్నసాహీగ్ం సం మా-
ర్జ్మ్యాశాసానా సౌమనసం ప్రజాగ్ం సౌభాగ్యం తనూమ్ । అగ్నేర-
నువ్రతా భూత్వా సంనహ్యే సుకృతాయ కమ్ । సుప్రజసస్త్వా వయ-

గ్ం సుపత్నీరుప ॥ ౧౬ ॥ సైద్రిమ । అగ్నే సపత్నదమ్భనమదబ్ధా-
సో అదాభ్యమ్ । ఇమం విష్యామి వరుణస్య పాశం యమబధ్నీత
సవితా సుకేతః । ధాతుశ్చ యోనౌ సుకృతస్య లోకే స్యోనం మేస-
హ పత్యా కరోమి । సమాయుషా సం ప్రజయా సమగ్నే వర్చసా
పునః । సంపత్నీ పత్యా౽హంగచ్ఛే సమాత్మా తనువా మమ । మ-
హీనాం పయో౽స్యోషధీనాగ్ం రస స్తస్య తే౽ క్షీయమాణస్యనిః॥
౧౭ ॥ వపామి మహీనాం పయో౽స్యోషధీనాగ్ం రసో౽దబ్ధేనత్వా
చక్షుషా౽వేక్షే సుప్రజాస్త్వాయ తేజో౽సి తేజో౽ను ప్రేహ్యగ్నిస్తే
తేజో మా వినైదగ్నేర్జిహ్వా౽సి సుభూర్దేవానాం ధామ్నేధామ్నే
దేవేభ్యో యజుషేయజుషే భవశుక్రమసి జ్యోతిరసి తేజో౽సి దేవో వ-
స్సవితోత్పునాత్వచ్ఛిద్రేణ పవిత్రేణ వసోస్సూర్యస్య రశ్మిభి శ్శుక్రం
త్వా శుక్రాయాం ధామ్నేధామ్నే దేవేభ్యో యజుషేయజుషే గృ-
హ్ణామి జ్యోతిస్త్వా జ్యోతిష్యర్చిస్త్వా౽ర్చిషిధామ్నేధామ్నే దేవేభ్యో
యజుషేయజుషే గృహ్ణామి ॥ ౧౮ ॥

ఉప నీ రశ్మిభిశ్శుక్రగ్ం షోడశ చ ॥ ౨౦॥

కృష్ణో౽స్యాఖరేష్ఠో౽గ్నయే త్వా స్వాహా వేదిరసి బర్హి-
షే త్వా స్వాహా బర్హిరసి స్రుగ్భ్యస్త్వా స్వాహా దివేత్వా౽న్త-
రిక్షాయ త్వా పృథివ్యై త్వా స్వధా పితృభ్య ఊర్గ్భవ బర్హిషద్భ్య
ఊర్జా పృథివీం గచ్ఛత విష్ణోస్స్తూపో౽స్యూర్ణామ్రదసం త్వా
స్తృణామి స్వాసస్థం దేవేభ్యో గన్ధర్వో౽సి విశ్వావసుర్విశ్వస్మాదీషతో

యజమానస్య పరిధిరిడ ఈడితః ఇన్ద్రస్య బాహురసి ॥ ౧౯ ॥ దక్షిణో యజమానస్య పరిధిరిడ ఈడితో మిత్రావరుణౌ త్వోత్తరతః పరి ధత్తాం ధ్రువేణధర్మణా యజమానస్య పరిధిరిడ ఈడితః సూర్యస్త్వాపురస్తాత్పాతు కస్యాశ్చిదభిశస్త్యా వీతిహోత్రం త్వా కవే ద్యుమన్తగ్ం సమిధీమహ్యగ్నే బృహన్తమధ్వరే విశోయన్త్రే స్థో వసూనాగ్ం రుద్రాణామాదిత్యానాగ్ం సదసి సీద జుహూరుపభృద్ధ్రువాఽసి ఘృతాచీనామ్నా ప్రియేణ నామ్నా ప్రియే సదసి సీదైతా అసదన్త్సుకృతస్య లోకే తా విష్ణో పాహి పాహి యజ్ఞం పాహి యజ్ఞపతిం పాహిమాం యజ్ఞనియమ్ ॥ ౨౦ ॥

బాహురసి ప్రియే సదసి పఞ్చదశ చ ॥ ౧౧ ॥

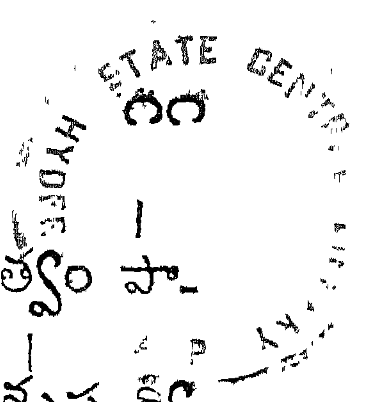
భువనమసి వి ప్రథస్వాగ్నే యష్టరిదం నమః । జుహ్వేహ్యగ్నిస్త్వా హ్వయతి దేవయజ్యాయా ఉపభృదేహి దేవస్త్వా సవితా హ్వయతి దేవయజ్యాయా అగ్నావిష్ణూ మా వామవక్రమిషం వి జిహాథాం మామాసంతాప్తం లోకంమె లోకకృతౌ కృణుతం విష్ణోస్స్థానమసీత ఇన్ద్రో అకృణోద్వీర్యాణి సమారభ్యోర్ధ్వో అధ్వరో దివిస్పృశమహ్రుతో యజ్ఞో యజ్ఞపతేరిన్ద్రావాన్త్స్వాహా బృహద్భాః పాహిమాఽగ్నే దుశ్చరితాదా మా సుచరితే భజ మఖస్య శిరోఽసి సం జ్యోతిషా జ్యోతిరఙ్క్తామ్ ॥ ౨౧ ॥

అహ్రుత ఏకవిగ్ంశతిశ్చ ॥ ౧౨ ॥

వాజస్య మా ప్రసవేనోద్గ్రాభేణోదగ్రభీత్ । అథా సప-
త్నాగ్ం ఇన్ద్రో మే నిగ్రాభేణాధరాగ్ం అకః । ఉద్గ్రాభం చ
నిగ్రాభం చ బ్రహ్మ దేవా అవీవృధన్న్ । అథా సపత్నానిన్ద్రా-
గ్నీ మే విషూచీనాన్వ్యస్యతామ్ । వసుభ్యస్త్వా రుద్రేభ్యస్త్వాఽఽ-
దిత్యేభ్యస్త్వాఽక్తగ్ం రిహాణా వియన్తు వయః । ప్రజాం యోనిం
మా నిర్మృక్షమా ప్యాయన్తామాప ఓషధయో మరుతాంపృషత-
యస్స్థ దివమ్ ॥ ౧౨ ॥ గచ్ఛతతో నో వృష్టిమేరయ । ఆయుష్పా
అగ్నేఽస్యాయుర్మే పాహి చక్షుష్పా అగ్నేఽసి చక్షుర్మే పాహి
ధ్రువాఽసీయం పరిధిం పర్యధత్థా అగ్నే దేవ పణిభిర్వీయమాణః ।
తం త ఏతమను జోషం భరామి నేదేష త్వదప చేతయాతై యజ్ఞ-
స్య పాథ ఉప సమితగ్ం సగ్ంస్రావభాగాస్స్థేషా బృహన్తః ప్ర-
స్తరేష్ఠా బర్హిషదశ్చ ॥ ౧౩ ॥ దేవా ఇమాం వాచమభి విశ్వే
గృణన్త ఆసద్యాస్మిన్బర్హిషి మాదయధ్వమగ్నేర్వామపన్నగృ-
హస్య సదసి సాదయామి సుమ్నాయ సుమ్నినీ సుమ్నే మాధ-
త్తంధురి ధుర్యౌ పాతమగ్నేఽదబ్ధాయోఽశీతతనో పాహి మాఽ-
ద్య దివః పాహి ప్రసిత్యై పాహి దురిష్ట్యై పాహి దురద్మన్యై పాహి
దుశ్చరితాదవిషం నః పితుం కృణు సుషదా యోనిగ్ం స్వాహా దేవా
గాతువిదో గాతుం విత్త్వా గాతుమిత మనసస్పత ఇమం నో దేవ
దేవేషు యజ్ఞగ్ం స్వాహా వాచి స్వాహా వాతే ధాః ॥ ౧౪ ॥

దివం చ విత్త్వా గాతుం త్రయోదశ చ ॥ ౧౩ ॥

ఉభా వామిన్ద్రాగ్నీ ఆహువధ్యా ఉభా రాధసస్సహ మాదయధ్యై । ఉభా దాతారావిషాగ్ం రయీణాముభా వాజస్య సాతయే హువే వామ్ । అశ్రవగ్ం హి భూరిదావత్తరా వాం విజామాతురుత వా ఘా స్యాలాత్ । అథా సోమస్య ప్రయతీ యువభ్యామిన్ద్రాగ్నీ స్తోమం జనయామి నవ్యమ్ । ఇన్ద్రాగ్నీ నవతిం పురో దాసపత్నీ రధూనుతమ్ । సాకమేకేన కర్మణా । శుచిం ను స్తోమం నవజాతమద్యేన్ద్రాగ్నీ వృత్రహణా జుషేథామ్ ॥ ౨౫ ॥ ఉభా హి వాగ్ంసుహవా జోహవీమి తా వాజగ్ం సద్య ఉశతే ధేష్ఠా । వయము త్వా పథస్పతే రథం న వాజసాతయే । ధియే పూషన్నయుజ్మహి । పథస్పథః పరిపతిం వచస్యా కామేన కృతో అభ్యానడర్కమ్ । స నో రాసచ్ఛురుధశ్చన్ద్రాగ్రా ధియంధియగ్ం సీషధాతి ప్ర పూషా । క్షేత్రస్య పతినా వయగ్ం హితేనేవ జయామసి । గామశ్వం పోషయిత్న్వా స నః ॥ ౨౬ ॥ మృడాతీ దృశే । క్షేత్రస్య పతే మధుమన్తమూర్మిం ధేనురివ పయో అస్మాసు ధుక్ష్వ । మధుశ్చుతం ఘృతమివ సుపూతమృతస్య నః పతయో మృడయన్తు । అగ్నే నయ సుపథా రాయే అస్మాన్ విశ్వాని దేవ వయునాని విద్వాన్ । యుయోధ్యస్మజ్జుహురాణమేనో భూయిష్ఠాం తే నమఉక్తిం విధేమ । ఆ దేవానామపి పన్థామగన్మ యచ్ఛక్నవామ తదను ప్ర వోఢుమ్ । అగ్నిర్విద్వాన్థ్స యజాత్ ॥ ౨౭॥ సేదు హోతా సో అధ్వరాన్థ్స ఋతూన్కల్పయాతి । యద్వాహిష్ఠం తదగ్నయే బృహదర్చ విభా-

వసో । మహీషీవ త్వద్రయి స్త్వద్వాజా ఉదీరతే । అగ్నే త్వం పారయా నవ్యో అస్మాన్థ్స్వస్తిభిరతి దుర్గాణి విశ్వా । పూశ్చపృథ్వీ బహులా న ఉర్వీ భవా తోకాయ తనయాయ శంయోః । త్వమగ్నే వ్రతపా అసి దేవ ఆ మర్త్యేష్వా । త్వం యజ్ఞేష్వీడ్యః । యద్వో వయం ప్రమినామ వ్రతాని విదుషాం దేవా అవిదుష్టరాసః । అగ్నిష్టద్విశ్వమా పృణాతి విద్వాన్ యేభిర్దేవాగ్ం ఋతుభిః కల్పయాతి ॥ ౨౮ ॥

జుషేథామా సనో యజ్ఞాదా త్రయోవిగ్ంశతిశ్చ ॥ ౧౪ ॥

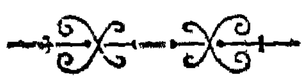
ఇషే త్వా యజ్ఞస్య శున్ధధ్వం కర్మణే వాం దేవో వః ధూతం ధృష్టిస్సం వపామ్యా దదే ప్రత్యుష్టం కృష్ణోసి భువనమసి వాజస్యేభా వాం చతుర్దశ ॥ ౧౪ ॥

ఇషే దృగ్ంహ భువనమష్టావిగ్ంశతిః ॥ ౨౮ ॥

ఇషే త్వా కల్పయాతి ॥ హరిః ఓమ్ ॥

ఇతి యజుర్వేదసంహితాయాం ప్రథమకాణ్డే

ప్రథమ ప్రశ్న స్సమాప్తః.

అథ ద్వితీయః ప్రశ్నః

హరిః ఓమ్ ॥ ఆప ఉన్దన్తు జీవసే దీర్ఘాయుత్వాయ వర్చస
ఓషధే త్రాయస్వైనగ్ం స్వధితే మైనగ్ం హిగ్ంసీర్దేవశ్రూరేతాని
ప్ర వపే స్వస్త్యుత్తరాణ్యశీయాపో అస్మాన్మాతరశ్శున్ధన్తు ఘృతేన నో
ఘృతప్వః పునన్తు విశ్వమస్మత్ప్ర వహన్తు రిప్రముదాభ్యశ్శుచి-
రా పూత ఏమి సోమస్య తనూరసి తనువం మే పాహి మహీనాం
పయోఽసి వర్చోధా అసి వర్చః ॥ ౧ ॥ మయి ధేహి వృత్రస్య కనీ-
నికాఽసి చక్షుష్పా అసి చక్షుర్మే పాహి చిత్పతిస్త్వా పునాతు వా-
క్పతిస్త్వా పునాతు దేవస్త్వా సవితా పునాత్వచ్ఛిద్రేణ పవిత్రేణ
వసోస్సూర్యస్య రశ్మిభిస్తస్య తే పవిత్రపతే పవిత్రేణ యస్మై కం
పునే తచ్ఛకేయమా వో దేవాస ఈమహే సత్యధర్మాణో అధ్వరే
యద్వో దేవాస ఆగురే యజ్ఞియాసో హవామహ ఇన్ద్రాగ్నీ ద్యా-
వాపృథివీ ఆప ఓషధీస్త్వం దీక్షాణామధిపతిరసీహ మా సన్తం
పాహి ॥ ౨ ॥

వర్చ ఓషధీరష్టౌ చ ॥ ౧ ॥

ఆకూత్యై ప్రయుజేఽగ్నయే స్వాహా మేధాయై మనసేఽ-
గ్నయే స్వాహా దీక్షాయై తపసేఽగ్నయే స్వాహా సరస్వత్యై
పూష్ణేఽగ్నయే స్వాహాఽఽపో దేవీర్బృహతీర్విశ్వశంభువో ద్యా-
వాపృథివీ ఉర్వన్తరిక్షం బృహస్పతిర్నో హవిషా వృధాతు స్వాహా

విశ్వో దేవస్య నేతుర్మర్తో వృణీత సఖ్యం విశ్వే రాయ ఇషుధ్యసి ద్యుమ్నం వృణీత పుష్యసే స్వాహా క్సా-మయోశ్శిల్పే స్థస్తేవామా-రభే తే మా ॥౩॥ పాత్రమా-స్య యజ్ఞస్యోదృచ ఇమాం ధియగ్ం శిక్షమాణస్య దేవ క్రతుం దక్షం వరుణ సగ్ం శిశాధి యయాఽతి విశ్వా దురితా తరేమ సుతర్మాణమధి నావగ్ం రుహేమోర్గస్యా-ఙ్గిరస్యూర్ణమ్రదా ఊర్జం మే యచ్ఛ పాహి మామా మాహిగ్ం-సీర్విష్ణోశ్శర్మాసి శర్మ యజమానస్య శర్మ మే యచ్ఛ నక్షత్రా-ణాం మాఽతీకాశాత్పాహీన్ద్రస్య యోనిరసి ॥ ౪ ॥ మా మా హిగ్ం సీః కృష్టప్త్యై త్వా సుసస్యాయై సుపిప్పలాభ్య స్త్వౌషధీభ్య-స్సూపస్థా దేవో వనస్పతిరూర్ధ్వో మా పాహ్యోదృచస్స్వాహా యజ్ఞం మనసా స్వాహా ద్యావాపృథివీభ్యాగ్ం స్వాహోరోర న్తరి-క్షాత్స్వాహా యజ్ఞం వాతాదా రభే ॥ ౫ ॥

మా యోనిరసి త్రిగ్ంశచ్చ ॥ ౨ ॥

దైవీం ధియం మనామహే సుమృడీకామభిష్టయే వర్చోధాం యజ్ఞవాహసగ్ం సుపారా నో అసద్వశే । యే దేవా మనోజాతా మనోయుజస్సుదక్షా దక్షపితారస్తే నః పాన్తు తే నోఽవన్తు తేభ్యో నమస్తే భ్యస్స్వాహాఽగ్నే త్వగ్ం సు జాగృహి వయగ్ం సు మ-న్దిషీమహి గోపాయ నస్స్వస్తయే ప్రబుధే నః పునర్దదః । త్వమ-గ్నే వ్రతపా అసి దేవ ఆ మర్త్యేష్వా । త్వమ్ ॥ ౬ ॥ యజ్ఞేష్వీ డ్యః । విశ్వే దేవా అభిమామాఽవవృత్రన్పూషా సన్యా సోమో

రాధసా దేవస్సవితా వసోర్వసుదావా రాస్వేయత్సోమా భూయో భర మా పృణన్పూర్త్యా వి రాధి మాఽహమాయుషా చన్ద్రమసి మమ భోగాయ భవ వస్త్రమసి మమ భోగాయ భవోస్రాఽసి మమ భోగాయ భవ హయోఽసి మమ భోగాయభవ ॥ ౨ ॥ ఛాగోఽసి మమ భోగాయ భవ మేషోఽసి మమ భోగాయ భవ వాయవే త్వా వరుణాయ త్వా నిర్ఋత్యై త్వా రుద్రాయ త్వా దేవీరాపో అపాంనపాద్య ఊర్మిర్ హవిష్య ఇన్ద్రియావాన్మదిన్తమ స్తం వో మాఽవక్రమిషమచ్ఛిన్నం తన్తుం పృథివ్యా అను గేషం భద్రాదభి శ్రేయః ప్రేహి బృహస్పతిః పుర ఏతా తే అస్త్వథేమవస్య వర ఆ పృథివ్యా ఆరే శత్రూన్కృణుహి సర్వవీర ఏదమగన్మ దేవయజనం పృథివ్యా విశ్వే దేవా యదజుషన్త పూర్వ ఋక్సామాభ్యాం యజుషా సంతరన్తో రాయస్పోషేణ సమిషా మదేమ ॥ ౩ ॥

ఆ త్వాగ్ం హయోఽసి మమ భోగాయ భవ స్త్ర్య పఞ్చవిగ్ంశతిశ్చ ॥ 3 ॥

ఇయం తే శుక్ర తనూరిదం వర్చస్తయా సంభవ భ్రాజం గచ్ఛ జూరసి ధృతా మనసా జుష్టా విష్ణవె తస్యాస్తె సత్యసవసః ప్రసవే వాచో యన్త్రమశీయ స్వాహా శుక్రమస్యమృతమసి వైశ్వదేవగ్ం హవిస్సూర్యస్య చక్షురాఽరుహమగ్నేరక్ష్ణః కనీనికాం యదేతశేభిరీయసె భ్రాజమానో విపశ్చితా చిదసి మనాఽసి ధీరసి దక్షిణా ॥ ౧ ॥ అసి యజ్ఞియాఽసి క్షత్రియాఽ

స్యదితిరస్యుభయతశ్శీర్ష్ణీ సా నస్సుప్రాచీ సుప్రతీచీ సంభవ మిత్ర-
స్త్వాపది బధ్నాతు పూషాఽధ్వనః పాత్విన్ద్రాయాధ్యక్షాయా-
ను త్వా మాతా మన్యతామను పితాఽను భ్రాతా సగర్భ్యో-
ఽను సఖా సయూథ్యస్సా దేవి దేవమచ్ఛేహీన్ద్రాయ సోమ-
గ్ం రుద్రస్త్వాఽఽవర్తయతు మిత్రస్య పథా స్వస్తి సోమ సఖా
పునరేహి సహ రయ్యా ॥ ౧౦ ॥

దక్షిణా సోమసఖా పఞ్చ చ ॥ ౪ ॥

వస్వ్యసి రుద్రాఽస్యదితిరస్యాదిత్యాఽసి శుక్రాఽసి చ-
న్ద్రాఽసి బృహస్పతిస్త్వా సుమ్నే రణ్వతు రుద్రో వసుభిరాచికేతు
పృథివ్యాస్త్వా మూర్ధన్నాజిఘర్మి దేవయజన ఇడాయాః పదే ఘృ-
తవతి స్వాహా పరిలిఖితగ్ం రక్షః పరిలిఖితా అరాతయ ఇదమ-
హగ్ం రక్షసో గ్రీవా అపి కృన్తామి యోఽస్మాన్ద్వేష్టి యం చ వ-
యం ద్విష్మ ఇదమస్య గ్రీవాః ॥ ౧౧ ॥ అపి కృన్తామ్యస్మే రా-
యస్త్వే రాయస్తోతే రాయస్సం దేవి దేవ్యోర్వశ్యాపశ్యస్వ త్వ-
ష్టీమతీ తే సపేయ సురేతా రేతో దధానా వీరం విదేయ తవ సం-
దృశి మాఽహగ్ం రాయస్పోషేణ వి యోషమ్ ॥ ౧౨ ॥

అస్య గ్రీవా ఏకాన్న త్రిగ్ంశచ్చ ॥ ౫ ॥

అగ్ంశునా తే అగ్ంశుః పృచ్యతాం పరుషా పరుర్గన్ధస్తే
కామమవతు మదాయ రసో అచ్యుతోఽమాత్యోఽసి శుక్రస్తే గ్ర-
హోఽభిత్యం దేవగ్ం సవితారమూణ్యోః కవిక్రతుమర్చామి

సత్యసవసగ్ం రత్నధామభి ప్రియం మతిమూర్ధ్వా యస్యామ-
తిర్భా అదిద్యుతత్సవీమని హిరణ్యపాణిరమిమీత సుక్రతుః కృ-
పాసువః । ప్రజాభ్యస్త్వా ప్రాణాయ త్వా వ్యానాయ త్వా ప్రజా-
స్త్వమను ప్రాణిహి ప్రజాస్త్వా మను ప్రాణన్తు ॥ ౧౩ ॥

అను సప్త చ ॥ ౬ ॥

సోమం తే క్రీణామ్యూర్జస్వన్తం పయస్వన్తం వీర్యావన్త-
మభిమాతిషాహగ్ం శుక్రం తే శుక్రేణ క్రీణామి చన్ద్రం చన్ద్రేణా-
మృతమమృతేన సమ్యత్తే గోరస్మే చన్ద్రాణి తపస స్తనూరసి ప్రజా-
పతేర్వర్ణ స్తస్యాస్తే సహస్రపోషం పుష్యన్త్యాశ్చరమేణ పశునా క్రీ-
ణామ్యస్మే తే బన్ధుర్మయి తే రాయశ్శ్రయన్తామస్మే జ్యోతిస్సో-
మవిక్రయిణి తమో మిత్రో న ఏహి సుమిత్రధా ఇన్ద్రస్యోరుమా
విశ దక్షిణముశన్నుశన్తగ్ం స్యోనస్స్యోనగ్ం స్వాన భ్రాజాఙ్ఘారే
బమ్భారే హస్త సుహస్త కృశానవేతే వస్సోమక్రయణాస్తాన్రక్ష-
ధ్వం మా వో దభన్ ॥ ౧౪ ॥

ఊరుం ద్వావిగ్ంశతిశ్చ ॥ ౭ ॥

ఉదాయుషా స్వాయుషోదోషధీనాగ్ం రసేనోత్పర్జన్యస్య
శుష్మేణోదస్థామమృతాగ్ం అను । ఉర్వన్తరిక్షమన్విహ్యదిత్యాస్స-
దోఽస్యదిత్యాస్సద ఆ సీదా స్తభ్నాద్ద్యామృషభో అన్తరిక్షమమి-
మీత వరిమాణం పృథివ్యా ఆసీదద్విశ్వా భువనాని సమ్రాడ్విశ్వేత్తాని
వరుణస్య వ్రతాని వనేషు వ్యన్తరిక్షంతతాన వాజమర్వత్సు పయో

అఘ్నియాసు హృత్సు ॥ ౧౫ ॥ క్రతుం వరుణో విక్ష్వగ్నిం దివి సూర్యమదధాత్సోమమద్రావుదుత్యం జాతవేదసం దేవం వహన్తి కేతవః । దృశే విశ్వాయ సూర్యమ్ । ఉస్రావేతం ధూర్షాహావనశ్రూ అవీరహణౌ బ్రహ్మచోదనౌ వరుణస్య స్కమ్భనమసి వరుణస్య స్కమ్భసర్జనమసి ప్రత్యస్తో వరుణస్య పాశః ॥ ౧౬ ॥

హృత్సు పఞ్చత్రిగ్ంశచ్చ ॥ ౭ ॥

ప్ర చ్యవస్వ భువస్పతే విశ్వాన్యభి ధామాని మా త్వా పరిపరీ విదన్మా త్వా పరిపన్థినో విదన్మా త్వా వృకా అఘాయవో మా గన్ధర్వో విశ్వావసురాదఘచ్ఛ్యేనో భూత్వా పరాపత యజమానస్య నో గృహే దేవైస్సగ్ంస్కృతం యజమానస్య స్వస్త్యయన్యస్యపి పన్థామగస్మహి స్వస్తి గామనేహసం యేన విశ్వాః పరి ద్విషో వృణక్తి విన్దతే వసు నమో మిత్రస్య వరుణస్య చక్షసే మహో దేవాయ తదృతగ్ం సపర్యత దూరేదృశే దేవజాతాయ కేతవే దివస్పుత్రాయ సూర్యాయ శగ్ంసత వరుణస్య స్కమ్భనమసి వరుణస్య స్కమ్భసర్జనమస్యున్ముక్తో వరుణస్య పాశః ॥ ౧౭ ॥

మిత్రస్య త్రయోవిగ్ంశతిశ్చ ॥ ౮ ॥

అగ్నేరాతిథ్యమసి విష్ణవే త్వా సోమస్యాతిథ్యమసి విష్ణవే త్వాఽతిథేరాతిథ్యమసి విష్ణవే త్వాఽగ్నయే త్వా రాయస్పోషదావ్న్నే విష్ణవే త్వా శ్యేనాయ త్వా సోమభృతే విష్ణవే త్వా యా తే ధామాని హవిషా యజన్తి తా తే విశ్వా పరిభూరస్తు యజ్ఞం

గయస్ఫానః ప్రతిరణస్సువీరో వీరహా ప్రచరా సోమ దుర్యానది-
త్యాస్సదో౽స్యదిత్యాస్సద ఆ ॥ ౧౮ ॥ సీద వరుణోసి ధృతవ్ర-
తో వారుణమసి శంయోర్దేవానాగ్ం సఖ్యాన్మా దేవానామప-
సశ్ఛిత్స్మహ్యాపతయే త్వా గృహ్ణామి పరిపతయే త్వా గృహ్ణామి త-
నూనప్త్రే త్వా గృహ్ణామి శాక్వరాయ త్వా గృహ్ణామి శక్మన్నో-
జిష్ఠాయ త్వా గృహ్ణామ్యనాధృష్టమస్యనాధృష్యం దేవానామో-
జో౽భిశస్తిపా అనభిశస్తేన్యమను మే దీక్షాం దీక్షాపతిర్మన్యతామను
తపస్తపస్పతిరఞ్జసా సత్యముపగేషగ్ం సువితే మా ధాః ॥ ౧౯ ॥

ఆ మైకం చ ॥ ౧౦ ॥

అగ్ంశురగ్ంశుస్తే దేవ సోమాప్యాయతామిన్ద్రాయైకధనవిద
ఆ తుభ్యమిన్ద్రః ప్యాయతామా త్వమిన్ద్రాయ ప్యాయస్వాప్యాయ-
య సఖీన్థ్సన్యా మేధయా స్వస్తి తే దేవ సోమసుత్యామశీయేష్టా
రాయః ప్రేషే భగాయర్తమృతవాదిభ్యో నమో దివే నమః పృ-
థివ్యా అగ్నే వ్రతపతే త్వం వ్రతానాం వ్రతపతిరసి యా మమ త-
నూరేషా సా త్వయి ॥ ౨౦ ॥ యా తవ తనూరియగ్ం సా మయి సహ
నౌ వ్రతపతే వ్రతినోర్వ్రతాని యా తే అగ్నే రుద్రియా తనూ-
స్తయా నః పాహి తస్యాస్తే స్వాహా యా తే అగ్నే౽యాశయా ర-
జాశయా హరాశయా తనూర్వర్షిష్ఠా గహ్వరేష్ఠోగ్రం వచో అపా-
వధీం త్వేషం వచో అపావధీగ్ం స్వాహా ॥ ౨౧ ॥

త్వయి చత్వారిగ్ంశచ్చ ॥ ౧౧ ॥

విత్తాయనీ మేఽసి తిక్తాయనీ మేఽస్యవతాన్మా నాథితమ-
వతాన్మా వ్యథితం విదేరగ్నిర్నభో నామాఽగ్నే అఙ్గిరో యోఽస్యాం
పృథివ్యామస్యాయుషా నామ్నేహి యత్తేఽనాధృష్టం నామ యజ్ఞి-
యం తేన త్వాఽఽదధేఽగ్నే అఙ్గిరో యో ద్వితీయస్యాం తృతీ-
యస్యాం పృథివ్యామస్యాయుషా నామ్నేహి యత్తేఽనాధృష్టం
నామ ॥ ౨౨ ॥ యజ్ఞియం తేన త్వాఽఽదధే సిగ్ంహీరసి మహిషీ-
రస్యురు ప్రథస్వోరు తే యజ్ఞపతిః ప్రథతాం ధ్రువాఽసి దేవేభ్య-
శ్శున్ధస్వ దేవేభ్యశ్శుమ్భస్వేన్ద్రఘోషస్త్వా వసుభిః పురస్తాత్పాతు
మనోజవాస్త్వా పితృభిర్దక్షిణతః పాతు ప్రచేతాస్త్వా రుద్రైః
పశ్చాత్పాతు విశ్వకర్మా త్వాఽఽదిత్యైరుత్తరతః పాతు సిగ్ంహీరసి
సపత్నసాహీ స్వాహా సిగ్ంహీరసి సుప్రజావనిస్స్వాహా సిగ్ంహీః ॥
అసి రాయస్పోషవనిస్స్వాహా సిగ్ంహీరస్యాదిత్యవనిస్స్వాహా సిగ్ం-
హీరస్యావహ దేవాన్దేవయతే యజమానాయ స్వాహా భూతేభ్యస్త్వా
విశ్వాయురసి పృథివీం దృగ్ంహ ధ్రువక్షిదస్యన్తరిక్షం దృగ్ం-
హాచ్యుతక్షిదసి దివం దృగ్ంహాగ్నేర్భస్మాస్యగ్నేః పురీషమసి ॥ ౨౪ ॥

నామ సుప్రజావనిస్స్వాహా సిగ్ంహీః పఞ్చత్రిగ్ంశచ్చ ॥ ౧౨ ॥

యుఞ్జతే మన ఉత యుఞ్జతే ధియో విప్రా విప్రస్య బృహతో వి-
పశ్చితః । వి హోత్రా దధే వయునావిదేక ఇన్మహీ దేవస్య సవి-
తుః పరిష్టుతిః । సువాగ్దేవ దుర్యాగ్ం ఆవద దేవశ్రుతౌ దేవేష్వాఘో-
షేథామా నో వీరో జాయతాం కర్మణ్యో యగ్ం సర్వేఽనుజీవామ

యో॑ బహ్వానామసద్వశీ । ఇదం విష్ణుర్విచక్రమే త్రేధా నిదధే పదమ్।
సమూఢమస్య ॥ ౨౫ ॥ పాగ్ంసుర ఇరావతీ ధేనుమతీ హి భూతగ్ం
సూయవసినీ మనవే యశస్యే । వ్యస్కభ్నాద్రోదసీ విష్ణురేతే దాధార
పృథివీమభితో మయూఖైః । ప్రాచీ ప్రేతమధ్వరం కల్పయన్తీ
ఊర్ధ్వం యజ్ఞం నయతం మా జిహ్వరతమత్ర రమేథాం వర్ష్మన్
పృథివ్యా దివో వా విష్ణవుత వా పృథివ్యా మహో వా విష్ణవుత వాఽ
న్తరిక్షాద్ధస్తౌ పృణస్వ బహుభిర్వసవ్యైరా ప్రయచ్ఛ ॥ ౨౬ ॥
దక్షిణాదోతసవ్యాత్ । విష్ణోర్నుకం వీర్యాణి ప్రవోచం యః
పార్థివాని విమమే రజాగ్ంసి యో అస్కభాయదుత్తరగ్ం సధస్థం
విచక్రమాణస్త్రేధోరుగాయో విష్ణో రరాటమసి విష్ణోః పృష్ఠమసి
విష్ణోశ్శ్నప్త్రేస్థో విష్ణోస్స్యూరసి విష్ణోర్ధ్రువమసి వైష్ణవమసి విష్ణవే త్వా॥

అస్య యజ్ఞే షట్కాన్న చత్వారిగ్ంశచ్చ ॥ ౧౩ ॥

కృణుష్వ పాజః ప్రసితిం న పృథ్వీం యాహి రాజేవామవాగ్ం
ఇభేన । తృష్వీమను ప్రసితిం ద్రూణానోఽస్తాఽసి విధ్య రక్షసస్తపిష్ఠైః।
తవ భ్రమాస ఆశుయా పతన్త్యనుస్పృశ ధృషతా శోశుచానః ।
తపూగ్ంష్యగ్నే జుహ్వా పతఙ్గానసందితో విసృజ విష్వగుల్కాః ।
ప్రతిస్పశో విసృజ తూర్ణితమో భవా పాయుర్విశో అస్యా అదబ్ధః ।
యో నో దూరే అఘశగ్ంసః ॥ ౨౭ ॥ యో అన్త్యగ్నే మాకిష్టే
వ్యథిరా దధర్షీత్ । ఉదగ్నే తిష్ఠ ప్రత్యాతనుష్వ న్యమిత్రాగ్ం
ఓషతాత్తిగ్మహేతే । యో నో అరాతిగ్ం సమిధాన చక్రే నీచాతం

ధక్ష్యతసం న శుష్కమ్ । ఊర్ధ్వో భవ ప్రతివిధ్యాధ్యస్మదావిష్కృ-
ణుష్వ దైవ్యాన్యగ్నే । అవస్థిరా తనుహి యాతుజూనాం జామి-
మజామిం ప్రమృణీహి శత్రూన్ । స తే ॥ ౨౯ ॥ జానాతి సుమతిం
యవిష్ఠ య ఈవతే బ్రహ్మణే గాతుమైరత్ । విశ్వాన్యస్మై సుదినాని
రాయో ద్యుమ్నాన్యర్యో విదురో అభిద్యౌత్ । సేదగ్నే అస్తు-
సుభగస్సుదానుర్యస్త్వా నిత్యేన హవిషా య ఉక్థైః । పిప్రీషతి స్వ
ఆయుషి దురోణే విశ్వేదస్మై సుదినా సాఽసదిష్టిః । అర్చామి తే సు-
మతిం ఘోష్యర్వాక్సం తే వావాతా జరతామ్ ॥ ౩౦ ॥ ఇయం గీః ।
స్వశ్వాస్త్వా సురథా మర్జయేమాస్మే క్షత్రాణి ధారయేరనుద్యూన్ ।
ఇహ త్వా భూర్యా చరేదుప త్మన్దోషావస్తర్దీదివాగ్ం సమనుద్యూన్ ।
క్రీడన్తస్త్వా సుమనసస్సపేమాభి ద్యుమ్నా తస్థివాగ్ం సో జనానామ్ ।
యస్త్వా స్వశ్వస్సుహిరణ్యో అగ్న ఉపయాతి వసుమతా రథేన ।
తస్య త్రాతా భవసి తస్య సఖా యస్త ఆతిథ్యమానుషగ్జుజోషత్ ।
మహో రుజామి ॥ ౩౧ ॥ బన్ధుతా వచోభిస్తన్మా పితుర్గోతమాద-
న్వియాయ । త్వం నో అస్య వచసశ్చికిద్ధి హోతర్యవిష్ఠ సుక్రతో
దమూనాః । అస్వప్నజస్తరణయస్సుశేవా అతన్ద్రాసోఽవృకా
అశ్రమిష్ఠాః । తే పాయవస్సధ్రియఞ్చో నిషద్యాగ్నే తవ నః పా-
న్త్వమూర । యే పాయవో మామతేయం తే అగ్నే పశ్యన్తో అన్ధం
దురితాదరక్షన్ । రరక్ష తాన్త్సుకృతో విశ్వవేదా దిప్సన్త ఇద్రి-
పవో నాహ ॥ ౩౨ ॥ దేభుః । త్వయా వయగ్ం సధన్యస్త్వోతా

స్తు వప్రణీత్యశ్వ్యాముహాజాన్ । ఉభాశగ్ంసా సూదయ సత్య తాతే-
సుష్టుయా కృణుహ్యహ్రియాణ । అయాతే అగ్నే సమిధా విధేమ
ప్రతిస్తోమగ్ం శస్యమానం గృభాయ । దహాశసోరక్షసప్రాహ్యస్మా-
న్ధ్రుహోనిదోమిత్రమహో అవద్యాత్ । రక్షోహణం వాజిన-
మా జిఘర్మి మిత్రం ప్రథిష్ఠముపయామి శర్మ । శిశానో అగ్నిః
క్రతుభిస్సమిద్ధస్స నోదివా ॥ 33 ॥ సరిషస్పాతు నక్తమ్ । విజ్యో-
తిషా బృహతా భాత్యగ్నిరావిర్విశ్వాని కృణుతే మహిత్వా ।
ప్రాదేవీర్మాయాస్సహతే దురేవాశ్శిశీతె శృఙ్గె రక్షసె విని-
క్షే । ఉతస్వానాసో దివిషన్త్వగ్నేస్తిగ్మాయుధా రక్షసె హన్తవా
ఉ । మదేచిదస్య ప్రరుజన్తి భామా నవరన్తె పరిబాధో అదేవీః ॥
అఘశగ్ంసస్సతేజరతాగ్ం రుజామిహదిద్వైక చత్వారిగ్ంశచ్చ ॥౧౪॥

ఆప ఉన్దన్త్వకూత్త్యైదైవీమియం తెపస్వ్యస్యగ్ంశునా
తెసోమం త ఉదాయుషా ప్రచ్యవస్వాగ్నేరాతిథ్యమగ్ంశురగ్ం శు-
విర్త్తాయనీ మెఽసియుఞ్జతెకృణుష్వపాజశ్చతుర్దశ ॥ ౧౪ ॥

ఆపోవస్వ్యసియాత వెయం గీశ్చతు స్త్రిగ్ంశత్ ॥ 34 ॥

ఆప ఉన్దన్త్వదేవీః.

ఇతి ప్రథమకాణ్డె ద్వితీయస్ప్రశ్నః.

అథ తృతీయ ప్రశ్నః

హరిః ఓమ్॥ దేవస్య త్వా సవితుః ప్రసవే౽శ్వినోర్బా
హుభ్యాం పూష్ణో హస్తాభ్యామాదదే౽భ్రిరసి నారిరసి పరిలిఖితగ్ం
రక్షః పరిలిఖితా అరాతయ ఇదమహగ్ం రక్షసో గ్రీవా అపికృన్తామి
యో౽స్మాన్ ద్వేష్టి యంచ వయం ద్విష్మ ఇదమస్య గ్రీవా అపికృన్తా-
మి దివే త్వా౽న్తరిక్షాయ త్వా పృథివ్యై త్వా శున్ధతాం లోకః పితృష-
దనో యవో౽సి యవయాస్మద్ద్వేషః ॥ ౧ ॥ యవయారాతీః పితృణా-
గ్ం సదనమస్యుద్దివగ్గ్ం స్తభానాన్తరిక్షం పృణ పృథివీం దృగ్ంహ
ద్యుతానస్త్వా మారుతో మినోతు మిత్రావరుణయోర్ధ్రువేణ ధర్మణా
బ్రహ్మవనిం త్వా క్షత్రవనిగ్ం సుప్రజావనిగ్ం రాయస్పోషవనిం ప-
ర్యూహామి బ్రహ్మ దృగ్ంహ క్షత్రం దృగ్ంహ ప్రజాం దృగ్ంహ రా
యస్పోషం దృగ్ంహ ఘృతేన ద్యావాపృథివీ ఆపృణేథామిన్ద్రస్య సదో-
సి విశ్వజనస్య ఛాయా పరి త్వా గిర్వణో గిర ఇమా భవన్తు విశ్వతో
వృద్ధాయుమను వృద్ధయో జుష్టా భవన్తు జుష్టయ ఇన్ద్రస్య స్యూరసీ-
న్ద్రస్య ధ్రువమస్యైన్ద్రమసీన్ద్రాయ త్వా ॥ ౨ ॥

ద్వేష ఇమా అష్టాదశ చ ॥ ౧ ॥

రక్షోహణో వలగహనో వైష్ణవాన్ ఖనామీదమహం తం
వలగముద్వపామి యం నః సమానో యమసమానో నిచఖానేద—

మేనమధరంకరోమియోనస్సమానోయోऽసమానోऽరాతీయతి గా-
యత్రేణ ఛన్ద సాऽవబాఢోవలగక్కిమత్రభద్రం తన్నౌ సహావిరాడసి
సపత్నహా సంరాడసిభ్రాతృవ్యహాస్వరాడస్యభిమాతిహా విశ్వా-
రాడసి విశ్వాసాంనాష్ట్రాణాగ్ంహన్తా ॥ ౩ ॥ రక్షోహణోవలగ-
హనఃప్రోక్షామివైష్ణవాన్రక్షోహణోవలగహనోऽవనయామి వైష్ణ-
వాన్యవోసి యవయాస్మద్ద్వేషోయవయారాతీ రక్షోహణోవలగ-
హనోऽవస్తృణామి వైష్ణవాన్రక్షోహణో వలగహనోऽభిజు-
హోమి వైష్ణవాన్రక్షోహణౌ వలగహనావుపదధామి వైష్ణవీ ర-
క్షోహణౌ వలగహనౌపర్యూహామి వైష్ణవీ రక్షోహణౌ వలగహనౌ
పరిస్తృణామి వైష్ణవీ రక్షోహణౌ వలగహనౌ వైష్ణవీ బృహన్నసి
బృహద్గ్రావాబృహతీమిన్ద్రాయవాచంవద ॥ ౪ ॥

హన్తెన్ద్రాయద్వేచ ॥ ౨ ॥

విభూరసి ప్రవాహణోవహ్నిరసి హవ్యవాహనశ్శ్వాత్రో-
సిప్రచేతాస్తుథోసి విశ్వవేదా ఉశిగసి కవిరఙ్ఘారిరసి బమ్భారిరవ-
స్యూరసి దువస్వాఞ్ఛున్ధ్యూరసి మార్జాలీయస్సంరాడసి కృశానుః
పరిషద్యోసి పవమానఃప్రతక్వాऽసి నభస్వానసమ్మృష్టోసి హవ్య-
సూద ఋతధామాऽసి సువర్జ్యోతిర్బ్రహ్మజ్యోతిరసి సువర్ధామాऽ-
జోస్యేకపాదహిరసి బుధ్నియోరౌద్రేణానీకేన పాహిమాऽగ్నే పి-
పృహి మా మామాహిగ్ంసీః ॥ ౫ ॥

అనీకేనాష్టౌచ ॥ ౩ ॥

త్వగ్ంసోమతనూకృద్భ్యో ద్వేషోభ్యోఽన్యకృతేభ్య ఉరు య-
న్తాఽసి వరూథగ్ంస్వాహా జుషాణో అప్తురాజ్యస్య వేతు స్వాహాఽయం
నో అగ్నిర్వరివః కృణోత్వయం మృధః పుర ఏతు ప్రభిన్దన్ । అయ-
గ్ం శత్రూన్జయతు జర్హృషాణోఽయం వాజం జయతు వాజసా-
తా ఉరు విష్ణో విక్రమస్వోరు క్షయాయ నః కృధి । ఘృతం ఘృతయోనే పి-
బ ప్రప్ర యజ్ఞపతిం తిర । సోమో జిగాతి గాతువిత్ ॥ ౬ ॥ దేవానా-
మేతి నిష్కృతమృతస్య యోనిమాసదమదిత్యాః సదోఽస్యదిత్యాః
సద ఆసీదైష వో దేవ సవితః సోమస్తగ్ంరక్షధ్వం మా వో దభదేత-
త్త్వగ్ం సోమ దేవో దేవానుపాగా ఇదమహం మనుష్యో మనుష్యా-
న్త్సహ ప్రజయా సహ రాయస్పోషేణ నమో దేవేభ్యః స్వధా పితృభ్య
ఇదమహం నిర్వరుణస్య పాశాత్సువరభి ॥ ౭ ॥ విఖ్యేషం వైశ్వానరం
జ్యోతిరగ్నే వ్రతపతే త్వం వ్రతానాం వ్రతపతిరసి యా మమ తనూ-
స్త్వయ్యభూదియగ్ం సా మయి యా తవ తనూర్మయ్యభూదేషా సా
త్వయి యథాయథం నౌ వ్రతపతే వ్రతినోర్వ్రతాని ॥ ౮ ॥

గాతువిద్భ్యేకత్రిగ్ంశచ్చ ॥ ౪ ॥

అత్యన్యానగాం నాన్యానుపాగామర్వాక్త్వా పరైరవిదం ప-
రోఽవరైస్తం త్వా జుషే వైష్ణవం దేవయజ్యాయై దేవస్త్వా సవితా మ-
ధ్వాఽనక్త్వోషధే త్రాయస్వైనగ్ంస్వధితే మైనగ్ంహిగ్ంసీర్దివమ-
గ్రేణ మా లేఖీరన్తరిక్షం మధ్యేన మా హిగ్ంసీః పృథివ్యా సంభవ వన-
స్పతే శతవల్శో వి రోహ సహస్రవల్శా వి వయగ్ం రుహేమ

యంత్వాఽయగ్ంస్వధితిస్తేతిజానస్ప్రణినాయమహతే సౌభగాయా చ్ఛిన్నోగాయస్సువీరః ॥ ౯ ॥

యందశచ ॥ ౫ ॥

పృథివ్యైత్వాఽన్తరిక్షాయత్వా దివేత్వాశున్ధతాంలోకఃపితృషదనోయవోసి యవయాస్మ ద్ద్వేషోయవయారాతీఃపితృణాగ్ం సదనమసి స్వావేశోఽస్యగ్రేగానేతృణాం వనస్పతిరధిత్వాస్థాస్యతితస్యవిత్తాద్దేవస్త్వా సవితామధ్వాఽనక్తు సుపిప్పలాభ్యస్త్వౌషధీభ్య ఉద్దివగ్ంస్తభానాన్తరిక్షం పృణపృథివీముపరేణదృగ్ంహతేతే ధామాన్యుశ్మసి ॥ ౧౦ ॥ గమధ్యైగావోయత్రభూరిశృఙ్గా అయాసః। అత్రాహతదురుగాయస్యవిష్ణోఃపరమం పదమవభాతిభూరేః। విష్ణోఃకర్మాణిపశ్యతయతోవ్రతాని పస్పశే । ఇన్ద్రస్య యుజ్యస్సఖా। తద్విష్ణోఃపరమం పదగ్ం సదాపశ్యన్తి సూరయః। దివీవ చక్షురాతతమ్। బ్రహ్మవనిం త్వా క్షత్త్రవనిగ్ం సుప్రజావనిగ్ం రాయస్పోషవనిం పర్యూహామి బ్రహ్మదృగ్ంహ క్షత్త్రం దృగ్ంహ ప్రజాం దృగ్ంహ రాయస్పోషం దృగ్ంహ పరివీరసి పరిత్వా దైవీర్విశోవ్యయన్తాం పరీమగ్ం రాయస్పోషో యజమానం మనుష్యా అన్తరిక్షస్యత్వా సానావవగూహామి ॥ ౧౧ ॥

ఉశ్మసీపోషమేకాన్న విగ్ంశతిశ్చ ॥ ౬ ॥

ఇషే త్వోపవీరస్యుపో దేవాన్దైవీర్విశః ప్రాగుర్వహ్నీరుశిజోబృహస్పతే ధారయావసూని హవ్యాతే స్వదన్తాం దేవత్వష్ట-

ర్వసురణ్వా రేవతీరమధ్వమగ్నేర్జనిత్రమసి వృషణౌ స్థ ఉర్వశ్యస్యా-
యురసి పురూరవా ఘృతేనాక్తే వృషణం దధాథాం గాయత్రం ఛ-
న్దోఽను ప్రజాయస్వ త్రైష్టుభం జాగతం ఛన్దోఽను ప్రజాయస్వ భవ-
తమ్ ॥౧౨॥ నస్సమనసా సమోకసావరేపసౌ । మా యజ్ఞగ్ం హిగ్ం-
సిష్టం మా యజ్ఞపతిం జాతవేదసౌ శివౌ భవతమద్య నః । అగ్నావ-
గ్నిశ్చరతి ప్రవిష్ట ఋషీణాం పుత్రో అధిరాజ ఏషః । స్వాహాకృత్య
బ్రహ్మణా తే జుహోమి మా దేవానాం మిథుయా కర్భాగధేయమ్ ॥

భవతమేకత్రిగ్ంశచ్చ ॥ ౭ ॥

ఆదద ఋతస్య త్వా దేవహవిః పాశేనారభే ధర్షా మానుషాన-
ద్భ్యస్త్వౌషధీభ్యః ప్రోక్షామ్యపాం పేరురసి స్వాత్తం చిత్సదేవగ్ం
హవ్యమాపో దేవీస్స్వదతైనగ్ం సం తే ప్రాణో వాయునా గచ్ఛతా-
గ్ం సం యజత్రైరఙ్గాని సం యజ్ఞపతిరాశిషా ఘృతేనాక్తౌ పశుం
త్రాయేథాగ్ం రేవతీర్యజ్ఞపతిం ప్రియధా విశతోరో అన్తరిక్ష స-
జూర్దేవేన ॥ ౧౪ ॥ వాతేనాస్య హవిషస్త్మనా యజ సమస్య త-
నువా భవ వర్షీయో వర్షీయసి యజ్ఞే యజ్ఞపతిం ధాః పృథివ్యా-
స్సంపృచః పాహి నమస్త ఆతానానర్వా ప్రేహి ఘృతస్య కుల్యామ-
ను సహ ప్రజయా సహ రాయస్పోషేణాపో దేవీశ్శుద్ధాయువశ్శుద్ధా
యూయం దేవాగ్ం ఊఢ్వగ్ం శుద్ధా వయం పరివిష్టాః పరివేష్టారో
వో భూయాస్మ ॥ ౧౫ ॥

దేవేన చతుశ్చత్వారిగ్ంశచ్చ ॥ ౮ ॥

వాక్త ఆ ప్యాయతాం ప్రాణస్త ఆ ప్యాయతాం చక్షుస్త
ఆ ప్యాయతాగ్ం శ్రోత్రం త ఆ ప్యాయతాం యా తే ప్రాణాఞ్ఛు-
గ్జగామ యా చక్షుర్యా శ్రోత్రం యత్తే క్రూరం యదాస్థితం తత్త
ఆ ప్యాయతాం తత్త ఏతేన శున్ధతాం నాభిస్త ఆ ప్యాయతాం పా-
యుస్త ఆ ప్యాయతాగ్ం శుద్ధాశ్చరిత్రాశ్శమద్భ్యః ॥ ౧౬ ॥ శమో-
షధీభ్యశ్శం పృథివ్యై శమహోభ్యామోషధే త్రాయస్వైనగ్ం స్వ-
ధితే మైనగ్ం హిగ్ంసీ రక్షసాం భాగోఽసీదమహగ్ం రక్షోఽధమం
తమో నయామి యోఽస్మాన్ద్వేష్టి యం చ వయం ద్విష్మ ఇదమేనమ-
ధమం తమో నయామీషే త్వా ఘృతేన ద్యావాపృథివీ ప్రోర్ణ్వా-
థామచ్ఛిన్నో రాయస్సువీర ఉర్వన్తరిక్షమన్విహి వాయో వీహి
స్తోకానాగ్ం స్వాహోర్ధ్వనభసం మారుతం గచ్ఛతమ్ ॥ ౧౭ ॥
అద్భ్యో వీహి పఞ్చ చ ॥ ౯ ॥

సం తే మనసా మనస్సం ప్రాణేన ప్రాణో జుష్టం దేవేభ్యో
హవ్యం ఘృతవత్స్వాహైన్ద్రః ప్రాణో అఙ్గేఅఙ్గే నిదేధ్యదైన్ద్రో-
పానో అఙ్గేఅఙ్గే విబోభువద్దేవ త్వష్టర్భూరి తే సగ్ంసమేతు విషు-
రూపా యత్సలక్ష్మాణో భవథ దేవత్రా యన్తమవసే సఖాయోఽ-
ను త్వా మాతా పితరో మదన్తు శ్రీరస్యగ్నిస్త్వా శ్రీణాత్వాపస్సమ-
రిణన్వాతస్య ॥ ౧౮ ॥ త్వా ధ్రాజ్యై పూష్ణో రగ్ంహ్యా అపా-
మోషధీనాగ్ం రోహిష్యై ఘృతం ఘృతపావానః పిబత వసాం

వసాపావానస్థ పిబతాన్తరిక్షస్య హవిరసి స్వాహా త్వాఽన్తరిక్షాయ దిశః ప్రదిశ ఆదిశో విదిశ ఉద్దిశస్స్వాహా దిగ్భ్యో నమో దిగ్భ్యః ॥

వాతస్యాష్టావిగ్ంశతిశ్చ ॥ ౧౦ ॥

సముద్రం గచ్ఛ స్వాహాఽన్తరిక్షం గచ్ఛ స్వాహా దేవగ్ం సవితారం గచ్ఛ స్వాహాఽహోరాత్రే గచ్ఛ స్వాహా మిత్రావరుణౌ గచ్ఛ స్వాహా సోమం గచ్ఛ స్వాహా యజ్ఞం గచ్ఛ స్వాహా ఛన్దాగ్ంసి గచ్ఛ స్వాహా ద్యావాపృథివీ గచ్ఛ స్వాహా నభో దివ్యం గచ్ఛ స్వాహాఽగ్నిం వైశ్వానరం గచ్ఛ స్వాహాఽద్భ్యస్త్వౌషధీభ్యో మనో మే హార్దియచ్ఛ తనూం త్వచం పుత్రం నప్తారమశీయ శుగసి తమభిశోచ యోఽస్మాన్ద్వేష్టి యం చ వయం ద్విష్మో ధామ్నోధామ్నో రాజన్నితో వరుణ నో ముఞ్చ యదాపో అఘ్నియా వరుణేతి శపామహే తతో వరుణ నో ముఞ్చ ॥ ౨౦ ॥

అసి షడ్విగ్ంశతిశ్చ ॥ ౧౧ ॥

హవిష్మతీరిమా ఆపో హవిష్మాన్దేవో అధ్వరో హవిష్మాగ్ం ఆవివాసతి హవిష్మాగ్ం అస్తు సూర్యః। అగ్నేర్వోఽపన్నగృహస్య సదసి సాదయామి సుమ్నాయ సుమ్నినీస్సుమ్నే మా ధత్తేన్ద్రాగ్నియోర్భాగధేయీస్స్థ మిత్రావరుణయోర్భాగధేయీస్స్థ విశ్వేషాం దేవానాం భాగధేయీస్స్థ యజ్ఞే జాగృత ॥ ౨౧ ॥

హవిష్మతీశ్చతుస్త్రిగ్ంశత్ ॥ ౧౨ ॥

హృదే త్వా మనసే త్వా దివే త్వా సూర్యాయ త్వోర్ధ్వ-
మిమమధ్వరం కృధి దివి దేవేషు హోత్రా యచ్ఛ సోమ రాజ-
న్నేహ్యవరోహ మా భేర్మా సం విక్థా మా త్వా హిగ్ంసిషం ప్ర-
జాస్త్వ ముపావరోహ ప్రజాస్త్వాముపావరోహన్తు శృణోత్వగ్నిస్స-
మిధా హవం మే శృణ్వన్త్వాపో ధిషణాశ్చ దేవీః । శృణోత గ్రా-
వాణో విదుషోను ॥ ౨౨ ॥ యజ్ఞగ్ం శృణోతు దేవస్సవితా హవం
మే । దేవీరాపో అపాం నపాద్య ఊర్మిర్ హవిష్య ఇన్ద్రియావాన్మ-
దిన్తమస్తం దేవేభ్యో దేవత్రా ధత్త శుక్రగ్ం శుక్రపేభ్యో యేషాం
భాగస్థ స్వాహా కార్షిరస్యపాపాం మృధ్రగ్ం సముద్రస్య
వోఽక్షిత్యా ఉన్నయే । యమగ్నే పృత్సుమర్త్యమావో
వాజేషు యం జునాః । స యన్తా శశ్వతీరిషః ॥ ౨౩ ॥

ను సప్తచత్వారిగ్ంశచ్చ ॥ ౧౩ ॥

త్వమగ్నే రుద్రో అసురో మహో దివస్త్వగ్ం శర్ధో
మారుతం పృక్ష ఈశిషే । త్వం వాతైరరుణైర్యాసి శంగయస్త్వం
పూషా విధతః పాసి ను త్మనా । ఆ వో రాజానమధ్వరస్య
రుద్రగ్ం హోతారగ్ం సత్యయజగ్ం రోదస్యోః । అగ్నిం పురా
తనయిత్నోరచిత్తాద్ధిరణ్యరూపమవసే కృణుధ్వమ్ । అగ్నిర్ హోతా
నిషసాదా యజీయానుపస్థే మాతుస్సురభావు లోకే । యువా
కవిః పురునిష్ఠః ॥ ౨౪ ॥ ఋతావా ధర్తా కృష్టీనాముత మధ్య
ఇద్ధః । సాధ్వీమకర్దేవవీతిం నో అద్య యజ్ఞస్య జిహ్వామవిదామ

గుహ్యమ్ । స ఆయురాగాథ్సురభిర్వసానో భద్రామకర్దేవహూతిం నో అద్య । అక్రన్దదగ్నిస్తనయన్నివ ద్యౌః క్షామా రేరిహద్వీరుధస్సమఞ్జన్ । సద్యో జజ్ఞానో విహీమిద్ధో అఖ్యదా రోదసీ భానునా భాత్యన్తః । త్వే వసూని పుర్వణీక ॥ ౨౫ ॥ హోతర్దోషావస్తోరేరిరే యజ్ఞియాసః । క్షామేవ విశ్వా భువనాని యస్మిన్థ్సగ్ం సౌభగాని దధిరే పావకే । తుభ్యం తా అఙ్గిరస్తమ విశ్వాస్సుక్షితయః పృథక్ । అగ్నే కామాయ యేమిరే । అశ్యామ తం కామమగ్నే తవోత్యశ్యామ రయిగ్ం రయివస్సువీరమ్ । అశ్యామ వాజమభి వాజయన్తోఽశ్యామ ద్యుమ్నమజరాజరం తే । శ్రేష్ఠం యవిష్ఠ భారతాగ్నే ద్యుమన్తమా భర ॥ ౨౬ ॥ వసో పురుస్పృహగ్ం రయిమ్ । స శ్విత్రాన స్తన్యతా రోచనస్థా అజరేభిర్నానదద్భిర్యవిష్ఠః । యః పావకః పురుతమః పురూణి పృథూన్యగ్నిరను యాతి భర్వన్ । ఆయుష్టే విశ్వతో దధదయమగ్నిర్వరేణ్యః । పునస్తే ప్రాణ ఆయతి పరా యక్ష్మగ్ం సువామి తే । ఆయుర్దా అగ్నే హవిషా జుషాణో ఘృతప్రతీకో ఘృతయోనిరేధి । ఘృతం పీత్వా మధు చారు గవ్యం పితేవ పుత్రమభి ॥ ౨౭ ॥ రక్షతాదిమమ్ । తస్మై తే ప్రతిహర్యతే జాతవేదో విచర్షణే । అగ్నే జనామి సుష్టుతిమ్ । దివస్పరి ప్రథమం జజ్ఞే అగ్నిరస్మద్ద్వితీయం పరి జాతవేదాః । తృతీయమప్సు నృమణా అజస్రమిన్ధాన ఏనం జరతే స్వాధీః । శుచిః

పావక వస్వో౽గ్నే బృహద్వి రోచసే । త్వం ఘృతేభిరాహుతః ।
దృశానో రుక్మ ఉర్వ్యా వ్యద్యౌద్దుర్మర్షమాయుశ్శ్రియే రుచా-
నః । అగ్నిరమృతో అభవద్వయోభిః ॥ ౨౮ ॥ యదేనం ద్యౌరజ-
నయత్సురేతాః । ఆయదిషే నృపతిం తేజ ఆనట్ఛుచి రేతో నిషి-
క్తం ద్యౌరభీకే । అగ్నిశ్శర్ధమనవద్యం యువానగ్ం స్వాధియం జన-
యత్సూదయచ్చ । స తేజీయసా మనసా త్వోత ఉత శిక్ష స్వపత్యస్య
శిక్షోః । అగ్నే రాయో నృతమస్య ప్రభూతౌ భూయామ తే సుష్టు-
తయశ్చ వస్వః । అగ్నే సహన్తమా భర ద్యుమ్నస్య ప్రాసహా ర-
యిమ్ । విశ్వాయః ॥ ౨౯ ॥ చర్షణీరభ్యాసా వాజేషు సాసహత్ ।
తమగ్నే పృతనాసహగ్ం రయిగ్ం సహస్వ ఆభర । త్వాగ్ం హి
సత్యో అద్భుతో దాతా వాజస్య గోమతః । ఉక్షాన్నాయ వశా౽-
న్నాయ సోమపృష్ఠాయ వేధసే । స్తోమైర్విధేమాగ్నయే । వద్మాహి
సూనో అస్యద్మసద్వా చక్రే అగ్నిర్జనుషా౽జ్మాన్నమ్ । స త్వం న
ఊర్జసన ఊర్జం ధా రాజేవ జేరవృకే క్షేష్యన్తః । అగ్న ఆ-
యూగ్ంషి ॥ ౩౦ ॥ పవస ఆసువోర్జమిషం చ నః । ఆరే బాధస్వ
దుచ్ఛునామ్ । అగ్నే పవస్వ స్వపా అస్మే వర్చస్సువీర్యమ్ । దధత్పో-
షగ్ం రయిం మయి । అగ్నే పావక రోచిషా మన్ద్రయా దేవ జిహ్వ-
యా । ఆదేవాన్వక్షి యక్షి చ । స నః పావక దీదివో౽గ్నే దే-
వాగ్ం ఇహావహ । ఉప యజ్ఞగ్ం హవిశ్చ నః । అగ్నిశ్శుచివ్రతత-

షణ్ముఖిర్వ్యష్టిశ్ముచిద్గకవిః । శుచీ రోచత ఆహుతః। ఉదగ్నే శుచ-
యస్తవ శుక్రా భ్రాజన్త ఈరతే । తవ జ్యోతీగ్ంష్యర్చయః ॥౩౦॥

పురునిష్ఠాగ్ల పువర్ణీక భరాభి వయోభిర్య ఆయూగ్ంషి
విప్రశ్ముచిశ్చతుర్దశ చ ॥౧౪॥

దైవస్య రక్షోహణో విభూస్త్వగ్ం సోమాత్యన్యానగాం
పృథివ్యా ఇషే త్వాఽఽదదే వాక్తే సం తే సముద్రగ్ం హవిష్మ-
తీర్ హ్యాదే త్వమగ్నే రుద్రశ్చతుర్దశ ॥౧౪॥

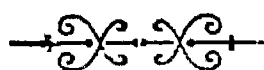
దైవస్య గమధ్యా హవిష్మతీర్ల పవస్ర ఏకత్రిగ్ంశత్ ॥౩౦॥

దైవస్యార్చయః.

హరిః ఓమ్.

శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు.

ఇతి ప్రథమకాణ్డే తృతీయః ప్రశ్నః.

అథ చతుర్థః ప్రశ్నః

హరిః ఓమ్.

ఆ దదే గ్రావాఽస్యధ్వరకృద్దేవేభ్యో గమ్భీరమిమమధ్వరం కృధ్యుత్తమేన పవినేన్ద్రాయ సోమగ్ంం సుషుతం మధుమన్తం పయస్వన్తం వృష్టివనిమిన్ద్రాయ త్వా వృత్రఘ్న ఇన్ద్రాయ త్వా వృత్రతుర ఇన్ద్రాయ త్వాఽభిమాతిఘ్న ఇన్ద్రాయ త్వాఽఽదిత్యవత ఇన్ద్రాయ త్వా విశ్వదేవ్యావతే శ్వాత్రాః స్థ వృత్రతురో రాధోగూర్తా అమృతస్య పత్నీస్తా దేవీర్దేవత్రేమం యజ్ఞం ధత్తోపహూతాః సోమస్య పిబతోపహూతో యుష్మాకమ్ ॥ ౧ ॥ సోమస్య పిబతు యత్తే సోమ దివి జ్యోతిర్యత్పృథివ్యాం యదురావన్తరిక్షే తేనాస్మై యజమానాయోరు రాయా కృధ్యధి దాత్రే వోచో ధిషణే వీడూ సతీ వీడయేథామూర్జం దధాథామూర్జం మే ధత్తం మా వాగ్ంం హిగ్ంసిష్టం మా మా హిగ్ంసిష్టం ప్రాగపాగుదగధరాక్తాస్త్వా దిశ ఆ ధావన్త్వమ్బ నిష్వర । యత్తే సోమాదాభ్యం నామ జాగృవి తస్మై తే సోమ సోమాయ స్వాహా ॥ ౨ ॥

యుష్మాకగ్ంం స్వర యత్తే నవ చ ॥ ౧ ॥

వాచస్పతయే పవస్వ వాజిన్వృష్ణో వృష్ణో అగ్ంశుభ్యాం గభస్తిపూతో దేవో దేవానాం పవిత్రమసి యేషాం భాగోఽసి తేభ్యస్త్వా

స్వాంకృతోఽసి మధుమతీర్న ఇషస్కృధి విశ్వేభ్యస్త్వేన్ద్రియేభ్యో దివ్యేభ్యః పార్థివేభ్యో మనస్త్వాఽష్టూర్వన్తరిక్షమన్విహి స్వాహా త్వా సుభవస్సూర్యాయ దేవేభ్యస్త్వా మరీచిపేభ్య ఏష తే యోనిః ప్రాణాయ త్వా ॥౩॥

వాచస్సప్తచత్వారిగ్ంశత్ ॥౨॥

ఉపయామగృహీతోఽస్యన్తర్యచ్ఛ మఘవన్పాహి సోమమురుష్య రాయస్సమిషో యజస్వాన్తస్తే దధామి ద్యావాపృథివీ అన్తరురవన్తరిక్షగ్ం సజోషా దేవైరవరైః పరైశ్చాన్తర్యామే మఘవన్మాదయస్వ స్వాంకృతోఽసి మధుమతీర్న ఇషస్కృధి విశ్వేభ్యస్త్వేన్ద్రియేభ్యో దివ్యేభ్యః పార్థివేభ్యో మనస్త్వాఽష్టూర్వన్తరిక్షమన్విహి స్వాహా త్వా సుభవస్సూర్యాయ దేవేభ్యస్త్వా మరీచిపేభ్య ఏష తే యోనిరపానాయ త్వా ॥౪॥

దేవేభ్యస్సప్త చ ॥౩॥

ఆ వాయో భూష శుచిపా ఉప నస్సహస్రం తే నియుతో విశ్వవార । ఉపో తే అన్ధో మద్యమయామి యస్య దేవ దధిషే పూర్వపేయమ్ । ఉపయామగృహీతోఽసి వాయవే త్వేన్ద్రవాయూ ఇమే సుతాః । ఉప ప్రయోభిరాగతమిన్దవో వాముశన్తి హి । ఉపయామగృహీతోఽసీన్ద్రవాయుభ్యాం త్వైష తే యోనిస్సజోషాభ్యాం త్వా ॥౫॥

ఆ వాయో త్రిచత్వారిగ్ంశత్ ॥౪॥

అయం వాం మిత్రావరుణా సుతస్సోమ ఋతావృధా । మమే-
దిహ శ్రుతగ్ం హవమ్ । ఉపయామగృహీతోఽసి మిత్రావరుణా-
భ్యాం త్వైష తే యోనిర్ ఋతాయుభ్యాం త్వా ॥౬॥

అయం వాం విగ్ంశతిః ॥౫॥

యా వాం కశా మధుమత్యశ్వినా సూనృతావతీ । తయా
యజ్ఞం మిమిక్షతమ్ । ఉపయామగృహీతోఽస్యశ్విభ్యాం త్వైష తే
యోనిర్మాధ్వీభ్యాం త్వా ॥౭॥

యా వామష్టాదశ ॥౬॥

ప్రాతర్యుజౌ వి ముచ్యేథామశ్వినావేహ గచ్ఛతమ్ । అస్య
సోమస్య పీతయే । ఉపయామగృహీతోఽస్యశ్విభ్యాం త్వైష తే
యోనిరశ్విభ్యాం త్వా ॥౮॥

ప్రాతర్యుజావేకాన్న విగ్ంశతిః ॥౭॥

అయం వేనశ్చోదయత్పృశ్నిగర్భా జ్యోతిర్జరాయూ రజసో
విమానే । ఇమమపాగ్ం సంగమే సూర్యస్య శిశుం న విప్రా మతి-
భీరిహన్తి । ఉపయామగృహీతోఽసి శణ్డాయ త్వైష తే యోనిర్వీర-
తాం పాహి ॥౯॥

అయం వేనగ్గ పఞ్చవిగ్ంశతిః ॥౮॥

తం ప్రత్నథా పూర్వథా విశ్వథేమథా జ్యేష్ఠతాతిం బర్-
హిషదగ్ం సువర్విదం ప్రతీచీనం వృజనం దోహసే గిరాఽఽశుం

జయన్త మనూ యాసువర్ధసే । ఉపయామగృహీతోఽసి మర్కాయ త్వైష తే యోనిః ప్రజాః పాహి ॥౧౦॥

తగ్ం షడ్విగ్ంశతిః ॥౯॥

యే దేవా దివ్యేకాదశ స్థ పృథివ్యామధ్యేకాదశ స్థాప్సుషదో మహినైకాదశ స్థ తే దేవా యజ్ఞమిమం జుషధ్వముపయామగృహీతోఽస్యాగ్రయణోఽసి స్వాగ్రయణో జిన్వ యజ్ఞం జిన్వ యజ్ఞపతిమభి సవనా పాహి విష్ణుస్త్వాం పాతు విశం త్వం పాహీన్ద్రియేణైష తే యోనిర్విశ్వేభ్యస్త్వా దేవేభ్యః ॥౧౧॥

యే దేవాస్త్రిచత్వారిగ్ంశత్ ॥౧౦॥

త్రిగ్ంశత్త్రయశ్చ గణినో రుజన్తో దివగ్ం రుద్రాః పృథివీం చ సచన్తే । ఏకాదశాసో అప్సుషదస్సుతగ్ం సోమం జుషన్తాగ్ం సవనాయ విశ్వే । ఉపయామగృహీతోఽస్యాగ్రయణోఽసి స్వాగ్రయణో జిన్వ యజ్ఞం జిన్వ యజ్ఞపతిమభి సవనా పాహి విష్ణుస్త్వాం పాతు విశం త్వం పాహీన్ద్రియేణైష తే యోనిర్విశ్వేభ్యస్త్వా దేవేభ్యః ॥౧౨॥

త్రిగ్ంశద్ద్విచత్వారిగ్ంశత్ ॥౧౧॥

ఉపయామగృహీతోఽసీన్ద్రాయ త్వా బృహద్వతే వయస్వత ఉక్థాయువే యత్త ఇన్ద్ర బృహద్వయస్తస్మై త్వా విష్ణవే త్వైష తే యోనిరిన్ద్రాయ త్వోక్థాయువే ॥౧౩॥

ఉపయామగృహీతో ద్వావిగ్ంశతిః ॥౧౨॥

మూర్ధానం దివో అరతిం పృథివ్యా వైశ్వానరమృతాయ జాతమగ్నిమ్ । కవిగ్ం సమ్రాజమతిథిం జనానామాసన్నా పాత్రం జనయన్త దేవాః । ఉపయామగృహీతోఽస్యగ్నయే త్వా వైశ్వానరాయ ధ్రువోఽసి ధ్రువక్షితిర్ధ్రువాణాం ధ్రువతమోఽచ్యుతానామచ్యుతక్షిత్తమ ఏష తే యోనిరగ్నయే త్వా వైశ్వానరాయ ॥౧౪॥

మూర్ధానం పఞ్చత్రిగ్ంశత్ ॥౧౩॥

మధుశ్చ మాధవశ్చ శుక్రశ్చ శుచిశ్చ నభశ్చ నభస్యశ్చేషశ్చోర్జశ్చ సహశ్చ సహస్యశ్చ తపశ్చ తపస్యశ్చోపయామగృహీతోఽసి సగ్ంసర్పోఽస్యగ్ంహస్పత్యాయ త్వా ॥౧౫॥

మధుస్త్రిగ్ంశత్ ॥౧౪॥

ఇన్ద్రాగ్నీ ఆ గతగ్ం సుతం గీర్భిర్నభో వరేణ్యమ్ । అస్య పాతం ధియేషితా । ఉపయామగృహీతోఽసీన్ద్రాగ్నిభ్యాం త్వైష తే యోనిరిన్ద్రాగ్నిభ్యాం త్వా ॥౧౬॥

ఓమాసశ్చర్షణీధృతో విశ్వే దేవాస ఆ గత । దాశ్వాగ్ంసో దాశుషస్సుతమ్ । ఉపయామగృహీతోఽసి విశ్వేభ్యస్త్వా దేవేభ్య ఏష తే యోనిర్విశ్వేభ్యస్త్వా దేవేభ్యః ॥౧౭॥

ఇన్ద్రాగ్నీ ఓమాసో విగ్ంశతిర్విగ్ంశతిః ॥౧౫॥౧౬॥

మరుత్వన్తం వృషభం వావృధానమకవారిం దివ్యగ్ం శాసమిన్ద్రమ్ । విశ్వాసాహమవసే నూతనాయోగ్రగ్ం సహోదామిహ

తగ్ం హువేమ । ఉపయామగృహీతో౽సీన్ద్రాయ త్వా మరుత్వత ఏష తే యోనిరిన్ద్రాయ త్వా మరుత్వతే ॥౧౮॥

మరుత్వన్తగ్ం షడ్విగ్ంశతిః ॥౧౭॥

ఇన్ద్ర మరుత్వ ఇహ పాహి సోమం యథా శార్యాతే అపిబస్సుతస్య । తవ ప్రణీతీ తవ శూర శర్మన్నా వివాసన్తి కవయస్సుయజ్ఞాః । ఉపయామగృహీతో౽సీన్ద్రాయ త్వా మరుత్వత ఏష తే యోనిరిన్ద్రాయ త్వా మరుత్వతే ॥౧౯॥

మరుత్వాగ్ం ఇన్ద్ర వృషభో రణాయ పిబా సోమమనుష్వధం మదాయ । ఆ సిఞ్చస్వ జఠరే మధ్వ ఊర్మిం త్వగ్ం రాజా౽సి ప్రదివస్సుతానామ్। ఉపయామగృహీతో౽సీన్ద్రాయ త్వా మరుత్వత ఏష తే యోనిరిన్ద్రాయ త్వా మరుత్వతే ॥౨౦॥

ఇన్ద్ర మరుత్వో మరుత్వానేకాన్న త్రిగ్ంశదేకాన్న త్రిగ్ంశత్ ॥౧౮॥౧౯॥

మహాగ్ం ఇన్ద్రో య ఓజసా పర్జన్యో వృష్టిమాగ్ం ఇవ । స్తోమైర్వత్సస్య వావృధే । ఉపయామగృహీతో౽సి మహేన్ద్రాయ త్వైష తే యోనిర్మహేన్ద్రాయ త్వా ॥౨౧॥

మహానేకాన్న విగ్ంశతిః ॥౨౦॥

మహాగ్ం ఇన్ద్రో నృవదాచర్షణిప్రా ఉత ద్విబర్హా అమినస్సహోభిః । అస్మద్రియగ్వావృధే వీర్యాయోరుః పృథుస్సు-

కృతగ్గ కర్తృభిర్భూత్ । ఉపయామగృహీతోఽసి మహేన్ద్రాయ త్వైష తే యోనిర్మహేన్ద్రాయ త్వా ॥ ౨౨ ॥

మహాన్నృవత్తద్విగ్ంశతిః ॥ ౨౦ ॥

కదా చన స్తరీరసి నేన్ద్ర సశ్చసి దాశుషే । ఉపోపేన్ను మఘవన్భూయ ఇన్ను తే దానం దేవస్య పృచ్యతే । ఉపయామగృహీతోఽస్యాదిత్యేభ్యస్త్వా । కదా చన ప్ర యుచ్ఛస్యుభే నిపాసి జన్మనీ । తురీయాదిత్య సవనం త ఇన్ద్రియమాతస్థావమృతం దివి । యజ్ఞో దేవానాం ప్రత్యేతి సుమ్నమాదిత్యాసో భవతా మృడయన్తః । ఆ వోఽర్వాచీ సుమతిర్వవృత్యాదగ్ంహోశ్చిద్యా వరివోవిత్తరాఽసత్ । వివస్వ ఆదిత్యైష తే సోమపీథస్తేన మన్దస్వ తేన తృప్య తృప్యాస్మ తే వయం తర్పయితారో యా దివ్యా వృష్టిస్తయా త్వా శ్రీణామి ॥ ౨౩ ॥

వస్నప్తవిగ్ంశతిశ్చ ॥ ౨౨ ॥

వామమద్య సవితర్వామము శ్వో దివేదివే వామమస్మభ్యగ్ం సావీః । వామస్య హి క్షయస్య దేవ భూరేరయా ధియా వామభాజస్స్యామ । ఉపయామగృహీతోఽసి దేవాయ త్వా సవిత్రే ॥ ౨౪ ॥

వామం చతుర్విగ్ంశతిః ॥ ౨౩ ॥

అదబ్ధేభిస్సవితః పాయుభిష్ట్వగ్ం శివేభిరద్య పరి పాహి నో గయమ్ । హిరణ్యజిహ్వస్సువితాయ నవ్యసే రక్షామాకిర్నో అఘ-

శగ్ంస ఈశత । ఉపయామగృహీతోఽసి దేవాయ త్వా స-
విత్రే ॥ ౨౫ ॥

అదబ్ధేభిస్త్రయోవిగ్ంశతిః ॥ ౨౪ ॥

హిరణ్యపాణిమూతయే సవితారముప హ్వయే । స చేత్తా
దేవతా పదమ్ । ఉపయామగృహీతోఽసి దేవాయ త్వా స-
విత్రే ॥ ౨౬ ॥

హిరణ్యపాణిం చతుర్దశ ॥ ౨౫ ॥

సుశర్మాఽసి సుప్రతిష్ఠానో బృహదుక్షే నమ ఏష తే యో-
నిర్విశ్వేభ్యస్త్వా దేవేభ్యః ॥ ౨౭ ॥

సుశర్మా ద్వాదశ ॥ ౨౬ ॥

బృహస్పతిసుతస్య త ఇన్దో ఇన్ద్రియావతః పత్నీవన్తం గ్ర-
హం గృహ్ణామ్యగ్నా 3 ఇ పత్నీవా 3 స్సజూర్దేవేన త్వష్ట్రా
సోమం పిబ స్వాహా ॥ ౨౮ ॥

బృహస్పతిసుతస్య పఞ్చదశ ॥ ౨౭ ॥

హరిరసి హారియోజనో హర్యోస్స్థాతా వజ్రస్య భర్తా
పృశ్నేః ప్రేతా తస్య తే దేవ సోమేష్టయజుషస్స్తుతస్తోమస్య
శస్తోక్థస్య హరివన్తం గ్రహం గృహ్ణామి హరీస్స్థ హర్యోర్ధానా-
స్సహా సోమా ఇన్ద్రాయ స్వాహా ॥ ౨౯ ॥

హరిష్షడ్విగ్ంశతిః ॥ ౨౮ ॥

అగ్న ఆయూꣳషి పవస ఆసువోర్జమిషం చ నః । ఆరే బాధస్వ దుచ్ఛునామ్ । ఉపయామగృహీతోఽస్యగ్నయే త్వా తేజస్వత ఏష తే యోనిరగ్నయే త్వా తేజస్వతే ॥ ౩౦ ॥

అగ్న ఆయూꣳషి త్రయోవిꣳశతిః ॥ ౨౯ ॥

ఉత్తిష్ఠన్నోజసా సహ పీత్వా శిప్రే అవేపయః । సోమమిన్ద్ర చమూ సుతమ్ । ఉపయామగృహీతోఽసీన్ద్రాయ త్వౌజస్వత ఏష తే యోనిరిన్ద్రాయ త్వౌజస్వతే ॥ ౩౧ ॥

ఉత్తిష్ఠన్నేకవిꣳశతిః ॥ ౩౦ ॥

తరణిర్విశ్వదర్శతో జ్యోతిష్కృదసి సూర్య । విశ్వమాభాసి రోచనమ్ । ఉపయామగృహీతోఽసి సూర్యాయ త్వా భ్రాజస్వత ఏష తే యోనిస్సూర్యాయ త్వా భ్రాజస్వతే ॥ ౩౨ ॥

తరణిర్విꣳశతిః ॥ ౩౧ ॥

ఆ ప్యాయస్వ మదిన్తమ సోమ విశ్వాభిరూతిభిః । భవా నస్సప్రథస్తమః ॥ ౩౩ ॥

ఆ ప్యాయస్వ నవ ॥ ౩౨ ॥

ఈయుష్టే యే పూర్వతరామపశ్యన్వ్యుచ్ఛన్తీముషసం మర్త్యాసః । అస్మాభిరూ ను ప్రతిచక్ష్యాఽభూదో తే యన్తి యే అపరీషు పశ్యాన్ ॥ ౩౪ ॥

ఈయురేకాన్న విꣳశతిః ॥ ౩౩ ॥

జ్యోతిష్మతీం త్వా సాదయామి జ్యోతిష్కృతం త్వా సాదయామి జ్యోతిర్విదం త్వా సాదయామి భాస్వతీం త్వాసాదయామి జ్వలన్తీం త్వా సాదయామి మల్మలాభవన్తీం త్వా సాదయామి దీప్యమానాం త్వా సాదయామి రోచమానాం త్వా సాదయామ్యజస్రాం త్వా సాదయామి బృహజ్జ్యోతిషం త్వా సాదయామి బోధయన్తీం త్వా సాదయామి జాగ్రతీం త్వా సాదయామి ॥ ౩౫ ॥

జ్యోతిష్మతీగ్ం షట్త్రిగ్ంశత్ ॥ ౪౩ ॥

ప్రయాసాయ స్వాహాఽఽయాసాయ స్వాహా వియాసాయ స్వాహా సంయాసాయ స్వాహోద్యాసాయ స్వాహాఽవయాసాయ స్వాహా శుచే స్వాహా శోకాయ స్వాహా తప్యత్వై స్వాహా తపతే స్వాహా బ్రహ్మహత్యాయై స్వాహా సర్వస్మై స్వాహా ॥ ౩౬ ॥

ప్రయాసాయ చతుర్విగ్ంశతిః ॥ ౩౫ ॥

చిత్తగ్ం సన్తానేన భవం యక్నా రుద్రం తనిమ్నా పశుపతిగ్గ్ం స్థూలహృదయేనాగ్నిగ్ం హృదయేన రుద్రం లోహితేన శర్వం మతస్నాభ్యాం మహాదేవమన్తఃపార్శ్వేనౌషిష్ఠహనగ్ం శిఙ్గీనికోశ్యాభ్యామ్ ॥ ౩౭ ॥

చిత్తమష్టాదశ ॥ ౩౬ ॥

ఆ తిష్ఠ వృత్రహన్రథం యుక్తా తే బ్రహ్మణా హరీ । అర్వాచీనగ్ంసు తే మనో గ్రావా కృణోతు వగ్నునా । ఉపయామ గృ-

హీతో౽సీన్ద్రాయ త్వా షోడశిన ఏష తే యోనిరిన్ద్రాయ త్వా షోడశినే ॥ ౩౭ ॥

అతిష్టుషడ్వింశతిః ॥ ౩౭ ॥

ఇన్ద్రమిద్ధరీ వహతో౽ప్రతిధృష్టశవసమృషీణాం చ స్తుతీరుప యజ్ఞం చ మానుషాణామ్ । ఉపయామగృహీతో౽సీన్ద్రాయ త్వా షోడశిన ఏష తే యోనిరిన్ద్రాయ త్వా షోడశినే ॥ ౩౮ ॥

ఇన్ద్రమిత్త్రయోవింశతిః ॥ ౩౮ ॥

అసావి సోమ ఇన్ద్ర తే శవిష్ఠధృష్ణవా గహి । ఆ త్వా పృణక్త్విన్ద్రియꣳ రజస్సూర్యం న రశ్మిభిః । ఉపయామగృహీతో౽సీన్ద్రాయ త్వా షోడశిన ఏష తే యోనిరిన్ద్రాయ త్వా షోడశినే ॥

అసావి సప్తవింశతిః ॥ ౩౯ ॥

సర్వస్య ప్రతిశీవరీ భూమిస్త్వోపస్థ ఆధిత । స్యోనా౽స్మై సుషదా భవ యచ్ఛాస్మై శర్మ సప్రథాః । ఉపయామగృహీతో౽సీన్ద్రాయ త్వా షోడశిన ఏష తే యోనిరిన్ద్రాయ త్వా షోడశినే ॥ ౪౦ ॥

మహాꣳ ఇన్ద్రో వజ్రబాహుష్షోడశీ శర్మ యచ్ఛతు । స్వస్తి నో మఘవా కరోతు హన్తు పాప్మానం యో౽స్మాన్ద్వేష్టి । ఉపయామగృహీతో౽సీన్ద్రాయ త్వా షోడశిన ఏష తే యోనిరిన్ద్రాయ త్వా షోడశినే ॥ ౪౧ ॥

సర్వస్య మహాన్షడ్వింశతిష్షడ్వింశతిః ॥ ౪౦-౪౧ ॥

సజోషా ఇన్ద్రసగణో మరుద్భిస్సోమం పిబ వృత్రహాఞ్ఛూ-
ర విద్వాన్ । జహి శత్రూగ్ంరప మృధో నుదస్వాథాభయం కృణు
హి విశ్వతో నః । ఉపయామగృహీతోఽసీన్ద్రాయ త్వా షోడశిన ఏష
తే యోనిరిన్ద్రాయ త్వా షోడశినే ॥ ౪౩ ॥

సజోషాస్త్రిగ్ంశత్ ॥ ౪౨ ॥

ఉదు త్యం జాతవేదసం దేవం వహన్తి కేతవః । దృశే వి-
శ్వాయ సూర్యమ్ । చిత్రం దేవానాముదగాదనీకం చక్షుర్మిత్ర-
స్య వరుణస్యాగ్నేః । ఆఽప్రా ద్యావాపృథివీ అన్తరిక్షగ్ం సూర్య
ఆత్మా జగతస్తస్థుషశ్చ । అగ్నే నయ సుపథా రాయే అస్మాన్ విశ్వాని
దేవ వయునాని విద్వాన్ । యుయోధ్యస్మజ్జుహురాణమేనో భూ-
యిష్ఠాం తే నమ ఉక్తిం విధేమ । దివం గచ్ఛ సువః పత రూపేణ ॥ ౪౪ ॥

వో రూపమభ్యైమి వయసా వయః । తుథో వో విశ్వవేదా వి
భజతు వర్షిష్ఠే అధి నాకే । ఏతత్తే అగ్నే రాధ ఐతి సోమచ్యు-
తం తన్మిత్రస్య పథా నయర్తస్య పథా ప్రేత చన్ద్రదక్షిణా యజ్ఞ-
స్య పథా సువితా నయన్తీర్బ్రాహ్మణమద్య రాధ్యాసమృషిమార్-
షేయం పితృమన్తం పైతృమత్యగ్ం సుధాతుదక్షిణం వి సువః ప-
శ్య వ్యన్తరిక్షం యతస్వ సదస్యైరస్మద్దాత్రా దేవత్రా గచ్ఛత
మధుమతీః ప్రదాతారమా విశతానవహాయాస్మాన్దేవయానేన పథేత
సుకృతాం లోకే సీదత తన్నస్సగ్ంస్కృతమ్ ॥ ౪౫ ॥

రూపేణ సదస్యైరష్టాదశ చ ॥ ౪౩ ॥

ధాతా రాతిస్సవితేదం జుషన్తాం ప్రజాపతిర్నిధిపతిర్నో అ-
గ్నిః । త్వష్టా విష్ణుః ప్రజయా సగ్ంరరాణో యజమానాయ
ద్రవిణం దధాతు । సమిన్ద్ర ణో మనసా నేషి గోభిస్సగ్ం సూరిభిర్మ-
ఘవన్థ్సగ్ంస్వస్త్యా । సం బ్రహ్మణా దేవకృతం యదస్తి సం దేవా-
నాగ్ం సుమత్యా యజ్ఞియానామ్ । సంవర్చసా పయసా సం తనూ-
భిరగన్మహి మనసా సగ్ంశివేన । త్వష్టా నో అత్ర వరివః కృణోతు ॥

అనుమార్ష్టు తనువో యద్విలిష్టమ్ । యదద్య త్వా ప్ర-
యతి యజ్ఞే అస్మిన్నగ్నే హోతారమవృణీమహీహ । ఋధగయా-
డృధగుతాశమిష్ఠాః ప్రజానన్ యజ్ఞముప యాహి విద్వాన్ । స్వ-
గా వో దేవాస్సదనమకర్మ య ఆజగ్మ సవనేదం జుషాణాః । జక్షి-
వాగ్ంసః పపివాగ్ంసశ్చ విశ్వేఽస్మే ధత్త వసవో వసూని । యా-
నావహ ఉశతో దేవ దేవాన్తాన్ ॥ ౪౨ ॥

ప్రేరయ స్వే అగ్నే సధస్థే । వహమానా భరమాణా హ-
వీగ్ంషి వసుం ఘర్మం దివమా తిష్ఠతాను । యజ్ఞ యజ్ఞం గచ్ఛ
యజ్ఞపతిం గచ్ఛ స్వాం యోనిం గచ్ఛ స్వాహైష తే యజ్ఞో య-
జ్ఞపతే సహ సూక్తవాకస్సువీరస్స్వాహా దేవా గాతువిదో గాతుం
విత్వా గాతుమిత మనసస్పత ఇమం నో దేవ దేవేషు యజ్ఞగ్ం
స్వాహా వాచి స్వాహా వాతే ధాః ॥ ౪౩ ॥

కృణోతు తాన్త్సప్తచత్వారిగ్ంశచ్చ ॥ ౪౪ ॥

ఉరుగ్ంహి రాజా వరుణశ్చకార సూర్యాయ పన్థామన్వే-
తవా ఉ। అపదే పాదా ప్రతిధాతవేఽకరుతాపవక్తా హృదయా-
విధశ్చిత్। శతం తే రాజన్భిషజస్సహస్రమ్ఉర్వీ గమ్భీరా సుమ-
తిష్టే అస్తు। బాధస్వ ద్వేషో నిరృతిం పరాచైః కృతం చిదేనః
ప్రముముగ్ధ్యస్మత్। అభిష్ఠితో వరుణస్య పాశోఽగ్నేరనీకమప ఆ
వివేశ। అపాం నపాత్ప్రతిరక్షన్నసుర్యం దమేదమే ॥ ౪౯ ॥ స-
మిధం యక్ష్యగ్నే। ప్రతి తే జిహ్వా ఘృతముచ్చరణ్యేత్సముద్రే
తే హృదయమప్స్వన్తః। సం త్వా విశన్త్వోషధీరుతాపో యజ్ఞ-
స్య త్వా యజ్ఞపతే హవిర్భిః। సూక్తవాకే నమోవాకే విధేమా-
వభృథ నిచఙ్కుణ నిచేరురసి నిచఙ్కుణావ దేవైర్దేవకృతమే-
నోఽయాడవ మర్త్యైర్మర్త్యకృతమురోరా నో దేవ రిషస్పాహి
సుమిత్రా న ఆప ఓషధయః ॥ ౫౦ ॥ దుర్మిత్రాస్తస్మై భూ-
యాసుర్యోఽస్మాన్ద్వేష్టి యం చ వయం ద్విష్మో దేవీరాప ఏష
వో గర్భస్తం వస్సుప్రీతగ్ంసుభృతమకర్మ దేవేషు నస్సుకృతో
బ్రూతాత్ప్రతియుక్తో వరుణస్య పాశః ప్రత్యస్తో వరుణస్య
పాశ ఏధోఽస్యేధిషీమహి సమిదసి తేజోఽసి తేజో మయి ధేహ్యాపో
అన్వచారిషగ్ం రసేన సమసృక్ష్మహి। పయస్వాగ్ం అగ్న ఆఽ-
గమం తం మా సగ్ంసృజ వర్చసా ॥ ౫౧ ॥

దమేదమ ఓషధయ ఆ షట్చ ॥ ౫౨ ॥

యస్త్వా హృదా కీరిణా మన్యమానోఽమర్త్యం మ-
ర్త్యో జోహవీమి । జాతవేదో యశో అస్మాసు ధేహి ప్రజాభిర-
గ్నే అమృతత్వమశ్యామ్ । యస్మై త్వగ్ం సుకృతే జాతవేద ఉ
లోకమగ్నే కృణవస్స్యోనమ్ । అశ్వినగ్ం సపుత్రిణం వీరవన్తం
గోమన్తగ్ం రయింనశతే స్వస్తి । త్వే సుపుత్ర శవసోఽవృత్ర-
న్కామకాతయః । న త్వామిన్ద్రాతి రిచ్యతే । ఉక్థఉక్థే సోమ ఇన్ద్రం
మమాద నీథేనీథే మఘవానమ్ ॥ ౬.౨ ॥ సుతాసః । యదీగ్ం
సబాధః పితరం న పుత్రాస్సమానదక్షా అవసే హవన్తే । అగ్నే
రసేన తేజసా జాతవేదో వి రోచసే । రక్షోహాఽమీవచాతనః ।
అపో అన్వచారిషగ్ం రసేన సమసృక్ష్మహి । పయస్వాగ్ం అగ్న
ఆఽగమం తం మా సగ్ం సృజ వర్చసా । వసుర్వసుపతిర్హి క-
మస్యగ్నే విభావసుః । స్యామ తే సుమతావపి । త్వామగ్నే వ-
సుపతిం వసూనామభి ప్ర మన్దే ॥ ౬.౩ ॥ అధ్వరేషు రాజన్ ।
త్వయా వాజంవాజయన్తో జయేమాభిష్యామ పృత్సుతీర్మర్త్యా-
నామ్ । త్వామగ్నే వాజసాతమం విప్రా వర్ధన్తి సుష్టుతమ్ ।
సనో రాస్వ సువీర్యమ్ । అయం నో అగ్నిర్వరివః కృణో-
త్వయం మృధః పుర ఏతు ప్రభిన్దన్ । అయగ్ం శత్రూఞ్జయ-
తు జర్హృషాణోఽయం వాజం జయతు వాజసాతౌ । అగ్ని-
నాఽగ్నిస్సమిధ్యతే కవిర్గృహపతిర్యువా । హవ్యవాడ్జుహ్వాస్యః ।

త్వగ్ం హ్యగ్నే అగ్నినా విప్రో విప్రేణ సన్త్సతా । సఖా సఖ్యా సమిధ్యసే । ఉదగ్నే శుచయస్తవ వి జ్యోతిషా ॥౨౪॥

మఘవానం మన్ద్రో హ్యగ్నే చతుర్దశ చ ॥౪౬॥

వాచస్పతయే పవస్వ... వాచే ప్రాణాయ త్వా । ఉపయామగృహీతోఽస్యపానాయ త్వా । ఆ వాయో వాయవే సజోషాభ్యాం త్వా । అయమృతాయుభ్యాం త్వా । యా వామశ్విభ్యాం మాధ్వీభ్యాం త్వా । ప్రాతర్యుజావశ్విభ్యాం త్వా । అయం వేనశ్శణ్డాయ త్వైష తే యోనిర్వీరతాం పాహి । తం మర్కాయ త్వైష తే యోనిః ప్రజాః పాహి । యే దేవా స్త్రిగ్ంశదాగ్రయణోఽసి విశ్వేభ్యస్త్వా దేవేభ్యః । ఉపయామగృహీతోఽసీన్ద్రాయ త్వోక్థాయువే । మూర్ధానమగ్నయే త్వా వైశ్వానరాయ। మధుశ్చ సగ్ం సర్పోఽసి । ఇన్ద్రాగ్నీ ఇన్ద్రాగ్నిభ్యాం త్వా । ఓమాసో విశ్వేభ్యస్త్వా దేవేభ్యః । మరుత్వన్తం త్రీణీన్ద్రాయ త్వా మరుత్వతే । మహాన్ మహేన్ద్రాయ త్వా । కదా చనాదిత్యేభ్యస్త్వా । కదా చన స్తరీర్వస్వ ఆదిత్య । ఇన్ద్రగ్ం శుచిరపః । వామం త్రీన్దేవాయ త్వా సవిత్రే । సుశర్మా విశ్వేభ్యస్త్వా దేవేభ్యః । బృహస్పతిస్త్వష్ట్రా సోమం పిబ స్వాహా । హరిరసి సహ సోమా ఇన్ద్రాయ స్వాహా । అగ్న ఆయూగ్ంష్యగ్నయే త్వా తేజస్వతే । ఉత్తిష్ఠన్నిన్ద్రాయ త్వౌజస్వతే । తరణిస్సూర్యాయ త్వా భ్రాజస్వతే । ఆ తిష్ఠాద్వ్యాషడిన్ద్రాయ త్వా షోడశినే । ఉదు త్యం చిత్రమ్ । అగ్నే నయ దివం గచ్ఛ । ఉరుమాయుష్టే య-

దేవా ముముగ్ధి । అగ్నావిష్ణూ ముముక్తమ్ । పరా వై పఙ్క్త్యాః ।
దేవా వై యే దేవాగ్ం పఙ్క్త్యా । పరా వై సవాచమ్ । దేవాసు-
రాగ్ం కార్యమ్ । భూమిర్వ్యతృప్యత్ । ప్రజాపతిర్వ్యక్షుధ్యత్ ।
భూమిరాదిత్యా వై । అగ్నిః హోత్రమాదిత్యో వై । భూమిర్లోక-
స్సలోకస్సులోకః । విష్ణోరుదుత్తమమ్ । అన్నపతే పునస్త్వాఽఽది-
త్యాః । యస్త్వా సుష్టుతమ్ । త్వమగ్నే సుష్టుతిమ్ । యస్త్వా వి
రోచసే । త్వమగ్నే వి చర్షణే ॥

ఆ దదే వాచస్పతయ ఉపయామగృహీతోస్యా వాయో అ-
యం వాం యా వాం పాత్రయ్యా జావయం వేనస్తం ప్రత్నథా యే
దేవాస్త్రిగ్ంశదుపయామగృహీతోసి మూర్ధానం మధుశ్చేన్ద్రాగ్నీ
ఓమాసో మరుత్వన్తమిన్ద్ర మరుత్వో మరుత్వాన్మహాన్మహాన్నృ-
వత్కదా వామమదబ్ధేభిర్ హిరణ్యపాణిగ్ం సుశర్మా బృహస్పతిర్
హరిరస్యగ్న ఉత్తిష్ఠన్నరణ్ణిరా ప్యాయస్వేయుష్టే యే జ్యోతిష్మతీం
ప్రయాసాయ చిత్తమా తిష్ఠేన్ద్రమసావి సర్వస్య మహాన్తనజోష్టా
ఉద్దు త్యం ధాతారుగ్ం హి యస్త్వా షట్చత్వారిగ్ంశత్ ॥౪౬॥

ఆ దదే యే దేవా మహాను తిష్ఠన్నవస్య సన్తు దుర్మిర-
త్రాశ్చతుఃపఞ్చాశత్ ॥౫౪॥

ఆ దదే తవ వి జ్యోతిషా.

హరిః ఓమ్. శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు.

ఇతి ప్రథమకాణ్డే చతుర్థః ప్రశ్నః.

అథ పఞ్చమ ప్రశ్నః.

హరిః ఓమ్ ॥ దేవాసురాస్సంయత్తా ఆసన్తే దేవా విజయ-
ముపయన్తోఽగ్నౌ వామం వసు సంన్యదధతేదము నో భవిష్యతి
యది నో జేష్యన్తీతి తదగ్నిర్న్యకామయత తేనాపాక్రామత్తద్దేవా
విజిత్యావరురుత్సమానా అన్వాయన్తదస్య సహసాఽదిత్సన్త సోఽ-
రోదీద్యదరోదీత్తద్రుద్రస్య రుద్రత్వం యదశ్ర్వశీయత తత్ ॥ ౧ ॥
రజతగ్ం హిరణ్యమభవత్తస్మాద్రజతగ్ం హిరణ్యమదక్షిణ్యమశ్రు-
జగ్ం హి యో బర్హిషి దదాతి పురాఽస్య సంవత్సరాద్గృహే
రుదన్తి తస్మాద్బర్హిషి న దేయగ్ం సోఽగ్నిరబ్రవీద్భాగ్యసాన్యథ
వ ఇదమితి పునరాధేయం తే కేవలమిత్యబ్రువన్నృధ్నవత్ఖలు స
ఇత్యబ్రవీద్యో మద్దేవత్యమగ్నిమాదధాతా ఇతి తంపూషాఽఽ-
ధత్త తేన ॥ ౨ ॥ పూషాఽఽర్ధ్నోత్తస్మాత్పౌష్ణాః పశవ ఉచ్యన్తే
తం త్వష్టాఽఽధత్త తేన త్వష్టాఽఽర్ధ్నోత్తస్మాత్త్వాష్ట్రాః పశవ
ఉచ్యన్తే తం మనురాఽధత్త తేన మనురార్ధ్నోత్తస్మాన్మానవ్యః ప్ర-
జా ఉచ్యన్తే తం ధాతాఽఽధత్త తేన ధాతాఽఽర్ధ్నోత్సంవ-
త్సరో వై ధాతా తస్మాత్సంవత్సరం ప్రజాః పశవోఽను ప్రజా-
యన్తే య ఏవం పునరాధేయస్యర్ధిం వేద ॥ 3 ॥ ఋధ్నోత్యేవ
యోఽస్యైవం బన్ధుతాం వేద బన్ధుమాన్భవతి భాగధేయం వా అగ్ని-
రాహిత ఇచ్ఛమానః ప్రజాం పశూన్యజమానస్యోప దోద్రా-

వ్యో॒ద్వాస్య॒ పున॑రా ద॒ధీత భాగ॒ధేయే॑నై॒వైనగ్ం॑ సమ॑ర్ధయ॒త్యథో॒ శాన్తి॑రే॒వాస్యై॒షా పున॑ర్వసో॒రా ద॑ధీతై॒తద్వై పున॑రా॒ధేయ॑స్య నక్ష॑త్రం॒ యత్పున॑ర్వసూ॒ స్వాయా॑మే॒వైనం॑ దే॒వతా॑యామా॒ధాయ॑ బ్రహ్మవర్చ॒సీ భ॑వతి ద॒ర్భైరా ద॑ధా॒త్యయా॑తయామత్వాయ ద॒ర్భైరా ద॑ధాత్య॒ద్భ్య ఏ॒వైన॒మోష॑ధీభ్యోఽవ॒రుధ్యా ధ॑త్తే ప॒ఞ్చక॑పాలః పురో॒డాశో॑ భవతి॒ పఞ్చ॒ వా ఋ॒తవ॑ ఋ॒తుభ్య॑ ఏ॒వైన॑మవ॒రుధ్యా ధ॑త్తే ॥౪॥

అశీ॑య॒త్ర త॒త్తేన॒ వేద॑ ద॒ర్భైః పఞ్చ॑విగ్ంశతిశ్చ ॥౧॥

పరా॒ వా ఏ॒ష య॒జ్ఞం ప॒శూన్ వ॑పతి॒ యో᳚ఽగ్నిము॑ద్వా॒సయ॑తే॒ పఞ్చ॑కపాలః పురో॒డాశో॑ భవతి॒ పాఙ్క్తో॑ య॒జ్ఞః పాఙ్క్తాః॑ ప॒శవో॑ య॒జ్ఞమే॒వ ప॒శూనవ॑ రున్ధే వీర॒హా వా ఏ॒ష దే॒వానాం॒ యో᳚ఽగ్నిము॑ద్వా॒సయ॑తే॒ న వా ఏ॒తస్య॑ బ్రాహ్మ॒ణా ఋ॑తా॒యవః॑ పు॒రాఽన్న॑మక్షన్ప॒ఙ్క్త్యో॑ యా॒జ్యా॑నువా॒క్యా॑ భవన్తి॒ పాఙ్క్తో॑ య॒జ్ఞః పాఙ్క్తః॒ పురు॑షో దే॒వానే॒వ వీ॒రం ని॑ర॒వదా॒యాగ్నిం॒ పున॒రా ॥౫॥

ధ॑త్తే శ॒తాక్ష॑రా భవన్తి శ॒తాయుః॒ పురు॑షః శ॒తేన్ద్రి॑య॒ ఆయు॑ష్యే॒వేన్ద్రి॒యే ప్రతి॑ తిష్ఠతి॒ యద్వా అ॒గ్నిరాహి॑తో॒ నర్ధ్య॑తే॒ జ్యాయో॑ భాగ॒ధేయం॑ నికా॒మయ॑మానో॒ యదా᳚గ్నే॒యగ్ం సర్వం॒ భవ॑తి॒ సైవాస్యర్ధి॒స్సం వా ఏ॒తస్య॑ గృ॒హే వాక్సృ॑జ్యతే॒ యో᳚ఽగ్నిము॑ద్వా॒సయ॑తే॒ స వాచ॒గ్ం సగ్ంసృ॑ష్టాం॒ యజ॑మాన ఈశ్వ॒రోఽను॒ పరా॑భవితో॒ర్విభ॑క్తయో భవన్తి వా॒చో విధృ॑త్యై॒ యజ॑మానస్యా-

యోఽద్వాస్య పునరా దధీత భాగధేయే నైవైనగ్ం సమర్ధయత్యథో శాన్తిరేవాస్యైషా పునర్వస్వోరా దధీతైతద్వై పునరాధేయస్య నక్షత్రం యత్పునర్వసూ స్వాయామేవైనం దేవతాయామాధా-య బ్రహ్మవర్చసీ భవతి దర్భైరా దధాత్యయాతయామత్వాయ దర్భైరా దధాత్యద్భ్య ఏవైనమోషధీభ్యోఽవరుధ్యా ధత్తే ప-ఞ్చకపాలః పురోడాశో భవతి పఞ్చ వా ఋతవ ఋతుభ్య ఏవైన-మవరుధ్యా ధత్తే ॥౪॥

అశీయత తత్తేన వేద దర్భైః పఞ్చవిగ్ంశతిశ్చ ॥౧॥

పరా వా ఏష యజ్ఞం పశూన్ వపతి యోఽగ్నిముద్వాస-యతే పఞ్చకపాలః పురోడాశో భవతి పాఙ్క్తో యజ్ఞః పాఙ్క్తాః పశవో యజ్ఞమేవ పశూనవ రున్ద్ధే వీరహా వా ఏష దేవానాం యోఽగ్నిముద్వాసయతే న వా ఏతస్య బ్రాహ్మణా ఋతాయవః పురాఽన్నమక్షన్పాఙ్క్త్యో యాజ్యానువాక్యా భవన్తి పాఙ్క్తో య-జ్ఞః పాఙ్క్తః పురుషో దేవానేవ వీరం నిరవదాయాగ్నిం పునరా ॥౫॥ ధత్తే శతాక్షరా భవన్తి శతాయుః పురుషశ్శతేన్ద్రియ ఆయుష్యే-వేన్ద్రియే ప్రతి తిష్ఠతి యద్వా అగ్నిరాహితో నర్ధ్యతే జ్యాయో భాగధేయం నికామయమానో యదాగ్నేయగ్ం సర్వం భవతి సైవాస్యర్ద్ధిస్సం వా ఏతస్య గృహే వాక్సృజ్యతే యోఽగ్నిము-ద్వాసయతే స వాచగ్ం సగ్ంసృష్టాం యజమాన ఈశ్వరోఽను పరాభవితోర్విభక్తయో భవన్తి వాచో విధృత్యై యజమానస్యా-

భూమిర్భూమ్నా ద్యౌర్వరిణాఽన్తరిక్షం మహిత్వా । ఉపస్థే
తే దేవ్యదితేఽగ్నిమన్నాదమన్నాద్యాయా దధే । ఆఽయం గౌః
పృశ్నిరక్రమీదసనన్మాతరం పునః । పితరం చ ప్రయన్త్సువః ।
త్రిగ్ంశద్ధామ వి రాజతి వాక్పతఙ్గాయ శిశ్రియే । ప్రత్యస్య వహ
ద్యుభిః । అస్య ప్రాణాదపానత్యన్తశ్చరతి రోచనా । వ్యఖ్యన్మ-
హిషస్సువః । యత్త్వా ॥౧౦॥ క్రుద్ధః పరోవప మన్యునా య-
దవర్త్యా । సుకల్పమగ్నే తత్తవ పునస్త్వోద్దీపయామసి । యత్తే
మన్యుపరోప్తస్య పృథివీమను దధ్వసే । ఆదిత్యా విశ్వే తద్దేవా
వసవశ్చ సమాభరన్ । మనో జ్యోతిర్జుషతామాజ్యం విచ్ఛిన్నం
యజ్ఞగ్ం సమిమం దధాతు । బృహస్పతిస్తనుతామిమం నో విశ్వే
దేవా ఇహ మాదయన్తామ్ । సప్త తే అగ్నే సమిధస్సప్త జిహ్వా-
స్సప్త ॥౧౧॥ ఋషయస్సప్త ధామ ప్రియాణి । సప్త హో-
త్రాస్సప్తధా త్వా యజన్తి సప్త యోనీరా పృణస్వా ఘృతేన ।
పునరూర్జా ని వర్తస్వ పునరగ్న ఇషాఽఽయుషా । పునర్నః
పాహి విశ్వతః । సహ రయ్యా ని వర్తస్వాగ్నే పిన్వస్వ ధార-
యా । విశ్వప్స్నియా విశ్వతస్పరి । లేకస్సలేకస్సులేకస్తే న ఆది-
త్యా ఆజ్యం జుషాణా వియన్తు కేతస్సకేతస్సుకేతస్తే న ఆది-
త్యా ఆజ్యం జుషాణా వియన్తు వివస్వాగ్ం అదితిర్దేవజూతిస్తే
న ఆదిత్యా ఆజ్యం జుషాణా వియన్తు ॥౧౨॥

త్వా జిహ్వాస్సప్త సుకేతస్తే నత్రయోదశ చ ॥3॥

భూమిర్భూమ్నా ద్యౌర్వరిణాఽన్తరిక్షం మహిత్వా । ఉపస్థే తే దేవ్యదితేఽగ్నిమన్నాదమన్నాద్యాయా దధే । ఆఽయం గౌః పృశ్నిరక్రమీదసనన్మాతరం పునః । పితరం చ ప్రయన్థ్సువః । త్రిగ్ంశద్ధామ వి రాజతి వాక్పతఙ్గాయ శిశ్రియే । ప్రత్యస్య వహ ద్యుభిః । అస్య ప్రాణాదపానత్యన్తశ్చరతి రోచనా । వ్యఖ్యన్మహిషస్సువః । యత్త్వా ॥౧౦॥ క్రుద్ధః పరోవప మన్యునా యదవర్త్య । సుకల్పమగ్నే తత్తవ పునస్త్వోద్దీపయామసి । యత్తే మన్యుపరోప్తస్య పృథివీమను దధ్వసే । ఆదిత్యా విశ్వే తద్దేవా వసవశ్చ సమాభరన్ । మనో జ్యోతిర్జుషతామాజ్యం విచ్ఛిన్నం యజ్ఞగ్ం సమిమం దధాతు । బృహస్పతిస్తనుతామిమం నో విశ్వే దేవా ఇహ మాదయన్తామ్ । సప్త తే అగ్నే సమిధస్సప్త జిహ్వాస్సప్త ॥౧౧॥ ఋషయస్సప్త ధామ ప్రియాణి । సప్త హోత్రాస్సప్తధా త్వా యజన్తి సప్త యోనీరా పృణస్వా ఘృతేన । పునరూర్జా ని వర్తస్వ పునరగ్న ఇషాఽఽయుషా । పునర్నః పాహి విశ్వతః । సహ రయ్యా ని వర్తస్వాగ్నే పిన్వస్వ ధారయా । విశ్వప్స్నియా విశ్వతస్పరి । లేకస్సలేకస్సులేకస్తే న ఆదిత్యా ఆజ్యం జుషాణా వి యన్తు కేతస్సకేతస్సుకేతస్తే న ఆదిత్యా ఆజ్యం జుషాణా వి యన్తు వివస్వాగ్ం అదితిర్దేవజూతిస్తే న ఆదిత్యా ఆజ్యం జుషాణా వియన్తు ॥౧౨॥

త్వా జిహ్వాస్సప్త సుకేతస్తే న త్రయోదశ చ ॥3॥

వేత్యాగ్నిమాధాయైతాన్ హోమానజుహవు స్త ఆర్ధ్నువన్తే సు–
వర్గం లోకమాయన్ యః పరాచీనం పునరాధేయాదగ్నిమాద–
ధీత స ఏతాన్ హోమాన్జుహుయాద్యామేవాదిత్యా ఋద్ధిమా–
ర్ధ్నువన్తామేవర్ధ్నోతి ॥ ౧౬ ॥

సైతం దేవతాభిరేవ జిహ్వా ఏతాన్వృఙ్క్తివిగ్ంశతిశ్చ ॥ ౪ ॥

ఉపప్రయన్తో అధ్వరం మన్త్రం వోచేమాగ్నయే। ఆరే
అస్మే చ శృణ్వతే। అస్య ప్రత్నామను ద్యుతగ్ం శుక్రం దు–
దుహ్రే అహ్రయః। పయస్సహస్రసామృషిమ్। అగ్నిమూర్ధా
దివః కకుత్పతిః పృథివ్యా అయమ్। అపాగ్ం రేతాగ్ంసి జిన్వతి।
అయమిహ ప్రథమో ధాయి ధాతృభిర్ హోతా యజిష్ఠో అధ్వ–
రేష్వీడ్యః। యమప్నవానో భృగవో విరురుచుర్వనేషు చిత్రం
విభ్వం విశేవిశే। ఉభా వామిన్ద్రాగ్నీ ఆహువధ్యై ॥ ౧౭ ॥ ఉభా
రాధసస్సహ మాదయధ్యై। ఉభా దాతారావిషాగ్ం రయీణా–
ముభా వాజస్య సాతయే హువే వామ్। అయం తే యోనిర్ ఋ–
త్వియో యతో జాతో అరోచథాః। తం జానన్నగ్న ఆరోహాథా
నో వర్ధయా రయిమ్। అగ్న ఆయూగ్ంషి పవస ఆ సువో–
ర్జమిషం చ నః। ఆరే బాధస్వ దుచ్ఛునామ్। అగ్నే పవస్వ
స్వపా అస్మే వర్చస్సువీర్యమ్। దధత్పోషగ్ం రయిమ్ ॥ ౧౮ ॥
మయి। అగ్నే పావక రోచిషా మన్ద్రయా దేవ జిహ్వయా। ఆ
దేవాన్ వక్షి యక్షి చ। స నః పావక దీదివోఽగ్నే దేవాగ్ం

ఇహావహ । ఉపయజ్ఞగ్ంహవిశ్చ నః । అగ్నిశ్శుచివ్రతతమశ్శు-
చిర్విప్రశ్శుచిః కవిః । శుచీ రోచత ఆహుతః । ఉదగ్నే శుచ-
యస్తవ శుక్రా భ్రాజన్త ఈరతే । తవ జ్యోతీగ్ంష్యర్చయః ।
ఆయుర్దా అగ్నేఽస్యాయుర్మే ॥ ౧౯ ॥ దేహి వర్చోదా అగ్నే-
ఽసి వర్చో మే దేహి తనూపా అగ్నేఽసి తనువం మే పాహ్యగ్నే
యన్మే తనువా ఊనం తన్మ ఆ పృణ చిత్రావసో స్వస్తి తే పార-
మశీయేన్ధానాస్త్వా శతగ్ం హిమా ద్యుమన్తస్సమిధీమహి వయ-
స్వన్తో వయస్కృతం యశస్వన్తో యశస్కృతగ్ం సువీరాసో అ-
దాభ్యమ్ । అగ్నే సపత్నదమ్భనం వర్షిష్ఠే అధి నాకే । సం
త్వమగ్నే సూర్యస్య వర్చసాఽగథాస్సమృషీణాగ్ం స్తుతేన
సం ప్రియేణ ధామ్నా । త్వమగ్నే సూర్యవర్చా అసి సం మా-
మాయుషా వర్చసా ప్రజయా సృజ ॥ ౨౦ ॥

ఆహువథ్యై పోషగ్ం రయిం మె వర్చసా సప్తదశ చ ॥౫॥

సం పశ్యామి ప్రజా అహమిడప్రజసో మానవీః । సర్వా
భవన్తు నో గృహే । అమ్భస్థామ్భో వో భక్షీయ మహస్థ మ-
హో వో భక్షీయ సహస్థ సహో వో భక్షీయోర్జస్థోర్జం
వో భక్షీయ రేవతీ రమధ్వమస్మిన్లోకేఽస్మిన్గోష్ఠేఽస్మిన్ క్షయేఽస్మిన్
యోనావిహైవ స్తేతో మాఽప గాత బహ్వీర్మే భూయాస్త ॥౨౧॥
సగ్ంహితాఽసి విశ్వరూపీరా మోర్జా విశాగౌపత్యేనా రాయ-
స్పోషేణ సహస్రపోషం వః పుష్యాసం మయి వో రాయశ్శ్రియ-

న్తామ్ । ఉప త్వాఽగ్నే దివేదివే దోషావస్తర్ధియా వయమ్ । న-
మో భరన్త ఏమసి । రాజన్తమధ్వరాణాం గోపామృతస్య దీది-
విమ్ । వర్ధమానగ్ం స్వే దమే । స నః పితేవ సూనవేఽగ్నే సూ-
పాయనో భవ । సచస్వా నస్స్వస్తయే । అగ్నే ॥ ౨౨ ॥ త్వం
నో అన్తమః । ఉత త్రాతా శివో భవ వరూథ్యః । తం త్వా శో-
చిష్ఠ దీదివః । సుమ్నాయ నూనమీమహే సఖిభ్యః । వసురగ్నిర్వ-
సుశ్రవాః । అచ్ఛా నక్షి ద్యుమత్తమో రయిం దాః । ఊర్జా వః
పశ్యామ్యూర్జా మా పశ్యత రాయస్పోషేణ వః పశ్యామి రాయ-
స్పోషేణ మా పశ్యతేడాస్థ మధుకృతస్స్యోనా మావిశతేరామ-
దః । సహస్రపోషం వః పుష్యాసమ్ ॥ ౨౩ ॥ మయి వో రాయశ్శ్రి-
యన్తామ్ । తత్సవితుర్వరేణ్యం భర్గో దేవస్య ధీమహి । ధియో
యో నః ప్రచోదయాత్ । సోమానగ్ం స్వరణం కృణుహి బ్ర-
హ్మణస్పతే । కక్షీవన్తం య ఔశిజమ్ । కదా చన స్తరీరసి నేన్ద్ర
సశ్చసి దాశుషే । ఉపోపేన్ను మఘవన్భూయ ఇన్ను తే దానం దే-
వస్య పృచ్యతే । పరి త్వాఽగ్నే పురం వయం విప్రగ్ం సహస్య
ధీమహి । ధృషద్వర్ణం దివేదివే భేత్తారం భఙ్గురావతః । అగ్నే గృ-
హపతే సుగృహపతిరహం త్వయా గృహపతినా భూయాసగ్ం సు-
గృహపతిర్మయా త్వం గృహపతినా భూయాశ్శతగ్ం హిమాస్తా-
మాశిషమా శాసే తన్తవే జ్యోతిష్మతీం తామాశిషమా శాసేఽము-
ష్మై జ్యోతిష్మతీమ్ ॥ ౨౪ ॥

భూయాస్త స్వస్తయేఽగ్నే ఘృష్యాసం ధృషద్వర్ణమేకాన్న
త్రిగ్ంశచ్చ ॥ ౬ ॥

అయజ్ఞో వా ఏష యోఽసామోపప్రయన్తో అధ్వరమిత్యా-
హ స్తోమమేవాస్మై యునక్త్యుపేత్యాహ ప్రజా వై పశవ ఉపేమం
లోకం ప్రజామేవ పశూనిమం లోకముపైత్యస్య ప్రత్నామను
ద్యుతమిత్యాహ సువర్గో వై లోకః ప్రత్నస్సువర్గమేవ లోకగ్ం
సమారోహత్యగ్నిర్మూర్ధా దివః కకుదిత్యాహ మూర్ధానమ్ ॥ ౨౫ ॥
ఏవైనగ్ం సమానానాం కరోత్యథో దేవలోకాద్దేవమనుష్యలోకే
ప్రతి తిష్ఠత్యయమిహ ప్రథమో ధాయి ధాతృభిరిత్యాహ ముఖ్య-
మేవైనం కరోత్యుభా వామిన్ద్రాగ్నీ ఆహువధ్యా ఇత్యాహౌజో
బలమేవావ రున్ద్ధేఽయం తే యోనిరృత్వియ ఇత్యాహ పశవో
వై రయిః పశూనేవావ రున్ద్ధే షడ్భిరుపతిష్ఠతే షడ్వా ॥ ౨౬ ॥ ఋ-
తవ ఋతుష్వేవ ప్రతి తిష్ఠతి షడ్భిరుత్తరాభిరుప తిష్ఠతే ద్వాదశ సం
పద్యన్తే ద్వాదశ మాసాస్సంవత్సరస్సంవత్సర ఏవ ప్రతి తిష్ఠతి
యథా వై పురుషోఽశ్వో గౌర్జీర్యత్యేవమగ్నిరాహితో జీర్యతి
సంవత్సరస్య పరస్తాదాగ్నిపావమానీభిరుప తిష్ఠతే పునర్నవమేవై-
నమజరం కరోత్యథో పునాత్యేవోప తిష్ఠతే యోగ ఏవాస్యైష
ఉప తిష్ఠతే ॥ ౨౭ ॥ దమ ఏవాస్యైష ఉప తిష్ఠతే యాఞ్చైవాస్యై-
షోప తిష్ఠతే యథా పాపీయాఞ్ఛ్రేయస ఆహృత్య నమస్యతి తా-
దృగేవ తదాయుర్దా అగ్నేఽస్యాయుర్మే దేహీత్యాహాయుర్దా

హ్యేష వర్చోదా అగ్నేఽసి వర్చో మే దేహీత్యాహ వర్చోదా
హ్యేష తనూపా అగ్నేఽసి తనువం మే పాహీత్యాహ ॥ ౨౮ ॥
తనూపా హ్యేషోఽగ్నే యన్మే తనువా ఊనం తన్మ ఆ పృణే-
త్యాహ యన్మే ప్రజాయై పశూనామూనం తన్మ ఆ పూరయేతి
వావైతదాహ చిత్రావసో స్వస్తి తే పారమశీయేత్యాహ రా-
త్రిర్వై చిత్రావసురవ్యుష్ట్యై వా ఏతస్యై పురా బ్రాహ్మణా అ-
భైషుర్వ్యుష్టిమేవావ రున్ధ ఇన్ధానాస్త్వా శతమ్ ॥ ౨౯ ॥ హిమా
ఇత్యాహ శతాయుః పురుషశ్శతేన్ద్రియ ఆయుష్యేవేన్ద్రియే ప్రతి
తిష్ఠత్యేషా వై సూర్మీ కర్ణకావత్యేతయా హ స్మ వై దేవా
అసురాణాగ్ం శతతర్హాగ్ంస్తృగ్ంహన్తి యదేతయా సమిధ-
మా దధాతి వజ్రమేవైతచ్ఛతఘ్నీం యజమానో భ్రాతృవ్యాయ
ప్ర హరతి స్తృత్యా అఛమ్బట్కారగ్ం సం త్వమగ్నే సూర్యస్య
వర్చసాఽగథా ఇత్యాహైతత్త్వమసీదమహం భూయాసమితి వావై-
తదాహ త్వమగ్నే సూర్యవర్చా అసీత్యాహాశిషమేవైతామా
శాస్తే ॥ ౩౦ ॥

మూర్ధానగ్ం షడ్వా ఏష ఉప తిష్ఠతే పాహీత్యాహ శత-
మహగ్ం షోడశ చ ॥ ౭ ॥

సం పశ్యామి ప్రజా అహమిత్యాహ యావన్త ఏవ గ్రా-
మ్యాః పశవస్తానేవావ రున్ధేఽమ్భస్స్థామ్భో వో భక్షీయేత్యా-
హామ్భో హ్యేతా మహస్స్థ మహో వో భక్షీయేత్యాహ మ-

హ హ్యేతాస్సహ స్థ సహ వో భక్షీయేత్యాహ సహ
హ్యేతా ఊర్జ స్థోర్జం వో భక్షీయేతి ॥ ౩౧ ॥ ఆహోర్జో
హ్యేతా రేవతీ రమధ్వమిత్యాహ పశవో వై రేవతీః పశూనేవా-
త్మన్రమయత ఇహైవ స్తేతో మాఽపగాతేత్యాహ ధ్రువా ఏవై-
నా అనపగాః కురుత ఇష్టకచిద్వా అన్యోఽగ్నిః పశుచిదన్యస్సగ్ం-
హితాఽసి విశ్వరూపీరితి వత్సమభి మృశత్యుపైవైనం ధత్తే పశు-
చితమేనం కురుతే ప్ర ॥ ౩౨ ॥ వా ఏషోఽస్మాల్లోకాచ్చ్యవతే య
ఆహవనీయముపతిష్ఠతే గార్హపత్యముపతిష్ఠతేఽస్మిన్నేవ లో-
కే ప్రతి తిష్ఠత్యథో గార్హపత్యాయైవ నిహ్నుతే గాయత్రీభిరుప
తిష్ఠతే తేజో వై గాయత్రీ తేజ ఏవాత్మన్ధత్తేఽథో యదేతం తృ-
చమన్వాహ సన్తత్యై గార్హపత్యం వా అను ద్విపాదో వీరాః
ప్రజాయన్తే య ఏవం విద్వాన్ద్విపదాభిర్గార్హపత్యముపతిష్ఠతే ॥
౩౩ ॥ ఆఽస్య వీరో జాయత ఊర్జా వః పశ్యామ్యూర్జా మా పశ్య-
తేత్యాహాఽఽశిషమేవైతామా శాస్తే తత్సవితుర్వరేణ్యమిత్యాహ
ప్రసూత్యై సోమానగ్ం స్వరణమిత్యాహ సోమపీథమేవావ రున్ధే
కృణుహి బ్రహ్మణస్పత ఇత్యాహ బ్రహ్మవర్చసమేవావ రున్ధే కదా
చన స్తరీరసీత్యాహ న స్తరీగ్ం రాత్రిం వసతి ॥ ౩౪ ॥ య ఏవం
విద్వానగ్నిముపతిష్ఠతే పరి త్వాఽగ్నే పురం వయమిత్యాహ ప-
రిధిమేవైతం పరి దధాత్యస్కన్దాయాగ్నే గృహపత ఇత్యాహ య-
థాయజురేవైతచ్ఛతగ్ం హిమా ఇత్యాహ శతం త్వా హేమ-

న్తానిన్ధిషీయేతి వావైతదాహ పుత్త్రస్య నామ గృహ్ణాత్యన్నాదమే-
వైనం కరోతి తామాశిషమా శాస్తె తన్తవె జ్యోతిష్మతీమితి
బ్రూయాద్యస్య పుత్త్రోఽజాతస్స్యాత్తేజస్వ్యేవాస్య బ్రహ్మవ-
ర్చసీ పుత్త్రో జాయతె తామాశిషమా శాస్తెఽముష్మై జ్యోతిష్మతీ-
మితి బ్రూయాద్యస్య పుత్త్రో జాతస్స్యాత్తేజ ఏవాస్మిన్బ్రహ్మవ-
ర్చసం దధాతి ॥ ౩౫ ॥

ఊర్జం వో భక్షీయేతి ప్ర గార్హపత్యముపతిష్ఠతే వసతి
జ్యోతిష్మతీమేకాన్నత్రిగ్ంశచ్చ ॥ ౮ ॥

అగ్నిహోత్రం జుహోతి యదేవ కిఞ్చ యజమానస్య
స్వం తస్యైవ తద్రేతస్సిఞ్చతి ప్రజననె ప్రజననగ్ం హి వా అ-
గ్నిరథౌషధీరన్తగతా దహతి తాస్తతో భూయసీః ప్ర జాయన్తె
యత్సాయం జుహోతి రేత ఏవ తత్సిఞ్చతి ప్రైవ ప్రాతస్త-
నేన జనయతి తద్రేతస్సిక్తం న త్వష్ట్రాఽవికృతం ప్ర జాయతే
యావచ్ఛో వై రేతసస్సిక్తస్య ॥ ౩౬ ॥ త్వష్టా రూపాణి వి కరోతి
తావచ్ఛో వై తత్ప్ర జాయత ఏష వై దైవ్యస్త్వష్టా యో య-
జతే బహ్వీభిరుప తిష్ఠతె రేతస ఏవ సిక్తస్య బహుశో రూపాణి వి
కరోతి స ప్రైవ జాయతె శ్వశ్శ్వో భూయాన్భవతి య ఏవం విద్వా-
నగ్నిముప తిష్ఠతేఽహర్దేవానామాసీద్రాత్రిరసురాణాం తేఽసురా
యద్దేవానాం విత్తం వేద్యమాసీత్తేన సహ ॥ ౩౭ ॥ రాత్రిం ప్రా-
విశన్తె దేవా హీనా అమన్యన్త తేఽపశ్యన్నాగ్నేయీ రాత్రిరా-

గ్నేయాః పశవ ఇమమేవాగ్నిగ్ం స్తవామ స నస్స్తుతః పశూ-
న్పునర్దాస్యతీతి తేఽగ్నిమస్తువన్త్స ఏభ్య స్స్తుతో రాత్రియా
అధ్యహాభి పశూన్నిరార్జత్తే దేవాః పశూన్ విత్త్వా కామాగ్ం
అకుర్వత య ఏవం విద్వానగ్నిముపతిష్ఠతే పశుమాన్భవతి ॥౩౮॥
ఆదిత్యో వా అస్మాల్లోకాదముం లోకమైత్సోఽముం లోకం గత్వా
పునరిమం లోకమభ్యధ్యాయత్స ఇమం లోకమాగత్య మృత్యో-
ర్బిభేన్మృత్యుసంయుత ఇవ హ్యయం లోకస్సోఽమన్యతేమమే-
గ్నిగ్ం స్తవాని స మా స్తుతస్సువర్గం లోకం గమయిష్యతీతి సోఽ-
గ్నిమస్తౌత్స ఏనగ్ం స్తుతస్సువర్గం లోకమగమయద్యః ॥ ౩౯ ॥
ఏవం విద్వానగ్నిముపతిష్ఠతే సువర్గమేవ లోకమేతి సర్వమాయు-
రేత్యభి వా ఏషోఽగ్నీ ఆ రోహతి య ఏనావుపతిష్ఠతే యథా
ఖలు వై శ్రేయానభ్యారూఢః కామయతే తథా కరోతి నక్త-
ముప తిష్ఠతే న ప్రాతస్సగ్ం హి నక్తం వ్రతాని సృజ్యన్తే సహ
శ్రేయాగ్ంశ్చ పాపీయాగ్ంశ్చాసాతే జ్యోతిర్వా అగ్నిస్త-
మో రాత్రిర్యత్ ॥ ౪౦ ॥ నక్తముపతిష్ఠతే జ్యోతిషైవ తమ-
స్తరత్యుపస్థేయోఽగ్నీ౩ ర్నోపస్థేయా౩ ఇత్యాహుర్మనుష్యాయే-
న్న్వై యోఽహరహరాహృత్యాథైనం యాచతి స ఇన్న్వై త-
ముపార్చ్ఛత్యథ కో దేవానహరహర్యాచిష్యతీతి తస్మాన్నోపస్థే-
యోఽథో ఖల్వాహురాశిషే వై కం యజమానో యజత ఇత్యేషా
ఖలు వై ॥ ౪౧ ॥ ఆహితాగ్నేరాశీర్యదగ్నిముపతిష్ఠతే తస్మాదు-

ప్ష్ఠాసే యః ప్రజాపతిః పశూనసృజత తే సృష్టా అహోరాత్రే
ప్రావిశన్తాఞ్ఛన్దోభిరన్వవిన్దద్యచ్ఛన్దోభిరుపతిష్ఠతే స్వమేవ తదన్విచ్ఛతి
న తత్ర జామ్యస్తీత్యాహుర్యో౽హరహరుపతిష్ఠత ఇతి యో వా
అగ్నిం ప్రత్యఙ్ఙుపతిష్ఠతే ప్రత్యేనమోషతి యః పరాఙ్ విష్వఙ్ప్ర-
జయా పశుభిరేతి కవాతిర్యఙ్ఙివోప తిష్ఠేత నైనం ప్రత్యోషతి న
విష్వఙ్ప్రజయా పశుభిరేతి ॥ ౪౨ ॥

సిక్తస్య సహ భవతి యో యత్షిలు వై పశుభిస్త్రయో-
దశ చ ॥ ౯ ॥

మమ నామ ప్రథమం జాతవేదః పితా మాతా చ దధతు-
ర్యదగ్రే । తత్త్వం బిభృహి పునరామదైతో స్తవాహం నామ
బిభరాణ్యగ్నే । మమ నామ తవ చ జాతవేదో వాససీ ఇవ వివ-
సానౌ యే చరావః । ఆయుషే త్వం జీవసే వయం యథాయథం
వి పరి దధావహై పునస్తే । నమో౽గ్నయే౽ప్రతివిద్ధాయ నమో-
౽నాధృష్టాయ నమస్సమ్రాజే । అషాఢః ॥ ౪౩ ॥ అగ్నిర్బృ-
హద్వయా విశ్వజిత్సహన్త్యః శ్రేష్ఠో గన్ధర్వః । త్వత్పితారో అ-
గ్నే దేవాస్త్వామాహుతయస్త్వద్వివాచనాః । సం మామాయు-
షా సం గౌపత్యేన సుహితే మాధాః । అయమగ్నిః శ్రేష్ఠతమో-
౽యం భగవత్తమో౽యగ్ం సహస్రసాతమః । అస్మా అస్తు సు-
వీర్యమ్ । మనో జ్యోతిర్జుషతామాజ్యం విచ్ఛిన్నం యజ్ఞగ్ం స-
మిమం దధాతు । యా ఇష్టా ఉషసో నిమ్రుచశ్చ తాస్సందధామి

హవిషా ఘృతేన । పయస్వతీరోషధయః ॥ ౪౪ ॥ పయస్వద్వీరు-
ధాం పయః । అపాం పయసో యత్పయస్తేన మామిన్ద్ర సగ్ంసృ-
జ । అగ్నే వ్రతపతే వ్రతం చరిష్యామి తచ్ఛకేయం తన్మే రాధ్య
తామ్ । అగ్నిగ్ం హోతారమిహ తగ్ం హువే దేవాన్ యజ్ఞి-
యానిహ యాన్ హవామహే । ఆ యన్తు దేవాస్సుమనస్యమా-
నా వి యన్తు దేవా హవిషో మే అస్య । కస్త్వా యునక్తి స త్వా
యునక్తు యాని ఘర్మే కపాలాన్యుపచిన్వన్తి ॥ ౪౫ ॥ వేధసః ।
పూష్ణస్తాన్యపి వ్రత ఇన్ద్రవాయూ వి ముఞ్చతామ్ । అభిన్నో
ఘర్మో జీరదానుర్యత ఆత్తస్తదగన్పునః । ఇధ్మో వేదిః పరిధయశ్చ
సర్వే యజ్ఞస్యాయురను సం చరన్తి । త్రయస్త్రిగ్ంశత్తన్తవో యే
వితత్నిరే య ఇమం యజ్ఞగ్ం స్వధయా దదన్తే తేషాం ఛిన్నం
ప్రత్యేతద్దధామి స్వాహా ఘర్మో దేవాగ్ం అప్యేతు ॥ ౪౬ ॥

అపాధ ఓషధయ ఉప చిన్వన్తి పఞ్చచత్వారిగ్ంశచ్చ ॥౧౦॥

వైశ్వానరో న ఊత్యా ప్రయాతు పరావతః । అగ్నిరు-
క్థేన వాహసా । ఋతావానం వైశ్వానరమృతస్య జ్యోతిషస్పతిమ్ ।
అజస్రం ఘర్మమీమహే । వైశ్వానరస్య దగ్ంసనాభ్యో బృహ-
దరిణాదేకస్స్వపస్యయా కవిః । ఉభా పితరా మహయన్నజాయ-
తాగ్నిర్ద్యావాపృథివీ భూరిరేతసా । పృష్టో దివి పృష్టో అగ్నిః
పృథివ్యాం పృష్టో విశ్వా ఓషధీరా వివేశ । వైశ్వానరస్సహసా
పృష్టో అగ్నిస్స నో దివా సః ॥ ౪౭ ॥ రిషః పాతు నక్తమ్ ।

జాతో యదగ్నే భువనా వ్యఖ్యః పశుం న గోపా ఇర్యః పరిజ్మా। వైశ్వానర బ్రహ్మణే విన్ద గాతుం యూయం పాత స్వస్తిభిస్సదా నః। త్వమగ్నే శోచిషా శోశుచాన ఆ రోదసీ అపృణా జాయమానః। త్వం దేవాగ్ం అభిశస్తేరముఞ్చో వైశ్వానర జాతవేదో మహిత్వా। అస్మాకమగ్నే మఘవత్సు ధారయానామి క్షత్త్రమజరగ్ం సువీర్యమ్। వయం జయేమ శతినగ్ం సహస్రిణం వైశ్వానర ॥౪౮॥ వాజమగ్నే తవోతిభిః। వైశ్వానరస్య సుమతౌ స్యామ రాజా హికం భువనానామభిశ్రీః। ఇతో జాతో విశ్వమిదం వి చష్టే వైశ్వానరో యతతే సూర్యేణ। అవ తే హేడో వరుణ నమోభిరవ యజ్ఞేభిరీమహే హవిర్భిః। క్షయన్నస్మభ్యమసుర ప్రచేతో రాజన్నేనాగ్ంసి శిశ్రథః కృతాని। ఉదుత్తమం వరుణ పాశమస్మదవాధమం వి మధ్యమగ్ం శ్రథాయ। అథా వయమాదిత్య ॥౪౯॥ వ్రతే తవానాగసో అదితయే స్యామ। దధిక్రావ్ణ్ణో అకారిషం జిష్ణోరశ్వస్య వాజినః। సురభి నో ముఖా కరత్ప్రణ ఆయూగ్ంషి తారిషత్। ఆ దధిక్రాశ్శవసా పఞ్చ కృష్టీస్సూర్య ఇవ జ్యోతిషాఽపస్తతాన। సహస్రసాశ్శతసా వాజ్యర్వా పృణక్తు మధ్వా సమిమా వచాగ్ంసి। అగ్నిర్మూర్ధా భువః। మరుతో యద్ధ వో దివస్సుమ్నాయన్తో హవామహే। ఆ తూ నః ॥౫౦॥ ఉపగన్తన। యా వశ్శర్మ శశమానాయ సన్తి త్రిధాతూని దాశుషే యచ్ఛతాధి। అస్మభ్యం తాని మరుతో వి యన్త రయిం నో ధత్త వృషణస్సు-

వీరమ్ । అదితిర్న ఉరుష్యత్వదితిశ్శర్మ యచ్ఛతు । అదితిః పాత్వగ్ంహసః । మహీమూషు మాతరగ్ం సువ్రతానామృతస్య పత్నీమవసే హువేమ । తువిక్షత్రామజరన్తీమురూచీగ్ం సుశర్మాణమదితిగ్ం సుప్రణీతిమ్ । సుత్రామాణం పృథివీం ద్యామనేహసగ్ం సుశర్మాణమదితిగ్ం సుప్రణీతిమ్ । దైవీం నావగ్గ్ం స్వరిత్రామనాగసమస్రవన్తీమా రుహేమా స్వస్తయే । ఇమాగ్ం సునావమాఽరుహగ్ం శతారిత్రాగ్ం శతస్ఫ్యామ్ । అచ్ఛిద్రాం పారయిష్ణుమ్ ॥ ౫౧ ॥

దివా స సహస్రిణా వైశ్వానరాదిత్యా తూ నోఽనేహసగ్ం సుశర్మాణమేకాన్న వింశతిశ్చ ॥ ౧౧ ॥

దేవాసురాః పరా భూమిర్భూమిరుపప్రయన్తస్సం పశ్యామ్యయజ్ఞస్సం పశ్యామ్యగ్నే హోతారం మమ నామ వైశ్వానర ఏకాదశ ॥ ౧౧ ॥

దేవాసురాః ఖద్ధస్సం పశ్యామి సం పశ్యామి నక్తము పగన్నైకపఞ్చాశత్ ॥ ౫౧ ॥

దేవాసురాః పారయిష్ణుమ్.

హరిః ఓమ్ శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు.

ఇతి ప్రథమకాణ్డే పఞ్చమః ప్రశ్నః.

అథ షష్ఠ ప్రశ్నః.

హరిః ఓమ్ ॥ సం త్వా సిఞ్చామి యజుషా ప్రజామాయుర్ధనం చ । బృహస్పతిప్రసూతో యజమాన ఇహ మా రిషత్ । ఆజ్యమసి సత్యమసి సత్యస్యాధ్యక్షమసి హవిరసి వైశ్వానరం వైశ్వదేవముత్పూతశుష్మగ్ం సత్యౌజాస్సహోఽసి సహమానమసి సహస్వారాతీస్సహస్వారాతీయతస్సహస్వ పృతనాస్సహస్వ పృతన్యతః । సహస్రవీర్యమసి తన్మా జిన్వాజ్యస్యాజ్యమసి సత్యస్య సత్యమసి సత్యాయుః ॥ ౧ ॥ అసి సత్యశుష్మమసి సత్యేన త్వాఽభి ఘారయామి తస్య తే భక్షీయ పఞ్చానాం త్వా వాతానాం యన్త్రాయ ధర్త్రాయ గృహ్ణామి పఞ్చానాం త్వర్తూనాం యన్త్రాయ ధర్త్రాయ గృహ్ణామి పఞ్చానాం త్వా దిశాం యన్త్రాయ ధర్త్రాయ గృహ్ణామి పఞ్చానాం త్వా పఞ్చజనానాం యన్త్రాయ ధర్త్రాయ గృహ్ణామి చరోస్త్వా పఞ్చబిలస్య యన్త్రాయ ధర్త్రాయ గృహ్ణామి బ్రహ్మణస్త్వా తేజసే యన్త్రాయ ధర్త్రాయ గృహ్ణామి క్షత్రస్య త్వౌజసే యన్త్రాయ ॥ ౨ ॥ ధర్త్రాయ గృహ్ణామి విశే త్వా యన్త్రాయ ధర్త్రాయ గృహ్ణామి సువీర్యాయ త్వా గృహ్ణామి సుప్రజాస్త్వాయ త్వా గృహ్ణామి రాయస్పోషాయ త్వా గృహ్ణామి బ్రహ్మవర్చసాయ త్వా గృహ్ణామి భూరస్మాకగ్ం హవిర్దేవానా-

మాశిషో యజమానస్య దేవానాం త్వా దేవతాభ్యో గృహ్ణామి కామాయ త్వా గృహ్ణామి ॥ ౩ ॥

సత్యాయురోజసే యన్త్రాయ త్రయస్త్రిగ్ంశచ్చ ॥ ౧ ॥

ధురివోసి ధురివో౽హగ్ం సజాతేషు భూయాసం ధీరశ్చే-త్తా వసువిదుగ్రోస్యుగ్రో౽హగ్ం సజాతేషు భూయాసముగ్రశ్చే-త్తా వసువిదభిభూరస్యభిభూరహగ్ం సజాతేషు భూయాసమభిభూ-శ్చేత్తా వసువిద్యునజ్మి త్వా బ్రహ్మణా దైవ్యేన హవ్యాయాస్మై వోఢవే జాతవేదః । ఇన్ధానాస్త్వా సుప్రజసస్సువీరా జ్యోగ్జీవేమ బలిహృతో వయం తే । యన్మే అగ్నే అస్య యజ్ఞస్య రిష్యా-త్ ॥ ౪ ॥ యద్వా స్కన్దాదాజ్యస్యోత విష్ణో । తేన హన్మి సప-త్నం దుర్మరాయుమైనం దధామి నిర్ఋత్యా ఉపస్థే । భూర్భువ-స్సువరుచ్ఛుష్మో అగ్నే యజమానాయైధి నిశుష్మో అభిదాసతే । అగ్నే దేవేద్ధ మన్విద్ధ మన్ద్రజిహ్వామర్త్యస్య తే హోతర్మూర్ధ-న్నా జిఘర్మి రాయస్పోషాయ సుప్రజాస్త్వాయ సువీర్యాయ మ-నోసి ప్రాజాపత్యం మనసా మా భూతేనా విశ వాగస్యైన్ద్రీ సప-త్నక్షయణీ ॥ ౫ ॥ వాచా మేన్ద్రియేణా విశ వసన్తమృతూనాం ప్రీణామి స మా ప్రీతః ప్రీణాతు గ్రీష్మమృతూనాం ప్రీణామి స మా ప్రీతః ప్రీణాతు వర్షా ఋతూనాం ప్రీణామి తా మా ప్రీ-తాః ప్రీణన్తుశరదమృతూనాం ప్రీణామి సా మా ప్రీతా ప్రీణాతు హేమన్తశిశిరావృతూనాం ప్రీణామి తౌ మా ప్రీతౌ ప్రీణీతామగ్నీ-

షోమయోరహం దేవయజ్యయా చక్షుష్మానభ్యాయాసమగ్నేరహం దేవయజ్యయాఽన్నాదో భూయాసమ్ ॥ ౬ ॥ దబ్ధిరస్యదబ్ధో భూయాసమముం దభేయమగ్నీషోమయోరహం దేవయజ్యయావృత్రహా భూయాసమిన్ద్రాగ్నియోరహం దేవయజ్యయేన్ద్రియావ్యన్నాదో భూయాసమిన్ద్రస్యాహం దేవయజ్యయేన్ద్రియావీ భూయాసం మహేన్ద్రస్యాహం దేవయజ్యయా జేమానం మహిమానం గమేయమగ్నేస్స్విష్టకృతోఽహం దేవయజ్యయాఽఽయుష్మాన్ యజ్ఞేన ప్రతిష్ఠాం గమేయమ్ ॥ ౭ ॥

రిషా వ్యత స్సపత్నక్షయణ్యన్నాదో భూయాసగ్ం షట్త్రిగ్ంశచ్చ ॥ ౨ ॥

అగ్నిర్మా దురిష్టాత్పాతు సవితాఽఘశగ్ంస్సాద్యో మేఽన్తి దూరేఽరాతీయతి తమేతేన జేషగ్ం సురూపవర్షవర్ణ ఏహీమాన్భద్రాన్దుర్యాగ్ం అభ్యేహి మామనువ్రతా న్యు శీర్షాణి మృఢ్వమిడ ఏహ్యదిత ఏహి సరస్వత్యేహి రన్తిరసి రమతిరసి సూనర్యసి జుష్టే జుష్టిం తేఽశీయోపహూత ఉపహవమ్ ॥౮॥ తేఽశీయ సా మే సత్యాఽఽశీరస్య యజ్ఞస్య భూయాదరేడతా మనసా తచ్ఛకేయం యజ్ఞో దివగ్ం రోహతు యజ్ఞో దివం గచ్ఛతు యో దేవయానః పన్థాస్తేన యజ్ఞో దేవాగ్ం అప్యేత్వస్మాస్విన్ద్ర ఇన్ద్రియం దధాత్వస్మాన్రాయ ఉత యజ్ఞాస్సచన్తామస్మాసు సన్త్వాశిషస్సా నః ప్రియా సుప్రతూర్తిర్మఘోనీ జుష్టిరసి జుషస్వ నో

జుష్టా నః ॥ ౯ ॥ అసి జుష్టిం తే గమేయం మనో జ్యోతిర్జుషతా–
మాజ్యం విచ్ఛిన్నం యజ్ఞగ్ం సమిమం దధాతు । బృహస్పతి స్త–
నుతామిమం నో విశ్వే దేవా ఇహ మాదయన్తామ్ । బ్రధ్న పిన్వ–
స్వ దదతో మే మా క్షాయి కుర్వతో మే మోపదసత్ప్రజాపతే–
ర్భాగోఽస్యూర్జస్వాన్పయస్వాన్ప్రాణాపానౌ మే పాహి సమానవ్యానౌ
మే పాహ్యుదానవ్యానౌ మే పాహ్యక్షితోఽస్యక్షిత్యై త్వా మా
మే క్షేష్ఠా అముత్రాముష్మిన్లోకే ॥ ౧౦ ॥

ఉపహూవం జుష్టాసస్త్వా షట్చ ॥ ౩ ॥

బర్హిషోఽహం దేవయజ్యయా ప్రజావాన్భూయాసం న–
రాశగ్ంసస్యాహం దేవయజ్యయా పశుమాన్భూయాసమగ్నే–
స్స్విష్టకృతోఽహం దేవయజ్యయాఽఽయుష్మాన్ యజ్ఞేన ప్రతి–
ష్ఠాం గమేయమగ్నేరహముజ్జితిమనూజ్జేషగ్ం సోమస్యాహముజ్జితి–
మనూజ్జేషమగ్నేరహముజ్జితిమనూజ్జేషమగ్నీషోమయోరహముజ్జితి–
మనూజ్జేషమిన్ద్రాగ్నియోరహముజ్జితిమనూజ్జేషమిన్ద్రస్యాహమ్॥౧౧॥
ఉజ్జితిమనూజ్జేషం మహేన్ద్రస్యాహముజ్జితిమనూజ్జేషమగ్నేస్స్విష్ట–
కృతోఽహముజ్జితిమనూజ్జేషం వాజస్య మా ప్రసవేనోద్గ్రాభే–
ణోదగ్రభీత్ । అథా సపత్నాగ్ం ఇన్ద్రో మే నిగ్రాభేణాధరాగ్ం
అకః । ఉద్గ్రాభం చ నిగ్రాభం చ బ్రహ్మ దేవా అవీవృధన్ । అ–
థా సపత్నానిన్ద్రాగ్నీ మే విషూచీనాన్వ్యస్యతామ్ । ఏమా అ–
గ్మన్నాశిషో దోహకామా ఇన్ద్రవన్తః ॥ ౧౨ ॥ వనామహే ధుక్షీ–

మహి ప్రజామిషమ్ । రోహితేన త్వాఽగ్నిర్దేవతాం గమయతు హరిభ్యాం త్వేన్ద్రో దేవతాం గమయత్వేతశేన త్వా సూర్యో దేవతాం గమయతు వి తే ముఞ్చామి రశనా వి రశ్మీన్ వి యోక్త్రా యాని పరిచర్తనాని ధత్తాదస్మాసు ద్రవిణం యచ్చ భద్రం ప్రణో బ్రూతాద్భాగధాన్దేవతాసు । విష్ణోశ్శంయోరహం దేవయజ్యయా యజ్ఞేన ప్రతిష్ఠాం గమేయగ్ం సోమస్యాహం దేవయజ్యయా ॥ ౧౩ ॥ సురేతా రేతో ధిషీయ త్వష్టురహం దేవయజ్యయా పశూనాగ్ం రూపం పుషేయం దేవానాం పత్నీరగ్నిర్గృహపతిర్యజ్ఞస్య మిథునం తయోరహం దేవయజ్యయా మిథునేన ప్ర భూయాసం వేదోఽసి విత్తిరసి విదేయ కర్మాసి కరుణమసి క్రియాసగ్ం సనిరసి సనితాఽసి సనేయం ఘృతవన్తం కులాయినగ్ం రాయస్పోషగ్ం సహస్రిణం వేదో దదాతు వాజినమ్ ॥ ౧౪ ॥

ఇన్ద్రస్యాహమిన్ద్రియవ న్తసోమస్యాహం దేవయజ్యయా చతుశ్చత్వారిగ్ంశచ్చ ॥ ౪ ॥

ఆ ప్యాయతాం ధ్రువా ఘృతేన యజ్ఞంయజ్ఞం ప్రతి దేవయద్భ్యః । సూర్యాయా ఊధోఽదిత్యా ఉపస్థ ఉరు ధారా పృథివీ యజ్ఞే అస్మిన్ । ప్రజాపతేర్విభాన్నామ లోకస్తస్మిగ్గ్ంస్త్వా దధామి సహ యజమానేన సదసి సన్మే భూయాస్సర్వమసి సర్వం మే భూయాః పూర్ణమసి పూర్ణం మే భూయా అక్షితమసి మా మే క్షేష్ఠాః ప్రాచ్యాం దిశి దేవా ఋత్విజో మార్జయన్తాం దక్షిణా–

యామ్ ॥౧౫॥ దిశి మాసాగ్ం పితరో మార్జయన్తాం ప్రతీచ్యాం దిశి గృహాగ్ం పశవో మార్జయన్తాముదీచ్యాం దిశ్యాప ఓషధయో వనస్పతయో మార్జయన్తామూర్ధ్వాయాం దిశి యజ్ఞస్సంవత్సరో యజ్ఞపతిర్మార్జయన్తాం విష్ణోః క్రమోస్యభిమాతిహా గాయత్త్రేణ ఛన్దసా పృథివీమను వి క్రమే నిర్భక్తస్స యం ద్విష్మో విష్ణోః క్రమోస్యభిశస్తిహా త్రైష్టుభేన ఛన్దసాఽన్తరిక్షమను వి క్రమే నిర్భక్తస్స యం ద్విష్మో విష్ణోః క్రమోస్యరాతీయతో హన్తా జాగతేన ఛన్దసా దివమను వి క్రమే నిర్భక్తస్స యం ద్విష్మో విష్ణోః క్రమోసి శత్రూయతో హన్తాఽఽనుష్టుభేన ఛన్దసా దిశోఽను వి క్రమే నిర్భక్తస్స యం ద్విష్మః ॥౧౬॥ దక్షిణాయామన్తరిక్షమను వి క్రమే నిర్భక్తస్స యం ద్విష్మో విష్ణోరేకాన్న త్రిగ్ంశచ్చ ॥ ౫ ॥

అగన్మ సువస్సువరగన్మ సన్దృశస్తే మా ఛిత్సి యత్తే తపస్తస్మై తే మా వృక్షి సుభూరసి శ్రేష్ఠో రశ్మినామాయుర్ధా అస్యాయుర్మే ధేహి వర్చోదా అసి వర్చో మయి ధేహీదమహమముం భ్రాతృవ్యమాభ్యో దిగ్భ్యోఽస్యై దివోఽస్మాదన్తరిక్షాదస్యై పృథివ్యా అస్మాదన్నాద్యాన్నిర్భజామి నిర్భక్తస్స యం ద్విష్మః ॥ ౧౭ ॥ సం జ్యోతిషాఽభూవమైన్ద్రీ మావృతమన్వావర్తే సమహం ప్రజయా సం మయా ప్రజా సమహగ్ం రాయస్పోషేణ సం మయా రాయస్పోషస్సమిద్ధో అగ్నే మే దీదిహి సమేద్ధా తే అగ్నే దీద్యాసం వసుమాన్ యజ్ఞో వసీయాన్భూయాసమగ్న ఆయాగ్ంషి ప-

వస ఆ సువోర్జమిషం చ నః । ఆరే బాధస్వ దుచ్ఛునామ్ ।
అగ్నే పవస్వ స్వపా అస్మే వర్చస్సువీర్యమ్ ॥ ౧౭ ॥ దధత్పోష-
గ్ం రయిం మయి । అగ్నే గృహపతే సుగృహపతిరహం త్వయా
గృహపతినా భూయాసగ్ం సుగృహపతిర్మయా త్వం గృహపతినా
భూయాశ్శతగ్ం హిమాస్తామాశిషమా శాసే తన్తవే జ్యోతిష్మతీం
తామాశిషమా శాసేఽముష్మై జ్యోతిష్మతీం కస్త్వా యునక్తి
స త్వా వి ముఞ్చత్వగ్నే వ్రతపతే వ్రతమచారిషం తదశకం తన్మే
రాధి యజ్ఞో బభూవ స ఆ ॥ ౧౮ ॥ బభూవ స ప్రజజ్ఞే స వావృధే ।
స దేవానామధిపతిర్బభూవ సో అస్మాగ్ం అధిపతీన్కరోతు వయగ్ం
స్యామ పతయో రయీణామ్ । గోమాగ్ం అగ్నేఽవిమాగ్ం
అశ్వీ యజ్ఞో నృవత్సఖా సదమిదప్రమృష్యః । ఇడావాగ్ం
ఏషో అసుర ప్రజావాన్దీర్ఘో రయిః పృథుబుధ్నస్సభావాన్ ॥ ౨౦ ॥
ద్విష్మస్సువీర్యగ్ం స ఆ పఞ్చత్రిగ్ంశచ్చ ॥ ౬ ॥

యథా వై సమృతసోమా ఏవం వా ఏతే సమృతయజ్ఞా
యద్దర్శపూర్ణమాసౌ కస్య వాఽహ దేవా యజ్ఞమాగచ్ఛన్తి కస్య
వా న బహూనాం యజమానానాం యో వై దేవతాః పూర్వః పరి-
గృహ్ణాతి స ఏనాశ్శ్వోభూతే యజత ఏతద్వై దేవానామాయతనం
యదాహవనీయోఽన్తరాగ్నీ పశూనాం గార్హపత్యో మనుష్యా-
ణామన్వాహార్యపచనః పితృణామగ్నిం గృహ్ణాతి స్వ ఏవాయతనే
దేవతాః పరి ॥ ౨౧ ॥ గృహ్ణాతి తాశ్శ్వోభూతే యజతే వ్రతేన

వై మేధ్యోఽగ్నిర్వ్రతపతిర్బ్రాహ్మణో వ్రతభృద్వ్రతముపైష్య-
న్బ్రూయాదగ్నే వ్రతపతే వ్రతం చరిష్యామీత్యగ్నిర్వై దేవానాం
వ్రతపతి స్తస్మా ఏవ ప్రతిప్రోచ్య వ్రతమా లభతే బర్హిషా పూ-
ర్ణమాసే వ్రతముపైతి వత్సైరమావాస్యాయామేతద్ధ్యేతయోరా-
యతనముపస్తీర్యః పూర్వశ్చాగ్నిరపరశ్చేత్యాహుర్మనుష్యాః ॥ ౨౨ ॥
ఇన్న్వా ఉపస్తీర్ణమిచ్ఛన్తి కిము దేవా యేషాం నవావసానము-
పాస్మిన్శ్వో యక్ష్యమాణే దేవతా వసన్తి య ఏవం విద్వానగ్ని-
ముపస్తృణాతి యజమానేన గ్రామ్యాశ్చ పశవోఽవరుద్ధ్యా ఆర-
ణ్యాశ్చేత్యాహుర్యద్గ్రామ్యానుపవసతి తేన గ్రామ్యానవ రున్ధే య
దారణ్యస్యాశ్నాతి తేనారణ్యాన్ యదనాశ్వానుపవసేత్పితృదేవత్య-
స్స్యాదారణ్యస్యాశ్నాతీన్ద్రియమ్ ॥ ౨౩ ॥ వా ఆరణ్యమిన్ద్రియమే-
వాత్మన్ధత్తే యదనాశ్వానుపవసేత్క్షోధుకస్స్యాద్యదశ్నీయాద్రుద్రోఽస్య
పశూనభిమన్యేతాపోఽశ్నాతి తన్నేవాశితం నేవానశితం న క్షోధుకో
భవతి నాస్య రుద్రః పశూనభి మన్యతే వజ్రో వై యజ్ఞః క్షుత్ఖలు వై
మనుష్యస్య భ్రాతృవ్యో యదనాశ్వానుపవసతి వజ్రేణైవ సాక్షా-
త్క్షుధం భ్రాతృవ్యగ్ం హన్తి ॥ ౨౪ ॥

పరిమనుష్యా ఇన్ద్రియగ్ం సాక్షాత్త్రీణి చ ॥ ౭ ॥

యో వై శ్రద్ధామనారభ్య యజ్ఞేన యజతే నాస్యేష్టాయ
శ్రద్దధతేఽపక్ర ప్రణయతి శ్రద్ధా వా ఆపశ్శ్రద్ధామేవారభ్య య
జ్ఞేన యజత ఉభయేఽస్య దేవమనుష్యా ఇష్టాయ శ్రద్దధతే తదా-

హ్వరతి వా ఏతా వర్త్రిన్నేదన్వ్యతి వాచం మనో వావై తానాతి
నేదస్త్వితి మనసా ప్రణయతీయం వై మనః ॥ ౨౫ ॥ అనయైవైనాగ్ం
ప్రణయత్యస్కన్నహవిర్భవతి య ఏవం వేద యజ్ఞాయుధాని సం
భరతి యజ్ఞో వై యజ్ఞాయుధాని యజ్ఞమేవ తత్సం భరతి యదేక-
మేకగ్ం సం భరేత్పితృదేవత్యాని స్యుర్యత్సహ సర్వాణి మా-
నుషాణి ద్వేద్వే సం భరతి యాజ్యానువాక్యయోరేవ రూపం క-
రోత్యథో మిథునమేవ యో వై దశ యజ్ఞాయుధాని వేద ముఖ-
తోఽస్య యజ్ఞః కల్పతే స్ఫ్యః ॥ ౨౬ ॥ చ కపాలాని చాగ్నిహో-
త్రహవణీ చ శూర్పం చ కృష్ణాజినం చ శమ్యా చోలూఖలం
చ ముసలం చ దృషచ్చోపలా చైతాని వై దశ యజ్ఞాయుధాని
య ఏవం వేద ముఖతోఽస్య యజ్ఞః కల్పతే యో వై దేవేభ్యః
ప్రతిప్రోచ్య యజ్ఞేన యజతే జుషన్తేఽస్య దేవా హవ్యగ్ం హవి-
ర్నిరుప్యమాణమభి మన్త్రయేతాగ్నిగ్ం హోతారమిహ తగ్ం
హువ ఇతి ॥ ౨౭ ॥ దేవేభ్య ఏవ ప్రతిప్రోచ్య యజ్ఞేన యజతే జు-
షన్తేఽస్య దేవా హవ్యమేష వై యజ్ఞస్య గ్రహో గృహీ-
త్వైవ యజ్ఞేన యజతే తదుదిత్వా వాచం యచ్ఛతి యజ్ఞస్య
ధృత్యా అథో మనసా వై ప్రజాపతిర్యజ్ఞమతనుత మనసైవ త-
ద్యజ్ఞం తనుతే రక్షసామనన్వవచారాయ యో వై యజ్ఞం యో-
గ ఆగతే యునక్తి యుఙ్క్తే యుఞ్జానేషు కస్త్వా యునక్తి స త్వా

యునక్తీత్యాహ ప్రజాపతిర్వై కగ్ం ప్రజాపతినైవైనం యునక్తి యుఙ్క్తే యుఞ్జానేషు ॥ ౨౮ ॥

వై మనస్స్ఫ్య ఇతి యునక్త్యేకాదశ చ ॥ ౮ ॥

ప్రజాపతిర్యజ్ఞానసృజతాగ్నిహోత్రం చాగ్నిష్టోమం చ పౌర్ణమాసీం చోక్థ్యం చామావాస్యాం చాతిరాత్రం చ తానుదమిమీత యావదగ్నిహోత్రమాసీత్తావానగ్నిష్టోమో యావతీ పౌర్ణమాసీ తావానుక్థ్యో యావత్యమావాస్యా తావానతిరాత్రో య ఏవం విద్వానగ్నిహోత్రం జుహోతి యావదగ్నిష్టోమేనోపాప్నోతి తావదుపాప్నోతి య ఏవం విద్వాన్పౌర్ణమాసీం యజతే యావదుక్థ్యేనోపాప్నోతి ॥ ౨౯ ॥ తావదుపాప్నోతి య ఏవం విద్వానమావాస్యాం యజతే యావదతిరాత్రేణోపాప్నోతి తావదుపాప్నోతి పరమేష్ఠినో వా ఏష యజ్ఞోఽగ్ర ఆసీత్తేన స పరమాం కాష్ఠామగచ్ఛత్తేన ప్రజాపతిం నిరవాసాయయత్తేన ప్రజాపతిః పరమాం కాష్ఠామగచ్ఛత్తేనేన్ద్రం నిరవాసాయయత్తేనేన్ద్రః పరమాం కాష్ఠామగచ్ఛత్తేనాగ్నీషోమౌ నిరవాసాయయత్తేనాగ్నీషోమౌ పరమాం కాష్ఠామగచ్ఛతాం యః ॥ ౩౦ ॥ ఏవం విద్వాన్దర్శపూర్ణమాసౌ యజతే పరమామేవ కాష్ఠాం గచ్ఛతి యో వై ప్రజాతేన యజ్ఞేన యజతే ప్ర ప్రజయా పశుభిర్మిథునైర్జాయతే ద్వాదశ మాసాస్సంవత్సరో ద్వాదశ ద్వన్ద్వాని దర్శపూర్ణమాసయోస్తాని సంపాద్యానీత్యాహుర్వత్సం చోపావసృజత్యు-

ఖాం చాధి శ్రయత్యవ చ హన్తి దృషదౌ చ సమాహన్త్యధి చ వపతే కపాలాని చోప దధాతి పురోడాశం చ ॥ ౩౧ ॥ అధిశ్రయత్యాజ్యం చ స్తమ్బయజుశ్చ హరత్యభి చ గృహ్ణాతి వేదిం చ పరిగృహ్ణాతి పత్నీం చ సం నహ్యతి ప్రోక్షణీశ్చాసాదయత్యాజ్యం చైతాని వై ద్వాదశ ద్వన్ద్వాని దర్శపూర్ణమాసయోస్తాని య ఏవగ్ం సంపాద్య యజతే ప్రజాతేనైవ యజ్ఞేన యజతే ప్ర ప్రజయా పశుభిర్మిథునైర్జాయతే ॥ ౩౨ ॥

ఉక్థ్యనోపాప్నోత్యగచ్ఛతాం యగ్గ పురోడాశం చ చత్వారిగ్ంశచ్చ ॥ ౬ ॥

ధ్రువోఽసి ధ్రువోఽహగ్ం సజాతేషు భూయాసమిత్యాహ ధ్రువానేవైనాన్కురుత ఉగ్రోఽస్యుగ్రోఽహగ్ం సజాతేషు భూయాసమిత్యాహాప్రతివాదిన ఏవైనాన్కురుతేఽభిభూరస్యభిభూరహగ్ం సజాతేషు భూయాసమిత్యాహ య ఏవైనం ప్రత్యుత్పిపీతే తముపాస్యతే యునజ్మి త్వా బ్రహ్మణా దైవ్యేనేత్యాహైష వా అగ్నేర్యోగస్తేన ॥ ౩౩ ॥ ఏవైనం యునక్తి యజ్ఞస్య వై సమృద్ధేన దేవాస్సువర్గం లోకమాయన్యజ్ఞస్య వ్యృద్ధేనాసురాన్పరాభావయన్ యన్మే అగ్నే అస్య యజ్ఞస్య రిష్యాదిత్యాహ యజ్ఞస్యైవ తత్సమృద్ధేన యజమానస్సువర్గం లోకమేతి యజ్ఞస్య వ్యృద్ధేన భ్రాతృవ్యాన్పరా భావయత్యగ్నిహోత్రమేతాభిర్వ్యాహృతీభిరుప సాదయేద్యజ్ఞముఖం వా అగ్నిహోత్రం బ్రహ్మైతా వ్యాహృతయో

యజ్ఞముఖ ఏవ బ్రహ్మ ॥ ౩౪ ॥ కురుతే సంవత్సరే పర్యాగత ఏ-
తాభిరేవోపసాదయేద్బ్రహ్మణైవోభయతస్సంవత్సరం పరిగృహ్ణాతి
దర్శపూర్ణమాసౌ చాతుర్మాస్యాన్యాలభమాన ఏతాభిర్వ్యా-
హృతీభిర్హవీగ్ంష్యాసాదయేద్యజ్ఞముఖం వై దర్శపూర్ణమాసౌ
చాతుర్మాస్యాని బ్రహ్మైతా వ్యాహృతయో యజ్ఞముఖ ఏవ బ్ర-
హ్మ కురుతే సంవత్సరే పర్యాగత ఏతాభిరేవాసాదయేద్బ్రహ్మణై-
వోభయతస్సంవత్సరం పరి గృహ్ణాతి యద్వై యజ్ఞస్య సామ్నా
క్రియతే రాష్ట్రిమ్ ॥ ౩౫ ॥ యజ్ఞస్యాశీర్గచ్ఛతి యదృచా విశం
యజ్ఞస్యాశీర్గచ్ఛత్యథ బ్రాహ్మణోఽనాశిషా యజ్ఞేన యజతే సా-
మిధేనీరనువక్ష్యన్నేతా వ్యాహృతీః పురస్తాద్దధ్యాద్బ్రహ్మైవ ప్ర-
తిపదం కురుతే తథా బ్రాహ్మణస్సాశిషా యజ్ఞేన యజతే యం
కామయేత యజమానం భ్రాతృవ్యమస్య యజ్ఞస్యాశీర్గచ్ఛేదితి త-
స్యైతా వ్యాహృతీః పురోఽనువాక్యాయాం దధ్యాద్భ్రాతృవ్య-
దేవత్యా వై పురోఽనువాక్యా భ్రాతృవ్యమేవాస్య యజ్ఞస్య ॥ ౩౬ ॥
ఆశీర్గచ్ఛతి యాన్కామయేత యజమానాన్థ్సమావత్యేనాన్ య-
జ్ఞస్యాశీర్గచ్ఛేదితి తేషామేతా వ్యాహృతీః పురోఽనువాక్యాయా
అర్ధర్చ ఏకాం దధ్యాద్యాజ్యాయై పురస్తాదేకాం యాజ్యాయా
అర్ధర్చ ఏకాం తథైనాన్థ్సమావతీ యజ్ఞస్యాశీర్గచ్ఛతి యథా వై
పర్జన్యస్సువృష్టం వర్షత్యేవం యజ్ఞో యజమానాయ వర్షతి
స్థలయోదకం పరి గృహ్ణన్త్యాశిషా యజ్ఞం యజమానస్సం పరి గృ-

ష్ణాతి మనోఽసి ప్రాజాపత్యమ్ ॥ ౩౭ ॥ మనసా మా భూతేనా విశే-
త్యాహ మనో వై ప్రాజాపత్యం ప్రాజాపత్యో యజ్ఞో మన ఏవ
యజ్ఞమాత్మన్ధత్తే వాగస్యైన్ద్రీ సపత్నక్షయణీ వాచా మేన్ద్రియే-
ణా విశేత్యాహైన్ద్రీ వై వాగ్వాచమేవైన్ద్రీమాత్మన్ధత్తే ॥ ౩౮ ॥

తేనైవ బ్రహ్మ రాష్ట్రమేవాస్యయజ్ఞస్య ప్రాజాపత్యగ్ం ష-
ట్త్రిగ్ంశచ్చ ॥ ౧౦ ॥

యో వై సప్తదశం ప్రజాపతిం యజ్ఞమన్వాయత్తం వేద
ప్రతి యజ్ఞేన తిష్ఠతి న యజ్ఞాద్భ్రగ్ంశత ఆ శ్రావయేతి చతురక్షర-
మస్తు శ్రౌషడితి చతురక్షరం యజేతి ద్వ్యక్షరం యే యజామహ
ఇతి పఞ్చాక్షరం ద్వ్యక్షరో వషట్కార ఏష వై సప్తదశః ప్రజా-
పతిర్యజ్ఞమన్వాయత్తో య ఏవం వేద ప్రతి యజ్ఞేన తిష్ఠతి న య-
జ్ఞాద్భ్రగ్ంశతే యో వై యజ్ఞస్య ప్రాయణం ప్రతిష్ఠామ్ ॥ ౩౯ ॥
ఉదయనం వేద ప్రతిష్ఠితేనారిష్టేన యజ్ఞేన సగ్ంస్థాం గచ్ఛత్యా-
శ్రావయాస్తు శ్రౌషడ్యజ యే యజామహే వషట్కార ఏతద్వై
యజ్ఞస్య ప్రాయణమేషా ప్రతిష్ఠైతదుదయనం య ఏవం వేద ప్ర-
తిష్ఠితేనారిష్టేన యజ్ఞేన సగ్ంస్థాం గచ్ఛతి యో వై సూనృతాయై
దోహం వేద దుహ ఏవైనాం యజ్ఞో వై సూనృతాఽఽశ్రావయే-
త్యైవైనామహ్వదస్తు ॥ ౪౦ ॥ శ్రౌషడిత్యుపావాస్రాక్ష్యజేత్యుద-
నైషీద్యే యజామహ ఇత్యుపాసదద్వషట్కారేణ దోగ్ధ్యేష వై
సూనృతాయై దోహో య ఏవం వేద దుహ ఏవైనాం దేవా

వై సత్రమాసత తేషాం దిశోఽదస్యన్త ఏతామార్ద్రాం పఙ్క్తి-
మపశ్యన్నాశ్రావయేతి పురోవాతమజనయన్నస్తు శ్రౌషడిత్యభ్ర-
గ్ం సమప్లావయన్యజేతి విద్యుతమ్ ॥ ౪౧ ॥ అజనయన్యే
యజామహ ఇతి ప్రావర్షయన్నభ్యస్తనయన్వషట్కారేణ తతో
వై తేభ్యో దిశః ప్రాప్యాయన్త య ఏవం వేద ప్రాస్మై దిశః ప్యా-
యన్తే ప్రజాపతిం త్వో వేద ప్రజాపతిస్త్వం వేద యం ప్రజా-
పతిర్వేద స పుణ్యో భవత్యేష వై ఛన్దస్యః ప్రజాపతిరాశ్రావ-
యాస్తు శ్రౌషడ్యజ యే యజామహే వషట్కారో య ఏవం వేద
పుణ్యో భవతి వసన్తమ్ ॥ ౪౨ ॥ ఋతూనాం ప్రీణామీత్యాహర్త-
వో వై ప్రయాజా ఋతూనేవ ప్రీణాతి తేఽస్మై ప్రీతా యథాపూ-
ర్వం కల్పన్తే కల్పన్తేఽస్మా ఋతవో య ఏవం వేదాగ్నీషోమ-
యోరహం దేవయజ్యయా చక్షుష్మాన్భూయాసమిత్యాహాగ్నీషో-
మాభ్యాం వై యజ్ఞశ్చక్షుష్మాన్తాభ్యామేవ చక్షురాత్మన్ధత్తేఽగ్నేర-
హం దేవయజ్యయాఽన్నాదో భూయాసమిత్యాహాగ్నిర్వై దేవా-
నామన్నాదస్తేనైవ ॥ ౪౩ ॥ అన్నాద్యమాత్మన్ధత్తే దబ్ధిరస్యదబ్ధో
భూయాసమముం దభేయమిత్యాహైతయా వై దబ్ధ్యా దేవా అసు-
రానదభ్నువన్తయైవ భ్రాతృవ్యం దభ్నోత్యగ్నీషోమయోరహం దే-
వయజ్యయా వృత్రహా భూయాసమిత్యాహాగ్నీషోమాభ్యాం వా ఇ-
న్ద్రో వృత్రమహన్తాభ్యామేవ భ్రాతృవ్యగ్గ్ం స్తృణుత ఇన్ద్రాగ్ని-
యోరహం దేవయజ్యయేన్ద్రియావ్యన్నాదో భూయాసమిత్యాహే-

న్ద్రియావ్యేవాన్నాదో భవతీన్ద్రస్య ॥ ౨౨ ॥ అహం దేవయజ్యయే-న్ద్రియావీ భూయాసమిత్యాహేన్ద్రియావ్యేవ భవతి మహేన్ద్రస్యా-హం దేవయజ్యయా జేమానం మహిమానం గమేయమిత్యాహ జై-మానమేవ మహిమానం గచ్ఛత్యగ్నేస్స్విష్టకృతోఽహం దేవయ-జ్యయాఽఽయుష్మాన్ యజ్ఞేన ప్రతిష్ఠాం గమేయమిత్యాహాయురే-వాత్మన్ధత్తే ప్రతి యజ్ఞేన తిష్ఠతి ॥ ౨౫ ॥

ప్రతిష్ఠామహ్వాదస్తు విమ్యతం వసన్తం తేనై వేన్ద్రస్యాష్టా-త్రిగ్ంశచ్చ ॥ ౧౧ ॥

ఇన్ద్రం వో విశ్వతస్పరి హవామహే జనేభ్యః । అస్మాకమ-స్తు కేవలః । ఇన్ద్రం నరో నేమధితా హవన్తే యత్పార్యా యు-నజతే ధియస్తాః । శూరో నృషాతా శవసశ్చకాన ఆగోమతి వ్రజే భజా త్వం నః । ఇన్ద్రియాణి శతక్రతో యా తే జనేషు పఞ్చసు । ఇన్ద్ర తాని త ఆ వృణే । అను తే దాయి మహ ఇన్ద్రియాయ సత్రా తే విశ్వమను వృత్రహత్యే । అను ॥ ౨౬ ॥ క్షత్రమను సహో యజత్రేన్ద్ర దేవేభిరను తే నృషహ్యే । ఆ యస్మిన్థ్సప్త వాసవా స్తిష్ఠన్తి స్వారుహో యథా । ఋషిర్హ దీర్ఘశ్రుత్తమ ఇన్ద్రస్య ఘర్మో అతిథిః । ఆమాసు పక్వమైరయ ఆ సూర్యగ్ం రో-హయో దివి । ఘర్మం న సామన్తపతా సువృక్తిభిర్జుష్టం గిర్వణసే గిరః । ఇన్ద్రమిద్గాథినో బృహదిన్ద్రమర్కేభిరర్కిణః । ఇన్ద్రంవా-ణీరనూషత । గాయన్తి త్వా గాయత్రిణః ॥ ౨౭ ॥ అర్చన్త్యర్క-

మర్కిణః । బ్రహ్మాణస్త్వా శతక్రతవుద్వగ్ంశమివ యేమిరే । అ-
గ్ంహోముచే ప్ర భరేమా మనీషామోషిష్ఠదావ్నే సుమతిం
గృణానాః । ఇదమిన్ద్ర ప్రతి హవ్యం గృభాయ సత్యాః సన్తు య-
జమానస్య కామాః । వివేష యన్మా ధిషణా జజాన స్తవై పురా
పార్యాదిన్ద్రమహ్నః । అగ్ంహసో యత్ర పీపరద్యథా నో నావేవ
యాన్తముభయే హవన్తే । ప్ర సమ్రాజం ప్రథమమధ్వరాణామ్ ॥ ౪౮ ॥
అగ్ంహోముచం వృషభం యజ్ఞియానామ్ । అపాం నపాతమశ్వి-
నా హయన్తమస్మిన్నర ఇన్ద్రియం ధత్తమోజః । వి న ఇన్ద్ర మృ-
ధో జహి నీచా యచ్ఛ పృతన్యతః । అధస్పదం తమీం కృధి
యో అస్మాగ్ం అభిదాసతి । ఇన్ద్ర క్షత్రమభి వామమోజోఽజా-
యథా వృషభ చర్షణీనామ్ । అపానుదో జనమమిత్రయన్తము-
రుం దేవేభ్యో అకృణోరు లోకమ్ । మృగో న భీమః కుచరో గిరిష్ఠాః
పరావతః ॥ ౪౯ ॥ ఆ జగామా పరస్యాః । సృకగ్ం సగ్ంశాయ ప-
విమిన్ద్ర తిగ్మం వి శత్రూన్తాఢి వి మృధో నుదస్వ । వి శత్రూన్ వి
మృధో నుద వి వృత్రస్య హనూ రుజ । వి మన్యుమిన్ద్ర భామి-
తోఽమిత్రస్యాభిదాసతః । త్రాతారమిన్ద్రమవితారమిన్ద్రగ్ం హవే-
హవే సుహవగ్ం శూరమిన్ద్రమ్ । హువే ను శక్రం పురుహూతమి-
న్ద్రగ్ం స్వస్తి నో మఘవా ధాత్విన్ద్రః । మా తే అస్యామ్ ॥ ౫౦ ॥
సహసావన్పరిష్టావఘాయ భూమ హరివః పరాదై । త్రాయస్వ నోఽ-
వృకేభిర్వరూథైస్తవ ప్రియాసః సూరిషు స్యామ । అనవస్తే రథ-

మశ్వాయ తక్షన్త్వష్టా వజ్రం పురుహూత ద్యుమన్తమ్ । బ్రహ్మాణ
ఇన్ద్రం మహయన్తో అర్కైరవర్ధయన్నహయే హన్తవా ఉ । వృష్ణే
యత్తే వృషణో అర్క మర్చానిన్ద్ర గ్రావాణో అదితిస్సజోషాః ।
అనశ్వాసో యే పవయోఽరథా ఇన్ద్రేషితా అభ్యవర్తన్త ద-
స్యూన్ ॥ ౫౦ ॥

వృత్రహత్యేఽను గాయత్రిణోఽధ్వరాణాం పరావతోస్యా-
మష్టాచత్వారిగ్ంశచ్చ ॥ ౧౨ ॥

సం త్వా సిఞ్చామి ధ్రువోఽస్యగ్నిర్మా బర్హిషోఽహమా
ప్యాయతామగన్మ యథా వై యో వై శ్రద్ధాం ప్రజాపతిర్యజ్ఞా-
న్ధ్రువోసీత్యాహ యో వై సప్తదశమిన్ద్రం వో ద్వాదశ ॥ ౧౨ ॥

సం త్వా బర్హిషోఽహం యథా వా ఏవం విద్వాఞ్ఛ్రీష-
ట్కన్త్రిహాసావన్నేకపఞ్చాశత్ ॥ ౫౦ ॥

సం త్వా సిఞ్చామి దస్యూన్ ॥

హరిః ఓమ్ శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు.

ఇతి ప్రథమకాణ్డే షష్ఠః ప్రశ్నః.

అథ సప్తమప్రశ్నః

హరిః ఓమ్॥ పాకయజ్ఞం వా అన్వాహితాగ్నేః పశవ ఉప
తిష్ఠన్త ఇడా ఖలు వై పాకయజ్ఞస్సైషాఽన్తరా ప్రయాజానూ-
యాజాన్ యజమానస్య లోకేఽవహితా తామాహ్రియమా-
ణామభి మన్త్రయేత సురూపవర్షవర్ణ ఏహీతి పశవో వా ఇడా
పశూనేవోప హ్వయతే యజ్ఞం వై దేవా అదుహ్రన్ యజ్ఞోఽసు-
రాగ్ం అదుహత్తేఽసురా యజ్ఞదుగ్ధాః పరాఽభవన్యో వై య-
జ్ఞస్య దోహం విద్వాన్ ॥ ౧ ॥ యజతేఽప్యన్యం యజమానం
దుహే సా మే సత్యాశీరస్య యజ్ఞస్య భూయాదిత్యాహైష వై
యజ్ఞస్య దోహస్తేనైవైనం దుహే ప్రత్తా వై గౌర్దుహే ప్రత్తేడా
యజమానాయ దుహ ఏతే వా ఇడాయై స్తనా ఇడోపహూతేతి
వాయుర్వత్సో యర్హి హోతేడాముపహ్వయేత తర్హి య-
జమానో హోతారమీక్షమాణో వాయుం మనసా ధ్యాయేత్
॥ ౨॥ మాత్రే వత్సముపావసృజతి సర్వేణ వై యజ్ఞేన దేవాస్సు-
వర్గం లోకమాయన్పాకయజ్ఞేన మనురశ్రామ్యత్సేడా మనుముపావర్త-
త తాన్దేవాసురా వ్యహ్వయన్త ప్రతీచీం దేవాః పరాచీమసురాస్సా
దేవానుపావర్తత పశవో వై తద్దేవానవృణత పశవోఽసురానజ-
హుర్యం కామయేతాపశుస్స్యాదితి పరాచీం తస్యేడాముపహ్వయే-

తాపశురేవ భవతి యమ్ ॥ ౩ ॥ కామయేత పశుమాన్థ్స్యాదితి
ప్రతీచీం తస్యేడాముపహ్వయేత పశుమానేవ భవతి బ్రహ్మవాది-
నో వదన్తి స త్వా ఇడాముపహ్వయేత య ఇడాముపహూయా-
త్మానమిడాయాముపహ్వయేతేతి సా నః ప్రియా సుప్రతూర్తిఃమ-
ఘోనీత్యాహేడామేవోపహూయాత్మానమిడాయాముప హ్వయ-
తే వ్యస్తమివ వా ఏతద్యజ్ఞస్య యదిడా సామి ప్రాశ్నన్తి ॥ ౪ ॥
సామి మార్జయన్త ఏతత్ప్రతి వా అసురాణాం యజ్ఞో వ్యచ్ఛిద్యత
బ్రహ్మణా దేవాస్సమదధుర్బృహస్పతిస్తనుతామిమం న ఇత్యా-
హ బ్రహ్మ వై దేవానాం బృహస్పతిర్బ్రహ్మణైవ యజ్ఞగ్ం సందధా-
తి విచ్ఛిన్నం యజ్ఞగ్ం సమిమం దధాత్విత్యాహ సంతత్యై విశ్వే
దేవా ఇహ మాదయన్తామిత్యాహ సంతత్యైవ యజ్ఞం దేవేభ్యోఽను
దిశతి యాం వై ॥ ౫ ॥ యజ్ఞే దక్షిణాం దదాతి తామస్య పశవో-
ఽను సంక్రామన్తి స ఏష ఈజానోఽపశుర్భావుకో యజమానేన ఖ-
లు వై తత్కార్యమిత్యాహుర్యథా దేవత్రా దత్తం కుర్వీతాత్మన్ప-
శూన్రమయేతేతి బ్రధ్న పిన్వస్వేత్యాహ యజ్ఞో వై బ్రధ్నో య-
జ్ఞమేవ తన్మహయత్యథో దేవత్రైవ దత్తం కురుత ఆత్మన్పశూ-
న్రమయతే దదతో మే మా క్షాయీత్యాహాక్షితిమేవోపైతి కు-
ర్వతో మే మోపదసదిత్యాహ భూమానమేవోపైతి ॥ ౬ ॥

విద్వాన్ధ్యాయేత్స్వవతి యం ప్రాశ్నన్తి యాం వై స ఏకా-
న్న విగ్ంశతిశ్చ ॥ ౧ ॥

సగ్ంశ్శ్రవా హ సౌవర్చనసస్తుమిఞ్జమౌపోదితిమువాచ య-
త్సత్రిణాగ్ం హోతాఽభూః కామిడాముపాహ్వథా ఇతి తాము-
పాహ్వ ఇతి హోవాచ యా ప్రాణేన దేవాన్దాధార వ్యానేన మను-
ష్యానపానేన పితౄనితి ఛినత్తి సా న ఛినత్తీ 3 ఇతి ఛినత్తీతి హో-
వాచ శరీరం వా అస్యై తదుపాహ్వథా ఇతి హోవాచ గౌర్వై ॥
అస్యై శరీరం గాం వావ తౌ తత్పర్యవదతాం యా యజ్ఞే దీ-
యతే సా ప్రాణేన దేవాన్దాధార యయా మనుష్యా జీవన్తి సా వ్యా-
నేన మనుష్యాన్ యాం పితృభ్యో ఘ్నన్తి సాఽపానేన పితౄన్
య ఏవం వేద పశుమాన్భవత్యథ వై తాముపాహ్వ ఇతి హో-
వాచ యా ప్రజాః ప్రభవన్తీః ప్రత్యాభవతీత్యన్నం వా అస్యై
తత్ ॥ ౮ ॥ ఉపాహ్వథా3 ఇతి హోవాచౌషధయో వా అస్యా అ-
న్నమోషధయో వై ప్రజాః ప్రభవన్తీః ప్రత్యాభవన్తి య ఏవం
వేదాన్నాదో భవత్యథ వై తాముపాహ్వ ఇతి హోవాచ యా
ప్రజాః పరాభవన్తీరనుగృహ్ణాతి ప్రత్యాభవన్తీర్గృహ్ణాతీతి ప్రతి-
ష్ఠాం వా అస్యై తదుపాహ్వథా ఇతి హోవాచేయం వా అస్యై
ప్రతిష్ఠా ॥ ౯ ॥ ఇయం వై ప్రజాః పరాభవన్తీరనుగృహ్ణాతి ప్ర-
త్యాభవన్తీర్గృహ్ణాతి య ఏవం వేద ప్రత్యేవ తిష్ఠత్యథ వై తా-
ముపాహ్వ ఇతి హోవాచ యస్యై నిక్రమణే ఘృతం ప్రజాస్సం-
జీవన్తీః పిబన్తీతి ఛినత్తి సా న ఛినత్తీ 3 ఇతి న ఛినత్తీతి హో-
వాచ ప్ర తు జనయతీత్యేష వా ఇడాముపాహ్వథా ఇతి హో-

వాచ వృష్టిర్వా ఇడా వృష్ట్యై వై నిక్రమణే ఘృతం ప్రజాస్సం-
జీవన్తీః పిబన్తి య ఏవం వేద ప్రైవ జాయతేఽన్నాదో భవతి ॥

గౌర్వా అస్యై తత్ప్రతిష్ఠా హ్వాద్ధా ఇతి విగ్ంశతిశ్చ ॥ ౨ ॥

పరోక్షం వా అన్యే దేవా ఇజ్యన్తే ప్రత్యక్షమన్యే యద్య-
జతే య ఏవ దేవాః పరోక్షమిజ్యన్తే తానేవ తద్యజతి యదన్వాహా-
ర్యమాహరత్యేతే వై దేవాః ప్రత్యక్షం యద్బ్రాహ్మణాస్తానేవ
తేన ప్రీణాత్యథో దక్షిణైవాస్యైషాఽథో యజ్ఞస్యైవచ్ఛిద్రమపిద-
ధాతి యద్వై యజ్ఞస్య క్రూరం యద్విలిష్టం తదన్వాహార్యేణ ॥ ౧౧ ॥
అన్వాహరతి తదన్వాహార్యస్యాన్వాహార్యత్వం దేవదూతా వా ఏ-
తే యదృత్విజో యదన్వాహార్యమాహరతి దేవదూతానేవ ప్రీణాతి
ప్రజాపతిర్దేవేభ్యో యజ్ఞాన్వ్యాదిశత్స రిరిచానోఽమన్యత స ఏ-
తమన్వాహార్యమభక్తమపశ్యత్తమాత్మన్నధత్త స వా ఏష ప్రా-
జాపత్యో యదన్వాహార్యో యస్యైవం విదుషోఽన్వాహార్య ఆహ్రి-
యతే సాక్షాదేవ ప్రజాపతిమృధ్నోత్యపరిమితో నిరుప్యోఽపరిమితః
ప్రజాపతిః ప్రజాపతేః ॥ ౧౨ ॥ ఆప్త్యై దేవా వై యద్యజ్ఞేఽకు-
ర్వత తదసురా అకుర్వత తే దేవా ఏతం ప్రాజాపత్యమన్వాహా-
ర్యమపశ్యన్తమన్వాహరన్త తతో దేవా అభవన్పరాఽసురా
యస్యైవం విదుషోఽన్వాహార్య ఆహ్రియతే భవత్యాత్మనా పరా-
ఽస్య భ్రాతృవ్యో భవతి యజ్ఞేన వా ఇష్టీ పక్వేన పూర్తీ య-
స్యైవం విదుషోఽన్వాహార్య ఆహ్రియతే స త్వేవేష్టాపూర్తీ ప్ర-

జాపతేర్భాగోఽసి ॥ ౧౩ ॥ ఇత్యాహ ప్రజాపతిమేవ భాగధేయేన
సమర్ధయత్యూర్జస్వాన్పయస్వానిత్యాహోర్జమేవాస్మిన్పయో దధాతి
ప్రాణాపానౌ మే పాహి సమానవ్యానౌ మే పాహీత్యాహాశిషమే-
వైతామాశాస్తేఽక్షితోఽస్యక్షిత్యై త్వా మా మే క్షేష్ఠా అము-
త్రాముష్మింల్లోక ఇత్యాహ క్షీయతే వా అముష్మింల్లోకేఽన్నమితః
ప్రదానగ్ం హ్యముష్మింల్లోకే ప్రజా ఉపజీవన్తి యదేవమభిమృశ-
త్యక్షితిమేవైనద్గమయతి నాస్యాముష్మింల్లోకేఽన్నం క్షీయతే ॥ ౧౪ ॥

అన్వాహార్యేణ ప్రజాపతేరసి హ్యాముష్మింల్లోకే పఞ్చదశ చ ॥

బర్హిషోఽహం దేవయజ్యయా ప్రజావాన్భూయాసమి-
త్యాహ బర్హిషా వై ప్రజాపతిః ప్రజా అసృజత తేనైవ ప్రజా-
స్సృజతే నరాశగ్ంసస్యాహం దేవయజ్యయా పశుమాన్భూయాస-
మిత్యాహ నరాశగ్ంసేన వై ప్రజాపతిః పశూనసృజత తేనైవ ప-
శూన్త్సృజతేఽగ్నేస్స్విష్టకృతోఽహం దేవయజ్యయాఽఽయు-
ష్మాన్ యజ్ఞేన ప్రతిష్ఠాం గమేయమిత్యాహాయురేవాత్మన్ధత్తే ప్రతి
యజ్ఞేన తిష్ఠతి దర్శపూర్ణమాసయోః ॥ ౧౫ ॥ వై దేవా ఉజ్జితిమ-
నూదజయన్దర్శపూర్ణమాసాభ్యామసురానపానుదన్తాగ్నేరహము-
జ్జితిమనూజ్జేషమిత్యాహ దర్శపూర్ణమాసయోరేవ దేవతానాం
యజమాన ఉజ్జితిమనూజ్జయతి దర్శపూర్ణమాసాభ్యాం భ్రాతృ-
వ్యానపనుదతే వాజవతీభ్యాం వ్యూహత్యన్నం వై వాజోఽన్నమే-
వావ రున్ధే ద్వాభ్యాం ప్రతిష్ఠిత్యై యో వై యజ్ఞస్య ద్వౌ దోహౌ

విద్వాన్ యజత ఉభయతః ॥ ౧౬ ॥ ఏవయజ్ఞం దుహే పురస్తా-
చ్చోపరిష్టాచ్చైష వా అన్యో యజ్ఞస్య దోహ ఇడాయామన్యో
యర్హి హోతా యజమానస్య నామ గృహ్ణీయాత్తర్హి బ్రూ-
యాదేమా అగ్మన్నాశిషో దోహకామా ఇతి సగ్ంస్తుతా ఏవ దే-
వతా దుహేఽథో ఉభయత ఏవ యజ్ఞం దుహే పురస్తాచ్చోపరి-
ష్టాచ్చ రోహితేన త్వాఽగ్నిర్దేవతాం గమయత్విత్యాహైతే వై
దేవాశ్వాః ॥ ౧౭ ॥ యజమానః ప్రస్తరో యదేతైః ప్రస్తరం ప్ర-
హరతి దేవాశ్వైరేవ యజమానగ్ం సువర్గం లోకం గమయతి వి
తే ముఞ్చామి రశనా వి రశ్మీనిత్యాహైష వా అగ్నేర్విమోకస్తేనై-
వైనం వి ముఞ్చతి విష్ణోః శంయోరహం దేవయజ్యయా యజ్ఞేన ప్ర-
తిష్ఠాంగమేయమిత్యాహ యజ్ఞో వై విష్ణుర్యజ్ఞ ఏవాన్తతః ప్రతి తిష్ఠ-
తి సోమస్యాహం దేవయజ్యయా సురేతాః ॥ ౧౮ ॥ రేతో ధిషీయే-
త్యాహ సోమో వై రేతోధాస్తేనైవ రేత ఆత్మన్ధత్తే త్వష్టురహం
దేవయజ్యయా పశూనాగ్ం రూపం పుషేయమిత్యాహ త్వష్టా వై
పశూనాం మిథునానాగ్ం రూపకృత్తేనైవ పశూనాగ్ం రూపమా-
త్మన్ధత్తే దేవానాం పత్నీరగ్నిర్గృహపతిర్యజ్ఞస్య మిథునం తయో-
రహం దేవయజ్యయా మిథునేన ప్ర భూయాసమిత్యాహైతస్మాద్వై
మిథునాత్ప్రజాపతిర్మిథునేన ॥ ౧౯ ॥ ప్రాజాయత తస్మాదేవ యజ-
మానో మిథునేన ప్ర జాయతే వేదోఽసి విత్తిరసి విదేయేత్యాహ వే-
దేన వై దేవా అసురాణాం విత్తం వేద్యమవిన్దన్త తద్వేదస్య వే-

దత్వం యద్వ్యదాభ్రాతృవ్యస్యాభిధ్యాయేత్తస్య నామ గృహ్ణీయాత్త-
దేవాస్య సర్వం వృఙ్క్తే ఘృతవన్తం కులాయినగ్ం రాయస్పో-
షగ్ం సహస్రిణం వేదో దదాతు వాజినమిత్యాహ ప్ర సహస్రం
పశూనాప్నోత్యాఽస్య ప్రజాయాం వాజీ జాయతే య ఏవం వేద॥
దర్శపూర్ణమాసయోరుభయతో దేవాశ్వాస్సునేతార్గ ప్ర-
జాపతిర్మిథునేనాప్నోత్యష్టౌ చ ॥ ౮ ॥

ధ్రువాం వై రిచ్యమానాం యజ్ఞోఽను రిచ్యతే యజ్ఞం
యజమానో యజమానం ప్రజా ధ్రువామాప్యాయమానాం య-
జ్ఞోఽన్వాప్యాయతే యజ్ఞం యజమానో యజమానం ప్రజా ఆ-
ప్యాయతాం ధ్రువాఘృతేనేత్యాహ ధ్రువామేవాప్యాయయతి తా-
మాప్యాయమానాం యజ్ఞోఽన్వాప్యాయతే యజ్ఞం యజమానో
యజమానం ప్రజాః ప్రజాపతేర్విభాన్నామ లోకస్తస్మిగ్ంస్త్వా ద-
ధామి సహ యజమానేనేతి ॥ ౨౧ ॥ అయం వై ప్రజాపతేర్వి-
భాన్నామ లోకస్తస్మిన్నేవైనం దధాతి సహ యజమానేన రిచ్యత
ఇవ వా ఏతద్యద్యజతే యద్యజమానభాగం ప్రాశ్నాత్యాత్మానమేవ
ప్రీణాత్యేతావాన్ వై యజ్ఞో యావాన్ యజమానభాగో యజ్ఞో
యజమానో యద్యజమానభాగం ప్రాశ్నాతి యజ్ఞ ఏవ యజ్ఞం
ప్రతిష్ఠాపయత్యేతద్వై సూయవసగ్ం సోదకం యద్బర్హిశ్చాప-
శ్చైతత్ ॥ ౨౨ ॥ యజమానస్యాయతనం యద్వేదిర్యత్పూర్ణపా-
త్రమన్తర్వేది నినయతి స్వ ఏవాయతనే సూయవసగ్ం సోదకం కు-

రుతే సదసి సన్మే భూయా ఇత్యాహాఽఽపో వై యజ్ఞ ఆపోఽమృతం యజ్ఞమేవామృతమాత్మన్ధత్తే సర్వాణి వై భూతాని వ్రీతముపయన్తమనూపయన్తి ప్రాచ్యాం దిశి దేవా ఋత్విజో మార్జయన్తామిత్యాహైష వై దర్శపూర్ణమాసయోరవభృథః ॥ ౨౩ ॥ యాన్యేవైనం భూతాని వ్రీతముపయన్తమనూపయన్తి తైరేవ సహావభృథమవైతి విష్ణుముఖా వై దేవాశ్ఛన్దోభిరిమాన్లోకాననపజయ్యమభ్యజయన్ యద్విష్ణుక్రమాన్క్రమతే విష్ణురేవ భూత్వా యజమానశ్ఛన్దోభిరిమాన్లోకాననపజయ్యమభి జయతి విష్ణోః క్రమోఽస్యభిమాతిహేత్యాహ గాయత్రీ వై పృథివీ త్రైష్టుభమన్తరిక్షం జాగతీ ద్యౌరానుష్టుభీర్దిశశ్ఛన్దోభిరేవేమాన్లోకాన్ యథాపూర్వమభిజయతి ॥ ౨౪ ॥

యజమానే నేతి చైతదవభృథో దిశస్సప్త చ ॥ ౫ ॥

అగన్మ సువస్సువరగన్మేత్యాహ సువర్గమేవ లోకమేతి సందృశస్తే మా ఛిత్సి యత్తే తపస్తస్మై తే మా వృక్షీత్యాహ యథాయజురేవైతత్సుభూరసి శ్రేష్ఠో రశ్మీనామాయుర్ధా అస్యాయుర్మే ధేహీత్యాహాశిషమేవైతామాశాస్తే ప్ర వా ఏషోఽస్మాల్లోకాచ్చ్యవతే యః ॥ ౨౫ ॥ విష్ణుక్రమాన్క్రమతే సువర్గాయ హి లోకాయ విష్ణుక్రమాః క్రమ్యన్తే బ్రహ్మవాదినో వదన్తి స త్వై విష్ణుక్రమాన్క్రమేత య ఇమాన్లోకాన్భ్రాతృవ్యస్య సంవిద్య పునరిమం లోకం ప్రత్యవరోహేదిత్యేష వా అస్య లోకస్య ప్రత్య-

వరోహో యదాహేదమహమముం భ్రాతృవ్యమాభ్యో దిగ్భ్య-
ఽస్యై దివ ఇతీమానేవ లోకాన్భ్రాతృవ్యస్య సంవిద్య పునరిమం
లోకం ప్రత్యవరోహతి సమ్ ॥ ౨౬ ॥ జ్యోతిషాఽభూవమిత్యాహా-
స్మిన్నేవ లోకే ప్రతి తిష్ఠత్యైన్ద్రీమావృతమన్వావర్త ఇత్యాహా-
సౌ వా ఆదిత్య ఇన్ద్రస్తస్యైవావృతమను పర్యావర్తతే దక్షిణా
పర్యావర్తతే స్వమేవ వీర్యమను పర్యావర్తతే తస్మాద్దక్షిణోఽర్ధ ఆ-
త్మనో వీర్యావత్తరోఽథో ఆదిత్యస్యైవావృతమను పర్యావర్తతే
సమహం ప్రజయా సం మయా ప్రజేత్యాహాశిషమ్ ॥ ౨౭ ॥ ఏవై-
తామా శాస్తే సమిద్ధో అగ్నే మే దీదిహి సమేద్ధా తే అగ్నే దీ-
ద్యాసమిత్యాహ యథాయజురేవైతద్వసుమాన్ యజ్ఞో వసీయాన్భూ-
యాసమిత్యాహాశిషమేవైతామా శాస్తే బహు వై గార్హపత్య-
స్యాన్తే మిశ్రమివ చర్యత ఆగ్నిపావమానీభ్యాం గార్హపత్యముప
తిష్ఠతే పునాత్యేవాగ్నిం పునీత ఆత్మానం ద్వాభ్యాం ప్రతిష్ఠిత్యా
అగ్నే గృహపత ఇత్యాహ ॥ ౨౮ ॥ యథాయజురేవైతచ్ఛతగ్ం
హిమా ఇత్యాహ శతం త్వా హేమన్తానిన్ధిషీయేతి వావైతదాహ
పుత్రస్య నామ గృహ్ణాత్యన్నాదమేవైనం కరోతి తామాశిషమా
శాస్తే తన్తవే జ్యోతిష్మతీమితి బ్రూయాద్యస్య పుత్రోఽజాతస్స్యా-
త్తేజస్వ్యేవాస్య బ్రహ్మవర్చసీ పుత్రో జాయతే తామాశిషమా
శాస్తేఽముష్మై జ్యోతిష్మతీమితి బ్రూయాద్యస్య పుత్రః ॥ ౨౯ ॥
జాతస్స్యాత్తేజ ఏవాస్మిన్బ్రహ్మవర్చసం దధాతి యో వై యజ్ఞం

ప్రయుజ్య న వి ముఞ్చత్యప్రతిష్ఠానో వై స భవతి కస్త్వా యు-
నక్తి స త్వా వి ముఞ్చత్విత్యాహ ప్రజాపతిర్వై కః ప్రజాపతినైవై-
నం యునక్తి ప్రజాపతినా వి ముఞ్చతి ప్రతిష్ఠిత్యా ఈశ్వరం వై
వ్రతమవిసృష్టం ప్రదహోఽగ్నే వ్రతపతే వ్రతమచారిషమిత్యాహ
వ్రతమేవ ॥ ౩౦ ॥ వి సృజతే శాన్త్యా అప్రదాహాయ పరాఙ్ వావ
యజ్ఞ ఏతి న ని వర్తతే పునర్యో వై యజ్ఞస్య పునరాలమ్భం వి-
ద్వాన్ యజతే తమభి ని వర్తతే యజ్ఞో బభూవ స ఆ బభూవే-
త్యాహైష వై యజ్ఞస్య పునరాలమ్భస్తేనైవైనం పునరాలభతేఽన-
వరుద్ధా వా ఏతస్య విరాడ్య ఆహితాగ్నిస్సన్నసభః పశవః ఖలు
వై బ్రాహ్మణస్య సభేష్ట్వా ప్రాఙుత్క్రమ్య బ్రూయాద్గోమాగ్ం అ-
గ్నేఽవిమాగ్ం అశ్వీ యజ్ఞ ఇత్యవ సభాగ్ం రున్ధే ప్ర సహస్రం పశూ-
నాప్నోత్యాఽస్య ప్రజాయాం వాజీ జాయతే ॥ ౩౧ ॥

యస్సమాశిషం గృహపత ఇత్యాహాముష్మై జ్యోతిష్మతీమితి
బ్రూయాద్యస్య పుత్రో వ్రతమేవ ఖలు వై చతుర్విగ్ంశతిశ్చ ॥ ౬ ॥

దేవ సవితః ప్ర సువ యజ్ఞం ప్ర సువ యజ్ఞపతిం భగాయ ది-
వ్యో గన్ధర్వః । కేతపూః కేతం నః పునాతు వాచస్పతిర్వాచమద్య
స్వదాతి నః । ఇన్ద్రస్య వజ్రోఽసి వార్త్రఘ్నస్త్వయాఽయం వృ-
త్రం వధ్యాత్ । వాజస్య ను ప్రసవే మాతరం మహీమదితిం నామ
వచసా కరామహే । యస్యామిదం విశ్వం భువనమావివేశ తస్యాం
నో దేవస్సవితా ధర్మ సావిషత్ । అప్సు ॥ ౩౨ ॥ అన్తరమృతమ-

ప్సు భేషజమపాముత ప్రశస్తిష్వశ్వా భవథ వాజినః । వాయుర్వా త్వా మనుర్వా త్వా గన్ధర్వాస్సప్తవిగ్ంశతిః । తే అగ్రే అశ్వమాయుఞ్జన్తే అస్మిఞ్జవమాదధుః । అపాం నపాదాశుహేమన్య ఊర్మిః కకుద్మాన్ప్రతూర్తిర్వాజసాతమస్తేనాయం వాజగ్ం సేత్ । విష్ణోః క్రమోఽసి విష్ణోః క్రాన్తమసి విష్ణోర్విక్రాన్తమసి । అఙ్కౌ న్యఙ్కావభితో రథం యౌ ధ్వాన్తం వాతాగ్రమను సంచరన్తౌ దూరేహేతిరిన్ద్రియావాన్పతత్రీ తే నోఽగ్నయః పప్రయః పారయన్తు ॥

అప్సు న్యఙ్కౌ పఞ్చదశ చ ॥ ౭ ॥

దేవస్యాహగ్ం సవితుః ప్రసవే బృహస్పతినా వాజజితా వాజం జేషం దేవస్యాహగ్ం సవితుః ప్రసవే బృహస్పతినా వాజజితా వర్షిష్ఠం నాకగ్ం రుహేయమిన్ద్రాయ వాచం వదతేన్ద్రం వాజం జాపయతేన్ద్రో వాజమజయిత్ । అశ్వాజని వాజిని వాజేషు వాజినీవత్యశ్వాన్థ్సమత్సు వాజయ । అర్వాఽసి సప్తిరసి వాజ్యసి వాజినో వాజం ధావత మరుతాం ప్రసవే జయత వియోజనా మిమీధ్వమధ్వనస్స్కభ్నీత ॥ ౩౮ ॥ కాష్ఠాం గచ్ఛత వాజేవాజేఽవత వాజినో నో ధనేషు విప్రా అమృతా ఋతజ్ఞాః । అస్య మధ్వః పిబత మాదయధ్వం తృప్తా యాత పథిభిర్దేవయానైః । తే నో అర్వన్తో హవనశ్రుతో హవం విశ్వే శృణ్వన్తు వాజినః । మితద్రవస్సహస్రసా మేధసాతా సనిష్యవః । మహో యే రత్నగ్ం సమిధేషు జభ్రిరే శం నో భవన్తు వాజినో హవేషు । దేవతాతా మితద్రవస్స్వ-

కాః। జమ్భయన్తోఽహిం వృకగ్ం రక్షాగ్ంసి సనేమ్యస్మద్యుయ-
వత్ ॥ ౩౫ ॥ అమీవాః । ఏష స్య వాజీ క్షిపణిం తురణ్యతి గ్రీ-
వాయాం బద్ధో అపికక్ష ఆసని । క్రతుం దధిక్రా అను సంతవీత్వ-
త్పథామఙ్కాగ్ంస్యన్వాపనీఫణత్ । ఉత స్మాస్య ద్రవతస్తురణ్యతః
పర్ణం న వేరనువాతి ప్రగర్ధినః । శ్యేనస్యేవ ధ్రజతో అఙ్కసం
పరి దధిక్రావ్ణస్సహోర్జా తరిత్రతః । ఆ మా వాజస్య ప్రస-
వో జగమ్యాదా ద్యావాపృథివీ విశ్వశమ్భూ । ఆ మా గన్తాం పి-
తరా ॥ ౩౬ ॥ మాతరా చా మా సోమో అమృతత్వాయ గ-
మ్యాత్ । వాజినో వాజజితో వాజగ్ం సరిష్యన్తో వాజం జేష్య-
న్తో బృహస్పతేర్భాగమవజిఘ్రత వాజినో వాజజితో వాజగ్ం స-
సృవాగ్ంసో వాజం జిగివాగ్ంసో బృహస్పతేర్భాగే నిమృఢ్వమి-
యం వస్సా సత్యా సంధాఽభూద్యామిన్ద్రేణ సమధధ్వమజీజిపత
వనస్పతయ ఇన్ద్రం వాజం వి ముచ్యధ్వమ్ ॥ ౩౭ ॥

సక్థీ తయయవన్పితరా ద్విచత్వారిగ్ంశచ్చ ॥ ౮ ॥

క్షత్రస్యోల్బమసి క్షత్రస్య యోనిరసి జాయ ఏహి సువో రో-
హావ రోహావహి సువరహం నావుభయోస్సువో రోక్ష్యామి వాజ-
శ్చ ప్రసవశ్చాపిజశ్చ క్రతుశ్చ సువశ్చ మూర్ధా చ వ్యశ్నియ-
శ్చాన్త్యాయనశ్చాన్త్యశ్చ భౌవనశ్చ భువనశ్చాధిపతిశ్చ । ఆయు-
ర్యజ్ఞేన కల్పతాం ప్రాణో యజ్ఞేన కల్పతామపానః ॥ ౩౮ ॥ యజ్ఞేన
కల్పతాం వ్యానో యజ్ఞేన కల్పతాం చక్షుర్యజ్ఞేన కల్పతాగ్ం శ్రో-

త్రం యజ్ఞేన కల్పతాం మనో యజ్ఞేన కల్పతాం వాగ్యజ్ఞేన కల్ప-
తామాత్మా యజ్ఞేన కల్పతాం యజ్ఞో యజ్ఞేన కల్పతాగ్ం సువర్దే-
వాగ్ం అగన్మామృతా అభూమ ప్రజాపతేః ప్రజా అభూమ సమ-
హం ప్రజయా సం మయా ప్రజా సమహగ్ం రాయస్పోషేణ సం
మయా రాయస్పోషోఽన్నాయ త్వాఽన్నాద్యాయ త్వా వాజాయ
త్వా వాజజిత్యాయై త్వాఽమృతమసి పుష్టిరసి ప్రజననమసి ॥ ౩౯ ॥

అపానో వాజాయ నవ చ ॥ ౯ ॥

వాజస్యేమం ప్రసవస్సుషువె అగ్రే సోమగ్ం రాజానమో-
షధీష్వప్సు । తా అస్మభ్యం మధుమతీర్భవన్తు వయగ్ం రాష్ట్రే
జాగ్రియామ పురోహితాః । వాజస్యేదం ప్రసవ ఆ బభూవేమా
చ విశ్వా భువనాని సర్వతః । స విరాజం పర్యేతి ప్రజానన్ప్రజాం
పుష్టిం వర్ధయమానో అస్మే । వాజస్యేమాం ప్రసవశ్శిశ్రియే ది-
వమిమా చ విశ్వా భువనాని సమ్రాట్ । అదిత్సన్తం దాపయతు
ప్రజానన్రయిమ్ ॥ ౪౦ ॥ చ నస్సర్వవీరాం ని యచ్ఛతు । అగ్నే
అచ్ఛా వదేహ నః ప్రతి నస్సుమనా భవ । ప్రణో యచ్ఛ భువ-
స్పతే ధనదా అసి నస్త్వమ్ । ప్రణో యచ్ఛత్వర్యమా ప్ర భగః
ప్ర బృహస్పతిః । ప్ర దేవాః ప్రోత సూనృతా ప్ర వాగ్దేవీ దదా-
తు నః । అర్యమణం బృహస్పతిమిన్ద్రం దానాయ చోదయ । వా-
చం విష్ణుగ్ం సరస్వతీగ్ం సవితారమ్ ॥ ౪౧ ॥ చ వాజినమ్ । సో-
మగ్ం రాజానం వరుణమగ్నిమన్వారభామహే । ఆదిత్యాన్ విష్ణుగ్ం

సూర్యం బ్రహ్మాణం చ బృహస్పతిమ్ । దేవస్య త్వా సవితుః ప్రసవేఽశ్వినోర్బాహుభ్యాం పూష్ణో హస్తాభ్యాగ్ం సరస్వత్యై వాచో యన్తుర్యన్త్రేణాగ్నేస్త్వా సామ్రాజ్యేనాభిషిఞ్చామీన్ద్రస్య బృహస్పతేస్త్వా సామ్రాజ్యేనాభిషిఞ్చామి ॥ ౪౩ ॥

రయిగ్ం సవితారగ్ం షట్త్రిగ్ంశచ్చ ॥ ౧౦ ॥

అగ్నిరేకాక్షరేణ వాచముదజయదశ్వినౌ ద్వ్యక్షరేణ ప్రాణాపానావుదజయతాం విష్ణుస్త్ర్యక్షరేణ త్రీన్లోకానుదజయత్సోమశ్చతురక్షరేణ చతుష్పదః పశూనుదజయత్పూషా పఞ్చాక్షరేణ పఙ్క్తిముదజయద్ధాతా షడక్షరేణ షడృతూనుదజయన్మరుతస్సప్తాక్షరేణ సప్తపదాగ్ం శక్వరీముదజయన్బృహస్పతిరష్టాక్షరేణ గాయత్రీముదజయన్మిత్రో నవాక్షరేణ త్రివృతగ్గ్ం స్తోమముదజయత్ ॥ వరుణో దశాక్షరేణ విరాజముదజయదిన్ద్ర ఏకాదశాక్షరేణ త్రిష్టుభముదజయద్విశ్వేదేవా ద్వాదశాక్షరేణ జగతీముదజయన్వసవస్త్రయోదశాక్షరేణ త్రయోదశగ్గ్ం స్తోమముదజయన్రుద్రాశ్చతుర్దశాక్షరేణ చతుర్దశగ్గ్ం స్తోమముదజయన్నాదిత్యాః పఞ్చదశాక్షరేణ పఞ్చదశగ్గ్ం స్తోమముదజయన్నదితిష్షోడశాక్షరేణ షోడశగ్గ్ం స్తోమముదజయత్ప్రజాపతిస్సప్తదశాక్షరేణ సప్తదశగ్గ్ం స్తోమముదజయత్ ॥ ౪౪ ॥

త్రివృతగ్గ్ం స్తోమముదజయత్షట్చత్వారిగ్ంశచ్చ ॥ ౧౧ ॥

ఉపయామగృహీతోఽసి నృషదం త్వా ద్రుషదం భువనసదమిన్ద్రాయ జుష్టం గృహ్ణామ్యేష తే యోనిరిన్ద్రాయ త్వోపయామగృహీతోఽస్యప్సుషదం త్వా ఘృతసదం వ్యోమసదమిన్ద్రాయ జుష్టం గృహ్ణామ్యేష తే యోనిరిన్ద్రాయత్వోపయామగృహీతోఽసి పృథివిషదం త్వాఽన్తరిక్షసదం నాకసదమిన్ద్రాయ జుష్టం గృహ్ణామ్యేష తే యోనిరిన్ద్రాయ త్వా। యే గ్రహాః పఞ్చజనీనా యేషాం తిస్రః పరమజాః। దైవ్యః కోశః ॥ ౪౫ ॥ సముబ్జితః। తేషాం విశిప్రియాణామిషమూర్జగ్ంం సమగ్రభీమేష తే యోనిరిన్ద్రాయ త్వా। అపాగ్ంం రసముద్వయసగ్ంం సూర్యరశ్మిగ్ంం సమాభృతమ్। అపాగ్ంం రసస్య యో రసస్తం వో గృహ్ణామ్యుత్తమమేష తే యోనిరిన్ద్రాయ త్వా। అయా విష్ఠా జనయన్కర్వరాణి స హి ఘృణిరురుర్వరాయ గాతుః। స ప్రత్యుదైద్ధరుణో మధ్వో అగ్రగ్ంం స్వాయాం యత్తనువాం తనూమైరయత। ఉపయామగృహీతోఽసి ప్రజాపతయే త్వా జుష్టం గృహ్ణామ్యేష తే యోనిః ప్రజాపతయే త్వా ॥ ౪౬ ॥

కోశస్తనువాం త్రయోదశ చ ॥ ౧౨ ॥

అన్వహ మాసా అన్విద్వనాన్యన్వోషధీరను పర్వతాసః। అన్విన్ద్రగ్ంం రోదసీ వావశానే అన్వాపో అజిహత జాయమానమ్। అను తే దాయి మహ ఇన్ద్రియాయ సత్రా తే విశ్వమను వృత్రహత్యే। అను క్షత్రమను సహో యజత్రేన్ద్ర దేవేభిరను తే

నృషహ్యా । ఇన్ద్రాణీమాసు నారిషు సుపత్నీమహమశ్రవమ్ । న
హ్యస్యా అపరం చన జరసా ॥ ౪౭ ॥ మరతే పతిః । నాహమిన్ద్రాణి
రారణ సఖ్యుర్వృషాకపేర్ ఋతే । యస్యేదమప్యగ్ంహవిః ప్రి-
యం దేవేషు గచ్ఛతి । యో జాత ఏవ ప్రథమో మనస్వాన్దేవో
దేవాన్క్రతునా పర్యభూషత్ । యస్య శుష్మాద్రోదసీ అభ్యసేతాం
నృమ్ణస్య మహ్నా స జనాస ఇన్ద్రః । ఆ తే మహ ఇన్ద్రోత్యుగ్ర స-
మన్యవో యత్సమరన్త సేనాః । పతాతి దిద్యున్నర్యస్య బాహ్వో-
ర్మాతే ॥ ౪౮ ॥ మనో విష్వద్రియగ్వి చారీత్ । మా నో మర్ధీరా
భరాదద్ధి తన్నః ప్ర దాశుషే దాతవే భూరి యత్తే । నవ్యే దేష్ణే
శస్తే అస్మిన్త ఉక్థే ప్ర బ్రవామ వయమిన్ద్రస్తువన్తః । ఆ తూ భ-
ర మాకిరేతత్పరిష్ఠాద్విద్మా హి త్వా వసుపతిం వసూనామ్ । ఇన్ద్ర
యత్తే మాహినం దత్రమస్త్యస్మభ్యం తద్ధర్యశ్వ ॥ ౪౯ ॥ ప్ర-
యన్ధి । ప్రదాతారగ్ం హవామహ ఇన్ద్రమా హవిషా వయమ్ ।
ఉభా హి హస్తా వసునా పృణస్వా ప్ర యచ్ఛ దక్షిణాదోత స-
వ్యాత్ । ప్రదాతా వజ్రీ వృషభస్తురాషాట్ఛుష్మీ రాజా వృత్రహా
సోమపావా । అస్మిన్ యజ్ఞే బర్హిష్యానిషద్యాథా భవ యజ-
మానాయ శంయోః । ఇన్ద్రస్సుత్రామా స్వవాగ్ం అవోభిస్సు-
మృడీకో భవతు విశ్వవేదాః । బాధతాం ద్వేషో అభయం కృణో-
తు సువీర్యస్య ॥ ౫౦ ॥ పతయస్స్యామ । తస్య వయగ్ం సుమతౌ
యజ్ఞియస్యాపి భద్రే సౌమనసే స్యామ । స సుత్రామా స్వవాగ్ం

ఇన్ద్రో అస్మే ఆరాచ్చిద్ద్వేషస్సనుతర్యుయోతు । రేవతీర్నస్సధమాద ఇన్ద్రే సన్తుతువివాజాః । క్షుమన్తో యాభిర్మదేమ । ప్రోష్వస్మై పురోరథమిన్ద్రాయ శూషమర్చత । అభీకే చిదు లోకకృత్సఙ్గే సమత్సు వృత్రహా । అస్మాకం బోధి చోదితా నభన్తామన్యకేషామ్। జ్యాకా అధి ధన్వసు ॥ ౫౧ ॥

జకస్రా మా తే హర్యశ్వ సువీర్యస్యాధ్యైకం చ ॥ ౧౩ ॥

పాకయజ్ఞగ్ం సగ్ంశ్రవాగ్ం పరోక్షం బృహస్పతే హంధుర్వామగ్నిస్త్వా దేవ సవితర్దేవస్యాహం క్షత్రస్యోల్బం వాజస్యాగ్నిరేకాక్షరేణ ప్రమామగృహీతోసి నృషదమస్వాహా త్రయో దశ ॥ ౧౩ ॥

పాకయజ్ఞం పరోక్షం ధుర్వాం వి సృజతే చన్దస్సర్వవీరాం పతయస్త్వైకపఞ్చాశత్ ॥ ౫౧ ॥

పాకయజ్ఞం ధన్వసు॥

హరిః ఓమ్.

శ్రీ కృష్ణార్పణమస్తు.

ఇతి ప్రథమకాణ్డే సప్తమఃప్రశ్నః

అథాష్టమః ప్రశ్నః

హరిః ఓమ్ ॥ అనుమత్యై పురోడాశమష్టాకపాలం నిర్వపతి-
ధేనుర్దక్షిణా యే ప్రత్యఞ్చశ్శమ్యాయా అవశీయన్తే తన్నైర్‌ఋ-
తమేకకపాలం కృష్ణం వాసః కృష్ణతూషం దక్షిణా వీహిస్వాహా-
ఽఽహుతిం జుషాణ ఏష తే నిర్‌ఋతే భాగో భూతే హవిష్మత్యసి
ముఞ్చేమమగ్ంహసస్స్వాహా నమో య ఇదం చకారాదిత్యం చ
రుం నిర్వపతి వరో దక్షిణాఽఽగ్నావైష్ణవమేకాదశకపాలం వామనో
వహీ దక్షిణాఽగ్నీషోమీయమ్ ॥ ౧ ॥ ఏకాదశకపాలగ్ం హిరణ్యం
దక్షిణైన్ద్రమేకాదశకపాలమృషభో వహీ దక్షిణాఽఽగ్నేయమ-
ష్టాకపాలమైన్ద్రం దధ్యృషభో వహీ దక్షిణైన్ద్రాగ్నం ద్వాదశకపా-
లం వైశ్వదేవం చరుం ప్రథమజో వత్సో దక్షిణా సౌమ్యగ్ం శ్యా-
మాకం చరుం వాసో దక్షిణా సరస్వత్యై చరుగ్ం సరస్వతే చరుం
మిథునౌ గావౌ దక్షిణా ॥ ౨ ॥

అగ్నీషోమీయం చతుస్త్రిగ్ంశచ్చ ॥ ౧ ॥

ఆగ్నేయమష్టాకపాలం నిర్వపతి సౌమ్యం చరుగ్ం సావిత్రం
ద్వాదశకపాలగ్ం సారస్వతం చరుం పౌష్ణం చరుం మారుతగ్ం స-
ప్తకపాలం వైశ్వదేవీమామిక్షాం ద్యావాపృథివ్యమేకకపాలమ్ ॥ ౩ ॥

ఆగ్నేయగ్ం సౌమ్యం మారుతమష్టాదశ ॥ ౨ ॥

ఐన్ద్రాగ్నమేకాదశకపాలం మారుతీమామిక్షాం వారుణీమా-
మిక్షాం కాయమేకకపాలం ప్రఘాస్యాన్ హవామహే మరుతో
యజ్ఞవాహసః కరమ్భేణ సజోషసః । మోషూణ ఇన్ద్ర పృత్సు
దేవాస్తు స్మ తే శుష్మిన్నవయా । మహీ హ్యస్య మీఢుషో యవ్యా ।
హవిష్మతో మరుతో వన్దతే గీః । యద్గ్రామే యదరణ్యే యత్స-
భాయాం యదిన్ద్రియే । యచ్ఛూద్రే యదర్య ఏనశ్చకృమా వ-
యమ్ । యదేకస్యాధి ధర్మణి తస్యావయజనమసి స్వాహా । అక్ర-
న్కర్మ కర్మకృతః సహ వాచా మయోభువా । దేవేభ్యః కర్మ
కృత్వాఽస్తం ప్రేత సుదానవః ॥ ౪ ॥

వయం యద్వింశతిశ్చ ॥ 3 ॥

అగ్నయేఽనీకవతే పురోడాశమష్టాకపాలం నిర్వపతి సాకగ్ం
సూర్యేణోద్యతా మరుద్భ్యస్సాన్తపనేభ్యో మధ్యన్దినే చరుం మరు-
ద్భ్యో గృహమేధిభ్యస్సర్వాసాం దుగ్ధే సాయం చరుం పూర్ణా దర్వి
పరా పత సుపూర్ణా పునరా పత । వస్నేవ వి క్రీణావహా ఇష-
మూర్జగ్ం శతక్రతో । దేహి మే దదామి తే ని మే ధేహి ని
తే దధే । నిహారమిన్ని మే హరా నిహారమ్ ॥ ౫ ॥ ని హరామి
తే । మరుద్భ్యః క్రీడిభ్యః పురోడాశగ్ం సప్తకపాలం నిర్వపతి సా-
కగ్ం సూర్యేణోద్యతాఽఽగ్నేయమష్టాకపాలం నిర్వపతి సౌమ్యం
చరుగ్ం సావిత్రం ద్వాదశకపాలగ్ం సారస్వతం చరుం పౌష్ణం చరు-

ఐన్ద్రాగ్నమేకాదశకపాలమైన్ద్రం చరుం వైశ్వకర్మణమేక-
కపాలమ్ ॥ ౬ ॥

హరా నిహారం త్రిꣳశచ్చ ॥ ౪ ॥

సోమాయ పితృమతే పురోడాశꣳ షట్కపాలం నిర్వపతి పితృభ్యో బర్హిషద్భ్యో ధానాః పితృభ్యోఽగ్నిష్వాత్తేభ్యోఽభివాన్యాయై దుగ్ధే మన్థమేతత్తే తత యే చ త్వామన్వత్ర పితామహ ప్రపితామహ యే చ త్వామన్వత్ర పితరో యథాభాగం మన్దధ్వꣳ సుసన్దృశం త్వా వయం మఘవన్మన్దిషీమహి । ప్రనూనం పూర్ణవన్ధురస్తుతో యాసి వశాꣳ అను । యోజాన్విన్ద్ర తే హరీ ॥ ౧ ॥ అక్షన్నమీమదన్త హ్యవ ప్రియా అధూషత । అస్తోషత స్వభానవో విప్రా నవిష్ఠయా మతీ । యోజాన్విన్ద్ర తే హరీ । అక్షన్పితరోఽమీమదన్త పితరోఽతీతృపన్త పితరోఽమీమృజన్త పితరః । పరేత పితరస్సోమ్యా గమ్భీరైః పథిభిః పూర్వ్యైః । అథా పితౄన్త్సువిదత్రాꣳ అపీత యమేన యే సధమాదం మదన్తి । మనో న్వాహువామహే నారాశꣳసేన స్తోమేన పితౄణాం చ మన్మభిః । ఆ ॥ ౨ ॥ న ఏతు మనః పునః క్రత్వే దక్షాయ జీవసే । జ్యోక్చ సూర్యం దృశే । పునర్నః పితరో మనో దదాతు దైవ్యో జనః । జీవం వ్రాతꣳ సచేమహి । యదన్తరిక్షం పృథివీముత ద్యాం యన్మాతరం పితరం వా జిహిꣳసిమ ।

అగ్నిర్మా తస్మాదేనసో గార్హపత్యః ప్ర ముఞ్చతు దురితా యాని చకృమ కరోతు మామనేనసమ్ ॥ ౯ ॥

హవిరి మన్మభిరా చతుశ్చత్వారిగ్ంశచ్చ ॥ ౫ ॥

ప్రతిపూరుషమేకకపాలాన్నిర్వపత్యేకమతిరిక్తం యావన్తో గృహ్యాస్స్మస్తేభ్యః కమకరం పశూనాగ్ం శర్మాసి శర్మ యజమానస్య శర్మ మే యచ్ఛైక ఏవ రుద్రో న ద్వితీయాయ తస్థ ఆఖుస్తే రుద్ర పశుస్తం జుషస్వైష తే రుద్ర భాగస్సహ స్వస్రాఽమ్బికయా తం జుషస్వ భేషజం గవేఽశ్వాయ పురుషాయ భేషజమథో అస్మభ్యం భేషజగ్ం సుభేషజమ్ ॥ ౧౦ ॥ యథాఽసతి । సుగం మేషాయ మేష్యా అవామ్బ రుద్రమదిమహ్యవ దేవం త్ర్యమ్బకమ్ । యథా నశ్శ్రేయసః కరద్యథా నో వస్యసః కరద్యథా నః పశుమతః కరద్యథా నో వ్యవసాయయాత్ । త్ర్యమ్బకం యజామహే సుగన్ధిం పుష్టివర్ధనమ్ । ఉర్వారుకమివ బన్ధనాన్మృత్యోర్ముక్షీయ మాఽమృతాత్ । ఏష తే రుద్ర భాగస్తం జుషస్వ తేనావసేన పరో మూజవతోఽతీహ్యవతతధన్వా పినాకహస్తః కృత్తివాసాః ॥ ౧౧ ॥

సుభేషజమిహి త్రీణి చ ॥ ౬ ॥

ఐన్ద్రాగ్నం ద్వాదశకపాలం వైశ్వదేవం చరుమిన్ద్రాయ శునాసీరాయ పురోడాశం ద్వాదశకపాలం వాయవ్యం పయస్సౌర్యమేకకపాలం ద్వాదశగవగ్ం సీరం దక్షిణాఽఽగ్నేయమష్టాకపాలం

నిర్వపతి క్షౌద్రం గావీధుకం చరుమైన్ద్రం దధి వారుణం యవమ-
యం చరుం వహినీ ధేనుర్దక్షిణా యే దేవాః పురస్సదోఽగ్ని నేత్రా
దక్షిణసదో యమనేత్రాః పశ్చాత్సదస్సవితృనేత్రా ఉత్తరసదో
వరుణనేత్రా ఉపరిషదో బృహస్పతినేత్రా రక్షోహణస్తే నః పాన్తు
తే నోఽవన్తు తేభ్యః ॥ ౧౨ ॥ నమస్తేభ్యస్స్వాహా సమూఢగ్ం
రక్షస్సందగ్ధగ్ం రక్ష ఇదమహగ్ం రక్షోఽభి సం దహామ్యగ్నయే
రక్షోఘ్నే స్వాహా యమాయ సవిత్రే వరుణాయ బృహస్పతయే
దువస్వతే రక్షోఘ్నే స్వాహా ప్రష్టివాహీ రథో దక్షిణా దేవస్య
త్వా సవితుః ప్రసవేఽశ్వినోర్బాహుభ్యాం పూష్ణోహస్తాభ్యాగ్ం
రక్షసో వధం జుహోమి హతగ్ం రక్షోఽవధిష్మ రక్షో యద్వస్తే
తద్దక్షిణా ॥ ౧౩ ॥

తేభ్యః పఞ్చచత్వారిగ్ంశచ్చ ॥ ౭ ।

ధాత్రే పురోడాశం ద్వాదశకపాలం నిర్వపత్యనుమత్యై చ-
రుగ్ం రాకాయై చరుగ్ం సినీవాల్యై చరుం కుహ్వై చరుం మిథు-
నౌ గావౌ దక్షిణాఽఽగ్నావైష్ణవమేకాదశకపాలం నిర్వపత్యైన్ద్రా-
వైష్ణవమేకాదశకపాలం వైష్ణవం త్రికపాలం వామనో వహీ దక్షి-
ణాఽగ్నీషోమీయమేకాదశకపాలం నిర్వపతీన్ద్రాసోమీయమేకా-
దశకపాలగ్ం సౌమ్యం చరుం బభ్రుర్దక్షిణా సోమాపౌష్ణం చరుం
నిర్వపత్యైన్ద్రాపౌష్ణం చరుం పౌష్ణం చరుగ్ం శ్యామో దక్షిణా వై-

శ్వానరం ద్వాదశకపాలం నిర్వపతి హిరణ్యం దక్షిణా వారుణం యవ-
మయం చరుమశ్వో దక్షిణా ॥ ౧౪ ॥

వైశ్వానరం ద్వాదశకపాలం నిరష్టో చ ॥ ౮ ॥

బార్హస్పత్యం చరుం నిర్వపతి బ్రహ్మణో గృహే శితి-
పృష్ఠో దక్షిణైన్ద్రమేకాదశకపాలగ్ం రాజన్యస్య గృహ ఋషభో
దక్షిణాఽఽదిత్యం చరుం మహిష్యై గృహే ధేనుర్దక్షిణా నైర్-
ఋతం చరుం పరివృక్త్యై గృహే కృష్ణానాం వ్రీహీణాం నఖనిర్భి-
న్నం కృష్ణా కూటా దక్షిణాఽఽగ్నేయమష్టాకపాలగ్ం సేనాన్యో
గృహే హిరణ్యం దక్షిణా వారుణం దశకపాలగ్ం సూతస్య గృ-
హే మహానిరష్టో దక్షిణా మారుతగ్ం సప్తకపాలం గ్రామణ్యో
గృహే పృశ్నిర్దక్షిణా సావిత్రం ద్వాదశకపాలమ్ ॥ ౧౫ ॥ క్ష-
త్తుర్గృహ ఉపధ్వస్తో దక్షిణాఽఽశ్వినం ద్వికపాలగ్ం సంగ్రహీ-
తుర్గృహే సవాత్యౌ దక్షిణా పౌష్ణం చరుం భాగదుఘస్య గృహే
శ్యామో దక్షిణా రౌద్రం గావీధుకం చరుమక్షావాపస్య గృహే
శబల ఉద్వారో దక్షిణేన్ద్రాయ సుత్రామ్ణే పురోడాశమేకాదశకపా-
లం ప్రతి నిర్వపతీన్ద్రాయాగ్ంహోముచేఽయం నో రాజా వృ-
త్రహా రాజా భూత్వా వృత్రం వధ్యాన్మైత్రాబార్హస్పత్యం భ-
వతి శ్వేతాయై శ్వేతవత్సాయై దుగ్ధే స్వయంమూర్తే స్వయం-
మథిత ఆజ్య ఆశ్వత్థే ॥ ౧౬ ॥ పాత్రే చతుస్స్రక్తౌ స్వయమవ-
పన్నాయై శాఖాయై కర్ణాగ్ంశ్చాకర్ణాగ్ంశ్చ తణ్డులాన్ వి చిను-

యాద్యే కణాస్స పయసి బార్హస్పత్యో యే౽కణాస్స ఆ-
జ్యే మైత్రస్స్వయం కృతా వేదిర్భవతి స్వయందినం బర్హిస్స్వ-
యంకృత ఇధ్మస్సైవ శ్వేతా శ్వేతవత్సా దక్షిణా ॥ ౧౭ ॥

సావిత్రం ద్వాదశకపాలమాశ్వత్థే త్రయస్త్రిగ్ంశచ్చ ॥ ౯ ॥

అగ్నయే గృహపతయే పురోడాశమష్టాకపాలం నిర్వపతి కృ-
ష్ణానాం వ్రీహీణాగ్ం సోమాయ వనస్పతయే శ్యామాకం చరుగ్ం
సవిత్రే సత్యప్రసవాయ పురోడాశం ద్వాదశకపాలమాశూనాం
వ్రీహీణాగ్ం రుద్రాయ పశుపతయే గావీధుకం చరుం బృహస్పత-
యే వాచస్పతయే నైవారం చరుమిన్ద్రాయ జ్యేష్ఠాయ పురోడాశ-
మేకాదశకపాలం మహావ్రీహీణాం మిత్రాయ సత్యాయామ్బానాం
చరుం వరుణాయ ధర్మపతయే యవమయం చరుగ్ం సవితా త్వా
ప్రసవానాగ్ం సువతామగ్నిర్గృహపతీనాగ్ం సోమో వనస్పతీ-
నాగ్ం రుద్రః పశూనామ్ ॥ ౧౮ ॥ బృహస్పతిర్వాచామిన్ద్రో
జ్యేష్ఠానాం మిత్రస్సత్యానాం వరుణో ధర్మపతీనాం యే దేవా
దేవసువస్స్థ త ఇమమాముష్యాయణమనమిత్రాయ సువధ్వం మ-
హతే క్షత్రాయ మహత ఆధిపత్యాయ మహతే జానరాజ్యాయైష
వో భరతా రాజా సోమో౽స్మాకం బ్రాహ్మణానాగ్ం రాజా ప్రతి త్య-
న్నామ రాజ్యమధాయిస్వాం తనువం వరుణో అశిశ్రేచ్ఛుచేర్మి-
త్రస్య వ్రత్యా అభూమామన్మహి మహత ఋతస్య నామ సర్వే
వ్రాతా వరుణస్యాభూవన్విమిత్ర ఏవైరరాతిమతారీదసూషుదన్త

యజ్ఞియా ఋతేన వ్యృత్రిత్రో జరిమాణం న ఆనడ్విష్ణోః క్రమోఽసి
విష్ణోః క్రాన్తమసి విష్ణోర్విక్రాన్తమసి ॥ ౨౯ ॥

ప్రశూనాం వ్రాత్రాః పఞ్చవిగ్ంశతిశ్చ ॥ ౧౦ ॥

అర్థేతస్థాపాం పతిరసి వృషాఽస్యూర్మిర్వృషసేనోఽసి
వ్రజక్షితస్థ మరుతామోజస్థ సూర్యవర్చసస్థ సూర్యత్వచసస్థ
మాన్దాస్థ వాశాస్థ శక్వరీస్థ విశ్వభృతస్థ జనభృతస్థాగ్నేస్తే-
జస్యాస్థాపామోషధీనాగ్ం రసస్థాపో దేవీర్మధుమతీరగృహ్ణన్నూ-
ర్జస్వతీ రాజసూయాయ చితానాః। యాభిర్మిత్రావరుణావభ్యషి-
ఞ్చన్ యాభిరిన్ద్రమనయన్నత్యరాతీః । రాష్ట్రదాస్థ రాష్ట్రం
దత్త స్వాహా రాష్ట్రదాస్థ రాష్ట్రమముష్మై దత్త ॥ ౩౦ ॥

అత్యేకాదశ చ ॥ ౧౧ ॥

దేవీరాపస్సం మధుమతీర్మధుమతీభిస్సృజ్యధ్వం మహి వర్చః
క్షత్త్రియాయ వన్వానా అనాధృష్టాస్సీదతోర్జస్వతీర్మహి వర్చః
క్షత్త్రియాయ దధతీరనిభృష్టమసి వాచో బన్ధుస్తపోజాః సోమస్య
దాత్రమసి శుక్రావశ్శుక్రేణోత్పునామి చన్ద్రాశ్చన్ద్రేణామృతా అ-
మృతేన స్వాహా రాజసూయాయ చితానాః। సధమాదో ద్యుమ్ని-
నీరూర్జ ఏతా అనిభృష్టా అపస్యువో వసానః । పస్త్యాసు చక్రే
వరుణస్సధస్థమపాగ్ం శిశుః ॥ ౩౧ ॥ మాతృతమాస్వన్తః । క్ష-
త్త్రస్యోల్బమసి క్షత్త్రస్య యోనిరస్యావిన్నో అగ్నిర్గృహపతిరావి-
న్న ఇన్ద్రో వృద్ధశ్రవా ఆవిన్నః పూషా విశ్వవేదా ఆవిన్నౌ మి-

త్రావరుణావృతావృధా వా విన్నే ద్యావాపృథివీ ధృతవ్రతే ఆవిన్నా
దేవ్యదితిర్విశ్వరూప్యావిన్నోఽయమసావాముష్యాయణోఽస్యాంవిశ్య-
స్మిన్రాష్ట్రే మహతే క్షత్త్రాయ మహత ఆధిపత్యాయ మహతే జానరా-
జ్యాయైష వో భరతా రాజా సోమోఽస్మాకం బ్రాహ్మణానాగ్ం రా-
జేన్ద్రస్య ॥ ౨౨ ॥ వజ్రోసి వార్త్రఘ్నస్త్వయాఽయం వృత్రం
వధ్యాచ్ఛత్రుబాధనాస్స్థ పాత మా ప్రత్యఞ్చం పాత మా తిర్యఞ్చ-
మన్వఞ్చం మా పాత దిగ్భ్యో మా పాత విశ్వాభ్యో మా నాష్ట్రా-
భ్యః పాత హిరణ్యవర్ణావుషసాం విరోకేఽయస్థూణావుదితౌ
సూర్యస్యారోహతం వరుణ మిత్ర గర్తం తతశ్చక్షాథామది-
తిం దితిం చ ॥ ౨౩ ॥

శిశురిన్ద్రస్యైకచత్వారిగ్ంశచ్చ ॥ ౧౨ ॥

సమిధమా తిష్ఠ గాయత్రీ త్వా ఛన్దసామవతు త్రివృథ్స్తో-
మో రథన్తరగ్ంసామాగ్నిర్దేవతా బ్రహ్మ ద్రవిణముగ్రామా తిష్ఠ
త్రిష్టుప్త్వా ఛన్దసామవతు పఞ్చదశస్స్తోమో బృహత్సామేన్ద్రో
దేవతా క్షత్త్రం ద్రవిణం విరాజమా తిష్ఠ జగతీ త్వా ఛన్దసామ-
వతు సప్తదశస్స్తోమో వైరూపగ్ం సామ మరుతో దేవతా విడ్ద్ర-
విణముదీచీమా తిష్ఠానుష్టుప్త్వా ॥ ౨౪ ॥ ఛన్దసామవత్వేకవిగ్ంశస్స్తో-
మో వైరాజగ్ం సామ మిత్రావరుణౌ దేవతా బలం ద్రవిణమూ-
ర్ధ్వామా తిష్ఠ పఙ్క్తిస్త్వా ఛన్దసామవతు త్రిణవత్రయస్త్రిగ్ంశౌ
స్తోమౌ శాక్వరరైవతే సామనీ బృహస్పతిర్దేవతా వర్చో ద్రవిణ-

ఈదృఙ్ఙ్చాన్యాదృఙ్ఙ్చైతాదృఙ్ఙ్చ ప్రతిదృఙ్ఙ్చ మితశ్చ సంమితశ్చ సభరాః । శుక్రజ్యోతిశ్చ చిత్రజ్యోతిశ్చ సత్యజ్యోతిశ్చ జ్యోతిష్మాగ్ంశ్చ సత్యశ్చర్తపాశ్చ ॥ ౨౫ ॥ అత్యగ్ంహాః । అగ్నయే స్వాహా సోమాయ స్వాహా సవిత్రే స్వాహా సరస్వత్యై స్వాహా పూష్ణే స్వాహా బృహస్పతయే స్వాహేన్ద్రాయ స్వాహా ఘోషాయ స్వాహా శ్లోకాయ స్వాహాఽగ్ంశాయ స్వాహా భగాయ స్వాహా క్షేత్రస్య పతయే స్వాహా పృథివ్యై స్వాహాఽన్తరిక్షాయ స్వాహా దివే స్వాహా సూర్యాయ స్వాహా చన్ద్రమసే స్వాహా నక్షత్రేభ్యస్స్వాహాఽద్భ్యస్స్వాహౌషధీభ్యస్స్వాహా వనస్పతిభ్యస్స్వాహా చరాచరేభ్యస్స్వాహా పరిప్లవేభ్యస్స్వాహా సరీసృపేభ్యస్స్వాహా ॥ ౨౬ ॥

అనుష్టుప్త్వర్తపాశ్చ సరీసృపేభ్యస్స్వాహా ॥ ౧౩ ॥

సోమస్య త్విషిరసి తవేవ మే త్విషిర్భూయాదమృతమసి మృత్యోర్మా పాహి దిద్యోన్మా పాహ్యవేష్టా దన్దశూకా నిరస్తం నముచేశ్శిరః । సోమో రాజా వరుణో దేవా ధర్మసువశ్చ యే । తే తే వాచగ్ం సువన్తాం తే తే ప్రాణగ్ం సువన్తాం తే తే చక్షుస్సువన్తాం తే తే శ్రోత్రగ్ం సువన్తాగ్ం సోమస్య త్వా ద్యుమ్నేనాభిషిఞ్చామ్యగ్నేః ॥ ౨౭ ॥ తేజసా సూర్యస్య వర్చసేన్ద్రస్యేన్ద్రియేణ మిత్రావరుణయోర్వీర్యేణ మరుతామోజసా క్షత్రాణాం క్షత్రపతిరస్యతి దివస్పాహి సమావవృత్రన్నధరాగుదీచీరహిం బుధ్నియమను సంచరన్తీస్తాః పర్వతస్య వృషభస్య పృష్ఠే నావశ్చరన్తి స్వ-

సిచ ఇయానాః । రుద్రి యత్తే క్రయీ పరం నామ తస్మై హుత-
మసి యమేష్టమసి । ప్రజాపతే న త్వదేతాన్యన్యో విశ్వా జాతా-
ని పరితా బభూవ । యత్కామాస్తే జుహుమస్తన్నో అస్తు వ-
యగ్గ్ం స్యామ పతయో రయీణామ్ ॥ ౨౮ ॥

అగ్నేస్తైకాదశ చ ॥ ౧౪ ॥

ఇన్ద్రిస్య వజ్రోఽసి వా ర్త్రఘ్నస్త్వయాఽయం వృత్రం న-
ధ్యాన్మిత్రావరుణయోస్త్వా ప్రశాస్త్రోః ప్రశిషా యునజ్మి యజ్ఞస్య
యోగేన విష్ణోః క్రమోఽసి విష్ణోః క్రాన్తమసి విష్ణోర్విక్రాన్తమసి మ-
రుతాం ప్రసవే జేషమాప్తం మనస్సమహమిన్ద్రియేణ వీర్యేణ ప-
శూనాం మన్యురసి తవేవ మె మన్యుర్భూయాన్నమో మాత్రే పృథి-
వ్యై మాఽహం మాతరం పృథివీగ్ం హిగ్ంసిషం మా॥ ౨౯ ॥మాం
మాతా పృథివీ హిగ్ంసీదియదస్యాయురస్యాయుర్మే ధేహ్యూ-
ర్గస్యూర్జం మె ధేహి యుఙ్ఙసి వర్చోఽసి వర్చోమయి ధేహ్యాగ్నయే
గృహపతయె స్వాహా సోమాయ వనస్పతయె స్వాహేన్ద్రిస్య బలాయ
స్వాహా మరుతామోజసే స్వాహా హగ్ంసశ్శుచిషద్వసుర న్తరిక్షస-
ద్ధోతా వేదిషదతిథిర్దురోణసత్ । నృషద్వరసదృతసద్వ్యోమసదబ్జా
గోజా ఋతజా అద్రిజా ఋతం బృహత్ ॥ ౩౦ ॥

హిగ్ంసిషం మత్రజాస్త్రీణి చ ॥ ౧౫ ॥

మిత్రోఽసి వరుణోఽసి సమహం విశ్వైర్దేవైః క్షత్రిస్య నా-
భిరసి క్షత్రిస్య యోనిరసిస్యోనామా సీద సుషదామాసీదమా త్వా

హిꣳస్తీన్నామా హిꣳస్తీన్నిషసాదధృతవ్రతో వరుణఃపస్త్యాస్వా సాంరాజ్యాయసుక్రతుర్బ్రహ్మా౩ న్త్వꣳరాజన్బ్రహ్మాఽసిసవితాఽ-ఽసి సత్యసవో బ్రహ్మా౩ న్త్వꣳ రాజన్బ్రహ్మాఽసీన్ద్రోఽసి సత్యౌ-జాః ॥౩౦॥ బ్రహ్మా౩ న్త్వꣳ రాజన్బ్రహ్మాఽసి మిత్రోఽసిసుశేవో బ్రహ్మా౩ న్త్వꣳ రాజన్బ్రహ్మాఽసివరుణోఽసి సత్యధర్మేన్ద్రస్యవజ్రో-ఽసి వార్త్రఘ్నస్తేన మేరధ్య దిశోఽభ్యయꣳ రాజాఽభూత్సు-శ్లోకాం ౘ సుమఙ్గలాం ౘ సత్యరాజా౩న్। అపాంనప్త్రేస్వాహోర్జో నప్త్రేస్వాహాఽగ్నయే గృహపతయే స్వాహా ॥౩౧॥

సత్యౌజాశ్చత్వారిꣳశచ్చ ॥౧౬॥

ఆగ్నేయమష్టాకపాలం నిర్వపతి హిరణ్యం దక్షిణా సారస్వ-తం చరుం వత్సతరీ దక్షిణా సావిత్రం ద్వాదశకపాలముపధ్వస్తో ద-క్షిణాపౌష్ణం చరుꣳశ్యామో దక్షిణా బార్హస్పత్యం చరుꣳశి-తిపృష్ఠో దక్షిణైన్ద్రమేకాదశకపాలమృషభో దక్షిణా వారుణం ద-శకపాలం మహానిరష్టో దక్షిణా సౌమ్యంచరుం బభ్రుర్దక్షిణాత్వా-ష్ట్రమష్టాకపాలꣳ శుణ్ఠో దక్షిణా వైష్ణవం త్రికపాలం వామనో దక్షిణా ॥౩౨॥

ఆగ్నేయꣳ హిరణ్యꣳ సారస్వతం ద్వాచత్వారిꣳశత్ ॥

సద్యోదీక్షయన్తి సద్యస్సోమం క్రీణన్తి పుణ్డరిస్రజాం ప్ర యచ్ఛతి దశభిర్వత్సతరైస్సోమం క్రీణాతి దశపేయో భవతి శతం

బ్రాహ్మణాః పిబన్తి సప్తదశగ్ం స్తోత్రం భవతి ప్రాకాశావధ్వర్యవే దదాతి స్రజముద్గాత్రే రుక్మగ్ం హోత్రేఽశ్వం ప్రస్తోతృప్రతిహర్తృభ్యాం ద్వాదశ పష్ఠౌహీర్బ్రహ్మణే వశాం మైత్రావరుణాయ ఋషభం బ్రాహ్మణాచ్ఛగ్ంసినే వాససీ నేష్టాపోతృభ్యాగ్ం స్థూరి యవాచితమచ్ఛావాకాయానడ్వాహమగ్నీధే భార్గవో హోతా భవతి శ్రాయన్తీయం బ్రహ్మసామం భవతి వారవన్తీయమగ్నిష్టోమసామగ్ం సారస్వతీరపో గృహ్ణాతి ॥౩౪॥

వారవన్తీయం చత్వారి చ ॥౧౮॥

ఆగ్నేయమష్టాకపాలం నిర్వపతి హిరణ్యం దక్షిణైన్ద్రమేకాదశకపాలమృషభో దక్షిణా వైశ్వదేవం చరుం పిశఙ్గీ పష్ఠౌహీ దక్షిణా మైత్రావరుణీమామిక్షాం వశా దక్షిణా బార్హస్పత్యం చరుగ్ం శితిపృష్ఠో దక్షిణాఽఽదిత్యాం మల్హాం గర్భిణీమా లభతే మారుతీం పృశ్నిం పష్ఠౌహీమశ్విభ్యాం పూష్ణే పురోడాశం ద్వాదశకపాలం నిర్వపతి సరస్వతే సత్యవాచే చరుగ్ం సవిత్రే సత్యప్రసవాయ పురోడాశం ద్వాదశకపాలం తిసృధన్వగ్ం శుష్కదృతిర్దక్షిణా ॥౩౫॥

ఆగ్నేయగ్ం హిరణ్యమైన్ద్రమృషభో వైశ్వదేవం పిశఙ్గీ బార్హస్పత్యగ్ం సప్తచత్వారిగ్ంశత్ ॥౧౯॥

ఆగ్నేయమష్టాకపాలం నిర్వపతి సౌమ్యం చరుగ్ం సావిత్రం ద్వాదశకపాలం బార్హస్పత్యం చరుం త్వాష్ట్రమష్టాకపాలం వైశ్వానరం ద్వాదశకపాలం దక్షిణో రథవాహనవాహో దక్షిణా సారస్వతం చరుం నిర్వపతి పౌష్ణం చరుం మైత్రం చరుం వారుణం చరుం క్షైత్రపత్యం చరుమాదిత్యం చరుముత్తరో రథవాహనవాహో దక్షిణా ॥౩౬॥

ఆగ్నేయగ్ం సౌమ్యం బార్హస్పత్యం చతుస్త్రిగ్ంశత్ ॥

స్వాద్వీం త్వా స్వాదునా తీవ్రాం తీవ్రేణామృతామమృతేన సృజామి సగ్ం సోమేన సోమోఽస్యశ్విభ్యాం పచ్యస్వ సరస్వత్యై పచ్యస్వేన్ద్రాయ సుత్రామ్ణే పచ్యస్వ పునాతు తే పరిస్రుతగ్ం సోమగ్ం సూర్యస్య దుహితా । వారేణ శశ్వతా తనా । వాయుః పూతః పవిత్రేణ ప్రత్యఙ్క్సోమో అతిద్రుతః । ఇన్ద్రస్య యుజ్యస్సఖా । కువిదఙ్గ యవమన్తో యవం చిద్యథా దాన్త్యనుపూర్వం వియూయ । ఇహేహైషాం కృణుత భోజనాని యే బర్హిషో నమోవృక్తిం న జగ్ముః । ఆశ్వినం ధూమ్రమా లభతే సారస్వతం మేషమైన్ద్రమృషభమైన్ద్రమేకాదశకపాలం నిర్వపతి సావిత్రం ద్వాదశకపాలం వారుణం దశకపాలగ్ం సోమప్రతీకాః పితరస్తృప్ణుత వడబా దక్షిణా ॥౩౭॥

భోజనాని షడ్విగ్ంశతిశ్చ ॥౨౧॥

అగ్నావిష్ణూ మహి తద్వాం మహిత్వం వీతం ఘృతస్య
గుహ్యాని నామ । దమేదమే సప్తరత్నా దధానా ప్రతి వాం జి-
హ్వాఘృతమాచరణ్యాత్ । అగ్నావిష్ణూ మహి ధామ ప్రియం
వాంవీథో ఘృతస్యగుహ్యాజుషాణా। దమేదమే సుష్టుతీర్వావృధానా
ప్రతి వాం జిహ్వా ఘృతముచ్చరణ్యేత్ । ప్రణో దేవీ సరస్వతీ
వాజేభిర్వాజినీవతీ। ధీనామవిత్ర్యవతు । ఆ నో దివోబృహతః॥
పర్వతాదా సరస్వతీ యజతాగన్తుయజ్ఞం । హవం దేవీ జుజుషా-
ణా ఘృతాచీశగ్మాంన్నో వాచముశతీ శృణోతు । బృహస్పతే జు-
షస్వనో హవ్యాని విశ్వదేవ్య । రాస్వ రత్నాని దాశుషే ।
ఏవా పిత్రే విశ్వదేవాయ వృష్ణేయజ్ఞైర్విధేమ నమసా హవిర్భిః ।
బృహస్పతే సుప్రజా వీరవన్తోవయగ్గ్ం స్యామపతయో రయీా-
ణామ్ । బృహస్పతే అతి యదర్యో అర్హాద్ద్యుమద్విభాతి క్రతు-
మజ్జనేషు। యద్దీదయచ్ఛవసా ॥౩౯॥ ఋతప్రజాత తదస్మాసు ద్ర-
విణం ధేహి చిత్రమ్ । ఆ నో మిత్రావరుణా ఘృతైర్గవ్యూతిము-
క్షతమ్ । మధ్వా రజాగ్ంసి సుక్రతూ । ప్రబాహవా సిసృతం జీ-
వసే న ఆ నో గవ్యూతి ముక్షతం ఘృతేన। ఆ నో జనే శ్రవయ-
తం యువానా శ్రుతం మే మిత్రావరుణా హవేమా। అగ్నిం వః
పూర్వ్యం గిరా దేవమీడే వసూనామ్ । సపర్యన్తః పురుప్రియం

మిత్రం న క్షేత్రసాధసమ్ । మత్సూ దేవవత్తో రథః ॥౪౦॥ శూరో వా పృత్సు కాసు చిత్ । దేవానాం య ఇన్మనో యజమాన ఇయక్షత్యభీదయజ్వనో భువత్ । న యజమాన రిష్యసి న సున్వాన న దేవయో । అస్తదత్ర సువీర్యముత త్యదాశ్వశ్వియమ్ । నకిష్టం కర్మణా నశన్న ప్రయోషన్న యోషతి । ఉపక్షరన్తి సిన్ధవో మయోభువ ఈజానం చ యక్ష్యమాణం చ ధేనవః । పృణన్తం చ పపురించ ॥౪౧॥ శ్రియస్యవో సుృతస్య ధారా ఉప యన్తి విశ్వతః । సోమారుద్రా వివృహతం విషూచీమమీవా యా నో గయమావివేశ । ఆరే బాధేథాం నిర్బ్రుతిం పరాచైః కృతం చిదేనః ప్రముముక్తమస్మత్ । సోమారుద్రా యువమేతాన్యస్మే విశ్వా తనూషు భేషజాని ధత్తమ్ । అవస్యతం ముఞ్చతం యన్నో అస్తి తనూషు బద్ధం కృతమేనో అస్మత్ । సోమాపూషణా జననా రయీణాం జననా దివో జననా పృథివ్యాః । జాతౌ విశ్వస్య భువనస్య గోపౌ దేవా అకృణ్వన్నమృతస్య నాభిమ్ । ఇమౌ దేవౌ జాయమానౌ జుషన్తేమౌ తమాగ్ంసి గూహతామజుష్టా । ఆభ్యామిన్ద్రః పక్వమామాస్వన్తః సోమాపూషభ్యాం జనదుస్రియాసు॥

బృహతశ్శవసా రథం పపురించ దివో జననా పఞ్చవిగ్ంశతిశ్చ ॥౨౨॥

అనుమత్యా ఆగ్నేయమైన్ద్రాగ్నమగ్నయే సోమాయ ప్రతిపూరుషమైన్ద్రాగ్నం ధాత్రే బార్హస్పత్యమగ్నయే గృహపతయే ఽర్ధేత్రో దేవీస్సమిధగ్ం సోమస్యేన్ద్రస్య మిత్ర ఆగ్నేయగ్ం సధ్యఆగ్నేయగ్ం హిరణ్యమాగ్నేయగ్ం స్వాద్వీం త్వాఽగ్నావిష్ణూ ద్వావిగ్ంశతిః ॥ ౨౨ ॥

అనుమత్యై యథాఽసతి దేవీరాపో మిత్రోస్సిశూరో వా ద్విచత్వారిగ్ంశత్ ॥ ౪౨ ॥

అనుమత్యా ఉస్రియాసు.

హరిః ఓమ్.

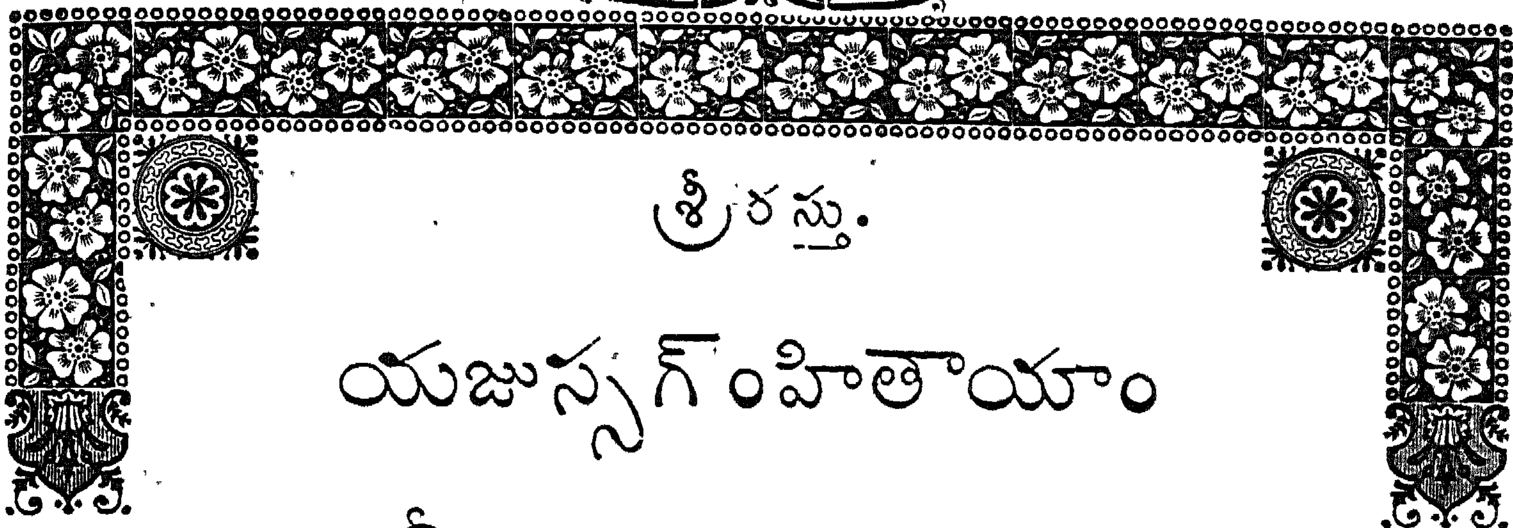
శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు.

ఇతి శ్రీకృష్ణయజుర్వేద సంహితాయాం

ప్రథమకాణ్డస్సంపూర్ణః.

శ్రీరస్తు.

యజుస్సగ్ంహితాయాం

ద్వితీయకాణ్డప్రారమ్భః.

హరిః ఓమ్॥ వాయవ్యగ్గ్ం శ్వేతమాలభేత భూతికామో
వాయుర్వై క్షేపిష్ఠా దేవతా వాయుమేవ స్వేన భాగధేయేనోప
ధావతి స ఏవైనం భూతిం గమయతి భవత్యేవాతిక్షిప్రా దేవతే-
త్యాహుస్సైనమీశ్వరా ప్రదహ ఇత్యేతమేవ సన్తంవాయవే
నియుత్వత ఆలభత నియుద్వా అస్య ధృతిర్ధృత ఏవ భూతిము-
పైత్యప్రదాహాయ భవత్యేవ ॥౧॥ వాయవే నియుత్వత ఆలభేత
గ్రామకామో వాయుర్వా ఇమాః ప్రజానస్యోతా నేనీయతే వా-
యుమేవ నియుత్వన్తగ్గ్ం స్వేన భాగధేయేనోపధావతి స ఏవాస్మై
ప్రజానస్యోతా నియచ్ఛతి గ్రామ్యేవ భవతి నియుత్వతే భ-
వతి ధ్రువా ఏవాస్మా అనపగాః కరోతి వాయవే నియుత్వత ఆల-
భేత ప్రజాకామః ప్రాణో వై వాయురపానో నియుత్ప్రాణాపానౌ
ఖలు వా ఏతస్య ప్రజాయాః ॥౨॥ అపక్రామతో యోఽలం ప్ర-

జాయై సన్ప్రజాం నవిన్దతే వాయుమేవ నియుత్వన్తగ్ం స్వేన భాగ-
ధేయేనోప ధావతి స ఏవాస్మై ప్రాణాపానాభ్యాం ప్రజాం ప్రజ-
నయతి విన్దతే ప్రజాం వాయవే నియుత్వత ఆ లభేత జ్యోగామయావీ
ప్రాణో వై వాయురపానో నియుత్ప్రాణాపానౌ ఖలు వా ఏతస్మా-
దపక్రామతో యస్య జ్యోగామయతి వాయుమేవ నియుత్వన్తగ్ం
స్వేన భాగధేయేనోప ॥3॥ ధావతి స ఏవాస్మిన్ప్రాణాపానౌ
దధాత్యుత యదీతాసుర్భవతి జీవత్యేవ ప్రజాపతిర్వా ఇదమేక ఆ-
సీత్సోఽకామయత ప్రజాః పశూన్థ్సృజేయేతి స ఆత్మనో వపా-
ముదక్ఖిదత్తామగ్నౌ ప్రాగృహ్ణాత్తతో ఽజస్తూపరః సమభవత్తగ్ం
స్వాయై దేవతాయా ఆఽలభత తతో వై స ప్రజాః పశూనసృజత
యః ప్రజాకామః ॥4॥ పశుకామస్స్యాత్స ఏతం ప్రాజాపత్య మజం
తూపరమా లభేత ప్రజాపతిమేవ స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి స
ఏవాస్మై ప్రజాం పశూన్ప్రజనయతి యచ్ఛ్మశ్రుణస్తత్పురుషాణా-
గ్ం రూపం యత్తూపరస్తదశ్వానాం యదన్యతోదన్తద్గవాం యద-
వ్యా ఇవ శఫాస్తదవీనాం యదజస్తదజానామేతావన్తో వై గ్రా-
మ్యాః పశవస్తాన్ ॥5॥ రూపేణైవావ రున్ధే సోమాపౌష్ణం త్రైత-
మా లభేత పశుకామో ద్వౌ వా అజాయై స్తనౌ నానైవ ద్వా-
వభిజాయేతే ఊర్జం పుష్టిం తృతీయస్సోమాపూషణావేవ స్వేన
భాగధేయేనోప ధావతి తావేవాస్మై పశూన్ప్రజనయతస్సోమో
వై రేతోధాః పూషా పశూనాం ప్రజనయితా సోమ ఏవాస్మై రేతో

దధాతి పూషా పశూన్ప్రజనయ త్యౌదుమ్బరో యూపో భవత్యూ-
ర్గ్వా ఉదుమ్బర ఊర్క్పశవ ఊర్జైవాస్మా ఊర్జం పశూనవ రున్ధే॥

అప్రదాహో య భవత్యేన ప్రజయా అమయతి వాయుమే-
వ నియుత్వన్తగ్ం స్వేన భాగధేయేనోప ప్రజాకామస్తా యూ-
పస్త్రయోదశ చ ॥ ౧ ॥

ప్రజాపతిః ప్రజా అసృజత తా అస్మాథ్సృష్టాః పరాచీరా-
యన్తా వరుణమగచ్ఛన్తా అన్వైత్తాః పునరయాచత తా అస్మై న
పునరదదాథ్సోఽబ్రవీద్వరం వృణీష్వాథ మే పునర్దేహీతి తాసాం
వరమాఽలభత సకృష్ణ ఏకశితిపాదభవద్యో వరుణగృహీతస్స్యా-
థ్స ఏతం వారుణం కృష్ణమేకశితిపాదమాలభేత వరుణమ్ ॥ ౨ ॥
ఏవ స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి స ఏవైనం వరుణపాశాన్ముఞ్చతి
కృష్ణ ఏకశితిపాద్భవతి వారుణో హ్యేష దేవతయా సమృద్ధ్యైసు-
వర్భానురాసురస్సూర్యం తమసాఽవిధ్యత్తస్మై దేవాః ప్రాయ-
శ్చిత్తిమైచ్ఛన్తస్య యత్ప్రథమం తమోఽపాఘ్నన్థ్సా కృష్ణాఽవి-
రభవద్యద్ద్వితీయగ్ం సా ఫల్గునీ యత్తృతీయగ్ం సా బలక్షీయద-
ధ్యస్థాదపాకృన్తన్థ్సాఽవిర్వశా ॥ ౩ ॥ సమభవత్తే దేవా అబ్రువ-
న్దేవపశుర్వా అయగ్ం సమభూత్కస్మా ఇమమాలప్స్యామహ ఇత్యథ
వై తర్హ్యల్పా పృథివ్యాసీదజాతా ఓషధ యస్తామవిం వశామాది-
త్యేభ్యః కామాయాలభన్త తతో వా అప్రథత పృథివ్యజాయ-
న్తౌషధయో యః కామయేత ప్రథేయ పశుభిః ప్ర ప్రజయా జా-

యమేతి స ఏతామవిం వశామాదిత్యేభ్యః కామాయ ॥ ౯ ॥ ఆ
లభతాదిత్యా నైవ కామగ్గ్ం స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి త ఏవై-
నం ప్రథయన్తి సకుభిః ప్ర ప్రజయా జనయన్త్యసావాదిత్యో న
వ్యరోచత తస్మై దేవాః ప్రాయశ్చిత్తిమైచ్ఛన్తస్మా ఏతా మల్హా
ఆ లభన్తాగ్నేయీం కృష్ణగ్రీవీగ్ం సగ్ంహితామైన్ద్రీగ్ం శ్వేతాం
బార్హస్పత్యాం తాభిరేవాస్మిన్రుచమదధుర్యో బ్రహ్మవర్చస-
కామస్స్యాత్తస్మా ఏతా మల్హా ఆ లభేత ॥ ౧౦॥ ఆగ్నేయీం కృ-
ష్ణగ్రీవీగ్ం సగ్ంహితామైన్ద్రీగ్ం శ్వేతాం బార్హస్పత్యామేతా
ఏవ దేవతాస్స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి తా ఏవాస్మిన్బ్రహ్మవ-
ర్చసం దధతి బ్రహ్మవర్చస్యేవ భవతి వసన్తా ప్రాతరాగ్నేయీం
కృష్ణగ్రీవీమా లభేత గ్రీష్మే మధ్యన్దినే సగ్ంహితామైన్ద్రీగ్ం శర-
ద్యపరాహ్ణే శ్వేతాం బార్హస్పత్యాం త్రీణి వా ఆదిత్యస్య తే-
జాగ్ంసి వసన్తా ప్రాతర్గ్రీష్మే మధ్యన్దినే శరద్యపరాహ్ణే యావన్త్యే-
వ తేజాగ్ంసి తాన్యేవ ॥ ౧౧ ॥ అవ రున్ధే సంవత్సరం పర్యాల-
భ్యన్తే సంవత్సరో వై బ్రహ్మవర్చసస్య ప్రదాతా సంవత్సర ఏ-
వాస్మై బ్రహ్మవర్చసం ప్ర యచ్ఛతి బ్రహ్మవర్చస్యేవ భవతి గర్భి-
ణయో భవన్తీన్ద్రియం వై గర్భ ఇన్ద్రియమేవాస్మిన్దధతి సారస్వ-
తీం మేషీమా లభేత య ఈశ్వరో వాచో వదితోస్సన్వాచం న వ-
దేద్వాగ్వై సరస్వతీ సరస్వతీమేవ స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి
సైవాస్మిన్ ॥ ౧౨ ॥ వాచం దధాతి ప్రవదితా వాచో భవత్యప-

న్నదతీ భవతి తస్మాన్మనుష్యాస్సర్వాం వాచం వదన్త్యాగ్నేయం కృ-
ష్ణగ్రీవమా లభేత సౌమ్యం బభ్రుం జ్యోగామయావ్యగ్నిం వా ఏత-
స్య శరీరం గచ్ఛతి సోమగ్ం రసో యస్య జ్యోగామయత్యగ్నే రే-
వాస్య శరీరం నిష్క్రీణాతి సోమాద్రసముత యదీతాసుర్భవతి జీ-
వత్యేవ సౌమ్యాం బభ్రుమా లభేతాగ్నేయం కృష్ణగ్రీవం ప్రజా-
కామస్సోమః ॥ ౧౩ ॥ వై రేతోధా అగ్నిః ప్రజానాం ప్రజనయి-
తా సోమ ఏవాస్మై రేతో దధాత్యగ్నిః ప్రజాం ప్రజనయతి విన్దతే
ప్రజామాగ్నేయం కృష్ణగ్రీవమా లభేత సౌమ్యం బభ్రుం యో
బ్రాహ్మణో విద్యామనూచ్య న విరోచేత యదాగ్నేయో భవతి
తేజ ఏవాస్మిన్తేన దధాతి యథ్సౌమ్యో బ్రహ్మవర్చసం తేన కృష్ణ-
గ్రీవ ఆగ్నేయో భవతి తమ ఏవాస్మాదప హన్తి శ్వేతో భవతి ॥
రుచమేవాస్మిన్దధాతి బభ్రుస్సౌమ్యో భవతి బ్రహ్మవర్చసమేవాస్మి-
న్త్విషిం దధాత్యాగ్నేయం కృష్ణగ్రీవమా లభేత సౌమ్యం బ-
భ్రుమాగ్నేయం కృష్ణగ్రీవం పురోధాయాగ్ం స్పర్ధమాన ఆగ్నే-
యో వై బ్రాహ్మణస్సౌమ్యో రాజన్యోఽభితస్సౌమ్యమాగ్నే-
యౌ భవతస్తేజసైవ బ్రహ్మణోభయతో రాష్ట్రం పరి గృహ్ణా-
త్యేకధా సమావృఙ్క్తే పుర ఏనం దధతే ॥ ౧౪ ॥

లభేత వరుణం వశై తామవిం వశామాదిత్యేభ్యః కామా-
య మల్హా ఆలభేత తాన్యేవ స్వైవాస్మిన్థ్సమశ్యతోభవతి త్రి-
చత్వారిగ్ంశచ్చ ॥ ౨ ॥

దేవాసురా ఏషు లోకేష్వస్పర్ధన్త స ఏతం విష్ణుర్వామన-
మపశ్యత్తగ్ం స్వాయై దేవతాయా ఆఽలభత తతో వై స ఇమాన్లో-
కానభ్యజయద్వైష్ణవం వామనమా లభేత స్పర్ధమానో విష్ణురేవ
భూత్వేమాన్లోకానభిజయతి విషమ ఆ లభేత విషమా ఇవ హీమే
లోకాస్సమృద్ధ్యా ఇన్ద్రాయ మన్యుమతే మనస్వతే లలామం ప్రా-
శృఙ్గమా లభేత సంగ్రామే ॥ ౧౬ ॥ సంయత్త ఇన్ద్రియేణ వై మ-
న్యునా మనసా సంగ్రామం జయతీన్ద్రమేవ మన్యుమన్తం మనస్వ-
న్తగ్ం స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి స ఏవాస్మిన్నిన్ద్రియం మన్యుం
మనో దధాతి జయతి తగ్ం సంగ్రామమిన్ద్రాయ మరుత్వతే పృశ్ని-
సక్థమా లభేత గ్రామకామ ఇన్ద్రమేవ మరుత్వన్తగ్ం స్వేన భాగ-
ధేయేనోప ధావతి స ఏవాస్మై సజాతాన్ప్ర యచ్ఛతి గ్రామ్యేవ
భవతి యదృషభస్తేన ॥ ౧౭ ॥ ఐన్ద్రో యత్పృశ్ని స్తేన మారుత-
స్సమృద్ధ్యై పశ్చాత్పృశ్నిసక్థో భవతి పశ్చాదన్వవసాయినీమేవాస్మై
విశం కరోతి సౌమ్యం బభ్రుమా లభేతాన్నకామస్సౌమ్యం వా అ-
న్నగ్ం సోమమేవ స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి స ఏవాస్మా అన్నం
ప్రయచ్ఛత్యన్నాద ఏవ భవతి బభ్రుర్భవత్యేతద్వా అన్నస్య రూ-
పగ్ం సమృద్ధ్యై సౌమ్యం బభ్రుమా లభేత యమలమ్ ॥ ౧౮ ॥
రాజ్యాయ సన్తగ్ం రాజ్యంనోపనమేత్సౌమ్యం వై రాజ్యగ్ం సో-
మమేవ స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి స ఏవాస్మై రాజ్యం ప్ర
యచ్ఛత్యుపైనగ్ం రాజ్యంనమతి బభ్రుర్భవత్యేతద్వై సోమస్య

రూపగ్ం సమృద్ధ్యా ఇన్ద్రాయ వృత్రతురే లలామం ప్రాశృఙ్గమా లభేత గతశ్రీః ప్రతిష్ఠాకామః పాప్మానమేవ వృత్రం తీర్త్వా ప్రతిష్ఠాం గచ్ఛతీన్ద్రాయాభిమాతిఘ్నే లలామం ప్రాశృఙ్గమా ॥౯॥ లభేత యః పాప్మనా గృహీతస్స్యాత్పాప్మా వా అభిమాతిరిన్ద్రమేవాభిమాతిహనగ్ం స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి స ఏవాస్మాత్పాప్మానమభిమాతిం ప్రణుదత ఇన్ద్రాయ వజ్రిణే లలామం ప్రాశృఙ్గమా లభేత యమలగ్ం రాజ్యాయ సన్తగ్ం రాజ్యం నోపనమేదిన్ద్రమేవ వజ్రిణగ్ం స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి స ఏవాస్మై వజ్రం ప్రయచ్ఛతి స ఏనం వజ్రో భూత్యా ఇన్ధ ఉపైనగ్ం రాజ్యం నమతి లలామః ప్రాశృఙ్గో భవత్యేతద్వై వజ్రస్య రూపగ్ం సమృద్ధ్యై ॥౧౦॥

సంగ్రామే తేనాలమభిమాతిఘ్నే లలామం ప్రాశృఙ్గమేనం పఞ్చదశ చ ॥ 3 ॥

అసావాదిత్యో న వ్యరోచత తస్మై దేవాః ప్రాయశ్చిత్తిమైచ్ఛన్తస్మా ఏతాం దశర్షభామాలభన్త తయైవాస్మిన్రుచమదధుర్యో బ్రహ్మవర్చసకామస్స్యాత్తస్మా ఏతాం దశర్షభామా లభేతాముమేవాదిత్యగ్ం స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి స ఏవాస్మిన్బ్రహ్మవర్చసం దధాతి బ్రహ్మవర్చస్యేవ భవతి వసన్తా ప్రాతస్త్రీన్లలామానా లభేత గ్రీష్మే మధ్యన్దినే ॥౧౧॥ త్రీఞ్ఛితిపృష్ఠాఞ్ఛరద్యపరాహ్ణే త్రీణి వా ఆదిత్యస్య తేజాగ్ంసి వసన్తా ప్రాతర్గ్రీష్మే మధ్యన్దినే శరద్యపరాహ్ణే యావన్త్యేవ తేజాగ్ం-

సి తాన్యేవా వరుణాత్త్రాయతే త్రయ ఆ లభ్యన్తేఽభిపూర్వమేవాస్మిన్తే-
జో దధాతి సంవత్సరం పర్యాలభ్యన్తే సంవత్సరో వై బ్రహ్మవర్చ-
సస్య ప్రదాతా సంవత్సర ఏవాస్మై బ్రహ్మవర్చసం ప్ర యచ్ఛతి
బ్రహ్మవర్చస్యేవ భవతి సంవత్సరస్య పరస్తాత్ప్రాజాపత్యం కద్రు-
మ్ ॥ ౨౨ ॥ ఆ లభేత ప్రజాపతిస్సర్వా దేవతా దేవతాస్వేవ ప్ర-
తి తిష్ఠతి యది బిభీయాద్దుశ్చర్మా భవిష్యామీతి సోమాపౌష్ణగ్గ్ం
శ్యామమా లభేత సౌమ్యో వై దేవతయా పురుషః పౌష్ణాః పశవ-
స్స్వయైవాస్మై దేవతయా పశుభిస్త్వచం కరోతి న దుశ్చర్మా భ-
వతి దేవాశ్చ వై యమశ్చాస్మిన్లోకేఽస్పర్ధన్త స యమో దేవా-
నామిన్ద్రియం వీర్యమయువత తద్యమస్య ॥ ౨౩ ॥ యమత్వం తే
దేవా అమన్యన్త యమో వా ఇదమభూద్యద్వయగ్గ్ం స్మ ఇతి తే
ప్రజాపతిముపాధావన్త ఏతౌ ప్రజాపతిరాత్మన ఉక్షవశౌ నిరమి-
మీత తే దేవా వైష్ణావరుణీం వశామాఽలభన్తైన్ద్రముక్షాణం తం
వరుణేనైవ గ్రాహయిత్వా విష్ణునా యజ్ఞేన ప్రాణుదన్తైన్ద్రేణైవా-
స్యేన్ద్రియమవృఞ్జత యో భ్రాతృవ్యవాన్థ్స్యాథ్స స్పర్ధమానో వైష్ణా-
వరుణీమ్ ॥ ౨౪ ॥ వశామా లభేతైన్ద్రముక్షాణం వరుణేనైవ భ్రా-
తృవ్యం గ్రాహయిత్వా విష్ణునా యజ్ఞేన ప్రణుదత ఐన్ద్రేణైవాస్యే-
న్ద్రియం వృఙ్క్తే భవత్యాత్మనా పరాఽస్య భ్రాతృవ్యో భవతీ-
న్ద్రో వృత్రమహన్తం వృత్రో హతష్షోడశభిర్భోగైరసినాత్తస్య
వృత్రస్య శీర్షతో గావ ఉదాయన్తా వైదేహ్యోఽభవన్తాసామృ-

ప్రభోజఘనేఽనూద్రైత్తమిన్ద్రః ॥ ౨౫॥ అచాయధ్వోఽమన్యత యో వా ఇమమా లభేత ముచ్యేతాస్మాత్పాప్మన ఇతి స ఆగ్నేయం కృష్ణగ్రీవమాఽలభతైన్ద్రమృషభం తస్యాగ్ని రేవ స్వేన భాగధేయేనోపసృత్యాషాడశధా వృత్రస్య భోగానప్యదహాదైన్ద్రేణేన్ద్రియమాత్మన్నధత్త యః పాప్మనా గృహీతస్స్యాత్స ఆగ్నేయం కృష్ణగ్రీవమా లభేతైన్ద్రమృషభమగ్ని రేవాస్య స్వేన భాగధేయేనోపసృతః ॥ ౨౬॥ పాప్మానమపిదహాత్యైన్ద్రేణేన్ద్రియమాత్మన్ధత్తే ముచ్యతే పాప్మనో భవత్యేవ ద్యావాపృథివ్యాం ధేనుమా లభేత జ్యోగపరుద్ధోఽనయోర్ హి వా ఏషోఽప్రతిష్ఠితోఽథైష జ్యోగపరుద్ధో ద్యావాపృథివీ ఏవ స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి తే ఏవైనం ప్రతిష్ఠాం గమయతః ప్రత్యేవ తిష్ఠతి పర్యారిణీ భవతి పర్యారీవ హ్యేతస్య రాష్ట్రం యో జ్యోగపరుద్ధస్సమృద్ధ్యై వాయవ్యమ్ ॥ ౨౭ ॥ వత్సమా లభేత వాయుర్వా అనయోర్వత్స ఇమే వా ఏతస్మై లోకా అపశుష్కా విడపశుష్కాఽథైష జ్యోగపరుద్ధో వాయుమేవ స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి స ఏవాస్మా ఇమాన్లోకాన్ విశం ప్రదాపయతి ప్రాస్మా ఇమే లోకాస్స్నువన్తి భుఞ్జత్యేనం విడుప తిష్ఠతే ॥ ౨౮ ॥

మధ్యందినే కద్రుం యమస్య స్పర్ధమానో వైష్ణావరుణీం తమిన్ద్రోఽస్య స్వేన భాగధేయేనోపసృతో వాయవ్యం ద్విచత్వారింశచ్చ ॥ ౭ ॥

ఇన్ద్రో వలస్య బిలమపౌర్ణోత్స య ఉత్తమః పశురాసీత్తం
పృష్ఠం ప్రతి సంగృహ్యోదఖిదత్తగ్ం సహస్రం పశవోఽనూ-
దాయన్థ్స ఉన్నతోఽభవద్యః పశుకామస్స్యాత్స ఏతమైన్ద్రము-
న్నతమా లభేతేన్ద్రమేవ స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి స ఏవాస్మై
పశూన్ప్రయచ్ఛతి పశుమానేవ భవత్యున్నతః ॥ ౨౯ ॥ భవతి సా-
హస్రీ వా ఏషా లక్ష్మీ యదున్నతో లక్ష్మియైవ పశూనవ రున్ధే య-
దా సహస్రం పశూన్ప్రాప్నుయాదథ వైష్ణవం వామనమా లభే-
తైతస్మిన్వై తత్సహస్రమధ్యతిష్ఠత్తస్మాదేష వామనస్సమీషితః
పశుభ్య ఏవ ప్రజాతేభ్యః ప్రతిష్ఠాం దధాతి కోఽర్హతి సహస్రం
పశూన్ప్రాప్తుమిత్యాహురహోరాత్రాణ్యేవ సహస్రగ్ం సంపాద్యా
లభేత పశవః ॥ ౩౦ ॥ వా అహోరాత్రాణి పశూనేవ ప్రజా-
తాన్ప్రతిష్ఠాం గమయత్యోషధీభ్యో వేహతమా లభేత ప్రజా-
కామ ఓషధయో వా ఏతం ప్రజాయై పరి బాధన్తే యోఽలం
ప్రజాయై సన్ప్రజాం న విన్దత ఓషధయః ఖలు వా ఏతస్యై సూ-
తుమపి ఘ్నన్తి యా వేహద్భవత్యోషధీరేవ స్వేన భాగధేయేనోప
ధావతి తా ఏవాస్మై స్వాద్యోనేః ప్రజాం ప్రజనయన్తి విన్దతే ॥ ౩౧ ॥
ప్రజామాపో వా ఓషధయోఽసత్పురుష ఆప ఏవాస్మా అసతస్సద్దదతి
తస్మాదాహుర్యశ్చైవం వేద యశ్చ నాపస్త్వావాసతస్సద్దదతీత్యై-
న్ద్రీగ్ం సూతవశామా లభేత భూతికామోఽజాతో వా ఏష
యోఽలం భూత్యై సన్భూతిం న ప్రాప్నోతీన్ద్రం ఖలు వా ఏషా

స్యూతాత్స్వర్గాదభవత్ ॥ ౩౨ ॥ ఇన్ద్రియేణైవ స్వేన భాగధేయేనోప
ధావతి స ఏవైనం భూతిం గమయతి భవత్యేవ యఙ్గం స్యూతాత్స్వ
ర్గా స్యాత్తస్మా ఇన్ద్రియమేవా లభేతైతద్వావ తదిన్ద్రియఙ్గం సాక్షాదే
వేన్ద్రియమవ రున్ధ ఐన్ద్రాగ్నం పునరుత్స్సృష్టమా లభేత య ఆతృ-
తీయాత్పురుషాథ్సోమం న పిబేద్విచ్ఛిన్నో వా ఏతస్య సోమపీథో
యో బ్రాహ్మణస్సన్ ॥ ౩౩ ॥ తృతీయాత్పురుషాథ్సోమం న పిబ-
తీన్ద్రాగ్నీ ఏవ స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి తావేవాస్మై సోమపీథం
ప్రయచ్ఛత ఉపైనగ్ం సోమపీథో నమతి యదైన్ద్రో భవతీన్ద్రి-
యం వై సోమపీథ ఇన్ద్రియమేవ సోమపీథమవ రున్ధే యదాగ్నే-
యో భవత్యాగ్నేయో వై బ్రాహ్మణస్స్వామేవ దేవతామను స-
తనోతి పునరుథ్సృష్టో భవతి పునరుథ్సృష్ట ఇవ హ్యేతస్య ॥ ౩౪ ॥ సోమ-
పీథస్సమృద్ధ్యై బ్రాహ్మణస్పత్యం తూపరమా లభేతాభిచరన్బ్రహ్మణ-
స్పతిమేవ స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి తస్మా ఏవైనమా వృశ్చ-
తి తాజగార్తిమార్చ్ఛతి తూపరో భవతి క్షురపవిర్హ్యేషా లక్ష్మీ సమృ-
త్త్యై తూపరస్సమృద్ధ్యై స్ఫ్యో యూపో భవతి వజ్రో వై స్ఫ్యో వజ్ర-
మేవాస్మై ప్ర హరతి శరమయం బర్హిశ్శృణాత్యేవైనం వైభీదక
ఇధ్మో భినత్త్యేవైనమ్ ॥ ౩౫ ॥

భవత్యన్నత్తిః పశవో జనయన్తి విన్దతేఽభవత్స్వేనైత-
స్యైధస్త్రీణి చ ॥ ౫ ॥

బార్హస్పత్యగ్ం శితిపృష్ఠమా లభేత గ్రామకామో యః
కామయేత పృష్ఠగ్ం సమానానాగ్ం స్యామితి బృహస్పతిమేవ
స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి స ఏవైనం పృష్ఠగ్ం సమానానాం
కరోతి గ్రామ్యేవ భవతి శితిపృష్ఠో భవతి బార్హస్పత్యో హ్యేష
దేవతయా సమృద్ధ్యై పౌష్ణగ్ం శ్యామమా లభేతాన్నకామోఽ-
న్నం వై పూషా పూషణమేవ స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి స ఏ-
వాస్మై ॥ ౩౬ ॥ అన్నం ప్రయచ్ఛత్యన్నాద ఏవ భవతి శ్యామో
భవత్యేతద్వా అన్నస్య రూపగ్ం సమృద్ధ్యై మారుతం పృశ్ఞిమా
లభేతాన్నకామోఽన్నం వై మరుతో మరుత ఏవ స్వేన భాగ-
ధేయేనోప ధావతి త ఏవాస్మా అన్నం ప్రయచ్ఛన్త్యన్నాద ఏవ
భవతి పృశ్ఞిర్భవత్యేతద్వా అన్నస్య రూపగ్ం సమృద్ధ్యా ఐన్ద్ర-
మరుణమా లభేతేన్ద్రియకామ ఇన్ద్రమేవ ॥ ౩౭ ॥ స్వేన భాగ-
ధేయేనోప ధావతి స ఏవాస్మిన్నిన్ద్రియం దధాతీన్ద్రియావ్యేవ భ-
వత్యరుణో భ్రూమాన్భవత్యేతద్వా ఇన్ద్రస్య రూపగ్ం సమృద్ధ్యై
సావిత్రముపధ్వస్తమా లభేత సనికామస్సవితా వై ప్రసవానా-
మీశే సవితారమేవ స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి స ఏవాస్మై సనిం
ప్రసువతి దానకామా అస్మై ప్రజా భవన్త్యుపధ్వస్తో భవతి సావిత్రో
హ్యేషః ॥ ౩౮ ॥ దేవతయా సమృద్ధ్యై వైశ్వదేవం బహురూపమా
లభేతాన్నకామో వైశ్వదేవం వా అన్నం విశ్వానేవ దేవాన్త్స్వే-
న భాగధేయేనోప ధావతి త ఏవాస్మా అన్నం ప్రయచ్ఛన్త్య-

న్నాద ఏవ భవతి బహురూపో భవతి బహురూపగ్ం హ్యేతస్సగ్ం సమృద్ధ్యై వైశ్వదేవం బహురూపమా లభేత గ్రామకామో వైశ్వదేవా వై సజాతా విశ్వానేవ దేవాన్త్స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి త ఏవాస్మై ॥ ౩౯ ॥ సజాతాన్ప్ర యచ్ఛన్తి గ్రామ్యేవ భవతి బహురూపో భవతి బహుదేవత్యో హ్యేష సమృద్ధ్యై ప్రాజాపత్యం తూపరమా లభేత యస్యానాజ్ఞాతమివ జ్యోగామయేత్ప్రాజాపత్యో వై పురుషః ప్రజాపతిః ఖలు వై తస్య వేద యస్యానాజ్ఞాతమివ జ్యోగామయతి ప్రజాపతిమేవ స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి స ఏవైనం తస్మాథ్స్రామాన్ముఞ్చతి తూపరో భవతి ప్రాజాపత్యో హ్యేష దేవతయా సమృద్ధ్యై ॥ ౪౦ ॥

అస్మా ఇన్ద్రియమేవైష సజాతా విశ్వానేవ దేవాన్త్స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి త ఏవాస్మై ప్రాజాపత్యో హి త్రీణి చ ॥ ౬ ॥

వషట్కారో వై గాయత్రియై శిరోఽచ్ఛినత్తస్యై రసః పరాఽపతత్తం బృహస్పతిరుపాగృహ్ణాథ్సా శితిపృష్ఠా వశాఽభవద్యో ద్వితీయః పరాఽపతత్తం మిత్రావరుణావుపాగృహ్ణీతాగ్ం సా ద్విరూపా వశాభవద్యస్తృతీయః పరాఽపతత్తం విశ్వే దేవా ఉపాగృహ్ణన్థ్సా బహురూపా వశాఽభవద్యశ్చతుర్థః పరాఽపతథ్స పృథివీం ప్రావిశత్తం బృహస్పతిరభి ॥ ౪౧ ॥ అగృహ్ణాదస్త్వేవాయం భోగాయేతి స ఉక్షవశస్సమభవద్యల్లోహితం పరాఽపతత్తద్రుద్ర ఉపాగృహ్ణాథ్సా రౌద్రీ రోహిణీ వశాఽభవద్బార్హస్పత్యాగ్ం

శితిపృష్ఠామా లభేత బ్రహ్మవర్చసకామో బృహస్పతిమేవ స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి స ఏవాస్మిన్బ్రహ్మవర్చసం దధాతి బ్రహ్మ-వర్చస్యేవ భవతి ఛన్దసాం వా ఏష రసో యద్వశా రస ఇవ ఖలు॥ వై బ్రహ్మవర్చసం ఛన్దసామేవ రసేన రసం బ్రహ్మవర్చసమవ రున్ధే మైత్రావరుణీం ద్విరూపామా లభేత వృష్టికామో మైత్రం వా అహర్వారుణీ రాత్రిరహోరాత్రాభ్యాం ఖలు వై పర్జన్యో వర్షతి మిత్రావరుణావేవ స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి తావేవాస్మా అహోరాత్రాభ్యాం పర్జన్యం వర్షయతశ్ఛన్దసాం వా ఏష రసో యద్వశా రస ఇవ ఖలు వై వృష్టిశ్ఛన్దసామేవ రసేన ॥౨౩॥ రసం వృష్టిమవ రున్ధే మైత్రావరుణీం ద్విరూపామా లభేత ప్రజా-కామో మైత్రం వా అహర్వారుణీ రాత్రిరహోరాత్రాభ్యాం ఖలు వై ప్రజాః ప్రజాయన్తే మిత్రావరుణావేవ స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి తావేవాస్మా అహోరాత్రాభ్యాం ప్రజాం ప్ర జనయతశ్ఛ-న్దసాం వా ఏష రసో యద్వశా రస ఇవ ఖలు వై ప్రజా ఛన్దసా-మేవ రసేన రసం ప్రజామవ ॥ ౨౨ ॥ రున్ధే వైశ్వదేవీం బహు-రూపామా లభేతాన్నకామో వైశ్వదేవం వా అన్నం విశ్వానేవ దేవాన్త్స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి త ఏవాస్మా అన్నం ప్రయ-చ్ఛన్త్యన్నాద ఏవ భవతి ఛన్దసాం వా ఏష రసో యద్వశా రస ఇవ ఖలు వా అన్నం ఛన్దసామేవ రసేన రసమన్నమవ రున్ధే వైశ్వ-దేవీం బహురూపామా లభేత గ్రామకామో వైశ్వదేవా వై ॥౨౪॥

సజాతా విశ్వానేవ దేవాన్త్స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి త ఏవాస్మై సజాతాన్ప్ర యచ్ఛన్తి గ్రామ్యేవ భవతి ఛన్దసాం వా ఏష రసో యద్వశా రస ఇవ ఖలు వై సజాతాశ్ఛన్దసామేవ రసేన రసగ్ం సజాతానవ రున్ధే బార్హస్పత్యాముక్షవశామా లభేత బ్రహ్మవర్చసకామో బృహస్పతిమేవ స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి స ఏవాస్మిన్బ్రహ్మవర్చసమ్ ॥ ౪౬ ॥ దధాతి బ్రహ్మవర్చస్యేవ భవతి వశం వా ఏష చరతి యదుక్షా వశ ఇవ ఖలు వై బ్రహ్మవర్చసం వశేనైవ వశం బ్రహ్మవర్చసమవ రున్ధే రౌద్రీగ్ం రోహిణీమా లభేతాభిచరన్రుద్రమేవ స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి తస్మా ఏవైనమా వృశ్చతి తాజగార్తిమార్చ్ఛతి రోహిణీ భవతి రౌద్రీ హ్యేషా దేవతయా సమృద్ధ్యై స్ఫ్యో యూపో భవతి వజ్రో వై స్ఫ్యో వజ్రమేవాస్మై ప్ర హరతి శరమయం బర్హిః శృణాత్యేవైనం వైభీదక ఇధ్మో భినత్త్యేవైనమ్ ॥ ౪౭ ॥

అభి ఖలు వృష్టిశ్ఛన్దసామేవ రసేన రసం ప్రజామవ వైశ్వదేవా వై బ్రహ్మవర్చసం యూప ఏకాన్న విగ్ంశతిశ్చ ॥ ౭ ॥

అసావాదిత్యో న వ్యరోచత తస్మై దేవాః ప్రాయశ్చిత్తిమైచ్ఛన్తస్మా ఏతాగ్ం సౌరీగ్ం శ్వేతాం వశామాలభన్త తయైవాస్మిన్రుచమదధుర్యో బ్రహ్మవర్చసకామః స్యాత్తస్మా ఏతాగ్ం సౌరీగ్ం శ్వేతాం వశామా లభేతాముమేవాదిత్యగ్గ్ం స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి స ఏవాస్మిన్బ్రహ్మవర్చసం దధాతి బ్రహ్మవర్చస్యేవ భవతి

బైల్వో యూపో భవత్యసౌ ॥ ౪౮ ॥ వా ఆదిత్యో యతోఽ-
జాయత తతో బిల్వ ఉదతిష్ఠథ్స్వయోనాన్స్వైవ బ్రహ్మవర్చసమవ రున్ధే
బ్రాహ్మణస్పత్యం బభ్రుకర్ణమా లభేతాభిచరన్వారుణం దశకపాలం
పురస్తాన్నిర్వపేద్వరుణేనైవ భ్రాతృవ్యం గ్రాహయిత్వా బ్రహ్మణా
స్తృణుతే బభ్రుకర్ణో భవత్యేతద్వై బ్రహ్మణో రూపగ్ం సమృద్ధ్యై
స్ఫ్యో యూపో భవతి వజ్రో వై స్ఫ్యో వజ్రమేవాస్మై ప్ర హరతి
శరమయం బర్హిశ్శృణాతి ॥ ౪౯ ॥ ఏవైనం వైభీదక ఇధ్మో భినత్త్యేవైనం
వైష్ణవం వామనమా లభేత యం యజ్ఞో నోపనమేద్విష్ణుర్వై
యజ్ఞో విష్ణుమేవ స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి స ఏవాస్మై యజ్ఞం
ప్ర యచ్ఛత్యుపైనం యజ్ఞో నమతి వామనో భవతి వైష్ణవో హ్యేష
దేవతయా సమృద్ధ్యై త్వాష్ట్రం వడబమా లభేత పశుకామస్త్వష్టా
వై పశూనాం మిథునానామ్ ॥ ౫౦ ॥ ప్రజనయితా త్వష్టారమేవ
స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి స ఏవాస్మై పశూన్మిథునాన్ప్ర జన-
యతి ప్రజా హి వా ఏతస్మిన్పశవః ప్రవిష్టా అథైష పుమాన్థ్సన్వ-
డబస్సాక్షాదేవ ప్రజాం పశూనవ రున్ధే మైత్రగ్గ్ం శ్వేతమా లభేత
సంగ్రామే సంయత్తే సమయకామో మిత్రమేవ స్వేన భాగధేయే-
నోప ధావతి స ఏవైనం మిత్రేణ సం నయతి ॥ ౫౧ ॥ విశాలో
భవతి వ్యవసాయయత్యేవైనం ప్రాజాపత్యం కృష్ణమా లభేత వృష్టి
కామః ప్రజాపతిర్వై వృష్ట్యా ఈశే ప్రజాపతిమేవ స్వేన భాగధే-
యేనోప ధావతి స ఏవాస్మై పర్జన్యం వర్షయతి కృష్ణో భవత్యే-

తద్దైవ వృష్ట్యై రూపగ్ం రూపేణైవ వృష్టిమవ రున్ధే శబలో భవతి విద్యుతమేవాస్మై జనయిత్వా వర్షయత్యవాశృఙ్గో భవతి వృష్టిమే-వాస్మై ని యచ్ఛతి ॥ ౫౨ ॥

అసౌ శృణాతి మిథునానాం నయతి యచ్ఛతి ॥ ౮ ॥

వరుణగ్ం సుషువాణమన్నాద్యం నోపానమత్స ఏతాం వా-రుణీం కృష్ణాం వశామపశ్యత్తాగ్ం స్వాయై దేవతాయా ఆఽల-భత తతో వై తమన్నాద్యముపానమద్యశ్చాలమన్నాద్యాయ సన్న-మన్నాద్యం నోపనమేత్స ఏతాం వారుణీం కృష్ణాం వశామా ల-భేత వరుణమేవ స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి స ఏవాస్మా అన్నం ప్రయచ్ఛత్యన్నాదః ॥ ౫౩ ॥ ఏవ భవతి కృష్ణా భవతి వారుణీ హ్యే-షా దేవతయా సమృద్ధ్యై మైత్రగ్ం శ్వేతమా లభేత వారుణం కృష్ణమపాం చౌషధీనాం చ సంధావన్న కామో మైత్రీర్వా ఓషధ-యో వారుణీరాపోఽపాం చ ఖలు వా ఓషధీనాం చ రసముప జీవా-మో మిత్రావరుణావేవ స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి తావేవాస్మై అన్నం ప్ర యచ్ఛతోఽన్నాద ఏవ భవతి ॥ ౫౪ ॥ అపాం చౌషధీ-నాం చ సంధావాలభేత ఉభయస్యావరుద్ధ్యై విశాఖోయూపో భవతి ద్వే హ్యేతే దేవతే సమృద్ధ్యై మైత్రగ్ం శ్వేతమా లభేత వారుణం కృష్ణం జ్యోగామయావీ యన్మైత్రో భవతి మిత్రేణైవాస్మై వరుణగ్ం శమయతి యద్వారుణస్సాక్షాదేవైనం వరుణపాశాన్ముఞ్చత్యుత య-దీతాసుర్భవతి జీవత్యేవ దేవా వై పుష్టిం నావిన్దన్ ॥ తాం మిథు-

నే౽పశ్యన్తస్యాం న సమరాధయన్తావశ్వినావ బ్రూతామావయోర్వా
ఏషా మైతస్యాం వదధ్వమితి సా౽శ్వినోరేవాభవద్యః పుష్టికామస్స్యా-
త్స ఏతామాశ్వినీం యమీం వశామా లభేతాశ్వినావేవ స్వేన భా-
గధేయేనోప ధావతి తావేవాస్మిన్పుష్టిం ధత్తః పుష్యతి ప్రజయా-
పశుభిః ॥ ౫౬ ॥

అన్నాదో౽న్నాద ఏవ భవత్యవిస్తన్నపఞ్చచత్వారిꣳశచ్చ ॥

ఆశ్వినం ధూమ్రలలామమా లభేత యో దుర్బ్రాహ్మణస్సో-
మం పిపాసేదశ్వినౌ వై దేవానామసోమపావాస్తాం తౌ పశ్చా సో-
మపీథం ప్రాప్నుతామశ్వినావేతస్య దేవతా యో దుర్బ్రాహ్మణస్సో-
మం పిపాసత్యశ్వినావేవ స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి తావేవాస్మై
సోమపీథం ప్ర యచ్ఛత ఉపైనꣳ సోమపీథో నమతి యద్ధూమ్రో
భవతి ధూమ్రిమాణమేవాస్మాదప హన్తి లలామః ॥ ౫౭ ॥ భవతిముఖ-
త ఏవాస్మిన్తేజో దధాతి వాయవ్యం గోమృగమా లభేత యమజ-
ఘ్నివాꣳసమభిశꣳసేయురపూతా వా ఏతం వాగృచ్ఛతి యమ-
జఘ్నివాꣳసమభిశꣳసన్తి నైష గ్రామ్యః పశుర్నారణ్యో య-
ద్గోమృగో నేవైష గ్రామే నారణ్యే యమజఘ్నివాꣳసమభిశꣳ-
సన్తి వాయుర్వై దేవానాం పవిత్రం వాయుమేవ స్వేన భాగధేయే-
నోప ధావతి స ఏవ ॥ ౫౮ ॥ ఏనం పవయతి పరాచీ వా ఏత-
స్మై వ్యుచ్ఛన్తీ వ్యుచ్ఛతి తమః పాప్మానం ప్ర విశతి యస్యాశ్వినే
శస్యమానే సూర్యో నావిర్భవతి సౌర్యం బహురూపమా లభేతా-

మున్మమేవాదిత్యగ్గ్ం స్వేనభాగధేయేనోప ధావతి స ఏవాస్మాత్తమః
పాప్మానమప హన్తి ప్రతీచ్యస్మై వ్యుచ్ఛన్తీ వుచ్ఛత్యప తమః
పాప్మానగ్ం హతే ॥౫౯॥

లలామస్య ఏవ షట్చత్వారిగ్ంశచ్చ ॥౧౦॥

ఇన్ద్రం వో విశ్వతస్పరీన్ద్రం నరో మరుతో యద్ధ వో దివః
యా వశ్శర్మ । భరేష్విన్ద్రగ్ం సుహవగ్ం హవామహేఽగ్ం-
హోముచగ్ం సుకృతం దైవ్యం జనమ్। అగ్నిం మిత్రం వరుణగ్ం
సాతయే భగం ద్యావాపృథివీ మరుతస్స్వస్తయే । మమత్తు నః ప-
రిజ్మా వసర్హా మమత్తువాతో అపాం వృషణ్వాన్ । శిశీతమిన్ద్రా
పర్వతా యువం నస్తన్నో విశ్వేవరివస్యన్తు దేవాః। ప్రియా వో
నామ ॥౬౦॥ హువేతురాణామ్ । ఆయత్తృపన్మరుతో వావశా-
నాః ॥ శ్రియసేకం భానుభిస్సం మిమిక్షిరే తే రశ్మిభిస్త ఋక్వభి-
స్సుఖాదయః । తే వాశీమన్త ఇష్మిణో అభీరవో విద్రే ప్రియస్య
మారుతస్య ధామ్నః । అగ్నిః ప్రథమో వసుభిర్నో అవ్యాత్సో-
మో రుద్రేభిరభి రక్షతుత్మనా । ఇన్ద్రో మరుద్భిర్ ఋతుధా కృ-
ణోత్వాదిత్యైర్నో వరుణస్సగ్ం శిశాతు । సంనో దేవో వసుభి-
రగ్నిస్సమ్ ॥౬౧॥ సోమస్తనూభీరుద్రియాభిః । సమిన్ద్రో మరు-
ద్భిర్యజ్ఞియైస్సమాదిత్యైర్నో వరుణో అజిజ్ఞిపత్ । యథాఽఽది-
త్యా వసుభిస్సం బభూవుర్మరుద్భీ రుద్రాస్సమజానతాభి । ఏవా

త్రీణా వ్రతన్నహృణీయమానా విశ్వేదేవాస్సమనసో భవన్తు । కుత్రా చిద్యస్య సమృతౌ రణ్వా నరో నృషదనే । అర్హన్తశ్చిద్యమిన్ధతే సం జనయన్తి జన్తవః । సం యదిషో వనామహే సగ్ం హవ్యా మానుషాణామ్ । ఉత ద్యుమ్నస్య శవసః ॥ ౬౨॥ ఋతస్య రశ్మిమా దదే । యజ్ఞో దేవానాం ప్రత్యేతి సుమ్నమాదిత్యాసో భవతా మృడయన్తః । ఆ వోఽర్వాచీ సుమతిర్వవృత్యా దగ్ంహోశ్చిద్యా వరివోవిత్తరాఽసత్ । శుచిరపస్సూయవసా అదబ్ధ ఉప క్షేతి వృద్ధవయాస్సువీరః । నకిష్టం ఘ్నన్త్యన్తితో న దూరాద్య ఆదిత్యానాం భవతి ప్రణీతౌ । ధారయన్త ఆదిత్యాసో జగత్స్థా దేవా విశ్వస్య భువనస్య గోపాః । దీర్ఘాధియో రక్షమాణాః ॥ ౬౩॥ అసుర్యమృతావానశ్చయమానా ఋణాని । తిస్రో భూమీర్ధారయన్త్రీగ్ం రుత ద్యూన్త్రీణి వ్రతా విదథే అన్తరేషామ్ । ఋతేనాదిత్యా మహి వో మహిత్వం తదర్యమన్వరుణ మిత్ర చారు । త్యాన్ను క్షత్రియాగ్ం అవ ఆదిత్యాన్ యాచిషామహే । సుమృడీకాగ్ం అభిష్టయే । న దక్షిణా విచికితే న సవ్యా న ప్రాచీనమాదిత్యా నోత పశ్చా । పాక్యా చిద్వసవో ధీర్యా చిత్ ॥ ౬౪ ॥ యుష్మానీతో అభయం జ్యోతిరశ్యామ్ । ఆదిత్యానామవసా నూతనేన సక్షీమహి శర్మణా శంతమేన । అనాగాస్త్వే అదితిత్వే తురాస ఇమం యజ్ఞం దధతు శ్రోషమాణాః । ఇమం మే వరుణ శ్రుధీ

హవమసుద్యా చ మృడయ । త్వామవస్యురా చకే । తత్త్వా యామి బ్రహ్మణా వన్దమానస్తదాశాస్తే యజమానో హవిర్భిః । అహేడమానో వరుణేహ బోధ్యురుశగ్ంస మా న ఆయుః ప్రమోషీః ॥౬౫॥

నామాగ్నిస్సగ్ం శవసో రక్షమాణా ధీర్యా చిదేకాన్న పఞ్చాశచ్చ ॥౧౧॥

వాయవ్యం ప్రజాపతిస్తా వరుణం దేవాసురా ఏష్వసావాదిత్యో దశర్షభామిన్ద్రో వలస్య బార్హస్పత్యం వషట్కారో సా సౌరీం వరుణమాశ్వినమిన్ద్రం వో నర ఏకాదశ ॥౧౧॥

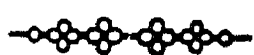
వాయవ్యమాగ్నేయీం కృష్ణగ్రీవీమసావాదిత్యో వా అహోరాత్రాణి వషట్కారః ప్రజనయితా హువే తురాణాం పఞ్చషష్టిః ॥౬౫॥

వాయవ్యం ప్రమోషీః

హరిః ఓమ్

శ్రీ కృష్ణార్పణమస్తు.

ఇతి ద్వితీయకాణ్డే ప్రథమప్రశ్నః.

శ్రీ

అథ ద్వితీయః ప్రశ్నః

హరిః ఓమ్ ॥ ప్రజాపతిః ప్రజా అసృజత తాస్సృష్టా ఇ-
న్ద్రాగ్నీ అపా గూహతాగ్ం సోఽచాయత్ప్రజా పతిరిన్ద్రాగ్నీ వై
మే ప్రజా అపాఘుక్షతామితి స ఏతమైన్ద్రాగ్నమేకాదశకపాలమ-
పశ్యత్తం నిరవపత్తావస్మై ప్రజాః ప్రాసాధయతామిన్ద్రాగ్నీ వా
ఏతస్య ప్రజామప గూహతో యోఽలం ప్రజాయై సన్ప్రజాం
న విన్దత ఐన్ద్రాగ్నమేకాదశకపాలం నిర్వపేత్ప్రజాకామ ఇన్ద్రాగ్నీ॥
ఏవస్వేన భాగధేయేనోపధావతి తావేవాస్మై ప్రజాం ప్రసాధ-
యతో విన్దతే ప్రజామైన్ద్రాగ్నమేకాదశకపాలం నిర్వపేత్స్పర్ధమా-
నః క్షేత్రే వా సజాతేషు వేన్ద్రాగ్నీ ఏవస్వేన భాగధేయేనోప ధావతి
తాభ్యామేవేన్ద్రియం వీర్యం భ్రాతృవ్యస్య వృఙ్క్తే వి పాప్మనా భ్రా-
తృవ్యేణ జయతేఽప వా ఏతస్మాదిన్ద్రియం వీర్యం క్రామతి యస్సం-
గ్రామముపప్రయాత్యైన్ద్రాగ్నమేకాదశకపాలం నిః ॥ ౧॥ వపే-
త్సంగ్రామముపప్రయాస్యన్నిన్ద్రాగ్నీ ఏవ స్వేన భాగధేయే నోప
ధావతి తావేవాస్మిన్నిన్ద్రియం వీర్యం ధత్తస్స హేన్ద్రియేణ వీర్యే-
ణోపప్రయాతి జయతి తగ్ం సంగ్రామం వి వా ఏష ఇన్ద్రియేణ
వీర్యేణర్ధ్యతే యస్సంగ్రామం జయత్యైన్ద్రాగ్నమేకాదశకపాలంని-

ర్వపేత్సంగ్రామం జిత్వేన్ద్రాగ్నీ ఏవ స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి
తావేవాస్మిన్నిన్ద్రియం వీర్యమ్ ॥ ౩ ॥ ధత్తో నేన్ద్రియేణ వీర్యేణ
వ్యృధ్యత ఏష వా ఏతస్మాదిన్ద్రియం వీర్యం క్రామతి య ఏతి జనతా-
మైన్ద్రాగ్నమేకాదశకపాలం నిర్వపేజ్జనతామేష్యన్నిన్ద్రాగ్నీ ఏవ స్వే-
న భాగధేయేనోప ధావతి తావేవాస్మిన్నిన్ద్రియం వీర్యం ధత్తస్స
హేన్ద్రియేణ వీర్యేణ జనతామేతి పౌష్ణం చరుమను నిర్వపేత్పూషా
వా ఇన్ద్రియస్య వీర్యస్యానుప్రదాతా పూషణమేవ ॥ ౪ ॥ స్వే-
న భాగధేయేనోప ధావతి స ఏవాస్మా ఇన్ద్రియం వీర్యమను ప్రయచ్ఛ-
తి క్షైత్రపత్యం చరుం నిర్వపేజ్జనతామాగత్యేయం వై క్షేత్రస్య
పతిరస్యామేవ ప్రతి తిష్ఠత్యైన్ద్రాగ్నమేకాదశకపాలముపరిష్టాన్నిర్వ-
పేదస్యామేవ ప్రతిష్ఠాయేన్ద్రియం వీర్యముపరిష్టాదాత్మన్ధత్తే ॥ ౫ ॥

ప్రజాకామ ఇన్ద్రాగ్నీ ఉపప్రయాత్యైన్ద్రాగ్నమేకాదశక-
పాలం నిర్వీర్యం పూషణమేవైకాన్న చత్వారిగ్ంశచ్చ ॥౧॥

అగ్నయే పథికృతే పురోడాశమష్టాకపాలం నిర్వపేద్యో దర్-
శపూర్ణమాసయాజీ సన్నమావాస్యాం వా పౌర్ణమాసీం వాతి
పాదయేత్పథో వా ఏషోఽధ్యపథేనైతి యో దర్శపూర్ణమాస-
యాజీ సన్నమావాస్యాం వా పౌర్ణమాసీం వాతిపాదయత్యగ్నిమే-
వ పథికృతగ్ం స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి స ఏవైనమపథాత్పన్థా-
మపి నయత్యనడ్వాన్దక్షిణా వహీ హ్యేష సమృద్ధ్యా అగ్నయే వ్రతపత-
యే ॥౬॥ పురోడాశమష్టాకపాలం నిర్వపేద్య ఆహితాగ్నిస్సన్న-

ప్రత్యమివ చరేదగ్నిమేవ ప్రతిపత్తిగ్గ్ం స్వేనభాగధేయేనోపధావతి
స ఏవైనం ప్రతిమాలమ్భయతి ప్రత్తో భవత్యగ్నయే రక్షోఘ్నే
పురోడాశమష్టాకపాలం నిర్వపేద్యగ్ం రక్షాగ్ంసి సచేరన్నగ్నిమేవ
రక్షోహణగ్గ్ం స్వేనభాగధేయేనోప ధావతి స ఏవాస్మాద్రక్షాగ్ం-
స్యపహన్తి నిశితాయాం నిర్వపేత్ ॥౭॥ నిశితాయాగ్ం హి రక్షా-
గ్ంసి ప్రేరతే సంప్రేర్ణాన్యేవైనాని హన్తి పరిశ్రితే యాజయేద్రక్ష-
సామనన్వవచారాయ రక్షోఘ్నీ యాజ్యానువాక్యే భవతో రక్షసాగ్ం
స్తృత్యా అగ్నయే రుద్రవతే పురోడాశమష్టాకపాలం నిర్వపేదభిచ-
రన్నేషా వా అస్య ఘోరా తనూర్యద్రుద్రస్తస్మా ఏవైనమా వృశ్చతి
తాజగార్తిమార్ఛత్యగ్నయే సురభిమతే పురోడాశమష్టాకపాలం
నిర్వపేద్యస్య గావో వా పురుషాః ॥౮॥ వా ప్రమీయేరన్యో
వా బిభీయాదేషా వా అస్య భేషజ్యా తనూర్యత్సురభిమతీ తయైవాస్మై
భేషజం కరోతి సురభిమతే భవతి పూతీగన్ధస్యాపహత్యా అగ్నయే క్షా-
మవతే పురోడాశమష్టాకపాలం నిర్వపేత్సంగ్రామే సంయత్తే భాగ-
ధేయేనైవైనగ్ం శమయిత్వా పరానభి నిర్దిశతి యమవరేషాం
విధ్యన్తి జీవతి స యం పరేషాం ప్రస మీయతే జయతి తగ్ం సంగ్రా-
మమ్ ॥౯॥ అభి వా ఏష ఏతానుచ్యతి యేషాం పూర్వాపరా అ-
న్వఞ్చః ప్రమీయన్తే పురుషాహుతిర్హ్యస్య ప్రియతమాఽగ్న-
యే క్షామవతే పురోడాశమష్టాకపాలం నిర్వపేద్భాగధేయేనైవైన
గ్ం శమయతి నైషాం పురాఽఽయుషోఽపరః ప్రమీయతేఽభి వా

ఏష ఏతస్యగృహానుచ్ఛతియస్యగృహాన్దహత్యగ్నయే క్షామవతే
పురోడాశమష్టాకపాలం నిర్వపేద్భాగధేయేనైవైనగ్ం శమయతి
నాస్యాపరంగృహాన్దహతి ॥ ౧౦ ॥

వ్రీతపతయేనిశితాయాం నిర్వపేత్పురుషాస్సంగ్రామంనచ-
త్వారిచ ॥ ౨ ॥

అగ్నయే కామాయపురోడాశమష్టాకపాలం నిర్వపేద్యంకా-
మో నోపనమేదగ్నిమేవ కామగ్ంస్వేన భాగధేయేనోపధావతిస-
ఏవైనం కామేన సమర్ధయత్యుపైనం కామోనమత్యగ్నయేయవిష్ఠా-
య పురోడాశమష్టాకపాలం నిర్వపేత్స్పర్ధమానః క్షేత్రేవాసజాతే-
షు వాఽగ్నిమేవ యవిష్ఠగ్ం స్వేనభాగధేయేనోప ధావతి తేనైవే-
న్ద్రియం వీర్యంభ్రాతృవ్యస్య ॥౧౧॥ యువతేవిష్ఠాప్తనాభ్రాతృవ్యేణజ-
యతేఽగ్నయే యవిష్ఠాయ పురోడాశమష్టాకపాలం నిర్వపేదభిచర్య-
మాణోఽగ్నిమేవయవిష్ఠగ్ం స్వేనభాగధేయేనోపధావతిసఏవాస్మా-
ద్రక్షాగ్ంసి యవయతినైనమభిచరన్స్తృణుతేఽగ్నయ ఆయుష్మతే
పురోడాశ మష్టాకపాలం నిర్వపేద్యఃకామయేత సర్వమాయురియా-
మిత్యగ్నిమేవాయుష్మన్తగ్ం స్వేనభాగధేయేనోపధావతి సఏవాస్మి
న్న॥ ఆయుర్దధాతిసర్వమాయురేత్యగ్నయేజాతవేదసేపురోడాశ-
మష్టాకపాలం నిర్వపేద్భూతికామోఽగ్నిమేవ జాతవేదసగ్ం స్వేన
భాగధేయేనోపధావతి స ఏవైనం భూతింగమయతి భవత్యేవాగ్న-
యే రుక్మతే పురోడాశమష్టాకపాలం నిర్వపేద్రుక్కామోఽగ్ని-

మైవరుక్మన్త్సగ్గ్ం స్వేనభాగధేయేనోపధావతి స ఏవాస్మిన్రుచం దధా-
తి రోచత ఏవాగ్నయే తేజస్వతే పురోడాశమ్ ॥౧౩॥ అష్టాకపాలం
నిర్వపేత్తేజస్కామోఽగ్నిమేవ తేజస్వన్తగ్ం స్వేనభాగధేయేనోప
ధావతి స ఏవాస్మిన్తేజో దధాతి తేజస్వ్యేవ భవత్యగ్నయే సాహన్త్యా-
య పురోడాశమష్టాకపాలం నిర్వపేత్సీక్షమాణోఽగ్నిమేవ సాహ-
న్త్యగ్గ్ం స్వేనభాగధేయేనోపధావతి తేనైవ సహతే యగ్ం సీక్షతే॥

భ్రాతృవ్యస్యాస్మిన్తేజస్వతే పురోడాశమష్టా త్రిగ్ంశచ్చ ॥౩॥

అగ్నయేఽన్నవతే పురోడాశమష్టాకపాలం నిర్వపేద్యః కామ-
యేతాన్నవాన్త్స్యామిత్యగ్నిమేవాన్నవన్తగ్ం స్వేనభాగధేయే-
నోపధావతి స ఏవైనమన్నవన్తం కరోత్యన్నవానేవ భవత్యగ్నయే-
ఽన్నాదాయ పురోడాశమష్టాకపాలం నిర్వపేద్యః కామయేతాన్నా-
దస్స్యామిత్యగ్నిమేవాన్నాదగ్గ్ం స్వేనభాగధేయేనోపధావతి స ఏ-
వైనమన్నాదం కరోత్యన్నాదః ॥౧౫॥ ఏవ భవత్యగ్నయేఽన్న-
పతయే పురోడాశమష్టాకపాలం నిర్వపేద్యః కామయేతాన్నపతిస్స్యా-
మిత్యగ్నిమేవాన్నపతిగ్గ్ం స్వేనభాగధేయేనోపధావతి స ఏవైనమ-
న్నపతిం కరోత్యన్నపతిరేవ భవత్యగ్నయే పవమానాయ పురోడాశ-
మష్టాకపాలం నిర్వపేదగ్నయే పావకాయాగ్నయే శుచయే జ్యోగామ-
యావీ యదగ్నయే పవమానాయ నిర్వపతి ప్రాణమేవాస్మిన్తేన
దధాతి యదగ్నయే ॥౧౬॥ పావకాయ వాచమేవాస్మిన్తేన దధాతి
యదగ్నయే శుచయ ఆయురేవాస్మిన్తేన దధాత్యుత యదీతాసుర్భవతి

జీవత్యై వై తామేవ నిర్వపేచ్చక్షుష్కామో యదగ్నయే పవమా-
నాయ నిర్వపతి ప్రాణమేవాస్మిన్తేన దధాతి యదగ్నయే పావకాయ
వాచమేవాస్మిన్తేన దధాతి యదగ్నయే శుచయే చక్షురేవాస్మిన్తేన
దధాతి ॥౧౭॥ ఉత యద్యన్ధో భవతి ప్రైవ పశ్యత్యగ్నయే పుత్ర-
వతే పురోడాశమష్టాకపాలం నిర్వపేదిన్ద్రాయ పుత్రిణే పురోడాశ-
మేకాదశకపాలం ప్రజాకామోఽగ్నిరేవాస్మై ప్రజాం ప్రజనయతి
వృద్ధామిన్ద్రః ప్రయచ్ఛత్యగ్నయే రసవతేఽజక్షీరే చరుం నిర్వపే-
ద్యః కామయేత రసవాన్థ్స్యామిత్యగ్నిమేవ రసవన్తగ్ం స్వేన భా-
గధేయేనోప ధావతి స ఏవైనగ్ం రసవన్తం కరోతి ॥౧౮॥ రసవా-
నేవ భవత్యజక్షీరే భవత్యాగ్నేయీ వా ఏషా యదజా సాక్షాదేవ
రసమవ రున్ధేఽగ్నయే వసుమతే పురోడాశమష్టాకపాలం నిర్వపే-
ద్యః కామయేత వసుమాన్థ్స్యామిత్యగ్నిమేవ వసుమన్తగ్ం స్వేన
భాగధేయేనోప ధావతి స ఏవైనం వసుమన్తం కరోతి వసుమానేవ
భవత్యగ్నయే వాజసృతే పురోడాశమష్టాకపాలం నిర్వపేథ్సం-
గ్రామే సంయత్తే వాజమ్ ॥౧౯॥ వా ఏష సిసీర్షతి యస్సంగ్రా-
మం జిగీషత్యగ్నిః ఖలు వై దేవానాం వాజసృదగ్నిమేవ వాజసృ-
తగ్ం స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి ధావతి వాజగ్ం హన్తి వృ-
త్రం జయతి తగ్ం సంగ్రామమథో అగ్నిరివ న ప్రతిధృషే భవత్యగ్నయే-
ఽగ్నివతే పురోడాశమష్టాకపాలం నిర్వపేద్యస్యాగ్నావగ్నిమభ్యు-
ద్ధరేయుర్నిర్దిష్టభాగో వా ఏతయోరన్యోఽనిర్దిష్టభాగోఽన్యస్తౌ

సమ్భవన్త్యాయజమానమ్ ॥౨౦॥ అభిసమ్భవత్తస్య ఈశ్వర ఆర్తి-
మార్తోర్యదగ్నయేఽగ్నివతే నిర్వపతి భాగధేయేనైవైనꣳ శమ-
యతి నార్తిమార్ఛతి యజమానోఽగ్నయే జ్యోతిష్మతే పురోడాశ-
మష్టాకపాలం నిర్వపేద్యస్యాగ్నిరుద్ధృతోఽహుతేఽగ్నిహోత్ర
ఉద్వాయేదపర ఆదీప్యానూద్ధృత్య ఇత్యాహుస్తత్తథా న కా-
ర్యం యద్భాగధేయమభిపూర్వ ఉద్ధ్రియతే కిమపరోఽభ్యుత్ ॥౨౧॥
హ్రియేతేతి తాన్యేవావక్షాణాని సంనిధాయ మన్థేదితః ప్రథమం జజ్ఞే
అగ్నిః స్వాద్యోనేరధి జాతవేదాః । స గాయత్రియా త్రిష్టుభా జగత్యా
దేవేభ్యో హవ్యం వహతు ప్రజానన్నితి ఛన్దోభిరేవైనꣳ స్వాద్యో-
నేః ప్రజనయత్యేష వావ సోఽగ్నిరిత్యాహుర్జ్యోతిస్త్వా అస్య
పరాపతితమితి యదగ్నయే జ్యోతిష్మతే నిర్వపతి యదేవాస్య జ్యో-
తిః పరాపతితం తదేవావరున్ధే ॥౨౨॥

కరోత్యన్నాదో దధాతి యదగ్నయే శుచయే చక్షురేవాస్మి-
న్నేన దధాతి కరోతి వాజం యజమానముదేవాస్య షట్చ ॥౪॥

వైశ్వానరం ద్వాదశకపాలం నిర్వపేద్వారుణం చరుం దధి-
క్రావ్ణ్ణే చరుమభిశస్యమానో యద్వైశ్వానరో ద్వాదశకపాలో భ-
వతి సంవత్సరో వా అగ్నిర్వైశ్వానరస్సంవత్సరేణైవైనꣳ స్వద-
యత్యపపాపం వర్ణꣳ హతే వారుణేనైవైనం వరుణపాశాన్ముఞ్చతి
దధిక్రావ్ణ్ణా పునాతి హిరణ్యం దక్షిణా పవిత్రం వై హిరణ్యం పు-
నాత్యేవైనమాద్యమస్యాన్నం భవత్యేతా మేవ నిర్వపేత్ప్రజా-

కామస్సంవథ్సరః ॥౨౩॥ వా ఏతస్యాశాన్తో యోనిం ప్రజాయై
పశూనాం నిర్దహతి యోఽలం ప్రజాయై సన్ప్రజాం న విన్దతే య-
ద్వైశ్వానరో ద్వాదశకపాలో భవతి సంవథ్సరో వా అగ్నిర్వైశ్వా-
నరస్సంవథ్సరమేవ భాగధేయేన శమయతి సోఽస్మై శాన్తస్స్వాద్యో-
నేః ప్రజాం ప్రజనయతి వారుణేనైవైనం వరుణపాశాన్ముఞ్చతి
దధిక్రావ్ణ్ణా పునాతి హిరణ్యం దక్షిణా పవిత్రం వై హిరణ్యం పు-
నాత్యేవైనమ్ ॥౨౪॥ విన్దతే ప్రజాం వైశ్వానరం ద్వాదశకపాలం
నిర్వపేత్పుత్రే జాతే యదష్టాకపాలో భవతి గాయత్రియైవైనం బ్రహ్మ-
వర్చసేన పునాతి యన్నవకపాలస్త్రివృతైవాస్మిన్తేజో దధాతి
యద్దశకపాలో విరాజైవాస్మిన్నన్నాద్యం దధాతి యదేకాదశకపాల
స్త్రిష్టుభైవాస్మిన్నిన్ద్రియం దధాతి యద్ద్వాదశకపాలో జగత్యైవా-
స్మిన్పశూన్దధాతి యస్మిఞ్జాత ఏతామిష్టిం నిర్వపతి పూతః ॥౨౫॥
ఏవ తేజస్వ్యన్నాద ఇన్ద్రియావీ పశుమాన్భవత్యవ వా ఏష సువర్గా-
ల్లోకాచ్ఛిద్యతే యో దర్శపూర్ణమాసయాజీ సన్నమావాస్యాం వా
పౌర్ణమాసీం వాఽతిపాదయతి సువర్గాయ హి లోకాయ దర్శ-
పూర్ణమాసావిజ్యేతే వైశ్వానరం ద్వాదశకపాలం నిర్వపేదమా-
వాస్యాం వా పౌర్ణమాసీం వాఽతిపాద్య సంవథ్సరో వా అగ్ని-
ర్వైశ్వానరస్సంవథ్సరమేవ ప్రీణాత్యథో సంవథ్సరమేవాస్మా ఉప
దధాతి సువర్గస్య లోకస్య సమష్ట్యై ॥౨౬॥ అథో దేవతా ఏవా-
న్వారభ్య సువర్గం లోకమేతి వీరహా వా ఏష దేవానాం యోఽగ్ని-

ముద్వాసయత్యేనవా ఏతస్య బ్రాహ్మణా ఋతాయవః పురాఽన్న-
మక్షన్నాగ్నేయమష్టాకపాలం నిర్వపేద్వైశ్వానరం ద్వాదశకపాల-
మగ్నిముద్వాసయిష్యన్ యదష్టాకపాలో భవత్యష్టాక్షరా గాయత్రీ
గాయత్రోఽగ్నిర్యావానేవాగ్నిస్తస్మా ఆతిథ్యం కరోత్యథో యథా
జనం యతేఽవసం కరోతి తాదృక్ ॥౧౭॥ ఏవ తద్ద్వాదశకపాలో
వైశ్వానరో భవతి ద్వాదశ మాసాస్సంవత్సరస్సంవత్సరః ఖలు వా
అగ్నేర్యోనిస్స్వామేవైనం యోనిం గమయత్యాద్యమస్యాన్నం భవతి
వైశ్వానరం ద్వాదశకపాలం నిర్వపేన్మారుతగ్ం సప్తకపాలం గ్రామ
కామ ఆహవనీయే వైశ్వానరమధిశ్రయతి గార్హపత్యే మారుతం
పాపవస్యసస్య విధృత్యై ద్వాదశకపాలో వైశ్వానరో భవతి ద్వా-
దశ మాసాస్సంవత్సరస్సంవత్సరేణైవాస్మై సజాతాగ్ంశ్చ్యావయతి
మారుతో భవతి ॥౧౮॥ మరుతో వై దేవానాం విశో దేవవిశే-
నైవాస్మై మనుష్యవిశమవరున్ధే సప్తకపాలో భవతి సప్తగణా వై మ-
రుతో గణశ ఏవాస్మై సజాతానవరున్ధేఽనూచ్యమాన ఆసాదయతి
విశమేవాస్మా అనువర్త్మానం కరోతి ॥౧౯॥

ప్రజాకామస్సంవత్సరః పునాత్యేవైనం పూతస్సమష్ట్యై
తాదృఙ్మారుతో భవత్యేకాన్నత్రిగ్ంశచ్చ ॥౫॥

ఆదిత్యం చరుం నిర్వపేత్సంగ్రామముపప్రయాస్యన్నియం
వా అదితిరస్యామేవ పూర్వే ప్రతితిష్ఠన్తి వైశ్వానరం ద్వాదశక-
పాలం నిర్వపేదాయతనం గత్వా సంవత్సరో వా అగ్నిర్వైశ్వా-

స్తరస్సంవత్సరః ఖలు వై దేవానామాయతనమేతస్మాద్వా ఆయ-
తనాద్దేవా అసురానజయన్ యద్వైశ్వానరం ద్వాదశకపాలం
నిర్వపతి దేవానామేవాయతనే యతతే జయతి తగ్ంసంగ్రామమే-
తస్మిన్వా ఏతౌ మృజాతే ॥౩౦॥ యో విద్విషాణయోరన్నమత్తి
వైశ్వానరం ద్వాదశకపాలం నిర్వపేద్విద్విషాణయోరన్నం జ-
గ్ధ్వా సంవత్సరో వా అగ్నిర్వైశ్వానరస్సంవత్సర స్వదితమేవా-
త్తి నాస్మిన్మృజాతే సంవత్సరాయ వా ఏతౌ సమమాతే యయోస్సమ-
మాతే తయోర్యః పూర్వోఽభిద్రుహ్యతి తం వరుణో గృహ్ణాతి
వైశ్వానరం ద్వాదశకపాలం నిర్వపేత్సమమానయోః పూర్వో-
ఽభిద్రుహ్య సంవత్సరో వా అగ్నిర్వైశ్వానరస్సంవత్సరమేవా-
ప్త్వా నిర్వరుణమ్ ॥౩౧॥ పరస్తాదభిద్రుహ్యతి నైనం వరుణో గృ-
హ్ణాత్యావ్యం వా ఏష ప్రతిగృహ్ణాతి యోఽవిం ప్రతిగృహ్ణాతి వై-
శ్వానరం ద్వాదశకపాలం నిర్వపేదవిం ప్రతిగృహ్య సంవత్సరో
వా అగ్నిర్వైశ్వానరస్సంవత్సరస్వదితామేవ ప్రతిగృహ్ణాతి నా-
వ్యం ప్రతిగృహ్ణాత్యాత్మనో వా ఏష మాత్రామాప్నోతి య ఉభ-
యాదత్ప్రతిగృహ్ణాత్యశ్వం వా పురుషం వా వైశ్వానరం ద్వాద-
శకపాలం నిర్వపేదుభయాదత్ ॥౩౨॥ ప్రతిగృహ్య సంవత్సరో
వా అగ్నిర్వైశ్వానరస్సంవత్సరస్వదితమేవ ప్రతిగృహ్ణాతి నాత్మ-
నో మాత్రామాప్నోతి వైశ్వానరం ద్వాదశకపాలం నిర్వపేత్సని-
మేష్యన్త్సంవత్సరో వా అగ్నిర్వైశ్వానరో యదా ఖలు వై సంవత్స-

రం జనతాయాం చరత్యథ సధనార్ఘో భవతి యద్వైశ్వానరం ద్వాద-
శకపాలం నిర్వపతి సంవత్సరసాతామేవ సనిమభిప్రచ్యవతే దాన-
కామా అస్మై ప్రజా భవన్తి యో వై సంవత్సరమ్ ॥౩౩॥ ప్రయు-
జ్య న విముఞ్చత్యప్రతిష్ఠానో వై స భవత్యేతమేవ వైశ్వానరం పున-
రాగత్య నిర్వపేద్యమేవ ప్రయుఙ్క్తే తం భాగధేయేన విముఞ్చతి ప్ర-
తిష్ఠిత్యై యయా రజ్జ్వోత్తమాం గామాజేత్తాం భ్రాతృవ్యాయ ప్ర-
హిణుయాన్నిర్ఋతిమేవాస్మై ప్రహిణోతి ॥౩౪॥

మృజాతే నిర్వరుణం వపేదుభయాద్దద్యో వై సంవత్సరగ్ం
షట్త్రిగ్ంశచ్చ ॥౬॥

ఐన్ద్రం చరుం నిర్వపేత్పశుకామ ఐన్ద్రా వై పశవ ఇన్ద్రమేవ
స్వేన భాగధేయేనోపధావతి స ఏవాస్మై పశూన్ప్రయచ్ఛతి పశు-
మానేవ భవతి చరుర్భవతి స్వాదేవాస్మై యోనేః పశూన్ప్రజనయ-
తీన్ద్రాయేన్ద్రియావతే పురోడాశమేకాదశకపాలం నిర్వపేత్పశు-
కామ ఇన్ద్రియం వై పశవ ఇన్ద్రమేవేన్ద్రియావన్తగ్ం స్వేన భాగ-
ధేయేనోపధావతి సః ॥౩౫॥ ఏవాస్మా ఇన్ద్రియం పశూన్ప్రయ-
చ్ఛతి పశుమానేవ భవతీన్ద్రాయ ఘర్మవతే పురోడాశమేకాదశక-
పాలం నిర్వపేద్బ్రహ్మవర్చసకామో బ్రహ్మవర్చసం వై ఘర్మ ఇన్ద్ర-
మేవ ఘర్మవన్తగ్ం స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి స ఏవాస్మిన్బ్ర-
హ్మవర్చసం దధాతి బ్రహ్మవర్చస్యేవ భవతీన్ద్రాయార్కవతే పురో-
డాశమేకాదశకపాలం నిర్వపేదన్నకామో ఽర్కో వై దేవానా-

మన్నమిన్ద్రమేవార్కవన్తగ్ం స్వేన భాగధేయేన ॥౩౬॥ ఉప
ధావతి స ఏవాస్మా అన్నం ప్రయచ్ఛత్యన్నాద ఏవ భవతీన్ద్రాయమ-
ర్మవతే పురోడాశమేకాదశకపాలం నిర్వపేదిన్ద్రాయేన్ద్రియావత
ఇన్ద్రాయార్కవతే భూతికామో యదిన్ద్రాయ మర్మవతే నిర్వపతి
శిర ఏవాస్య తేన కరోతి యదిన్ద్రాయేన్ద్రియావత ఆత్మానమేవాస్య
తేన కరోతి యదిన్ద్రాయార్కవతే భూత ఏవాన్నాద్యే ప్రతితిష్ఠతి భవ-
త్యేవేన్ద్రాయ ॥౩౭॥ అగ్ంహోముచే పురోడాశమేకాదశక-
పాలం నిర్వపేద్యః పాప్మనా గృహీతస్స్యాత్పాప్మా వా అగ్ంహ
ఇన్ద్రమేవాగ్ంహోముచగ్ం స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి స ఏ
వైనం పాప్మనోఽగ్ంహసో ముఞ్చతీన్ద్రాయ వైమృధాయ పురో-
డాశమేకాదశకపాలం నిర్వపేద్యం మృధోఽభి ప్రవేపేరన్రాష్ట్రా-
ణి వాఽభి సమియురిన్ద్రమేవ వైమృధగ్ం స్వేన భాగధేయేనోప
ధావతి స ఏవాస్మాన్మృధః ॥౩౮॥ అపహన్తీన్ద్రాయ త్రాత్రే పు-
రోడాశమేకాదశకపాలం నిర్వపేద్బద్ధో వా పరియత్తో వేన్ద్రమేవ
త్రాతారగ్ం స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి స ఏవైనం త్రాయత
ఇన్ద్రాయార్కాశ్వమేధవతే పురోడాశమేకాదశకపాలం నిర్వపే-
ద్యం మహాయజ్ఞో నోపనమేదేతే వై మహాయజ్ఞస్యాన్త్యే తనూ యద-
దర్కాశ్వమేధావిన్ద్రమేవార్కాశ్వమేధవన్తగ్ం స్వేన భాగధేయే-
నోప ధావతి స ఏవాస్మా అన్తతో మహాయజ్ఞం చ్యావయత్యుపైనం
మహాయజ్ఞో నమతి ॥౩౯॥

ఇన్ద్రియావన్తగ్ం స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి సోఽ-
ర్యావన్తగ్ంస్వేనభాగధేయేనై వేన్ద్రాయాస్మానస్పృధోఽస్మై నసప్తచ॥
ఇన్ద్రాయాన్వృజవే పురోడాశమేకాదశకపాలంనిర్వపేద్గ్రా-
మకామ ఇన్ద్రమేవాన్వృజుగ్ం స్వేనభాగధేయేనోప ధావతి స
ఏవాస్మైసజాతానను కాన్కరోతిగ్రామ్యేవభవతీన్ద్రాణ్యైచరుం నిర్వ
పేద్యస్యసేనాఽసగ్ంశితేవస్యాదిన్ద్రాణీవై సేనాయై దేవతేన్ద్రాణీ-
మేవస్వేనభాగధేయేనోప ధావతి సైవాస్యసేనాగ్ం సగ్ంశ్యతి
బల్బజానపి ॥౮౦॥ ఇధ్మేసంనహ్యేద్గార్యత్రా ధిష్కన్నాన్యమేహ-
త్తత్రో బల్బజా ఉదతిష్ఠన్గవామేవైనం న్యాయమపినీయగా వేదయతీ-
న్ద్రాయ మన్యుమతే మనస్వతే పురోడాశమేకాదశకపాలం నిర్వ-
పేత్సంగ్రామే సంయత్త ఇన్ద్రియేణ్వైమన్యునా మనసా సంగ్రామం
జయతీన్ద్రమేవమన్యుమన్తం మనస్వన్తగ్ం స్వేనభాగధేయేనోప
ధావతిసఏవాస్మిన్నిన్ద్రియం మన్యుం మనో దధాతి జయతితమ్॥
సంగ్రామమమైతామేవనిర్వపేద్యోహతమనాస్స్వయంపాప ఇవస్యా-
ద్యేతానిహివాఏతస్మాదపక్రాన్తాన్యథైషహతమనాస్స్వయంపాప ఇ-
న్ద్రమేవ మన్యుమన్తం మనస్వన్తగ్ం స్వేన భాగధేయేనోపధావతి
సఏవాస్మిన్నిన్ద్రియం మన్యుం మనోదధాతి నహతమనాస్స్వయం-
పాపో భవతీన్ద్రాయ దాత్రే పురోడాశమేకాదశకపాలం నిర్వపేద్యః
కామయేతదానకామామేప్రజాస్స్యుః ॥౮౧॥ ఇతీన్ద్రమేవ దా-
తారగ్ంస్వేనభాగధేయేనోపధావతి స ఏవాస్మైదానకామాఃప్ర-

జాగర్తి దానకామా అస్మై ప్రజా భవన్తీన్ద్రాయ ప్రదాత్రే పు-
రోడాశమేకాదశకపాలం నిర్వపేద్యస్మై ప్రత్తమివ సన్న ప్రదీయేతే-
న్ద్రమేవ ప్రదాతారగ్ం స్వేన భాగధేయేనోపధావతి స ఏవాస్మై ప్ర-
దాపయతీన్ద్రాయ సుత్రామ్ణే పురోడాశమేకాదశకపాలం నిర్వపే-
దపరుద్ధో వా ॥౪౩॥ అపరుధ్యమానో వేన్ద్రమేవ సుత్రామాణగ్ం
స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి స ఏవైనం త్రాయతేఽనపరుధ్యో భ-
వతీన్ద్రో వై సదృఙ్దేవతాభిరాసీత్స న వ్యావృతమగచ్ఛత్స ప్రజా-
పతిముపాధావత్తస్మా ఏతమైన్ద్రమేకాదశకపాలం నిరవపత్తేనైవా-
స్మిన్నిన్ద్రియమదధాచ్ఛక్వరీ యాజ్యానువాక్యే అకరోద్వజ్రో
వై శక్వరీ స ఏనం వజ్రో భూత్యా ఐన్ధ ॥౪౪॥ సోఽభవత్సోఽ-
బిభేద్భూతః ప్ర మా ధక్ష్యతీతి స ప్రజాపతిం పునరుపాధావత్స ప్రజా-
పతిశ్శక్వర్యా అధి రేవతీం నిరమిమీత శాన్త్యా అప్రదాహాయ యో-
ఽలగ్ం శ్రియై సన్థ్సదృఙ్ఖ్సమానైస్స్యాత్తస్మా ఏతమైన్ద్రమేకా-
దశకపాలం నిర్వపేదిన్ద్రమేవ స్వేనభాగధేయేనోప ధావతి స ఏవా-
స్మిన్నిన్ద్రియం దధాతి రేవతీ పురోనువాక్యా భవతి శాన్త్యా అప్ర-
దాహాయ శక్వరీ యాజ్యా వజ్రో వై శక్వరీ స ఏనం వజ్రో భూత్యా
ఇన్ధే భవత్యేవ ॥౪౫॥

అపితగ్ం స్యాదైన్ధ భవతి చతుర్దశ చ ॥౮॥

ఆగ్నావైష్ణవమేకాదశకపాలం నిర్వపేదభి చరన్థ్సరస్వ-
త్యాజ్యభాగా స్యాద్బార్హస్పత్యశ్చరుర్యదాగ్నావైష్ణవ ఏకా-

దశకపాలో భవత్యగ్నిస్సర్వా దేవతా విష్ణుర్యజ్ఞో దేవతాభిశ్చై-
వైనం యజ్ఞేనచాభిచరతి సరస్వత్యాజ్యభాగా భవతి వాగ్వై సరస్వ-
తీ వాచైవైన మభిచరతి బార్హస్పత్యశ్చరుర్భవతి బ్రహ్మవై దే-
వానాం బృహస్పతిర్బ్రహ్మణైవైన మభిచరతి ॥౪౬॥ ప్రతివై పర-
స్తాదభి చరన్త మభిచరన్తి ద్వే ద్వే పురోనువాక్యే కుర్యాదతి ప్రయు-
క్త్యా ఏతయైవ యజేతాభి చర్యమాణో దేవతాభిరేవ దేవతాః ప్ర-
తిచరతి యజ్ఞేన యజ్ఞం వాచా వాచం బ్రహ్మణా బ్రహ్మ స దేవతాశ్చై-
వ యజ్ఞం చ మధ్యతో వ్యవసర్పతి తస్య న కుతశ్చనోపావ్యాధో భ-
వతి నైన మభిచరన్థ్స్తృణుత ఆగ్నావైష్ణవ మేకాదశకపాలం నిర్వ-
పేద్యం యజ్ఞో న ॥౪౭॥ ఉపనమేదగ్నిస్సర్వా దేవతా విష్ణుర్యజ్ఞో-
ఽగ్నిం చైవ విష్ణుం చ స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి తావేవాస్మై య-
జ్ఞం ప్రయచ్ఛత ఉపైనం యజ్ఞో నమత్యాగ్నావైష్ణవం ఘృతే చ-
రుం నిర్వపేచ్చక్షుష్కామోఽగ్నేర్వై చక్షుషా మనుష్యా విపశ్య-
న్తి యజ్ఞస్య దేవా అగ్నిం చైవ విష్ణుం చ స్వేన భాగధేయేనోప ధా-
వతి తావేవ ॥౪౮॥ అస్మిన్చక్షుర్ధత్తశ్చక్షుష్మానేవ భవతి ధేన్వై వా
ఏతద్రేతో యదాజ్యమనడుహస్తణ్డులా మిథునాదేవాస్మై చక్షుః ప్ర
జనయతి ఘృతే భవతి తేజో వై ఘృతం తేజశ్చక్షుస్తేజసైవాస్మై
తేజశ్చక్షురవరున్ధ ఇన్ద్రియం వై వీర్యం వృఙ్క్తే భ్రాతృవ్యో య-
జమానోఽయజమానస్యాధ్వరకల్పాం ప్రతి నిర్వపేద్భ్రాతృవ్యే
యజమానే నాస్యేన్ద్రియమ్ ॥౪౯॥ వీర్యం వృఙ్క్తే పురా వాచః

పరివదితోర్నిర్వపైద్యావత్యేవ వాక్తామప్రోదితాం భారత్యవ్య-
స్యవృక్తైః తామస్యవాచంపరివదన్తీమన్యా వాచోఽనుప్రవదన్తి
తా ఇన్ద్రియం వీర్యం యజమానే దధత్యాగ్నావైష్ణవమష్టాకపాలం
నిర్వపేత్ప్రాతస్సవనస్యాకాలే సరస్వత్యాజ్యభాగాస్యాద్బార్హ-
స్పత్యశ్చరుర్యదష్టాకపాలో భవత్యష్టాక్షరా గాయత్రీ గాయత్రం
ప్రాతస్సవనం ప్రాతస్సవనమేవ తేనాప్నోతి ॥౫౦॥ ఆగ్నావైష్ణవ-
మేకాదశకపాలం నిర్వపేన్మాధ్యన్దినస్యసవనస్యాకాలే సరస్వత్యా-
జ్యభాగాస్యాద్బార్హస్పత్యశ్చరుర్యదేకాదశకపాలో భవత్యే-
కాదశాక్షరా త్రిష్టుప్త్రైష్టుభం మాధ్యన్దినగ్ం సవనం మాధ్యన్ది-
నమేవసవనం తేనాప్నోత్యాగ్నావైష్ణవం ద్వాదశకపాలం నిర్వ-
పేత్తృతీయసవనస్యాకాలే సరస్వత్యాజ్యభాగా స్యాద్బార్హస్ప-
త్యశ్చరుర్యద్ద్వాదశకపాలో భవతి ద్వాదశాక్షరా జగతీజాగతం
తృతీయసవనం తృతీయసవనమేవ తేనాప్నోతి దేవతాభిరేవ దేవ-
తాః ॥౫౧॥ ప్రతిచరతి యజ్ఞేనయజ్ఞం వాచా వాచం బ్రహ్మణా
బ్రహ్మకపాలైరేవ ఛన్దాగ్ంస్యాప్నోతి పురోడాశైస్సవనాని మై-
త్రావరుణమేకకపాలం నిర్వపేద్వశాయైకాలేయైవాసా భారత్య-
వ్యస్యవశాఽనూబన్ధ్యాసా ప్వైషైతస్యైకకపాలో భవతి న హి
కపాలైన పశుమర్హత్యాప్తుమ్ ॥౫౨॥

బ్రహ్మణైవైనమభి చరతి యజ్ఞోన తావైవాస్యేన్ద్రియమా-
ప్నోతి దేవతాస్సప్తత్రిగ్ంశచ్చ ॥౯॥

అసావాదిత్యో న వ్యరోచత తస్మై దేవాః ప్రాయశ్చిత్తి-
మైచ్ఛన్తస్మా ఏతగ్ం సోమారౌద్రం చరుం నిరవపన్తేనైవాస్మి-
న్రుచమదధుర్యో బ్రహ్మవర్చసకామస్స్యాత్తస్మా ఏతగ్ం సోమా-
రౌద్రం చరుం నిర్వపేత్సోమం చైవ రుద్రం చ స్వేన భాగధేయేనోప
ధావతి తావేవాస్మిన్బ్రహ్మవర్చసం ధత్తో బ్రహ్మవర్చస్యేవ భవతి
తిష్యాపూర్ణమాసే నిర్వపేద్రుద్రః ॥౫౩॥ వై తిష్యస్సోమః పూర్ణ-
మాసస్సాక్షాదేవ బ్రహ్మవర్చసమవ రున్ధే పరిశ్రితే యాజయతి
బ్రహ్మవర్చసస్య పరిగృహీత్యై శ్వేతాయై శ్వేతవత్సాయై దుగ్ధం
మథితమాజ్యం భవత్యాజ్యం ప్రోక్షణమాజ్యేన మార్జయన్తే
యావదేవ బ్రహ్మవర్చసం తత్సర్వం కరోత్యతి బ్రహ్మవర్చసం క్రియత
ఇత్యాహురీశ్వరో దుశ్చర్మా భవితోరితి మానవీ ఋచౌ ధాయ్యే
కుర్యాద్యద్వై కిఞ్చ మనురవదత్తద్భేషజమ్ ॥౫౪॥ భేషజమేవా-
స్మై కరోతి యది బిభీయాద్దుశ్చర్మా భవిష్యామీతి సోమాపౌష్ణం చరుం
నిర్వపేత్సౌమ్యో వై దేవతయా పురుషః పౌష్ణాః పశవస్స్వయైవా-
స్మై దేవతయా పశుభిస్త్వచం కరోతి న దుశ్చర్మా భవతి సోమారౌద్రం
చరుం నిర్వపేత్ప్రజాకామః సోమో వై రేతోధా అగ్నిః ప్రజానాం
ప్రజనయితా సోమ ఏవాస్మై రేతో దధాత్యగ్నిః ప్రజాం ప్రజనయతి
విన్దతే ॥౫౫॥ ప్రజాగ్ం సోమారౌద్రం చరుం నిర్వపేదభి చర-
న్థ్సౌమ్యో వై దేవతయా పురుష ఏష రుద్రో యదగ్నిస్స్వాయా
ఏవైనం దేవతాయై నిష్క్రీయ రుద్రాయాపి దధాతి తాజగార్తి-

మార్ఛతి సోమారౌద్రం చరుం నిర్వపేజ్జ్యోగామయావీ సోమంవా
ఏతస్య రసోగచ్ఛత్యగ్నిగ్ం శరీరం యస్య జ్యోగామయతి సోమా-
దేవాస్య రసం నిష్క్రీణాత్యగ్నేశ్శరీరముత యది ॥౫౬॥ ఇతాసు-
ర్భవతి జీవత్యేవ సోమారుద్రయోర్వా ఏతం గ్రసితగ్ం హోతా
నిష్ఖిదతి స ఈశ్వర ఆర్తిమార్తోరనడ్వాన్ హోతా దేయో
వహ్నిర్వా అనడ్వాన్ వహ్నిర్ హోతా వహ్నినైవ వహ్నిమా-
త్మనగ్ం స్పృణోతి సోమారౌద్రం చరుం నిర్వపేద్యః కామయే
త స్వేఽస్మా ఆయతనే భ్రాతృవ్యం జనయేయమితి వేదిం పరిగృహ్యార్ధ-
ముద్ధన్యాదర్ధం నార్ధం బర్హిషస్తృణీయాదర్ధం నార్ధమిధ్మస్యా-
భ్యాదధ్యాదర్ధం న స్వ ఏవాస్మా ఆయతనే. భ్రాతృవ్యం జన-
యతి ॥౫౭॥

రుద్రోభేషజం విన్దతే యదిస్తృణీయాదర్ధం ద్వాదశచ ॥౧౦॥

ఐన్ద్రమేకాదశకపాలం నిర్వపేన్మారుతగ్ం సప్తకపాలం గ్రా
మకామ ఇన్ద్రం చైవ మరుతశ్చ స్వేనభాగధేయేనోపధావతి త ఏవా-
స్మై సజాతాన్ప్రయచ్ఛన్తి గ్రామ్యేవ భవత్యాహవనీయ ఐన్ద్రమధి
శ్రయతి గార్హపత్యే మారుతం పాపవస్యసస్య విధృత్యై సప్తక-
పాలో మారుతో భవతి సప్తగణా వై మరుతో గణశ ఏవాస్మై సజా-
తానవ రున్ధేఽనూచ్యమాన ఆసాదయతి విశమేవ ॥౫౮॥ అస్మా
అనువర్త్మానం కరోత్యేతామేవ నిర్వపేద్యః కామయేత క్షత్రా-
యచ విశేచ సమదం దధ్యామిత్యైన్ద్రస్యావద్యన్బ్రూయాది-

న్ద్రాయానుబ్రూహీత్యాశ్రావ్య బ్రూయాన్మరుతో యజేతి మా-
రుతస్యావద్య బ్రూయాన్మరుద్భ్యో౽నుబ్రూహీత్యాశ్రావ్య
బ్రూయాదిన్ద్రం యజేతి స్వ ఏవైభ్యో భాగధేయే సమదం దధాతి
వితృగ్ంహాణాస్తిష్ఠన్త్యేతామేవ ॥౫౯॥ నిర్వపేద్యః కామయేత
కల్పేరన్నితి యథాదేవతమవదాయ యథాదేవతం యజేద్భాగధే-
యేనైవైనాన్ యథాయథం కల్పయతి కల్పన్త ఏవైన్ద్రమేకాదశ-
కపాలం నిర్వపేద్వైశ్వదేవం ద్వాదశకపాలం గ్రామకామ ఇన్ద్రం
చైవ విశ్వాగ్ంశ్చ దేవాన్త్స్వేన భాగధేయేనోపధావతి త ఏవాస్మై
సజాతాన్ప్రయచ్ఛన్తి గ్రామ్యేవ భవత్యైన్ద్రస్యావదాయ వైశ్వ-
దేవస్యావద్యేదథైన్ద్రస్య ॥౬౦॥ ఉపరిష్టాదిన్ద్రియేణైవాస్మా ఉ-
భయతః సజాతాన్పరి గృహ్ణాత్యుపాధాయ్యపూర్వ్యం వాసో దక్షి-
ణా సజాతానాముపహిత్యై పృశ్నియై దుగ్ధే ప్రైయఙ్గవం చరుం-
నిర్వపేన్మరుద్భ్యో గ్రామకామః పృశ్నియై వై పయసో మరుతో జా-
తాః పృశ్నియై ప్రియఙ్గవో మారుతాః ఖలు వై దేవతయా సజా-
తా మరుత ఏవ స్వేన భాగధేయేనోపధావతి త ఏవాస్మై సజాతా-
న్ప్రయచ్ఛన్తి గ్రామ్యేవ భవతి ప్రియవతీ యాజ్యానువాక్యే ॥౬౧॥
భవతః ప్రియమేవైనగ్ం సమానానాం కరోతి ద్విపదా పురోనువాక్యా
భవతి ద్విపద ఏవావరున్ధే చతుష్పదా యాజ్యా చతుష్పద ఏవ ప-
శూనవరున్ధే దేవాసురాః సంయత్తా ఆసన్తే దేవా మిథో విప్రియా ఆ-
సన్తే౽న్యో౽న్యస్మై జ్యైష్ఠ్యాయాతిష్ఠమానాశ్చతుర్ధా వ్యక్రామ-

న్నగ్నిర్వసుభిస్సోమోరుద్రైరిన్ద్రో మరుద్భిర్వరుణ ఆదిత్యైస్స ఇన్ద్రిగ ప్రజాపతి ముపాధావత్తమ్ ॥౬౨॥ ఏతయా సంజ్ఞాన్యా-ఽయాజయద్దగ్నయె వసుమతే పురోడాశమష్టాకపాలం నిరవప-త్సోమాయరుద్రవతే చరుమిన్ద్రాయ మరుత్వతే పురోడాశమేకా-దశకపాలం వరుణాయాదిత్యవతే చరుం తతోవా ఇన్ద్రిందేవాజ్యై-ష్ఠ్యాయాభిసమజానత యస్సమానైర్మిథోవి ప్రియస్స్యాత్తమేత-యా సంజ్ఞాన్యా యాజయేదగ్నయె వసుమతే పురోడాశమష్టాకపా-లం నిర్వపెత్సోమాయ రుద్రవతే చరుమిన్ద్రాయ మరుత్వతే పు-రోడాశమెకాదశకపాలం వరుణాయాదిత్యవతె చరుమిన్ద్రమెవైనం భూతం జ్యైష్ఠ్యాయ సమానా అభిసంజానతె వసిష్ఠస్సమానానాం భవతి ॥౬౩॥

విశమెవ తిష్ఠన్త్యతామెవాహైన్ద్రస్య యాజ్యానువాక్యే తం వరుణాయ చతుర్దశ చ ॥౧౧॥

హిరణ్యగర్భ ఆపోహయత్ప్రజాపతె। సవేదపుత్రిగ పితరగ్ం సమాతరగ్ం సస్సూనుర్భువథ్స భువత్పునర్మఘః। సద్యామౌర్ణో-దన్తరిక్షగ్ం సనువస్సవిశ్వాభువో అభవథ్స అభవత్। ఉదుత్యం చిత్రమ్ । సప్రత్నవన్నవీయసాఽగ్నే ద్యుమ్నెనసంయతా। బృహ-త్తతన్థభానునా। నికావ్యా వెధసశ్శశ్వతస్కర్ హస్తెదధానః ॥౬౪॥ నర్యాపురూణి। అగ్నిర్భువద్రయిపతీరయీణాగ్ం సత్రాచక్రాణ-

ణో అమృతానివిశ్వా। హిరణ్యపాణిమూతయే సవితారముపహ్వ-
యే। సచేత్తాదేవతాపదమ్। వామమద్య సవితర్వామముశ్వోదివే-
దివే వామమస్మభ్యగ్ంసావీః। వామస్యహి క్షయస్య దేవభూరేర-
యాధియా వామభాజస్స్యామ। బడిత్థాపర్వతానాం ఖిద్రం బి-
భర్షి పృథివి। ప్రయాభూమిప్రవత్వతి మహ్నాజినోషి ॥౬౫॥
మహిని। స్తోమాసస్త్వావిచారిణి ప్రతిష్టోభన్త్యక్తుభిః। ప్రయావా-
జం న హేషన్తం పెరుమస్యస్యర్జుని। ఋదూదరేణ సఖ్యా స చేయ
యోమా నరిష్యేద్ధర్యశ్వపీతః। అయంయస్సోమోన్యధాయ్యస్మేత-
స్మాఇన్ద్రం ప్రతిరమేమ్యచ్ఛ। ఆపాన్తమన్యుస్తృపలప్రభర్మా
ధునిశ్శిమీవాఞ్ఛరుమాగ్ంఋజీషీ। సోమో విశ్వాన్యతసావనాని
నార్వాగిన్ద్రం ప్రతిమానానిదేభుః। ప్ర ॥౬౬॥ సువానస్సోమ
ఋత్వియుశ్చికేతేన్ద్రాయ బ్రహ్మజమదగ్నిరర్చన్। వృషా య-
న్తాఽసిశవసస్తురస్యాన్తర్యచ్ఛ గృణతే ధర్త్రిందృగ్ంహ। సబాధ-
స్తే మదంచ శుష్మయంచ బ్రహ్మానరో బ్రహ్మకృతస్సపర్యన్। అ-
ర్కోవాయత్తురతేసోమచక్షాస్తదిన్ద్రో దధతే పృథ్వుత్తుర్యామ్।
వషట్తే విష్ణవాస ఆ కృణోమి తన్మే జుషస్వ శిపివిష్టహవ్యమ్ ॥౬౭॥
వర్ధన్తుత్వా సుష్టుతయోగిరోమే యూయంపాతస్వస్తిభిస్సదానః।
ప్రతత్తే అద్యశిపివిష్టనామార్యశ్శగ్ంసామి వయునాని విద్వాన్।
తంత్వా గృణామి తవసమతవ్యాన్క్షయన్తమస్య రజసఃపరాకే।

కమిత్తే విష్ణో పరిచక్ష్యం భూత్ప్రయద్వవక్షే శిపివిష్టో అస్మి। మావ-
ర్పో అస్మదప గూహ ఏతద్యదన్యరూపస్సమిథే బభూథ ॥ ౬౮ ॥
అగ్నే దా దాశుషే రయిం వీరవన్తం పరీణసమ్। శిశీహి నస్సూనుమ-
తః। దా నో అగ్నే శతినో దాస్సహస్రిణో దురో న వాజగ్గ్ం శ్రుత్యా
అపావృధి। ప్రాచీ ద్యావాపృథివీ బ్రహ్మణా కృధి సువర్ణ శుక్రము-
షసో విదిద్యుతః। అగ్నిర్దా ద్రవిణం వీరపేశా అగ్నిరృషిం య-
స్సహస్రా సనోతి। అగ్నిర్దివి హవ్యమాతతానాగ్నేర్ధామాని
విభృతా పురుత్రా। మా ॥ ౬౯ ॥ నో మర్ధీరాతూభర। ఘృ-
తం న పూతం తనూరరేపాశ్శుచిహిరణ్యమ్। తత్తే రుక్మో న రోచత
స్వధావః। ఉభే సుశ్చన్ద్ర సర్పిషో దర్వీ శ్రీణీష ఆసని। ఉతో న ఉ-
త్పుపూర్యా ఉక్థేషు శవసస్పత ఇషగ్గ్ం స్తోతృభ్య ఆభర। వాయో
శతగ్గ్ం హరీణాం యువస్వ పోష్యాణామ్। ఉత వా తే సహస్రిణో ర-
థ ఆయాతు పాజసా। ప్రయాభిః ॥ ౭౦ ॥ యాసి దాశ్వాగ్ంసమ-
చ్ఛా నియుద్భిర్వాయవిష్టయే దురోణే। ని నో రయిగ్ం సుభోజసం
యువేహ నివీరవద్గవ్యమశ్వియంచ రాధః। రేవతీర్నస్సధమాద ఇన్ద్రే
సన్తు తువివాజాః। క్షుమన్తో యాభిర్మదేమ। రేవాగ్ం ఇద్రే-
వతస్స్తోతా స్యాత్త్వావతో మఘోనః। ప్రేదు హరివశ్శ్రుతస్య ॥ ౭౧ ॥

దధానో జినోషి దేభుః ప్రహవ్యం బభూథ మాయాభిశ్చత్వా-
రిగ్ంశచ్చ ॥ ౧౨ ॥

ప్రజాపతిస్తాస్సృష్ట్వాఽగ్నయే పథికృతేఽగ్నయే కామా-
యాగ్నయేఽన్నవతే వైశ్వానరమాదిత్యం చరుమైన్ద్రం చరుమిన్ద్రా-
యాన్వృజవ ఆగ్నావైష్ణవమసౌసోమారౌద్రమైన్ద్రమేకాదశకపాల-
గ్ంహిరణ్యగర్భో ద్వాదశ ॥ ౧౨ ॥

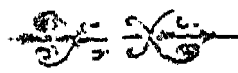
ప్రజాపతిరగ్నయే కామాయాభిసమ్భవతో యోవిద్విషాణ-
యోరిద్ధ్మే సంనహ్యేదాగ్నావైష్ణవము పరిస్త్రాద్యాసిదాశ్వాగ్ంష-
మేకసప్తతిః ॥ ౭౧ ॥

ప్రజాపతిః ప్రైదు హారివశ్మ్రితస్య.

హరిః ఓమ్. శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు.

తత్సత్ బ్రహ్మార్పణమస్తు.

ఇతి ద్వితీయకాణ్డే ద్వితీయః ప్రశ్నః

అథ ద్వితీయకాణ్డే తృతీయః ప్రశ్నః

హరిః ఓమ్

ఆదిత్యేభ్యో భువద్వద్భ్యశ్చరుం నిర్వపేద్భూతికామ ఆదిత్యా
వా ఏతం భూత్యై ప్రతినుదన్తే యోఽలం భూత్యై సన్భూతిం
న ప్రాప్నోత్యాదిత్యానేవ భువద్వతః స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి త
ఏవైనం భూతిం గమయన్తి భవత్యేవాదిత్యేభ్యో ధారయద్వద్భ్య-
శ్చరుం నిర్వపేదపరుద్ధో వాఽపరుధ్యమానో వాఽఽదిత్యా వా
అపరోద్ధార ఆదిత్యా అవగమయితార ఆదిత్యానేవ ధారయద్వతః
స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి త ఏవైనం విశి దాధ్రత్యనపరుధ్యో భ-
వత్యదితేఽను మన్యస్వేత్యపరుధ్యమానోఽస్య పదమాదదీతేయం
వా అదితిరియమేవాస్మై రాజ్యమను మన్యతే సత్యాఽఽశీరిత్యా-
హ సత్యామేవాశిషం కురుత ఇహ మన ఇత్యాహ ప్రజా ఏవాస్మై స
మనసః కరోత్యుప ప్రేత మరుతః ॥ ౧ ॥ సుదానవ ఏనా విశ్పతినాఽభ్యము-
గ్ం రాజానమిత్యాహ మారుతీ వై విడ్జ్యేష్ఠో విశ్పతిర్విశైవైనగ్ం రా
ష్ట్రేణ సమర్ధయతి యః పరస్తాద్గ్రామ్యవాదీ స్యాత్తస్య గృహాద్వ్రీహీ
నాహరేచ్ఛుక్లాగ్ంశ్చ కృష్ణాగ్ంశ్చ వి చినుయాద్యే శుక్లాః స్యుస్తమా
దిత్యం చరుం నిర్వపేదాదిత్యా వై దేవతయా విడ్విశమేవావ గచ్ఛతి ॥ ౨ ॥
అవగతాఽస్య విడనవగతగ్ం రాష్ట్రమిత్యాహుర్యే కృష్ణాః స్యుస్త-

స్తం వారుణం చరుం నిర్వపేద్వారుణం వై రాష్ట్రముభే ఏవ విశం చ
రాష్ట్రం చావ గచ్ఛతి యది నావగచ్ఛేదిమమహమాదిత్యేభ్యో భాగం
నిర్వపామ్యాఽముష్మాదముష్యై విశోఽవగన్తోరితి నిర్వపేదాదిత్యా
ఏవైనం భాగధేయం ప్రేప్సన్తో విశమవ ॥ ౪ ॥ గమయన్తి యది
నావగచ్ఛేదాశ్వత్థాన్మయూఖాన్త్సప్త మధ్యమేషాయాముపహన్యా-
దిదమహమాదిత్యాన్బధ్నామ్యాఽముష్మాదముష్యై విశోఽవగన్తోరి
త్యాదిత్యా ఏవైనం బద్ధవీరా విశమవ గమయన్తి యది నావగచ్ఛేదేత-
మేవాదిత్యం చరుం నిర్వపేదిధ్మేఽపి మయూఖాన్త్సం నహ్యేదనప-
రుద్ధ్యమేవావ గచ్ఛత్యాశ్వత్థా భవన్తి మరుతాం వా ఏతదోజో
యదశ్వత్థ ఓజసైవ విశమవ గచ్ఛతి సప్త భవన్తి సప్తగణా వై మ-
రుతో గణశ ఏవ విశమవ గచ్ఛతి ॥ ౫ ॥

ధారయన్తో మరుతో గచ్ఛతి విశమస్మై ఽష్టాదశ చ ॥ ౧ ॥

దేవా వై మృత్యోరబిభయుస్తే ప్రజాపతిముపాధావన్తేభ్య
ఏతాం ప్రాజాపత్యాగ్ం శతకృష్ణలాం నిరవపత్తయైవేష్వమృతమ-
దధాద్యో మృత్యోర్బిభీయాత్తస్మా ఏతాం ప్రాజాపత్యాగ్ం శతకృ-
ష్ణలాం నిర్వపేత్ప్రజాపతిమేవ స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి స
ఏవాస్మిన్నాయుర్దధాతి సర్వమాయురేతి శతకృష్ణలా భవతి శతా-
యుః పురుషశ్శతేన్ద్రియ ఆయుష్యేవేన్ద్రియే ॥ ౬ ॥ ప్రతి తిష్ఠతి
ఘృతే భవత్యాయుర్వై ఘృతమమృతగ్ం హిరణ్యమాయుశ్చై-
వాస్మా అమృతం చ సమీచీ దధాతి చత్వారి చత్వారి కృష్ణలాన్యవ

ద్యతి చతురవత్తగ్ం స్యాత్పత్న్యా ఏకధా బ్రహ్మణ ఉప హరత్యేకధైవ
యజమాన ఆయుర్దధాత్యసావాదిత్యో న వ్యరోచత తస్మై దేవాః
ప్రాయశ్చిత్తిమైచ్ఛన్తస్మా ఏతగ్ం సౌర్యం చరుం నిరవపన్తేనైవాస్మి-
న్ ॥ ౭ ॥ రుచమదధుర్యో బ్రహ్మవర్చసకామః స్యాత్తస్మా ఏతగ్ం
సౌర్యం చరుం నిర్వపేదముమేవాదిత్యగ్ం స్వేన భాగధేయేనోప
ధావతి స ఏవాస్మిన్బ్రహ్మవర్చసం దధాతి బ్రహ్మవర్చస్యేవ భవ-
త్యుభయతో రుక్మౌ భవత ఉభయత ఏవాస్మిన్రుచం దధాతి ప్ర-
యాజే ప్రయాజే కృష్ణలం జుహోతి దిగ్భ్య ఏవాస్మై బ్రహ్మవర్చ-
సమవ రున్ధ ఆగ్నేయమష్టాకపాలం నిర్వపేత్సావిత్రం ద్వాదశకపాలం
భూమ్యై ॥ ౮ ॥ చరుం యః కామయేత హిరణ్యం విన్దేయ హిర-
ణ్యం మోప నమేదితి యదాగ్నేయో భవత్యాగ్నేయం వై హి-
రణ్యం యస్యైవ హిరణ్యం తేనైవైనద్విన్దతే సావిత్రో భవతి స-
వితృప్రసూత ఏవైనద్విన్దతే భూమ్యై చరుర్భవత్యస్యామేవైన-
ద్విన్దత ఉపైనగ్ం హిరణ్యం నమతి వి వా ఏష ఇన్ద్రియేణ వీర్యే-
ణర్ధ్యతే యో హిరణ్యం విన్దత ఏతామ్ ॥ ౯ ॥ ఏవ నిర్వపేద్ధిరణ్యం
విత్వా నేన్ద్రియేణ వీర్యేణ వ్యృధ్యత ఏతామేవ నిర్వపేద్యస్య
హిరణ్యం నశ్యేద్యదాగ్నేయో భవత్యాగ్నేయం వై హిరణ్యం
యస్యైవ హిరణ్యం తేనైవైనద్విన్దతి సావిత్రో భవతి సవితృ-
ప్రసూత ఏవైనద్విన్దతి భూమ్యై చరుర్భవత్యస్యాం వా ఏతన్న-
శ్యతి యన్నశ్యత్యస్యామేవైనద్విన్దతీన్ద్రః ॥ ౧౦ ॥ త్వష్టుస్సోమమ-

భీషహాఽపిబత్స విష్వఙ్వ్యార్ఛత్స ఇన్ద్రియేణ సోమపీథేన వ్యా-
ర్ధ్యత స యదూర్ధ్వముదవమీత్తే శ్యామాకా అభవన్థ్స ప్రజాపతి-
ముపాధావత్తస్మా ఏతగ్ం సోమేన్ద్రగ్ం శ్యామాకం చరుం నిరవపత్తే-
నైవాస్మిన్నిన్ద్రియగ్ం సోమపీథమదధాద్వి వా ఏష ఇన్ద్రియేణ
సోమపీథేనర్ధ్యతే యస్సోమం వమితి యస్సోమవామీ స్యాత్తస్మా॥
ఏతగ్ం సోమేన్ద్రగ్ం శ్యామాకం చరుం నిర్వపేథ్సోమం చైవేన్ద్రం చ
స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి తావేవాస్మిన్నిన్ద్రియగ్ం సోమపీథం
ధత్తో నేన్ద్రియేణ సోమపీథేన వ్యృధ్యతే యథ్సౌమ్యో భవతి సో-
మపీథమేవావ రున్ధే యదైన్ద్రో భవతీన్ద్రియం వై సోమపీథ ఇన్ద్రియ-
మేవ సోమపీథమవ రున్ధే శ్యామాకో భవత్యేష వావ స సోమః॥౧౨॥
సాక్షాదేవ సోమపీథమవ రున్ధేఽగ్నయే దాత్రే పురోడాశమష్టాక-
పాలం నిర్వపేదిన్ద్రాయ ప్రదాత్రే పురోడాశమేకాదశకపాలం పశు-
కామోఽగ్నిరేవాస్మై పశూన్ప్రజనయతి వృద్ధానిన్ద్రః ప్రయ-
చ్ఛతి దధి మధు ఘృతమాపో ధానా భవన్త్యేతద్వై పశూనాగ్ం
రూపగ్ం రూపేణైవ పశూనవ రున్ధే పఞ్చగృహీతం భవతి పాఙ్క్తా
హి పశవో బహురూపం భవతి బహురూపా హి పశవః ॥౧౩॥
సమృద్ధ్యై ప్రాజాపత్యం భవతి ప్రాజాపత్యా వై పశవః ప్రజాపతిరే-
వాస్మై పశూన్ప్రజనయత్యాత్మా వై పురుషస్య మధు యన్మధ్వ-
గ్నౌ జుహోత్యాత్మానమేవ తద్యజమానోఽగ్నౌ ప్రదధాతి ప-

పాఙ్క్త్యౌ యాజ్యానువాక్యే భవతః పాఙ్క్తః పురుషః పాఙ్క్తాః
పశవ ఆత్మానమేవ మృత్యోర్నిష్క్రీయ పశూనవ రున్ధే ॥ ౧౪ ॥

ఇన్ద్రియేఽస్మిన్ భమ్యా ఏతామిన్ద్రస్సౌశ్రేతస్మిన్ సోమో
బహుస్తోపా హి పశవ ఏకచత్వారిగ్ంశచ్చ ॥ ౨ ॥

దేవా వై సత్రమాసత ఋద్ధిపరిమితం యశస్కామాస్తేషాగ్ం
సోమగ్ం రాజానం యశ ఆర్చ్ఛత్స గిరిముదైత్తమగ్నిరనూదైత్తావ-
గ్నీషోమౌ సమభవతాం తావిన్ద్రో యజ్ఞవిభ్రష్టోఽను పరైత్తావబ్ర-
వీద్యాజయతం మేతి తస్మా ఏతామిష్టిం నిరవపతామాగ్నేయమష్టాక-
పాలమైన్ద్రమేకాదశకపాలగ్ం సౌమ్యం చరుం తయైవాస్మిన్తేజః ॥ ౧౫ ॥
ఇన్ద్రియం బ్రహ్మవర్చసమధత్తాం యో యజ్ఞవిభ్రష్టస్స్యాత్తస్మా ఏ-
తామిష్టిం నిర్వపేదాగ్నేయమష్టాకపాలమైన్ద్రమేకాదశకపాలగ్ం
సౌమ్యం చరుం యదాగ్నేయో భవతి తేజ ఏవాస్మిన్తేన దధాతి
యదైన్ద్రో భవతీన్ద్రియమేవాస్మిన్తేన దధాతి యత్సౌమ్యో బ్ర-
హ్మవర్చసం తేనాగ్నేయస్య చ సౌమ్యస్య చైన్ద్రే సమాశ్లేషయేత్తే-
జశ్చైవాస్మిన్బ్రహ్మవర్చసం చ సమీచీ ॥ ౧౬ ॥ దధాత్యగ్నీ-
షోమీయమేకాదశకపాలం నిర్వపేద్యం కామో నోపనమేదాగ్నే-
యో వై బ్రాహ్మణస్సోమం పిబతి స్వామేవ దేవతాగ్ం స్వేన
భాగధేయేనోప ధావతి సైవైనం కామేన సమర్ధయత్యుపైనం కామో
నమత్యగ్నీషోమీయమష్టాకపాలం నిర్వపేద్బ్రహ్మవర్చసకామోఽగ్నీ-
షోమావేవ స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి తావేవాస్మిన్బ్రహ్మవర్చసం

షత్తో బ్రహ్మవర్చస్యేవ॥౧౭॥ భవతి యదష్టాకపాలస్తేనాగ్నేయో య-
చ్ఛ్యామాకస్తేన సౌమ్యస్సమృద్ధ్యై సోమాయ వాజినే శ్యామాకం
చరుం నిర్వపేద్యః క్లైబ్యాద్బిభీయాద్రేతో హి వా ఏతస్మాద్వాజినమ-
పక్రామత్యథైష క్లైబ్యాద్బిభాయ సోమమేవ వాజినగ్ం స్వేన భాగ-
ధేయేనోప ధావతి స ఏవాస్మిన్రేతో వాజినం దధాతి న క్లీబో భ-
వతి బ్రాహ్మణస్పత్యమేకాదశకపాలం నిర్వపేద్గ్రామకామః ॥ ౧౮ ॥
బ్రహ్మణస్పతిమేవ స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి స ఏవాస్మై సజా-
తాన్ప్ర యచ్ఛతి గ్రామ్యేవ భవతి గణవతీ యాజ్యానువాక్యే భవ-
తస్సజాతైరేవైనం గణవన్తం కరోత్యేతామేవ నిర్వపేద్యః కామ-
యేత బ్రహ్మన్విశం వినాశయేయమితి మారుతీ యాజ్యానువాక్యే
కుర్యాద్బ్రహ్మన్నేవ విశం వినాశయతి ॥ ౧౯ ॥

తేజస్సమీచీ బ్రహ్మవర్చస్యేవ గ్రామకామస్త్రిచత్వా-
రిగ్ంశచ్చ ॥ ౩ ॥

అర్యమ్ణే చరుం నిర్వపేత్సువర్గకామోఽసౌ వా ఆదిత్యో-
ఽర్యమార్యమణమేవ స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి స ఏవైన-
గ్ం సువర్గం లోకం గమయత్యర్యమ్ణే చరుం నిర్వపేద్యః కామ-
యేత దానకామా మే ప్రజాస్స్యురిత్యసౌ వా ఆదిత్యోఽర్యమా
యః ఖలు వై దదాతి సోఽర్యమార్యమణమేవ స్వేన భాగధే-
యేనోప ధావతి స ఏవ ॥ ౨౦ ॥ అస్మై దానకామాః ప్రజాః క-
రోతి దానకామా అస్మై ప్రజా భవన్త్యర్యమ్ణే చరుం నిర్వపేద్యః

కామయేత స్వస్తి జనతామియామిత్యసౌ వా ఆదిత్యోఽర్యమా-
ఽర్యమణమేవ స్వేనభాగధేయేనోప ధావతి స ఏవైనం తద్గమ-
యతి యత్ర జిగమిషతీన్ద్రో వై దేవానామానుజావర ఆసీథ్స
ప్రజాపతిముపాధావత్తస్మా ఏతమైన్ద్రమానుషూకమేకాదశకపాలం
నిః॥ ౨౧ ॥ అనపత్త్యైనైనసమగ్రం దేవతానాం పర్యణయద్బుధ్న-
వతీ అగ్రవతీ యాజ్యానువాక్యే అకరోద్బుధ్నాదేవైనసమగ్రం ప-
ర్యణయద్యో రాజన్య ఆనుజావరస్స్యాత్తస్మా ఏతమైన్ద్రమానుషూ-
కమేకాదశకపాలం నిర్వపేదిన్ద్రమేవ స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి
స ఏవైనసమగ్రగ్ం సమానానాం పరిణయతి బుధ్నవతీ అగ్రవతీ
యాజ్యానువాక్యే భవతో బుధ్నాదేవైనసమగ్రమ్ ॥ ౨౨ ॥ పరిణయ-
త్యానుషూకో భవత్యేషా హ్యేతస్య దేవతా య ఆనుజావరస్స-
మృద్ధ్యై యో బ్రాహ్మణ ఆనుజావరస్స్యాత్తస్మా ఏతం బార్హ-
స్పత్యమానుషూకం చరుం నిర్వపేద్బృహస్పతిమేవ స్వేన భాగధే-
యేనోప ధావతి స ఏవైనసమగ్రగ్ం సమానానాం పరిణయతి బు-
ధ్నవతీ అగ్రవతీయాజ్యానువాక్యే భవతో బుధ్నాదేవైనసమగ్రం
పరిణయత్యానుషూకో భవత్యేషా హ్యేతస్య దేవతా య ఆను-
జావరస్సమృద్ధ్యై ॥ ౨౪ ॥

ఏవ నిరగ్రమేతస్య చత్వారి చ ॥ ౪ ॥

ప్రజాపతేస్త్రయస్త్రిగ్ంశద్దుహితర ఆసన్తాస్సోమాయ రా-
జ్ఞేఽదదాత్తాసాగ్ం రోహిణీముపైత్తా ఈర్ష్యన్తీః పునరగచ్ఛన్తా

అన్వైత్తాః పునరయాచత తా అస్మై న పునరదదాత్సో௨బ్రవీ-
దృతమమీష్వ యథా సమావచ్ఛ ఉపైష్యామ్యథ తే పునర్దా-
స్యామీతి స ఋతమామీత్తా అస్మై పునరదదాత్తాసాగ్ంరోహిణీ-
మేవోప ॥ ౨౪ ॥ ఐత్తం యక్ష్మ ఆర్చ్ఛద్రాజానం యక్ష్మ ఆర-
దితి తద్రాజయక్ష్మస్య జన్మ యత్పాపీయానభవత్తత్పాపయక్ష్మస్య
యజ్జాయాభ్యో௨విన్దత్తజ్జాయేన్యస్య య ఏవమేతేషాం యక్ష్మా-
ణాం జన్మ వేద నైనమేతే యక్ష్మా విన్దన్తి స ఏతా ఏవ నమస్యన్నుపా-
ధావత్తా అబ్రువన్వరం వృణామహై సమావచ్ఛ ఏవ న ఉపాయ
ఇతి తస్మా ఏతమ్ ॥ ౨౫ ॥ ఆదిత్యం చరుం నిరవపన్తేనైవైనం పా-
పాథ్స్రామాదముఞ్చన్యః పాపయక్ష్మగృహీతస్స్యాత్తస్మా ఏతమా-
దిత్యం చరుం నిర్వపేదాదిత్యానేవ స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి త
ఏవైనం పాపాథ్స్రామాన్ముఞ్చన్త్యమావాస్యాయాం నిర్వపేద-
ముమేవైనమాప్యాయమానమన్వాప్యాయయతి నవోనవో భవతి
జాయమాన ఇతి పురోనువాక్యా భవత్యాయురేవాస్మిన్తయా ద-
ధాతి యమాదిత్యా అగ్ంశుమాప్యాయయన్తీతి యాజ్యైవైన-
మేతయా௨௨ప్యాయయతి ॥ ౨౬ ॥

ఏవోపైత్తమస్మిన్త్రయోదశ చ ॥ ౫ ॥

ప్రజాపతిర్దేవేభ్యో௨న్నాద్యం వ్యాదిశథ్సో௨బ్రవీద్య-
దిమాంల్లోకానభ్యతిరిచ్యాతై తన్మమాసదితి తదిమాంల్లోకానభ్య-
త్యరిచ్యతేన్ద్రగ్ం రాజానమిన్ద్రమధిరాజమిన్ద్రగ్ం స్వరాజానం త-

తతో వై స ఇమాంల్లోకాగ్ంస్త్రేధాఽదుహ త్తత్త్రిధాతోస్త్రిధా-
తుత్వం యం కామయేతాన్నాదస్స్యాదితి తస్మా ఏతం త్రిధాతుం
నిర్వపేదిన్ద్రాయ రాజ్ఞే పురోడాశమ్ ॥ ౨౭ ॥ ఏకాదశకపాలమిన్ద్రా-
యాధిరాజాయేన్ద్రాయ స్వరాజ్ఞేఽయం వా ఇన్ద్రో రాజాఽయ-
మిన్ద్రోఽధిరాజోఽసావిన్ద్ర స్స్వరాడిమానేవ లోకాన్థ్స్వేన భాగధే-
యేనోప ధావతి త ఏవాస్మా అన్నం ప్రయచ్ఛన్త్యన్నాద ఏవ భ-
వతి యథా వత్సేన ప్రత్తాం గాం దుహ ఏవ మే వేమాంల్లోకాన్ప్ర-
త్తాన్కామమన్నాద్యం దుహ ఉత్తానేషు కపాలేష్వధిశ్రయత్యయా-
తయామత్వాయ త్రయః పురోడాశా భవన్తి త్రయ ఇమే లోకా
ఏషాంల్లోకానామాప్త్యా ఉత్తరఉత్తరో జ్యాయాన్భవత్యేవమివ హీ-
మే లోకాస్సమృద్ధ్యై సర్వేషామభి గమయన్నవ ద్యత్యఛమ్బట్కా-
రం వ్యత్యాసమన్వాహానిర్దాహాయ ॥ ౨౮ ॥

పురోడాశం త్రయష్షట్వ్రిగ్ంశతిశ్చ ॥ ౯ ॥

దేవాసురాస్సంయత్తా ఆసన్తాన్దేవానసురా అజయన్తే దేవాః
పరాజిగ్యానా అసురాణాం వైశ్యముపాయన్తేభ్య ఇన్ద్రియం వీర్య-
మపాక్రామత్తదిన్ద్రోఽచాయత్తదన్వపాక్రామత్తదవరుధం నాశ-
క్నోత్తదస్మాదభ్యర్ధోఽచరథ్స ప్రజాపతిముపాధావత్తమేతయా స-
ర్వపృష్ఠయాఽయాజయత్తయైవాస్మిన్నిన్ద్రియం వీర్యమదధాద్య
ఇన్ద్రియకామః ॥ ౨౯ ॥ వీర్యకామస్స్యాత్తమేతయా సర్వపృష్ఠ-
యా యాజయేదేతా ఏవ దేవతాస్స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి

తా ఏవాస్మిన్నిన్ద్రియం వీర్యం దధతి యదిన్ద్రాయ రాథన్తరా-
య నిర్వపతి యదేవాగ్నే స్తేజస్తదేవావ రున్ధే యదిన్ద్రాయ బార్హ-
హతాయ యదేవేన్ద్రస్య తేజస్తదేవావరున్ధే యదిన్ద్రాయ వైరూపా-
య యదేవ సవితుస్తేజస్తత్ ॥ ౩౦ ॥ ఏవావ రున్ధే యదిన్ద్రాయ
వైరాజాయ యదేవ ధాతుస్తేజస్తదేవావ రున్ధే యదిన్ద్రాయ శా-
క్వరాయ యదేవ మరుతాం తేజస్తదేవావ రున్ధే యదిన్ద్రాయ రై-
వతాయ యదేవ బృహస్పతేస్తేజస్తదేవావ రున్ధ ఏతావన్తి వై తే-
జాగ్ంసి తాన్యేవావ రున్ధ ఉత్తానేషు కపాలేష్వధి శ్రయత్యయా-
తయామత్వాయ ద్వాదశకపాలః పురోడాశః ॥ ౩౧ ॥ భవతి వైశ్వ-
దేవత్వాయ సమన్తం పర్యవద్యతి సమన్తమేవేన్ద్రియం వీర్యం యజ-
మానే దధాతి వ్యత్యాసమన్వాహానిర్దాహాయాశ్వ ఋషభో వృష్ణి-
ర్బస్తస్సా దక్షిణా వృషత్వాయైతయైవ యజేతాభిశస్యమాన ఏ-
తాశ్చేద్వా అస్య దేవతా అన్నమదన్త్యదన్త్యువేవాస్య మనుష్యాః ॥

ఇన్ద్రియకామస్సవితుస్తేజస్తత్పురోడాశోఽష్టాత్రిగ్ంశచ్చ ॥ ౮ ॥

రజనో వై కౌణేయః క్రతుజితం జానకిం చక్షుర్వన్యమ-
యాత్తస్మా ఏతామిష్టిం నిరవపదగ్నయే భ్రాజస్వతే పురోడాశ-
మష్టాకపాలగ్ం సౌర్యం చరుమగ్నయే భ్రాజస్వతే పురోడాశమ-
ష్టాకపాలం తయైవాస్మిఞ్చక్షురదధాద్యశ్చక్షుష్కామః స్యాత్త-
స్మా ఏతామిష్టిం నిర్వపేదగ్నయే భ్రాజస్వతే పురోడాశమష్టాక-

పాలగ్ం సౌర్యం చరు మగ్న యె భ్రాజస్వతే పురోడాశ మష్టాకపాల-
మగ్నేర్వై చక్షుషా మనుష్యా వి ॥ ౬౩ ॥ పశ్యన్తి సూర్యస్య దే-
వా అగ్నిం చైవ సూర్యం చ స్వేనభాగధేయేనోప ధావతి తావే-
వాస్మిఞ్చక్షుర్ధత్తశ్చక్షుష్మానేవభవతి యదాగ్నేయా భవత-
శ్చక్షుషీ ఏవాస్మిన్తత్ప్రతిదధాతి యత్సౌర్యోనాసికాం తేనాభిత-
స్సౌర్యమాగ్నేయాభవత స్తస్మాదభితో నాసికాం చక్షుషీ తస్మా-
న్నాసికయా చక్షుషీ విధృతే సమానీ యాజ్యానువాక్యే భవత స్స-
మానగ్ంహి చక్షు స్సమృద్ధ్యై ఉదుత్యం జాతవేదసగ్ం సప్తత్వా
హరితో రథే చిత్రం దేవానాముదగాదనీకమితి పిణ్డాన్ప్రయ-
చ్ఛతి చక్షురేవాస్మై ప్రయచ్ఛతి యదేవతస్యతత్ ॥ ౬౪ ॥

విహ్వ్యష్టావిగ్ంశతిశ్చ ॥ ౮ ॥

ధ్రువోఽసి ధ్రువోఽహగ్ంసజాతేషుభూయాసంధీరశ్చేత్తావ-
సువిద్ధ్రువోఽసి ధ్రువోఽహగ్ం సజాతేషు భూయాసముగ్రశ్చేత్తావ-
సువిద్ధ్రువోఽసి ధ్రువోఽహగ్ం సజాతేషు భూయాసమభిభూశ్చేత్తా
వసువిదామనమస్యామనస్య దేవాయే సజాతాః కుమారాః స్సమన-
స స్తానహం కామయే హృదా తే మాం కామయన్తాగ్ం హృదా
తాన్మ ఆమనసః కృధిస్వాహాఽఽమనమసి ॥ ౬౫ ॥ ఆమనస్య దేవా
యాస్స్త్రియస్సమనసస్తా అహం కామయే హృదా తా మాం కా-
మయన్తాగ్ం హృదా తామ ఆమనసః కృధిస్వాహా వైశ్వదేవీగ్ం

సాంగ్రహణీం నిర్వపేద్గ్రామకామో వైశ్వదేవా వై సజాతా విశ్వా-
నేవ దేవాంథ్స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి త ఏవాస్మై సజాతాన్ప్ర
యచ్ఛన్తి గ్రామ్యేవ భవతి సాంగ్రహణీ భవతి మనో గ్రహణం
వై సంగ్రహణం మన ఏవ సజాతానామ్ ॥ ౩౬ ॥ గృహ్ణాతి ధ్రు-
వోఽసి ధ్రువోఽహగ్ం సజాతేషు భూయాసమితి పరిధీన్పరిదధాత్యా-
శిషమేవైతామాశాస్తేఽథో ఏతదేవ సర్వగ్ం సజాతేష్వధి భవతి
యస్యైవం విదుష ఏతే పరిధయః పరిధీయన్త ఆమనమస్యామనస్య
దేవా ఇతి తిస్ర ఆహుతీర్జుహోత్యేతావన్తో వై సజాతా యే
మహాన్తో యే క్షుల్లకా యాః స్త్రియస్తానేవావరున్ధే త ఏన మవ-
రుద్ధా ఉపతిష్ఠన్తే ॥ ౩౭ ॥

స్వాహాఽఽమనమసి సజాతానాగ్ం రుద్ధావతశ్చ ॥ ౯ ॥

యన్నవమైత్తన్నవనీతమభవద్యదసర్పత్తథ్సర్పిరభవ-
ద్యదధ్రియత తద్ఘృతమభవదశ్వినోః ప్రాణోఽసి తస్య తే దత్తాం
యయోః ప్రాణోఽసి స్వాహేన్ద్రస్య ప్రాణోఽసి తస్య తే దదాతు య-
స్య ప్రాణోఽసి స్వాహా మిత్రావరుణయోః ప్రాణోఽసి తస్య తే దత్తాం
యయోః ప్రాణోఽసి స్వాహా విశ్వేషాం దేవానాం ప్రాణోఽసి ॥ ౩౮ ॥
తస్య తే దదతు యేషాం ప్రాణోఽసి స్వాహా ఘృతస్య ధారామమృ-
తస్య పన్థామిన్ద్రేణ దత్తాం ప్రయతాం మరుద్భిః । తత్త్వా విష్ణుః
పర్యపశ్యత్తత్త్వేడా గవ్యైరయత్ । పావమానేన త్వా స్తోమేన గా-

యత్రస్య వర్తన్యోపాగ్ంశోర్వీర్యేణ దేవస్త్వా సవితోత్సృజ-
తుజ్జీవాతవే జీవనస్యాయై బృహద్రథన్తరయోస్త్వా స్తోమేన త్రి-
ష్టుభో వర్తన్యా శుక్రస్య వీర్యేణ దేవస్త్వా సవితోత్ ॥ ౮ ॥ సృ-
జతుజ్జీవాతవే జీవనస్యాయా అగ్నేస్త్వా మాత్రయా జగత్యై వర్త-
న్యాఽఽగ్రయణస్య వీర్యేణ దేవస్త్వా సవితోత్సృజతు జీవాతవే జీవ-
నస్యాయా ఇమమగ్న ఆయుషే వర్చసే కృధి ప్రియగ్ం రేతో వరుణ
సోమ రాజన్ । మాతేవాస్మా అదితే శర్మ యచ్ఛ విశ్వే దేవా జర-
దష్టిర్యథాఽసత్ । అగ్నిరాయుష్మాన్థ్స వనస్పతిభిరాయుష్మాన్తేన
త్వాఽఽయుషాఽఽయుష్మన్తం కరోమి సోమ ఆయుష్మాన్థ్స ఓషధీభి-
ర్యజ్ఞ ఆయుష్మాన్థ్స దక్షిణాభిర్బ్రహ్మాయుష్మత్తద్బ్రాహ్మణైరాయుష్మ-
ద్దేవా ఆయుష్మన్తస్తేఽమృతేన పితర ఆయుష్మన్తస్తే స్వధయాఽఽ-
యుష్మన్తస్తేన త్వాఽఽయుషాఽఽయుష్మన్తం కరోమి ॥ ౯ ॥

విశ్వేషాం దేవానాం ప్రాణోఽసి త్రిష్టుభో వర్తన్యా శుక్రస్య వీ-
ర్యేణ దేవస్త్వా సవితోథ్సమ ఆయుష్మాగ్స్పఞ్చవిగ్ంశతిశ్చ ॥ ౧౦ ॥

అగ్నిం వా ఏతస్య శరీరం గచ్ఛతి సోమగ్ం రసో వరుణ ఏ-
నం వరుణపాశేన గృహ్ణాతి సరస్వతీం వాగగ్నావిష్ణూ ఆత్మా యస్య
జ్యోగామయతి యో జ్యోగామయావీ స్యాద్యో వా కామయేత
సర్వమాయురియామితి తస్మా ఏతామిష్టిం నిర్వపేదాగ్నేయమష్టా-
కపాలగ్ం సౌమ్యం చరుం వారుణం దశకపాలగ్ం సారస్వతం చరు-

మాగ్నావైష్ణవ మేకాదశకపాల మగ్నేరేవాస్య శరీరం నిష్క్రీణాతి
సోమాద్రసమ్ ॥ ౪౧ ॥ వారుణేనైవైనం వరుణపాశాన్ముఞ్చతి సా-
రస్వ తేన వాచం దధాత్యగ్నిస్సర్వా దేవతా విష్ణుర్యజ్ఞో దేవతాభిశ్చై-
వైనం యజ్ఞేన చ భిషజ్యత్యుత యదీతాసుర్భవతి జీవత్యేవ యన్నవ-
మైత్తన్నవనీత మభవ దిత్యాజ్య మవేక్షతే రూపమేవాస్యైతన్మ-
హిమానం వ్యాచష్టే ఽశ్వినోః ప్రాణోసీ త్యాహాశ్వినౌ వై దేవా-
నామ్ ॥ ౪౨ ॥ భిషజౌ తాభ్యామేవాస్మై భేషజం కరోతీన్ద్రస్య ప్రా-
ణోసీత్యాహేన్ద్రియమేవాస్మిన్తేన దధాతి మిత్రావరుణయోః
ప్రాణోసీత్యాహ ప్రాణాపానావేవాస్మిన్తేన దధాతి విశ్వేషాం
దేవానాం ప్రాణోసీత్యాహ వీర్య మేవాస్మిన్తేన దధాతి ఘృత-
స్య ధారా మమృతస్య పన్థా మిత్యాహ యథా యజుర్వై త-
త్పావమానేన త్వాస్తోమేనేతి ॥ ౪౩ ॥ ఆహ ప్రాణమేవాస్మిన్తేనద-
ధాతి బృహద్రథన్తరయో స్త్వాస్తోమేనేత్యాహౌజ ఏవాస్మిన్తే-
తేన దధాత్యగ్నేస్త్వామాత్రయేత్యాహ త్మానమేవాస్మిన్తేన
దధాత్యృత్విజః పర్యాహురావన్త ఏవర్త్విజస్త ఏనం భిషజ్యన్తి బ్ర-
హ్మణో హస్తమన్వారభ్య పర్యాహురేకధైవ యజమాన ఆయుర్దధతి
యదేవ తస్య తద్ధిరణ్యాత్ ॥ ౪౪ ॥ ఘృతం నిష్పిబత్యాయుర్వై
ఘృతమమృతగ్ం హిరణ్యా మమృతాదేవాయుర్నిష్పిబతి శతమా-
నం భవతి శతాయుః పురుషశ్శతేన్ద్రియ ఆయుష్యేవేన్ద్రియే ప్రతి-

తిష్ఠత్యథో ఖలు యావతీస్సమాః ప్రేప్సేన్న్యేత్ తావన్నానగ్ంస్యాథ్సమృ-
ద్ధ్యై ఇమమగ్న ఆయుషే వర్చసే కృధీత్యాహాయురేవాస్మిన్వ-
ర్చో దధాతి విశ్వే దేవా జరదష్టిర్యథాఽసదిత్యాహ జరదష్టి మేవై-
నం కరోత్యగ్నిరాయుష్మానిత్తి హస్తం గృహ్ణాత్యేతే వై దేవా ఆ-
యుష్మన్తస్త ఏవాస్మిన్నాయుర్దధతి సర్వమాయురేతి ॥౪౫॥

రసం దేవానాగ్ం స్తోమైనేతి హిరణ్యాదసదితి ద్వావిగ్ంశతిశ్చ ॥

ప్రజాపతిర్వరుణాయాశ్వమనయథ్స స్వాం దేవతామార్ఛథ్స
పర్యదీర్యత స ఏతం వారుణం చతుష్కపాలమపశ్యత్తం నిరవపత్త-
తో వై స వరుణపాశాదముచ్యత వరుణో వా ఏతం గృహ్ణాతి యోఽ-
శ్వం ప్రతిగృహ్ణాతి యావతోఽశ్వాన్ప్రతిగృహ్ణీయాత్తావతో వారుణా-
ఞ్చతుష్కపాలాన్నిర్వపేద్వరుణమేవ స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి
స ఏవైనం వరుణపాశాన్ముఞ్చతి ॥౪౬॥ చతుష్కపాలా భవన్తి చతు-
ష్పాద్ధ్యశ్వస్సమృద్ధ్యా ఏకమతిరిక్తం నిర్వపేద్యమేవ ప్రతిగ్రాహీ భ-
వతి యం వా నాధ్యేతి తస్మాదేవ వరుణపాశాన్ముచ్యతే యద్యపరం
ప్రతిగ్రాహీ స్యాథ్సౌర్యమేకకపాలమను నిర్వపేదముమేవా దిత్య-
ముచ్చారం కురుతేఽపోఽవభృథమవైత్యప్సు వై వరుణస్సాక్షా దేవవ-
రుణమవయజతేఽపోనప్త్రీయం చరుం పునరేత్య నిర్వపేదప్సు యో-
నిర్వా అశ్వస్స్వామేవైనం యోనిం గమయతి స ఏనగ్ం శాన్త ఉపతి-
ష్ఠతే ॥౪౭॥

ముఞ్చతిచరుగ్ం సప్తదశచ ॥౧౨॥

యావామిన్ద్రావరుణా యత్తవ్యా తనూస్తయేమమగ్ంహసో ముఞ్చతం యావామిన్ద్రావరుణా సహస్యా రక్షస్యా తేజస్యాతనూస్తయేమమగ్ంహసో ముఞ్చతం యోవామిన్ద్రావరుణావగ్నౌ స్రామస్తంవామేతేనావయజే యోవామిన్ద్రావరుణా ద్విపాత్సు పశుషు చతుష్పాత్సు గోష్ఠే గృహేష్వప్స్వోషధీషు వనస్పతిషు స్రామస్తంవామేతేనావయజ ఇన్ద్రో వా ఏతస్య ॥౪౭॥ ఇన్ద్రియేణా పక్రామతి వరుణ ఏనం వరుణపాశేన గృహ్ణాతి యఃపాప్మనా గృహీతో భవతి యఃపాప్మనాగృహీతస్స్యాత్తస్మా ఏతామైన్ద్రావరుణీం పయస్యాం నిర్వపేదిన్ద్ర ఏవాస్మిన్నిన్ద్రియం దధాతి వరుణ ఏనం వరుణపాశాన్ముఞ్చతి పయస్యా భవతి పయోహి వా ఏతస్మాదపక్రామత్యథైష పాప్మ నాగృహీతో యత్పయస్యా భవతి పయఏవాస్మిన్తయా దధాతి పయస్యాయామ్ ॥౪౮॥ పురోడాశమవదధాత్యాత్మన్నేవాస్మై నం కరోత్యథో ఆయతనవన్తమేవ చతుర్ధా వ్యూహతి దిక్ష్వేవ ప్రతితిష్ఠతి పునస్సమూహతి దిగ్భ్య ఏవాస్మై భేషజం కరోతి సమూహ్యావద్యతి యథాఽఽవిద్ధం నిష్కృన్తతి తాదృగేవ తద్యో వామిన్ద్రావరుణావగ్నౌ స్రామస్తం వామేతేనావయజ ఇత్యాహ దురిష్ట్యా ఏవైనం పాతి యోవామిన్ద్రావరుణా ద్విపాత్సు పశుషు స్రామస్తం వామేతేనావయజ ఇత్యాహైతావతీర్వా ఆప ఓషధయో వ-

నస్పతయః ప్రజాః పశవ ఉప జీవనీయాస్తా ఏవాస్మై వరుణ ప్రాశా-
న్సుఞ్చతి ॥౫౦॥

ఏతస్య పయస్యాయాంపాత్రి షడ్వింశతిశ్చ ॥౧౩॥

సప్రత్నవన్నికావ్యేన్ద్రింవో విశ్వాతస్పరీన్ద్రంనరః । త్వంన-
స్సోమవిశ్వతోరక్షారాజన్నఘాయతః । న రిష్యేత్త్వావతస్సఖా ।
యాతేధామాని దివియాపృథివ్యాం యాపర్వతేష్వోషధీష్వప్సు । తే-
భిర్నో విశ్వైస్సుమనా అహేడన్రాజంథ్సోమ ప్రతిహవ్యాగృభాయ ।
అగ్నీషోమా సవేదసాసహూతీవనతంగిరః । సందేవతాబభూవథుః ।
యువమ్ ॥౫౧॥ ఏతాని దివిరోచనాన్యగ్నిశ్చ సోమ సక్రతూఅధ-
త్తమ్ । యువగ్ం సిన్ధూగ్ంరభిశస్తేరవద్యాదగ్నీషోమావము-
ఞ్చతం గృభీతాన్ । అగ్నీషోమావిమగ్ంసుమేశృణుతంవృషణాహ-
వమ్ । ప్రతిసూక్తానిహర్యతం భవతం దాశుషేమయః ।ఆన్యందివో
మాతరిశ్వా జభారామథ్నాదన్యం పరిశ్యేనోఅద్రేః । అగ్నీషో-
మా బ్రహ్మణావావృధానోరుం యజ్ఞాయ చక్రథురులోకమ్ । అగ్నీ-
షోమా హవిషః ప్రస్థితస్య వీతమ్ ॥౫౨॥ హర్యతం వృషణాజు-
షేథామ్ । సుశర్మాణాస్వవసాహిభూతమథాధత్తం యజమానాయ
శంయోః । ఆప్యాయస్వసంతే । గణానాంత్వాగణపతిగ్ంహవామ-
హే కవిం కవీనాముపమశ్రవస్తమమ్ । జ్యేష్ఠరాజం బ్రహ్మణాం
బ్రహ్మణస్పతఆనశ్శృణ్వన్నూతిభిస్సీదసాదనమ్ ।సఇజ్జనేనసవిశాసజ-

న్మనాసప్తృతైర్వాజంభర తేధనానృభిః । దేవానాం యః పితరమా
వివాసతి ॥౫౩॥ శ్రద్ధామనా హవిషా బ్రహ్మణస్పతిమ్ । ససుష్టుభాస
ఋక్వతా గణేన వలగ్ం రురోజ ఫలిగ్ం రవేణ । బృహస్పతిరుస్రి
యా హవ్యసూదః కనిక్రదద్వావశతీరుదాజత్ । మరు త్వాయద్ధ
వోద్దివోయావశ్శర్మ । అర్యమాఽఽయాతి వృషభస్తువిష్మాన్దాతా
వసూనాం పురుహూతో అర్హన్న్ । సహస్రాక్షో గోత్రభిద్వ-
జ్రబాహురస్మాసుదేవో ద్రవిణం దధాతు । యే తేఽర్యమన్బహవో
దేవయానాః పన్థానః ॥౫౪॥ రాజన్దివ ఆ చరన్తి । తేభిర్నో దేవ మ-
హిశర్మయచ్ఛ శంనఏధి ద్విపదేశం చతుష్పదే । బుధ్నాదగ్ర-
మఙ్గిరోభిర్గృణానో విపర్వతస్య దృగ్ంహితాన్యైరత్ । రుజద్రో-
ధాగ్ంసి కృత్రిమాణ్యేషాగ్ం సోమస్య తా మద ఇన్ద్రశ్చకార ॥
బుధ్నాదగ్రేణ విమిమాయ మానైర్వజ్రేణ ఖాన్యతృణన్నదీనామ్ ।
వృథాఽసృజత్పథిభిర్దీర్ఘయాథైః సోమస్య తా మద ఇన్ద్రశ్చకార ॥
ప్రయోజజ్ఞే విద్వాగ్ం అస్య బన్ధుం విశ్వాని దేవో జనిమావివక్తి ।
బ్రహ్మ బ్రహ్మణ ఉజ్జభార మధ్యాన్నీచాదుచ్చా స్వధయాఽభిప్ర
తస్థౌ । మహాన్మహీ అస్తభాయద్విజాతో ద్యాగ్ం సద్మపార్థివంచర-
జః । సబుధ్నాదాష్ట జనుషాఽభ్యగ్రం బృహస్పతిర్దేవతా యస్య స-
మ్రాట్ । బుధ్నాద్యో అగ్రమభ్యర్త్యోజసా బృహస్పతిమావివాసన్తి
దేవాః । భినద్వలం విపురో దదరీతి కనిక్రదథ్సువరపో జిగాయ ॥

యువంప్రీతమా వివాసతి పన్థానో దీర్ఘయాథై సోమస్య తా
మద ఇన్ద్రశ్చకార దేవానవచ ॥౧౪॥

ఆదిత్యేభ్యో దేవా వై మృత్యోర్దేవా వై సత్రమాసత ప్ర-
జాపతేస్త్రయస్త్రిగ్ంశత్ప్రజాపతిర్దేవేభ్యోఽన్నాద్యం దేవాసురా-
స్తాన్ప్రజనో దుహ్వోఽసి యన్నవమైదగ్నిం వై ప్రజాపతిర్వరుణాయ
యావామిన్ద్రావరుణా సప్రత్నవచ్చతుర్దశ ॥౧౪॥

ఆదిత్యేభ్యస్త్వష్టురస్మై దానకామా ఏవావరుద్ధ్యేఽగ్నిం వై
స ప్రత్నవత్షట్పఞ్చాశత్ ॥౫౬॥

హరిః ఓమ్.

ఆదిత్యేభ్యస్సువరపో జిగాయ ॥

ఇతి యజుర్వేద సంహితాయాం ద్వితీయకాణ్డే

తృతీయః ప్రశ్నః.

అథ చతుర్థః ప్రశ్నః

హరిః ఓమ్॥ దేవా మనుష్యాః పితరస్తేఽన్యత ఆసన్నసురా రక్షాగ్ంసి పిశాచాస్తేఽన్యతస్తేషాం దేవానాముత యదల్పం లోహితమకుర్వన్తద్రక్షాగ్ంసి రాత్రీభిరసుభ్నన్తాన్త్సుబ్ధాన్మృతానభి వ్యౌచ్ఛత్తే దేవా అవిదుర్యో వై నోఽయం మ్రియతే రక్షాగ్ంసి వా ఇమం ఘ్నన్తీతి తే రక్షాగ్ంస్యుపామన్త్రయన్త తాన్యబ్రువన్వరం వృణామహై యదసురాఞ్జయామ తన్నస్సహాసదితి తతో వై దేవా అసురానజయన్తేఽసురాఞ్జిత్వా రక్షాగ్ంస్యపానుదన్త తాని రక్షాగ్ంస్యనృతమకర్తేతి సమన్తం దేవాన్పర్యవిశన్తే దేవా అగ్నావనాథన్త తేఽగ్నయే ప్రవతే పురోడాశమష్టాకపాలం నిరవపన్నగ్నయే విబాధవతేఽగ్నయే ప్రతీకవతే యదగ్నయే ప్రవతే నిరవపన్యాన్యేవ పురస్తాద్రక్షాగ్ంసి ॥౨॥ ఆసన్తాని తేన ప్రాణుదన్త యదగ్నయే విబాధవతే యాన్యేవాభితో రక్షాగ్ంస్యాసన్తాని తేన వ్యబాధన్త యదగ్నయే ప్రతీకవతే యాన్యేవ పశ్చాద్రక్షాగ్ంస్యాసన్తాని తేనాపానుదన్త తతో దేవా అభవన్పరాఽసురా యో భ్రాతృవ్యవాన్త్స్యాథ్స స్పర్ధమాన ఏతయేష్ట్యా యజేతాగ్నయే ప్రవతే పురోడాశమష్టాకపాలం నిర్వపేదగ్నయే విబా-

ధవతే ॥౩॥ అగ్నయే ప్రతీకవతే యదగ్నయే ప్రవతే నిర్వపతి
య ఏవాస్మాచ్ఛ్రేయాన్భ్రాతృవ్యస్తం తేన ప్రణుదతే యదగ్నయే
విబాధవతే య ఏవైనేన సదృఙ్తం తేన విబాధతే యదగ్నయే
ప్రతీకవతే య ఏవాస్మాత్పాపీయాన్తం తేనాపనుదతే ప్రశ్రేయా-
గ్ంసం భ్రాతృవ్యం నుదతేఽతి సదృశం క్రామతి నైనం పాపీయానా-
ప్నోతి య ఏవం విద్వానేతయేష్ట్యా యజతే ॥౪॥

వృశ్చామహై యత్పురస్తాద్ధవీగ్ంషి వపేదగ్నయే విబాధ-
వత ఏవం చత్వారి చ ॥౧॥

దేవాసురాస్సంయత్తా ఆసన్తే దేవా అబ్రువన్యో నో
వీర్యావత్తమస్తమను సమారభామహా ఇతి త ఇన్ద్రమబ్రువన్త్వం
వై నో వీర్యావత్తమోఽసి త్వామను సమారభామహా ఇతి సోఽబ్ర-
వీత్తిస్రో మ ఇమాస్తనువో వీర్యావతీస్తాః ప్రీణీతాథాసురానభి భ-
విష్యథేతి తా వై బ్రూహీత్యబ్రువన్నియమగ్ంహోముగియం
విమృధేయమిన్ద్రియావతీ ॥౫॥ ఇత్యబ్రవీత్త ఇన్ద్రాయాగ్ంహో-
ముచే పురోడాశమేకాదశకపాలం నిరవపన్నిన్ద్రాయ వైమృధాయే-
న్ద్రాయేన్ద్రియావతే యదిన్ద్రాయాగ్ంహోముచే నిరవపన్నగ్ంహస
ఏవ తేనాముచ్యన్త యదిన్ద్రాయ వైమృధాయ మృధ ఏవ తేనాపా-
ఘ్నత యదిన్ద్రాయేన్ద్రియావత ఇన్ద్రియమేవ తేనాత్మన్నదధత త్ర-
యస్త్రిగ్ంశత్కపాలం పురోడాశం నిరవపన్త్రయస్త్రిగ్ంశద్వై దేవ-
తాస్తా ఇన్ద్ర ఆత్మన్నను సమారమ్భయత భూత్యై ॥౬॥ తాం

వావ దేవా విజితిముత్తమామసురైర్వ్యజయన్త యో భ్రాతృవ్యవా-
న్థ్స్యాథ్స స్పర్ధమాన ఏతయేష్ట్యా యజేతేన్ద్రాయాగ్ంహోము-
చే పురోడాశమేకాదశకపాలం నిర్వపేదిన్ద్రాయ వై మృధాయే-
న్ద్రాయేన్ద్రియావతేఽగ్ంహసా వా ఏష గృహీతో యస్మాచ్ఛ్రే-
యాన్భ్రాతృవ్యో యదిన్ద్రాయాగ్ంహోముచే నిర్వపత్యగ్ంహస
ఏవ తేన ముచ్యతే మృధా వా ఏషోఽభిషణ్ణో యస్మాథ్సమానేష్వ
న్యశ్శ్రేయానుత ॥౭॥ అభ్రాతృవ్యో యదిన్ద్రాయ వైమృధాయ మృధ
ఏవ తేనాపహతే యదిన్ద్రాయేన్ద్రియావత ఇన్ద్రియమేవ తేనాత్మన్ధ-
త్తే త్రయస్త్రిగ్ంశత్కపాలం పురోడాశం నిర్వపతి త్రయస్త్రిగ్ంశ-
ద్వై దేవతాస్తా ఏవ యజమాన ఆత్మన్ననుసమారభ్య యతే భూ-
త్యై సా వా ఏషా విజితిర్నామేష్టిర్య ఏవం విద్వానేతయేష్ట్యా య-
జత ఉత్తమామేవ విజితిం భ్రాతృవ్యేణ విజయతే ॥౮॥

ఇన్ద్రియావతీ భూత్యా ఉత్తైకాన్న పఞ్చాశచ్చ ॥౨॥

దేవాసురాస్సంయత్తా ఆసన్తేషాం గాయత్ర్యోజో బలమి-
న్ద్రియం వీర్యం ప్రజాం పశూన్థ్సంగృహ్యాదాయాపక్రమ్యాతిష్ఠ-
త్తేఽమన్యన్త యతరాన్వా ఇయముపావర్థ్స్యతి త ఇదం భవి-
ష్యన్తీతి తాం వ్యహ్వయన్త విశ్వకర్మన్నితి దేవా దాభీత్యసురాస్సా
నాన్యతరాగ్ంశ్చనోపావర్తత తే దేవా ఏతద్యజురపశ్యన్నోజో-
ఽసి సహోఽసి బలమసి ॥౯॥ భ్రాజోఽసి దేవానాం ధామ నామా-
ఽసి విశ్వమసి విశ్వాయుస్సర్వమసి సర్వాయురభిభూరితి వావ దేవా

అసురాణామోజో బలమిన్ద్రియం వీర్యం ప్రజాం పశూనవృఞ్జత య-
ద్గాయత్ర్యపక్రమ్యాతిష్ఠత్తస్మాదేతాం గాయత్రీతీష్టిమాహుస్సంవ-
థ్సరో వై గాయత్రీ సంవథ్సరో వై తదపక్రమ్యాతిష్ఠద్యదేతయా
దేవా అసురాణామోజో బలమిన్ద్రియం వీర్యమ్ ॥౧౦॥ ప్రజాం ప-
శూనవృఞ్జత తస్మాదేతాగ్ం సంవర్గ ఇతీష్టిమాహుర్యో భ్రాతృవ్య-
వాన్థ్స్యాథ్స స్పర్ధమాన ఏతయేష్ట్యా యజేతాగ్నయే సంవర్గా-
య పురోడాశమష్టాకపాలం నిర్వపేత్తగ్ం శృతమాసన్నమేతేన య-
జుషాఽభి మృశేదోజ ఏవ బలమిన్ద్రియం వీర్యం ప్రజాం పశూన్భ్రా-
తృవ్యస్య వృఙ్క్తే భవత్యాత్మనా పరాఽస్య భ్రాతృవ్యో భవతి॥

బలమస్యైతయా దేవా అసురాణామోజో బలమిన్ద్రియం వీ-
ర్యం పఞ్చ చత్వారిగ్ంశచ్చ ॥౩॥

ప్రజాపతిః ప్రజా అసృజత తా అస్మాథ్సృష్టాః పరాచీరాయ-
న్తా యత్రావసన్తతో గర్ముదుదతిష్ఠత్తా బృహస్పతిశ్చాన్వవైత్తాగ్ం-
సోఽబ్రవీద్బృహస్పతిరనయా త్వా ప్రతిష్ఠాన్యథ త్వా ప్రజా ఉపావ-
ర్థ్స్యన్తీతి తం ప్రాతిష్ఠత్తతో వై ప్రజాపతిం ప్రజా ఉపావర్తన్త
యః ప్రజాకామస్స్యాత్తస్మా ఏతం ప్రాజాపత్యం గార్ముతం చరుం ని-
ర్వపేత్ప్రజాపతిమ్ ॥౧౨॥ ఏవ స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి స
ఏవాస్మై ప్రజాం ప్రజనయతి ప్రజాపతిః పశూనసృజత తేఽస్మాథ్సృ-
ష్టాః పరాఞ్చ ఆయన్తే యత్రావసన్తతో గర్ముదుదతిష్ఠత్తాన్పూషా
చాన్వవైత్తాగ్ం సోఽబ్రవీత్పూషాఽనయా మా ప్రతిష్ఠాఽథ త్వా

పశవ ఉపావర్త్యన్తీతిమాం ప్రతిష్ఠేతి సోమోఽబ్రవీన్మమ వై॥ అకృష్టపచ్యమిత్యుభౌ వాం ప్రతిష్ఠానీత్యబ్రవీత్తౌ ప్రాతిష్ఠత్తతో వై ప్రజాపతిం పశవ ఉపావర్తన్త యః పశుకామస్స్యాత్తస్మా ఏత-గ్ం సోమాపౌష్ణం గార్ముతం చరుం నిర్వపేథ్సోమాపూషణావేవ స్వేనభాగధేయేనోపధావతి తావేవాస్మై పశూన్ప్రజనయతస్సో-మో వై రేతోధాః పూషాపశూనాం ప్రజనయితా సోమ ఏవా-స్మై రేతో దధాతి పూషాపశూన్ప్రజనయతి ॥౧౪॥

వపైత్ప్రజాపతిం వై దధాతి పూషా త్రీణి చ ॥౪॥

అగ్నే గోభిర్న ఆగహీన్దో పుష్ట్యా జుషస్వనః । ఇన్ద్రో ధ-ర్తా గృహేషు నః । సవితా యస్సహస్రియస్స నో గృహేషు రారణత్ । ఆ పూషా ఏత్వా వసు । ధాతా దదాతు నో రయి-మీశానో జగతస్పతిః । స నః పూర్ణేన వావనత్ । త్వష్టా యో వృషభో వృషా స నో గృహేషు రారణత్ । సహస్రేణాయుతేనచ। యేన దేవా అమృతమ్ ॥౧౫॥ దీర్ఘశ్రవో దివ్యైరయన్త। రాయస్పోష త్వమస్మభ్యం గవాం కుల్మిం జీవస ఆయువస్వ । అగ్ని-ర్గృహపతిస్సోమో విశ్వవనిస్సవితా సుమేధాస్స్వాహా । అగ్నే గృహపతే యస్తే ఘృత్యో భాగస్తేన సహ ఓజ ఆక్రమమాణాయ ధేహి శ్రైష్ఠ్యాత్పథో మా యోషం మూర్ధా భూయాసగ్గ్ం స్వాహా ॥౧౬॥

అమృతమష్టాత్రిగ్ంశచ్చ ॥౫॥

చిత్రయా యజేత పశుకామ ఇయం వై చిత్రా యద్వా అస్యాం విశ్వం భూతమధి ప్రజాయతే తేనేయం చిత్రా య ఏవం విద్వాగ్ంశ్చిత్రయా పశుకామో యజతే ప్రప్రజయా పశుభి-ర్మిథునైర్జాయతే ప్రైవాగ్నేయేన వాపయతి రేతస్సౌమ్యేన ద-ధాతి రేత ఏవ హితం త్వష్టా రూపాణి వికరోతి సారస్వతౌ భవత ఏతద్వై దైవ్యం మిథునం దైవ్యమేవాస్మై ॥౧౭॥ మిథునం మధ్య-తో దధాతి పుష్ట్యై ప్రజననాయ సినీవాల్యై చరుర్భవతి వాగ్వై సినీవాలీ పుష్టిః ఖలు వై వాక్పుష్టిమేవ వాచముపైత్యైన్ద్ర ఉత్త-మో భవతి తేనైవ తన్మిథునగ్ం సప్తైతాని హవీగ్ంషి భవన్తి సప్త గ్రామ్యాః పశవస్సప్తారణ్యాస్సప్త ఛన్దాగ్ంస్యుభయస్యావరుద్ధ్యై అథైతా ఆహుతీర్జుహోత్యేతే వై దేవాః పుష్టిపతయస్త ఏ-వాస్మిన్పుష్టిం దధతి పుష్యతి ప్రజయా పశుభిరథో యదేతా ఆ-హుతీర్జుహోతి ప్రతిష్ఠిత్యై ॥౧౮॥

అస్మైత ఏవ ద్వాదశ చ ॥౬॥

మారుతమసి మరుతామోజోఽపాం ధారాం భిన్ధి రమయత మరుతశ్శ్యేనమాయినం మనోజవసం వృషణగ్ం సువృక్తిమ్ । యేన శర్ధ ఉగ్రమవసృష్టమేతి తదశ్వినా పరి ధత్తగ్ం స్వస్తి । పురో-వాతో వర్షఞ్జిన్వరావృథ్స్వాహా వాతావద్వర్షన్నుగ్రరావృ-

థ్స్వాహా స్తనయన్వర్షన్భీమరావృథ్స్వాహాఽనశన్యవస్ఫూర్జన్ది-
ద్యుద్వర్షన్త్వేషరావృథ్స్వాహాఽతిరాత్రంవర్షన్పూర్తిరావృత్॥
స్వాహా బహుహాయమవృషాదితి శ్రుతరావృథ్స్వాహాఽఽతపతి
వర్షన్విరాడావృథ్స్వాహాఽవస్ఫూర్జన్దిద్యుద్వర్షన్భూతరావృ-
థ్స్వాహా మాన్దా వాశాశ్శున్ధ్యూరజిరాః । జ్యోతిష్మతీస్తమస్వరీరు-
న్దతీస్సుఫేనాః । మిత్రభృతః క్షత్రభృతస్సురాష్ట్రా ఇహ మాఽవత ।
వృష్ణో అశ్వస్య సందానమసి వృష్ట్యైత్వోప నహ్యామి ॥౨౦॥

పూర్తిరావృద్ద్విచత్వారిగ్ంశచ్చ ॥౭॥

దేవా వసవ్యా అగ్నే సోమసూర్య । దేవాశ్శర్మణ్యామిత్రా-
వరుణాఽర్యమన్ । దేవాస్సపీతయోఽపాం నపాదాశుహేమన్ ।
ఉద్నో దత్తోదధిం భిన్త దివః పర్జన్యాదన్తరిక్షాత్పృథివ్యాస్తతో
నో వృష్ట్యాఽవత । దివా చిత్తమః కృణ్వన్తి పర్జన్యేనోదవా-
హేన । పృథివీం యద్వ్యున్దన్తి । ఆ యన్నరస్సుదానవో దదా-
శుషే దివః కోశమచుచ్యవుః । వి పర్జన్యాస్సృజన్తి రోదసీ అ-
ను ధన్వనా యన్తి ॥౨౧॥ వృష్టయః । ఉదీరయథా మరుతస్స-
ముద్రతో యూయం వృష్టిం వర్షయథా పురీషిణః । న వో దస్రా
ఉప దస్యన్తి ధేనవశ్శుభం యాతామను రథా అవృత్సత । సృజా
వృష్టిం దివ ఆఽద్భిస్సముద్రంపృణ । అబ్జా అసి ప్రథమజా బలమసి
సముద్రియమ్ । ఉన్నమ్భయ పృథివీం భిన్ధీదం దివ్యం నభః । ఉ-

ద్యో దివ్యస్య నో దేహీ శానో వి సృజా దృతిమ్ । యే దేవా దివి భాగా యేఽన్తరిక్షభాగా యే పృథివిభాగాః। త ఇమం యజ్ఞమవన్తు త ఇదం క్షేత్రమావిశన్తు త ఇదం క్షేత్రమను వి విశన్తు ॥౨౨॥

యన్తి దేవా విగ్ంశతిశ్చ ॥౮॥

మారుతమసి మరుతామోజ ఇతి కృష్ణం వాసః కృష్ణతూషం పరి ధత్త ఏతద్వై వృష్ట్యై రూపగ్ం సరూప ఏవ భూత్వా పర్జన్యం వర్షయతి రమయత మరుతః శ్యేనమాయినమితి పశ్చాద్వాతం ప్రతి మీవతి పురోవాతమేవ జనయతి వర్షస్యావరుద్ధ్యై వాతనామాని జుహోతి వాయుర్వై వృష్ట్యా ఈశే వాయుమేవ స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి స ఏవాస్మై పర్జన్యం వర్షయత్యష్టౌ ॥౨౩॥ జుహోతి చతస్రో వై దిశశ్చతస్రోఽవాన్తర దిశా దిగ్భ్య ఏవ వృష్టిగ్ం సం ప్రచ్యావయతి కృష్ణాజినే సంయౌతి హవిరేవాకరన్తర్వేది సం యౌత్యవరుద్ధ్యై యతీనామద్యమానానాగ్ం శీర్షాణి పరాఽపతన్తే ఖర్జూరా అభవన్తేషాగ్ం రస ఊర్ధ్వోఽపతత్తాని కరీరాణ్యభవన్త్సౌమ్యాని వై కరీరాణి సౌమ్యా ఖలు వా ఆహుతిర్దివో వృష్టిం చ్యావయతి యత్కరీరాణి భవన్తి ॥౨౪॥ సౌమ్యయైవాహుత్యా దివో వృష్టిమవ రున్ధే మధుషా సంయౌత్యపాం వా ఏష ఓషధీనాగ్ం రసో యన్మధ్వద్భ్య ఏవౌషధీభ్యో వర్ష-

త్యథో ఽద్భ్య ఏవౌషధీభ్యో వృష్టిం ని నయతి మాన్దా వాశా ఇతి సంయాతి నామధేయైరేవైనా అచ్ఛైత్యథో యథా బ్రూయాద-సావేహీత్యేవమేవైనా నామధేయైరా ॥ ౨౫ ॥ చ్యావయతి వృష్ణో అశ్వస్య సందానమసి వృష్ట్యై త్వోప నహ్యామీత్యాహ వృషా వా అశ్వో వృషా పర్జన్యః కృష్ణ ఇవ ఖలు వై భూత్వా వర్షతి రూపేణైవైనగ్ం సమర్ధయతి వర్షస్యావరుద్ధ్యై ॥ ౨౬ ॥

అష్టౌ భవన్తి నామధేయైరేకాన్న త్రిగ్ంశచ్చ ॥ ౯ ॥

దేవా వసవ్యా దేవాశ్శర్మణ్యా దేవాస్సపీతయ ఇత్యాబ-ధ్నాతి దేవతాభిరేవాన్వహం వృష్టిమిచ్ఛతి యది వర్షేత్తావత్యేవ హోతవ్యం యది న వర్షేచ్ఛ్వోభూతే హవిర్నిర్వపే దహో-రాత్రే వై మిత్రావరుణావహోరాత్రాభ్యాం ఖలు వై పర్జ-న్యో వర్షతి నక్తం వా హి దివా వా వర్షతి మిత్రావరుణా-వేవ స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి తావేవాస్మై ॥ ౨౭ ॥ అహో-రాత్రాభ్యాం పర్జన్యం వర్షయతోఽగ్నయే ధామచ్ఛదే పు-రోడాశమష్టాకపాలం నిర్వపేన్మారుతగ్ం సప్తకపాలగ్ం సౌర్యమేకక-పాలమగ్నిర్వా ఇతో వృష్టిముదీరయతి మరుతస్సృష్టాన్నయన్తి యదా ఖలు వా అసావాదిత్యో న్యఙ్రశ్మిభిః పర్యావర్తతేఽథ వ-ర్షతి ధామచ్ఛదివ ఖలు వై భూత్వా వర్షత్యేతా వై దేవతా వృష్ట్యా ఈశతే తా ఏవ స్వేన భాగధేయేనోప ధావతి తాః ॥ ౨౮ ॥

ఏవాస్మై పర్జన్యం వర్షయన్త్యతా వర్షిష్యన్వర్షత్యేవ సృజా
వృష్టిం దివ ఆఽద్భిస్సముద్రం పృణేత్యాహేమాశ్చైవామూశ్చా-
పస్సమర్ధయత్యథో ఆభిరేవాముమర్చైచ్ఛత్యబ్జా అసి ప్రథమజా
బలమసి సముద్రియమిత్యాహ యథాయజురేవైతదున్నమ్భయ పృ-
థివీమితి వర్షాహ్వాం జుహోత్యేషా వా ఓషధీనాం వృష్టివనిస్త-
యైవ వృష్టిమా చ్యావయతి యే దేవా దివిభాగా ఇతి కృష్ణాజిన-
మవధూనోతీమ ఏవాస్మై లోకాః ప్రీతా అభీష్టా భవన్తి ॥౯॥

అస్మై ధావతి తా వా ఏకవిగ్ంశతిశ్చ ॥౧౦॥

సర్వాణి ఛన్దాగ్ంస్యేతస్యామిష్ట్యామనూచ్యానీత్యాహు-
స్త్రిష్టుభో వా ఏతద్వీర్యం యత్కకుదుష్ణిహా జగత్యై యదుష్ణి-
హాకకుభావన్వాహ తేనైవ సర్వాణి ఛన్దాగ్ంస్యవ రున్ధే గాయత్రీ
వా ఏషా యదుష్ణిహా యాని చత్వార్యధ్యక్షరాణి చతుష్పాద ఏవ
తే పశవో యథా పురోడాశే పురోడాశోఽధ్యేవమేవ తదృ
చ్యధ్యక్షరాణి యజ్జగత్యా ॥౩౦॥ పరిదధ్యాదన్తం యజ్ఞం గమ-
యేత్త్రిష్టుభా పరి దధాతీన్ద్రియం వై వీర్యం త్రిష్టుగిన్ద్రియ ఏవ
వీర్యే యజ్ఞం ప్రతిష్ఠాపయతి నాన్తం గమయత్యగ్నే త్రీ తే వాజినా
త్రీషధస్థేతి త్రివత్యా పరి దధాతి సరూపత్వాయ సర్వో వా ఏష
యజ్ఞో యత్త్రైధాతవీయం కామాయకామాయ ప్రయుజ్యతే సర్వే
భ్యో హి కామేభ్యో యజ్ఞః ప్రయుజ్యతే త్రైధాతవీయేన యజే-

తాఽభిచరన్థ్సర్వో వై ॥౩౧॥ ఏష యజ్ఞో యత్త్రైధాతవీయగ్ం
సర్వేణైవైనం యజ్ఞేనాభి చరతి స్తృణుత ఏవైనమేతయైవ యజే-
తాభిచర్యమాణస్సర్వో వా ఏష యజ్ఞో యత్త్రైధాతవీయగ్ం స-
ర్వేణైవ యజ్ఞేన యజతే నైనమభిచరన్థ్స్తృణుత ఏతయైవ యజేత
సహస్రేణ యక్ష్యమాణః ప్రజాతమేవైనద్దదాత్యేతయైవ యజేత
సహస్రేణేజానోఽన్తం వా ఏష పశూనాం గచ్ఛతి ॥౩౨॥ య-
స్సహస్రేణ యజతే ప్రజాపతిః ఖలు వై పశూనసృజత తాగ్ం-
స్త్రైధాతవీయేనైవాసృజత య ఏవం విద్వాగ్ంస్త్రైధాతవీయేన
పశుకామో యజతే యస్మాదేవ యోనేః ప్రజాపతిః పశూనసృజత
తస్మాదేవైనాన్థ్సృజత ఉపైనముత్తరగ్ం సహస్రం నమతి దేవతా-
భ్యో వా ఏష ఆవృశ్చ్యతే యో యక్ష్య ఇత్యుక్త్వా న యజతే
త్రైధాతవీయేన యజేత సర్వో వా ఏష యజ్ఞః ॥౩౩॥ యత్త్రై-
ధాతవీయగ్ం సర్వేణైవ యజ్ఞేన యజతేనదేవతాభ్య ఆ వృశ్చ్య-
తే ద్వాదశకపాలః పురోడాశో భవతి తే త్రయశ్చతుష్కపాలా-
స్త్రిషమృద్ధత్వాయ త్రయః పురోడాశా భవన్తి త్రయ ఇమే లో-
కా ఏషాం లోకానామాప్త్యా ఉత్తరఉత్తరో జ్యాయాన్భవత్యేవ-
మివ హీమే లోకా యవమయో మధ్య ఏతద్వా అన్తరిక్షస్య రూ-
పగ్ం సమృద్ధ్యై సర్వేషామభిగమయన్న వద్యత్యఛమ్బట్కారగ్ం
హిరణ్యం దదాతి తేజ ఏవ ॥౩౪॥ అవ రున్ధే తార్ప్యం దదాతి
పశూనేవావ రున్ధే ధేనుం దదాత్యాశిష ఏవావ రున్ధే సామ్నో వా

ఏష వర్ణో యద్ధిరణ్యం యజుషాం త్వా ఏమ్ముక్థామదానాం ధే-
నురైతానేవ సర్వాన్ వర్ణానవ రున్ధే ॥౩౫॥

జగత్యాఽభిచరన్నుర్వ్యో వై గచ్ఛతి యజ్ఞస్తేజ ఏవతిగ్ం-
శచ్ఛ ॥౧౧॥

త్వష్టా హతపుత్రో వీన్ద్రగ్ం సోమమాహరత్తస్మి న్నిన్ద్ర
ఉపహవమైచ్ఛత తంనోపాహ్వయత పుత్రం మేఽవధీరితి స యజ్ఞ-
వేశసం కృత్వా ప్రాసహా సోమమపిబత్తస్య యదత్యశిష్యత తత్త్వ-
ష్టాఽఽహవనీయముప ప్రావర్తయత్స్వాహేన్ద్రశత్రుర్వర్ధస్వేతి
స యావదూర్ధ్వః పరా విధ్యతి తావతి స్వయమేవ వ్యరమత యది
వా తావత్ప్రవణమ్ ॥౩౬॥ ఆసీద్యది వా తావదధ్యగ్నేరా-
సీత్స సంభవన్నగ్నీషోమావభిసమభవత్స ఇషుమాత్రమిషుమాత్రం
విష్వఙ్ఙవర్ధత సఇమాంల్లోకానవృణోద్యదిమాంల్లోకానవృణోత్త-
ద్వృత్రస్య వృత్రత్వం తస్మాదిన్ద్రోఽబిభేదపి త్వష్టా తస్మై త్వష్టావ-
జ్రమసిఞ్చత్తపో వై స వజ్ర ఆసీత్తముద్యన్తుం నాశక్నోదథవై త-
ర్హి విష్ణుః ॥౩౭॥ అన్యా దేవతాఽఽసీథ్సోఽబ్రవీద్విష్ణవేహీద-
మా హరిష్యావో యేనాయమిదమితి స విష్ణుస్త్రేధాఽఽత్మానం వి
న్యధత్త పృథివ్యాం తృతీయమన్తరిక్షే తృతీయం దివి తృతీయమభి
పర్యావర్తాద్ధ్యబిభేద్యత్పృథివ్యాం తృతీయమాసీత్తేనేన్ద్రో వజ్ర-
ముదయచ్ఛద్విష్ణ్వనుస్థిత సోఽబ్రవీన్మా మే ప్ర హారస్తి వా ఇదమ్॥

మయి వీర్యం తత్తే ప్ర దాస్యామీతి తదస్మై ప్రాయచ్ఛత్తత్ప్రత్య-
గృహ్ణాదధామేతి తద్విష్ణవేఽతి ప్రాయచ్ఛత్తద్విష్ణుః ప్రత్య గృ-
హ్ణాదస్మాస్విన్ద్ర ఇన్ద్రియం దధాత్వితి యదన్తరిక్షే తృతీయమా-
సీత్తే నేన్ద్రో వజ్ర ముదయచ్ఛద్విష్ణ్వనుస్థిత స్సోఽబ్రవీన్మామే ప్ర
హార స్తి వా ఇదమ్ ॥౩౯॥ మయివీర్యం తత్తే ప్రదాస్యామీతి
తదస్మై ప్రాయచ్ఛత్తత్ప్రత్యగృహ్ణాద్ద్విర్మాఽధా ఇతి తద్విష్ణవేఽతి
ప్రాయచ్ఛత్తద్విష్ణుః ప్రత్యగృహ్ణాదస్మాస్విన్ద్ర ఇన్ద్రియం దధా-
త్వితి యద్దివి తృతీయమాసీత్తేనేన్ద్రో వజ్రముదయ చ్ఛద్విష్ణ్వనుస్థి-
త స్సోఽబ్రవీన్మామే ప్రహార్యేనాహమ్ ॥౪౦॥ ఇదమస్మిꣳ తత్తే ప్ర
దాస్యామీతి త్వీ3 ఇత్యబ్రవీత్సంధాం తు సంధావహై త్వామే-
వ ప్రవిశానీతి యన్మాం ప్రవిశేః కిం మా భుఞ్జ్యా ఇత్య బ్రవీత్త్వా-
మేవేన్ధీయ తవ భోగాయ త్వాం ప్రవిశేయమిత్యబ్రవీత్తం వృత్రః
ప్రావిశదుదరం వై వృత్రః క్షుత్ఖలు వై మనుష్యస్య భ్రాతృవ్యో యః॥
ఏవం వేద హన్తి క్షుధం భ్రాతృవ్యం తదస్మై ప్రాయచ్ఛత్తత్ప్ర-
త్యగృహ్ణాత్త్రిర్మాఽధా ఇతి తద్విష్ణవేఽతి ప్రాయచ్ఛత్తద్విష్ణుః ప్రత్య-
గృహ్ణాదస్మాస్విన్ద్ర ఇన్ద్రియం దధాత్వితి యత్త్రిః ప్రాయచ్ఛత్త్రిః
ప్రత్యగృహ్ణాత్తత్త్రిధాతోస్త్రిధాతుత్వం యద్విష్ణురన్వతిష్ఠత విష్ణ-
వేఽతి ప్రాయచ్ఛత్తస్మాదైన్ద్రావైష్ణవꣳ హవిర్భవతి యద్వా ఇ-
దం కించ తదస్మై తత్ప్రాయచ్ఛదృచస్సామాని యజూꣳషి స-
హస్రం వా అస్మై తత్ప్రాయచ్ఛత్తస్మాత్సహస్రదక్షిణమ్ ॥౪౧॥

।ప్రవణం విష్ణురాప్యా ఇదమిదమహం యో భవ త్యేకవిగ్ం-
శతిశ్చ ॥౧౨॥

దైవా వై రాజన్యా జ్జాయమానాదబిభయు స్తమన్తరేవ స-
న్తం దామ్నాఽపౌమ్భన్త్స వా ఏషోఽపోమ్భో జాయతే యద్రాజ-
న్యో యద్వా ఏషోఽనపోమ్భో జాయేత వృత్రాన్ఘ్నగ్ంశ్చరే-
ద్యం కామయేత రాజన్యమనపోమ్భో జాయేత వృత్రాన్ఘ్నగ్ంశ్చ-
రేదితి తస్మా ఏత మైన్ద్రాబార్హస్పత్యం చరుం నిర్వపేదైన్ద్రో వై
రాజన్యో బ్రహ్మ బృహస్పతిర్బ్రహ్మణైవైనం దామ్నోఽపోమ్భనా-
న్ముఞ్చతి హిరణ్మయం దామ దక్షిణా సాక్షాదేవైనం దామ్నోఽపో-
మ్భనాన్ముఞ్చతి ॥౮౩॥

ఏనం ద్వాదశ చ ॥౧౩॥

నవోనవో భవతి జాయమానోఽహ్నాం కేతురుషసామేత్య-
గ్రే । భాగం దేవేభ్యో వి దధాత్యాయన్ప్ర చన్ద్రమాస్తిరతి దీ-
ర్ఘమాయుః । యమాదిత్యా అగ్ంశుమాప్యాయయన్తి యమక్షి-
తమక్షితయః పిబన్తి । తేననో రాజా వరుణో బృహస్పతి రా ప్యాయ-
యన్తు భువనస్య గోపాః । ప్రాచ్యాం దిశి త్వమిన్ద్రాసి రాజోతోదీ-
చ్యాం వృత్రహ న్వృత్రహాఽసి । యత్ర యన్తి స్రోత్యాస్తత్ ॥
జితం తే దక్షిణతో వృషభ ఏధి హవ్యః । ఇన్ద్రో జయాతి న ప-

రాజయాతా అధిరాజో రాజసు రాజయాతి । విశ్వాహి భూయాః
పృతనా అభిష్టీరుపసద్యో నమస్యో యథాఽసత్ । అస్యేదేవ ప్రరిరిచే
మహిత్వం దివః పృథివ్యాః పర్యన్తరిక్షాత్ । స్వరాడిన్ద్రో దమ ఆ
విశ్వగూర్తస్స్వరిరమత్రో వవక్షే రణాయ । అభి త్వా శూర నో-
నుమోఽదుగ్ధా ఇవ ధేనవః । ఈశానమ్ ॥౪౫॥ అస్య జగతస్సు-
వర్దృశమీశాన మిన్ద్ర తస్థుషః । త్వామిద్ధి హవామహే సాతా వా-
జస్య కారవః । త్వాం వృత్రేష్విన్ద్ర సత్పతిం నరస్త్వాం కాష్ఠాస్వ-
ర్వతః । యద్ద్యావ ఇన్ద్ర తే శతగ్ం శతం భూమీరుతస్యుః । న త్వా
వజ్రిన్థ్సహస్రగ్ం సూర్యా అను న జాతమష్ట రోదసీ । పిబా సో-
మమిన్ద్ర మన్దతు త్వా యం తే సుషావ హర్యశ్వాద్రిః ॥౪౬॥
సోతుర్బాహుభ్యాగ్ం సుయతో నార్వా । రేవతీర్నస్సధమాద
ఇన్ద్రే సన్తు తువివాజాః । క్షుమన్తో యాభిర్మదేమ । ఉదగ్నే శుచ-
యస్తవ వి జ్యోతిషోద్దు త్యం జాతవేదసగ్ం సప్త త్వా హరితో
రథే వహన్తి దేవ సూర్య । శోచిష్కేశం విచక్షణ । చిత్రం దేవా-
నాముదగాదనీకం చక్షుర్మిత్రస్య వరుణస్యాగ్నేః । ఆఽప్రా ద్యావా-
పృథివీ అన్తరిక్షగ్ం సూర్య ఆత్మా జగతస్తస్థుషః ॥౪౭॥ చ । వి-
శ్వే దేవా ఋతావృధ ఋతుభిర్హవనశ్రుతః । జుషన్తాం యుజ్యం
పయః । విశ్వే దేవాశ్శృణుతేమగ్ం హవం మే యే అన్తరిక్షే య
ఉప ద్యవిష్ఠ । యే అగ్నిజిహ్వా ఉత వా యజత్రా ఆసద్యాస్మిన్బర్-
హిషి మాదయధ్వమ్ ॥౪౮॥

తదీశానమద్రిస్త్వథస్త్రిగ్ంశచ్చ ॥౧౪॥

దైవా మనుష్యా దేవాసురా అబ్రువన్దేవాసురాస్తేషాం గాయత్రీ ప్రజాపతిస్తాయత్రాగ్నే గోభిశ్చిత్రయా మారుతం దేవా వసవ్యాఅగ్నే మారుతమితి దేవా వసవ్యా దేవాశ్శర్మణ్యాస్సర్వాణి త్వష్టా హతపుత్రో దైవా వై రాజన్యాన్నవోనవశ్చతుర్దశ ॥౧౪॥

దైవా మనుష్యాః ప్రజాం పశూన్దేవా వసవ్యాః పరిదధ్యాదిదమస్మ్యష్టాచత్వారిగ్ంశత్ ॥౪౧॥

దైవా మనుష్యా మాదయధ్వమ్॥

హరిః ఓమ్॥

శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు.

ఇతి యజుర్వేద సంహితాయాం ద్వితీయకాణ్డే

చతుర్థః ప్రశ్నః.

అథ పఞ్చమః ప్రశ్నః.

హరిః ఓమ్॥ విశ్వరూపో వై త్వాష్ట్రః పురోహితో దేవా-
నామాసీథ్స్వస్రీయోఽసురాణాం తస్య త్రీణి శీర్షాణ్యాసన్థ్సో-
మపానగ్ం సురాపానమన్నాదనగ్ం స ప్రత్యక్షం దేవేభ్యో భాగమ-
వదత్పరోక్షమసురేభ్యస్సర్వస్మై వై ప్రత్యక్షం భాగం వదన్తి య-
స్మా ఎవ పరోక్షం వదన్తి తస్య భాగ ఉదితస్తస్మాదిన్ద్రోఽబిభేదీ-
దృఙ్ వై రాష్ట్రం విపర్యావర్తయతీతి తస్య వజ్రమాదాయ
శీర్షాణ్యచ్ఛినద్యథ్సోమపానమ్ ॥౧॥ ఆసీథ్స కపిఞ్జలోఽభవద్య-
థ్సురాపానగ్ం స కలవిఙ్కో యదన్నాదనగ్ం స తిత్తిరిస్తస్యాఞ్జ-
లినా బ్రహ్మహత్యాముపాగృహ్ణాత్తాగ్ం సంవథ్సరమబిభస్తం భూ-
తాన్యభ్యక్రోశన్బ్రహ్మహన్నితి స పృథివీముపాసీదదస్యై బ్రహ్మ-
హత్యాయై తృతీయం ప్రతి గృహాణేతి సాఽబ్రవీద్వరం వృణై ఖా-
తాత్పరాభవిష్యన్తీ మన్యే తతో మా పరాఽభూవమితి పురా తే॥
సంవథ్సరాదపి రోహాదిత్యబ్రవీత్తస్మాత్పురా సంవథ్సరాత్పృథివ్యై
ఖాతమపి రోహతి వారేవృతగ్ం హ్యస్యై తృతీయం బ్రహ్మహత్యా
యై ప్రత్యగృహ్ణాత్తథ్స్వకృతమిరిణమభవత్తస్మాదాహితాగ్ని-

శ్రద్ధాదేవస్స్వకృత ఇరిణే నావస్యేద్బ్రహ్మహత్యాయై హ్యేష
వర్ణస్స వనస్పతీనుపాసీదదస్యై బ్రహ్మహత్యాయై తృతీయం ప్రతి
గృహ్ణీతేతి తేఽబ్రువన్వరం వృణామహై వృక్ణాత్ ॥౩॥ పరాభ-
విష్యన్తో మన్యామహే తతో మా పరాభూమేత్యా వ్రశ్చనా-
ద్వో భూయాగ్ంస ఉత్తిష్ఠానిత్యబ్రవీత్తస్మాదావ్రశ్చనాద్వృక్షాణాం
భూయాగ్ంస ఉత్తిష్ఠన్తి వారే వృతగ్గ్ం హ్యేషాం తృతీయం బ్ర-
హ్మహత్యాయై ప్రత్యగృహ్ణన్స నిర్యాసోఽభవత్తస్మాన్నిర్యాసస్య
నాశ్యం బ్రహ్మహత్యాయై హ్యేష వర్ణోఽథో ఖలు య ఏవ
లోహితో యో వాఽఽవ్రశ్చనాన్నిర్యేషతి తస్య నాశ్యమ్ ॥౪॥
కామమన్యస్య స స్త్రీషగ్ంసాదముపాసీదదస్యై బ్రహ్మహత్యాయై
తృతీయం ప్రతి గృహ్ణీతేతి తా అబ్రువన్వరం వృణామహా ఋత్వి-
యాత్ప్రజాం విన్దామహై కామమా విజనితోస్సంభవామేతి తస్మా-
దృత్వియాత్స్త్రియః ప్రజాం విన్దన్తే కామమా విజనితోస్సంభవన్తి
వారే వృతగ్గ్ం హ్యాసాం తృతీయం బ్రహ్మహత్యాయై ప్రత్యగృహ్ణన్సా
మలవద్వాసా అభవత్తస్మాన్మలవద్వాససా న సం వదేత ॥౫॥ న స-
హాసీత నాస్యా అన్నమద్యాద్బ్రహ్మహత్యాయై హ్యేషా వర్ణం
ప్రతిముచ్యాస్తేఽథో ఖల్వాహురభ్యఞ్జనం వావ స్త్రియా అన్నమ-
భ్యఞ్జనమేవ న ప్రతిగృహ్యం కామమన్యదితి యాం మలవద్వాస-
సగ్ం సంభవన్తి యస్తతో జాయతే సోఽభిశస్తో యామరణ్యే తస్యై
స్తేనో యాం పరాచీం తస్యై హ్రీతముఖ్యపగల్భో యా స్నాతి త-

స్యా అప్సు మారుకో యా ॥౬॥ అభ్యఙ్క్తే తస్యై దుశ్చర్మా యా ప్రలిఖతే తస్యై ఖలతిరపమారీ యాఽఙ్క్తే తస్యై కాణో యా దతో ధావతే తస్యై శ్యావదన్ యా నఖాని నికృన్తతే తస్యై కునఖీ యా కృణత్తి తస్యై క్లీబో యా రజ్జుగ్ం సృజతి తస్యా ఉద్బన్ధుకో యా పర్ణేన పిబతి తస్యా ఉన్మాదుకో యా ఖర్వేణ పిబతి తస్యై ఖర్వస్తిస్రో రాత్రీర్వ్రతం చరేదఞ్జలినా వా పిబేదఖర్వేణ వా పాత్రేణ ప్రజాయై గోపీథాయ ॥౭॥

యత్తిస్రస్సముపాసన్నం తే వృక్షాత్తస్య నాశ్యం వదేత్త మారుకో యాఽఖర్వేణ వా త్రీణి చ ॥౧॥

త్వష్టా హతపుత్రో వీన్ద్రగ్ం సోమమాహరత్తస్మిన్నిన్ద్ర ఉపహవమైచ్ఛత తం నోపాహ్వయత పుత్రం మేఽవధీరితి స యజ్ఞవేశసం కృత్వా ప్రాసహా సోమమపిబత్తస్య యదత్యశిష్యత తత్త్వష్టాఽఽహవనీయముప ప్రావర్తయథ్స్వాహేన్ద్రశత్రుర్వర్ధస్వేతి యదవర్తయత్తద్వృత్రస్య వృత్రత్వం యదబ్రవీథ్స్వాహేన్ద్రశత్రుర్వర్ధస్వేతి తస్మాదస్య ॥౮॥ ఇన్ద్రశ్శత్రురభవథ్స సంభవన్నగ్నీషోమావభి సమభవథ్స ఇషుమాత్రమిషుమాత్రం విష్వఙ్ఙవర్ధత స ఇమాంల్లోకానవృణోద్యదిమాంల్లోకానవృణోత్తద్వృత్రస్య వృత్రత్వం తస్మాదిన్ద్రోఽబిభేథ్స ప్రజాపతిముపాధావచ్ఛత్రుర్మేఽజనీతి తస్మై వజ్రగ్ం సిక్త్వా ప్రాయచ్ఛదేతేన జహీతి తేనాభ్యాయత తావబ్రూతామగ్నీషోమౌ మా ॥౯॥ ప్రహర్తా-

వమన్తస్వ ఇతి మమ వై యువగ్గం స్థ ఇత్యబ్రవీన్నామధ్యేత్రీమితి తౌ భాగధేయమైచ్ఛేతాం తాభ్యామేతమగ్నీషోమీయమేకాదశ-
కపాలం పూర్ణమాసే ప్రాయచ్ఛత్తావబ్రూతామభి సందష్టౌ వై
స్వో న శక్నువ ఐతుమితి స ఇన్ద్ర ఆత్మనశ్శీతరూరావజనయత్తచ్ఛీ-
తరూరయోర్జన్మ య ఏవగ్ం శీతరూరయోర్జన్మ వేద ॥౧౦॥
నైనగ్ం శీతరూరౌ హతస్తాభ్యామేనమభ్యనయత్తస్మాజ్జఞ్జభ్యమా-
నాదగ్నీషోమౌ నిరక్రామతాం ప్రాణాపానౌ వా ఏనం తదజహి-
తాం ప్రాణో వై దక్షోఽపానః క్రతుస్తస్మాజ్జఞ్జభ్యమానో బ్రూ-
యాన్మయి దక్షక్రతూ ఇతి ప్రాణాపానావేవాత్మన్ధత్తే సర్వ-
మాయురేతి స దేవతా వృత్రాన్నిర్ హూయ వార్త్రఘ్నగ్ం
హవిః పూర్ణమాసే నిరవపద్ఘ్నన్తి వా ఏనం పూర్ణమాస ఆ ॥
అమావాస్యాయాం ప్యాయయన్తి తస్మాద్వార్త్రఘ్నీ పూర్ణమా-
సేఽనూచ్యేతే వృధన్వతీ అమావాస్యాయాం తత్సగ్ంస్థాప్య వా-
ర్త్రఘ్నగ్ం హవిర్వజ్రమాదాయ పునరభ్యాయత తే అబ్రూతాం
ద్యావాపృథివీ మా ప్రహార్‌్వావయోర్వై శ్రిత ఇతి తే అబ్రూతాం
వరం వృణావహై నక్షత్రవిహితాఽహమసానీత్యసావబ్రవీచ్చిత్రవి-
హితాఽహమితీయం తస్మాన్నక్షత్రవిహితాఽసౌ చిత్రవిహితే-
యం య ఏవం ద్యావాపృథివ్యోః ॥౧౧॥ వరం వేదైనం వరో
గచ్ఛతి స ఆభ్యామేవ ప్రసూత ఇన్ద్రో వృత్రమహన్తే దేవా వృ-
త్రగ్ం హత్వాఽగ్నీషోమావబ్రువన్ హవ్యం నో వహతమితి తావ-

బ్రూత్త్వామప తేజస్తౌ వై త్వ్యే వృత్రే వై త్యయోస్తేజ ఇతి తే౽-
బ్రువన్నిదమచ్ఛైచ్ఛతీతి గౌరిత్యబ్రువన్గౌర్వావ సర్వస్య మిత్రమితి
సో౽బ్రవీత్ ॥౧౩॥ వరం వృణై మయ్యేవ సతో౽భయేన భునజా-
ధ్వా ఇతి తద్గౌరాహరత్తస్మాద్గవి సతో౽భయేన భుఞ్జత ఏతద్వా అ-
గ్నేస్తేజో యద్ఘృతమేతత్సోమస్య యత్పయో య ఏవమగ్నీషో-
మయోస్తేజో వేద తేజస్వ్యేవ భవతి బ్రహ్మవాదినో వదన్తి కిం దే-
వత్యం పౌర్ణమాసమితి ప్రాజాపత్యమితి బ్రూయాత్తేనేన్ద్రం జ్యే-
ష్ఠం పుత్రం నిరవాసాయయదితి తస్మాజ్జ్యేష్ఠం పుత్రం ధనేన నిరవ-
సాయయన్తి ॥౧౪॥

అస్య మా వేదా ద్యావాపృథివ్యోరబ్రవీదితి తస్మాచ్చ-
త్వారి చ ॥౨॥

ఇన్ద్రం వృత్రం జఘ్నివాగ్ంసం మృధో౽భిప్రావేపన్త స
ఏతం వైమృధం పూర్ణమాసే౽నునిర్వాప్యమపశ్యత్తం నిరవప-
త్తేనైవ స మృధో౽పాహత యద్వైమృధః పూర్ణమాసే౽ను
నిర్వాప్యో భవతి మృధ ఏవ తేన యజమానో౽ప హత ఇన్ద్రో వృ-
త్రగ్ం హత్వా దేవతాభిశ్చేన్ద్రియేణ చ వ్యార్ధ్యత స ఏతమాగ్నే-
యమష్టాకపాలమమావాస్యాయామపశ్యదైన్ద్రం దధి ॥౧౫॥ తం
నిరవపత్తేనైవ స దేవతాశ్చేన్ద్రియం చావారున్ధ యదాగ్నేయో౽-
ష్టాకపాలో౽మావాస్యాయాం భవత్యైన్ద్రం దధి దేవతాశ్చైవ తే-

నేన్ద్రియం చ యజమానో ఽవరున్ధ ఇన్ద్రస్య వృత్రం జఘ్నుష ఇ-
న్ద్రియం వీర్యం పృథివీమను వ్యార్చ్ఛత్తదోషధయో వీరుధో ఽభ-
వన్థ్స ప్రజాపతిముపాధావద్వృత్రం మే జఘ్నుష ఇన్ద్రియం వీర్యమ్॥
పృథివీమను వ్యారత్తదోషధయో వీరుధో ఽభూవన్నితి స ప్రజా-
పతిః పశూనబ్రవీదేతదస్మై సం నయతేతి తత్పశవ ఓషధీభ్యో ఽ-
ధ్యాత్మన్థ్సమనయన్తత్ప్రత్యదుహన్ యథ్సమనయన్తథ్సాంనాయ్య-
స్య సాంనాయ్యత్వం యత్ప్రత్యదుహన్తత్ప్రతిధుషః ప్రతిధుక్త్వꣳం
సమనైషుః ప్రత్యధుక్షన్న తు మయి శ్రయత ఇత్యబ్రవీదేతదస్మై॥
శృతం కురుతేత్యబ్రవీత్తదస్మై శృతమకుర్వన్నిన్ద్రియం వా వాస్మి-
న్వీర్యం తదశ్రయన్తచ్ఛృతస్య శృతత్వꣳం సమనైషుః ప్రత్యధుక్ష-
ఞ్ఛృతమక్రన్న తు మా ధినోతీత్యబ్రవీదేతదస్మై దధి కురుతేత్య-
బ్రవీత్తదస్మై దధ్యకుర్వన్తదేనమధినోత్తద్దధ్నో దధిత్వం బ్రహ్మవా-
దినో వదన్తి దధ్నః పూర్వస్యావదేయమ్ ॥౧౮॥ దధి హి పూ-
ర్వం క్రియత ఇత్యనాదృత్య తచ్ఛృతస్యైవ పూర్వస్యావద్యేది-
న్ద్రియమేవాస్మిన్వీర్యꣳం శ్రిత్వా దధ్నోపరిష్టాద్ధినోతి యథాపూ-
ర్వముపైతి యత్పూతీకైర్వా పర్ణవల్కైర్వాఽఽతఞ్చ్యాథ్సౌమ్యం
తద్యత్క్వలైరాక్షసం తద్యత్తణ్డులైర్వైశ్వదేవం తద్యదాతఞ్చ-
నేన మానుషం తద్యద్దధ్నా తత్సేన్ద్రం దధ్నాఽఽతనక్తి ॥౧౯॥ సై-
న్ద్రిత్వాయాగ్నిహోత్రోచ్ఛేషణమభ్యాతనక్తి యజ్ఞస్య సంతత్యై

ఇన్ద్రో వృత్రగ్ం హత్వా పరాం పరావతమగచ్ఛదపారాధమితి
మన్యమానస్తం దేవతాః ప్రైషమైచ్ఛన్త్సోఽబ్రవీత్ప్రజాపతిర్యః
ప్రథమోఽనువిన్దతి తస్య ప్రథమం భాగధేయమితి తం పితరోఽ-
న్వవిన్దన్తస్మాత్పితృభ్యః పూర్వేద్యుః క్రియతే సోఽమావాస్యాం
ప్రత్యాగచ్ఛత్తం దేవా అభి సమగచ్ఛన్తామా వై నః ॥౨౦॥ అ-
ద్య వసు వసతీతీన్ద్రో హి దేవానాం వసు తదమావాస్యాయా అ-
మావాస్యత్వం బ్రహ్మవాదినో వదన్తి కిందేవత్యగ్ం సాంనాయ్యమితి
వైశ్వదేవమితి బ్రూయాద్విశ్వే హి తద్దేవా భాగధేయమభి సమ-
గచ్ఛన్తేత్యథో ఖల్వైన్ద్రమిత్యేవ బ్రూయాదిన్ద్రం వావ తే తద్భిషజ్య-
న్తోఽభి సమగచ్ఛన్తేతి ॥౨౧॥

దధి మే జఘ్నుష ఇన్ద్రియం వీర్యమిత్యబ్రవీదైతదస్మాఅవ-
దేయం తనక్తిన్నో ద్విచత్వారిగ్ంశచ్చ ॥3॥

బ్రహ్మవాదినో వదన్తి స త్వై దర్శపూర్ణమాసౌ యజేత
య ఏనౌ సేన్ద్రౌ యజేతేతి వై మృధః పూర్ణమాసేఽను నిర్వా-
ప్యో భవతి తేన పూర్ణమాసస్సేన్ద్ర ఐన్ద్రం దధ్యమావాస్యాయాం
తేనామావాస్యా సేన్ద్రా య ఏవం విద్వాన్దర్శపూర్ణమాసౌ య-
జతే సేన్ద్రావేవైనౌ యజతే శ్వశ్శ్వోఽస్మా ఈజానాయ వసీయో
భవతి దేవా వై యద్యజ్ఞేఽకుర్వత తదసురా అకుర్వత తే దేవా ఏ-
తామ్ ॥౨౨॥ ఇష్టిమపశ్యన్నాగ్నావైష్ణవమేకాదశకపాలగ్ంసరస్వ-

త్యై చరుగ్ం సరస్వతే చరుం తాం పౌర్ణమాసగ్ం సగ్ంస్థాప్యాను
నిరవపన్తతో దేవా అభవన్పరాఽసురా యో భ్రాతృవ్యవాన్థ్స్యాత్స
పౌర్ణమాసగ్ం సగ్ంస్థాప్యైతామిష్టిమను నిర్వపేత్పౌర్ణమాసేనైవ
వజ్రం భ్రాతృవ్యాయ ప్రహృత్యాగ్నావైష్ణవేన దేవతాశ్చ యజ్ఞం
చ భ్రాతృవ్యస్య వృఙ్క్తే మిథునాత్పశూన్థ్సారస్వతాభ్యాం యావదే-
వాస్యాస్తి తత్ ॥౧౩॥ సర్వం వృఙ్క్తే పౌర్ణమాసీమేవ యజేత భ్రా-
తృవ్యవానామావాస్యాగ్ం హత్వా భ్రాతృవ్యం నాప్యాయయతి
సాకంప్రస్థాయీయేన యజేత పశుకామో యస్మై వా అల్పేనా-
హరన్తి నాత్మనా తృప్యతి నాన్యస్మై దదాతి యస్మై మహతా తృ-
ప్యత్యాత్మనా దదాత్యన్యస్మై మహతా పూర్ణగ్ం హోతవ్యం
తృప్త ఏవైనమిన్ద్రః ప్రజయా పశుభిస్తర్పయతి దారుపాత్రేణ
జుహోతి న హి మృన్మయమాహుతిమానశ ఔదుమ్బరమ్ ॥౧౪॥
భవత్యూర్గ్వా ఉదుమ్బర ఊర్క్పశవ ఊర్జైవాస్మా ఊర్జం ప-
శూనవ రున్ధే నాగతశ్రీర్మహేన్ద్రం యజేత త్రయో వై గతశ్రియ-
శ్శుశ్రువాన్గ్రామణీ రాజన్యస్తేషాం మహేన్ద్రో దేవతా యో వై
స్వాం దేవతామతి యజతే ప్ర స్వాయై దేవతాయై చ్యవతే న ప-
రాం ప్రాప్నోతి పాపీయాన్భవతి సంవథ్సరమిన్ద్రం యజేత సంవథ్స-
రగ్ం హి వ్రతం నాతి స్వా ॥౧౫॥ ఏవైనం దేవతేజ్యమానా
భూత్యా ఇన్ధే వసీయాన్భవతి సంవథ్సరస్య పరస్తాదగ్నయే వ్రతపత-

యే పురోడాశమష్టాకపాలం నిర్వపేథ్సంవథ్సరమేవైనం వృత్రం జ-
ఘ్ని వాగ్ంసమగ్ని వ్రితపతివ్రితమా లమ్భయతి తతోఽధికా-
మం యజేత ॥ ౧౬ ॥

ఏతాం తదాదుమ్బరగ్గ్ం స్వాతిరిగ్ంశచ్చ ॥ ౪ ॥

నాసోమయాజీ సం నయేదనాగతం వా ఏతస్యపయో యో-
ఽసోమయాజీ యదసోమయాజీ సంనయేత్పరిమోష ఏవ సోఽనృ-
తం కరోత్యథో పరైవ సిచ్యతే సోమయాజ్యేవ సంనయేత్పయో
వై సోమః పయస్సాంనాయ్యం పయసైవ పయ ఆత్మన్ధత్తే వి వా ఏ-
తం ప్రజయా పశుభిరర్ధయతి వర్ధయత్యస్య భ్రాతృవ్యం య-
స్య హవిర్నిరుప్తం పురస్తాచ్చన్ద్రమాః ॥ ౧౭ ॥ అభ్యుదేతి త్రే-
ధా తణ్డులాన్ వి భజేద్యే మధ్యమాస్స్యుస్తానగ్నయే దాత్రే పు-
రోడాశమష్టాకపాలం కుర్యాద్యే స్థవిష్ఠాస్తానిన్ద్రాయ ప్రదాత్రే ద-
ధగ్ంశ్చరుం యేఽణిష్ఠాస్తాన్ విష్ణవే శిపివిష్టాయ శృతే చరుమ-
గ్నిరేవాస్మై ప్రజాం ప్రజనయతి వృద్ధామిన్ద్రః ప్రయచ్ఛతి యజ్ఞో
వై విష్ణుః పశవశ్శిపిర్యజ్ఞ ఏవ పశుషు ప్రతి తిష్ఠతి న ద్వే ॥ ౧౮ ॥
యజేత యత్పూర్వయా సంప్రతి యజేతోత్తరయా ఛమ్బట్కుర్యా-
ద్యదుత్తరయా సంప్రతి యజేత పూర్వయా ఛమ్బట్కుర్యాన్నేష్టి-
ర్భవతి న యజ్ఞస్తదను హ్రీతముఖ్యపగల్భో జాయత ఏకామేవ
యజేత ప్రగల్భోఽస్య జాయతేఽనాదృత్య తద్ద్వే ఏవ యజేత య-

జ్ఞముఖమేవ పూర్వయాఽఽలభతే యజత ఉత్తరయా దేవతా ఏవ
పూర్వయాఽవరున్ధ ఇన్ద్రియముత్తరయా దేవలోకమేవ ॥ ౨౯ ॥
పూర్వయాఽభి జయతి మనుష్యలోకముత్తరయా భూయసో య-
జ్ఞక్రతూనుపైత్యేషా వై సుమనా నామేష్టిర్యమద్యేజానం పశ్చా-
చ్చన్ద్రమా అభ్యుదేత్యస్మిన్నేవాస్మై లోకేఽర్ధుకం భవతి దాక్షా-
యణయజ్ఞేన సువర్గకామో యజేత పూర్ణమాసే సం నయే-
న్మైత్రావరుణ్యాఽఽమిక్షయాఽమావాస్యాయాం యజేత పూర్ణ-
మాసేవై దేవానాగ్ం సుతస్తేషామేతమర్ధమాసం ప్రసుతస్తేషాం
మైత్రావరుణీ వశాఽమావాస్యాయామనూబన్ధ్యా యత్ ॥ ౩౦ ॥ పూ-
ర్వేద్యుర్యజతే వేదిమేవ తత్కరోతి యద్వత్సానపాకరోతి సదో-
హవిర్ధానే ఏవ సం మినోతి యద్యజతే దేవైరేవ సుత్యాగ్ం సం-
పాదయతి స ఏతమర్ధమాసగ్ం సధమాదం దేవైః సోమం పిబతి
యన్మైత్రావరుణ్యాఽఽమిక్షయాఽమావాస్యాయాం యజతే యై-
వాసౌ దేవానాం వశానూబన్ధ్యాసో ఏవైషైతస్య సాక్షాద్వా ఏ-
ష దేవానభ్యారోహతి య ఏషాం యజ్ఞమ్ ॥ ౩౧ ॥ అభ్యారోహతి య-
థా ఖలు వై శ్రేయానభ్యారూఢః కామయతే తథా కరోతి య-
ద్యవ విధ్యతి పాపీయాన్భవతి యది నావ విధ్యతి సదృఙ్వ్యావృ-
త్కామ ఏతేన యజ్ఞేన యజేత క్షురపవిర్హ్యేష యజ్ఞస్తాజక్పుణ్యో
వా భవతి ప్ర వా మీయతే తస్యైతద్వ్రతం నానృతం వదేన్న

మాగ్ంసమశ్నీయాన్న స్త్రియముపేయాన్నాస్య పల్పూలనేన వాసః పల్పూలయేయుర్నైతద్ధి దేవాస్సర్వం న కుర్వన్తి ॥౩౧॥

చన్ద్రమా ద్వౌ దేవలోకమేవ యద్ద్యజ్ఞం పల్పూలయేయుష్షట్చ ॥౫॥

ఏష వై దేవరథో యద్దర్శపూర్ణమాసౌ యో దర్శపూర్ణమాసావిష్ట్వా సోమేన యజతే రథస్పృష్ట ఏవావసానే వరే దేవానామవస్యత్యేతాని వా అఙ్గాపరూగ్ంషి సంవథ్సరస్య యద్దర్శపూర్ణమాసౌ య ఏవం విద్వాన్దర్శపూర్ణమాసౌ యజతేఽఙ్గాపరూగ్ంష్యేవ సంవథ్సరస్య ప్రతి దధాత్యేతే వై సంవథ్సరస్య చక్షుషీ యద్దర్శపూర్ణమాసౌ య ఏవం విద్వాన్దర్శపూర్ణమాసౌ యజతే తాభ్యామేవ సువర్గం లోకమను పశ్యతి ॥౩౩॥ ఏషా వై దేవానాం విక్రాన్తిర్యద్దర్శపూర్ణమాసౌ య ఏవం విద్వాన్దర్శపూర్ణమాసౌ యజతే దేవానామేవ విక్రాన్తిమను వి క్రమత ఏష వై దేవయానః పన్థా యద్దర్శపూర్ణమాసౌ య ఏవం విద్వాన్దర్శపూర్ణమాసౌ యజతే య ఏవ దేవయానః పన్థాస్తగ్ం సమారోహత్యేతౌ వై దేవానాగ్ం హరీ యద్దర్శపూర్ణమాసౌ య ఏవం విద్వాన్దర్శపూర్ణమాసౌ యజతే యావేవ దేవానాగ్ం హరీ తాభ్యామ్ ॥౩౪॥ ఏవైభ్యో హవ్యం వహత్యేతద్వై దేవానామాస్యం యద్దర్శ పూర్ణమాసౌ య ఏవం విద్వాన్దర్శపూర్ణమాసౌ యజతే సాక్షాదేవ దేవానా-

మాస్యే జుహోత్యేష వై హవిర్ధానీ యో దర్శపూర్ణమా-
సయాజీ సాయంప్రాతరగ్నిహోత్రం జుహోతి యజతే దర్శ-
పూర్ణమాసావహరహర్ హవిర్ధానినాగ్ం సుతో య ఏవం వి-
ద్వాన్దర్శపూర్ణమాసౌ యజతే హవిర్ధాన్యస్మీతి సర్వమేవాస్య
బర్హిష్యం దత్తం భవతి దేవా వా అహః ॥౩౫॥ యజ్ఞియం నా-
విన్దన్తే దర్శపూర్ణమాసావపునన్తావా ఏతౌ పూతౌ మేధ్యౌ య-
ద్దర్శపూర్ణమాసౌ య ఏవం విద్వాన్దర్శపూర్ణమాసౌ యజతే
పూతావేవైనౌ మేధ్యౌ యజతే నామావాస్యాయాం చ పౌర్ణమా-
స్యాం చ స్త్రియముపేయాద్యదుపేయాన్నిరిన్ద్రియస్స్యాథ్సోమ-
స్య వై రాజ్ఞోఽర్ధమాసస్య రాత్రయః పత్నయ ఆసన్తాసామమా-
వాస్యాం చ పౌర్ణమాసీం చ నోపైత్ ॥౩౬॥ తే ఏనమభి సమ-
నహ్యేతాం తం యక్ష్మ ఆర్చ్ఛద్రాజానం యక్ష్మ ఆరదితి తద్రా-
జయక్ష్మస్య జన్మ యత్పాపీయానభవత్తత్పాపయక్ష్మస్య యజ్జా-
యాభ్యామవిన్దత్తజ్జాయేన్యస్య య ఏవమేతేషాం యక్ష్మాణాం జన్మ
వేద నైనమేతే యక్ష్మా విన్దన్తి స ఏతే ఏవ నమస్యన్నుపాధావత్తే
అబ్రూతాం వరం వృణావహా ఆవం దేవానాం భాగధే అసావ॥
ఆవదధి దేవా ఇజ్యాన్తా ఇతి తస్మాథ్సదృశీనాగ్ం రాత్రీణామమా-
వాస్యాయాం చ పౌర్ణమాస్యాం చ దేవా ఇజ్యన్త ఏతే హి దే-
వానాం భాగధే భాగధా అస్మై మనుష్యా భవన్తి య ఏవం వేద
భూతాని క్షుధమఘ్నన్త్సద్యో మనుష్యా అర్ధమాసే దేవా మాసి

పితరస్సంవత్సరే వనస్పతయస్తస్మాదహరహర్మనుష్యా ఆశనమిచ్ఛ-
న్తేఽర్ధమాసే దేవా ఇజ్యన్తేమాసి పితృభ్యః క్రియతే సంవత్సరే
వనస్పతయః ఫలం గృహ్ణన్తి య ఏవం వేద హన్తి క్షుధం భ్రా-
తృవ్యమ్ ॥౩౮॥

పశ్యతి తాభ్యామహరైదసావ ఫలగ్ం సప్త చ ॥౬॥

దేవా వై నర్చి న యజుష్యశ్రయన్త తే సామన్నేవాశ్ర-
యన్త హింకరోతి సామైవాకర్ హింకరోతి యత్రైవ దేవా అ-
శ్రయన్త తత ఏవైనాన్ప్రయుఙ్క్తే హింకరోతి వాచ ఏవైషయో-
గో హింకరోతి ప్రజా ఏవ తద్యజమానస్సృజతే త్రిః ప్రథమా-
మన్వాహ త్రిరుత్తమాం యజ్ఞస్యైవ తద్బర్సమ్ ॥౩౯॥ నహ్య-
త్యప్రస్రగ్ంసాయ సంతతమన్వాహ ప్రాణానామన్నాద్యస్య సంత-
త్యా అథో రక్షసామపహత్యై రాథన్తరీం ప్రథమామన్వాహ రా-
థన్తరో వా అయం లోక ఇమమేవ లోకమభి జయతి త్రిర్విగృ-
హ్ణాతి త్రయ ఇమే లోకా ఇమానేవ లోకానభి జయతి బార్హతీ-
ముత్తమామన్వాహ బార్హతో వా అసౌ లోకోఽముమేవ లోక-
మభి జయతి ప్రవః ॥౪౦॥ వాజా ఇత్యనిరుక్తాం ప్రాజాపత్యామ-
న్వాహ యజ్ఞో వై ప్రజాపతిర్యజ్ఞమేవ ప్రజాపతిమారభతే ప్ర
వో వాజా ఇత్యన్వాహాన్నం వై వాజోఽన్నమేవావ రున్ధే ప్రవో
వాజా ఇత్యన్వాహ తస్మాత్ప్రాచీనగ్ం రేతో ధీయతేఽగ్న ఆయా-

హి వీతయ ఇత్యాహాఽస్మాత్ప్రతీచీః ప్రజా జాయన్తే ప్రవో వాజా॥
ఇత్యన్వాహ మాసా వై వాజా అర్ధమాసా అభిద్యవో దేవా
హవిష్మన్తో గౌర్ఘృతాచీ యజ్ఞో దేవాఞ్జిగాతి యజమానస్సుమ్న-
యురిదమసీదమసీత్యేవ యజ్ఞస్య ప్రియం ధామావరున్ధే యం కా-
మయేత సర్వమాయురియాదితి ప్రవో వాజా ఇతి తస్యానూ-
చ్యాగ్న ఆ యాహి వీతయ ఇతి సంతతముత్తరమర్ధర్చమా
లభేత ॥౪౨॥ ప్రాణేనైవాస్యాపానం దాధార సర్వమాయురేతి
యో వా అరత్నిగ్ం సామిధేనీనాం వేదారత్నావేవ భ్రాతృవ్యం
కురుతేఽర్ధర్చౌ సం దధాత్యేష వా అరత్నిస్సామిధేనీనాం య
ఏవం వేదారత్నావేవ భ్రాతృవ్యం కురుత ఋషేర్ ఋషేర్వా ఏ-
తా నిర్మితా యత్సామిధేన్యస్తా యదసంయుక్తాస్స్యుః ప్రజయా
పశుభిర్యజమానస్య వి తిష్ఠేరన్నర్ధర్చౌ సం దధాతి సంయున-
క్త్యేవైనాస్తా అస్మై సంయుక్తా అవరుద్ధాస్సర్వామాశిషం
దుహ్రే ॥౪౩॥

బర్ సం వో జాయన్తే ప్రవో వాజా లభేత దధాతి సం
దశ చ ॥౭॥

అయజ్ఞో వా ఏష యోఽసామాఽగ్న ఆ యాహి వీతయ
ఇత్యాహ రథన్తరస్యైష వర్ణస్తం త్వా సమిద్భిరఙ్గిర ఇత్యాహ
వామదేవ్యస్యైష వర్ణో బృహదగ్నే సువీర్యమిత్యాహ బృహత

ఏష వర్ణో యదేతం తృచమన్వాహ యజ్ఞమేవైతథా సామన్వన్త
కరోత్యగ్నిరముష్మింల్లోక ఆసీదాదిత్యోఽస్మింస్తావిమౌ లోకావశా
న్తౌ ॥౪౪॥ తస్తాం తే దేవా అబ్రువన్నేతేమౌ వి పర్యూహామేత్యగ్న
ఆ యాహి వీతయ ఇత్యస్మింల్లోకేఽగ్నిమదధుర్బృహదగ్నే సువీ
ర్యమిత్యముష్మింల్లోక ఆదిత్యం తతో వా ఇమౌ లోకావశామ్య
తాం యదేవమన్వాహానయోర్లోకయోశ్శాన్త్యై శామ్యతో
ఽస్మా ఇమౌ లోకౌ య ఏవం వేద పఞ్చదశ సామిధేనీరన్వాహ
పఞ్చదశ ॥౪౫॥ వా అర్ధమాసస్య రాత్రయోఽర్ధమా
సశస్సంవత్సర ఆప్యతే తాసాం త్రీణి చ శతాని షష్టిశ్చాక్షరాణి
తావతీస్సంవత్సరస్య రాత్రయోఽక్షరశ ఏవ సంవత్సరమాప్నోతి
నృమేధశ్చ పరుచ్ఛేపశ్చ బ్రహ్మవాద్యమవదేతామస్మిన్దారావా-
ర్ద్రేఽగ్నిం జనయావ యతరో నౌ బ్రహ్మీయానితి నృమేధోఽ-
భ్యవదత్స ధూమమజనయత్పరుచ్ఛేపోఽభ్యవదత్సోఽగ్నిమజనయ-
దృష ఇత్యబ్రవీత్ ॥౪౬॥ యత్సమావద్విద్వ కథా త్వమగ్ని-
మజీజనో నాహమితి సామిధేనీనామేవాహం వర్ణం వేదేత్యబ్ర-
వీద్యద్ఘృతవత్పదమనూచ్యతే స ఆసాం వర్ణస్తం త్వా సమిద్భి-
రఙ్గిర ఇత్యాహ సామిధేనీష్వేవ తజ్జ్యోతిర్జనయతి స్త్రియస్తేనయ-
దృచస్త్రియస్తేన యద్గాయత్రియస్త్రియస్తేన యత్సామిధేన్యో
వృషణ్వతీమన్వాహ ॥౪౭॥ తేన పుంస్వతీస్తేన సేన్ద్రాస్తేన మి-
థునా అగ్నిర్దేవానాం దూత ఆసీదుశనా కావ్యోఽసురాణాం తౌ

ప్రజాపతిం ప్రశ్నమైతాగ్ం స ప్రజాపతిరగ్నిం దూతం వృణీమహ
ఇత్యభి పర్యావర్తత తతో దేవా అభవన్పరాఽసురా యస్యైవం
విదుషోఽగ్నిం దూతం వృణీమహ ఇత్యన్వాహాభవత్యాత్మనా పరా-
ఽస్య భ్రాతృవ్యో భవత్యధ్వరవతీమన్వాహ భ్రాతృవ్యమేవైతయాఽ
ధ్వరతి శోచిష్కేశస్తమీమహ ఇత్యాహ పవిత్రమేవైతద్యజమాన-
మేవైతయా పవయతి సమిద్ధో అగ్న ఆహుతేత్యాహ పరిధీనేవైతం
పరి దధాత్యస్కన్దాయ యదత ఊర్ధ్వమభ్యాదధ్యాద్యథా బహిః
పరిధి స్కన్దతి తాదృగేవ తత్త్రయో వా అగ్నయో హవ్యవాహ-
నో దేవానాం కవ్యవాహనః పితృణాగ్ం సహరక్షా అసురాణాం
త ఏతర్హ్యాశగ్ంసన్తే మాం వరిష్యతే మామ్ ॥౪౯॥ ఇతి వృ-
ణీధ్వగ్ం హవ్యవాహనమిత్యాహ య ఏవ దేవానాం తం వృణీత
ఆర్షేయం వృణీతే బన్ధోరేవ నైత్యథో సన్తత్యై పరస్తాదర్వాచో
వృణీతే తస్మాత్పరస్తాదర్వాఞ్చో మనుష్యాన్పితరోఽను ప్రపిపతే ॥

అశ్వాన్తావాహ పఞ్చదశ బ్రవీదన్వాహైతయా వరిష్యతే
మామేకాన్న త్రిగ్ంశచ్చ ॥౮॥

ఆగ్నే మహాగ్ం అసీత్యాహ మహాన్ హ్యేష యదగ్ని-
ర్బ్రాహ్మణేత్యాహ బ్రాహ్మణో హ్యేష భారతేత్యాహైష హి దేవే-
భ్యో హవ్యం భరతి దేవేద్ధ ఇత్యాహ దేవా హ్యేత మైన్ధత మన్వి-
ద్ధ ఇత్యాహ మనుర్హ్యేతముత్తరో దేవేభ్య ఐన్ధర్షిష్టుత ఇ-

త్యాహర్షయో హ్యేతమస్తువన్విప్రానుమదిత ఇత్యాహ ॥౫౧॥
విప్రా హ్యేతే యచ్ఛుశ్రువాగ్ంసః కవిశస్త ఇత్యాహ కవయో
హ్యేతే యచ్ఛుశ్రువాగ్ంసో బ్రహ్మసగ్ంశిత ఇత్యాహ బ్రహ్మ స-
గ్ంశితో హ్యేష ఘృతాహవన ఇత్యాహ ఘృతాహుతిర్హ్యేతస్య
ప్రియతమా ప్రణీర్యజ్ఞానామిత్యాహ ప్రణీర్హ్యేష యజ్ఞానాగ్ం
రథీరధ్వరాణామిత్యాహైష హి దేవరథోఽతూర్తో హోతేత్యా-
హ న హ్యేతం కశ్చన ॥౫౨॥ తరతి తూర్ణిర్ హవ్యవాడిత్యా-
హ సర్వగ్గ్ం హ్యేష తరత్యాస్పాత్రం జుహూర్దేవానామిత్యాహ
జుహూర్హ్యేష దేవానాం చమసో దేవపాన ఇత్యాహ చమసో
హ్యేష దేవపానోఽరాగ్ం ఇవాగ్నే నేమిర్దేవాగ్ంస్త్వం పరి-
భూరసీత్యాహ దేవాన్ హ్యేష పరిభూర్యద్బ్రూయాదావహ దేవా-
న్దేవయతే యజమానాయేతి భ్రాతృవ్యమస్మై ॥౫౩॥ జనయేదావ-
హ దేవాన్ యజమానాయేత్యాహ యజమానమేవైతేన వ-
ర్ధయత్యగ్నిమగ్న ఆ వహ సోమమా వహేత్యాహ దే-
వతా ఏవ తద్యథాపూర్వముపహ్వయత ఆ చాగ్నే దేవాన్
వహ సుయజా చ యజ జాతవేద ఇత్యాహాగ్నిమేవ త-
థ్సగ్గ్ం శ్యతి సోఽస్య సగ్ంశితో దేవేభ్యో హవ్యం వహ-
త్యగ్నిర్ హోతా ॥౫౪॥ ఇత్యాహాగ్నిర్వై దేవానాగ్ం
హోతా య ఏవ దేవానాగ్ం హోతా తం వృణీతే స్మో వయ-

మిత్యాహాస్థానమేవ సత్వం గమయతి సాధు తే యజమాన దే-
వ తేత్యాహాశిషమేవైతామాశాస్తే యద్బ్రూయాదగ్నిగ్ం
హోతారమవృథా ఇత్యగ్నినోభయతో యజమానం పరి గృ-
హ్ణీయాత్ప్రమాయుకస్స్యాద్యజమానదేవత్యా వై జుహూర్భ్రా-
తృవ్యదేవత్యోపభృత్ ॥౧౫॥ యద్ద్వే ఇవ బ్రూయాద్భ్రాతృ-
వ్యమస్మై జనయేద్ఘృతవతీమధ్వర్యో స్రుచమాస్యస్వేత్యాహ య-
జమానమేవైతేన వర్ధయతి దేవాయువమిత్యాహ దేవా హ్యే-
షాఽవతి విశ్వవారామిత్యాహ విశ్వగ్ం హ్యేషాఽవతీడామహై దే-
వాగ్ం ఈడేన్యాన్నమస్యామ నమస్యాఀ యజామ యజ్ఞియానిత్యా-
హ మనుష్యా వా ఈడేన్యాః పితరో నమస్యా దేవా యజ్ఞియా దే-
వతా ఏవ తద్యథాభాగం యజతి ॥౧౬॥

విప్రానుమదిత ఇత్యాహ చ నాస్మై హోతోపభృద్దేవతా
ఏవ త్రీణి చ ॥౯॥

త్రీగ్ంస్తృచాననుబ్రూయాద్రాజన్యస్య త్రయో వా అ-
న్యే రాజన్యాత్పురుషా బ్రాహ్మణో వైశ్యశ్శూద్రస్తానేవాస్మా అనుకా-
న్కరోతి పఞ్చదశానుబ్రూయాద్రాజన్యస్య పఞ్చదశో వై రాజ-
న్యస్స్వ ఏవైనగ్ం స్తోమే ప్రతిష్ఠాపయతి త్రిష్టుభా పరి దధ్యాది-
న్ద్రియం వై త్రిష్టుగిన్ద్రియకామః ఖలు వై రాజన్యో యజతే త్రి-
ష్టుభైవాస్మా ఇన్ద్రియం పరి గృహ్ణాతి యది కామయేత ॥౧౭॥ బ్ర-

హ్మవర్చసమస్త్వితి గాయత్రియా పరి దధ్యాద్బ్రహ్మవర్చసం వై గా-
యత్రీ బ్రహ్మవర్చసమేవ భవతి సప్తదశానుబ్రూయాద్వైశ్యస్య స-
ప్తదశో వై వైశ్యస్స్వ ఏవైనగ్ం స్తోమే ప్రతిష్ఠాపయతి జగత్యా
పరి దధ్యాజ్జాగతా వై పశవః పశుకామః ఖలు వై వైశ్యో యజతే
జగత్యైవాస్మై పశూన్పరి గృహ్ణాత్యేకవిగ్ంశతిమను బ్రూయాత్ప్ర-
తిష్ఠాకామస్యైకవిగ్ంశస్స్తోమానాం ప్రతిష్ఠా ప్రతిష్ఠిత్యై ॥౫౮॥
చతుర్విగ్ంశతిమనుబ్రూయాద్బ్రహ్మవర్చసకామస్య చతుర్విగ్ంశ-
త్యక్షరా గాయత్రీ గాయత్రీ బ్రహ్మవర్చసం గాయత్రియైవాస్మై
బ్రహ్మవర్చసమవరున్ధే త్రిగ్ంశతమను బ్రూయాదన్నకామస్య
త్రిగ్ంశదక్షరా విరాడన్నం విరాడ్విరాజైవాస్మా అన్నాద్యమవ
రున్ధే ద్వాత్రిగ్ంశతమను బ్రూయాత్ప్రతిష్ఠాకామస్య ద్వాత్రిగ్ంశ-
దక్షరాఽనుష్టుగనుష్టుప్ఛన్దసాం ప్రతిష్ఠా ప్రతిష్ఠిత్యై షట్త్రిగ్ంశత-
మను బ్రూయాత్పశుకామస్య షట్త్రిగ్ంశదక్షరా బృహతీ బార్-
హతాః పశవో బృహత్యైవాస్మై పశూన్ ॥౫౯॥ అవ రున్ధే చతుశ్చ-
త్వారిగ్ంశతమను బ్రూయాదిన్ద్రియకామస్య చతుశ్చత్వారిగ్ంశద-
క్షరా త్రిష్టుగిన్ద్రియం త్రిష్టుప్త్రిష్టుభైవాస్మా ఇన్ద్రియమవ రు-
న్ధేఽష్టాచత్వారిగ్ంశతమను బ్రూయాత్పశుకామస్యాష్టాచత్వారి-
గ్ంశదక్షరా జగతీ జాగతాః పశవో జగత్యైవాస్మై పశూనవ రు-
న్ధే సర్వాణి ఛన్దాగ్ంస్యను బ్రూయాద్బహుయాజినస్సర్వాణి వా

ఏతస్య ఛన్దాగ్ంస్యవరుద్ధాని యో బహుర్యాజ్యపరిమితమను
బ్రూయాదపరిమితస్యావరుద్ధ్యై ॥౬౦॥

కామయేత ప్రతిష్ఠిత్యై పశూన్త్సప్తచత్వారిగ్ంశచ్చ ॥౧౦॥

నివీతం మనుష్యాణాం ప్రాచీనావీతం పితౄణాముపవీతం దే-
వానాముప వ్యయతే దేవలక్ష్మమేవ తత్కురుతే తిష్ఠన్నన్వాహ తి-
ష్ఠన్హి హోతరతరం వదతి తిష్ఠన్నన్వాహ సువర్గస్య లోకస్యా-
భిజిత్యా ఆసీనో యజత్యస్మిన్నేవ లోకే ప్రతి తిష్ఠతి యత్త్రి-
ఇచ్ఛమన్వాహాసురం తద్యన్మన్ద్రం మానుషం తద్యదన్తరాతస్సదే-
వమన్తరాఽనూచ్యగ్ం సదేవత్వాయ విద్వాగ్ంసో వై ॥౬౧॥ పురా
హోతారోఽభూవన్తస్మాద్విధృతా అధ్వానోఽభూవన్నపన్థాన-
స్సమరుతన్నన్త్వేద్యన్యః పాదో భవతి బహిర్వేద్యన్యోఽథాన్వా-
హాధ్వనాం విధృత్యై పథామసగ్ంరోహాయాథో భూతం చైవ
భవిష్యచ్చావ రున్ధేఽథో పరిమితం చైవాపరిమితం చావ రు-
న్ధేఽథో గ్రామ్యాగ్ంశ్చైవ పశూనారణ్యాగ్ంశ్చావ రు-
న్ధేఽథో ॥౬౨॥ దేవలోకం చైవ మనుష్యలోకం చాభి
జయతి దేవా వై సామిధేనీరనూచ్య యజ్ఞం నాన్వపశ్యన్త్స
ప్రజాపతిస్తూష్ణీమాఘారమాఘారయత్తతో వై దేవా యజ్ఞమన్వ-
పశ్యన్ యత్తూష్ణీమాఘారమాఘారయతి యజ్ఞస్యానుఖ్యాత్యై
అథో సామిధేనీరేవాభ్యనక్తి అలూక్షో భవతి య ఏవం వేదాథో
తర్పయత్యేవైనాన్తృప్యతి ప్రజయా పశుభిః ॥౬౩॥ య ఏవం

వేత్రయదేకయాఽఽఘారయేదేకాం ప్రీణీయాద్యద్ద్వాభ్యాం ద్వే ప్రీ-
ణీయాద్యత్తిసృభిరతి తద్రేచయేన్మనసాఽఽఘారయతి మనసా
హ్యనాప్తమాప్యతే తిర్యఞ్చమాఘారయత్యథవషట్కారం వాక్చ
మనశ్చార్తీయేతామహం దేవేభ్యో హవ్యం వహామీతి వాగబ్ర-
వీదహం దేవేభ్య ఇతి మనస్తౌ ప్రజాపతిం ప్రశ్నమైతాగ్ం సాఽ-
బ్రవీత్ ॥౬౮॥ ప్రజాపతిర్దూతీరేవ త్వం మనసాసి యద్ధి మన-
సా ధ్యాయతి తద్వాచా వదతీతి తత్ఖలు తుభ్యం న వాచాఽజుహవ-
న్నిత్యబ్రవీత్తస్మాన్మనసా ప్రజాపతయే జుహ్వతి మన ఇవ హి ప్ర-
జాపతిః ప్రజాపతేరాప్త్యై పరిధీన్త్సం మార్ష్టి పునాత్యేవైనా-
న్త్రిర్మధ్యమం త్రయో వై ప్రాణాః ప్రాణానేవాభి జయతి త్రిర్దక్షి-
ణార్ధ్యం త్రయః ॥౬౯॥ ఇమే లోకా ఇమానేవ లోకానభి జయతి త్రి-
రుత్తరార్ధ్యం త్రయో వై దేవయానాః పన్థానస్తానేవాభి జయతి
త్రిరుప వాజయతి త్రయో వై దేవలోకా దేవలోకానేవాభి జయతి
ద్వాదశ సంపద్యన్తే ద్వాదశ మాసాస్సంవత్సరస్సంవత్సరమేవ
ప్రీణాత్యథో సంవత్సరమేవాస్మా ఉపదధాతి సువర్గస్య లోకస్య స-
మష్ట్యా ఆఘారమాఘారయతి తిర ఇవ ॥౬౬॥ వై సువర్గో లోక-
స్సువర్గమేవాస్మై లోకం ప్ర రోచయత్యృజుమాఘారయత్యృ-
జురివ హి ప్రాణస్సంతతమాఘారయతి ప్రాణానామన్నాద్యస్య
సంతత్యా అథో రక్షసామపహత్యై యం కామయేత ప్రమాయు-

కస్మాస్య దితి జిహ్మం తస్యాఘారయేత్ప్రాణమేవాస్మాజ్జిహ్మం నయతి
తాజక్ప్రమీయతే శిరో వా ఏతద్యజ్ఞస్య యదాఘార ఆత్మా ధ్రు-
వా ॥౬౭॥ ఆఘారమాఘార్య ధ్రువాగ్ం సమనక్త్యాత్మన్నేవ య-
జ్ఞస్య శిరః ప్రతి దధాత్యగ్ని ర్దేవానాం దూత ఆసీ ద్దైవ్యోఽసు-
రాణాం తౌ ప్రజాపతిం ప్రశ్నమైతాగ్ం స ప్రజాపతి ర్బ్రాహ్మణమ-
బ్రవీ దేతద్విబ్రూహీత్యా శ్రావయేతీదం దేవాశ్శృణుతేతి వావ త-
దబ్రవీ దగ్ని ర్దేవో హోతేతి య ఏవ దేవానాం తమ వృణీత
తతో దేవాః ॥౬౮॥ అభవన్పరాఽసురా యస్యైవం విదుషః ప్ర-
వరం ప్రవృణతే భవత్యాత్మనా పరాఽస్య భ్రాతృవ్యో భవతి
యద్బ్రాహ్మణశ్చాబ్రాహ్మణశ్చ ప్రశ్నమేయాతాం బ్రాహ్మణాయాధి
బ్రూయాద్యద్బ్రాహ్మణాయాధ్యాహాత్మనేఽధ్యాహ యద్బ్రాహ్మణం
పరాఽఽహాత్మానం పరాఽఽహ తస్మాద్బ్రాహ్మణో న పరోచ్యః॥

వా ఆరణ్యాగ్ంశ్చావ రున్ధేఽథో పశుభిస్సోఽబ్రవీద్దక్షిణా-
ధ్వర్యం త్రయ ఇవ ధ్రువా దేవాశ్చత్వారిగ్ంశచ్చ ॥౧౧॥

ఆయుష్ట ఆయుర్దా అగ్న ఆప్యాయస్వ సం తేఽవ తే
హేడ ఉదుత్తమం ప్రణో దైవ్యా నో దివోఽగ్నావిష్ణూ అ-
గ్నావిష్ణూ ఇమం మే వరుణ తత్త్వా యామ్యుదుత్యం చిత్రమ్। అ-
పాం నపాదాహ్యస్థాదుపస్థం జిహ్మానామూర్ధ్వో విద్యుతం వసానః।
తస్య జ్యేష్ఠం మహిమానం వహన్తీర్ హిరణ్యవర్ణాః పరి య-

నియుద్భిః। సమ్ ॥౨౦॥ అన్యా యన్త్యుప యన్త్యన్యాస్సమాన-
మూర్వం నద్యః పృణన్తి। తమూ శుచిగ్ం శుచయో
దీదివాగ్ంసమపాం నపాతం పరితస్థురాపః। తమస్మేరా యు-
వతయో యువానం మర్మృజ్యమానాః పరియన్త్యాపః।
స శుక్రేభిః శిక్వభీ రేవదస్మే దీదాయానిధ్మో ఘృత-
నిర్ణిగప్సు। ఇన్ద్రావరుణయోరహగ్ం సమ్రాజోరవ ఆ
వృణే। తా నో మృడాత ఈదృశే। ఇన్ద్రావరుణా యువమ-
ధ్వరాయ నః ॥౨౧॥ విశే జనాయ మహి శర్మ యచ్ఛతమ్।
దీర్ఘప్రయజ్యుమతి యో వనుష్యతి వయం జయేమ పృతనాసు
దూఢ్యః। ఆ నో మిత్రావరుణా ప్ర బాహవా। త్వం నో అగ్నే
వరుణస్య విద్వాన్దేవస్య హేడోఽవయాసిసీష్ఠాః। యజిష్ఠో వహ్ని-
తమశ్శోశుచానో విశ్వా ద్వేషాగ్ంసి ప్రముముగ్ధ్యస్మత్। స త్వం
నో అగ్నేఽవమో భవోతీ నేదిష్ఠో అస్యా ఉషసో వ్యుష్టౌ। అ-
వ యక్ష్వనో వరుణమ్ ॥౨౨॥ రరాణో వీహి మృడీకగ్ం సుహ-
వో న ఏధి। ప్ర శ్రియమగ్నిర్భరతస్య శృణ్వే వియత్సూర్యో న
రోచతే బృహద్భాః। అభి యః పూరుం పృతనాసు తస్థౌ దీదాయ
దైవ్యో అతిథిశ్శివో నః। ప్ర తే యక్షి ప్ర త ఇయర్మి మన్మ భువో య-
థా వన్ద్యో నో హవేషు। ధన్వన్నివ ప్రపా అసి త్వమగ్న ఇయ-
క్షవే పూరవే ప్రత్న రాజన్ ॥౨౩॥ వి పాజసా వి జ్యోతిషా। స త్వ-

మగ్నే ప్రతీకేన ప్రత్యోష యాతుధాన్యః । ఉరుక్షయేషు దీద్యత్ ।
తగ్ం సుప్రతీకగ్ం సుదృశగ్గ్ం స్వఞ్చ మవిద్వాంసో విదుష్టరగ్ం
సపేమ। స యక్షద్విశ్వా వయునాని విద్వాన్ప్ర హవ్యమగ్నిరమృతేషు
వోచత్ । అగ్ంహోముచే వివేష యన్మామిన ఇన్ద్రేన్ద్ర క్షత్త్ర-
మిన్ద్రియాణి శతక్రతోఽను తే దాయి ॥౭౪॥

యహ్వాస్సమఘ్వరాయ నో వరుణగ్ం రాజగ్గ్ంశ్చతుశ్చ-
త్వారిగ్ంశచ్చ ॥౧౨॥

విశ్వరూపస్త్వష్టేన్ద్రిం వృత్రం బ్రహ్మవాదినస్సత్త్వై నాసా-
మయూజ్యేష వై దేవరథో దేవా వై నచ్ఛ నాయజ్ఞోఽగ్నే మ-
హాన్త్స్రిన్నివీతమాయుష్టే ద్వాదశ ॥౧౨॥

విశ్వరూపో నైనగ్ం శీతసూరావద్య వసు పూర్వ్యాద్యుర్వా-
జా ఇత్యగ్నే మహాన్నివీతమన్వా యన్తి చతుస్సప్తతిః ॥౭౪॥

విశ్వరూపోఽను తేదాయి.

హరిః ఓమ్.

శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు.

ఇతి ద్వితీయకాణ్డే పఞ్చమః ప్రశ్నః.

అథ షష్ఠః ప్రశ్నః

హరిః ఓమ్ ॥ సమిధో యజతి వసన్తమేవర్తూనామవరున్ధే తనూనపాతం యజతి గ్రీష్మమేవావ రున్ధ ఇడో యజతి వర్షా ఏవావ రున్ధే బర్హిర్యజతి శరదమేవావ రున్ధే స్వాహాకారం యజతి హేమన్తమేవావరున్ధే తస్మాథ్స్వాహాకృతా హేమన్పశవోఽవసీదన్తి సమిధో యజత్యుషస ఏవ దేవతానామవ రున్ధే తనూనపాతం యజతి యజ్ఞమేవావ రున్ధే ॥౧॥ ఇడో యజతి పశూనేవావ రున్ధే బర్హిర్యజతి ప్రజా మేవావ రున్ధే సమానయత ఉపభృతస్తేజో వా ఆజ్యం ప్రజా బర్హిః ప్రజాస్వేవ తేజో దధాతి స్వాహాకారం యజతి వాచమేవావ రున్ధే దశ సం పద్యన్తే దశాక్షరా విరాడన్నం విరాడ్విరాజైవాన్నాద్యమవ రున్ధే సమిధో యజత్యస్మిన్నేవ లోకే ప్రతి తిష్ఠతి తనూనపాతం యజతి ॥౨॥ యజ్ఞ ఏవాన్తరిక్షే ప్రతి తిష్ఠతీడో యజతి పశుష్వేవ ప్రతి తిష్ఠతి బర్హిర్యజతి య ఏవ దేవయానాః పన్థానస్తేష్వేవ ప్రతి తిష్ఠతి స్వాహాకారం యజతి సువర్గ ఏవ లోకే ప్రతి తిష్ఠత్యేతావన్తో వై దేవలోకాస్తేష్వేవ యథాపూర్వం ప్రతి తిష్ఠతి దేవాసురా ఏషు లోకేష్వస్పర్ధన్త తే దేవాః ప్రయాజైరేభ్యో లోకేభ్యోఽసురాన్ప్రాణుదన్త తత్ప్రయాజానామ్॥౩॥

ప్రయాజత్వం యస్యైవం విదుషః ప్రయాజా ఇజ్యన్తే ప్రైతేభ్యో
లోకేభ్యో భ్రాతృవ్యాన్నుదతే౽భిక్రామం జుహోత్యభిజిత్యై
యో వై ప్రయాజానాం మిథునం వేద ప్ర ప్రజయా పశుభిర్మిథు-
నైర్జాయతే సమిధో బహ్వీరివ యజతి తనూనపాతమేకమివ మి-
థునం తదిడో బహ్వీరివ యజతి బర్హిరేకమివ మిథునం తదేత-
ద్వై ప్రయాజానాం మిథునం య ఏవం వేద ప్ర ॥౪॥ ప్రజయా ప-
శుభిర్మిథునైర్జాయతే దేవానాం వా అనిష్టా దేవతా ఆసన్నథా-
సురా యజ్ఞమజిఘాగ్ంసన్తే దేవా గాయత్రీం వ్యౌహన్పఞ్చాక్షరాణి
ప్రాచీనాని త్రీణి ప్రతీచీనాని తతో వర్మ యజ్ఞాయాభవద్వర్మ య-
జమానాయ యత్ప్రయాజానూయాజా ఇజ్యన్తే వర్మైవ తద్యజ్ఞా-
య క్రియతే వర్మ యజమానాయ భ్రాతృవ్యాభిభూత్యై తస్మాద్వ-
రూథం పురస్తాద్వర్షీయః పశ్చాద్ధ్రసీయో దేవా వై పురా రక్షో-
భ్యః ॥౫॥ ఇతి స్వాహాకారేణ ప్రయాజేషు యజ్ఞగ్ం సగ్ంస్థా-
ప్యమపశ్యన్తగ్ం స్వాహాకారేణ ప్రయాజేషు సమస్థాపయన్వి వా
ఏతద్యజ్ఞం ఛిన్దన్తి యత్స్వాహాకారేణ ప్రయాజేషు సగ్ంస్థాప-
యన్తి ప్రయాజానిష్ట్వా హవీగ్ంష్యభి ఘారయతి యజ్ఞస్య సం-
తత్యా అథో హవిరేవాకరథో యథాపూర్వముపైతి పితా వై ప్ర-
యాజాః ప్రజా౽నూయాజా యత్ప్రయాజానిష్ట్వా హవీగ్ంష్యభిఘా-
రయతి పితైవ తత్పుత్రేణ సాధారణమ్ ॥౬॥ కురుతే తస్మాదాహు-
ర్యశ్చైవం వేద యశ్చ న కథా పుత్రస్య కేవలం కథా సా-

ధారణం పితురిత్యస్కన్న మేవతద్యత్ప్రయాజేష్విష్టేషు స్కన్దతి గా-
యత్ర్యేవ తేన గర్భం ధత్తే సా ప్రజాం పశూన్ యజమా-
నాయ ప్రజనయతి ॥౭॥

యజతి యజ్ఞమేవావ రున్ధే తనూనపాతం యజతి ప్రయా-
జానామేవం వేద ప్రరక్షోభ్యస్సాధారణం పఞ్చత్రిగ్ంశచ్చ ॥౧॥

చక్షుషీ వా ఏతే యజ్ఞస్య యదాజ్యభాగౌ యదాజ్యభా-
గౌ యజతి చక్షుషీ ఏవ తద్యజ్ఞస్య ప్రతి దధాతి పూర్వార్ధే
జుహోతి తస్మాత్పూర్వార్ధే చక్షుషీ ప్రబాహుగ్జుహోతి తస్మా-
త్ప్రబాహుక్చక్షుషీ దేవలోకం వా అగ్నినా యజమానోఽను
పశ్యతి పితృలోకగ్ం సోమేనోత్తరార్ధేఽగ్నయే జుహోతి దక్షి-
ణార్ధే సోమాయైవమివ హీమౌ లోకావనయోర్లోకయోర-
నుఖ్యాత్యై రాజానౌ వా ఏతౌ దేవతానామ్ ॥౨॥ యదగ్నీషో-
మావన్తరా దేవతా ఇజ్యేతే దేవతానాం విధృత్యై తస్మాద్రాజ్ఞా
మనుష్యా విధృతా బ్రహ్మవాదినో వదన్తి కిం తద్యజ్ఞే యజమానః
కురుతే యేనాన్యతోదతశ్చ పశూన్దాధారోభయతోదతశ్చేత్యృచ-
మనూచ్యాజ్యభాగస్య జుష్టాణేన యజతి తేనాన్యతోదతో దాధార
ర్చమనూచ్య హవిష ఋచా యజతి తేనోభయతోదతో దాధార
మూర్ధన్వతీ పురోఽనువాక్యా భవతి మూర్ధానమేవైనగ్ం స-
మానానాం కరోతి ॥౩॥ నియుత్వత్యా యజతి భ్రాతృవ్యస్యైవ పశూ-
న్నియువతే కేశినగ్ం హ దార్భ్యం కేశీ సాత్యకామిరువాచ సప్త-

పదాంతై శక్వరీగ్ం శ్వో యజ్ఞప్రయోక్తాసై యస్యై వీర్యేణ
ప్రజాతాన్భ్రాతృవ్యాన్నుదతే ప్రతి జనిష్యమాణాన్యస్యై వీ-
ర్యేణోభయోర్లోకయోర్జ్యోతిర్ధత్తే యస్యై వీర్యేణ పూ-
ర్వార్ధేనానడ్వాన్భునక్తి జఘనార్ధేన ధేనురితి పురస్తాల్లక్ష్మా పు-
రోఽనువాక్యా భవతి జాతానేవ భ్రాతృవ్యాన్ప్రణుదత ఉపరిష్టా-
ల్లక్ష్మ ॥౧౦॥ యాజ్యా జనిష్యమాణానేవ ప్రతి నుదతే పురస్తా-
ల్లక్ష్మా పురోఽనువాక్యా భవత్యస్మిన్నేవ లోకే జ్యోతిర్ధత్త ఉ-
పరిష్టాల్లక్ష్మా యాజ్యాఽముష్మిన్నేవ లోకే జ్యోతిర్ధత్తే జ్యోతిష్మ-
న్తావస్మా ఇమౌ లోకౌ భవతో య ఏవం వేద పురస్తాల్లక్ష్మా పురో-
ఽనువాక్యా భవతి తస్మాత్పూర్వార్ధేనానడ్వాన్భునక్త్యుపరిష్టాల్లక్ష్మా
యాజ్యా తస్మాజ్జఘనార్ధేన ధేనుర్య ఏవం వేద భుఙ్క్త ఏనమే-
తౌ వజ్ర ఆజ్యం వజ్ర ఆజ్యభాగా ॥౧౧॥ వజ్రో వషట్కారస్త్రి-
వృతమేవ వజ్రగ్ం సంభృత్య భ్రాతృవ్యాయ ప్రహరత్యఛమ్బ-
ట్కారమపగూర్య వషట్కరోతి స్తృత్యై గాయత్రీ పురోఽను-
వాక్యా భవతి త్రిష్టుగ్యాజ్యా బ్రహ్మన్నేవ క్షత్రమన్వారమ్భయతి
తస్మాద్బ్రాహ్మణో ముఖ్యో ముఖ్యో భవతి య ఏవం వేద ప్రైవైనం
పురోఽనువాక్యయాఽఽహ ప్రణయతి యాజ్యయా గమయతి వష-
ట్కారేణైవైనం పురోఽనువాక్యయా దత్తే ప్రయచ్ఛతి యాజ్యయా
ప్రతి ॥౧౨॥ వషట్కారేణ స్థాపయతి త్రిపదా పురోఽనువాక్యా
భవతి త్రయ ఇమే లోకా ఏష్వేవ లోకేషు ప్రతి తిష్ఠతి చతుష్ప-

దా యాజ్యా చతుష్పద ఏవ పశూనవ రున్ద్ధే ద్వ్యక్షరో వషట్కారో
ద్విపాద్యజమానః పశుష్వేవోపరిష్టాత్ప్రతి తిష్ఠతి గాయత్రీ పు-
రోఽనువాక్యా భవతి త్రిష్టుగ్యాజ్యైషా వై సప్తపదా శక్వరీ య-
ద్వా ఏతయా దేవా అశిక్షన్తదశక్నువన్ య ఏవం వేద శక్నోత్యేవ
యచ్ఛిక్షతి ॥౧౩॥

దేవతానాం కరోత్యుపరిష్టాల్లక్ష్మాఽజ్య భాగా ప్రతి శక్నో-
త్యేవ ద్వేచ ॥౨॥

ప్రజాపతిర్దేవేభ్యో యజ్ఞాన్వ్యాదిశత్స ఆత్మన్నాజ్య-
మధత్త తం దేవా అబ్రువన్నేష వావ యజ్ఞో యదాజ్యమ-
ప్యేవ నోఽత్రాస్త్వితి సోఽబ్రవీద్యజాన్ వ ఆజ్యభాగావు-
పస్తృణానభిఘారయానితి తస్మాద్యజన్త్యాజ్యభాగావుప స్తృణ-
న్త్యభి ఘారయన్తి బ్రహ్మవాదినో వదన్తి కస్మాథ్సత్యాద్యా-
తయామాన్యన్యాని హవీꣳష్యయాతయామమాజ్యమితి ప్రా-
జాపత్యమ్ ॥౧౪॥ ఇతి బ్రూయాదయాతయామా హి దే-
వానాం ప్రజాపతిరితి ఛన్దాꣳసి దేవేభ్యోఽపాక్రామన్న వోఽభా-
గాని హవ్యం వక్ష్యామ ఇతి తేభ్య ఏతచ్చతురవత్తమధారయన్పు-
రోఽనువాక్యాయై యాజ్యాయై దేవతాయై వషట్కారాయ యచ్చ-
తురవత్తం జుహోతి ఛన్దాꣳస్యేవ తత్ప్రీణాతి తాన్యస్య ప్రీ-
తాని దేవేభ్యో హవ్యం వహన్త్యఙ్గిరసో వా ఇత ఉత్తమాస్సువ-
ర్గం లోకమాయన్తదృషయో యజ్ఞవాస్త్వభ్యవాయన్తే ॥౧౫॥

అపశ్యన్త్సపురోడాశం కూర్మం భూతగ్ం సర్పన్తం తమబ్రువన్నిన్ద్రాయ ధ్రియస్వ బృహస్పతయే ధ్రియస్వ విశ్వేభ్యో దేవేభ్యో ధ్రియస్వేతి స నాధ్రియత తమబ్రువన్నగ్నయే ధ్రియస్వేతి సోఽగ్నయేఽధ్రియత యదాగ్నేయోఽష్టాకపాలోఽమావాస్యాయాం చ పౌర్ణమాస్యాం చాచ్యుతో భవతి సువర్గస్య లోకస్యాభిజిత్యై తమబ్రువన్కథాఽహాస్థా ఇత్యనుపాక్తోఽభూవమిత్యబ్రవీద్యథాఽక్షోఽనుపాక్తః ॥౧౬॥ అవార్చ్ఛత్యేవమవార్తమిత్యుపరిష్టాదభ్యజ్యాధస్తాదుపానక్తి సువర్గస్య లోకస్య సమష్ట్యై సర్వాణి కపాలాన్యభి ప్రథయతి తావతః పురోడాశానముష్మింల్లోకేఽభి జయతి యో విదగ్ధస్స నైర్‌ఋతో యోఽశృతస్స రౌద్రో యశ్శృతస్స సదేవస్తస్మాదవిదహతా శృతంకృత్యస్సదేవత్వాయ భస్మనాఽభి వాసయతి తస్మాన్మాగ్ంసేనాస్థి ఛన్నం వేదేనాభి వాసయతి తస్మాత్ ॥ కేశైశ్శిరశ్ఛన్నం ప్రచ్యుతం వా ఏతదస్మాల్లోకాదగతం దేవలోకం యచ్ఛృతగ్ం హవిరనభిఘారితమభిఘార్యోద్వాసయతి దేవత్రైవైనద్గమయతి యద్యేకం కపాలం నశ్యేదేకో మాసస్సంవత్సరస్యానవేతస్స్యాదథ యజమానః ప్రమీయేత యద్ద్వే నశ్యేతాం ద్వౌ మాసౌ సంవత్సరస్యానవేతౌ స్యాతామథ యజమానః ప్రమీయేత సంఖ్యాయోద్వాసయతి యజమానస్య ॥౧౭॥ గోపీథాయ యది నశ్యేదాశ్వినం ద్వికపాలం నిర్వపేద్ద్యావాపృథివ్యమేకకపాలమశ్వినౌ వై దేవానాం భిషజౌ తాభ్యామేవాస్మై భేషజం కరోతి ద్యా-

వాపృథివ్య ఏకకపాలో భవత్యనయోర్వా ఏతన్నశ్యతి యన్నశ్య-త్యనయోరేవైనద్విన్దతి ప్రతిష్ఠిత్యై ॥౧౯॥

ప్రాజాపత్యం తేఽక్షోఽనుపాక్తో వేదేనాభి వాసయతి త-స్మాద్యజమానస్య ద్వాత్రిగ్ంశచ్చ ॥౩॥

దేవస్య త్వా సవితుః ప్రసవ ఇతి స్ఫ్యమాదత్తే ప్రసూత్యా అశ్వినోర్బాహుభ్యామిత్యాహాశ్వినా హి దేవానామధ్వర్యూ ఆస్తాం పూష్ణో హస్తాభ్యామిత్యాహ యత్యై శతభృష్టిరసి వాన-స్పత్యో ద్విషతో వధ ఇత్యాహ వజ్రమేవ తత్సగ్గ్ంశ్యతి భ్రా-తృవ్యాయ ప్రహరిష్యన్ త్స్తమ్బయజుర్ హరత్యేతావతీ వై పృథివీ యావతీ వేదిస్తస్యా ఏతావత ఏవ భ్రాతృవ్యం నిర్భజతి ॥౨౦॥ తస్మాన్నాభాగం నిర్భజన్తి త్రిర్ హరతి త్రయ ఇమే లోకా ఏభ్య ఏవైనం లోకేభ్యో నిర్భజతి తూష్ణీం చతుర్థగ్ం హరత్యపరిమి-తాదేవైనం నిర్భజత్యుద్ధన్తి యదేవాస్యా అమేధ్యం తదప హ-న్త్యుద్ధన్తి తస్మాదోషధయః పరాభవన్తి మూలం ఛినత్తి భ్రాతృ-వ్యస్యైవ మూలం ఛినత్తి పితృదేవత్యాఽతిఖాతేయతీం ఖనతి ప్రజాపతినా ॥౨౧॥ యజ్ఞముఖేన సంమితామాప్రతిష్ఠాయై ఖనతి యజమానమేవ ప్రతిష్ఠాం గమయతి దక్షిణతో వర్షీయసీం కరోతి దేవయజనస్యైవ రూపమకః పురీషవతీం కరోతి ప్రజా వై పశవః పురీషం ప్రజయైవైనం పశుభిః పురీషవన్తం కరోత్యుత్తరం పరి-గ్రాహం పరి గృహ్ణాత్యేతావతీ వై పృథివీ యావతీ వేదిస్తస్యా ఏ-

తావత ఏవ భ్రాతృవ్యం నిర్భజ్యాత్మన ఉత్తరం పరిగ్రాహం పరి గృహ్ణాతి క్రూరమివ వా ౨౨ ఏతత్కరోతి యద్వేదిం కరోతి ధా అసి స్వధా అసీతి యోయుప్యతే శాన్త్యై ప్రోక్షణీరా సాదయత్యాపో వై రక్షోఘ్నీ రక్షసామపహత్యై స్ఫ్యస్య వర్త్మన్థ్సాదయతి యజ్ఞస్య సన్తత్యై యం ద్విష్యాత్తం ధ్యాయేచ్ఛుచైవైనమర్పయతి ॥ ౨౩ ॥

భజతి ప్రజాపతిర్నైవ వై త్రయస్త్రిగ్ంశచ్చ ॥ ౪ ॥

బ్రహ్మవాదినో వదన్త్యద్భిర్ హవీగ్ంషి ప్రౌక్షీః కేనాప ఇతి బ్రహ్మణేతి బ్రూయాదద్భిర్హ్యేవ హవీగ్ంషి ప్రోక్షతి బ్రహ్మణాపః ఇధ్మాబర్హిః ప్రోక్షతి మేధ్యమేవైనత్కరోతి వేదిం ప్రోక్షత్యృక్షా వా ఏషాఽలోమకాఽమేధ్యా యద్వేదిర్మేధ్యామేవైనాం కరోతి దివే త్వాఽన్తరిక్షాయ త్వా పృథివ్యై త్వేతి బర్హిరాసాద్య ప్ర ॥ ౨౪ ॥ ఉక్షత్యేభ్య ఏవైనల్లోకేభ్యః ప్రోక్షతి క్రూరమివ వా ఏతత్కరోతి యత్ఖనత్యపో నినయతి శాన్త్యై పురస్తాత్ప్రస్తరం గృహ్ణాతి ముఖ్యమేవైనం కరోతీయన్తం గృహ్ణాతి ప్రజాపతినా యజ్ఞముఖేన సంమితం బర్హిః స్తృణాతి ప్రజా వై బర్హిః పృథివీ వేదిః ప్రజా ఏవ పృథివ్యాం ప్రతిష్ఠాపయత్యనతిదృశ్నగ్ంస్తృణాతి ప్రజయైవైనం పశుభిరనతిదృశ్నం కరోతి ॥ ౨౫ ॥ ఉత్తరం బర్హిషః ప్రస్తరగ్ం సాదయతి ప్రజా వై బర్హిర్యజమానః ప్రస్తరో యజమానమేవాయజమానాదుత్తరం కరోతి తస్మాద్యజ-

మానోఽయజమానాదుత్తరోఽన్తర్దధాతి వ్యావృత్యా అనక్తి
హవిష్కృతమేవైనగ్ం సువర్గం లోకం గమయతి త్రేధాఽనక్తి
త్రయ ఇమే లోకా ఏభ్య ఏవైనం లోకేభ్యోఽనక్తి న ప్రతి శృ-
ణాతి యత్ప్రతి శృణీయాదనూర్ధ్వం భావుకం యజమానస్య
స్యాదుపరీవ ప్ర హరతి ॥ ౨౬ ॥ ఉపరీవ హి సువర్గో లోకో నియ-
చ్ఛతి వృష్టిమేవాస్మై నియచ్ఛతి నాత్యగ్రం ప్రహరేద్యదత్యగ్రం
ప్రహరేదత్యాసారిణ్యధ్వర్యోర్నాశుకా స్యాన్న పురస్తాత్ప్రత్య-
స్యేద్యత్పురస్తాత్ప్రత్యస్యేత్సువర్గాల్లోకాద్యజమానం ప్రతి ను-
దేత్ప్రాఞ్చం ప్ర హరతి యజమానమేవ సువర్గం లోకం గమ-
యతి న విష్వఞ్చం వి యుయాద్యద్విష్వఞ్చం వియుయాత్ ॥ ౨౭ ॥ స్త్ర్య-
స్య జాయేతోర్ధ్వముద్యౌత్యూర్ధ్వమివ హి పుగ్ంసః పుమానే-
వాస్య జాయతే యత్స్ఫ్యేన వోపవేషేణ వా యోయుప్యేత
స్తృతిరేవాస్య సా హస్తేన యోయుప్యతే యజమానస్య గోపీథా-
య బ్రహ్మవాదినో వదన్తి కిం యజ్ఞస్య యజమాన ఇతి ప్రస్తర ఇతి
తస్య క్వ సువర్గో లోక ఇత్యాహవనీయ ఇతి బ్రూయాద్యత్ప్రస్త-
రమాహవనీయే ప్రహరతి యజమానమేవ ॥ ౨౮ ॥ సువర్గం లో-
కం గమయతి వి వా ఏతద్యజమానో లిశతే యత్ప్రస్తరం యో-
యుప్యన్తే బర్హిరను ప్రహరతి శాన్త్యా అనారమ్భణ ఇవ వా
ఏతర్హ్యధ్వర్యుస్స ఈశ్వరో వేపనో భవితోర్ధ్రువాఽసీతీమా-
మభి మృశతీయం వై ధ్రువాఽస్యామేవ ప్రతి తిష్ఠతి న వేపనో భ-

వత్యగా౽౽౽ఽసగ్నీది త్యాహ యద్బ్రూయాదగన్నగ్నిరిత్యగ్నావగ్నిం గమయేన్నిర్యజమానగ్ం సువర్గాల్లోకాద్భజేదగన్నిత్యేవబ్రూయాద్యజమానమేవ సువర్గం లోకం గమయతి ॥ ౨౮॥

ఆసాద్య ప్రానతిదృశ్నం కరోతి హారతి వియుయా౽౽యజమానమేవాగ్నిరితి సప్త దశ చ ॥ ౫॥

అగ్నేస్త్రయో జ్యాయాగ్ంసో భ్రాతర ఆస న్తే దేవేభ్యో హవ్యం వహన్తః ప్రామీయన్త సో౽గ్నిరబిభేదిత్థం వావ స్య ఆర్తిమారిష్యతీతి స నిలాయత సో౽పః ప్రావిశత్తం దేవతాః పైషమైచ్ఛన్తం మత్స్యః ప్రాబ్రవీత్తమశపద్ధియా ధియా త్వా వధ్యాసుర్యో మా ప్రావోచ ఇతి తస్మాన్మత్స్యం ధియాధియా ఘ్నన్తి శప్తః ॥౩౦॥ హితమన్వవిన్దన్తమబ్రువన్నుప న ఆవర్తస్వ హవ్యం నో వహేతి సో౽బ్రవీద్వరం వృణై యదేవ గృహీతస్యాహుతస్య బహిఃపరిధి స్కన్దా త్తన్మే భ్రాతౄణాం భాగధేయమసదితి తస్మాద్యద్గృహీతస్యాహుతస్య బహిఃపరిధి స్కన్దతి తేషాం తద్భాగధేయం తానేవ తేన ప్రీణాతి పరిధీన్పరి దధాతి రక్షసామపహత్యై సగ్ంస్పర్శయతి ॥౩౧॥ రక్షసామనన్వవచారాయ న పురస్తాత్పరి దధాత్యాదిత్యో హ్యేవోద్యన్పురస్తాద్రక్షాగ్ంస్యపహన్త్యూర్ధ్వే సమిధావా దధాత్యుపరిష్టాదేవ రక్షాగ్ంస్యపహన్తి యజుషా౽న్యాం తూష్ణీమన్యాం మిథునత్వాయ ద్వే ఆ దధాతి ద్విపాద్యజమానః ప్రతిష్ఠిత్యై బ్రహ్మవాదినో వదన్తి స త్వై యజేత యో యజ్ఞస్య-

త్వాయ వసీయాన్థ్స్యాదితి భూపతయే స్వాహా భువనపతయే స్వాహా
భూతానామ్ ॥౩౨॥ పతయే స్వాహేతి స్కన్నమను మన్త్రయేత
యజ్ఞస్యైవ తదాత్మాయ యజమానో వసీయాన్భవతి భూయసీర్
హి దేవతాః ప్రీణాతి జామి వా ఏతద్యజ్ఞస్య క్రియతే యదన్వఞ్చౌ
పురోడాశావుపాగ్ంశుయాజమన్తరా యజత్యజామిత్వాయాథో మి-
థునత్వాయాగ్నిరముష్మిన్లోక ఆసీద్యమోఽస్మిన్తే దేవా అబ్రువ-
న్నేతేమౌ విపర్యూహామేత్యన్నాద్యేన దేవా అగ్నిమ్ ॥౩౩॥ ఉ-
పామన్త్రయన్త రాజ్యేన పితరో యమం తస్మాదగ్నిర్దేవానామ-
న్నాదో యమః పితౄణాగ్ం రాజా య ఏవం వేద ప్ర రాజ్యమ-
న్నాద్యమాప్నోతి తస్మా ఏతద్భాగధేయం ప్రాయచ్ఛన్యదగ్న-
యే స్విష్టకృతేఽవద్యన్తి యదగ్నయే స్విష్టకృతేఽవద్యతి భాగ-
ధేయేనైవ తద్రుద్రగ్ం సమర్ధయతి సకృత్సకృదవద్యతి సకృ-
దివ హి రుద్ర ఉత్తరార్ధాదవద్యత్యేషా వై రుద్రస్య ॥౩౪॥
దిక్స్వాయామేవ దిశి రుద్రం నిరవదయతే ద్విరభిఘారయతి చతు-
రవత్తస్యాప్త్యై పశవో వై పూర్వా ఆహుతయ ఏష రుద్రో య-
దగ్నిర్యత్పూర్వా ఆహుతీరభి జుహుయాద్రుద్రాయ పశూనపి ద-
ధ్యాదపశుర్యజమానస్స్యాదతిహాయ పూర్వా ఆహుతీర్జుహోతి
పశూనాం గోపీథాయ ॥౩౫॥

శప్తస్ఫురశయతిభూతానామగ్నిగ్ంరుద్రస్యసప్తతిశ్చ॥

మనుః పృథివ్యా యజ్ఞియమైచ్ఛథ్స ఘృతం నిషిక్తమవిన్ద-
థ్సోఽబ్రవీత్కోఽస్యేశ్వరో యజ్ఞేఽపి కర్తోరితి తావబ్రూతాం
మిత్రావరుణౌ గోరేవావమీశ్వరౌ కర్తోః స్వ ఇతి తౌ తతో
గాగ్ం సమైరయతాగ్ం సా యత్ర యత్ర న్యక్రామత్తతో ఘృత-
మపీడ్యత తస్మాద్ఘృతపద్యుచ్యతే తదస్యై జన్మోపహూతగ్ం ర-
థన్తరగ్ం సహ పృథివ్యేత్యాహ ॥౩౮॥ ఇయం వై రథన్తరమిమా-
మేవ సహాన్నాద్యేనోపహ్వయత ఉపహూతం వామదేవ్యగ్ం స-
హాన్తరిక్షేణేత్యాహ పశవో వై వామదేవ్యం పశూనేవ సహాన్తరి-
క్షేణోప హ్వయత ఉపహూతం బృహథ్సహ దివేత్యాహైరం వై
బృహదిరామేవ సహ దివోపహ్వయత ఉపహూతాః సప్త హో-
త్రా ఇత్యాహ హోత్రా ఏవోప హ్వయత ఉపహూతా ధేనుః
సహర్షభేత్యాహ మిథునమేవోపహ్వయత ఉపహూతో భ-
క్షస్సఖేత్యాహ సోమపీథమేవోప హ్వయత ఉపహూతాం ౪
హో ఇత్యాహాత్మానమేవోప హ్వయత ఆత్మా హ్యుపహూతా-
నాం వసిష్ఠఇడాముపహ్వయతే పశవో వా ఇడా పశూనేవోప హ్వా-
యతే చతురుపహ్వయతే చతుష్పాదో హి పశవో మానవీత్యాహ
మనుర్హ్యేతామ్॥౩౯॥ అగ్రేఽపశ్యద్ఘృతపదీత్యాహ యదేవాస్యై
పదాద్ఘృతమపీడ్యత తస్మాదేవమాహ మైత్రావరుణీత్యాహ మి-
త్రావరుణౌ హ్యేనాగ్ం సమైరయతాం బ్రహ్మదేవకృతముపహూ-
తమిత్యాహ బ్రహ్మైవోప హ్వయతే దైవ్యా అధ్వర్యవ ఉపహూతా

ఉపహూతా మనుష్యా ఇత్యాహ దేవమనుష్యానేవోప హ్వయతే య ఇమం యజ్ఞమవాన్ యే యజ్ఞపతిం వర్ధానిత్యాహ ॥౩౯॥ యజ్ఞాయ చైవ యజమానాయ చాశిషమాశాస్తే ఉపహూతే ద్యావాపృథివీ ఇత్యాహ ద్యావాపృథివీ ఏవోప హ్వయతే పూర్వజే ఋతావరీ ఇత్యాహ పూర్వజే హ్యేతే ఋతావరీ దేవీ దేవపుత్రే ఇత్యాహ దేవీ హ్యేతే దేవపుత్రే ఉపహూతో౽యం యజమాన ఇత్యాహ యజమానమేవోప హ్వయత ఉత్తరస్యాం దేవయజ్యాయాముపహూతో భూయసి హవిష్కరణ ఉపహూతో దివ్యే ధామన్నుపహూతః ॥౪౦॥ ఇత్యాహ ప్రజా వా ఉత్తరా దేవయజ్యా పశవో భూయో హవిష్కరణగ్ం సువర్గో లోకో దివ్యం ధామేదమసీదమసీత్యేవ యజ్ఞస్య ప్రియం ధామోప హ్వయతే విశ్వమస్య ప్రియముపహూతమిత్యాహా ఛమ్బట్కారమేవోప హ్వయతే ॥౪౧॥

అహ ధేనురైతాం వర్ధానిత్యాహ ధామన్నుపహూతశ్చతుస్త్రిగ్ంశచ్చ ॥౭॥

పశవో వా ఇడా స్వయమాదత్తే కామమేవాత్మనా పశూనామాదత్తే నహ్యన్యః కామం పశూనాం ప్రయచ్ఛతి వాచస్పతయె త్వా హుతం ప్రాశ్నామీత్యాహ వాచమేవ భాగధేయేన ప్రీణాతి సదసస్పతయే త్వా హుతం ప్రాశ్నామీత్యాహ స్వగాకృత్యై చతురవత్తం భవతి హవిర్వై చతురవత్తం పశవశ్చతురవత్తం యద్ధోతా

ప్రాశ్ఞీయాద్ధోతా॥౪౨॥ ఆర్తిమార్ఛేద్యదగ్నౌ జుహుయాద్రు-
ద్రాయ పశూనపి దధ్యాదపశుర్యజమానస్స్యాద్వాచస్పతయే త్వా
హుతం ప్రాశ్నామీత్యాహ పరోక్షమేవైనజ్జుహోతి సదసస్పతయే
త్వా హుతం ప్రాశ్నామీత్యాహ స్వగాకృత్యై ప్రాశ్నన్తి తీర్థ ఏవ
ప్రాశ్నన్తి దక్షిణాం దదాతి తీర్థ ఏవ దక్షిణాం దదాతి వి వా ఏత-
ద్యజ్ఞమ్॥౪౩॥ ఛిన్దన్తి యన్మధ్యతః ప్రాశ్నన్త్యద్భిర్మార్జయన్త ఆపో
వై సర్వా దేవతా దేవతాభిరేవ యజ్ఞగ్ం సం తన్వన్తి దేవా వై
యజ్ఞాద్రుద్రమన్తరాయన్థ్స యజ్ఞమవిధ్యత్తం దేవా అభి సమగ-
చ్ఛన్త కల్పతాం న ఇదమితి తేఽబ్రువన్థ్స్విష్టం వై న ఇదం భవి-
ష్యతి యదిమగ్ం రాధయిష్యామ ఇతి తథ్స్విష్టకృతస్స్విష్టకృ-
త్త్వం తస్యావిద్ధం నిః॥౪౪॥ అకృన్తన్ యవేన సంమితం తస్మాద్యవ-
మాత్రమవ ద్యేద్యజ్జ్యాయోఽవద్యేద్రోపయేత్తద్యజ్ఞస్య య-
దుపచ స్తృణీయాదభి చ ఘారయేదుభయతస్సగ్ంశ్వాయి కు-
ర్యాదవదాయాభిఘారయతి ద్విస్సంపద్యతే ద్విపాద్యజమానః ప్ర-
తిష్ఠిత్యై యత్తిరశ్చీనమతి హరేదనభివిద్ధం యజ్ఞస్యాభి విధ్యే-
దగ్రేణ పరిహరతి తీర్థేనైవ పరి హరతి తత్పూష్ణే పర్య హరన్తత్॥
పూషా ప్రాశ్య దతోఽరుణత్తస్మాత్పూషా ప్రపిష్టభాగోఽదన్తకో హి
తం దేవా అబ్రువన్వి వా అయమార్ధి ప్రాశిత్రియో వా అయ-
మభూదితి తద్బృహస్పతయే పర్యహరన్థ్సోఽబిభేద్బృహస్పతిరి-
త్థం వావ స్య ఆర్తిమారిష్యతీతి స ఏతం మన్త్రమపశ్యథ్సూ-

ర్యస్య త్వా చక్షుషా ప్రతి పశ్యామీత్యబ్రవీన్న హి సూర్యస్య
చక్షుః ॥౪౬॥ కిం చ న హినస్తి సోఽబిభేత్ప్రతి గృహ్ణన్తం మా
హింసిష్యతీతి దేవస్య త్వా సవితుః ప్రసవేఽశ్వినోర్బాహు-
భ్యాం పూష్ణో హస్తాభ్యాం ప్రతి గృహ్ణామీత్యబ్రవీత్సవితృప్ర-
సూత ఏవైనద్బ్రహ్మణా దేవతాభిః ప్రత్యగృహ్ణాత్సోఽబిభేత్ప్రా-
శ్నన్తం మా హింసిష్యతీత్యగ్నేస్త్వాఽఽస్యేన ప్రాశ్నామీత్య-
బ్రవీన్న హ్యగ్నేరాస్యం కిం చన హినస్తి సోఽబిభేత్ ॥౪౭॥
ప్రాశితం మా హింసిష్యతీతి బ్రాహ్మణస్యోదరేణేత్యబ్రవీన్న
హి బ్రాహ్మణస్యోదరం కిం చన హినస్తి బృహస్పతేర్బ్రహ్మణేతి న
హి బ్రహ్మిష్ఠోఽప వా ఏతస్మాత్ప్రాణాః క్రామన్తి యః ప్రాశిత్రం
ప్రాశ్నాత్యద్భిర్మార్జయిత్వా ప్రాణాన్థ్సం మృశతేఽమృతం వై
ప్రాణా అమృతమాపః ప్రాణానేవ యథాస్థానముపహ్వయతే ॥౪౮॥

ప్రాశ్నీయాద్ధోతా యజ్ఞం నిరహరన్త్చక్షురాస్యం కిం
చన హినస్తి సోఽబిభేచ్చతుశ్చత్వారింశచ్చ ॥౮॥

అగ్నీధ ఆ దధాత్యగ్నిముఖానేవర్తూన్ప్రీణాతి సమిధ-
మా దధాత్యుత్తరాసామాహుతీనాం ప్రతిష్ఠిత్యా అథో సమిద్వ-
త్యేవ జుహోతి పరిధీన్థ్సం మార్ష్టి పునాత్యేవైనాం-
థ్సకృథ్సకృథ్సం మార్ష్టి పరాఙివ హ్యేతర్హి యజ్ఞశ్చతు-
స్సంపద్యతే చతుష్పాదః పశవః పశూనేవావ రున్ధే బ్రహ్మన్ప్రస్థా-
స్యామ ఇత్యాహాత్ర వా ఏతర్హి యజ్ఞః శ్రితః ॥౪౯॥ య-

త్ర బ్రహ్మా యత్రైవ యజ్ఞః శ్రితస్తత ఏవైన మారభతే యద్ధ-
స్తేన ప్రమీవేద్వేపనస్స్యాద్యచ్ఛీర్ష్ణా శీర్షక్తిమాన్త్స్యాద్య-
త్తూష్ణీమాసీతాసంప్రత్తో యజ్ఞస్స్యాత్ప్రతిష్ఠేత్యేవ బ్రూయా-
ద్వాచి వై యజ్ఞః శ్రితో యత్రైవ యజ్ఞః శ్రితస్తత ఏవైనగ్ం సం
ప్రయచ్ఛతి దేవ సవితరేతత్తే ప్ర ॥౧౦॥ ఆహేత్యాహ ప్రసూ-
త్యై బృహస్పతిర్బ్రహ్మేత్యాహ స హి బ్రహ్మిష్ఠస్స యజ్ఞం పాహి
స యజ్ఞపతిం పాహి స మాం పాహీత్యాహ యజ్ఞాయ యజమానా-
యాత్మనే తేభ్య ఏవాశిషమాశాస్తేఽనార్త్యై ఆశ్రావ్యాహ
దేవాన్ యజేతి బ్రహ్మవాదినో వదన్తీష్టా దేవతా అథ కతమ ఏతే
దేవా ఇతి ఛన్దాగ్ంసీతి బ్రూయాద్గాయత్రీం త్రిష్టుభమ్ ॥౧౧॥
జగతీమిత్యథో ఖల్వాహుర్బ్రాహ్మణా వై ఛన్దాగ్ంసీతి తానేవ
తద్యజతి దేవానాం వా ఇష్టా దేవతా ఆసన్నథాగ్నిర్నోదజ్వల-
త్తం దేవా ఆహుతీభిరనూయాజేష్వన్వవిన్దన్ యదనూయాజాన్
యజత్యగ్నిమేవ తత్సమిన్ధ ఏతదుర్వై నామాసుర ఆసీత్స ఏతర్
హి యజ్ఞస్యాశిషమవృఙ్క్త యద్బ్రూయాదేతత్ ॥౧౨॥ ఉ
ద్యావాపృథివీ భద్రమభూదిత్యేతదుమేవాసురం యజ్ఞస్యాశి-
షం గమయేదిదం ద్యావాపృథివీ భద్రమభూదిత్యేవ బ్రూ-
యాద్యజమానమేవ యజ్ఞస్యాశిషం గమయత్యార్ధ్మ సూక్తవాక-
ముత నమోవాకమిత్యాహేదమరాధ్మేతి వావైతదాహోప-
శ్రితో దివః పృథివ్యోరిత్యాహ ద్యావాపృథివ్యోర్ హి య-

జ్ఞ ఉపశ్రిత ఓమన్వతీ తే౽స్మిన్ యజ్ఞే యజమాన ద్యావాపృ-
థివీ ॥౧౩॥ స్త్రామిత్యాహాశిషమేవైతామా శాస్తే యద్బ్రూ-
యాత్సూపావసానా చ స్వధ్యవసానా చేతి ప్రమాయుకో యజ-
మానస్యాద్యదా హి ప్రమీయతే౽థేమాముపావస్యతి సూ-
పచరణా చ స్వధి చరణా చేత్యేవ బ్రూయాద్వరీయసీమేవాస్మై
గవ్యూతిమా శాస్తే న ప్రమాయుకో భవతి తయోరావిద్యగ్ని-
రిదగ్ం హవిరజుషతేత్యాహ యా అయాక్ష్మ ॥౧౪॥ దేవతా-
స్తా అరీరధామేతి వావైతదాహ యన్న నిర్దిశేత్ప్రతివేశం
యజ్ఞస్యాశీర్గచ్ఛేదాశాస్తే౽యం యజమానో౽సావిత్యా-
హనిర్దిశ్యైవైనగ్ం సువర్గం లోకం గమయత్యాయురా-
శాస్తే సుప్రజాస్త్వమాశాస్త ఇత్యాహాశిషమేవైతామా శాస్తే స-
జాతవనస్యామాశాస్త ఇత్యాహ ప్రాణా వై సజాతాః ప్రా-
ణానేవ ॥౧౫॥ నాన్తరేతి తదగ్నిర్దేవో దేవేభ్యో వనతే వ-
యమగ్నేర్మానుషా ఇత్యాహాగ్నిర్దేవేభ్యో వనుతే వయం
మనుష్యేభ్య ఇతి వావైతదాహేహ గతిర్వామస్యేదం చ-
నమో దేవేభ్య ఇత్యాహ యాశ్చైవ దేవతా యజతి యా-
శ్చన తాభ్య ఏవోభయీభ్యో నమస్కరోత్యాత్మనో౽నా-
ర్త్యై ॥౧౬॥

శ్రితస్తే ప్ర త్రిష్టుభమేతద్ద్యావాపృథివీ యా అయా-
క్ష్మ ప్రాణానేవ షట్చత్వారిగ్ంశచ్చ ॥౯॥

దేవా వై యజ్ఞస్య స్వగా కర్తారం నావిన్దన్తే శంయుం బార్హస్పత్యమబ్రువన్నిమం నో యజ్ఞగ్గ్ం స్వగా కుర్వితి సో-ఽబ్రవీద్వరం వృణై యదేవాబ్రాహ్మణోక్తోఽశ్రద్దధానో యజాతై సా మే యజ్ఞస్యాశీరసదితి తస్మాద్యదబ్రాహ్మణోక్తోఽశ్రద్దధానో యజతే శంయుమేవ తస్య బార్హస్పత్యం యజ్ఞస్యాశీర్గచ్ఛత్యే-తన్మమేత్యబ్రవీత్కిం మే ప్రజాయాః ॥౫౬॥ ఇతి యోఽపగురా-తై శతేన యాతయాద్యో నిహనత్సహస్రేణ యాతయాద్యో లోహితం కరవద్యావతః ప్రస్కద్య పాగ్ంసూన్థ్సంగృహ్ణాత్తావత-స్సంవత్సరాన్పితృలోకం న ప్రజానాదితి తస్మాద్బ్రాహ్మణాయ నా-పగురేత న నిహన్యాన్న లోహితం కుర్యాదేతావతా హైనసా భ-వతి తచ్ఛంయోరా వృణీమహ ఇత్యాహ యజ్ఞమేవ తత్స్వగా-కరోతి తత్ ॥౫౭॥ శంయోరా వృణీమహ ఇత్యాహ శంయు-మేవ బార్హస్పత్యం భాగధేయేన సమర్ధయతి గాతుం యజ్ఞా-య గాతుం యజ్ఞపతయ ఇత్యాహాశిషమేవైతామాశాస్తే సోమం యజతి రేత ఏవ తద్దధాతి త్వష్టారం యజతి రేత ఏవహితంత్వష్టా రూపాణి వి కరోతి దేవానాం పత్నీర్యజతి మిథునత్వాయాగ్నిం గృ-హపతిం యజతి ప్రతిష్ఠిత్యై జామి వా ఏతద్యజ్ఞస్య క్రియతే॥౫౮॥ యదాజ్యేన ప్రయాజా ఇజ్యన్త ఆజ్యేనపత్నీసంయాజా ఋచమనూ-చ్య పత్నీసంయాజానామృచా యజత్యజామిత్వాయాథో మిథున-త్వాయ పఙ్క్తిప్రాయణో వై యజ్ఞః పఙ్క్త్యుదయనః పఞ్చ ప్ర-

యాజా ఇజ్యన్తే చత్వారః పత్నీ సంయాజాస్సమిష్టయజుః పఞ్చమం
పఙ్క్తిమేవాను ప్రయన్తి పఙ్క్తిమనూద్యన్తి ॥౬౦॥

ప్రజాయాః కరోతి తత్క్రియతే త్రయస్త్రిగ్ంశచ్చ ॥౧౦॥

యుక్ష్వాహి దేవహూతమాగ్ం అశ్వాగ్ం అగ్నే రథీరివ।
ని హోతా పూర్వ్యస్సదః । ఉత నో దేవ దేవాగ్ం అచ్ఛా వో-
చో విదుష్టరః । శ్రద్విశ్వా వార్యా కృధి । త్వగ్ం హ యద్యవిష్ఠ్య
సహసస్సూనవాహుత । ఋతావా యజ్ఞియో భువః । అయమగ్ని-
స్సహస్రిణో వాజస్య శతినస్పతిః । మూర్ధా కవీ రయీణామ్ । తం
నేమిమృభవో యథాఽఽనమస్వ సహూతిభిః । నేదీయో యజ్ఞమ్॥
అఙ్గిరః । తస్మై నూనమభిద్యవే వాచా విరూప నిత్యయా । వృ-
ష్ణే చోదస్వ సుష్టుతిమ్ । కము ష్విదస్య సేనయాఽగ్నేర పాకచక్ష-
సః । పణిం గోషు స్తరామహే । మా నో దేవానాం విశః ప్రస్నా-
తీరివోస్రాః । కృశం న హాసురఘ్నియాః । మా నస్సమస్య దూ-
ఢ్యః పరిద్వేషసో అగ్ంహతిః । ఊర్మిర్న నావమా వధీత్ । న-
మస్తే అగ్న ఓజసే గృణన్తి దేవ కృష్టయః । అమైః ॥౬౨॥
అమిత్రమర్దయ । కువిత్సు నో × విష్టయేఽగ్నే సంవేషిషో ర-
యిమ్ । ఉరుకృదురు ణస్కృధి । మా నో అస్మిన్మహాధనే పరావ-
ర్గ్భారభృద్యథా । సంవర్గగ్ం సగ్ం రయిం జయ । అన్యమస్మ-
ద్భియా ఇయమగ్నే సిషక్తు దుచ్ఛునా । వర్ధా నో అమవచ్ఛవః ।
యస్యాజుషన్నమస్వినశ్శమీమదుర్మఖస్య వా । తం ఘేదగ్నిర్వృధా-

ధాఽవతి । పరస్యా అధి ॥౬౩॥ సంవతోఽవరాగ్ం అభ్యా త-
ర । యత్రాహమస్మి తాగ్ం అవ । విద్మాహి తే పురా వయమ-
గ్నే పితుర్యథాఽవసః । అధా తే సుమ్నమీమహే । య ఉగ్ర
ఇవ శర్యహా తిగ్మశృఙ్గో న వగ్ంసగః । అగ్నే పురో రురోజిథ ।
సఖాయ స్సంవస్సమ్యఞ్చమిషగ్ం స్తోమంచాగ్నయే । వర్షిష్ఠాయ
క్షితీనామూర్జో నప్త్రే సహస్వతే । సగ్ం సమిద్యువసే వృషన్నగ్నే
విశ్వాన్యర్య ఆ । ఇడస్పదే సమిధ్యసే స నో వసూన్యా భర ।
ప్రజాపతే సవేద సోమాపూషణేమా దేవా ॥౬౪॥

యజ్ఞమమైరధి వృషన్నేకాన్న విగ్ంశతిశ్చ ॥౧౧॥

ఉశన్తస్త్వా హవామహ ఉశన్తస్సమిధీమహి । ఉశన్నుశ-
త ఆవహ పితౄన్ హవిషే అత్తవే । త్వగ్ం సోమ ప్రచికితో మ-
నీషా త్వగ్ం రజిష్ఠమను నేషి పన్థామ్ । తవ ప్రణీతీ పితరో న ఇన్ద్రో
దేవేషు రత్నమభజన్త ధీరాః । త్వయా హి నః పితరస్సోమ పూ-
ర్వే కర్మాణి చక్రుః పవమాన ధీరాః । వన్వన్నవాతః పరిధీగ్ం ర-
పోర్ణు వీరేభిరశ్వైర్మఘవా భవ ॥౬౫॥ నః । త్వగ్ం సోమ పి-
తృభిస్సంవిదానోఽను ద్యావాపృథివీ ఆ తతన్థ । తస్మై త ఇన్దో
హవిషా విధేమ వయగ్ం స్యామ పతయో రయీణామ్ । అగ్ని-
ష్వాత్తాః పితర ఏహ గచ్ఛత సదస్సదస్సదత సుప్రణీతయః । అత్తా
హవీగ్ంషి ప్రయతాని బర్హిష్యథా రయిగ్ం సర్వవీరం దధా-

తన । బర్హిషదః పితర ఊత్యర్వాగిమా వో హవ్యాచకృమా జు-
షధ్వమ్ । త ఆ గతావసా శంతమేనాథాస్మభ్యమ్ ॥౬౬॥ శం-
యోరరపో దధాత। ఆఽహం పితౄంత్సువిదత్రాగ్ం అవిత్సి న-
పాతంచ విక్రమణం చ విష్ణోః । బర్హిషదో యే స్వధయా సుత
స్య భజన్త పిత్వస్త ఇహాగమిష్ఠాః । ఉపహూతాః పితరస్సోమ్యా-
సో బర్హిష్యేషు నిధిషు ప్రియేషు । త ఆ గమన్తు త ఇహ శ్రు-
వన్త్వధి బ్రువన్తు తే అవన్త్వస్మాన్ । ఉదీరతామవర ఉత్పరాస
ఉన్మధ్యమాః పితరస్సోమ్యాసః । అసుమ్ ॥౬౭॥ య ఈయుర-
వృకా ఋతజ్ఞాస్తేనోఽవన్తు పితరో హవేషు। ఇదం పితృభ్యో న-
మో అస్త్వద్య యే పూర్వాసో య ఉపరాస ఈయుః । యే పా-
ర్థివే రజస్యా నిషత్తా యే వా నూనగ్ం సువృజనాసు విక్షు ।
అధా యథా నః పితరః పరాసః ప్రత్నాసో అగ్న ఋతమాశుషా-
ణాః । శుచీదయన్దీధితిముక్థశాసః క్షామా భిన్దన్తో అరుణీరప వ్రన్।
యదగ్నే ॥౬౮॥ కవ్యవాహన పితౄన్ యక్ష్యృతావృధః । ప్ర
చ హవ్యాని వక్ష్యసి దేవేభ్యశ్చ పితృభ్య ఆ। త్వమగ్న ఈడితో
జాతవేదోఽవాడ్ఢవ్యాని సురభీణి కృత్వా । ప్రాదాః పితృభ్యస్స్వ-
ధయా తే అక్షన్నద్ధి త్వం దేవ ప్రయతా హవీగ్ంషి । మాతలీ
క్వైర్యమో అఙ్గిరోభిర్బృహస్పతిర్ ఋక్వభిర్వావృధానః ।
యాగ్ంశ్చ దేవా వావృధుర్యే చ దేవాన్థ్స్వాహాఽన్యే స్వధ-

య్యాఽన్యే మదన్తి ॥౬౯॥ ఇమం యమ ప్రస్తరమా హి సీ-
దాఙ్గిరోభిః పితృభిస్సం విదానః । ఆ త్వా మన్త్రాః కవిశస్తా వ-
హన్త్వేనా రాజన్ హవిషా మాదయస్వ । అఙ్గిరోభిరా గహి య-
జ్ఞియేభిర్యమ వైరూపైరిహ మాఽఽయస్వ । వివస్వన్తగ్ం హువే
యః పితా తేఽస్మిన్ యజ్ఞే బర్హిష్యానిషద్య । అఙ్గిరసో నః పి-
తరో నవగ్వా అథర్వాణో భృగవస్సోమ్యాసః । తేషాం వయగ్ం
సుమతౌ యజ్ఞియానామపి భద్రే సౌమనసే స్యామ ॥౭౦॥

భవా నో అగ్నే మయోభూ భవామ యదగ్నే మదన్తి సౌమనస ఏకం చ॥

సమిధశ్చతుష్షష్టిః ప్రజాపతిరాజ్యం దేవస్య స్థ్యం బ్రహ్మవా-
దినోఽద్భిరగ్నే త్రయో మనుః పృథివ్యాః పశవోఽగ్నే ధే దేవా
వై యజ్ఞస్య యుఙ్క్ష్వోశన్తస్త్వా ద్వాదశ ॥౧౨॥

సమిధో య్యాజ్యా తస్మాన్నాభాగగ్ం హితమన్విత్యాహ
ప్రజా వా ఆ హేత్యాహ యుక్ష్వా హి సప్తతిః ॥౭౦॥

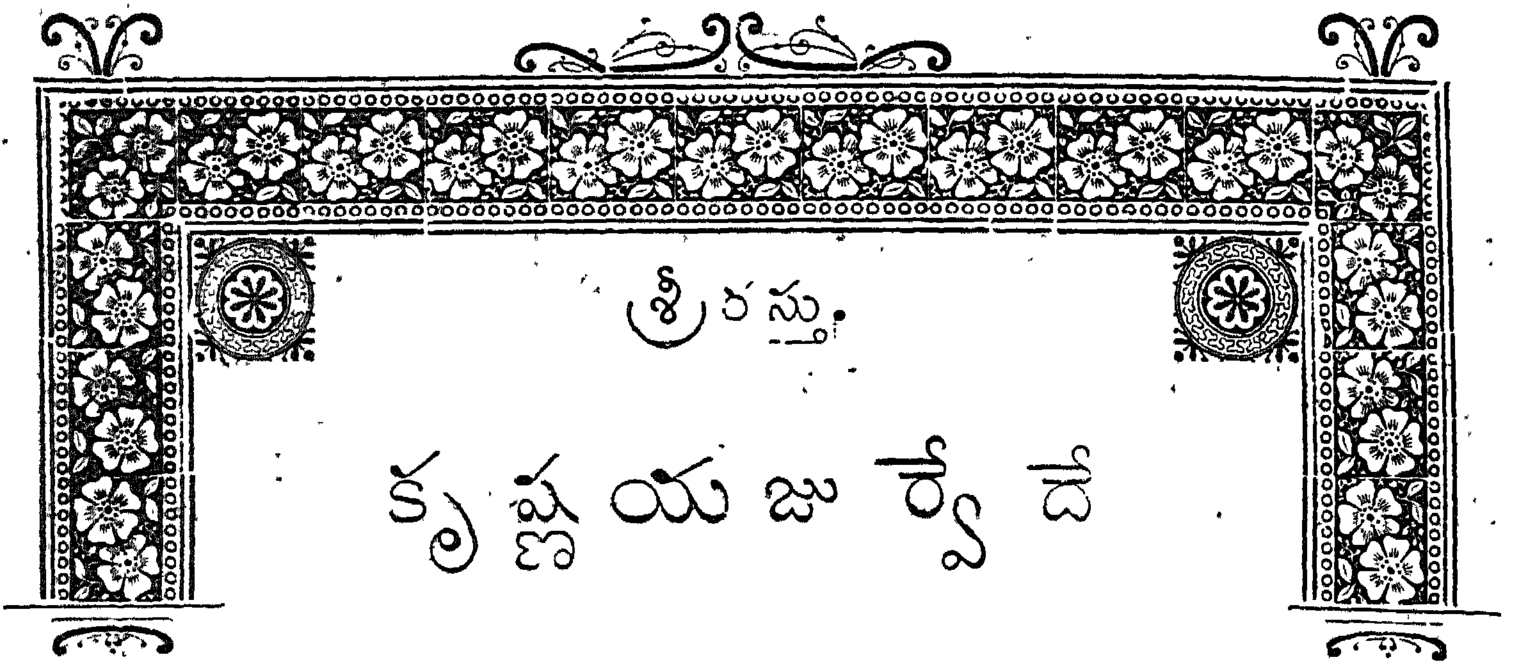
సమిధస్సౌమనసే స్యామ॥

హరిః ఓం॥

శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు॥

ద్వితీయకాణ్డస్సమాప్తః॥

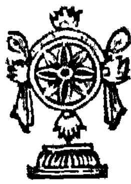

శ్రీరస్తు.

కృష్ణయజుర్వేదే

తృతీయకాణ్డప్రారమ్భః.

ప్రథమప్రశ్నః.

హరిః ఓమ్ ॥ ప్రజాపతిరకామయత ప్రజాస్సృజేయేతి సత-
పో౽తప్యత స సర్పానసృజత సో౽కామయత ప్రజాస్సృజేయేతి
స ద్వితీయమతప్యత స వయాగ్ంస్యసృజత సో౽కామయత ప్రజా-
స్సృజేయేతి స తృతీయమతప్యత స ఏతం దీక్షిత వాదమపశ్యత్తమ-
వదత్తతో వై స ప్రజా అసృజత యత్తపస్తప్త్వా దీక్షితవాదం వదతి
ప్రజా ఏవ తద్యజమానః ॥౧॥ సృజతే యద్వై దీక్షితో౽మేధ్యం
పశ్యత్యపాస్మాద్దీక్షా క్రామతి నీలమస్య హరో వ్యేత్యబద్ధం మనో ద-
రిద్రం చక్షుస్సూర్యో జ్యోతిషాగ్ం శ్రేష్ఠో దీక్షే మా మా హాసీరి-
త్యాహ నాస్మాద్దీక్షా౽పక్రామతి నాస్య నీలం న హరో వ్యేతి య-
ద్వై దీక్షితమభివర్షతి దివ్యా ఆపో౽శాన్తా ఓజో బలం దీక్షామ్ ॥౨॥

తపోఽస్య నిఘ్నన్త్యన్తతీబలం ధత్తౌజో ధత్త బలం ధత్త మా మే దీ-
క్షాం మా తపో నిర్వధిష్టేత్యాహైతదేవ సర్వమాత్మన్ధత్తే నాస్యౌ-
జో బలం న దీక్షాం న తపో నిఘ్నన్త్యగ్నిర్వై దీక్షితస్య దేవతా సో-
ఽస్మాదేతర్హి తిర ఇవ యర్హి యాతి తమీశ్వరగ్ం రక్షాగ్ంసి హ-
న్తోః ॥3॥ భద్రాదభి శ్రేయః ప్రేహి బృహస్పతిః పురఏతా తే అ-
స్త్విత్యాహ బ్రహ్మ వై దేవానాం బృహస్పతిస్తమేవాన్వారభతే స
ఏనగ్ం సంపారయత్యేదమగన్మ దేవయజనం పృథివ్యా ఇత్యాహ
దేవయజనగ్గ్ం హ్యేష పృథివ్యా ఆగచ్ఛతి యో యజతే విశ్వే దేవా
యదజుషన్త పూర్వ ఇత్యాహ విశ్వే హ్యేతద్దేవా జోషయన్తే య-
ద్బ్రాహ్మణా ఋక్సామాభ్యాం యజుషా సన్తరన్త ఇత్యాహ-
ర్క్సామాభ్యాగ్ం హ్యేష యజుషా సన్తరతి యో యజతే రాయ-
స్పోషేణ సమిషా మదేమేత్యాహాశిషమేవైతామా శాస్తే ॥4॥

యజమానో దీక్షాగ్ం హన్తోర్బ్రాహ్మణాశ్చతుర్విగ్ంశతిశ్చ ॥

ఏష తే గాయత్రో భాగ ఇతి మే సోమాయ బ్రూతాదేష
తే త్రైష్టుభో జాగతో భాగ ఇతి మే సోమాయ బ్రూతాచ్ఛన్దోమా-
నాగ్ం సాంరాజ్యం గచ్ఛేతి మే సోమాయ బ్రూతాద్యో వై సోమ-
గ్ం రాజానగ్ం సాంరాజ్యం లోకం గమయిత్వా క్రీణాతి గచ్ఛతి
స్వానాగ్ం సాంరాజ్యం ఛన్దాంసి ఖలు వై సోమస్య రాజ్ఞః సాంరా-
జ్యో లోకః పురస్తాత్సోమస్య క్రయాదేవమభి మన్త్రయేత సాం
రాజ్యమేవ ॥5॥ ఏనం లోకం గమయిత్వా క్రీణాతి గచ్ఛతి స్వానా-

గ్ం సాంరాజ్యం యో వై తానూనప్త్రస్య ప్రతిష్ఠాం వేద ప్రత్యేవ తి-
ష్ఠతి బ్రహ్మవాదినో వదన్తి న ప్రాశ్నన్తి న జుహ్వత్యథ క్వ తానూ-
నప్త్రం ప్రతి తిష్ఠతీతి ప్రజాపతౌ మనసీతి బ్రూయాత్త్రిరవజిఘ్రే-
త్ప్రజాపతే త్వా మనసి జుహోమీత్యేషా వై తానూనప్త్రస్య
ప్రతిష్ఠా య ఏవం వేద ప్రత్యేవ తిష్ఠతి యః ॥౬॥ వా అధ్వర్యోః
ప్రతిష్ఠాం వేద ప్రత్యేవ తిష్ఠతి యతో మన్యేతానభిక్రమ్య హోష్యా-
మీతి తత్తిష్ఠన్నా శ్రావయేదేషా వా అధ్వర్యోః ప్రతిష్ఠా య ఏవం వేద ప్ర-
త్యేవ తిష్ఠతి యదభిక్రమ్య జుహుయాత్ప్రతిష్ఠాయా ఇయాత్తస్మాత్స-
మానత్ర తిష్ఠతా హోతవ్యం ప్రతిష్ఠిత్యై యో వా అధ్వర్యోస్స్వం
వేద స్వవానేవ భవతి స్రుగ్వా అస్య స్వం వాయవ్యమస్య ॥౭॥ స్వం
చమసోఽస్య స్వం యద్వాయవ్యం వా చమసం వాఽనన్వారభ్యా-
శ్రావయేత్స్వాదియాత్తస్మాదన్వారభ్యాశ్రావ్యగ్గ్ం స్వాదేవ నైతి యో
వై సోమమప్రతిష్ఠాప్య స్తోత్రముపాకరోత్యప్రతిష్ఠితస్సోమో భవత్య-
ప్రతిష్ఠితస్స్తోమోఽప్రతిష్ఠితాన్యుక్థాన్యప్రతిష్ఠితో యజమానోఽ-
ప్రతిష్ఠితోఽధ్వర్యుర్వాయవ్యం వై సోమస్య ప్రతిష్ఠా చమసోఽస్య
ప్రతిష్ఠా సోమస్స్తోమస్య స్తోమ ఉక్థానాం గ్రహం వా గృహీత్వా చ-
మసం వోన్నీయ స్తోత్రముపాకుర్యాత్ప్రత్యేవ సోమగ్గ్ం స్థాపయతి ప్రతి
స్తోమం ప్రత్యుక్థాని ప్రతి యజమాన స్తిష్ఠతి ప్రత్యధ్వర్యుః ॥౮॥

ఏవ తిష్ఠతి యో వా వాయవ్యమస్య గ్రహం వై కానన్న విగ్ంశ-
తిశ్చ ॥౨॥

యజ్ఞం వా ఏతత్సంభరన్తి యథ్సోమక్రయణ్యై పదం య-
జ్ఞముఖగ్ం హవిర్ధానే యర్హి హవిర్ధానే ప్రాచీ ప్రవర్తయే-
యుస్తర్హి తేనాక్షముపాఞ్జ్యాద్యజ్ఞముఖ ఏవ యజ్ఞమను సం త-
నోతి ప్రాఞ్చమగ్నిం ప్రహరన్త్యుత్పత్నీమానయన్త్యన్వనాగ్ంసి ప్ర-
వర్తయన్త్యథ వా అస్యైష ధిష్ణియో హీయతే సోఽనుధ్యాయతి
స ఈశ్వరో రుద్రో భూత్వా ॥౯॥ ప్రజాం పశూన్యజమానస్య
శమయితోర్యర్హి పశుమాప్రీతముదఞ్చం నయన్తి తర్హి తస్య ప-
శుశ్రపణగ్ం హరేత్తేనైవైనం భాగినం కరోతి యజమానో వా ఆహ-
వనీయో యజమానం వా ఏతద్వికర్షన్తి యదాహవనీయాత్పశు-
శ్రపణగ్ం హరన్తి స వైవ స్యాన్నిర్మన్థ్యం వా కుర్యాద్యజమానస్య
సాత్మత్వాయ యది పశోరవదానం నశ్యేదాజ్యస్య ప్రత్యాఖ్యా-
యమవద్యేత్సైవ తతః ప్రాయశ్చిత్తిర్యే పశుం విమథ్నీరన్ య-
స్తాన్కామయేతార్తిమార్చ్ఛేయురితి కువిదఙ్గేతి నమోవృక్తివత్య-
ర్చాఽఽగ్నీధ్రే జుహుయాన్నమోవృక్తిమేవైషాం వృఙ్క్తే తా-
జగార్తిమార్చ్ఛన్తి ॥౧౦॥

భూత్వా తత్ర షడ్విగ్ంశతిశ్చ ॥౩॥

ప్రజాపతేర్జాయమానాః ప్రజా జాతాశ్చ యా ఇమాః । త-
స్మై ప్రతి ప్రవేదయ చికిత్వాగ్ం అను మన్యతామ్ । ఇమం పశుం ప-
శుపతే తే అద్య బధ్నామ్యగ్నే సుకృతస్య మధ్యే ॥ అనుమన్యస్వ సు-
యజా యజామ జుష్టం దేవానామిదమస్తు హవ్యమ్ । ప్రజానన్తః ప్రతి

గృహ్ణన్తి పూర్వార్పిణమజేభ్యః పర్యాచరన్తమ్ । సువర్గం యా-
హి పథిభిర్దేవయానైరోషధీషు ప్రతితిష్ఠా శరీరైః । యేషామీశే ॥
పశుపతిః పశూనాం చతుష్పదాముత చ ద్విపదామ్ । నిష్క్రీ-
తోఽయం యజ్ఞియం భాగమేతు రాయస్పోషా యజమానస్య సన్తు ।
యే బధ్యమానమను బధ్యమానా అభ్యైక్షన్త మనసా చక్షుషా చ ।
అగ్నిస్తాగ్ం అగ్రే ప్రముమోక్తు దేవః ప్రజాపతిః ప్రజయా సం-
విదానః । య ఆరణ్యాః పశవో విశ్వరూపాః విరూపాస్సన్తో బ-
హుధైకరూపాః । వాయుస్తాగ్ం అగ్రే ప్రముమోక్తు దేవః
ప్రజాపతిః ప్రజయా సంవిదానః । ప్రముఞ్చమానాః ॥౧౨॥
భువనస్య రేతో గాతుం ధత్త యజమానాయ దేవాః । ఉపాకృ-
తగ్ం శశమానం యదస్థాజ్జీవం దేవానామప్యేతు పాథః । నానా
ప్రాణో యజమానస్య పశునా యజ్ఞో దేవేభిస్సహ దేవయానః ।
జీవం దేవానామప్యేతు పాథస్సత్యాస్సన్తు యజమానస్య కామాః ।
యత్పశుర్మాయుమకృతోరో వా పద్భిరాహతే । అగ్నిర్మా తస్మాదేనసో
విశ్వాన్ముఞ్చత్వగ్ంహసః । శమితార ఉపేతన యజ్ఞమ్ ॥౧౩॥ దేవే-
భిరన్వితమ్ । పాశాత్పశుం ప్రముఞ్చత బన్ధాద్యజ్ఞపతిం పరి । అదితిః
పాశం ప్రముమోక్త్వేతం నమః పశుభ్యః పశుపతయే కరోమి । అరా-
తీయన్తమధరం కృణోమి యం ద్విష్మస్తస్మిన్ప్రతిముఞ్చామి పాశమ్ ।
త్వాము తే దధిరే హవ్యవాహగ్ం శృతంకర్తారముత యజ్ఞియం చ ।
అగ్నే సదక్షస్సతనుర్హి భూత్వాఽథ హవ్యా జాతవేదో జుషస్వ ।

జాతవేదో వపయా గచ్ఛ దేవాన్త్వగ్ంహి హోతా ప్రథమో బభూథ । ఘృతేన త్వంతనువో వర్ధయస్వ స్వాహా కృతగ్ం హవిరదన్తు దేవాః । స్వాహా దేవేభ్యో దేవేభ్యస్స్వాహా ॥౧౮॥

ఈశే ప్రముఞ్చమానాయజ్ఞం త్వగ్ంషోడశచ ॥౮॥

ప్రాజాపత్యా వై పశవ స్తేషాగ్ం రుద్రో౽ధిపతిర్యదేతా-భ్యాముపాకరోతి తాభ్యామేవైనం ప్రతి ప్రోచ్యా లభత ఆత్మనో౽-నాప్రస్కాయద్వాభ్యాముపాకరోతి ద్విపాద్యజమానః ప్రతిష్ఠిత్యా ఉ-పాకృత్య పఞ్చ జుహోతి పాఙ్క్తాః పశవః పశూనేవావరున్ధే మృత్య-వైవా ఏష నీయతే యత్పశుస్తం యదన్వారభేత ప్రమాయుకో య-జమానస్స్యాన్నానాప్రాణో యజమానస్య పశునేత్యాహ వ్యావృత్త్యై॥ యత్పశుర్మాయుమకృతేతి జుహోతి శాన్త్యై శమితార ఉపేతనే-త్యాహ యథాయజురేవైతద్వపాయాంవా ఆహ్రియమాణాయా-మగ్నేర్మేధో౽పక్రామతి త్వాము తే దధిరేహవ్యవాహమితి వపామభి జుహోత్యగ్నేరేవ మేధమవరున్ధే౽థో శృతత్వాయ పురస్తాత్స్వా-హాకృతయో వా అన్యే దేవా ఉపరిష్టాత్స్వాహాకృతయో౽న్యే స్వా-హా దేవేభ్యో దేవేభ్యస్స్వాహేత్యభితో వపాంజుహోతి తానేవో-భయాన్ప్రీణాతి ॥౧౯॥

వ్యావృత్త్యా అభితో వపాంపఞ్చచ ॥౯॥

యో వా అయథా దేవతం యజ్ఞముప చరత్యా దేవతాభ్యో వృ-శ్చ్యతే పాపీయాన్భవతి యో యథా దేవతం న దేవతాభ్య ఆవృశ్చ్యతే

వసీయాన్భవత్యాగ్నేయ్యర్చాఽఽగ్నీధ్రమభిమృశేద్వైష్ణవ్యా
హవిర్ధానమాగ్నేయ్యా స్రుచో వాయవ్యయా వాయవ్యాన్యైన్-
ద్రియా సదో యథాదేవతమేవ యజ్ఞముపచరతి న దేవతాభ్య ఆవృ-
శ్చ్యతే వసీయాన్భవతి యునజ్మి తే పృథివీం జ్యోతిషా సహ యునజ్మి వా-
యుమన్తరిక్షేణ ॥౧౭॥ తే సహ యునజ్మి వాచగ్ం సహ సూర్యేణ
తే యునజ్మి తిస్రో విపృచస్సూర్యస్య తే। అగ్నిర్దేవతా గాయత్రీ ఛ-
న్దఉపాగ్ంశోః పాత్రమసి సోమో దేవతా త్రిష్టుప్ఛన్దోఽన్తర్యామస్య
పాత్రమసీన్ద్రో దేవతా జగతీ ఛన్ద ఇన్ద్రవాయువోః పాత్రమసి బృహ-
స్పతిర్దేవతాఽనుష్టుప్ఛన్దో మిత్రావరుణయోః పాత్రమస్యశ్వినౌ
దేవతా పఙ్క్తిశ్ఛన్దోఽశ్వినోః పాత్రమసి సూర్యో దేవతా బృహతీ
ఛన్దశ్శుక్రస్య పాత్రమసి చన్ద్రమా దేవతా సతోబృహతీ ఛన్దో మ-
న్థినః పాత్రమసి విశ్వే దేవా దేవతోష్ణిహా ఛన్ద ఆగ్రయణస్య పా-
త్రమసీన్ద్రో దేవతా కకుచ్ఛన్ద ఉక్థానాం పాత్రమసి పృథివీ దేవతా
విరాట్ఛన్దో ధ్రువస్య పాత్రమసి ॥౧౮॥

అన్తరిక్షేణ బృహతీ త్రయ స్త్రిగ్ంశచ్చ ॥౭॥

ఇష్టర్గో వా అధ్వర్యుర్యజమానస్యేష్టర్గః ఖలు వై పూర్వో-
ఽర్ష్టుః క్షీయత ఆసన్యాన్మా మన్త్రాత్పాహి కస్యాశ్చిదభిశస్త్యా ఇతి
పురా ప్రాతరనువాకాజ్జుహుయాదాత్మన ఏవ తదధ్వర్యుః పురస్తా-
చ్ఛర్మ నహ్యత ఆర్త్యై సంవేశాయ త్వోపవేశాయ త్వా
గాయత్రియాస్త్రిష్టుభో జగత్యా అభిభూత్యై స్వాహా ప్రాణాపా-

నామృతోవ్యర్ధ్మపాత్రం ప్రాణాపానౌ మామూహాసిష్టం దైవతాస్తు వా
ఏతే ప్రాణాపానయోః ॥ ౨౦ ॥ వ్యాయచ్ఛన్తే యేషాగ్ం
సామస్సమృచ్ఛతే సంవేశాయత్వోపవేశాయత్వేత్యాహ ఛన్దా-
గ్ంసి వై సంవేశ ఉపవేశశ్ఛన్దోభిరేవాస్య ఛన్దాగ్ంసి వృఙ్క్తే ప్రేతి-
వన్త్యాజ్యాని భవన్త్యభిజిత్యై మరుత్వతీః ప్రతిపదో విజిత్యా ఉ-
భే బృహద్రథన్తరే భవత ఇయం వావ రథన్తరమసౌ బృహ-
దాభ్యామేవైనమన్తరేత్యద్య వావ రథన్తరగ్ం శ్వో బృహద-
ద్యాశ్వాదేవైనమన్తరేతి భూతమ్ ॥ ౨౧॥ వావ రథన్తరం భవిష్య-
ద్బృహద్భూతాచ్చైవైనం భవిష్యతశ్చాన్తరేతి పరిమితం వావ
రథన్తరమపరిమితం బృహత్పరిమితాచ్చైవైనమపరిమితాచ్చాన్త-
రేతి విశ్వామిత్రజమదగ్నీ వసిష్ఠేనాస్పర్ధేతాగ్ం స ఏతజ్జమదగ్ని-
ర్విహవ్యమపశ్యత్తేన వై స వసిష్ఠస్యేన్ద్రియం వీర్యమవృఙ్క్త యద్వి-
హవ్యగ్ం శస్యత ఇన్ద్రియమేవ తద్వీర్యం యజమానో భ్రాతృ-
వ్యస్య వృఙ్క్తే యస్య భూయాగ్ంసో యజ్ఞక్రతవ ఇత్యాహుస్స దేవ-
తా వృఙ్క్త ఇతి యద్యగ్నిష్టోమస్సోమః పరస్తాథ్స్యాదుక్థ్యం కుర్వీత
యద్యుక్థ్యస్స్యాదతిరాత్రం కుర్వీత యజ్ఞక్రతుభిరేవాస్య దేవతా
వృఙ్క్తే వసీయాన్భవతి ॥ ౨౨॥

ప్రాణాపానయోర్భూతం వృఙ్క్త అష్టావిగ్ంశతిశ్చ ॥౮॥

నిగ్రాభ్యాస్స్థ దేవశ్రుత ఆయుర్మే తర్పయత ప్రాణం మే త-
ర్పయతాపానం మే తర్పయత వ్యానం మే తర్పయత చక్షుర్మే త-

ర్పయత శ్రోత్రం మే తర్పయత మనో మే తర్పయత వాచం మే త-
ర్పయతాత్మానం మే తర్పయతాఙ్గాని మే తర్పయత ప్రజాం మే త-
ర్పయత పశూన్మే తర్పయత గృహాన్మే తర్పయత గణాన్మే తర్ప-
యత సర్వగణం మా తర్పయత తర్పయత మా ॥౨౮॥ గణైర్మే
మా వితృషన్నోషధయో వై సోమస్య విశో విశః ఖలు వై రాజ్ఞః ప్ర-
దాతోరీశ్వరా ఐన్ద్రః సోమోఽవీవృధం వో మనసా సుజాతా ఋ-
తప్రజాతా భగ ఇద్వస్స్యామ । ఇన్ద్రేణ దేవీర్వీరుధస్సంవిదానా
అనుమన్యన్తాగ్ం సవనాయ సోమమిత్యాహౌషధీభ్య ఏవైనగ్ం స్వా-
యై విశస్స్వాయై దేవతాయై నిర్యాచ్యాభిషుణోతి యో వై సోమ-
స్యాభిషూయమాణస్య ॥౨౮॥ ప్రథమోఽగ్ంశుస్స్కన్దతి స
ఈశ్వర ఇన్ద్రియం వీర్యం ప్రజాం పశూన్ యజమానస్య నిర్హ-
న్తోస్తమభి మన్త్రయేతా మాఽస్కాన్ సహ ప్రజయా సహ రాయ-
స్పోషేణేన్ద్రియం మే వీర్యం మా నిర్వధీరిత్యాశిషమేవైతామాశా-
స్త ఇన్ద్రియస్య వీర్యస్య ప్రజాయై పశూనామనిర్ఘాతాయ ద్రప్స-
శ్చస్కన్ద పృథివీమను ద్యామిమం చ యోనిమను యశ్చ పూర్వః । తృ-
తీయం యోనిమను సంచరన్తం ద్రప్సం జుహోమ్యను సప్త హో-
త్రాః ॥౨౯॥

తర్పయత మాఽభిషూయమాణస్య యశ్చ దశ చ ॥౬॥

యో వై దేవాన్దేవయశసేనార్పయతి మనుష్యాన్మనుష్యయ-
శసేన దేవయశస్యేవ దేవేషు భవతి మనుష్యయశసీ మనుష్యేషు

యాన్ప్రాచీనమాగ్రయణాద్గ్రహాన్గృహ్ణీయాత్తానుపాగ్ంశు గృహ్ణీ-
యాద్యానూర్ధ్వాగ్ంస్తానుపబ్దిమతో దేవానేవతద్దేవయశసేనా-
ర్పయతి మనుష్యాన్మనుష్యయశసేన దేవయశస్యేవ దేవేషు భవతి
మనుష్యయశసీ మనుష్యేష్వగ్నిః ప్రాతస్సవనే పాత్వస్మాన్ వైశ్వా-
నరో మహినా విశ్వశంభూః । సనః పావకో ద్రవిణం దధాతు ॥౨౬॥
ఆయుష్మన్తస్సహభక్షాస్స్యామ । విశ్వేదేవామరుత ఇన్ద్రో అస్మా
నస్మిన్ద్వితీయే సవనే నజహ్యుః । ఆయుష్మన్తః ప్రియమేషాం వద-
న్తోవయం దేవానాగ్ం సుమతౌస్స్యామ । ఇదంతృతీయగ్ం సవనం
కవీనామృతేన యేచమసమైరయన్త । తే సౌధన్వనాస్సువరానశానా-
స్స్విష్టింనో అభివసీయోనయన్తు । ఆయతనవతీర్వా అన్యాఆహు-
తయో హూయన్తేఽనాయతనా అన్యాయా ఆఘారవతీస్తా ఆయత-
నవతీర్యాః ॥౨౭॥ సౌమ్యాస్తా అనాయతనా ఐన్ద్రవాయవమాదా-
యాఘారమా ఘారయేదధ్వరోయజ్ఞోఽయమస్తుదేవా ఓషధీభ్యః
పశవేనో జనాయ విశ్వస్మై భూతాయాధ్వరోసి సపిన్వస్వఘృతవ-
ద్దేవసోమేతి సౌమ్యా ఏవ తదాహుతీరాయతనవతీః కరోత్యాయత-
నవాన్భవతి యఏవం వేదాథోద్యావాపృథివీ ఏవఘృతేనవ్యునత్తి
తే వ్యుత్తే ఉపజీవనీయే భవత ఉపజీవనీయో భవతి ॥౨౮॥ య
ఏవం వేదైషతే రుద్రభాగో యంనిరయాచథాస్తం జుషస్వ వి-
దేర్గౌపత్యగ్ం రాయస్పోషగ్ం సువీర్యగ్ం సంవత్సరీణాగ్ం
స్వస్తిమ్ । మనుః పుత్రేభ్యో దాయం వ్యభజత్సనాభానేదిష్ఠం

బ్రహ్మచర్యం వసన్తం నిరభజన్త్స ఆగచ్ఛత్సోఽబ్రవీత్కథా మానిరభాగితి న త్వా నిరభాక్షమిత్యబ్రువన్నఙ్గిరస ఇమే సత్రమాసతే తే ॥౨౯॥ సువర్గం లోకం న ప్రజానన్తి తేభ్య ఇదం బ్రాహ్మణం బ్రూహి తే సువర్గం లోకం యన్తో య ఏషాం పశవస్తాగ్ంస్తే దాస్యన్తీతి తదేభ్యోఽబ్రవీత్తే సువర్గం లోకం యన్తో య ఏషాం పశవ ఆసన్తానస్మా అదదుస్తం పశుభిశ్చరన్తం యజ్ఞవాస్తౌ రుద్ర ఆగచ్ఛత్సోఽబ్రవీన్మమ వా ఇమే పశవ ఇత్యదుర్వై ॥౩౦॥ మహ్యమిమానిత్యబ్రువన్న వై తస్య త ఈశత ఇత్యబ్రవీద్యద్యజ్ఞవాస్తౌ హీయతే మమ వై తదితి తస్మాద్యజ్ఞవాస్తు నాభ్యవేత్యగ్ం సోఽబ్రవీద్యజ్ఞే మా భజాథ తే పశూన్నాభిమగ్ంస్య ఇతి తస్మా ఏతం మన్థినస్సగ్ంస్రావమజుహోత్తతో వై తస్య రుద్రః పశూన్నాభ్యమన్యత యత్రైతమేవం విద్వాన్మన్థినస్సగ్ంస్రావం జుహోతి న తత్ర రుద్రః పశూనభిమన్యతే ॥౩౧॥

దధ్నా త్వా యతేనవతీర్యా ఉపజీవనీయో భవతి తేఽదుర్వై యత్రైతమేకాదశ చ ॥౯॥

జుష్టో వాచో భూయాసం జుష్టో వాచస్పతయే దేవి వాక్ । యద్వాచో మధుమత్తస్మిన్మా ధాస్స్వాహా సరస్వత్యై । ఋచా స్తోమగ్ం సమర్ధయ గాయత్రేణ రథన్తరమ్ । బృహద్గాయత్రవర్తని । యస్తే ద్రప్సస్స్కన్దతి యస్తే అగ్ంశుర్బాహుచ్యుతో ధిషణయోరుపస్థాత్ । అధ్వర్యోర్వా పరి యస్తే పవిత్రాత్స్వాహాకృ-

త్తమిన్ద్రియం తం జుహోమి । యో ద్రప్సో అగ్ంశుః పతితః పృథి-
వ్యాం పరిస్రాపాత్ ॥౩౨॥ పురోడాశాత్కరమ్భాత్ । ధానాస్సో-
మాన్మన్థిన ఇన్ద్రశుక్రాథ్స్వాహా కృతమిన్ద్రియం తం జుహోమి ।
యస్తే ద్రప్సో మధుమాగ్ం ఇన్ద్రియావాన్థ్స్వాహా కృతః పునర-
ప్యేతి దేవాన్ । దివః పృథివ్యాః పర్యన్తరిక్షాథ్స్వాహాకృతమి-
న్ద్రియం తం జుహోమి । అధ్వర్యుర్వా ఋత్విజాం ప్రథమో యు-
జ్యతే తేన స్తోమో యోక్తవ్య ఇత్యాహుర్వాగగ్రేగా అగ్ర ఏత్వృ-
జుగా దేవేభ్యో యశో మయి దధతీ ప్రాణాన్పశుషు ప్రజాం మయి ॥౩౩॥
చ యజమానే చేత్యాహ వాచమేవ తద్యజ్ఞముఖే యునక్తి వాస్తు వా ఏ-
తద్యజ్ఞస్య క్రియతే యద్గ్రహాన్గృహీత్వా బహిష్పవమానగ్ం స-
ర్పన్తి పరాఞ్చో హి యన్తి పరాచీభిస్స్తువతే వైష్ణవ్యర్చా పునరే-
త్యోపతిష్ఠతే యజ్ఞో వై విష్ణుర్యజ్ఞమేవాకర్విష్ణో త్వం నో అన్తమ-
శ్శర్మ యచ్ఛ సహన్త్య । ప్రతే ధారా మధుశ్చుత ఉథ్సం దుహ్రతే
అక్షితమిత్యాహ యదేవాస్య శయానస్యోపశుష్యతి తదేవా-
స్యైతేనాప్యాయయతి ॥౩౪॥

పరిస్రాపాత్ప్రజాం మయి దుహ్రతే చతుర్దశ చ ॥౧౦॥

అగ్నినా రయిమశ్నవత్పోషమేవ దివే దివే । యశసం వీరవత్త-
మమ్ । గోమాగ్ం అగ్నేఽవిమాగ్ం అశ్వీ యజ్ఞో నృవథ్సఖా సద-
మిదప్రమృష్యః । ఇడావాగ్ం ఏషో అసుర ప్రజావాన్దీర్ఘో రయిః
పృథుబుధ్నస్సభావాన్ । ఆప్యాయస్వ సం తే । ఇహ త్వష్టారమగ్రి-

యం విశ్వరూపముపహ్వయే । అస్మాకమస్తు కేవలః । తన్నస్తురీపమ-
ధ పోషయిత్ను దేవత్వష్టర్విరరాణస్స్యస్వ । యతో వీరః ॥౩౫॥ క-
ర్మణ్యస్సుదక్షో యుక్తగ్రావా జాయతే దేవకామః । శివస్త్వష్టరిహా
గహి విభుః పోష ఉత త్మనా । యజ్ఞేయజ్ఞే న ఉదవ । పిశఙ్గరూపస్సుభ-
రో వయోధాశ్శ్రుష్టీ వీరో జాయతే దేవకామః । ప్రజాంత్వష్టా వి-
ష్యతు నాభిమస్మే అథా దేవానామప్యేతు పాథః । ప్రాణో దేవ్యా నో
దివః । పీపివాగ్ంసగ్ంసరస్వతస్స్తనం యో విశ్వదర్శతః । ధుక్షీమహి
ప్రజామిషమ్ ॥౩౬॥ యే తే సరస్వ ఊర్మయో మధుమన్తో ఘృత-
శ్చుతః । తేషాం తే సుమ్నమీమహే । యస్య వ్రతం పశవో య-
న్తి సర్వే యస్య వ్రతముప తిష్ఠన్త ఆపః । యస్య వ్రతే పుష్టి-
పతిర్నివిష్టస్తగ్ం సరస్వన్తమవసే హువేమ । దివ్యగ్ం సుప-
ర్ణం వయసం బృహన్తమపాం గర్భం వృషభమోషధీనామ్ ।
అభీపతో వృష్ట్యా తర్పయన్తం తగ్ం సరస్వన్తమవసే హు-
వేమ । సినీవాలి పృథుష్టుకే యా దేవానామసి స్వసా । జుషస్వ
హవ్యమ్ ॥౩౭॥ ఆహుతం ప్రజాం దేవి దిదిడ్ఢి నః । యా సుపాణిః
స్వఙ్గురిస్సుషూమా బహుసూవరీ । తస్యై విశ్పత్నియై హవిస్సినీ-
వాల్యై జుహోతన । ఇన్ద్రం వో విశ్వతస్పరీన్ద్రం నరః । అసితవ-
ర్ణా హరయస్సుపర్ణా మిహో వసానా దివముత్పతన్తి । త ఆఽవవృ-
త్రన్త్సదనాని కృత్వాఽఽదిత్పృథివీ ఘృతైర్వ్యుద్యతే । హిరణ్య-
కేశో రజసో విసారేఽహిర్ధునిర్వాత ఇవ ధ్రజీమాన్ । శుచిభ్రాజా

యం విశ్వరూపముపహ్వయే । అస్మాకమస్తు కేవలః । తన్నస్తురీపమ-
ధ పోషయిత్ను దేవత్వష్టర్విరరాణస్స్యస్వ । యతో వీరః ॥౩౫॥ క-
ర్మణ్యస్సుదక్షో యుక్తగ్రావా జాయతే దేవకామః । శివస్త్వష్టరిహా
గహి విభుః పోష ఉత త్మనా । యజ్ఞేయజ్ఞే న ఉదవ । పిశఙ్గరూపస్సుభ-
రో వయోధాశ్శ్రుష్టీ వీరో జాయతే దేవకామః । ప్రజాం త్వష్టా వి-
ష్యతు నాభిమస్మే అథా దేవానామప్యేతు పాథః । ప్ర ణో దేవ్యా నో
దివః । పీపివాగ్ంసగ్ం సరస్వతస్స్తనం యో విశ్వదర్శతః । ధుక్షీమహి
ప్రజామిషమ్ ॥౩౬॥ యే తే సరస్వ ఊర్మయో మధుమన్తో ఘృత-
శ్చుతః । తేషాం తే సుమ్నమీమహే । యస్య వ్రతం పశవో య-
న్తి సర్వే యస్య వ్రతముపతిష్ఠన్త ఆపః । యస్య వ్రతే పుష్టి-
పతిర్నివిష్టస్తగ్ం సరస్వన్తమవసే హువేమ । దివ్యగ్ం సుప-
ర్ణం వయసం బృహన్తమపాం గర్భం వృషభమోషధీనామ్ ।
అభీపతో వృష్ట్యా తర్పయన్తం తగ్ం సరస్వన్తమవసే హు-
వేమ । సినీవాలి పృథుష్టుకే యా దేవానామసి స్వసా । జుషస్వ
హవ్యమ్ ॥౩౭॥ ఆహుతం ప్రజాం దేవి దిదిడ్ఢి నః । యా సుపాణి-
స్స్వఙ్గురిస్సుషూమా బహుసూవరీ । తస్యై విశ్పత్నియై హవిస్సినీ-
వాల్యై జుహోతన । ఇన్ద్రం వో విశ్వతస్పరీన్ద్రం నరః । అసితవ-
ర్ణా హరయస్సుపర్ణా మిహో వసానా దివముత్పతన్తి । త ఆఽవవృ-
త్రన్థ్సదనాని కృత్వాఽఽదిత్పృథివీ ఘృతైర్వ్యుద్యతే । హిరణ్య-
కేశో రజసో విసారేఽహిర్ధునిర్వాత ఇవ ధ్రజీమాన్ । శుచిభ్రాజా

తత్రసుమతించ పిన్వత్వయత్రానరోమరుతస్సిన్విష్ణురామధు । ఉద్వుత్యం చిత్రమ్ । ఔర్వభృగువచ్ఛుచిమప్న వానవదాహువే । అగ్నిగ్ం సముద్రవాససమ్ । ఆసవగ్ం సవితుర్యథా భగస్యేవ భుజిగ్ం హువే । అగ్నిగ్ంసముద్రవాససమ్ । హువే వాతస్వనం కవింపర్జన్యక్రన్ద్యగ్ం సహః । అగ్నిగ్ం సముద్రవాససమ్ ॥౮ ౨॥

వీర ఇషగ్ం హవ్యముషసోమరుతశ్చవృష్టింభగస్య ద్వాదశచ ॥౧౧॥

ప్రజాపతిరకామయతైష తే గాయత్రో యజ్ఞం వైప్రజాపతేర్జాయమానాః ప్రాజాపత్యాయో వాలయథాదేవతమిష్టగోనిగ్రాభ్యాస్థ్నయోవై దైవాఇజ్యష్టోఽగ్నినార్తయిమేకాదశ ॥౧౧॥

ప్రజాపతిరకామయత ప్రజాపతేర్జాయమానా వ్యాయచ్ఛన్తేమహ్యామిమాన్నాయామాయినాం ద్విచత్వారిగ్ంశత్ ॥౮ ౨॥

ప్రజాపతిరకామయతాగ్నిగ్ంసముద్రవాససమ్॥

హరిఃఓమ్ శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు ॥

తృతీయకాణ్డే ప్రథమప్రశ్నః॥

శ్రీమతి

కృష్ణయజుర్వేదే

తృతీయకాణ్డే ద్వితీయః ప్రశ్నః.

హరిః ఓమ్॥ యో వై పవమానానామన్వారోహాన్ విద్వాన్
యజతేఽను పవమానానారోహతి న పవమానేభ్యోఽవచ్ఛిద్యతే
శ్యేనోఽసి గాయత్రఛన్దా అను త్వాఽఽరభే స్వస్తి మా సంపారయ
సుపర్ణోఽసి త్రిష్టుప్ఛన్దా అను త్వాఽఽరభే స్వస్తి మా సంపారయ
సఘాఽసి జగతీఛన్దా అను త్వాఽఽరభే స్వస్తి మా సంపారయేత్యా-
హైతే ॥౧॥ వై పవమానానామన్వారోహాస్తాన్ య ఏవం విద్వాన్
యజతేఽను పవమానానారోహతి న పవమానేభ్యోఽవచ్ఛిద్యతే
యో వై పవమానస్య సంతతిం వేద సర్వమాయురేతి న పురాఽఽయు-
షః ప్రమీయతే పశుమాన్భవతి విన్దతే ప్రజాం పవమానస్య గ్ర-
హా గృహ్యన్తేఽథ వా అస్యైతేఽగృహీతా ద్రోణకలశ ఆధవనీయః
పూతభృత్తాన్ యదగృహీత్వోపాకుర్యాత్పవమానం వి ॥౨॥ ఛి-
న్ద్యాత్తం విచ్ఛిద్యమానమధ్వర్యోః ప్రాణోఽను విచ్ఛిద్యేతోప-
యామగృహీతోఽసి ప్రజాపతయే త్వేతి ద్రోణకలశమభిమృశేది-
న్ద్రాయ త్వేత్యాధవనీయం విశ్వేభ్యస్త్వా దేవేభ్య ఇతి పూతభృతం

పవమానమేవతథ్సంతనోతి సర్వమాయురేతిన పురాఽఽయుషః ప్ర-
మీయతే పశుమాన్భవతి విన్దతే ప్రజామ్ ॥౩॥

ఏతేవిద్వేచత్వారిగ్ంశచ్చ ॥౧॥

త్రీణివావసవనాన్యథతృతీయగ్ంసవనమవలుమ్పన్త్యనగ్ం-
శుకుర్వన్త ఉపాగ్ంశుగ్ం హుత్వోపాగ్ంశుపాత్రేఽగ్ంశుమ-
వాస్యతం తృతీయసవనేఽపిసృజ్యాభిషుణుయాద్యదాప్యాయయతి
తేనాగ్ంశుమద్యదభిషుణోతి తేనర్జీషి సర్వాణ్యేవతథ్సవనాన్య-
గ్ంశుమన్తి శుక్రవన్తిసమావద్వీర్యాణి కరోతి ద్వౌసముద్రౌ విత-
తావజూర్యౌ పర్యావర్తేతే జఠరేవ పాదాః । తయోః పశ్యన్తో
అతియన్త్యన్యమపశ్యన్తః ॥౪॥ సేతునాఽతియన్త్యన్యమ్। ద్వే
ద్రధసీసతతీ వస్త ఏకః కేశీవిశ్వా భువనానివిద్వాన్ । తిరోధాయై-
త్యసితం వసానశ్శుక్రమాదత్తే అనుహాయజార్యై । దేవావై య-
ద్యజ్ఞేఽకుర్వత తదసురా అకుర్వత తే దేవా ఏతం మహాయజ్ఞమప-
శ్యన్తమతన్వతాగ్నిహోత్రం వ్రతమకుర్వత తస్మాద్ద్వివ్రతస్స్యా-
ద్ద్విర్హ్యగ్నిహోత్రంజుహ్వతి పౌర్ణమాసం యజ్ఞమగ్నీషోమీ-
యమ్ ॥౫॥ పశుమకుర్వత దార్శ్యంయజ్ఞమాగ్నేయం పశుమకు-
ర్వత వైశ్వదేవంప్రాతస్సవనమకుర్వత వరుణప్రఘాసాన్మాధ్యన్దినగ్ంస-
వనగ్ం సాకమేధాన్పితృయజ్ఞం త్ర్యమ్బకాగ్ంస్తృతీయసవనమకు-
ర్వత తమేషామసురా యజ్ఞమన్వవాజిగాగ్ంసన్తం నాన్వవాయ-
న్తేఽబ్రువన్నధ్వర్తవ్యా వా ఇమే దేవా అభూవన్నితి తదధ్వర-

స్యాధ్వర్త్వంతతో దేవా అభవన్పరాఽసురా యఏవం విద్వాన్థ్సో-
మేన యజతే భవత్యాత్మనాపరాఽస్యభ్రాతృవ్యోభవతి ॥౬॥

అపశ్యన్తోఽగ్నిష్టోమీయమాత్మనా పత్రాణీచ ॥౭॥

పరిభూరగ్నింపరిభూరిన్ద్రం పరిభూర్విశ్వాన్దేవాన్పరిభూర్మా-
గ్ం సహబ్రహ్మవర్చసేన సనః పవస్వ శంగవే శంజనాయశమర్వ-
తే శగ్ంరాజన్నోషధీభ్యోఽచ్ఛిన్నస్య తేరయిపతేసువీర్యస్యరాయ-
స్పోషస్య దదితారస్స్యామ । తస్యమేరాస్వ తస్య తేభక్షీయతస్యత
ఇదమున్మృజే । ప్రాణాయమే వర్చోదా వర్చసే పవస్వాపానా-
య వ్యానాయవాచే ॥౮॥ దక్షక్రతుభ్యాం చక్షుర్భ్యాం మేవ-
ర్చోదావర్చసే పవేథాగ్ం శ్రోత్రాయాత్మనేఽఙ్గేభ్య ఆయుషే
వీర్యాయ విష్ణోరిన్ద్రస్య విశ్వేషాందేవానాం జఠరమసి వర్చోదా
మేవర్చసే పవస్వకోఽసికోనామ కస్మైత్వాకాయ త్వాయంత్వా
సోమేనాతీతృపం యంత్వా సోమేనామీమదగ్ం సుప్రజాః ప్రజ-
యా భూయాసగ్ంసువీరోవీరైస్సువర్చావర్చసాసుపోషఃపోషైర్వి-
శ్వేభ్యోమే రూపేభ్యో వర్చోదాః ॥౯॥ వర్చసే పవస్వతస్య మే
రాస్వ తస్యతే భక్షీయ తస్యత ఇదమున్మృజే । బుభూషన్న వేక్షే-
తైషవై పాత్రియః ప్రజాపతిర్యజ్ఞః ప్రజాపతిస్తమేవతర్పయతి స
ఏనంతృప్తోభూత్యాఽభిపవతే బ్రహ్మవర్చసకామోఽవేక్షేతైష
వైపాత్రియః ప్రజాపతిర్యజ్ఞః ప్రజాపతిస్తమేవ తర్పయతి సఏనం
తృప్తోబ్రహ్మవర్చసేనాభిపవత ఆమయావీ ॥౧౦॥ అవేక్షేతైషవై

హాతశీర్ష్ణి వాగ్జుష్టాణా. సోమస్య తృప్య త్వేహివిశ్వచర్షణే ॥౧౬॥
శంభూర్మయోభూస్స్వస్తి మాహారివర్ణ ప్రచర క్రత్వే దక్షాయ
రాయస్పోషాయసువీరతాయైమామా రాజన్వి బీభిషో మామైహా-
ర్దిత్విషా వధీః । వృషణే శుష్మాయాయుషే వర్చసే । వసుమద్గ-
ణస్య సోమదేవ తేమతివిదః ప్రాతస్సవనస్య గాయత్రఛన్దస ఇన్ద్రపీత-
స్య నరాశగ్ంసపీతస్య పితృపీతస్య మధుమత ఉపహూతస్యోప-
హూతో భక్షయామి రుద్రవద్గణస్య సోమదేవ తే మతివిదో మా-
ధ్యన్దినస్య సవనస్య త్రిష్టుప్ఛన్దస ఇన్ద్రపీతస్య నరాశగ్ంసపీతస్య ॥
పితృపీతస్య మధుమత ఉపహూతస్యోపహూతో భక్షయామ్యా-
దిత్యవద్గణస్య సోమ దేవ తే మతివిదస్తృతీయస్య సవనస్య జగతీఛన్ద-
స ఇన్ద్రపీతస్య నరాశగ్ంసపీతస్య పితృపీతస్య మధుమత ఉపహూ-
తస్యోపహూతో భక్షయామి । ఆప్యాయస్వ సమేతు తే విశ్వత-
స్సోమవృష్ణియమ్ । భవా వాజస్య సఙ్గథే । హిన్వ మే గాత్రా హరి-
వో గణాన్మే మా వితీతృషః । శివో మే సప్తర్షీనుపతిష్ఠస్వ మా మే-
ఽవాఙ్నాభిమతి ॥౧౭॥ గాః । అపామసోమమమృతా అభూమా-
దర్శ్మ జ్యోతిరవిదామ దేవాన్ । కిమస్మాన్కృణవదరాతిః కిముధూ-
ర్తిరమృతమర్త్యస్య । యన్మ ఆత్మనో మిన్దాఽభూదగ్నిస్తత్పున-
రాహార్జాతవేదా విచర్షణిః । పునరగ్నిశ్చక్షురదాత్పునరిన్ద్రో
బృహస్పతిః । పునర్మే అశ్వినా యువం చక్షురా ధత్తమక్ష్యోః । ఇ-
ష్టయజుషస్తే దేవసోమస్తుతస్తోమస్య ॥౧౮॥ శస్త్రోక్థస్య హరివత

ఇన్ద్రపీతస్య మధుమత ఉపహూతస్యోపహూతో భక్షయామి। ఆపూ
ర్యా స్థా మాపూరయత ప్రజయా చ ధనేన చ। ఏత త్తే తత యే చ త్వా-
మన్వేత త్తే పితామహ ప్రపితామహ యే చ త్వామన్వత్ర పితరో యథా-
భాగం మన్దధ్వం నమో వః పితరో రసాయ నమో వః పితర శ్శుష్మాయ న-
మో వః పితరో జీవాయ నమో వః పితరః ॥౨౦॥ స్వధాయై నమో వః
పితరో మన్యవే నమో వః పితరో ఘోరాయ పితరో నమో వో య ఏత-
స్మిన్లోకే స్థ యుష్మాగ్ం స్తేఽను యేఽస్మిన్లోకే మాం తేఽను య ఏతస్మి-
న్లోకే స్థ యూయం తేషాం వసిష్ఠా భూయాస్త యేఽస్మిన్లోకేఽహం
తేషాం వసిష్ఠో భూయాసం ప్రజాపతే న త్వదేతాన్యన్యో విశ్వా జాతా-
ని పరితా బభూవ ॥౨౧॥ యత్కామాస్తే జుహుమస్తన్నో అస్తు వ-
యగ్ం స్యామ పతయో రయీణామ్। దేవకృతస్యైనసోఽవయజన-
మసి మనుష్యకృతస్యైనసోఽవ యజనమసి పితృకృతస్యైనసోఽ-
వయజనమస్యప్సు ధౌతస్య సోమ దేవ తే నృభిస్సుతస్యేష్టయజు-
షస్స్తుతస్తోమస్య శస్తోక్థస్య యో భక్షో అశ్వసనిర్యో గోసనిస్త-
స్య తే పితృభిర్భక్షం కృతస్యోప హూతస్యోపహూతో భక్ష-
యామి ॥౨౨॥

విశ్వ చర్షణే త్రిష్టుప్ఛన్దస ఇన్ద్రపీతస్య నరాశగ్ంసపీత-
స్యాతిస్తుత స్తోమస్య జీవాయ నమో వః పితరో బభూవ చతుశ్చ-
త్వారిగ్ంశచ్చ ॥౫॥

మహీనాం పయోఽసి విశ్వేషాం దేవానాం తనూర్ ఋధ్యా-
సమద్య పృషతీనాం గ్రహం పృషతీనాం గ్రహోఽసి విష్ణోర్ హృద-
యమస్యేకమిషవిష్ణుస్త్వాఽను విచక్రమే భూతిర్దధ్నా ఘృతేన వర్ధ-
తాం తస్య మేష్టస్య వీతస్య ద్రవిణమాగమ్యాజ్జ్యోతిరసి వైశ్వాన-
రం పృశ్నియై దుగ్ధం యావతీ ద్యావాపృథివీ మహిత్వా యావచ్చ
సప్త సిన్ధవో వితస్థుః । తావన్తమిన్ద్ర తే ॥ ౨౩॥ గ్రహగ్ం సహో-
జా గృహ్ణామ్యస్తృతమ్ । యత్కృష్ణశకునః పృషదాజ్యమవమృ-
శేచ్ఛూద్రా అస్య ప్రమాయుకాస్స్యుర్యచ్ఛ్వాఽవ మృశే-
చ్చతుష్పాదోఽస్య పశవః ప్రమాయుకాస్స్యుర్యత్స్కన్దేద్యజమా-
నః ప్రమాయుకస్స్యాత్పశవో వై పృషదాజ్యం పశవో వా ఏత-
స్య స్కన్దన్తి యస్య పృషదాజ్యగ్గ్ం స్కన్దతి యత్పృషదాజ్యం పు-
నర్గృహ్ణాతి పశూనేవాస్మై పునర్గృహ్ణాతి ప్రాణో వై పృషదా-
జ్యం ప్రాణో వై ॥ ౨౪॥ ఏతస్య స్కన్దతి యస్య పృషదాజ్యగ్గ్ం స్క-
న్దతి యత్పృషదాజ్యం పునర్గృహ్ణాతి ప్రాణమేవాస్మై పునర్గృ-
హ్ణాతి హిరణ్యమవధాయ గృహ్ణాత్యమృతం వై హిరణ్యం ప్రాణః పృ-
షదాజ్యమమృతమేవాస్య ప్రాణే దధాతి శతమానం భవతి శతాయుః
పురుషశ్శతేన్ద్రియ ఆయుష్యేవేన్ద్రియే ప్రతితిష్ఠత్యశ్వమవఘ్రాప-
యతి ప్రాజాపత్యో వా అశ్వః ప్రాజాపత్యః ప్రాణస్స్వాదేవాస్మై
యోనేః ప్రాణం నిర్మిమీతే వి వా ఏతస్య యజ్ఞశ్ఛిద్యతే యస్య పృ-

షదాజ్యగ్ం స్కన్దతి వైష్ణవ్యర్చా పునర్గృహ్ణాతి యజ్ఞో వై వి-
ష్ణుర్యజ్ఞేనైవ యజ్ఞగ్ం సంతనోతి ॥౨౫॥

తేష్పృషదాజ్యంప్రాణో వై యోనేః ప్రాణంద్వావిగ్ంశతిశ్చ॥

దేవసవితరేతత్తే ప్రాహతత్ప్రచసువ ప్రచయజ బృహస్పతి-
బ్రహ్మాఽఽయుష్మత్యా ఋచో మాగాత తనూపాత్సామ్నస్సత్యా
వ ఆశిషస్సన్తు సత్యా ఆకూతయ ఋతంచ సత్యంచ వదత స్తుత దేవ-
స్యసవితుః ప్రసవే స్తుతస్య స్తుతమస్యూర్జం మహ్యగ్ం స్తుతం దు-
హామా మా స్తుతస్య స్తుతంగమ్యాచ్ఛస్త్రస్య శస్త్రమ్ ॥౨౬॥ అ-
స్యూర్జంమహ్యగ్ం శస్త్రం దుహామామా శస్త్రస్య శస్త్రంగ-
మ్యాదిన్ద్రియావన్తో వనామహే ధుక్షీమహి ప్రజామిషమ్ । సా
మే సత్యాఽఽశీర్దేవేషు భూయాద్బ్రహ్మవర్చసం మాఽఽగమ్యా-
త్ । యజ్ఞో బభూవ స ఆ బభూవ స ప్రజజ్ఞే స వావృధే । స దేవానామధిపతి-
ర్బభూవ సో అస్మాగ్ం అధిపతీన్కరోతు వయగ్ం స్యామ పతయో ర-
యీణామ్ । యజ్ఞో వా వై ॥౨౭॥ యజ్ఞపతిం దుహే యజ్ఞపతిర్వా
యజ్ఞందుహే స యస్తుతశస్త్రయో దోహమవిద్వాన్ యజతే తం
యజ్ఞో దుహే స ఇష్ట్వా పాపీయాన్భవతి య ఏనయో దోహం వి-
ద్వాన్ యజతే స యజ్ఞం దుహే స ఇష్ట్వా వసీయాన్భవతి స్తుతస్య స్తు-
తమస్యూర్జం మహ్యగ్ం స్తుతం దుహామా మా స్తుతస్య స్తుతం
గమ్యాచ్ఛస్త్రస్య శస్త్రమస్యూర్జం మహ్యగ్ం శస్త్రం దుహా-

మా మాశస్త్రస్య శస్త్రం గమ్యాదిత్యాహైష వై స్తుతశస్త్రయో-
ర్దోహస్తం య ఏవం విద్వాన్యజతే దుహ ఏవ యజ్ఞమిష్ట్వా వసీ-
యాన్భవతి ॥౨౮॥

శస్త్రం వై శస్త్రం దుహం ద్వావిగ్ంశతిశ్చ ॥౭॥

శ్యైనాయ పత్వనే స్వాహా వట్ స్వయమభిగూర్తాయ న-
మో విష్టమ్భాయ ధర్మణే స్వాహా వట్ స్వయమభిగూర్తాయ నమః
పరిధయే జనప్రథనాయ స్వాహా వట్ స్వయమభిగూర్తాయ నమ
ఊర్జే హోత్రాణాగ్ం స్వాహా వట్ స్వయమభిగూర్తాయ నమః
పయసే హోత్రాణాగ్ం స్వాహా వట్ స్వయమభిగూర్తాయ నమః
ప్రజాపతయే మనవే స్వాహా వట్ స్వయమభిగూర్తాయ నమ
ఋతమృతపాః సువర్వాట్ స్వాహా వట్ స్వయమభిగూర్తాయ నమ-
స్తృమ్పన్తాగ్ం హోత్రా మధోర్ఘృతస్య యజ్ఞపతి మృషయ
ఏనసా ॥౨౯॥ ఆహుః । ప్రజా నిర్భక్తా అనుతప్యమానా మధ-
వ్యౌ స్తోకావపతౌ రరాధ । సం నస్తాభ్యాగ్ం సృజతు విశ్వకర్మా ఘో-
రా ఋషయో నమో అస్త్వేభ్యః । చక్షుష ఏషాం మనసశ్చ సన్ధౌ
బృహస్పతయే మహిషద్ద్యుమన్నమః । నమో విశ్వకర్మణే స ఉపా-
త్వస్మాననన్యాన్త్సోమపాన్మన్యమానః । ప్రాణస్య విద్వాన్త్సమరే
న ధీర ఏనశ్చకృవాన్మహి బద్ధ ఏషామ్ । తం విశ్వకర్మన్ ॥౩౦॥ ప్ర
ముఞ్చా స్వస్తయే యే భక్షయన్తో న వసూన్యానృహుః । యానగ్న-

య్యో౽న్వాతప్యన్త ధిష్ణియా ఇయంతేషామవయా దురిష్ట్యై స్విష్టిం
నస్తాంకృణోతువిశ్వకర్మా । నమః పితృభ్యో అభియేనో అఖ్యన్
యజ్ఞకృతో యజ్ఞకామాస్సుదేవా అకామావోదక్షిణాం ననీనిమ
మానస్తస్మాదేనసః పాపయిష్ట । యావన్తోవై సదస్యాస్తేసర్వే దక్షి-
ణ్యాస్తేభ్యో యోదక్షిణాంన ॥౩౧॥ నయేదైభ్యో వృశ్చ్యేత య-
ద్వైశ్వకర్మణాని జుహోతి సదస్యానేవ తత్ప్రీణాత్యస్మే దేవాసో
వపుషే చికిత్సత యమాశిరా దమ్పతీ వామమశ్నుతః। పుమాన్పు-
త్రో జాయతే విన్దతే వస్వథ విశ్వేఅరపా ఏధతే గృహః । ఆశీ-
ర్దాయా దమ్పతీవామమశ్నుతామరిష్టోరాయస్సచతాగ్ంసమో-
కసా।యఆ౽సిచత్సందుగ్ధం కుమ్భ్యా సహేష్ట్వేనయామన్నమతింజ-
హాతుసః । సర్పిర్గ్రీవీ ॥౩౨॥ పీవర్యస్యజాయా పీవానః పుత్రా
అకృశాసో అస్య । సహజానిర్యస్సుమఖస్యమాన ఇన్ద్రాయాశిర-
గ్ంసహకుమ్భ్యా౽దాత్ ।ఆశీర్మఊర్జముతసుప్రజాస్త్వమిషం ద-
ధాతు ద్రవిణగ్ం సవర్చసమ్ । సంజయన్క్షేత్రాణి సహసా౽హమి-
న్ద్రకృణ్వానోఅన్యాగ్ంఅధరాన్త్సపత్నాన్ । భూతమసి భూతే
మాధాముఖమసిముఖం భూయాసం ద్యావాపృథివీభ్యాంత్వా పరి
గృహ్ణామి విశ్వేత్వా దేవా వైశ్వానరాః ॥౩౩॥ ప్రచ్యావయన్తు
దివిదేవాన్దృగ్ంహాన్తరిక్షే వయాగ్ంసి పృథివ్యాం పార్థివాన్ధ్రువం
ధ్రువేణ హవిషా౽వసోమం నయామసి। యథానస్సర్వమిజ్జగదయ-

ష్మగ్ం సుమనా అసత్ । యథా న ఇన్ద్ర ఇద్విశః కేవలీస్సర్వాస్సమనసః కరత్ । యథా నస్సర్వా ఇద్దిశో౽స్మాకం కేవలీరసన్ ॥౩౪॥

ఏనసా విశ్వకర్మణే యో దక్షిణాం నసపిగ్రిణీ వైశ్వానరాశ్చత్వారిగ్ంశచ్చ ॥౮॥

యద్వై హోతా౽ధ్వర్యుమభ్యాహ్వయతే వజ్రమేనమభి ప్రవర్తయత్యుక్థశా ఇత్యాహ ప్రాతస్సవనం ప్రతిగీర్య త్రీణ్యేతాన్యక్షరాణి త్రిపదా గాయత్రీ గాయత్రం ప్రాతస్సవనం గాయత్రియైవ ప్రాతస్సవనే వజ్రమన్తర్ధత్త ఉక్థం వాచీత్యాహ మాధ్యందినగ్ం సవనం ప్రతిగీర్య చత్వార్యేతాన్యక్షరాణి చతుష్పదా త్రిష్టుప్త్రైష్టుభం మాధ్యందినగ్ం సవనం త్రిష్టుభైవ మాధ్యందినే సవనే వజ్రమన్తర్ధత్తే ॥౩౫॥ ఉక్థం వాచీన్ద్రాయేత్యాహ తృతీయసవనం ప్రతిగీర్య సప్తైతాన్యక్షరాణి సప్తపదా శక్వరీ శాక్వరో వజ్రో వజ్రేణైవ తృతీయసవనే వజ్రమన్తర్ధత్తే బ్రహ్మవాదినో వదన్తి స త్వా అధ్వర్యుస్స్యాద్యో యథాసవనం ప్రతిగరే ఛన్దాగ్ంసి సంపాదయేత్తేజః ప్రాతస్సవన ఆత్మన్దధీతేన్ద్రియం మాధ్యందినే సవనే పశూగ్ంస్తృతీయసవన ఇత్యుక్థశా ఇత్యాహ ప్రాతస్సవనం ప్రతిగీర్య త్రీణ్యేతాన్యక్షరాణి ॥౩౬॥ త్రిపదా గాయత్రీ గాయత్రం ప్రాతస్సవనం ప్రాతస్సవన ఏవ ప్రతిగరే ఛన్దాగ్ంసి సంపాదయత్యథో తేజో వై గాయత్రీ తేజః ప్రాతస్సవనం తేజ ఏవ ప్రాతస్సవన ఆత్మన్ధత్తే

ఉక్థం వాచీత్యాహ మాధ్యందినగ్ం సవనం ప్రతిగీర్య చత్వార్యేతా-
న్యక్షరాణి చతుష్పదా త్రిష్టుప్త్రైష్టుభం మాధ్యందినగ్ం సవనం
మాధ్యందిన ఏవ సవనే ప్రతిగరే ఛన్దాగ్ంసి సంపాదయత్యథో ఇన్ద్రి-
యం వై త్రిష్టుగిన్ద్రియం మాధ్యందినగ్ం సవనమ్ ॥౩౭॥ ఇన్ద్రియమేవ
మాధ్యన్దినే సవన ఆత్మన్ధత్త ఉక్థం వాచీన్ద్రాయేత్యాహ తృతీయసవనం
ప్రతిగీర్య సప్తైతాన్యక్షరాణి సప్తపదా శక్వరీ శాక్వరాః పశవో జా-
గతం తృతీయసవనం తృతీయసవన ఏవ ప్రతిగరే ఛన్దాగ్ంసి సంపాదయ-
త్యథో పశవో వై జగతీ పశవస్తృతీయసవనం పశూనేవ తృతీయసవన
ఆత్మన్ధత్తే యద్వై హోతాఽధ్వర్యుమభ్యాహ్వయత ఆవ్యమస్మిన్ద-
ధాతి తద్యన్న ॥౩౮॥ అపహనీత పురాఽస్య సంవత్సరాద్గృహ ఆవేవీర-
ఞ్ఛోగ్ంసామోద ఇవేతి ప్రత్యాహ్వయతే తేనైవ తదపహతే య-
థా వా ఆయతాం ప్రతీక్షత ఏవమధ్వర్యుః ప్రతిగరం ప్రతీక్షతే యద-
భిప్రతిగృణీయాద్యథాఽఽయతయా సమృచ్ఛతే తాదృగేవ తద్యద-
ర్ధర్చాల్లుప్యేత యథా ధావద్భ్యో హీయతే తాదృగేవ తత్ప్ర-
బాహుగ్వా ఋత్విజాముద్గీథా ఉద్గీథ ఏవోద్గాతౄణామ్ ॥౩౯॥ ఋచః
ప్రణవ ఉక్థశగ్ంసినాం ప్రతిగరోఽధ్వర్యూణాం య ఏవం విద్వాన్ప్రతి
గృణాత్యన్నాద ఏవ భవత్యాఽస్య ప్రజాయాం వాజీ జాయత ఇయం వై
హోతాఽసావధ్వర్యుర్యదాసీనశ్శగ్ంసత్యస్యా ఏవ తద్ధోతా నై-
త్యాస్త ఇవ హీయమథో ఇమామేవ తేన యజమానో దుహే

యత్తిష్ఠన్ప్రతిగృణాత్యముష్యా ఏవ తదధ్వర్యురే ఽతి ॥౪౦॥ తిష్ఠ-
తీవ హ్యసావథో అముమేవ తేన యజమానో దుహే యదాసీనశ్శ-
ꣳసతి తస్మాదితః ప్రదానం దేవా ఉపజీవన్తి యత్తిష్ఠన్ప్రతిగృణాతి
తస్మాదముతః ప్రదానం మనుష్యా ఉపజీవన్తి యత్ప్రాఙాసీనశ్శ-
ꣳసతి ప్రత్యఙ్తిష్ఠన్ప్రతిగృణాతి తస్మాత్ప్రాచీనꣳ రేతో ధీయతే
ప్రతీచీః ప్రజా జాయన్తే యద్వై హోతాఽధ్వర్యుమభ్యాహ్వయతే
వజ్రమేనమభి ప్రవర్తయతి పరాఙావర్తతే వజ్రమేవ తన్ని కరోతి ॥
సవనే వజ్రమన్తర్ధత్తే త్రీణ్యేతాన్యక్షరాణీన్ద్రియం మాధ్యం-
దినꣳ సవనం నోద్గాతృణామధ్వర్యురే ఽతివర్తయత్యష్టౌ చ ॥౯॥
ఉపయామగృహీతోఽసి వాక్షసదసి వాక్పాభ్యాం త్వా క్రతు-
పాభ్యామస్య యజ్ఞస్య ధ్రువస్యాధ్యక్షాభ్యాం గృహ్ణామ్యుపయామ-
గృహీతోఽస్యృతసదసి చక్షుష్పాభ్యాం త్వా క్రతుపాభ్యామస్య యజ్ఞ-
స్య ధ్రువస్యాధ్యక్షాభ్యాం గృహ్ణామ్యుపయామగృహీతోఽసి శ్రుత-
సదసి శ్రోత్రపాభ్యాం త్వా క్రతుపాభ్యామస్య యజ్ఞస్య ధ్రువస్యాధ్య-
క్షాభ్యాం గృహ్ణామి దేవేభ్యస్త్వా విశ్వదేవేభ్యస్త్వా విశ్వేభ్యస్త్వా
దేవేభ్యో విష్ణవురుక్రమైష తే సోమస్తꣳ రక్షస్వ ॥౪౧॥ తం
తే దుశ్చక్షా మాఽవఖ్యన్మయి వసుః పురోవసుర్వాక్పా వాచం మే పా-
హి మయి వసుర్విదద్వసుశ్చక్షుష్పాశ్చక్షుర్మే పాహి మయి వసుస్సం-
యద్వసుశ్శ్రోత్రపాశ్శ్రోత్రం మే పాహి భూరసి శ్రేష్ఠో రశ్మీనాం ప్రాణ-
పాః ప్రాణం మే పాహి ధూరసి శ్రేష్ఠో రశ్మీనామపానపా అపానం మే

పాహి యో న ఇన్ద్రావాయూ మిత్రావరుణావశ్వినావభి దాసతి భ్రా-
తృవ్య ఉత్పిపీతే శుభస్పతీ ఇదమహం తమధరం పాదయామి య-
థేన్ద్రాహముత్తమశ్చేతయాని ॥౪3॥

రక్షస్వ భ్రాతృవ్యస్త్రయోదశ చ ॥౧౦॥

ప్రసో అగ్నే తవోతిభిస్సువీరాభి స్తరతి వాజకర్మభిః। య-
స్య త్వగ్ంసఖ్యమావిథ। ప్రహోత్రే పూర్వ్యం వచోఽగ్నయే
భరతా బృహత్। విపాంజ్యోతీగ్ంషి బిభ్రతేన వేధసే। అగ్నే
త్రీ తే వాజినా త్రీషధస్థా తిస్రస్తే జిహ్వా ఋతజాత పూర్వీః। తిస్ర
ఉ తే తనువో దేవవాతాస్తాభిర్నః పాహి గిరో అప్రయుచ్ఛన్।
సంవాంకర్మణా సమిషా ॥౪౪॥ హినోమీన్ద్రావిష్ణూ అపసస్పా-
రే అస్య। జుషేథాం యజ్ఞం ద్రవిణంచ ధత్తమరిష్టైర్నః పథి-
భిః పారయన్తా। ఉభా జిగ్యథుర్న పరా జయేథే నపరాజిగ్యే కత-
రశ్చ నైనోః। ఇన్ద్రశ్చ విష్ణో యదప స్పృధేథాం త్రేధా సహ-
స్రం వితదైరయేథామ్। త్రీణ్యాయూగ్ంషి తవ జాతవేదస్తిస్ర
ఆజానీరుషసస్తే అగ్నే। తాభిర్దేవానామవో యక్షి విద్వానథ॥
భవ యజమానాయ శంయోః। అగ్నిస్త్రీణి త్రిధాతూన్యా క్షేతి విద-
థా కవిః। సత్రీగ్ంరేకాదశాగ్ం ఇహ। యక్షచ్చ పిప్రయచ్చ
నో విప్రో దూతః పరిష్కృతః। నభన్తామన్యకే సమే। ఇన్ద్రా-
విష్ణూ దృగ్ంహితాః శమ్బరస్య నవపురో నవతిం చ శ్నథిష్టమ్।

శతంవ్రచీనస్సహస్రం చ సాకగ్ం హత్వోఅప్రత్యసురస్య వీరాన్ ।
ఉతమాతా మహిషమన్వవేనదమీత్వా జహతి పుత్రదేవాః ।
అథాబ్రవీద్వృత్రమిన్ద్రో హనిష్యన్థ్సఖే విష్ణోవితరం విక్ర-
మస్వ ।౪౬॥

ఇషాఽథత్వా త్రయోదశచ ॥౧౧॥

యోవై పవమానానాంత్రీణి పరిభూస్స్ఫ్యస్స్వస్తిర్భక్షేహి
మహీనాం పయోసి దేవసవితరేతత్తేశ్యైనాయయద్వై హోతో-
పహ్యామగృహీతోసి వాక్షుసదసి ప్రసో అగ్న ఏకాదశ ॥౧౧॥

యోవై స్ఫ్యస్స్వస్తిస్స్వధాయైనమః ప్రముఞ్చ తిష్ఠతీ-
వషట్చత్వారిగ్ంశత్ ॥౪౬॥

యోవై పవమానానాం విక్రమస్వ॥

హరిః ఓం॥

తృతీయకాణ్డే ద్వితీయప్రశ్నస్సమాప్తః॥

శ్రీ కృష్ణార్పణమస్తు ॥

శ్రీమతి

కృష్ణయజుర్వేదే

తృతీయకాణ్డే తృతీయప్రశ్నప్రారమ్భః.

హరిః ఓమ్॥ అగ్నే తేజస్విన్తేజస్వీత్వం దేవేషు భూయాస్తే-
జస్వన్తం మామాయుష్మన్తం వర్చస్వన్తం మనుష్యేషుకురుదీక్షా-
యైచత్వాతపసశ్చ తేజసే జుహోమి తేజోవిదసి తేజో మా మా
హాసీన్మాఽహం తేజో హాసిషం మామాం తేజో హాసీదిన్ద్రౌజస్వి-
న్నోజస్వీత్వం దేవేషు భూయా ఓజస్వన్తం మామాయుష్మన్తం వ-
ర్చస్వన్తం మనుష్యేషు కురు బ్రహ్మణశ్చత్వా క్షత్రస్యచ ॥౧॥
ఓజసే జుహోమ్యోజోవిదస్యోజో మామా హాసీన్మాఽహమో-
జోహాసిషం మామామోజోహాసీథ్సూర్య భ్రాజస్విన్భ్రాజస్వీత్వం
దేవేషు భూయా భ్రాజస్వన్తం మామాయుష్మన్తం వర్చస్వన్తం
మనుష్యేషుకురువాయోశ్చ త్వాఽపాంచభ్రాజసే జుహోమిసు-
వర్విదసి సువర్మామాహాసీన్మాఽహగ్ంసువర్ హాసిషం మామాగ్ం
సువర్ హాసీన్మయిమేధాంమయిప్రజాంమయ్యగ్నిస్తేజో దధాతు
మయి మేధాం మయిప్రజాం మయీన్ద్ర ఇన్ద్రియందధాతుమ-
యిమేధాంమయిప్రజాంమయిసూర్యోభ్రాజోదధాతు ॥౨॥

క్షుత్రస్యచ్ఛమయిత్రయోవిగ్ంశతిశ్చ ॥౧॥

వాయుర్ హిఙ్కర్తాఽగ్నిః ప్రస్తోతా ప్రజాపతిస్సామబృ-
హస్పతిరుద్గాతా విశ్వేదేవా ఉపగాతారోమరుతః ప్రతిహర్తార
ఇన్ద్రో నిధనంతేదేవాః ప్రాణభృతః ప్రాణంమయిదధత్వేతద్వై
సర్వమధ్వర్యురుపాకుర్వన్నుద్గాతృభ్య ఉపాకరోతి తే దేవాః ప్రా-
ణభృతః ప్రాణం మయి దధత్విత్యాహైతదేవ సర్వమాత్మన్ధ-
త్త ఇడాదేవహూర్మనుర్యజ్ఞనీర్బృహస్పతిరుక్థామదానిశగ్ంసిషద్వి
శ్వేదేవాః ॥౩॥ సూక్తవాచః పృథివి మాతర్మామా హిగ్ం-
సీర్మధుమనిష్యేమధుజనిష్యేమధు వక్ష్యామి మధువదిష్యామి మ-
ధుమతీం దేవేభ్యోవాచముద్యాసగ్ం శుశ్రూషేణ్యాం మనుష్యే-
భ్యస్తం మాదేవా అవన్తుశోభాయై పితరోఽను మదన్తు ॥౪॥

శగ్ంసిషద్విశ్వే దేవా అష్టావిగ్ంశతిశ్చ ॥౨॥

వసవస్త్వా ప్ర వృహన్తు గాయత్రేణ ఛన్దసాఽగ్నేః ప్రియం
పాథ ఉపేహిరుద్రాస్త్వా ప్ర వృహన్తుత్రైష్టుభేన ఛన్దసేన్ద్రస్యప్రి-
యం పాథ ఉపేహ్యాదిత్యాస్త్వా ప్ర వృహన్తు జాగతేన ఛన్దసా
విశ్వేషాం దేవానాం ప్రియం పాథ ఉపేహిమాన్దాసు తే శుక్ర శుక్ర-
మాధూనోమి భన్దనాసుకోతనాసునూతనాసు రేశీషుమేషీషువాశీషు
విశ్వభృత్సు మాధ్వీషు కకుహాసుశక్వరీషు ॥౫॥ శుక్రాసు తే
శుక్ర శుక్రమాధూనోమిశుక్రం తేశుక్రేణగృహ్ణామ్యహ్నో రూపే-
ణ సూర్యస్యరశ్మిభిః । ఆఽస్మిన్నుగ్రా అచుచ్యవుర్దివోధారా

అసశ్చత । కకుహాగ్ంరూపం వృషభస్యరోచతే బృహాథ్సోమస్సో-
మస్య పురోగాశ్శుక్రశ్శుక్రస్య పురోగాః । యత్తే సోమాదా-
భ్యం నామజాగృవి తస్మైతే సోమ సోమాయస్వాహోశిక్త్వం
దేవసోమ గాయత్రేణ ఛన్దసాఽగ్నేః ॥౬॥ ప్రియం పాథో
అపీహివశీత్వం దేవసోమత్రైష్టుభేనఛన్దసేన్ద్రస్య ప్రియం పాథో
అపీహ్యస్మత్సఖాత్వం దేవసోమ జాగతేన ఛన్దసా విశ్వేషాం దే-
వానాం ప్రియం పాథోఅపీహ్యానః ప్రాణఏతు పరావతఆఽన్త-
రిక్షాద్దివస్పరి । ఆయుః పృథివ్యా అధ్యమృతమసిప్రాణాయత్వా।
ఇన్ద్రాగ్నీ మెవర్చః కృణుతాం వర్చస్సోమోబృహస్పతిః । వ-
ర్చోమె విశ్వేదేవా వర్చోమె ధత్తమశ్వినా । దధన్వేవా య-
దీమనువోచద్బ్రహ్మాణి వేరుతత్ । పరివిశ్వా నికావ్యానేమిశ్చ-
క్రమివాభవత్ ॥౭॥

శక్వరీష్వగ్నే బృహస్పతిః పఞ్చవిగ్ంశతిశ్చ ॥౩॥

ఏతద్వా అపాం నామధేయం గుహ్యం యదాధావా మా-
న్దాసుతే శుక్రశుక్రమాధూనోమీత్యాహాపామెవనామధేయెనగు-
హ్యేన దివోవృష్టిమవరున్ధే శుక్రంతే శుక్రేణ గృహ్ణామీత్యా-
హైతద్వా అహ్నోరూపం యద్రాత్రిస్సూర్యస్యరశ్మయో వృ-
ష్ట్యా ఈశతేఽహ్నా ఏవరూపేణ సూర్యస్య రశ్మిభిర్దివో వృ-
ష్టిం చ్యావయత్యాఽస్మిన్నగ్రాః ॥౮॥ అచుచ్యవురిత్యాహ
యథాయజురేవైతత్కకుహాగ్ం రూపం వృషభస్య రోచతేబృ-

హాదిత్యాహైతద్వా అస్య కకుహగ్ం రూపం యద్వృష్టీ రూ-
పేణైవ వృష్టిమవరున్ధే యత్తే సోమాదాభ్యం నామ జాగృవీత్యాహై-
ష వై హవిషా హవిర్యజతి యోఽదాభ్యం గృహీత్వా సోమాయ-
జుహోతి పరా వా ఏతస్యాయుః ప్రాణ ఏతి ॥౯॥ యోఽగ్ంశుం
గృహ్ణాత్యా నః ప్రాణ ఏతు పరావత ఇత్యాహాయురేవ ప్రాణమాత్మ-
న్ధత్తేఽమృతమసి ప్రాణాయ త్వేతి హిరణ్యమభి వ్యనిత్యమృతం
వై హిరణ్యమాయుః ప్రాణోఽమృతేనైవాయురాత్మన్ధత్తే శతమానం
భవతి శతాయుః పురుషశ్శతేన్ద్రియ ఆయుష్యేవేన్ద్రియే ప్ర-
తి తిష్ఠత్యప ఉప స్పృశతి భేషజం వా ఆపో భేషజమేవ కురుతే ॥౧౦॥

ఉగ్రా ఏత్యాప త్రీణి చ ॥౪॥

వాయురసి ప్రాణో నామ సవితురాధిపత్యేఽపానం మే దా-
శ్చక్షురసి శ్రోత్రం నామ ధాతురాధిపత్య ఆయుర్మే దా రూపమసి వ-
ర్ణో నామ బృహస్పతేరాధిపత్యే ప్రజాం మే దా ఋతమసి సత్యం నా-
మేన్ద్రస్యాధిపత్యే క్షత్రం మే దా భూతమసి భవ్యం నామ పితౄణా-
మాధిపత్యేఽపామోషధీనాం గర్భం ధా ఋతస్య త్వా వ్యోమన
ఋతస్య ॥౧౧॥ త్వా విభూమన ఋతస్య త్వా విధర్మణ ఋతస్య త్వా స-
త్యాయర్తస్య త్వా జ్యోతిషే ప్రజాపతిర్విరాజమపశ్యత్తయా భూతం
చ భవ్యం చాసృజత తామృషిభ్యస్తిరోఽదధాత్తాం జమదగ్నిస్తప-
సాఽపశ్యత్తయా వై స పృశ్నీన్కామానసృజత తత్పృశ్నీనాం
పృశ్నిత్వం యత్పృశ్నయో గృహ్యన్తే పృశ్నీనేవైతైః కామాన్

యజమానోఽవరున్ధే వాయురసి ప్రాణః ॥౧౨॥ నామేత్యా-
హ ప్రాణాపానావేవావరున్ధే చక్షురసి శ్రోత్రం నామేత్యాహాయు-
రేవావరున్ధే రూపమసి వర్ణో నామేత్యాహ ప్రజామేవావరున్ధ ఋ-
తమసి సత్యం నామేత్యాహ క్షత్రమేవావరున్ధే భూతమసి భవ్యం
నామేత్యాహ పశవో వా అపామోషధీనాంగర్భః పశూనేవ ॥౧౩॥
అవరున్ధ ఏతావద్వై పురుషం పరితస్తదేవావరున్ధ ఋతస్య త్వా వ్యో-
మన ఇత్యాహేయం వా ఋతస్య వ్యోమేమామేవాభి జయత్యృ-
తస్య త్వా విభూమన ఇత్యాహాన్తరిక్షం వా ఋతస్య విభూమా-
న్తరిక్షమేవాభి జయత్యృతస్య త్వా విధర్మణ ఇత్యాహ ద్యౌర్వా
ఋతస్య విధర్మ దివమేవాభి జయత్యృతస్య ॥ ౧౪ ॥
త్వా సత్యాయేత్యాహ దిశో వా ఋతస్య సత్యం దిశ ఏవాభి జ-
యత్యృతస్య త్వా జ్యోతిష ఇత్యాహ సువర్గో వై లోక ఋతస్య
జ్యోతిస్సువర్గమేవ లోకమభి జయత్యేతావన్తో వై దేవలోకాస్తానే-
వాభి జయతి దశ సంపద్యన్తే దశాక్షరా విరాడన్నం విరాడ్విరా-
జ్యైవాన్నాద్యే ప్రతితిష్ఠతి ॥౧౫॥

వ్యోమన ఋతస్య ప్రాణః పశూనేవ విధర్మ దివమేవాభి
జయత్యృతస్య షట్చత్వారింశచ్చ ॥౫॥

దేవా వై యద్యజ్ఞేన నావారున్ధత తత్పరైరవారున్ధత తత్పరాణాం
పరత్వం యత్పరే గృహ్యన్తే యదేవ యజ్ఞేన నావరున్ధే తస్యావరు-
ద్ధ్యై యం ప్రథమం గృహ్ణాతీమమేవ తేన లోకమభి జయతి యం ద్వి-

తీయమన్తరిక్షం తేనయన్తృతీయమముమేవ తేన లోకమభి జయతి
యద్దైతే గృహ్యన్త ఏషాంలోకానామభిజిత్యై ॥౧౬॥ ఉత్తరేష్వహ-
స్స్వముత్రోఽర్వాఞ్చో గృహ్యన్తేఽభిజిత్యై వెమాంల్లోకాన్పునరిమం
లోకం ప్రత్యవరోహన్తి యత్పూర్వేష్వహస్స్వితః పరాఞ్చో గృహ్య-
న్తే తస్మాదితః పరాఞ్చ ఇమె లోకా యదుత్తరేష్వహస్స్వముత్రోఽర్వా-
ఞ్చో గృహ్యన్తే తస్మాదముత్రోఽర్వాఞ్చ ఇమె లోకాస్తస్మాదయాతయా
మ్నో లోకాన్మనుష్యా ఉపజీవన్తి బ్రహ్మవాదినో వదన్తి కస్మాత్స-
త్యాదద్భ్య ఓషధయస్సంభవన్త్యోషధయః ॥౧౭॥ మనుష్యాణామన్నం
ప్రజాపతిం ప్రజా అను ప్రజాయన్త ఇతి పరానన్వితి బ్రూయాద్యద్గృ-
హ్ణాత్యద్భ్యస్త్వౌషధీభ్యో గృహ్ణామీతి తస్మాదద్భ్య ఓషధయస్సంభ-
వన్తి యద్గృహ్ణాత్యోషధీభ్యస్త్వా ప్రజాభ్యో గృహ్ణామీతి తస్మాదో-
షధయో మనుష్యాణామన్నం యద్గృహ్ణాతి ప్రజాభ్యస్త్వా ప్రజాప-
తయే గృహ్ణామీతి తస్మాత్ప్రజాపతిం ప్రజా అను ప్రజాయన్తె ॥౧౮॥

అభిజిత్యా ఓషధయోఽష్టాచత్వారిగ్ంశచ్చ ॥౬॥

ప్రజాపతిర్దేవాసురానసృజత తదను యజ్ఞోఽసృజ్యత య-
జ్ఞంఛన్దాగ్ంసి తే విష్వఞ్చో వ్యక్రామన్త్సోఽసురాననుయజ్ఞోపా-
క్రామద్యజ్ఞంఛన్దాగ్ంసి తే దేవా అమన్యన్తామీవా ఇదమభూవన్య
ద్వయగ్గ్ంస్మ ఇతి తే ప్రజాపతిముపాధావన్త్సోఽబ్రవీత్ప్రజా-
పతిశ్ఛన్దసాం వీర్యమాదాయ తద్వః ప్రదాస్యామీతి స ఛన్దసాం
వీర్యమ్ ॥౧౯॥ ఆదాయ తదేభ్యః ప్రాయచ్ఛత్తదను ఛన్దాగ్ం-

స్యపాక్రామచ్ఛన్దాగ్ంసి యజ్ఞస్తతో దేవా అభవన్పరాఽసురా య
ఏవంఛన్దసాం వీర్యంవేదా శ్రావయాస్తు శ్రౌషడ్యజయే యజామహే
వషట్కారో భవత్యాత్మనా పరాఽస్య భ్రాతృవ్యో భవతి బ్రహ్మ-
వాదినో వదన్తి కస్మై కమధ్వర్యురా శ్రావయతీతి ఛన్దసాం వీర్యా-
యేతి బ్రూయాదేతద్వై ॥౨౦॥ ఛన్దసాం వీర్యమా శ్రావయాస్తు శ్రౌ-
షడ్యజయే యజామహే వషట్కారో య ఏవం వేద సవీర్యైరేవ
ఛన్దోభిరర్చతి యత్కించార్చతి యదిన్ద్రో వృత్రమహన్నమే-
ధ్యం తద్యద్యతీనపావపదమేధ్యం తదథ కస్మాదైన్ద్రో యజ్ఞ ఆసగ్ం
స్థాతోరిత్యాహురిన్ద్రస్య వా ఏషా యజ్ఞియా తనూర్యద్యజ్ఞస్తామేవ
తద్యజన్తి య ఏవం వేదోపైనం యజ్ఞో నమతి ॥౨౧॥

సఛన్దసాంవీర్యంవా ఏవత్ష్ట్రౌచ ॥౭॥

ఆయుర్దా అగ్నే హవిషో జుషాణో ఘృతప్రతీకో ఘృత-
యోనిరేధి । ఘృతం పీత్వా మధు చారు గవ్యం పితేవ పుత్రమభిరక్ష-
తాదిమమ్ । అవృశ్చ్య వా ఏతద్యజమానోఽగ్నిభ్యాం యదేనయో-
శ్శృతంకృత్యాథాన్యత్రావభృథమవైత్యాయుర్దా అగ్నే హవిషో
జుషాణ ఇత్యవభృథమవైష్యఞ్జుహుయాదాహుత్యైవైనౌ శమ-
యతి నార్తిమార్చ్ఛతి యజమానో యత్కుసీదమ్ ॥౨౨॥ అప్ర-
తీత్తంమయి యేన యమస్య బలినా చరామి । ఇహైవ సన్నిరవదయే
తదేతత్తదగ్నే అనృణో భవామి । విశ్వలోప విశ్వదావస్య త్వాఽఽ-
సఞ్జుహోమ్యగ్ధాదేకోఽహుతాదేకస్సమసనాదేకః । తేనః కృణ్వ-

స్తు భేషజగ్ం సదస్సహో వరేణ్యమ్ । అయం నో నభసా పురస్స-
గ్గ్ం స్ఫానో అభిరక్షతు । గృహాణామసమర్త్యై బహవో నో గృ-
హా అసన్ । స త్వం నః ॥౨౩॥ నభసస్పత ఊర్జం నో ధేహి భ-
ద్రయా । పునర్నో నష్టమాకృధి పునర్నో రయిమాకృధి । దే-
వసగ్గ్ంస్ఫాన సహస్రపోషస్యేశిషే స నో రాస్వాజ్యానిగ్ం రాయస్పో-
షగ్ం సువీర్యగ్ం సంవత్సరీణాగ్ం స్వస్తిమ్ । అగ్నిర్వావ యమ ఇ-
యం యమీ కుసీదం వా ఏతద్యమస్య యజమాన ఆదత్తే యదోష-
ధీభిర్వేదిగ్గ్ం స్తృణాతి యదనుపోష్య ప్రయాయాద్గ్రీవబద్ధమేనమ్॥
అముష్మింల్లోకే నేనీయేరన్ యత్కుసీదమప్రతీత్తం మయీతి త్వా పోష-
తీ హైవ సన్ యమం కుసీదం నిరవదాయానృణస్సువర్గం లోకమేతి
యది మిశ్రమివ చరేదఞ్జలినా సక్తూన్ ప్రదావ్యే జుహుయాదేష వా అగ్ని-
ర్వైశ్వానరో యత్ప్రదావ్యస్స్వ ఏవైనగ్ం స్వదయత్యహ్నాం విధా-
న్యామేకాష్టకాయామపూపం చతుశ్శరావం పక్త్వా ప్రాతరేతేన క-
క్షముపోషేద్యది ॥౨౪॥ దహతి పుణ్యసమం భవతి యది న దహతి
పాపసమమేతేన హ స్మ వా ఋషయః పురా విజ్ఞానేన దీర్ఘసత్రముప
యన్తి యో వా ఉపద్రష్టారముపశ్రోతారమనుఖ్యాతారం విద్వాన్
యజతే సమముష్మింల్లోక ఇష్టాపూర్తేన గచ్ఛతేఽగ్నిర్వా ఉపద్ర-
ష్టా వాయురుపశ్రోతాఽఽదిత్యోఽనుఖ్యాతా తాన్ య ఏవం వి-
ద్వాన్ యజతే సమముష్మింల్లోక ఇష్టాపూర్తేన గచ్ఛతేఽయం నో న-
భసా పురః ॥౨౫॥ ఇత్యాహాగ్నిర్వై నభసా పురోఽగ్నిమేవైతదా-

హైతస్మై గోపాయేతి సత్వన్నో నభసస్పత ఇత్యాహ వాయుర్వై న-
భసస్పతిర్వాయుమేవ తదాహైతస్మై గోపాయేతి దేవసగ్ంస్ఫానేత్యా
హాసౌ వా ఆదిత్యో దేవస్సగ్ంస్ఫానఆదిత్యమేవ తదాహైతస్మై గో-
పాయేతి ॥౨౭॥

కుసీదం త్వం నవనమోష్పేద్యదిపుర ఆదిత్యమేవ తదాహై-
తస్మై గోపాయేతి ॥౮॥

ఏతం యువానం పరివో దదామి తేన క్రీడన్తీశ్చరత ప్రియేణ।
మానశ్శాప్త జనుషా సుభాగా రాయస్పోషేణ సమిషా మదేమ। న-
మో మహిమ్న ఉత చక్షుషే తే మరుతాం పితస్తదహం గృణామి। అ-
ను మన్యస్వ సుయజా యజామ జుష్టం దేవానామిదమస్తు హవ్యమ్।
దేవానామేష ఉపనాహ ఆసీదపాంగర్భ ఓషధీషు న్యక్తః। సోమస్య
ద్రప్సమవృణీత పూషా ॥౨౮॥ బృహన్నద్రిరభవత్తదేషామ్। పితా
వత్సానాం పతిరఘ్నియానామథో పితా మహతాం గర్గరాణామ్। వ-
త్సో జరాయు ప్రతిధుక్పీయూష ఆమిక్షా మస్తు ఘృతమస్య రేతః।
త్వాం గావోఽవృణత రాజ్యాయ త్వాగ్ం హవన్త మరుతస్స్వ-
ర్కాః। వర్‌ష్మన్క్షత్రస్య కకుభి శిశ్రియాణస్తతో న ఉగ్రో విభజా
వసూని। వ్యృద్ధేన వా ఏష పశునా యజతే యస్యైతాని న క్రియ-
న్త ఏష హ త్వై సమృద్ధేన యజతే యస్యైతాని క్రియన్తే ॥౨౯॥
పూషా క్రియన్త ఏషోఽష్టౌ చ ॥౯॥

సూర్యో దైవో దివిషద్భ్యో ధాతా క్షత్రాయ వాయుః ప్రజా-
భ్యః । బృహస్పతిస్త్వా ప్రజాపతయే జ్యోతిష్మతీం జుహోతు । య-
స్యాస్తే హరితో గర్భోఽథో యోనిర్ హిరణ్యయీ । అఙ్గాన్యహ్రు-
తా యస్యై తాం దేవైస్సమజీగమమ్ । ఆవర్తన వర్తయ ని నివర్తన-
నవర్తయేన్ద్ర నర్దబుద । భూమ్యాశ్చతస్రః ప్రదిశస్తాభిరావర్త-
యా పునః । వి తే భినద్మి తకరీం వి యోనిం వి గవీన్యౌ । వి ॥౩౦॥ మా-
తరం చ పుత్రం చ వి గర్భం చ జరాయు చ । బహిస్తే అస్తు బాలితి ।
ఉరుద్రప్సో విశ్వరూప ఇన్దుః పవమానో ధీర ఆనఞ్జ గర్భమ్ । ఏకపదీ
ద్విపదీ త్రిపదీ చతుష్పదీ పఞ్చపదీ షట్పదీ సప్తపద్యష్టాపదీ భువ-
నాఽను ప్రథతాగ్ం స్వాహా । మహీ ద్యౌః పృథివీ చ న ఇమం య-
జ్ఞం మిమిక్షతామ్ । పిపృతాం నో భరీమభిః ॥౩౧॥

గవీన్యౌ వి చతుశ్చత్వారిగ్ంశచ్చ ॥౧౦॥

ఇదం వామాస్యే హవిః ప్రియమిన్ద్రాబృహస్పతీ । ఉక్థం మద-
శ్చ శస్యతే । అయం వాం పరి షిచ్యతే సోమ ఇన్ద్రాబృహస్పతీ । చారు-
ర్మదాయ పీతయే । అస్మే ఇన్ద్రాబృహస్పతీ రయిం ధత్తగ్ం శతగ్వి-
నమ్ । అశ్వావన్తగ్ం సహస్రిణమ్ । బృహస్పతిర్నః పరి పాతు పశ్చా-
దుతోత్తరస్మాదధరాదఘాయోః । ఇన్ద్రః పురస్తాదుత మధ్యతో నస్స-
ఖా సఖిభ్యో వరివః కృణోతు । వి తే విష్వగ్వాతజూతాసో అగ్నే భా-
మాసః ॥౩౨॥ శుచే శుచయశ్చరన్తి । తువిమ్రక్షాసో దివ్యా నవ-
గ్వా వనా వనన్తి ధృషతా రుజన్తః । త్వామగ్నే మానుషీరీడతే వి-

శోహోత్రా విద్రంవివిచిగ్ం రత్నధాతమమ్। గుహాసన్తగ్ం సు-
భగవిశ్వదర్శతం తువిష్మణసగ్ంసుయజం ఘృతశ్రియమ్। ధాతా
దదాతు నో రయిమీశానో జగత్స్పతిః। సనః పూర్ణేన వావనత్।
ధాతాప్రజాయాఉత రాయఈశే ధాతేదం విశ్వంభువనంజజాన।
ధాతాపుత్రం యజమానాయ దాతా ॥౩౩॥ తస్మాఉహవ్యంఘృ-
తవద్విధేమ। ధాతాదదాతునో రయింప్రాచీం జీవాతుమక్షితామ్।
వయందేవస్య ధీమహి సుమతిగ్ంసత్యరాధసః। ధాతాదదాతు దా-
శుషేవసూని ప్రజాకామాయమీఢుషే దురోణే। తస్మైదేవాఅమృ-
తాస్సంవ్యయన్తాం విశ్వేదేవాసో అదితిస్సజోషాః। అను నోఽ-
ద్యానుమతిర్యజ్ఞందేవేషుమన్యతామ్। అగ్నిశ్చ హవ్యవాహనో భ-
వతాం దాశుషేమయః। అన్విదనుమతేత్వమ్ ॥౩౪॥ మన్యాసై శం
చనఃకృధి। క్రత్వేదక్షాయనోహినుప్రణ ఆయూగ్ంషి తారిషః।
అనుమన్యతామనుమన్యమానా ప్రజావన్తగ్ం రయిమక్షీయమాణ-
మ్। తస్యైవయగ్ం హేడసిమాఽపి భూమసానో దేవీసుహవాశ-
ర్మయచ్ఛతు। యస్యామిదం ప్రదిశియద్విరోచతేఽనుమతిం ప్ర-
తిభూషన్త్యాయవః। యస్యా ఉపస్థ ఉర్వన్తరిక్షగ్ంసానో దేవీసుహ-
వాశర్మయచ్ఛతు ॥౩౫॥ రాకామహగ్ం సుహవాగ్ంసుష్టుతీహు-
వేశృణోతునస్సుభగా బోధతుత్మనా। సీవ్యత్వపస్సూచ్యాఽచ్ఛిద్య-
మానయాదదాతు వీరగ్ం శతదాయముక్థ్యమ్। యాస్తేరాకేసు-
మతయస్సుపేశసా యాభిర్దదాసి దాశుషేవసూని। తాభిర్నోఽద్య-

ద్యస్సుమనా ఉపాగహి సహస్రపోషగ్ం సుభగే రరాణా। సినీవాలియా
సుపాణిః। కుహూమహగ్ం సుభగాం విద్మనాపసమస్మిన్ యజ్ఞేసుహ-
వాం జోహవీమి। సానోదదాతు శ్రవణంపితృణాం తస్యాస్తే దేవి
హవిషావిధేమ। కుహూర్దేవానామమృతస్య పత్నీహవ్యానోఅ-
స్యహవిషశ్చికేతు। సందాశుషేకిరతు భూరివామగ్ం రాయస్పోషం
చికితుషేదధాతు ॥౩౬॥

భామాస్తా దాతా త్వమన్తరిక్షగ్ం సానోదేవీసుహవాశర్మ
యచ్ఛతు శ్రవణం చతుర్విగ్ంశతిశ్చ ॥౧౧॥

అగ్నే తేజస్విన్వాయుర్వసవస్త్వేతద్వాఅపాం నామధేయం
వాయురసి ప్రాణోనామ దేవావై యద్యజ్ఞేనన ప్రజాపతిర్దేవాసు-
రానాయుదా ఏతంయువానగ్ం సూర్యోదేవ ఇదంవామేకాదశ॥

అగ్నే తేజస్విన్వాయురసి ఛన్దసాంవీర్యం మాతరంచ షట్త్రి-
గ్ంశత్ ॥౩౬॥

అగ్నే తేజస్విఞ్చికితుషేదధాతు॥

హరిః ఓం॥

శ్రీ కృష్ణార్పణమస్తు॥

ఇతఃపరంపరీతూహాపఞ్చాశదాదావిదం (☞) చిహ్నా-
మాగ్రన్థపూర్తి నిక్షిప్యతే॥

ద్యస్సుమనాఉద్రపాగహి సహస్రపోషగ్ం సుభగేరరాణా। సినీవాలియా సుపాణిః।కుహూమహగ్ం సుభగాం విద్మనాపసమస్మిన్ యజ్ఞేసుహ-వాం జోహవీమి। సానోదదాతు శ్రవణంపితృణాం తస్యాస్తే దేవి హవిషావిధేమ। కుహూర్దేవానామమృతస్య పత్నీహవ్యానోఅ-స్యహవిషశ్చికేతు। సందాశుషేకిరతు భూరివామగ్ం రాయస్పోషం చికితుషేదధాతు ॥౩౬॥

భామాస్తా దాతా త్వమన్తరిక్షగ్ం సానోదేవీసుహవాశర్మ యచ్ఛతు శ్రవణం చతుర్విగ్ంశతిశ్చ ॥౧౧॥

అగ్నే తేజస్విన్వాయుర్వసవస్త్వేతద్వాఅపాం నామధేయం వాయురసి ప్రాణోనామ దేవావై యద్యజ్ఞేనన ప్రజాపతిర్దేవాస్సు-రానాయుదా ఏతంయువానగ్ం సూర్యోదేవ ఇదంవామేకాదశ॥

అగ్నే తేజస్విన్వాయురసి ఛన్దసాంవీర్యం మాతరంచ షట్త్రి-గ్ంశత్ ॥౩౬॥

అగ్నే తేజస్విశ్చికితుషేదధాతు॥

హరిః ఓం॥

శ్రీ కృష్ణార్పణమస్తు॥

ఇతఃపరంపరీతూహపఞ్చాశదాదావిదం (☞)చిహ్న-మాగ్రన్థపూర్తి నిక్షిప్యతే॥

ఖ్యై ॥౩॥ ప్రా॒ణ ఉ॒పరి॑ష్టాదపా॒నో యావా॑నే॒వ ప॒శుస్తస్యా॑వద్య-
తి॒విష్ణ॑వే శిపివి॒ష్టాయ॑ జుహో॒తి యద్వై య॒జ్ఞస్యా॑తి॒రిచ్య॑తే॒ యః ప॒-
శోర్భూ॒మా యా పు॒ష్టిస్తద్విష్ణు॑శ్శిపివి॒ష్టోఽతి॑రిక్త ఏ॒వాతి॑రిక్తం ద-
ధా॒త్యతి॑రిక్తస్య॒ శాన్త్యా॑ అ॒ష్టా ప్రు॒ద్ధిర॑ణ్యం దక్షి॒ణాఽష్టాప॑ది॒ హ్యే-
షాఽఽత్మా న॑వ॒మః ప॒శోరాప్త్యా॑ అన్తరకో॒శ ఉ॒ష్ణీషే॑ణావి॑ష్టితం భవ-
త్యే॒వమి॑వ॒ హి ప॒శురుల్బ॑మివ॒ చర్మే॑వ మా॒గ్ంసమి॑వా॒స్థీవ॒ యావా॑నే॒వ
ప॒శుస్తమా॒ప్త్వాఽవ॑రు॒న్ధే యస్యై॒షా య॒జ్ఞే ప్రా॒యశ్చి॑త్తిః క్రి॒య-
త ఇ॒ష్ట్వా వసీ॑యాన్భవతి ॥౪॥

వ॒ర్త॒యేత్యా॑హ॒ న ఇ॑తి॒ వై నా॒భ్యా ఉల్బ॑మి॒వై క॑విగ్ంశతిశ్చ॥

ఆవా॑యో భూష శుచిపా ఉప॑నస్స॒హస్ర॑ం తే ని॒యుతో॑ విశ్వ-
వార। ఉపో॑ తే॒ అన్ధో॒ మద్య॑మయామి॒ యస్య॑ దేవ దధి॒షే పూ॑ర్వపే-
యమ్। ఆకూ॑త్యై॒ త్వా॒ కామా॑య త్వా స॒మృధే॑ త్వా కిక్కి॒టా తే॒ మ-
నః ప్ర॒జాప॑తయే॒ స్వాహా॒ కిక్కి॒టా తే॑ ప్రా॒ణం వా॒యవే॒ స్వాహా॒ కిక్కి॒-
టా తే॒ చక్షు॒స్సూర్యా॑య॒ స్వాహా॒ కిక్కి॒టా తే॒ శ్రోత్ర॒ం ద్యావా॑పృథి॒-
వీభ్యా॒గ్ం స్వాహా॒ కిక్కి॒టా తే॒ వాచ॒గ్ం సర॑స్వత్యై॒ స్వాహా॑॥౫॥ త్వం
తు॒రీయా॑ వ॒శినీ॑ వ॒శాఽసి॑ స॒కృద్యత్త్వా॒ మన॑సా॒ గర్భ॒ ఆశ॑యత్। వ॒శా
త్వం వ॒శినీ॑ గచ్ఛ దే॒వాన్థ్స॒త్యాస్స॑న్తు॒ యజ॑మానస్య॒ కామాః। అ॒-
జాఽసి॑ రయి॒ష్ఠా పృ॑థి॒వ్యాగ్ం సీ॑దో॒ర్ధ్వాఽన్త॒రిక్ష॒ముప॑తిష్ఠస్వ ది॒వి
తే॑ బృ॒హద్భాః। తన్తు॑ం త॒న్వన్ర॑జసో భా॒నుమన్వి॑హి॒ జ్యోతి॑ష్మతః ప॒-
థో ర॑క్ష ధి॒యా కృ॒తాన్। అ॒ను॒ల్బ॒ణం వ॑యత॒ జోగు॑వా॒మపో॒ మను॒-

ర్భవజ్జనయ్యా దైవ్యం జనమ్ । మనసో హవిరసి ప్రజాపతేర్వర్ణో గా-
త్రాణాం తే గాత్రభాజో భూయాస్మ ॥౬॥

సరస్వత్యై స్వాహా మనస్త్రయోదశ చ ॥౧॥

ఇమే వై సహాస్తాం తే వాయుర్వ్యవాత్తే గర్భమదధాతాం త-
గ్ంసోమః ప్రాజనయదగ్నిరగ్రసత స ఏతం ప్రజాపతిరాగ్నేయమ-
ష్టాకపాలమపశ్యత్తం నిరవపత్తేనైవైనామగ్నేరధి నిరక్రీణాత్తస్మాదప్య-
న్యదేవత్యామాలభమాన ఆగ్నేయమష్టాకపాలం పురస్తాన్నిర్వపేద-
గ్నేరేవైనామధి నిష్క్రీయాలభతే యత్ ॥౨॥ వాయుర్వ్యవాత్త-
స్మాద్వాయవ్యా యదిమే గర్భమదధాతాం తస్మాద్ద్యావాపృథివ్యా య-
త్సోమః ప్రాజనయదగ్నిరగ్రసత తస్మాదగ్నీషోమీయా యదనయో-
ర్వియతోర్వాగవదత్తస్మాత్సారస్వతీ యత్ప్రజాపతిరగ్నేరధి నిరక్రీ-
ణాత్తస్మాత్ప్రాజాపత్యా సా వా ఏషా సర్వదేవత్యా యదజా వశా వా-
యవ్యామాలభేత భూతికామో వాయుర్వై క్షేపిష్ఠా దేవతా వా-
యుమేవ స్వేన ॥౩॥ భాగధేయేనోపధావతి స ఏవైనం భూతిం గమ-
యతి ద్యావాపృథివ్యామాలభేత కృషమాణః ప్రతిష్ఠాకామో దివ
ఏవాస్మై పర్జన్యో వర్షతి వ్యస్యామోషధయో రోహన్తి సమర్ధు-
కమస్య సస్యం భవత్యగ్నీషోమీయామాలభేత యః కామయేతాన్న-
వానన్నాదః స్యామిత్యగ్నినైవాన్నమవరున్ధే సోమేనాన్నాద్యమన్న-
వానేవాన్నాదో భవతి సారస్వతీమాలభేత యః ॥౪॥ ఈశ్వరో వా-
చో వదితోః సన్వాచం న వదేద్వాగ్వై సరస్వతీ సరస్వతీమేవ స్వేన

భాగధేయేనోప ధావతి సైవాస్మిన్వాచం దధాతి ప్రాజాపత్యామా
లభేత యః కామయేతానభిజితమభిజయేయమితి ప్రజాపతిస్సర్వా దేవ-
తా దేవతాభిరేవానభిజితమభిజయతి వాయవ్యయోపాకరోతి వాయో
ర్వై నామవరుద్ధ్యాలభత ఆకూత్యై త్వా కామాయ త్వా ॥౧౦॥ ఇ-
త్యాహ యథాయజురేవైతత్కికిటాకారం జుహోతి కికిటాకారే-
ణ వై గ్రామ్యాః పశవో రమన్తే ప్రారణ్యాః పతన్తి యత్కికిటాకా-
రం జుహోతి గ్రామ్యాణాం పశూనాం ధృత్యై పర్యగ్నౌ క్రియ-
మాణే జుహోతి జీవన్తీమేవైనాం సువర్గం లోకం గమయతి త్వం
తురీయా వశినీ వశాఽసీత్యాహ దేవత్రైవైనాం గమయతి సత్యాస్స-
న్తు యజమానస్య కామా ఇత్యాహైష వై కామః ॥౧౧॥ యజమా-
నస్య యదనార్త ఉదృచం గచ్ఛతి తస్మాదేవమాహాజాఽసి రయిష్ఠే-
త్యాహైష్వేవైనాం లోకేషు ప్రతిష్ఠాపయతి దివి తే బృహద్భా ఇ-
త్యాహ సువర్గ ఏవాస్మై లోకే జ్యోతిర్దధాతి తన్తుం తన్వన్రజసో
భానుమన్విహీత్యాహేమానేవాస్మై లోకాఞ్జ్యోతిష్మతః కరోత్యను-
ల్బణం వయత జోగువామప ఇతి ॥౧౨॥ ఆహ యద్వై యజ్ఞ ఉల్బ-
ణం క్రియతే తస్యైవైషా శాన్తిర్మనుర్భవ జనయా దైవ్యం జనమి-
త్యాహ మానవ్యో వై ప్రజాస్తా ఏవాద్యాః కురుతే మనసో హవిరసీ-
త్యాహ స్వగాకృత్యై గాత్రాణాం తే గాత్రభాజో భూయాస్మేత్యా-
హాశిషమేవైతామా శాస్తే తస్యై వా ఏతస్యా ఏకమేవాదేవయజనం
యదాలబ్ధాయామభ్రః ॥౧౩॥ భవతి యదాలబ్ధాయామభ్రస్స్యా-

క్షప్సువా ప్రవేశయేత్సర్వాంవా ప్రాశ్ఞీచయాద్యక్షప్సు ప్రవేశయేద్య-
జ్ఞవేశసం కుర్యాత్సర్వామేవ ప్రాశ్ఞీచయాదిన్ద్రియమేవాత్మన్ధత్తే
సావా ఏషా త్రయాణామేవావరుద్ధా సంవత్సరసదస్సహస్రయాజి-
నోగృహమేధినస్త ఏవైతయా యజేరన్తేషామేవైషాఽఽప్తా॥

యత్క్షేన సారస్వతీమాలభేతేయః కామాయత్వా కామోప్త
ఇత్యృబ్భ్యో ద్విచత్వారిగ్ంశచ్చ ॥౩॥

చిత్తంచ చిత్తిశ్చాకూతం చాకూతిశ్చ విజ్ఞాతంచ విజ్ఞానంచ
మనశ్చశక్వరీశ్చదర్శశ్చపూర్ణమాసశ్చబృహచ్చరథన్తరంచప్రజా
పతిర్జయానిన్ద్రాయ వృష్ణే ప్రాయచ్ఛదుగ్రః పృతనాఽఽజ్యే-
షుతస్మై విశస్సమనమన్త సర్వాస్స ఉగ్రస్సహిహవ్యో బభూవ దే-
వాసురాస్సంయత్తా ఆసన్థస ఇన్ద్రః ప్రజాపతిముపాధావత్తస్మా ఏతా-
ఞ్జయాన్ప్రాయచ్ఛత్తానజుహోత్తతోవై దేవా అసురానజయన్
యదజయన్తజ్జయానాం జయత్వగ్ం స్పర్ధమానేనైతే హోతవ్యా
జయత్యేవ తాం పృతనామ్ ॥౪॥

ఉపపఞ్చవిగ్ంశతిశ్చ ॥౪॥

అగ్నిర్భూతానామధిపతిస్సమాఽవత్విన్ద్రో జ్యేష్ఠానాం
యమః పృథివ్యా వాయురన్తరిక్షస్య సూర్యోదివశ్చన్ద్రమా నక్ష-
త్రాణాంబృహస్పతిర్బ్రహ్మణోమిత్రస్సత్యానాం వరుణోఽపాగ్ం
సముద్రస్స్రోత్యానామన్నగ్ం సామ్రాజ్యానామధిపతితన్మాఽవత్తు
సోమఓషధీనాగ్ం సవితా ప్రసవానాగ్ం రుద్రః పశూనాం త్వష్టా

రూపాణాంవిష్ణుః పర్వతానాం మరుతో గణానామధిపతయస్తేమా-
ఽవన్తుపితరః పితామహాః పరేఽవరే తతాస్తతామహా ఇహ
మాఽవత । అస్మిన్బ్రహ్మన్నస్మిన్క్షత్రేఽస్యామాశిష్యస్యాం పురో-
ధాయామస్మిన్కర్మన్నస్యాందేవహూత్యామ్ ॥౧౬॥

అపరైస్సప్తదశచ ॥౫॥

దేవావై యద్యజ్ఞేఽకుర్వత తదసురా అకుర్వత తేదేవా
ఏతానభ్యాతానానపశ్యన్తానభ్యాతన్వత యద్దేవానాంకర్మాసీదార్ధ్యత
తద్యదసురాణాం నతదార్ధ్యత యేనకర్మణేర్త్సేత్తత్రహో-
తవ్యాఋధ్నోత్యేవ తేనకర్మణా యద్విశ్వే దేవాస్సమభరన్తస్మా-
దభ్యాతానా వైశ్వదేవాయత్ప్రజాపతిర్జయాన్ప్రాయచ్ఛత్తస్మాజ్జ-
యాః ప్రాజాపత్యాః ॥౧౭॥ (☞) యద్రాష్ట్రభృద్భీరాష్ట్రమాద-
దత తద్రాష్ట్రభృతాగ్ం రాష్ట్రభృత్త్వం తేదేవా అభ్యాతానైర-
సురానభ్యాతన్వతజయైరజయన్రాష్ట్ర భృద్భీరాష్ట్ర మాదదతయ-
ద్దేవా అభ్యాతానైరసురానభ్యాతన్వత తదభ్యాతానానామభ్యాతా-
నత్వంయజ్జయైరజయన్తజ్జయానాం జయత్వం యద్రాష్ట్రభృద్భీరా-
ష్ట్రమాదదతతద్రాష్ట్రభృతాగ్ంరాష్ట్రభృత్త్వం తతోదేవా అ-
భవన్పరాఽసురాయోభ్రాతృవ్యవాన్త్స్యాత్స ఏతాఞ్జుహుయాదభ్యా
తానైరేవ భ్రాతృవ్యానభ్యాతనుతే జయైర్జయతి రాష్ట్రభృద్భీరా-
ష్ట్రమాదత్తే భవత్యాత్మనా పరాఽస్య భ్రాతృవ్యో భవతి ॥౧౮॥

ప్రాజాపత్యాస్సోఽష్టాదశ చ ॥౬॥

ఋతాషాడృతధామాఽగ్నిర్గన్ధర్వస్తస్యౌషధయోఽప్సరస
ఊర్జో నామ స ఇదం బ్రహ్మక్షత్త్రం పాతు తా ఇదం బ్రహ్మక్షత్త్రం
పాన్తు తస్మై స్వాహా తాభ్యస్స్వాహా సగ్ంహితో విశ్వసామా
సూర్యో గన్ధర్వస్తస్య మరీచయోఽప్సరస ఆయువస్సుషుమ్నస్సూర్యర-
శ్మిశ్చన్ద్రమా గన్ధర్వస్తస్య నక్షత్రాణ్యప్సరసో బెకురయో భు-
జ్యుస్సుపర్ణో యజ్ఞో గన్ధర్వస్తస్య దక్షిణా అప్సరసస్తవాః ప్ర-
జాపతిర్విశ్వకర్మా మనః ॥౧౯॥ గన్ధర్వస్తస్యర్ఖ్సామాన్య-
ప్సరసో వహ్నయ ఇషిరో విశ్వవ్యచా వాతో గన్ధర్వస్తస్యాపోఽప్స-
రసో ముదా భువనస్య పతే యస్య త ఉపరి గృహా ఇహ చ । స నో
రాస్వాజ్యానిగ్ం రాయస్పోషగ్ం సువీర్యగ్ం సంవత్సరీణాగ్ం స్వ-
స్తిమ్ । పరమేష్ఠ్యధిపతిర్మృత్యుర్గన్ధర్వస్తస్య విశ్వమప్సర-
సో భువస్సుక్షితిస్సుభూతిర్భద్రకృత్సువర్వాన్పర్జన్యో గన్ధర్వ-
స్తస్య విద్యుతోఽప్సరసో రుచో దూరేహేతిరమృడయః ॥౨౦॥
మృత్యుర్గన్ధర్వస్తస్య ప్రజా అప్సరసో భీరువశ్చారుః కృపణ-
కాశీ కామో గన్ధర్వస్తస్యాధయోఽప్సరసశ్శోచయన్తీర్నామ స
ఇదం బ్రహ్మక్షత్రం పాతు తా ఇదం బ్రహ్మక్షత్త్రం పాన్తు తస్మై
స్వాహా తాభ్యస్స్వాహా స నో భువనస్య పతే యస్య త ఉపరి గృహా
ఇహ చ । ఉరు బ్రహ్మణేఽస్మై క్షత్త్రాయ మహి శర్మ యచ్ఛ ॥౨౧॥

మనోఽమృడయష్షట్చత్వారిగ్ంశచ్చ ॥౭॥

రాష్ట్రకామాయ హోతవ్యా రాష్ట్రంవై రాష్ట్రభృతో రా-
ష్ట్రేణైవాస్మై రాష్ట్రమవరున్ధే రాష్ట్రమేవభవత్యాత్మనే హోత-
వ్యా రాష్ట్రం వై రాష్ట్రభృతో రాష్ట్రంప్రజా రాష్ట్రంపశవో రా-
ష్ట్రంయచ్ఛ్రేష్ఠో భవతి రాష్ట్రేణైవ రాష్ట్రమవరున్ధే వసిష్ఠస్సమా-
నానాం భవతి గ్రామకామాయహోతవ్యా రాష్ట్రం వై రాష్ట్రభృ-
తో రాష్ట్రగ్ంసజాతా రాష్ట్రేణైవాస్మై రాష్ట్రగ్ం సజాతానవరున్ధే
గ్రామీ ॥౨౨॥ ఏవభవత్యధిదేవనే జుహోత్యధిదేవన ఏవాస్మై
సజాతానవరున్ధే త ఏనమవరుద్ధా ఉప తిష్ఠన్తే రథముఖ ఓజస్కామస్య
హోతవ్యా ఓజో వై రాష్ట్రభృత ఓజో రథ ఓజసైవాస్మా ఓజోఽవరు-
న్ధ ఓజస్వ్యేవభవతి యో రాష్ట్రాదపభూతస్స్యాత్తస్మై హోతవ్యా
యావన్తోఽస్య రథాస్స్యుస్తాన్బ్రూయాద్యుఙ్గ్ధ్వమితి రాష్ట్రమేవాస్మై
యునక్తి॥౨౩॥ ఆహుతయో వా ఏతస్యాక్లృప్తా యస్య రాష్ట్రం న కల్పతే
స్వరథస్య దక్షిణంచక్రం ప్రవృహ్య నాడీమభిజుహుయాదాహుతీరే-
వాస్య కల్పయతి తా అస్య కల్పమానా రాష్ట్రమను కల్పతే సం-
గ్రామే సంయత్తే హోతవ్యా రాష్ట్రం వై రాష్ట్రభృతో రాష్ట్రే
ఖలు వా ఏతే వ్యాయచ్ఛన్తే యే సంగ్రామగ్ం సంయన్తి య-
స్య పూర్వస్య జుహ్వతి స ఏవ భవతి జయతి తగ్ం సంగ్రామం మాన్ధు-
క ఇధ్మః ॥౨౪॥ భవత్యఙ్గారా ఏవ ప్రతి వేష్టమానా అమిత్రాణామస్య
సేనాం ప్రతి వేష్టయన్తి య ఉన్మాద్యేత్తస్మై హోతవ్యా గన్ధర్వాప్స-
రసో వా ఏతమున్మాదయన్తి య ఉన్మాద్యత్యేతే ఖలు వై గన్ధ-

ర్వాప్సరసో యద్రాష్ట్రభృతస్తస్మై స్వాహా తాభ్యస్స్వాహేతి జుహోతి తేనైవైనాఞ్ఛమయతి న్యగ్రోధ ఔదుమ్బర ఆశ్వత్థః ప్లాక్ష ఇతీధ్మో భవత్యేతే వై గన్ధర్వాప్సరసాం గృహాస్స్వ ఏవైనా ॥౨౭॥ ఆయతనే శమయత్యభిచరతా ప్రతిలోమగ్ం హోతవ్యాః ప్రాణానేవాస్య ప్రతీచః ప్రతి యౌతి తం తతో యేన కేన చ స్తృణుతే స్వకృత ఇరిణే జుహోతి ప్రదరే వైతద్వా అస్యై నిర్‌ఋతిగృహీతం నిర్‌ఋతిగృహీత ఏవైనం నిర్‌ఋత్యా గ్రాహయతి యద్వాచః క్రూరం తేన వషట్కరోతి వాచ ఏవైనం క్రూరేణ ప్రవృశ్చతి తాజగార్తిమార్చ్ఛతి యస్య కామయేతాన్నాద్యమ్॥ ఆదదీయేతి తస్య సభాయాముత్తానో నిపద్య భువనస్య పత ఇతి తృణాని సంగృహ్ణీయాత్ప్రజాపతిర్వై భువనస్య పతిః ప్రజాపతినైవాస్యాన్నాద్యమాదత్త ఇదమహమముష్యాముష్యాయణస్యాన్నాద్యగ్ం హరామీత్యాహాన్నాద్యమేవాస్య హరతి షడ్భిర్హరతి షడ్వా ఋతవః ప్రజాపతినైవాస్యాన్నాద్యమాదాయర్తవోఽస్మా అనుప్రయచ్ఛన్తి ॥ ౨౮ ॥ యో జ్యేష్ఠబన్ధురపభూతస్స్యాత్తగ్ం స్థలేఽవసాయ్య బ్రహ్మౌదనం చతుశ్శరావం పక్త్వా తస్మై హోతవ్యా వర్ష్మ వై రాష్ట్రభృతో వర్ష్మ స్థలం వర్ష్మణైవైనం వర్ష్మ సమానానాం గమయతి చతుశ్శరావో భవతి దిక్ష్వేవ ప్రతి తిష్ఠతి క్షీరే భవతి రుచమేవాస్మిన్దధాత్యుద్ధరతి

శ్రుత్రత్వాయసర్పిఃష్వాన్భవతి మేధ్యత్వాయ చత్వార ఆఋష్షేయాః
ప్రాశ్నన్తి దిశామేవజ్యోతిషి జుహోతి ॥౨౮॥

గ్రామిణీ యునక్తి ధర్మస్స్వ ఏవైనాన్వన్నాద్యం యచ్ఛన్త్యేకా-
న్నపఞ్చాశచ్చ ॥౮॥

దేవికా నిర్వపేత్ప్రజాకామశ్ఛన్దాగ్ంసి వై దేవికాశ్ఛన్దా-
గ్ంసీవ ఖలు వై ప్రజాశ్ఛన్దోభిరేవాస్మై ప్రజాః ప్రజనయతి ప్రథ-
మం ధాతారం కరోతి మిథునీ ఏవ తేన కరోత్యన్వేవాస్మా అనుమతి
ర్మన్యతే రాతే రాకా ప్రసినీవాలీ జనయతి ప్రజాస్వేవ ప్రజాతాసు
కుహ్వా వాచం దధాత్యేతా ఏవ నిర్వపేత్పశుకామశ్ఛన్దాగ్ంసి వై దే-
వికాశ్ఛన్దాగ్ంసి ॥౨౯॥ ఇవ ఖలు వై పశవశ్ఛన్దోభిరేవాస్మై ప-
శూన్ప్రజనయతి ప్రథమం ధాతారం కరోతి ప్రైవ తేన వాపయత్య-
న్వేవాస్మా అనుమతిర్మన్యతే రాతే రాకా ప్రసినీవాలీ జనయతి ప-
శూనేవ ప్రజాతాన్కుహ్వా ప్రతిష్ఠాపయత్యేతా ఏవ నిర్వపేద్గ్రా-
మకామశ్ఛన్దాగ్ంసి వై దేవికాశ్ఛన్దాగ్ంసీవ ఖలు వై గ్రామశ్ఛ-
న్దోభిరేవాస్మై గ్రామమ్ ॥౩౦॥ అవరున్ధే మధ్యతో ధాతారం క-
రోతి మధ్యత ఏవైనం గ్రామస్య దధాత్యేతా ఏవ నిర్వపేజ్జ్యోగామ-
యావీ ఛన్దాగ్ంసి వై దేవికాశ్ఛన్దాగ్ంసి ఖలు వా ఏతమభి మన్యన్తే
యస్య జ్యోగామయతి ఛన్దోభిరేవైనమగదం కరోతి మధ్యతో
ధాతారం కరోతి మధ్యతో వా ఏతస్యాక్లృప్తం యస్య జ్యోగామయతి
మధ్యత ఏవాస్య తేన కల్పయత్యేతా ఏవని ॥౩౧॥ వపేద్యం యజ్ఞో

నోపనమేచ్ఛన్దాగ్ంసి వై దేవికాశ్ఛన్దాగ్ంసి ఖలు వా ఏతం నోపనమ-
న్తియం యజ్ఞో నోపనమతి ప్రథమం ధాతారం కరోతి ముఖత ఏవాస్మై
ఛన్దాగ్ంసి దధాత్యుపైనం యజ్ఞో నమత్యేతా ఏవ నిర్వపేదీజానశ్ఛ-
న్దాగ్ంసి వై దేవికా యాతయామానీవ ఖలు వా ఏతస్య ఛన్దాగ్ంసి య-
ఈజాన ఉత్తమం ధాతారం కరోతి ॥32॥ *ఉపరిష్టాదేవాస్మై ఛన్దాగ్ం-
స్యయాతయామాన్యవ రున్ధ ఉపైనముత్తరో యజ్ఞో నమత్యేతా ఏవ
నిర్వపేద్యం మేధా నోపనమేచ్ఛన్దాగ్ంసి వై దేవికాశ్ఛన్దాగ్ంసి ఖలు
వా ఏతం నోపనమన్తియం మేధా నోపనమతి ప్రథమం ధాతారం
కరోతి ముఖత ఏవాస్మై ఛన్దాగ్ంసి దధాత్యుపైనం మేధా నమత్యేతా
ఏవ నిర్వపేత్ ॥33॥ రుక్కామశ్ఛన్దాగ్ంసి వై దేవికాశ్ఛన్దాగ్ంసీవ
ఖలు వై రుక్ఛన్దోభిరేవాస్మిన్రుచం దధాతి క్షీరే భవన్తి రుచమేవా-
స్మిన్దధాతి మధ్యతో ధాతారం కరోతి మధ్యత ఏవైనగ్ం రుచా
దధాతి గాయత్రీ వా అనుమతి స్త్రిష్టుగ్రాకా జగతీ సినీవాల్యనుష్టు-
ప్కుహూర్ధాతా వషట్కారః పూర్వపక్షో రాకాఽపరపక్షః కుహూ-
రమావాస్యా సినీవాలీ పౌర్ణమాస్యనుమతిశ్చన్ద్రమా ధా-
తాఽష్టౌ ॥34॥ వసవోఽష్టాక్షరా గాయత్ర్యేకాదశ రుద్రా ఏకా-
దశాక్షరా త్రిష్టుబ్ద్వాదశాదిత్యా ద్వాదశాక్షరా జగతీ ప్రజాపతిర-
నుష్టుబ్ధాతా వషట్కార ఏతద్వై దేవికాస్సర్వాణి చ ఛన్దాగ్ంసి సర్వా-
శ్చ దేవతా వషట్కారస్తా యత్సహ సర్వా నిర్వపేదీశ్వరా ఏనం ప్రద-

హో ద్వే ప్రథమే నిరుప్య ధాతుస్తృతీయం నిర్వపేత్తథో ఏవో-
త్తరే నిర్వపేత్తథైనం న ప్రదహన్త్యథో యస్మై కామాయ నిరుప్యన్తే
తమేవాభిరుపాప్నోతి ॥౩౫॥

పశుకామశ్ఛన్దాగ్ంసి వై దేవికాశ్ఛన్దాగ్ంసి గ్రామం క-
ల్పయత్యేతా ఏవ నిరుత్తమం ధాతారంకరోతి మైధానమత్యేతా
ఏవ నిర్వపేద్దష్టాదహన్తినవచ ॥౯॥

దేవికాః ప్రజాకామో మిథునీ ప్రజాసు పశుకామః పైవ
గ్రామకామో జ్యోగామయావీయం యజ్ఞోయ ఈజానోయంమేధా
రుక్కామోఽష్టౌ॥ దేవికాభవన్తిదధతి। రాష్ట్ర కామాయ భవతి
దధాతి॥

వాస్తోష్పతే ప్రతిజానీహ్యస్మాన్త్స్వావేశో అనమీవో భవానః।
యత్త్వేమహే ప్రతితన్నో జుషస్వ శంన ఏధిద్విపదే శంచతుష్పదే।
వాస్తోష్పతే శగ్మయా సగ్ంసదా తే సక్షీమహి రణ్వయా గాతుమత్యా।
ఆవః క్షేమ ఉత యోగే వరంనో యూయంపాత స్వస్తిభిస్సదానః।
యథ్సాయంప్రాతరగ్ని హోత్రంజుహోత్యాహుతీష్టకా ఏవ తా ఉ-
పధత్తే ॥౩౬॥ యజమానోఽహోరాత్రాణి వా ఏతస్యేష్టకాయ
ఆహితాగ్నిర్యథ్సాయం ప్రాతర్జుహోత్యహోరాత్రాణ్యేవా-
ప్త్వేష్టకాః కృత్వోపధత్తే దశ సమానత్ర జుహోతి దశాక్షరా వి-
రాడ్విరాజమేవాప్త్వేష్టకాంకృత్వోపధత్తేఽథో విరాజ్యేవ యజ్ఞ-
మాప్నోతి చిత్యశ్చిత్యోఽస్య భవతి తస్మాద్యత్రదశోషిత్వా ప్ర-

యాతి తద్యజ్ఞవాస్త్వవాస్త్వేవ తస్య తతోఽర్వాచీనమ్ ॥౩౮॥ రు-
ద్రః ఖలు వై వాస్తోష్పతిర్యదహుత్వా వాస్తోష్పతీయం ప్రయాయా-
ద్రుద్ర ఏనం భూత్వాఽగ్నిరనూత్థాయ హన్యాద్వాస్తోష్పతీయం
జుహోతి భాగధేయేనైవైనగ్ం శమయతి నార్తిమార్చ్ఛతి య-
జమానో యద్యుక్తే జుహుయాద్యథా ప్రయాతే వాస్తావాహుతిం
జుహోతి తాదృగేవ తద్యదయుక్తే జుహుయాద్యథా క్షేమ ఆహు-
తిం జుహోతి తాదృగేవ తదహుతమస్య వాస్తోష్పతీయగ్ం స్యాత్ ॥
దక్షిణో యుక్తో భవతి సవ్యోఽయుక్తోఽథ వాస్తోష్పతీయం జుహో-
త్యుభయమేవాకరపరివర్గమేవైనగ్ం శమయతి యదేకయా జు-
హుయాద్దర్విహోమం కుర్యాత్పురోనువాక్యామనూచ్య యాజ్య-
యా జుహోతి సదేవత్వాయ యద్ధుత ఆదధ్యాద్రుద్రం గృహా-
నన్వారోహయేద్యదవక్షాణాన్యసంప్రక్షాప్య ప్రయాయాద్యథా య-
జ్ఞవేశసం వాఽఽదహనం వా తాదృగేవ తదయం తే యోనిరృత్వి-
య ఇత్యరణ్యోస్సమారోహయతి ॥౩౯॥ ఏష వా అగ్నేర్యోనిస్స్వ
ఏవైనం యోనౌ సమారోహయత్యథో ఖల్వాహుర్యదరణ్యోస్సమా-
రూఢో నశ్యేదుదస్యాగ్నిస్సీదేత్పునరాధేయస్స్యాదితి యా తే అగ్నే
యజ్ఞియా తనూస్తయేహ్యారోహేత్యాత్మన్త్సమారోహయతే యజ-
మానో వా అగ్నేర్యోనిస్స్వాయామేవైనం యోన్యాగ్ం సమా-
రోహయతే ॥౪౦॥

ధత్త్రే౽ర్వాచీనగ్ం స్యాథ్స్వమారోహయతి పఞ్చచత్వారిగ్ం-
శచ్చ ॥౧౦॥

త్వమగ్నే బృహద్వయో దధాసి దేవదాశుషే। కవిర్గృ-
హపతిర్యువా । హవ్యవాడగ్నిరజరః పితా నోవిభుర్విభావాసుదృ-
శీకో అస్మే । సుగార్హపత్యాస్సమిషో దిదీహ్యస్మద్రియక్సం మిమీ-
హి శ్రవాగ్ంసి । త్వంచసోమనోవశోజీవాతుంనమరామహే । ప్రి-
యస్తోత్రోవనస్పతిః । బ్రహ్మాదేవానాంపదవీః కవీనామృషిర్విప్రా-
ణాంమహిషో మృగాణామ్ । శ్యేనో గృధ్రాణాగ్ం స్వధితిర్వనానా-
గ్ం సోమః ॥౮౧॥ పవిత్రమత్యేతిరేభన్న్ । అవిశ్వదేవగ్ం
సత్పతిగ్ం సూక్తైరద్యావృణీమహే । సత్యసవగ్ం సవితారమ్।
ఆసత్యేన రజసా వర్తమానోనివేశయన్నమృతంమర్త్యంచ।
హిరణ్యయేన సవితారథేనా దేవోయాతి భువనావిపశ్యన్న్।
యథానో అదితిః కరత్పశ్వే నృభ్యోయథాగవే । యథా తో-
కాయరుద్రియమ్। మానస్తోకే తనయె మానఆయుషి మానోగో-
షుమా ॥౮౨॥ నో అశ్వేషురీరిషః । వీరాన్మానోరుద్రభా-
మితో వధీర్ హవిష్మన్తో నమసా విధెమ తే । ఉదప్రుతోనవయో
రక్షమాణావావదతో అభ్రియస్యేవ ఘోషాః। గిరిభ్రజోనోర్మయో
మదన్తో బృహస్పతిమభ్యర్కా అనావన్ । హగ్ంసైరివ స-
ఖిభిర్వావదద్భిరశ్మన్మయాని నహనావ్యస్యన్న్ । బృహస్పతిర-

బికనిక్రద్దా ఉత ప్రాస్తాదుచ్చ విద్యాగ్ం అగాయత్ । ఏన్ద్ర సా-
నసిగ్ం రయిమ్ ॥౪౩॥ సజిత్వానగ్ం సదాసహమ్ । వర్షిష్ఠమూ-
తయే భర । ప్రససాహిషే పురుహూత శత్రూఞ్జ్యేష్ఠస్తే శుష్మ ఇహ
రాతిరస్తు । ఇన్ద్రాభర దక్షిణేనా వసూని పతిస్సిన్ధూనామసి రేవతీ-
నామ్ । త్వగ్ం సుతస్య పీతయే సద్యో వృద్ధో అజాయథాః ।
ఇన్ద్ర జ్యైష్ఠ్యాయ సుక్రతో । భువస్త్వమిన్ద్ర బ్రహ్మణా మహా-
న్భువో విశ్వేషు సవనేషు యజ్ఞియః । భువో నౄగ్ంశ్చ్యౌత్నో
విశ్వస్మిన్భరే జ్యేష్ఠశ్చ మన్త్రః ॥౪౪॥ విశ్వచర్షణే । మిత్రస్య
చర్షణీధృతశ్శ్రవో దేవస్య సానసిమ్ । సత్యం చిత్రశ్రవస్తమమ్ । మి-
త్రో జనాన్ యాతయతి ప్రజానన్మిత్రో దాధార పృథివీముత
ద్యామ్ । మిత్రః కృష్టీరనిమిషాఽభిచష్టే సత్యాయ హవ్యం ఘృ-
తవద్విధేమ । ప్రస మిత్ర మర్తో అస్తు ప్రయస్వాన్ యస్త ఆది-
త్య శిక్షతి వ్రతేన । న హన్యతే న జీయతే త్వోతో నైనమగ్ం-
హో అశ్నోత్యన్తితో న దూరాత్ । యత్ ॥౪౫॥ చిద్ధి తే విశో
యథా ప్ర దేవ వరుణ వ్రతమ్ । మినీమసి ద్యవిద్యవి । యత్కించేదం
వరుణ దైవ్యే జనేఽభిద్రోహం మనుష్యాశ్చరామసి । అచిత్తీ య-
త్తవ ధర్మా యుయోపిమ మా నస్తస్మాదేనసో దేవ రీరిషః । కితవాసో
యద్రిరిపుర్న దీవి యద్వా ఘా సత్యముత యన్న విద్మ । సర్వా తా విష్య
శిథిరేవ దేవాథా తే స్యామ వరుణ ప్రియాసః ॥౪౬॥

సోమో గోష్ఠుమార్తయింమన్త్రో యచ్ఛిద్ధిరాస్తప్తచ ॥౧౧॥

వివా ఆవాయోఇమెవై చిత్తం చాగ్నిభూతానాం దైవా

వాలభ్యాత్తానానృతాషాడ్తాప్తిష్టికామాయ దేవికా వాస్తాష్పతై

త్వమగ్నె బృహద్వయ ఎకాదశ ॥౧౧॥

వివా ఏతస్యాత్యాహమృత్యుగన్ధర్వోఽవరున్ధే మద్ధ్యత-

స్త్వమగ్నె బృహద్ధట్చత్వారిగంశత్ ॥౪౬॥

వివా ఏతస్య ప్రియాసః ॥

హరిః ఓం

శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు ॥

ఇతి తృతీయకాణ్డే చతుర్థః ప్రశ్నః ॥

య జు ర్వే ద సం హి తా యాం

తృతీయకాణ్డే పఞ్చమప్రశ్నః

హరిః ఓం॥ పూర్ణా పశ్చాదుత పూర్ణా పురస్తాదున్మధ్య-
తః పౌర్ణమాసీ జిగాయ। తస్యాం దేవా అధిసంవసన్త ఉత్తమే నాక
ఇహ మాదయన్తామ్। యత్తే దేవా అదధుర్భాగధేయమమావాస్యే
సంవసన్తో మహిత్వా। సా నో యజ్ఞం పిపృహి విశ్వవారే రయిం
నో ధేహి సుభగే సువీరమ్। నివేశనీ సంగమనీ వసూనాం విశ్వా రూపా-
ణి వసూన్యావేశయన్తీ। సహస్రపోషగ్ం సుభగా రరాణా సా న ఆగన్వ
ర్చసా ॥౧॥ సంవిదానా। అగ్నీషోమా ప్రథమా వీర్యేణ వసూ-
న్రుద్రానాదిత్యానిహ జిన్వతమ్। మాధ్యగ్ంహి పౌర్ణమాసం జు-
షేథాం బ్రహ్మణా వృద్ధా సుకృతేన సాతావథాస్మభ్యగ్ం సహ
వీరాగ్ంరయిం నియచ్ఛతమ్। ఆదిత్యాశ్చాఙ్గిరసశ్చాగ్నీనాదధత
తే దర్శపూర్ణమాసౌ ప్రైప్సన్తేషామఙ్గిరసాం నిరుప్తగ్ం హవి-
రాసీదథాదిత్యా ఏతౌ హోమావపశ్యన్తావజుహవుస్తతో వై తే
దర్శపూర్ణమాసౌ ॥౨॥ పూర్వ ఆలభన్త దర్శపూర్ణమా-
సావాలభమాన ఏతౌ హోమౌ పురస్తాజ్జుహుయాత్సాక్షాదేవ

దర్శపూర్ణమాసావాలభతే బ్రహ్మవాదినో వదన్తి సత్త్వై దర్శ-
పూర్ణమాసావాలభేత య ఏనయోరనులోమం చ ప్రతిలోమంచ
విద్యాదిత్యమావాస్యాయా ఊర్ధ్వంతదనులోమం పౌర్ణమాస్యై
ప్రతీచీనంతత్ప్రతిలోమంయత్పౌర్ణమాసీం పూర్వామా లభేత
ప్రతిలోమమేనావా లభేతాముమపక్షీయమాణమన్వప ॥౩॥
క్షీయేత సారస్వతౌ హోమౌ పురస్తాజ్జుహుయాదమావాస్యా వై
సరస్వత్యనులోమమేవైనావా లభతేఽముమాప్యాయమానమన్వా
ప్యాయత ఆగ్నావైష్ణవమేకాదశకపాలం పురస్తాన్నిర్వపేథ్సరస్వత్యై
చరుగ్ం సరస్వతే ద్వాదశకపాలం యదాగ్నేయో భవత్యగ్నిర్వై
యజ్ఞముఖం యజ్ఞముఖమేవర్ధిం పురస్తాద్ధత్తే యద్వైష్ణవో భవతి
యజ్ఞో వై విష్ణుర్యజ్ఞమేవారభ్య ప్రతనుతే సరస్వత్యై చరుర్భ-
వతి సరస్వతే ద్వాదశకపాలోఽమావాస్యా వై సరస్వతీ పూర్ణ-
మాసస్సరస్వాన్తావేవ సాక్షాదారభత ఋధ్నోత్యాభ్యాం ద్వాద-
శకపాలస్సరస్వతే భవతి మిథునత్వాయ ప్రజాత్యై మిథునౌగావౌ
దక్షిణా సమృద్ధ్యై ॥౪॥

వర్చసా వై తేదర్శపూర్ణమాసావప తనుతే సరస్వత్యై
పఞ్చవిగ్ంశతిశ్చ ॥౧॥

ఋషయో వా ఇన్ద్రం ప్రత్యక్షం నాపశ్యన్తం వసిష్ఠః ప్ర-
త్యక్షమపశ్యథ్సోఽబ్రవీద్బ్రాహ్మణం తే వక్ష్యామియథాత్వత్పురో
హితాః ప్రజాః ప్రజనిష్యన్తేఽథ మేతరేభ్య ఋషిభ్యో మాప్ర-

వోచ ఇతి తస్మా ఏతాన్త్స్తోమభాగానబ్రవీత్తతో వసిష్ఠపురోహితాః
ప్రజాః ప్రాజాయన్త తస్మాద్వాసిష్ఠో బ్రహ్మా కార్యః ప్రైవ జాయతే
రశ్మిరసి క్షయాయ త్వా క్షయం జిన్వేతి ॥౫॥ ఆహ దేవా వై
క్షయో దేవేభ్య ఏవ యజ్ఞం ప్రాహ ప్రేతిరసి ధర్మాయ త్వా ధర్మం జి-
న్వేత్యాహ మనుష్యా వై ధర్మో మనుష్యేభ్య ఏవ యజ్ఞం ప్రాహా-
న్వితిరసి దివే త్వా దివం జిన్వేత్యాహైభ్య ఏవ లోకేభ్యో యజ్ఞం ప్రా-
హ విష్టమ్భోఽసి వృష్ట్యై త్వా వృష్టిం జిన్వేత్యాహ వృష్టిమేవావ ॥ ౬ ॥
రున్ధే ప్రవాఽస్యనువాఽసీత్యాహ మిథునత్వాయోశిగసి వ-
సుభ్యస్త్వా వసూఞ్జిన్వేత్యాహాష్టౌ వసవ ఏకాదశ రుద్రా ద్వాదశాది-
త్యా ఏతావన్తో వై దేవాస్తేభ్య ఏవ యజ్ఞం ప్రాహౌజోఽసి పితృభ్యస్త్వా
పితౄఞ్జిన్వేత్యాహ దేవానేవ పితౄనను సం తనోతి తన్తురసి ప్ర-
జాభ్యస్త్వా ప్రజా జిన్వ ॥౭॥ ఇత్యాహ పితౄనేవ ప్రజా అను
సం తనోతి పృతనాషాడసి పశుభ్యస్త్వా పశూఞ్జిన్వేత్యాహ ప్రజా-
ఏవ పశూనను సం తనోతి రేవదస్యోషధీభ్యస్త్వౌషధీర్జిన్వేత్యా-
హౌషధీష్వేవ పశూన్ప్రతి ష్ఠాపయత్యభిజిదసి యుక్తగ్రావేన్ద్రాయ
త్వేన్ద్రం జిన్వేత్యాహాభిజిత్యా అధిపతిరసి ప్రాణాయ త్వా ప్రా-
ణమ్ ॥౮॥ జిన్వేత్యాహ ప్రజాస్వేవ ప్రాణాన్దధాతి త్రివృదసి
ప్రవృదసీత్యాహ మిథునత్వాయ సగ్ంరోహోఽసి నీరోహోఽసీ-
త్యాహ ప్రజాత్యై వసుకోఽసి వేషశ్రిరసి వస్యష్టిరసీత్యాహ ప్రతిష్ఠి-
త్యై ॥౯॥

జిన్వత్యవప్రజాజిన్వ ప్రాణం త్రిగ్ంశచ్చ ॥౨॥

అగ్నినా దేవేనః పృతనాజయామి గాయత్రేణఛన్దసాత్రివృతా స్తోమేన రథన్తరేణసామ్నా వషట్కారేణ వజ్రేణపూర్వజాన్భ్రాతృ-వ్యాన్ధరాన్పాదయామ్యవైనాన్బాధే ప్రత్యేనాన్నుదేఽస్మిన్క్షయే-ఽస్మిన్భూమిలోకే యోఽస్మాన్ద్వేష్టి యంచ వయంద్విష్మో విష్ణోః క్ర-మేణాత్యేనాన్క్రామామీన్ద్రేణ దేవేన పృతనాజయామి త్రైష్టుభేన ఛన్దసా పఞ్చదశేన స్తోమేన బృహతా సామ్నా వషట్కారేణవజ్రేణ॥ సహజాన్విశ్వేభిర్దేవేభిః పృతనా జయామిజాగతేన ఛన్దసాసప్తదశే-న స్తోమేనవామదేవ్యేన సామ్నా వషట్కారేణ వజ్రేణాపరజానిన్ద్రేణ సయుజో వయగ్ం సాసహ్యామ పృతన్యతః । ఘ్నన్తో వృత్రాణ్య-ప్రతి। యత్తే అగ్నే తేజస్తేనాహం తేజస్వీభూయాసం యత్తేఅగ్నే వర్చస్తేనాహంవర్చస్వీభూయాసం యత్తేఅగ్నే హరస్తేనాహగ్ం హరస్వీభూయాసమ్ ॥౧౧॥

బృహతాసామ్నా వషట్కారేణ వజ్రేణషట్చత్వారిగ్ం శచ్చ ॥౩॥

యే దేవా యజ్ఞహనో యజ్ఞముషః పృథివ్యామధ్యాసతే। అగ్నిర్మాతేభ్యో రక్షతు గచ్ఛేమసుకృతో వయమ్। ఆఽగన్మమి-త్రావరుణా వరేణ్యారాత్రీణాంభాగో యువయోర్యో అస్తి । నాకం గృహ్ణానాస్సుకృతస్య లోకే తృతీయే పృష్ఠే అధిరోచనే దివః । యే దేవాయజ్ఞహనో యజ్ఞముషోఽన్తరిక్షేఽధ్యాసతే । వాయు-

ర్యామ్నతేభ్యో రక్షతు గచ్ఛేమ సుకృతో వయమ్ । యాస్తే రాత్రీస్స-
వితః ॥౧౨॥ ☞ దేవయానీరన్తరా ద్యావాపృథివీ వియన్తి ।
గృహైశ్చసర్వైః ప్రజయాఽన్వగ్రే సువో రుహాణా స్తరతా ర-
జాగ్ంసి । యే దేవా యజ్ఞహనో యజ్ఞముషో దివ్యధ్యాసతే । సూ-
ర్యోమా తేభ్యో రక్షతు గచ్ఛేమసుకృతో వయమ్ । యేనేన్ద్రాయస-
మభరః పయాగ్ంస్యుత్తమేన హవిషా జాతవేదః । తేనాగ్నే త్వ-
ముత వర్ధయేమగ్ంసజాతానాగ్ం శ్రైష్ఠ్య ఆధేహ్యేనమ్ । య-
జ్ఞహనో వై దేవా యజ్ఞముషః ॥౧౩॥ సన్తి త ఏషు లోకేష్వాసత ఆ-
దదానా విమథ్నానా యోదదాతి యో యజతే తస్య । *యే దేవా
యజ్ఞహనః పృథివ్యామధ్యాసతే యే అన్తరిక్షే యే దివీత్యాహేమా-
నేవ లోకాగ్ంస్తీర్త్వా సగృహస్సపశుస్సువర్గం లోకమేత్యప
వై సోమేనేజానాద్దేవతాశ్చ యజ్ఞశ్చ క్రామన్త్యాగ్నేయం పఞ్చక-
పాలముదవసానీయం నిర్వపేదగ్నిస్సర్వా దేవతాః ॥౧౪॥ పా-
ఙ్క్తో యజ్ఞో దేవతాశ్చైవ యజ్ఞం చావరున్ధే గాయత్రో వా అగ్ని-
ర్గాయత్ర*ఛన్దాస్తం ఛన్దసా వ్యర్ధయతి యత్పఞ్చకపాలం
కరోత్యష్టాకపాలః కార్యోఽష్టాక్షరా గాయత్రీ గాయత్రోఽ-
గ్నిర్గాయత్రఛన్దాస్స్వేనైవైనం ఛన్దసా సమర్ధయతి ప-
ఙ్క్త్యౌ యాజ్యానువాక్యే భవతః పాఙ్క్తో యజ్ఞస్తేనైవ యజ్ఞా-
న్నైతి ॥౧౫॥

సవితర్దేవా యజ్ఞముషస్సర్వా దేవతాస్త్రిచత్వారిగ్ంశచ్చ ॥

సూర్యో మా దేవో దేవేభ్యః పాతు వాయురన్తరిక్షాద్య-
జమానోఽగ్నిర్మా పాతు చక్షుషః । సక్ష శూష సవితర్విశ్వచర్షణ
ఏతేభిస్సోమ నామభిర్విధేమ తే తేభిస్సోమ నామభిర్విధేమ తే। అహం
పరస్తాదహమవస్తాదహం జ్యోతిషా వి తమో వవార । యదన్తరిక్షం*
తదు మే పితాఽభూదహగ్ం సూర్యముభయతో దదర్శాహం భూ-
యాసముత్తమస్సమానానామ్ ॥౧౬॥ ఆ సముద్రాదాఽన్తరిక్షా
త్ప్రజాపతిరుదధిం చ్యావయాతీన్ద్రః ప్రస్నౌతు మరుతో వర్ష-
యన్త్వాన్నమ్భయ పృథివీం భిన్ధీదం దివ్యం నభః । ఉద్నో దివ్యస్య నో
దేహీశానో విసృజా దృతిమ్ । పశవో వా ఏతే యదాదిత్య ఏష రు-
ద్రో యదగ్నిరోషధీః ప్రాస్యాగ్నావాదిత్యం జుహోతి రుద్రాదేవ
పశూనన్తర్దధాత్యథో ఓషధీష్వేవ పశూన్ ॥౧౭॥ ప్రతిష్ఠాపయతి
కవిర్యజ్ఞస్య వి తనోతి పన్థాం నాకస్య పృష్ఠే అధి రోచనే దివః । యే-
న హవ్యం వహసి యాసి దూత ఇతః ప్రచేతా అముతస్సనీయాన్ । యా-
స్తే విశ్వాస్సమిధస్సన్త్యగ్నే యాః పృథివ్యాం బర్హిషి సూర్యే యాః ।
తాస్తే గచ్ఛన్త్వాహుతిం ఘృతస్య దేవాయతే యజమానాయ శర్మ ।
ఆశాసానస్సువీర్యగ్ం రాయస్పోషగ్గ్ం స్వశ్వియమ్ । బృహస్పతినా
రాయా స్వగాకృతో మహ్యం యజమానాయ తిష్ఠ ॥౧౮॥

సమానానామోషధీష్వేవ పశూన్మహ్యం యజమానాయై-
కం చ ॥౫॥

సం త్వా నహ్యామి పయసా ఘృతేన సం త్వా నహ్యామ్యప ఓష-
ధీభిః । సం త్వా నహ్యామి ప్రజయాఽహమద్య సా దీక్షితా సనవో వాజ-
మస్మే । ప్రైతు బ్రహ్మణస్పత్నీ వేదిం వర్ణేన సీదతు । అథాహమ-
నుకామినీ స్వే లోకే విశా ఇహ । సుప్రజసస్త్వా వయగ్ం సుపత్నీ-
రుపసేదిమ । అగ్నే సపత్నదమ్భనమదబ్ధాసో అదాభ్యమ్ । ఇమం
విష్యామి వరుణస్య పాశమ్ ॥౧౯॥ యమబధ్నీత సవితా సుకేతః ।
ధాతుశ్చ యోనౌ సుకృతస్య లోకే స్యోనం మే సహ పత్యా కరోమి । *
ప్రేహ్యుదేహ్యృతస్య వామీరన్వగ్నిస్తేఽగ్రం నయత్వదితిర్మ-
ధ్యం దదతాగ్ం రుద్రావసృష్టాఽసి యువా నామ మా మా హిగ్ం-
సీర్వసుభ్యో రుద్రేభ్య ఆదిత్యేభ్యో విశ్వేభ్యో వో దేవేభ్యః పన్నేజనీ-
ర్గృహ్ణామి యజ్ఞాయ వః పన్నేజనీస్సాదయామి విశ్వస్య తే విశ్వా-
వతో వృష్ణియావతః ॥౨౦॥ తవాగ్నే వామీరను సన్దృశి విశ్వా
రేతాగ్ంసి ధిషీయాగన్దేవాన్ యజ్ఞో ని దేవీర్దేవేభ్యో యజ్ఞమశిషన్న
స్మిన్త్సున్వతి యజమాన ఆశిషస్స్వాహాకృతాస్సముద్రేష్ఠా గన్ధర్వ-
మా తిష్ఠతాను । వాతస్య పత్మన్నిడ ఈడితాః ॥౨౧॥

పాశం వృష్ణియావతస్త్రీణి చ ॥౬॥

వషట్కారో వై గాయత్రియై శిరోఽచ్ఛినత్తస్యై రసః పరాఽ-
పతత్స పృథివీం ప్రావిశత్స ఖదిరోఽభవద్యస్య ఖాదిరస్స్రువో భవతి
ఛన్దసామేవ రసేనావద్యతి సరసా అస్యాహుతయో భవన్తి తృతీయ-
స్యామితో దివి సోమ ఆసీత్తం గాయత్ర్యాఽహరత్తస్య పర్ణమ-

చ్ఛిద్యత్ర తత్పర్ణోఽభవత్తత్పర్ణస్య పర్ణత్వం యస్యపర్ణమయీజుహూః ॥ ౨౨ ॥ భవతిసౌమ్యా అస్యాహుతయోభవన్తిజుషన్తేస్య దేవాఆహుతీర్దేవావై బ్రహ్మన్నవదన్తత్పర్ణఉపాశృణోత్సుశ్రవావైనామ యస్యపర్ణమయీజుహూర్భవతిన పాపగ్ంశ్లోకగ్ం శృణోతి బ్రహ్మవై పర్ణోవిణ్మరుతోఽన్నం విణ్మరుతోఽశ్వత్థో యస్య పర్ణమయీజుహూర్భవత్యాశ్వత్థ్యుపభృద్బ్రహ్మణైవాన్న మవరున్ధేఽథో బ్రహ్మ ॥ ౨౩ ॥ ఏవ విశ్యధ్యూహతి రాష్ట్రంవై పర్ణోవిడశ్వత్థో యత్పర్ణమయీజుహూర్భవత్యాశ్వత్థ్యుపభృద్రాష్ట్రమేవవిశ్యధ్యూహతి ప్రజాపతిర్వా అజుహోత్సాయత్రాహుతిః ప్రత్యతిష్ఠత్తతో వికఙ్కతఉదతిష్ఠత్తతః ప్రజా అసృజతయస్య వైకఙ్కతీ ధ్రువాభవతి ప్రత్యేవాస్యాహుతయస్తిష్ఠన్త్యథో ప్రైవజాయతఏతద్వైస్రుచాగ్ం రూపంయస్యైవగ్ంరూపాస్స్రుచోభవన్తిసర్వాణ్యేవైనగ్ం రూపాణి పశూనాముపతిష్ఠన్తేనాస్యాప రూపమాత్మఞ్జాయతే ॥ ౨౪ ॥

జుహూరథో బ్రహ్మస్రుచాగ్ం సప్తదశచ ॥ ౭ ॥

ఉపయామగృహీతోసి ప్రజాపతయేత్వాజ్యోతిష్మతేజ్యోతిష్మన్తం గృహ్ణామి దక్షాయ దక్షవృధే రాతం దేవేభ్యోగ్నిజిహ్వేభ్యస్త్వర్తాయుభ్య ఇన్ద్రజ్యేష్ఠేభ్యో వరుణరాజభ్యో వాతాపిభ్యఃపర్జన్యాత్మభ్యో దివేత్వాఽన్తరిక్షాయత్వాపృథివ్యైత్వాపేన్ద్ర ద్విషతో మనోప జిజ్యాసతో జహ్యపయోనోఽరా-

త్రీయత్తి తం జహి ప్రాణాయ త్వాఽపానాయ త్వా వ్యానాయ త్వా సతే త్వాఽసతే త్వాఽద్భ్యస్త్వౌషధీభ్యో విశ్వేభ్యస్త్వా భూతేభ్యో యతః ప్రజా అక్షిద్రా అజాయన్త తస్మై త్వా ప్రజాపతయే విభూదావ్న్నే జ్యోతిష్మతే జ్యోతిష్మన్తం జుహోమి ॥ ౨౫ ॥

ఓషధీభ్యశ్చతుర్దశ చ ॥ ౮ ॥

యాం వా అధ్వర్యుశ్చ యజమానశ్చ దేవతామన్తరిత-స్తస్యా ఆవృశ్చ్యేతే ప్రాజాపత్యం దధిగ్రహం గృహ్ణీయాత్ప్రజాపతిస్సర్వా దేవతా దేవతాభ్య ఏవ నిహ్నువాతే జ్యేష్ఠో వా ఏష గ్రహాణాం యస్యైష గృహ్యతే జ్యైష్ఠ్యమేవ గచ్ఛతి సర్వాసాం వా ఏతద్దేవతానాగ్ం రూపం యదేష గ్రహో యస్యైష గృహ్యతే సర్వాణ్యేవైనగ్ం రూపాణి పశూనాముపతిష్ఠన్త ఉపయామగృహీతః ॥ ౨౬ ॥ అసి ప్రజాపతయే త్వా జ్యోతిష్మతే జ్యోతిష్మన్తం గృహ్ణామీత్యాహ జ్యోతిరేవైనగ్ం సమానానాం కరోత్యగ్నిజిహ్వేభ్యస్త్వర్తాయుభ్య ఇత్యాహైతావతీర్వై దేవతాస్తాభ్య ఏవైనగ్ం సర్వాభ్యో గృహ్ణాత్యపేన్ద్ర ద్విషతో మనఇత్యాహ భ్రాతృవ్యాపనుత్త్యై ప్రాణాయ త్వాఽపానాయ త్వేత్యాహ ప్రాణానేవ యజమానే దధాతి తస్మై త్వా ప్రజాపతయే విభూదావ్న్నే జ్యోతిష్మతే జ్యోతిష్మన్తం జుహోమి ॥ ౨౭ ॥ ఇత్యాహ ప్రజాపతిస్సర్వా దేవతాస్సర్వాభ్య ఏవైనం దేవతాభ్యో జుహోత్యాజ్యగ్రహం గృహ్ణీయాత్తేజస్కామస్య తే-

జో వా ఆజ్యం తేజస్వ్యేవ భవతి సోమగ్రహం గృహ్ణీయాద్బ్రహ్మ-
వర్చసకామస్య బ్రహ్మవర్చసం వై సోమో బ్రహ్మవర్చస్యేవ భవతి
దధిగ్రహం గృహ్ణీయాత్పశుకామస్యోర్గ్వై దధ్యూర్క్పశవ ఊ-
ర్జైవాస్మా ఊర్జం పశూనవరున్ధే ॥౨౮॥

ఉపయామగృహీతో జుహోమి త్రిచత్వారిగ్ంశచ్చ ॥౯॥

త్వే క్రతుమపి వృఞ్జన్తి విశ్వే ద్విర్యదేతే త్రిర్భవన్త్యూ-
మాః । స్వాదోః స్వాదీయః స్వాదునా* సృజా సమత ఊషుమధు మ-
ధునాఽభి యోధి । ఉపయామగృహీతోఽసి ప్రజాపతయే త్వా జు-
ష్టం గృహ్ణామ్యేష తే యోనిః ప్రజాపతయే త్వా । ప్రాణగ్రహా-
న్గృహ్ణాత్యేతావద్వా అస్తి యావదేతే గ్రహాః స్తోమాశ్ఛన్దాగ్ంసి
పృష్ఠాని దిశో యావదేవాస్తి తత్ ॥౨౯॥ అవరున్ధే జ్యేష్ఠా వా ఏ-
తాన్బ్రాహ్మణాః పురా విదామక్రన్తస్మాత్తేషాగ్ం సర్వా దిశోఽభిజితా
అభూవన్యస్యైతే గృహ్యన్తే జ్యైష్ఠ్యమేవ గచ్ఛత్యభి దిశో జయతి
పఞ్చ గృహ్యన్తే పఞ్చ దిశః సర్వాస్వేవ దిక్ష్వృధ్నువన్తి నవనవ
గృహ్యన్తే నవ వై పురుషే ప్రాణాః ప్రాణానేవ యజమానేషు ద-
ధతి ప్రాయణీయే చోదయనీయే చ గృహ్యన్తే ప్రాణా వై ప్రాణగ్ర-
హాః ॥30॥ ప్రాణైరేవ ప్రయన్తి ప్రాణైరుద్యన్తి దశమేఽహ-
న్గృహ్యన్తే ప్రాణా వై ప్రాణగ్రహాః ప్రాణేభ్యః ఖలు వా ఏతత్ప్ర-
జా యన్తి యద్వామదేవ్యం యోనేశ్చ్యవతే దశమేఽహన్వా-

మద్దేవ్యం యోనేశ్చ్యవతే యద్ధక్షమేఽహన్త్రహ్యస్తే ప్రాణేభ్య
ఏవతత్ప్రజానయన్తి ॥౩౧॥

తత్ప్రాణగ్రహాస్సప్తత్రిగ్ంశచ్చ ॥౧౦॥

ప్రదేవం దేవ్యాధియాభరతా జాతవేదసమ్। హవ్యా నోవ-
క్షదానుషక్ । అయముష్యప్రదేవయుర్హోతాయజ్ఞాయనీయతే।
రథోనయోరభీవృతో ఘృణీవాఞ్చేతతిత్మనా । అయమగ్నిరురుష్య-
త్యమృతాదివజన్మనః। సహసశ్చిత్సహీయాన్దేవోజీవాతవేకృతః। ఇ-
డాయాస్త్వాపదేవయం నాభాపృథివ్యాఅధి।జాతవేదోనిధీమహ్యగ్నే
హవ్యాయవోఢవే ॥౩౨॥ అగ్నే విశ్వేభిస్స్వనీకదేవైరూర్ణావన్తం
ప్రథమస్సీదయోనిమ్। కులాయినంఘృతవన్తగ్ం సవిత్రే యజ్ఞంనయ
యజమానాయ సాధు। సీద హోతస్స్వఉలోకేచికిత్వాన్సాదయా
యజ్ఞగ్ంసుకృతస్యయోనౌ। దేవావీర్దేవాన్ హవిషాయజాస్య-
గ్నేబృహద్యజమానేవయోధాః। నిహోతాహోతృషదనేవిదా-
నస్త్వేషో దీదివాగ్ం అసదథ్సుదక్షః। అదబ్ధవ్రతప్రమతిర్వసిష్ఠస్సహ-
స్రంభరశ్శుచిజిహ్వోఅగ్నిః। త్వం దూతస్త్వమ్ ॥౩౩॥ ఉనఃపర-
స్పాస్త్వం వస్యఆవృషభప్రణేతా। అగ్నే తోకస్యనస్తనేతనూనా
మప్రయుచ్ఛన్దీద్యద్బోధిగోపాః। అభిత్వాదేవసవితరీశానంవార్యా-
ణామ్।సదాఽవన్భాగమీమహే।మహీద్యౌఃపృథివీచనఇమంయజ్ఞం
మిమిక్షతామ్। పిపృతాన్నోభరీమభిః। త్వామగ్నే పుష్కరాద-
ధ్యథర్వా నిరమన్థత। మూర్ధ్నోవిశ్వస్య వాఘతః। తము ॥౩౪॥

త్వాదధ్యఙ్ఙృషిః పుత్ర ఈధే అథర్వణః । వృత్రహణం పురన్దరమ్ । తము త్వా పాథ్యో వృషా సమీధే దస్యుహన్తమమ్ । ధనంజయగ్ం రణే రణే । ఉత బ్రువన్తు జన్తవ ఉదగ్నిర్వృత్రహా౽జని । ధనంజయో రణే రణే । ఆ యగ్ం హస్తే న ఖాదినగ్ం శిశుం జాతం న బిభ్రతి । విశామగ్నిగ్ం స్వధ్వరమ్ । ప్ర దేవం దేవవీతయే భరతా వసువిత్తమమ్ । ఆ స్వే యోనౌ నిషీదతు । ఆ ॥౩౫॥ జాతం జాతవేదసి ప్రియగ్ం శిశీతా౽తిథిమ్ । స్యోన ఆ గృహపతిమ్ । అగ్నినా౽గ్నిస్సమిధ్యతే కవిర్గృహపతిర్యువా । హవ్యవాడ్జుహ్వాస్యః । త్వగ్ం హ్యగ్నే అగ్నినా విప్రో విప్రేణ సన్త్సతా । సఖా సఖ్యా సమిధ్యసే । తం మర్జయన్త సుక్రతుం పురోయావానమాజిషు । స్వేషు క్షయేషు వాజినమ్ । యజ్ఞేన యజ్ఞమయజన్త దేవాస్తాని ధర్మాణి ప్రథమాన్యాసన్ । తే హ నాకం మహిమానస్సచన్తే యత్ర పూర్వే సాధ్యాస్సన్తి దేవాః ॥౩౬॥

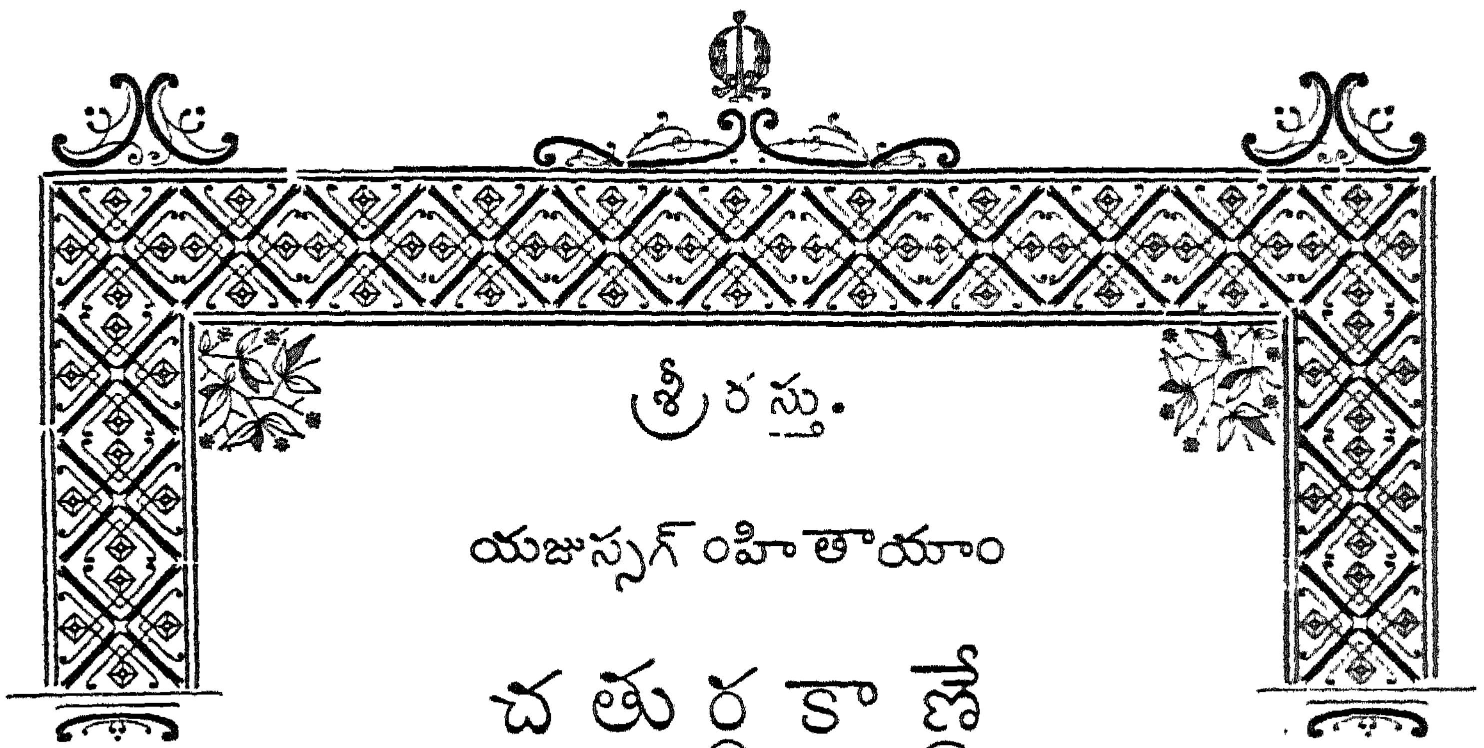
వోఢవే దూతస్త్వం తము సీద త్వా యత్ర చ చత్వారి చ ॥౧౧॥

పూర్ణా ఋషయో౽గ్నినా యే దేవాస్సూర్యో మా సం త్వా నహ్యామి వషట్కారస్సఖ్దిర ఉపయామగృహీతో౽సి యాం వై త్వే క్రతుం ప్ర దేవమేకాదశ ॥౧౧॥

పూర్ణా సహజాన్త్వా౽గ్నే ప్రైరైవ షట్త్రిగ్ంశత్ ॥౩౬॥

పూర్ణా సన్తి దేవాః ॥ హరిః ఓమ్ ॥ శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు ॥

శ్రీకృష్ణయజుర్వేదసంహితాయాం
తృతీయకాణ్డస్సమాప్తః ॥

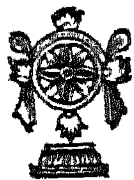

శ్రీరస్తు.

యజుస్సగ్ంహితాయాం

చతుర్థకాణ్డే

ప్రథమప్రశ్నప్రారమ్భః.

హరిః ఓమ్॥ యుఞ్జానః ప్రథమం మనస్తత్త్వాయ సవితాధి-
యః। అగ్నిం జ్యోతిర్నిచాయ్య పృథివ్యా అధ్యాభరత్ । యుక్త్వా-
య మనసా దేవాన్థ్సువర్యతో ధియా దివమ్। బృహజ్జ్యోతిః కరిష్య-
తస్సవితా ప్రసువాతి తాన్ । యుక్తేన మనసా వయం దేవస్య సవితు-
స్సవే । సువర్గేయాయ శక్త్యై । యుఞ్జతే మన ఉత యుఞ్జతే ధియో
విప్రా విప్రస్య బృహతో విపశ్చితః । వి హోత్రా దధే వయునా-
విదేక ఇత్ ॥౧॥ మహీ దేవస్య సవితుః పరిష్టుతిః । యుజే వాం బ్ర-
హ్మ పూర్వ్యం నమోభిర్వి శ్లోకా యన్తి పథ్యేవ సూరాః । శృణ్వ-
న్తు విశ్వే అమృతస్య పుత్రా ఆ యే ధామాని దివ్యాని తస్థుః । యస్య
ప్రయాణమన్వన్య ఇద్యయుర్దేవా దేవస్య మహిమానమర్చతః ।
యః పార్థివాని విమమే స ఏతశో రజాగ్ంసి దేవస్సవితా మహి-

త్వనా। దేవ సవితః ప్రసువ యజ్ఞం ప్రసువ ॥౨॥ యజ్ఞపతిం భ-
గాయ దివ్యో గన్ధర్వః। కేతపూః కేతం నః పునాతు వాచస్పతిర్వాచ-
మద్య స్వదాతినః। ఇమం నో దేవ సవితర్యజ్ఞం ప్రసువ దేవాయువ-
గ్ం సఖివిదగ్ం సత్రాజితం ధనజితగ్ం సువర్జితమ్। ఋచాస్తో-
మగ్ం సమర్ధయ గాయత్రేణ రథన్తరమ్। బృహద్గాయత్రవర్త-
ని। దేవస్య త్వా సవితుః ప్రసవేఽశ్వినోర్బాహుభ్యాం పూష్ణో
హస్తాభ్యాం గాయత్రేణ ఛన్దసాఽఽదదేఽఙ్గిరస్వదభ్రిరసి నా-
రిః ॥౩॥ ☞ అసి పృథివ్యాస్సధస్థాదగ్నిం పురీష్యమఙ్గిరస్వదా-
భర త్రైష్టుభేన త్వా ఛన్దసాఽఽదదేఽఙ్గిరస్వద్బభ్రిరసి నారిరసి
త్వయా వయగ్ం సధస్థ ఆఽగ్నిగ్ం శకేమ ఖనితుం పురీష్యం జాగ-
తేన త్వా ఛన్దసాఽఽదదేఽఙ్గిరస్వద్ధస్త ఆధాయ సవితా బిభ్రద-
భ్రిగ్ం హిరణ్యయీమ్। తయా జ్యోతిరజస్రమిదగ్నిం ఖాత్వీన ఆ-
భరానుష్టుభేన త్వా ఛన్దసాఽఽదదేఽఙ్గిరస్వత్ ॥౪॥

ఇద్యజ్ఞం ప్రసువ నారిరానుష్టుభేన త్వా ఛన్దసా త్రీణి చ ॥ ౧ ॥

ఇమామగృభ్ణన్రశనామృతస్య పూర్వ ఆయుషి విదథేషు క-
వ్యా। తయా దేవాస్సుతమాబభూవుర్ ఋతస్య సామన్త్సరమా-
రపన్తీ। ప్రతూర్తం వాజిన్నాద్రవ వరిష్ఠామను సంవతమ్। దివి తే
జన్మ పరమమన్తరిక్షే నాభిః పృథివ్యామధి యోనిః। యుఞ్జాథాగ్ం
రాసభం యువమస్మిన్ యామే వృషణ్వసూ। అగ్నిం భరన్తమస్మ-
యుమ్। యోగేయోగే తవస్తరం వాజేవాజే హవామహే। సఖాయ ఇన్ద్ర

మూతయే। ప్రతూర్వన్న ॥ ౫ ॥ ఏహ్యావకామన్నశస్తిరుద్రస్య గాణపత్యాన్మయోభూరేహి। ఉర్వన్తరిక్షమన్విహి స్వస్తిగవ్యూతిరభయానికృణ్వన్న । పూష్ణాసయుజాసహ। పృథివ్యాస్సధస్థాదగ్నిం పురీష్యమఙ్గిరస్వదచ్ఛేహ్యగ్నిం పురీష్యమఙ్గిరస్వద*చ్ఛేమోఽగ్నిం పురీష్య మఙ్గిరస్వద్భరిష్యామోఽగ్నిం పురీష్యమఙ్గిరస్వద్భరామః। అన్వగ్నిరుషసామగ్రమఖ్యదన్వహాని ప్రథమో జాతవేదాః। అనుసూర్యస్య ॥ ౬ ॥ పురుత్రా చ రశ్మీననుద్యావాపృథివీ ఆతతాన। ఆగత్య వాజ్యధ్వనస్సర్వా మృధో విధూనుతే। అగ్నిగ్ంసధస్థే మహతి చక్షుషా నిచికీషతే। ఆక్రమ్య వాజిన్పృథివీమగ్నిమిచ్ఛరుచాత్వమ్। భూమ్యా వృత్వాయనో బ్రూహియతః ఖనామతంవయమ్। ద్యౌస్తేపృష్ఠంపృథివీ సధస్థమాత్మాఽన్తరిక్షగ్ం సముద్రస్తే యోనిః। విఖ్యాయ చక్షుషా త్వమభితిష్ఠ ॥ ౭ ॥ పృతన్యతః। ఉత్క్రామ మహతే సౌభగాయాస్మాదాస్థానాద్ద్రవిణోదా వాజిన్। వయగ్ంస్యామసుమతౌ పృథివ్యాఅగ్నిం ఖనిష్యన్తఉపస్థేఅస్యాః। ఉదక్రమీద్ద్రవిణోదా*వాజ్యర్వాఽకస్స లోకగ్ం సుకృతం పృథివ్యాః। తతః ఖనేమ సుప్రతీకమగ్నిగ్ం సువోరుహాణా అధి నాకఉత్తమే। అపోదేవీరుప సృజ మధుమతీరయక్ష్మాయ ప్రజాభ్యః। తాసాగ్ంస్థానా* దుజ్జిహతామోషధయస్సుపిప్పలాః। జిఘర్మి ॥ ౮ ॥ అగ్నింమనసాఘృతేన ప్రతిక్ష్యన్తం భువనాని విశ్వా। పృథుం తిరశ్చా వయసా బృహన్తం వ్యచిష్ఠమన్నగ్ం ర-

భసం విదానమ్ । ఆ త్వా జిఘర్మి వచసా ఘృతేనారక్షసా మనసా తజ్జుషస్వ । మర్యశ్రీస్స్పృహయద్వర్ణో అగ్నిర్నాభిమృశే తనువా జర్హృషాణః । పరి వాజపతిః కవిరగ్నిర్హవ్యాన్యక్రమీత్ । దధద్రత్నాని దాశుషే । * పరి త్వాఽగ్నే పురం వయం విప్రగ్ం సహస్య ధీమహి । ధృషద్వర్ణం దివేదివే భేత్తారం భఙ్గురావతః । త్వమగ్నే ద్యుభిస్త్వమాశుశుక్షణిస్త్వమద్భ్యస్త్వమశ్మనస్పరి । త్వం వనేభ్యస్త్వమోషధీభ్యస్త్వం నృణాం నృపతే జాయసే శుచిః ॥

ప్రతూర్వన్థ్సార్యస్యతిష్ఠ జిఘర్మి భేత్తారం విగ్ంశతిశ్చ ॥ ౯॥

దేవస్య త్వా సవితుః ప్రసవేఽశ్వినోర్బాహుభ్యాం పూష్ణో హస్తాభ్యాం పృథివ్యాస్సధస్థేఽగ్నిం పురీష్యమఙ్గిరస్వత్ఖనామి । జ్యోతిష్మన్తం త్వాఽగ్నే సుప్రతీకమజస్రేణ భానునా దీద్యానమ్ । శివం ప్రజాభ్యోఽహిగ్ంసన్తం పృథివ్యాస్సధస్థేఽగ్నిం పురీష్యమఙ్గిరస్వత్ఖనామి । అపాం పృష్ఠమసి సప్రథా ఉర్వగ్నిం భరిష్యదపరావపిష్ఠమ్ । వర్ధమానం మహ ఆ చ పుష్కరం దివో మాత్రయా వరిణా ప్రథస్వ । శర్మ చ స్థః ॥ ౧౦॥ వర్మ చ స్థో అచ్ఛిద్రే బహులే ఉభే । వ్యచస్వతీ సంవసాథాం భర్తమగ్నిం పురీష్యమ్ । సంవసాథాగ్ం సువర్విదా సమీచీ ఉరసాఽఽత్మనా । అగ్నిమన్తర్భరిష్యన్తీ జ్యోతిష్మన్తమజస్రమిత్ । పురీష్యోఽసి విశ్వభరాః । అథర్వా త్వా ప్రథమో నిరమన్థదగ్నే । త్వామగ్నే పుష్కరాదధ్యథర్వా నిరమన్థత । మూర్ధ్నో విశ్వస్య వాఘతః । * తము త్వా దధ్యఙ్ఙృషిః పుత్ర ఈధే ॥

అథర్వణః । వృత్రహణం పురందరమ్ । తము త్వా పాథ్యో వృషా సమీ-
ధే దస్యుహన్తమమ్ । ధనంజయగ్ం రణే రణే । సీద హోతస్స్వ ఉ-
లోకే చికిత్వాన్త్సాదయా యజ్ఞగ్ం సుకృతస్య యోనౌ । దేవావీర్దే-
వాన్ హవిషా యజాస్యగ్నే బృహద్యజమానే వయో ధాః । ని
హోతా హోతృషదనే విదానస్త్వేషో దీదివాగ్ం అసదథ్సుదక్షః ।
అదబ్ధవ్రతప్రమతిర్వసిష్ఠస్సహస్రంభరశ్శుచిజిహ్వో అగ్నిః । సగ్ం
సీదస్వ మహాగ్ం అసి శోచస్వ ॥౧౨॥ దేవవీతమః । వి ధూమమగ్నే
అరుషం మియేధ్య సృజ ప్రశస్త దర్శతమ్ । జనిష్వాహి జేన్యో అగ్రే
అహ్నాగ్ం హితో హితేష్వరుషో వనేషు । దమేదమే సప్త రత్నా దధా-
నోఽగ్నిర్హోతా నిషసాదా యజీయాన్ ॥ ౧౩ ॥

స్థ ఈధే శోచస్వ సప్త వింశతిశ్చ ॥ ౩ ॥

సం తే వాయుర్మాతరిశ్వా దధాతూత్తానాయై హృదయం య
ద్విలిష్టమ్ । దేవానాం యశ్చరతి ప్రాణథేన తస్మై చ దేవి వషడస్తు
తుభ్యమ్ । సుజాతో జ్యోతిషా సహ శర్మ వరూథమాసదస్సువః । వా-
సో అగ్నే విశ్వరూపగ్ం సంవ్యయస్వ విభావసో । * ఉదు తిష్ఠ స్వధ్వ-
రావా నో దేవ్యా కృపా । దృశే చ భాసా బృహతా సుశుక్వని-
రాఽగ్నే యాహి సుశస్తిభిః ॥౧౪॥ * ఊర్ధ్వ ఊషుణ ఊతయే
తిష్ఠా దేవో న సవితా । ఊర్ధ్వో వాజస్య సనితా యదఞ్జిభిర్వాఘ-
ద్భిర్విహ్వయామహే । స జాతో గర్భో అసి రోదస్యోరగ్నే చా-
రుర్విభృత ఓషధీషు । చిత్రశ్శిశుః పరి తమాగ్ంస్యక్తః ప్రమా-

తృభ్యో అధి కనిక్రదద్గాః। స్థిరో భవ వీడ్వఙ్గ ఆశుర్భవ వాజ్యర్వన్।
పృథుర్భవ సుషదస్త్వమగ్నేః పురీషవాహనః । శివో భవ ॥౧౫॥
ప్రజాభ్యో మానుషీభ్యస్త్వమఙ్గిరః। మా ద్యావాపృథివీ అభిశూశు-
-చో మాఽన్తరిక్షం మా వనస్పతీన్। ప్రైతు వాజీ కనిక్రదన్నానద
ద్రాసభః పత్వా। భరన్నగ్నిం పురీష్యంమా పాద్యాయుషః పురా।
రాసభో వాం కనిక్రదత్సుయుక్తో వృషణా రథే । స వామగ్నిం పురీ-
ష్యమాశుర్దూతో వహాదితః। వృషాఽగ్నిం వృషణం భరన్నపాం
గర్భగ్ం సముద్రియమ్।అగ్న ఆయాహి ॥౧౬॥ వీతయ ఋతగ్ం సత్-
త్యమ్।ఓషధయః ప్రతిగృహ్ణీతాగ్నిమేతగ్ం శివ*మాయన్తమభ్య-
త్రయుష్మాన్।వ్యస్యన్విశ్వా అమతీరరాతీర్నిషీదన్నో అపదుర్మతి-
గ్ం హనత్ ।ఓషధయః ప్రతి మోదధ్వమేనం పుష్పావతీస్సుపిప్పలాః।
అయంవో గర్భ ఋత్వియః ప్రత్నగ్ం సధస్థమాసదత్ ॥ ౧౭ ॥

సుశ్ స్త్రిభిశ్శివో భవయాహి షట్త్రిగ్ంశచ్చ ॥ ౪ ॥

విపాజసా పృథునా శోశుచానో బాధస్వ ద్విషో రక్షసో అమీ-
వాః। సుశర్మణో బృహతశ్శర్మణి స్యామగ్నేరహగ్ం సుహవస్య
ప్రణీతౌ। ఆపో హిష్ఠా మయోభువస్తాన ఊర్జే దధాతన। మహేరణా-
య చక్షసే। యో వశ్శివతమో రసస్తస్య భాజయతేహ నః । ఉశతీరివ
మాతరః। తస్మా అరంగమామవో యస్య క్షయాయ జిన్వథ । ఆపో జ-
నయథా చ నః । మిత్రః ॥౧౮॥ సృగ్ంసృజ్య పృథివీంభూమించ జ్యోతిషా
సహ। సుజాతం జాతవేదసమగ్నిం వైశ్వానరం విభుమ్। అయక్ష్మాయ

త్వా సగ్ంసృజామి ప్రజాభ్యః। విశ్వే త్వా దేవా వైశ్వానరాస్సగ్ం సృజన్త్వానుష్టుభేన ఛన్దసాఽఙ్గిరస్వత్ । రుద్రాస్సంభృత్య పృథివీం బృహజ్జ్యోతిస్సమీధిరే । తేషాం భానురజస్ర ఇచ్ఛుక్రో దేవేషు రోచతే। సగ్ంసృష్టాం వసుభీ రుద్రైర్ధీరైః కర్మణ్యాం మృదమ్ । హస్తాభ్యాం మృద్వీం కృత్వా సినీవాలీ కరోతు ॥౧౯॥ తామ్ । సినీవాలీ సుకపర్దా సుకురీరా స్వౌపశా । సా తుభ్యమదితే మహ్యోఖాం దధాతు హస్తయోః । ఉఖాం కరోతు శక్త్యా బాహుభ్యామదితిర్ధియా । మాతా పుత్రం యథోపస్థే సాఽగ్నిం బిభర్తు గర్భ ఆ । మఖస్య శిరోఽసి యజ్ఞస్య పదే స్థః । వసవస్త్వా కృణ్వన్తు గాయత్రేణ ఛన్దసాఽఙ్గిరస్వత్పృథివ్యసి రుద్రాస్త్వా కృణ్వన్తు త్రైష్టుభేన ఛన్దసాఽఙ్గిరస్వదన్తరిక్షమసి ॥౨౦॥ ఆదిత్యాస్త్వా కృణ్వన్తు జాగతేన ఛన్దసాఽఙ్గిరస్వద్ద్యౌరసి విశ్వే త్వా దేవా వైశ్వానరాః కృణ్వన్త్వానుష్టుభేన ఛన్దసాఽఙ్గిరస్వద్దిశోఽసి ధ్రువాఽసి ధారయా మయి ప్రజాగ్ం రాయస్పోషం గౌపత్యగ్ం సువీర్యగ్ం సజాతాన్ యజమానాయాదిత్యై రాస్నాఽస్యదితిస్తే బిలం గృహ్ణాతు పాఙ్క్తేన ఛన్దసాఽఙ్గిరస్వత్ । కృత్వాయ సా మహీముఖాం మృన్మయీం యోనిమగ్నయే । తాం పుత్రేభ్యస్సంప్రాయచ్ఛదదితిశ్శ్రపయానితి ॥౨౧॥

మిత్రః కరోత్వన్తరిక్షమసి ప్ర చత్వారి చ ॥౫॥

☞ వసవస్త్వా ధూపయన్తు గాయత్రేణ ఛన్దసాఽఙ్గిరస్వద్రుద్రాస్త్వా ధూపయన్తు త్రైష్టుభేన ఛన్దసాఽఙ్గిరస్వదాదిత్యాస్త్వా ధూపయన్తు జాగతేన ఛన్దసాఽఙ్గిరస్వద్విశ్వే త్వా దేవా వైశ్వానరా ధూపయన్త్వానుష్టుభేన ఛన్దసాఽఙ్గిరస్వదిన్ద్రస్త్వా ధూపయత్వఙ్గిరస్వద్విష్ణుస్త్వా ధూపయత్వఙ్గిరస్వద్వరుణస్త్వా ధూపయత్వఙ్గిరస్వదదితిస్త్వా దేవీ విశ్వదేవ్యావతీ పృథివ్యాస్సధస్థేఽఙ్గిరస్వత్ఖనత్వవట దేవానాం త్వా పత్నీః ॥ ౨౨ ॥ ☞ దేవీర్విశ్వదేవ్యావతీః పృథివ్యాస్సధస్థేఽఙ్గిరస్వద్దధతూఖే ధిషణాస్త్వా దేవీర్విశ్వదేవ్యావతీః పృథివ్యాస్సధస్థేఽఙ్గిరస్వదభీన్ధతాముఖే గ్నాస్త్వా దేవీర్విశ్వదేవ్యావతీః పృథివ్యాస్సధస్థేఽఙ్గిరస్వచ్ఛ్రపయన్తూఖే వరూత్రయో జనయస్త్వా దేవీర్విశ్వదేవ్యావతీః పృథివ్యాస్సధస్థేఽఙ్గిరస్వత్పచన్తూఖే । మిత్రైతాముఖాం పచైషామాభేది । ఏతాం తే పరిదదామ్యభిత్త్యై । అభీమామ్ ॥ ౨౩ ॥ మహినాదివం మిత్రో బభూవసప్రథాః । ఉతశ్రవసా పృథివీమ్ । మిత్రస్య చర్షణీధృతశ్శ్రవో దేవస్య సానసిమ్ । ద్యుమ్నం చిత్రశ్రవస్తమం । దేవస్త్వా సవితోద్వపతు సుపాణిస్స్వఙ్గురిః । సుబాహురుతశక్త్యా । అవ్యథమానా పృథివ్యామాశాదిశ ఆపృణ । ఉత్తిష్ఠ బృహతీ భవోర్ధ్వా తిష్ఠ ధ్రువా త్వమ్ । వసవస్త్వాఽఽచ్ఛృన్దన్తు గాయత్రేణ ఛన్దసాఽఙ్గిరస్వద్రుద్రాస్త్వాఽఽచ్ఛృన్దన్తు

త్రైష్టుభేన ఛన్దసాఽఙ్గిరస్వదాదిత్యాస్త్వాఽఽచ్ఛృన్దన్తు జా-
గతేన ఛన్దసాఽఙ్గిరస్వద్విశ్వే త్వా దేవా వైశ్వానరా ఆచ్ఛృన్దన్-
త్వానుష్టుభేన ఛన్దసాఽఙ్గిరస్వత్ ॥౨౪॥

పత్నీరిమాగం రుద్రాస్త్వాఽఽచ్ఛృన్దన్త్వేకాన్న వి-
గ్ంశతిశ్చ ॥౬॥

సమాస్త్వాగ్న ఋతవో వర్ధయన్తు సంవత్సరా ఋషయో
యానిసత్యా । సన్దివ్యేన దీదిహి రోచనేన విశ్వా ఆభాహి ప్రది-
శః పృథివ్యాః । సంచైధ్యస్వాగ్నే ప్రచబోధయైనముచ్చ తిష్ఠ మ-
హతే సౌభగాయ । మాచరిషదుపసత్తా తే అగ్నే బ్రహ్మాణస్తే
యశసస్సన్తు మాన్యే । త్వామగ్నే వృణతే బ్రాహ్మణా ఇమే శివో
అగ్నే ॥౨౫॥ సంవరణే భవానః । * సపత్నహానో అభిమాతిజిచ్చ
స్వే గయే జాగృహ్యప్రయుచ్ఛన్న్ । * ఇహైవాగ్నే అధిధారయా
రయిం మా త్వా నిక్రన్పూర్వచితో నికారిణః । క్షత్రమగ్నే సు-
యమమస్తు తుభ్యముపసత్తా వర్ధతాం తే అనిష్టృతః । క్షత్రే-
ణాగ్నే స్వాయుస్సగ్ంరభస్వ మిత్రేణాగ్నే మిత్రధేయే యతస్వ ।
సజాతానాం మధ్యమస్థా ఏధి రాజ్ఞామగ్నే విహవ్యో దీదిహీహ ।
అతి ॥౨౬॥ నిహో అతి స్రిధోఽత్య చిత్తిమత్యరాతిమగ్నే ।
విశ్వా హ్యగ్నే దురితా సహస్వాథాస్మభ్యగ్ం సహవీరాగ్ంరయిం
దాః । అనాధృష్యో జాతవేదా*అనిష్టృతో విరాడగ్నే క్షత్రభృ-

ద్దీదిహీహ । విశ్వా ఆశాః ప్రముఞ్చన్మానుషీర్భియశ్శివాభిరద్య ప-
రి పాహినో వృధే । బృహస్పతే సవితర్బోధయైనగ్ం సగ్ంశితంచి-
థ్సన్తరాగ్ం సగ్ంశిశాధి । వర్ధయైనం మహతే సౌభగాయ ॥ ౨౭ ॥
విశ్వ ఏనమను మదన్తు దేవాః । అముత్రభూయాదధ యద్యమస్య
బృహస్పతే అభిశస్తేరముఞ్చః । ప్రత్యౌహతామశ్వినా మృత్యు-
మస్మాద్దేవానామగ్నే భిషజా శచీభిః । ఉద్వయం తమసస్పరి పశ్య-
న్తో జ్యోతిరుత్తరమ్ । దేవం దేవత్రా సూర్యమగన్మ జ్యోతిరుత్త-
మమ్ ॥ ౨౮ ॥

ఇమే శివో అగ్న ఇతి సౌభగాయ చతుస్త్రిగ్ంశచ్చ ॥ ౭ ॥

ఊర్ధ్వా అస్య సమిధో భవన్త్యూర్ధ్వా శుక్రా శోచీగ్ంష్య-
గ్నేః । ద్యుమత్తమా సుప్రతీకస్య సూనోః । తనూనపాదసురో
విశ్వవేదా దేవో దేవేషు దేవః । పథ ఆనక్తి మధ్వా ఘృతేన ।
మధ్వా యజ్ఞం నక్షసే ప్రీణానో నరాశగ్ంసో అగ్నే । సుకృద్దేవ-
స్సవితా విశ్వవారః । అచ్ఛాయమేతి శవసా ఘృతేనేడానో వహ్ని-
ర్నమసా । అగ్నిగ్ం స్రుచో అధ్వరేషు ప్రయథ్సు । సయక్షదస్య
మహిమానమగ్నేస్సః ॥ ౨౯ ॥ ఈమన్ద్రాసు ప్రయసః । వసుశ్చే-
తిష్ఠో వసుధాతమశ్చ । ద్వారో దేవీరన్వస్య విశ్వే వ్రతా దదన్తే అ-
గ్నేః । ఉరువ్యచసో ధామ్నా పత్యమానాః । తే అస్య యోషణే ది-
వ్యే న యోనావుషాసానక్తా । ఇమం యజ్ఞమవతామధ్వరం నః । దై-

వ్యా హోతారా హోధ్వరమధ్వరం నోఽగ్నిర్జిహ్వామభి గృణీ-
తమ్ । కృణుతం నస్స్విష్టిమ్ । తిస్రో దేవీర్బర్హిరేదగ్ంసదన్త్విడా
సరస్వతీ ॥30॥ భారతీ । మహీగృణానా । తన్నస్తురీపమద్భుతం
పురుక్షు త్వష్టా సువీరమ్ । రాయస్పోషం విష్యతు నాభిమస్మే । వ-
నస్ప తేఽవసృజా రరాణస్తనా దేవేషు । అగ్నిర్ హవ్యగ్ంశమితా
సూదయాతి । అగ్నే స్వాహా కృణుహి జాతవేద ఇన్ద్రాయ హవ్యమ్ ।
విశ్వే దేవా హవిరిదం జుషన్తామ్ ।*హిరణ్యగర్భస్సమవర్తతాగ్రే
భూతస్య జాతః పతిరేక ఆసీత్ । సదాధార పృథివీం ద్యామ్ ॥30॥
ఉతేమాంకస్మై దేవాయ హవిషా విధేమ। యః ప్రాణతో నిమిషతో
మహిత్వైక ఇద్రాజా జగతో బభూవ। య ఈశే అస్యద్విపదశ్చ-
తుష్పదః కస్మై దేవాయ హవిషా విధేమ । య ఆత్మదా బలదా
యస్య విశ్వ ఉపాసతే ప్రశిషం యస్య దేవాః। యస్యచ్ఛా-
యాఽమృతం యస్య మృత్యుః కస్మై దేవాయహవిషా విధే-
మ । యస్యేమే హిమవన్తో మహిత్వా యస్య సముద్ర-
గ్ంరసయా సహ ॥32॥ ☞ ఆహుః । యస్యేమాః ప్రదిశో
యస్య బాహూ కస్మై దేవాయ హవిషా విధేమ । యంక్రన్దసీ అవసా
తస్తభానే అభ్యైక్షేతాం మనసా రేజమానే । యత్రాధిసూర ఉదితో
వ్యేతి కస్మై దేవాయహవిషా విధేమ। యేన ద్యౌరుగ్రా పృథివీచదృ-
ఢే యేనసువస్స్తభితం యేననాకః । యో అన్తరిక్షే రజసో విమానః

కస్మై దేవాయ హవిషా విధేమ। ఆపో హయన్మహతీర్విశ్వమ్ ॥౩౩॥
ఆయన్దక్షం దధానా జనయన్తీరగ్నిమ్। తతో దేవానాం నిరవర్తతా-
సురేకః కస్మై దేవాయహవిషావిధేమ।యశ్చిదాపో మహినా పర్య-
పశ్యద్దక్షం దధానా జనయన్తీరగ్నిమ్ । యో దేవేష్వధి దేవఏక
ఆసీత్కస్మై దేవాయ హవిషా విధేమ ॥ ౩౪ ॥

అగ్నేస్స సరస్వతీ ద్యాగ్ం సహ విశ్వం చతుస్త్రిగ్ం-
శచ్చ ॥౮॥

ఊర్ధ్వాయః ప్రాణతో య ఆత్మదాయస్యేమే యం క్రన్ద-
సీయేనద్యౌరాపో హయత్తతో దైవానాంయశ్చిదాపో యో దైవేష్వనవ॥

ఆకూతిమగ్నిం ప్రయుజగ్ంస్వాహామనో మేధామగ్నిం
ప్రయుజగ్ంస్వాహా చిత్తం విజ్ఞాతమగ్నిం ప్రయుజగ్ంస్వాహావాచో
విధృతిమగ్నిం ప్రయుజగ్ం స్వాహా ప్రజాపతయే మనవేస్వాహాఽ-
గ్నయె వైశ్వానరాయస్వాహా విశ్వే దేవస్య నేతుర్మర్తో వృణీత స-
ఖ్యంవిశ్వేరాయ ఇషుధ్యసిద్యుమ్నం వృణీతపుష్యసేస్వాహా మాసు-
భిత్థా మాసురిషోదృగ్ం హస్వ వీడయస్వస । అమ్బధృష్ణువీరయ-
స్వ॥౩౫॥అగ్నిశ్చేదం కరిష్యథః । దృగ్ంహస్వ దేవి పృథివిస్వస్తయ
ఆసురీమాయాస్వధయా కృతాఽసి। జుష్టం దేవానామిదమస్తు హ-
వ్యమరిష్టా త్వముదిహియజ్ఞే అస్మిన్న్ । మిత్రైతాముఖాంతపైషా-
మా భేది।ఏతాం తే పరిదదామ్యభిత్త్యై । ద్రవ్నస్సర్పిరాసుతిః
ప్రత్నో హోతావరేణ్యః। సహసస్పుత్రో అద్భుతః। * పరస్యాఅ-

ధి సంవతోఽవరాగ్ం అభ్యా॥౩౭॥ తర। యత్రాహమస్మి తాగ్ం
అవ। పరమస్యాః పరావతో రోహిదశ్వ ఇహాగహి। పురీష్యః పురు-
ప్రియోఽగ్నే త్వం తరా మృధః। సీద త్వం మాతురస్యా ఉపస్థే విశ్వా-
న్యగ్నే వయునాని విద్వాన్। మైనామర్చిషా మా తపసాఽభి శూ-
శుచోఽన్తరస్యాగ్ం శుక్ర జ్యోతిర్విభాహి। అన్తరగ్నే రుచా త్వము-
ఖాయై సదనే స్వే। తస్యాస్త్వగ్ం హరసా తపఞ్జాతవేదశ్శివో భవ।
శివో భూత్వా మహ్యమగ్నేఽథో సీద శివస్త్వమ్। శివాః కృత్వా దిశ-
స్సర్వాస్స్వాం యోనిమిహాసదః ॥౩౮॥
వీరయస్వా తపన్వాగ్ంశతిశ్చ ॥౯॥

యదగ్నే యాని కాని చాతే దారూణి దధ్మసి। తదస్తు
తుభ్యమిద్ఘృతం తజ్జుషస్వ యవిష్ఠ్య। యదత్త్యుప జిహ్వికా య-
ద్వమ్రో అతిసర్పతి। సర్వం తదస్తు తే ఘృతం తజ్జుషస్వ యవి-
ష్ఠ్య। రాత్రిగ్ం రాత్రిమప్రయావం భరన్తోఽశ్వాయేవ తిష్ఠతే
ఘాసమస్మై। రాయస్పోషేణ సమిషా మదన్తోఽగ్నే మా తే ప్రతి
వేశా రిషామ। నాభా॥౩౯॥ పృథివ్యాస్సమిధానమగ్నిగ్ం రాయ-
స్పోషాయ బృహతే హవామహే। ఇరంమదం బృహదుక్థం యజ-
త్రం జేతారమగ్నిం పృతనాసు సాసహిమ్। యాస్సేనా అభీత్వరీ-
రావ్యాధినీరుగణా ఉత। యే స్తేనా యే చ తస్కరాస్తాగ్ంస్తే అ-
గ్నేఽపిదధామ్యాస్యే। దగ్ంష్ట్రాభ్యాం మలిమ్లూఞ్జమ్భ్యైస్త-
స్కరాగ్ం ఉత। హనూభ్యాగ్ం స్తేనాన్భగవస్తాగ్ం స్త్వంఖాద

సుఖాదితాః । యే జనేషు మలిమ్లవ స్తేనాసస్తస్కరా వనే ।
యే ॥౩౯॥ కక్షేష్వఘాయవస్తాగ్ంస్తే దధామి జమ్భయోః । యో అ-
స్మభ్యమరాతీ యాద్యశ్చ నో ద్వేషతే జనః । నిన్దాద్యో అస్మాన్ది-
ప్సాచ్చ సర్వం తం మస్మసా కురు । సగ్ంశితం మే బ్రహ్మ సగ్ంశి-
తం వీర్యం బలమ్ । సగ్ంశితం క్షత్రం జిష్ణు యస్యాహమస్మి పు-
రోహితః । ఉదేషాం బాహూ అతిరముద్వర్చ ఉదూ బలమ్ । క్షి-
ణోమి బ్రహ్మణాఽమిత్రాన్నున్నయామి ॥౪౦॥ స్వాగ్ం అహమ్ ।
దృశానో రుక్మ ఉర్వ్యా వ్యద్యౌద్దుర్మర్షమాయుః శ్రియే రు-
చానః । అగ్నిరమృతో అభవద్వయోభిర్యదేనం ద్యౌరజనయథ్సు-
రేతాః । విశ్వారూపాణి ప్రతి ముఞ్చతే కవిః ప్రాసావీద్భద్రం ద్వి-
పదే చతుష్పదే । వి నాకమఖ్యథ్సవితా వరేణ్యోఽను ప్రయాణ-
ముషసో వి రాజతి । నక్తోషాసా సమనసా విరూపే ధాపయేతే శిశు-
మేకగ్ం సమీచీ । ద్యావాక్షామా రుక్మః ॥౪౧॥ అన్తర్విభాతి
దేవా అగ్నిం ధారయన్ద్రవిణోదాః । సుపర్ణోఽసి గరుత్మాన్త్రివృత్తే
శిరో గాయత్రం చక్షుస్స్తోమ ఆత్మా సామ తే తనూర్వామదేవ్యం
బృహద్రథన్తరే పక్షౌ యజ్ఞాయజ్ఞియం పుచ్ఛం ఛన్దాగ్ంస్యఙ్గాని
ధిష్ణియాశ్శఫా యజూగ్ంషి నామ । సుపర్ణోఽసి గరుత్మాన్దివం గచ్ఛ
సువః పత ॥౪౨॥

నాభా ఃవనే మే నయామి క్షామా రుక్మోఽష్టాత్రిగ్ం-
శచ్చ ॥౧౦॥

అగ్నే యం యజ్ఞమధ్వరం విశ్వతః పరిభూరసి । స ఇద్దేవే-
షు గచ్ఛతి । సోమ యాస్తే మయోభువ ఊతయస్సన్తి దాశుషే ।
తాభిర్నోఽవితా భవ। అగ్నిర్మూర్ధా భువః । త్వం నస్సోమ యా తే
ధామాని। తత్సవితుర్వరేణ్యం భర్గో దేవస్య ధీమహి । ధియో
యో నః ప్రచోదయాత్ । అచిత్తీ యచ్చకృమా దైవ్యే జనే దీనై-
ర్దక్షైః ప్రభూతీ పూరుషత్వతా ॥ ౪౩ ॥ దేవేషు చ సవితర్మానుషే-
షు చ త్వం నో అత్ర సువతాదనాగసః । చోదయిత్రీ సూనృతానాం
చేతన్తీ సుమతీనామ్ । యజ్ఞం దధే సరస్వతీ । పావీరవీ కన్యా చి-
త్రాయుస్సరస్వతీ వీరపత్నీ ధియం ధాత్ । గ్నాభిరచ్ఛిద్రగ్ం శర-
ణగ్ం సజోషా దురాధర్షం గృణతే శర్మ యగ్ంసత్ । పూషా గా
అన్వేతు నః పూషా రక్షత్వర్వతః । పూషా వాజగ్ం సనోతు నః। శు-
క్రం తే అన్యద్యజతం తే అన్యత్ ॥ ౪౪ ॥ విషురూపే అహనీ ద్యౌ-
రివాసి । విశ్వా హి మాయా అవసి స్వధావో భద్రా తే పూషన్నిహ
రాతిరస్తు। తే అవర్ధన్త స్వతవసో మహిత్వనా నాకం తస్థురురు
చక్రిరే సదః । విష్ణుర్యద్ధావద్వృషణం మదచ్యుతం వయో న సీద-
న్నధి బర్హిషి ప్రియే। ప్రచిత్రమర్కం గృణతే తురాయ మారు-
తాయ స్వతవసే భరధ్వమ్ । యే సహాగ్ంసి సహసా సహన్తే ॥ ౪౫ ॥
రేజతే అగ్నే పృథివీ మఖేభ్యః । విశ్వే దేవా విశ్వే దేవాః । ద్యావా
నః పృథివీ ఇమగ్ం సిధ్రమద్య దివిస్పృశమ్ । యజ్ఞం దేవేషు
యచ్ఛతామ్ । ప్రపూర్వజే పితరా నవ్యసీభిర్గీర్భిః కృణుధ్వగ్ం

సదనె ఋతస్య । ఆ నో ద్యావాపృథివీ దైవ్యేన జనేన యాతం మహీ వాం వరూథమ్ । అగ్నిగ్ం స్తోమేన బోధయ సమిధానో అమర్త్యమ్ । హవ్యా దేవేషు నో దధత్ । స హవ్యవాడమర్త్య ఉశిగ్దూతశ్చనోహితః । అగ్నిర్ధియా సమృణ్వతి । శంనో భవన్తు వాజెవాజె ॥ ౪౬ ॥

పూరుష్వత్వా యజతం తే అన్యత్సహాన్తే చనోహిత్తోష్టా చ ॥ ౧౧ ॥

యుఞ్జాన ఇమామగృభ్ణన్దేవస్య సం తే వి పాజసా వసవస్త్వా సమాస్త్వోర్ధ్వా అస్యాకూతిం యదగ్నె యాన్యగ్నె యం యజ్ఞమెకాదశ ॥ ౧౧ ॥

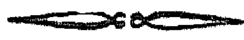
యుఞ్జానో వర్మ చ స్థ ఆదిత్యాస్త్వా భారతీ స్వాగ్ం అహాగ్ం షట్చత్వారిగ్ంశత్ ॥ ౪౬ ॥

యుఞ్జానో వాజెవాజె॥

హరిః ఓమ్ శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు.

చతుర్థకాణ్డే ద్వితీయప్రశ్నః.

హరిః ఓమ్॥ విష్ణోః క్రమోఽస్యభిమాతిహా గాయత్రం ఛన్ద
ఆ రోహ పృథివీమను వి క్రమస్వ నిర్భక్తస్స యం ద్విష్మో విష్ణోః
క్రమోఽస్యభిశస్తిహా త్రైష్టుభం ఛన్ద ఆ రోహాన్తరిక్షమను విక్ర-
మస్వ నిర్భక్తస్స యం ద్విష్మో విష్ణోః క్రమోఽస్యరాతీయతో హ-
న్తా జాగతం ఛన్ద ఆరోహ దివమను విక్రమస్వ నిర్భక్తస్స యం
ద్విష్మో విష్ణోః ॥ ౧ ॥ క్రమోఽసి శత్రూయతో హన్తాఽఽనుష్టుభం
ఛన్ద ఆ రోహ దిశోఽను వి క్రమస్వ నిర్భక్తస్స యం ద్విష్మః ।
అక్రన్దదగ్నిస్తనయన్నివ ద్యౌః క్షామా రేరిహద్వీరుధస్సమ-
ఞ్జన్ । సద్యో జజ్ఞానో వి హీమిద్ధో అఖ్యదా రోదసీ భానునా
భాత్యన్తః ।*అగ్నేఽభ్యావర్తిన్నభి న ఆవర్తస్వాయుషా వర్చ-
సా సన్యా మేధయా ప్రజయా ధనేన । అగ్నే ॥ ౨ ॥ అఙ్గిరశ్శతం
తే సన్త్వావృతస్సహస్రం త ఉపావృతః । తాసాం పోషస్య పో-
షేణ పునర్నో నష్టమా కృధి పునర్నో రయిమా కృధి । పున
రూర్జా ని వర్తస్వ పునరగ్న ఇషాఽఽయుషా । పునర్నః పాహి
విశ్వతః । సహ రయ్యా ని వర్తస్వాగ్నే పిన్వస్వ ధారయా । విశ్వ-

ఘ్నిన్నయో విశ్వతస్పరి । ఉదుత్తమం వరుణ పాశమస్మదవాధమ-
మ్ ॥ ౩ ॥ వి మధ్యమగ్గ్ం శ్రథాయ । అథా వయమాదిత్య వ్రతే
తవానాగసో అదితయే స్యామ ।* ఆ త్వాఽహార్షమన్తరభూర్ధ్రువ-
స్తిష్ఠావిచాచలిః । విశస్త్వా సర్వా వాఞ్ఛన్త్వస్మిన్రాష్ట్రమధి
శ్రయ । అగ్రే బృహన్నుషసామూర్ధ్వో అస్థాన్నిర్జగన్వాన్త-
మసో జ్యోతిషాఽగాత్ । అగ్నిర్భానునా రుశతా స్వఙ్గ ఆ జాతో
విశ్వా సద్మాన్యప్రాః । సీద త్వం మాతురస్యా ॥ ౪ ॥ ఉపస్థే వి-
శ్వాన్యగ్నే వయునాని విద్వాన్ । మైనామర్చిషా మా తప-
సాఽభి శూశుచోఽన్తరస్యాగ్ం శుక్రజ్యోతిర్విభాహి । అన్తరగ్నే
రుచా త్వముఖాయై సదనే స్వే । తస్యాస్త్వగ్ం హరసా తపఞ్జా-
తవేదశ్శివో భవ । శివో భూత్వా మహ్యమగ్నేఽథో సీద శివ-
స్త్వమ్ । శివాః కృత్వా దిశస్సర్వాస్స్వాం యోనిమిహాసదః ।
హగ్ంసశ్శుచిషద్వసురన్తరిక్షసద్ధోతా వేదిషదతిథిర్దురోణసత్ ।
నృషద్వరసదృతసద్వ్యోమసదబ్జా గోజా ఋతజా అద్రిజా ఋ-
తం బృహత్ ॥ ౫ ॥

దివమను విక్రమస్వ నిర్భక్తస్స యం ద్విష్మో విష్ణోర్ధ-
నేనాగ్నేఽధమమస్యాశ్శుచిషద్దశ చ ॥ ౧ ॥

దివస్పరి ప్రథమం జజ్ఞే అగ్నిరస్మద్ద్వితీయం పరి జాతవే-
దాః । తృతీయమప్సు నృమణా అజస్రమిన్ధాన ఏనం జరతే స్వాధీః ।

విద్మా తే అగ్నే త్రేధా త్రయాణి విద్మా తే సద్మ విభృతం పురు-
త్రా। విద్మా తే నామ పరమం గుహా యద్విద్మా తముత్సం యత
ఆ జగన్థ। సముద్రే త్వా నృమణా అప్స్వన్తర్నృచక్షా ఈధే దివో
అగ్న ఊధన్న్। తృతీయే త్వా ॥౬॥ రజసి తస్థివాగ్ం సమృతస్య
యోనౌ మహిషా అహిన్వన్న్। అక్రన్దదగ్నిస్స్తనయన్నివ ద్యౌః
క్షామా రేరిహద్వీరుధస్సమఞ్జన్న్। సద్యో జజ్ఞానో వి హీమిద్ధో అఖ్య-
దా రోదసీ భానునా భాత్యన్తః। ఉశిక్పావకో అరతిస్సుమేధా మ-
ర్తేష్వగ్నిరమృతో నిధాయి। ఇయర్తి ధూమమరుషం భరిభ్రదు-
చ్ఛుక్రేణ శోచిషా ద్యామినక్షత్। విశ్వస్య కేతుర్భువనస్య గర్భ ఆ॥
రోదసీ అపృణాజ్జాయమానః। వీడుం చిదద్రిమభినత్పరాయఞ్జనా య-
దగ్నిమయజన్త పఞ్చ। శ్రీణాముదారో ధరుణో రయీణాం మనీ-
షాణాం ప్రార్పణస్సోమగోపాః। వసోస్సూనుస్సహసో అప్సు రాజా వి
భాత్యగ్ర ఉషసామిధానః। యస్తే అద్య కృణవద్భద్రశోచేఽపూ-
పం దేవ ఘృతవన్తమగ్నే। ప్రతం నయ ప్రతరం వస్యో అచ్ఛాభి ద్యు-
మ్నం దేవభక్తం యవిష్ఠ। ఆ ॥౭॥ తం భజ సౌశ్రవసేష్వగ్న ఉక్థ
ఉక్థ ఆ భజ శస్యమానే। ప్రియస్సూర్యే ప్రియో అగ్నా భవా-
త్యుజ్జాతేన భినదదుజ్జనిత్వైః। త్వామగ్నే యజమానా అను ద్యూన్
విశ్వా వసూని దధిరే వార్యాణి। త్వయా సహ ద్రవిణమిచ్ఛమానా
వ్రజం గోమన్తముశిజో వి వవ్రుః। దృశానో రుక్మ ఉర్వ్యా వ్యద్యౌ-

ర్దుర్మర్షమాయుశ్శ్రియె రుచానః । అగ్నిరమృతో అభవద్వయో-
భిర్యదేనం ద్యౌరజనయథ్సురేతాః ॥ ౯ ॥

తృతీయె త్వా గర్భ ఆ యవిష్ఠా యచ్చత్వారి చ ॥ ౨ ॥

అన్నపతేఽన్నస్య నో దేహ్యనమీవస్య శుష్మిణః । ప్ర ప్ర-
దాతారం తారిష ఊర్జం నో ధేహి ద్విపదే చతుష్పదే । ఉదు త్వా
విశ్వే దేవా అగ్నే భరన్తు చిత్తిభిః । స నో భవ శివతమస్సుప్రతీకో
విభావసుః । ప్రేదగ్నే జ్యోతిష్మాన్ యాహి శివేభిరర్చిభిస్త్వమ్ ।
బృహద్భిర్భానుభిర్భాసన్మా హిగ్ంసీస్తనువా ప్రజాః ।సమిధాఽగ్నిం
దువస్యత ఘృతైర్బోధయతాతిథిమ్ । ఆ ॥౧౦॥ అస్మిన్ హవ్యా జు
హోతన । ప్రప్రాయమగ్నిర్భరతస్య శృణ్వే వియత్సూర్యో న
రోచతే బృహద్భాః । అభియః పూరుం పృతనాసు తస్థౌ దీదాయ
దైవ్యో అతిథిశ్శివో నః । ఆపో దేవీః ప్రతిగృభ్ణీత భస్మైతథ్స్యోనే
కృణుధ్వగ్ం సురభావులోకే । తస్మై నమన్తాం జనయస్సుపత్నీర్మాతేవ
పుత్రం బిభృతాప్స్వేనమ్ । అప్స్వగ్నే సధిష్టవ ॥ ౧౧ ॥ సౌషధీరను
రుధ్యసే । గర్భే సంజాయసే పునః । గర్భో అస్యోషధీనాం గర్భో
వనస్పతీనామ్ । గర్భో విశ్వస్య భూతస్యాగ్నే గర్భో అపామసి । ప్ర
సద్య భస్మనా యోనిమపశ్చ పృథివీమగ్నే । సగ్ంసృజ్య మాతృ-
భిస్త్వం జ్యోతిష్మాన్పునరాసదః । పునరాసద్య సదనమపశ్చ పృథివీ-
మగ్నే । శేషే మాతుర్యథోపస్థేఽన్తరస్యాగ్ం శివతమః । పునరూర్జా ॥
నివర్తస్వ పునరగ్న ఇషాఽఽయుషా । పునర్నః పాహి విశ్వతః ।

సహ రయ్యా నివర్తస్వాగ్నే పిన్వస్వ ధారయా । విశ్వప్స్నియా విశ్వతస్స్పరి । పునస్త్వాఽఽదిత్యా రుద్రా వసవస్సమిన్ధతాం పునర్బ్రహ్మాణో వసునీథ యజ్ఞైః । ఘృతేన త్వం తనువో వర్ధయస్వ సత్యాస్సన్తు యజమానస్య కామాః । బోధా నో అస్య వచసో యవిష్ఠ మగ్ం హిష్ఠస్య ప్రభృతస్య స్వధావః । పీయతి త్వో అను త్వో గృణాతి వన్దారుస్తే తనువం వన్దే అగ్నే । స బోధి సూరిర్మఘవా వసుదావా వసుపతిః । యుయోధ్యస్మద్ద్వేషాగ్ంసి ॥ ౧౩ ॥

ఆ త్వాఽజాఽను షోడశ చ ॥ ౩ ॥

*అపేత వీత వి చ సర్పతాతో యేఽత్ర స్థ పురాణా యే చ నూతనాః । అదాదిదం యమోఽవసానం పృథివ్యా అక్రన్నిమం పితరో లోకమస్మై । అగ్నేర్భస్మాస్యగ్నేః పురీషమసి సంజ్ఞానమసి కామధరణం మయి తే కామధరణం భూయాత్ । సం యా వః ప్రియాస్తనువస్సం ప్రియా హృదయాని వః । ఆత్మా వో అస్తు ॥ ౧౪ ॥ సంప్రియస్సం ప్రియాస్తనువో మమ । అయగ్ం సో అగ్నిర్యస్మిన్త్సోమమిన్ద్రస్సుతం దధే జఠరే వావశానః । సహస్రియం వాజమత్యం న సప్తిగ్ం ససవాన్థ్సన్త్స్తూయసే జాతవేదః । అగ్నే దివో అర్ణమచ్ఛా జిగాస్యచ్ఛా దేవాగ్ం ఊచిషే ధిష్ణియా యే । యాః పరస్తాద్రోచనే సూర్యస్య యాశ్చావస్తాదుపతిష్ఠన్త ఆపః । అగ్నే యత్తే దివి వర్చః పృథివ్యాం యదోషధీషు ॥ ౧౫ ॥ అప్సు వా యజత్ర । యేనాన్తరిక్షముర్వాతతన్థ త్వేషస్స భానురర్ణవో నృచక్షాః । పురీష్యాసో అగ్నయః

ప్రావణేభిస్సజోషసః । జుషన్తాగ్ం హవ్యమాహుతమనమీవా ఇషో
మహీః । ఇడామగ్నే పురుదగ్ంసగ్ం సనిం గోశ్శశ్వత్తమగ్ం హవ-
మానాయ సాధ । స్యాన్నస్సూనుస్తనయో విజావాఽగ్నే సా తే
సుమతిర్భూత్వస్మే । అయం తే యోనిర్ ఋత్వియో యతో జాతో
అరోచథాః । తం జానన్న్ ॥ ౧౬ ॥ అగ్న ఆరోహాథానో వర్ధయా రయి-
యిమ్ । చిదసి తయా దేవతయాఽఙ్గిరస్వద్ధ్రువా సీద పరిచిదసి తయా
దేవతయాఽఙ్గిరస్వద్ధ్రువా సీద లోకం పృణ ఛిద్రం పృణాథో సీద శివా
త్వమ్ । ఇన్ద్రాగ్నీ త్వా బృహస్పతిరస్మిన్ యోనావసీషదన్ । తా అ-
స్య సూదదోహసస్సోమగ్ం శ్రీణన్తి పృశ్నయః । జన్మన్దేవానాం విశ-
స్త్రిష్వా రోచనే దివః ॥ ౧౭ ॥

అస్త్వోషధీషు జానన్నష్టాచత్వారిగ్ంశచ్చ ॥ ౪ ॥

సమితగ్ం సంకల్పేథాగ్ం సంప్రియౌ రోచిష్ణూ సుమనస్య-
మానౌ । ఇషమూర్జమభి సంవసానౌ సం వాం మనాగ్ంసి సం వ్ర-
తా సము చిత్తాన్యాకరమ్ । అగ్నే పురీష్యాధిపా భవా త్వం నః । ఇ-
షమూర్జం యజమానాయ ధేహి । పురీష్యస్త్వమగ్నే రయిమా-
న్పుష్టిమాగ్ం అసి । శివాః కృత్వా దిశస్సర్వాస్స్వాం యోనిమిహాసదః ।
భవతం నస్సమనసౌ సమోకసౌ ॥ ౧౮ ॥ అరేపసౌ । మా యజ్ఞగ్ంహి-
గ్ం సిష్టం మా యజ్ఞపతిం జాతవేదసౌ శివౌ భవతమద్య నః । మా-
తేవ పుత్రం పృథివీ పురీష్యమగ్నిగ్ం స్వే యోనావభారుఖా ।
తాం విశ్వైర్దేవైర్ ఋతుభిస్సంవిదానః ప్రజాపతిర్విశ్వకర్మా వి

ముఞ్చతు । యదస్య పారే రజసశ్శుక్రం జ్యోతిరజాయత । తన్నః పర్షదతి ద్విషోఽగ్నే వైశ్వానర స్వాహా । నమస్సు తే నిర్ఋతే విశ్వరూపే ॥ ౧౯ ॥ అయస్మయం విచృతా బన్ధమేతమ్ । యమేన త్వం యమ్యా సం విదానోత్తమం నాకమధి రోహయేమమ్ । యత్తే దేవీ నిర్ఋతిరాబబన్ధ దామ గ్రీవాస్వవిచర్త్యమ్ । ఇదం తే తద్విష్యామ్యాయుషో న మధ్యాత్ । అథా జీవః పితుమద్ధి ప్రముక్తః । యస్యాస్తే అస్యాః క్రూర ఆసఞ్జుహోమ్యేషాం బన్ధానామవసర్జనాయ । భూమిరితి త్వా జనా విదుర్నిర్ఋతిః ॥ ౨౦ ॥ ఇతి త్వాఽహం పరి వేద విశ్వతః । అసున్వన్తమయజమానమిచ్ఛ స్తేనస్యేత్యాం తస్కరస్యాన్వేషి । అన్యమస్మదిచ్ఛ సా త ఇత్యా నమో దేవి నిర్ఋతే తుభ్యమస్తు । దేవీమహం నిర్ఋతిం వన్దమానః పితేవ పుత్రం దసయే వచోభిః । విశ్వస్య యా జాయమానస్య వేద శిరశ్శిరః ప్రతి సూరీ విచష్టే । నివేశనస్సంగమనో వసూనాం విశ్వా రూపాఽభిచష్టే ॥ ౨౧ । శచీభిః । దేవ ఇవ సవితా సత్యధర్మేన్ద్రో న తస్థౌ సమరే పథీనామ్ । సంవరత్రా దధాతన నిరాహావాన్కృణోతన । సిఞ్చామహా అవటముద్రిణం వయం విశ్వాఽహాదస్తమక్షితమ్ । నిష్కృతాహావమవటగ్ం సువరత్రగ్ం సుషేచనమ్ । ఉద్రిణగ్ం సిఞ్చే అక్షితమ్ । సీరా యుఞ్జన్తి కవయో యుగా వితన్వతే పృథక్ । ధీరా దేవేషు సుమ్నయా । యునక్త సీరా వియుగా తనోత కృతే యోనౌ వపతేహ ॥ ౨౨ ॥

బీజమ్ । గిరా చ శ్రుష్టిస్సభరా అసన్నో నేదీయ ఇథ్సృణ్యాః ప-
క్వమాయత్ । లాఙ్గలం పవీరవగ్ం సుశేవగ్ం సుమతిథ్సరు । *ఉ-
దిత్కృషతి గామవిం ప్రఫర్వ్యంచ పీవరీమ్ । ప్రస్థావద్రథవాహ-
నమ్ । శునంనః ఫాలా వితుదన్తు భూమిగ్ం శునంకీనాశా అభియన్తు
వాహాన్ । శునం పర్జన్యో మధునా పయోభిశ్శునాసీరా శునమ-
స్మాసు ధత్తమ్ । కామం కామదుఘే ధుక్ష్వ మిత్రాయ వరుణాయ
చ । ఇన్ద్రాయాగ్నయే పూష్ణ ఓషధీభ్యః ప్రజాభ్యః । ఘృతేన
సీతా మధునా సమక్తా విశ్వైర్దేవైరనుమతా మరుద్భిః । ఊర్జ-
స్వతీ పయసా పిన్వమానాఽస్మాన్థ్సీతే పయసాఽభ్యావవృ-
థ్స్వ ॥ ౨౮ ॥

సమోకసా విశ్వరూపె విదుర్నిర్ ఋతిర్రభి చష్ట ఇహమిత్రా-
య ద్వావిగ్ంశతిశ్చ ॥ ౫ ॥

యాజాతా ఓషధయో దేవేభ్యస్త్రియుగం పురా । మన్దామి
బభ్రూణామహగ్ం శతం ధామాని సప్త చ । శతంవో అమ్బధా-
మాని సహస్రముత వో రుహః । అథా శతక్రత్వో యూయమిమం
మె అగదం కృత । పుష్పావతీః ప్రసూవతీః ఫలినీరఫలా ఉత । అ-
శ్వా ఇవ సజిత్వరీర్వీరుధః పారయిష్ణవః । ఓషధీరితి మాతరస్తద్వో
దేవీరుప బ్రువే । రపాగ్ంసి విఘ్నతీరితరపః ॥ ౨౮॥ చాతయమా-
నాః । అశ్వత్థేవో నిషదనం పర్ణే వో వసతిః కృతా । గోభాజ ఇత్కి-
లాసథ యథ్సనవథ పూరుషమ్ । యదహం వాజయన్నిమా ఓష-

ధీర్హస్త ఆదధే । ఆత్మాయక్ష్మస్య నశ్యతి పురాజీవగృభో యథా ।
యదోషధయస్సంగచ్ఛన్తే రాజానస్సమితావివ । విప్రస్సఉచ్యతే
భిషగ్రక్షోహాఽమీవచాతనః । నిష్కృతిర్నామ వోమాతాఽథా
యూయగ్గ్ంస్థ సంకృతీః । సరాః పతత్రిణీః ॥ ౨౫ ॥ స్థ యదామ-
యతి నిష్కృత । *అన్యావో అన్యామవత్వన్యాఽన్యస్యా ఉపావత ।
తాస్సర్వా ఓషధయస్సంవిదానా ఇదం మే ప్రావతావచః । ఉ-
చ్ఛుష్మా ఓషధీనాం గావో గోష్ఠాదివేరతే । ధనగ్ం సనిష్యన్తీనా-
మాత్మానం తవపూరుష । అతివిశ్వాఃపరిష్ఠాస్తేన ఇవ వ్రజమక్ర-
ముః । ఓషధయః ప్రాచుచ్యవుర్యత్కించతనువాగ్ంరపః । యాః ॥
తఆతస్థురాత్మానంయా ఆవివిశుఃపరుఃపరుః । తాస్తేయక్ష్మం విబాధ-
న్తాముగ్రో మధ్యమశీరివ । సాకంయక్ష్మ ప్రపతశ్యేనేన కికిదీవినా ।
సాకంవాతస్యధ్రాజ్యా సాకం నశ్యనిహాకయా । అశ్వావతీగ్ంసోమ-
వతీమూర్జయన్తీముదోజసమ్ । ఆవిత్సి సర్వా ఓషధీరస్మా అరిష్ట-
తాతయే । యాఃఫలినీర్యా అఫలా అపుష్పాయాశ్చ పుష్పిణీః । బృ-
హస్పతి ప్రసూతాస్తానో ముఞ్చన్త్వగ్ంహసః । యాః ॥ ౨౬ ॥ ఓష-
ధయస్సోమరాజ్ఞీః ప్రవిష్టాః పృథివీమను । తాసాం త్వమస్యుత్తమా
ప్రణో జీవాతవేసువ । అవపతన్తీరవదన్దివ ఓషధయః పరి । యం
జీవమశ్నవామహై న సరిష్యాతిపూరుషః । యాశ్చేదముపశృణ్వ-
న్తి యాశ్చదూరం పరాగతాః । ఇహసంగత్య తాస్సర్వా అస్మై
సందత్త భేషజమ్ । మావోరిషత్ఖనితాయస్మై చాహంఖనామి వః ।

దివ్యపచ్ఛతుష్పదస్మాకగ్ం సర్వమస్త్వనాతురమ్ । ఓషధయస్సంవదన్తే
సోమేన సహ రాజ్ఞా । యస్మై కరోతి బ్రాహ్మణస్తగ్ంరాజన్పారయా-
మసి ॥ ౨౮ ॥

రపః పతత్రిణీర్యా అగ్ం హసో యాః శినామివ్యోఽష్టాద-
శచ ॥ ౬ ॥

మానోహిగ్ంసీజ్జనితాయః పృథివ్యాయోవాదివగ్ం । సత్య-
ధర్మాజజాన । యశ్చాపశ్చన్ద్రాబృహతీర్జజాన కస్మైదేవాయహవి-
షా విధేమ । అభ్యావర్తస్వ పృథివి యజ్ఞేన పయసా సహ । వ-
పాంతే అగ్నిరిషితోఽవసర్పతు । అగ్నే యత్తేశుక్రంయచ్చన్ద్రం
యత్పూతం యద్యజ్ఞియమ్ । తద్దేవేభ్యో భరామసి । ఇషమూర్జ-
మహమితఆ ॥ ౨౯ ॥ దదఋతస్యధామ్నో అమృతస్యయోనేః ।
ఆనోగోషు విశత్వౌషధీషు జహామి సేదిమనిరామమీవామ్ । అగ్నే
తవ శ్రవో వయో మహి భ్రాజన్త్యర్చయో విభావసో । బృహ-
ద్భానోశవసావాజముక్థ్యందధాసిదాశుషే కవే । ఇరజ్యన్నగ్నే ప్ర-
థయస్వ జన్తుభిరస్మే రాయోఽమర్త్య । సదర్శతస్యవపుషో వి
రాజసి పృణక్షి సానసిగ్ం రయిమ్ । ఊర్జో నపాజ్జాతవేదస్సుశ-
స్తిభిర్మన్దస్వ ॥ ౩౦ ॥ ధీతిభిర్హితః । త్వే ఇషస్సందధుర్భూరిరేత-
సశ్చిత్రోతయో వామజాతాః । పావకవర్చాశ్శుక్ర వర్చా అనూ-
నవర్చా ఉదియర్షి భానునా । పుత్రః పితరా విచరన్నుపావస్యుభే
పృణక్షి రోదసీ । ఋతావానం మహిషం విశ్వచర్షణిమగ్నిగ్ం

సుమ్నాయ దధిరే పురో జనాః । శ్రుత్కర్ణగ్ం సప్రథస్తమం త్వా గిరా దైవ్యం మానుషా యుగా । ఇష్కర్తారమధ్వరస్య ప్రచేతసం క్షయన్తగ్ం రాధసో మహః । రాతిం భృగూణాముశిజం కవిక్రతుం పృణక్షి సానసిమ్ ॥ ౩౧ ॥ రయిమ్ । చిత్స్థ పరిచిత ఊర్ధ్వచితశ్శ్రయధ్వం తయా దేవతయాఽఙ్గిరస్వద్ధ్రువాస్సీదత । ఆప్యాయస్వ సమేతు తే విశ్వతస్సోమ వృష్ణియమ్ । భవా వాజస్య సంగథే । సం తే పయాగ్ంసి సము యన్తు వాజాస్సం వృష్ణియాన్యభిమాతిషాహః । ఆప్యాయమానో అమృతాయ సోమ దివి శ్రవాగ్ంస్యుత్తమాని ధిష్వ ॥ ౩౨ ॥

ఆ మన్ద్రస్వ సానసిమేకాన్న చత్వారిగ్ంశచ్చ ॥ ౭ ॥

అభ్యస్థాద్విశ్వాః పృతనా అరాతీస్తదగ్నిరాహ తదు సోమ ఆహ । బృహస్పతిస్సవితా తన్మ ఆహ పూషా మాఽధాత్సుకృతస్య లోకే । యదక్రన్దః ప్రథమం జాయమాన ఉద్యన్థ్సముద్రాదుత వా పురీషాత్ । శ్యేనస్య పక్షా హరిణస్య బాహూ ఉపస్తుత్యం జనిమ తత్తే అర్వన్ । అపాం పృష్ఠమసి యోనిరగ్నేస్సముద్రమభితః పిన్వమానమ్ । వర్ధమానం మహః ॥ ౩౩ ॥ ఆ చ పుష్కరం దివో మాత్రయా వరిణా ప్రథస్వ । బ్రహ్మ జజ్ఞానం ప్రథమం పురస్తాద్వి సీమతస్సురుచో వేన ఆవః । స బుధ్నియా ఉపమా అస్య విష్ఠాస్సతశ్చ యోనిమసతశ్చ వివః । హిరణ్యగర్భస్సమవర్తతాగ్రే భూతస్య జాతః పతిరేక ఆసీత్ । స దాధార పృథివీం ద్యాముతేమాం కస్మై దేవాయ హవిషా విధేమ ।

ద్రప్సశ్చస్కన్దపృథివీమను ॥ ౩౪ ॥ ద్యామిమంచయోనిమనుయశ్చ
పూర్వః । తృతీయం యోనిమనుసంచరన్తం ద్రప్సం జుహోమ్యను
సప్తహోత్రాః । నమోఅస్తుసర్పేభ్యోయేకేచ పృథివీమను । యే
అన్తరిక్షే యే దివి తేభ్యస్సర్పేభ్యోనమః । *యేఽదోరోచనేదివోయే-
వా సూర్యస్య రశ్మిషు । యేషామప్సుసదః కృతం తేభ్యస్సర్పేభ్యో
నమః । యాఇషవోయాతుధానానాం యేవా వనస్పతీగ్ంరను ।
యేవాఽవటేషు శేరతే తేభ్యస్సర్పేభ్యోనమః ॥ ౩౫ ॥

మహాఽను యాతుధానానామేకాదశ చ ॥ ౮ ॥

ధ్రువాఽసి ధరుణాఽస్తృతా విశ్వకర్మణా సుకృతా । మాత్వా
సముద్రఉద్వధీన్మాసుపర్ణోఽవ్యథమానా పృథివీం దృగ్ంహ । ప్రజా-
పతిస్త్వా సాదయతు పృథివ్యాః పృష్ఠేవ్యచస్వతీం ప్రథస్వతీం ప్ర-
థోఽసి పృథివ్యసి భూరసిభూమిరస్యదితిరసి విశ్వధాయావిశ్వస్య భువన-
స్యధర్త్రీ పృథివీంయచ్ఛపృథివీందృగ్ంహపృథివీంమాహిగ్ంసీర్విశ్వస్మై
ప్రాణాయాపానాయవ్యానాయోదానాయప్రతిష్ఠాయై ॥ ౩౬ ॥ చరి-
త్రాయాగ్నిస్త్వాఽభిపాతు మహ్యాస్వస్త్యాఛర్దిషా శన్తమేన తయా
దేవతయాఽఙ్గిరస్వద్ధ్రువాసీద । కాణ్డాత్కాణ్డాత్ప్రరోహన్తీ పరుషః-
పరుషఃపరి । ఏవానోదూర్వేప్రతనుసహస్రేణ శతేనచ । యాశతేనప్ర
తనోషిసహస్రేణవిరోహసి । తస్యాస్తేదేవీష్టకే విధేమహవిషావయమ్
అషాఢాఽసి సహమానా సహస్వారాతీస్సహస్వారాతీయతస్సహస్వ
పృతనాస్సహస్వ పృతన్యతః । సహస్రవీర్యా ॥ ౩౭ ॥ అసి సామాజి-

న్వ । మధువాతా ఋతాయతే మధుక్షరన్తి సిన్ధవః । మాధ్వీర్నః-
సన్త్వోషధీః । మధునక్తముతోషసి మధుమత్పార్థివꣳ రజః । మధు
ద్యౌరస్తు నః పితా । మధుమాన్నో వనస్పతిర్మధుమాꣳ అస్తు సూర్యః ।
మాధ్వీర్గావో భవన్తు నః । మహీ ద్యౌః పృథివీ చ న ఇమం యజ్ఞం మి-
మిక్షతామ్ । పిపృతాన్నో భరీమభిః । తద్విష్ణోః పరమమ్ ॥ ౩౮ ॥
పదꣳ సదా పశ్యన్తి సూరయః । దివీవ చక్షురాతతమ్ । ధ్రువాఽసి
పృథివి సహస్వ పృతన్యతః । స్యూతా దేవేభిరమృతేనాగాః । యా-
స్తే అగ్నే సూర్యే రుచ ఉద్యతో దివమాతన్వన్తి రశ్మిభిః । తాభిస్స-
ర్వాభీ రుచే జనాయ నస్కృధి । యా వో దేవాస్సూర్యే రుచో గోష్వ-
శ్వేషు యా రుచః । ఇన్ద్రాగ్నీ తాభిస్సర్వాభీ రుచం నో ధత్త బృహస్ప-
తే । విరాట్ ॥ ౩౯ ॥ జ్యోతిరధారయత్సమ్రాడ్జ్యోతిరధారయ-
త్స్వరాడ్జ్యోతిరధారయత్ । అగ్నే యుక్ష్వా హి యే తవాశ్వాసో దే-
వ సాధవః । అరం వహన్త్యాశవః । యుక్ష్వా హి దేవహూతమాꣳ అ-
శ్వాꣳ అగ్నే రథీరివ । ని హోతా పూర్వ్యస్సదః । ద్రప్సశ్చస్క-
న్ద పృథివీమను ద్యామిమం చ యోనిమను యశ్చ పూర్వః । తృతీ-
యం యోనిమను సంచరన్తం ద్రప్సం జుహోమ్యను సప్త ॥ ౪౦ ॥
హోత్రాః । అభూదిదం విశ్వస్య భువనస్య వాజినమగ్నేర్వై-
శ్వానరస్య చ । అగ్నిర్జ్యోతిషా జ్యోతిష్మాన్రుక్మో వర్చసా వర్చ-
స్వాన్ । ఋచే త్వా రుచే త్వా సమిత్స్రవన్తి సరితో న ధేనాః । అన్తర్
హృదా మనసా పూయమానాః । ఘృతస్య ధారా అభిచాకశీమి । హి-

ర్ణ్యయో వేతసో మధ్య ఆసామ్ । తస్మిన్థ్సుపర్ణో మధుకృత్కులాయీ భజన్నాస్తే మధు దేవతాభ్యః । తస్యాసతే హరయస్సప్త తీరే స్వధాం దుహానా అమృతస్య ధారామ్ ॥ ౪౧ ॥

పృత్రిష్ఠాయై సహస్రపీర్యాపరమం విరాట్సప్త తీరే చత్వారిచ॥౯॥

ఆదిత్యం గర్భం పయసా సమఙ్ధిసహస్రస్య ప్రతిమాం విశ్వరూపమ్ । పరివృఙ్ధి హరసా మాఽభిమృక్షశ్శతాయుషం కృణుహి చీయమానః । ఇమం మాహిగ్ంసీర్ద్విపాదం పశూనాగ్ం సహస్రాక్ష మేధ ఆచీయమానః । మయుమారణ్యమను తే దిశామి తేన చిన్వానస్తనువో నిషీద । వాతస్య ధ్రాజిం వరుణస్య నాభిమశ్వం జజ్ఞానగ్ం సరిరస్య మధ్యే । శిశుం నదీనాగ్ం హరిమద్రిబుద్ధమగ్నే మా హిగ్ంసీః ॥౪౨॥ పరమే వ్యోమన్ । ఇమం మా హిగ్ంసీరేకశఫం పశూనాం కనిక్రదం వాజినం వాజినేషు । గౌరమారణ్యమను తే దిశామి తేన చిన్వానస్తనువో నిషీద । అజస్రమిన్దుమరుషం భురణ్యుమగ్నిమీడే పూర్వచిత్తిం నమోభిః । స పర్వభిర్ ఋతుశః కల్పమానో గాం మా హిగ్ంసీరదితిం విరాజమ్ । ఇమగ్ం సముద్రగ్ం శతధారముత్సం వ్యచ్యమానం భువనస్య మధ్యే । ఘృతం దుహానామదితిం జనాయాగ్నే మా॥౪౩॥ హిగ్ంసీః పరమే వ్యోమన్ । గవయమారణ్యమను తేదిశామి తేనచిన్వానస్తనువో నిషీద । వరూత్రిం త్వష్టుర్వరుణస్య నాభిమవిం జజ్ఞానాగ్ం రజసః పరస్మాత్ । మహీ-

గ్ంసాహస్రీమసురస్య మ్మాయా మగ్నేమా హిగ్ంసీః పరమేవ్యో-
మన్ । ఇమామూర్ణాయుం వరుణస్యమాయాం త్వచం పశూ-
నాంద్విపదాంచతుష్పదామ్ । త్వష్టుః ప్రజానాం ప్రథమంజనిత్ర-
మగ్నే మాహిగ్ంసీః పరమేవ్యోమన్ । ఉష్ట్రమారణ్యమను॥
తేదిశామి తేనచిన్వాన స్తనువోనిషీద।*యో అగ్నిరగ్నేస్తప
సోఽధిజాతశ్శోచాత్పృథివ్యా ఉత వా దివస్పరి।యేన ప్రజా విశ్వక-
ర్మావ్యానట్తమగ్నే హేడః పరి తే వృణక్తు । అజాహ్యగ్నేరజనిష్టగ-
ర్భాథ్సావా అపశ్యజ్జనితారమగ్రే । తయారోహమాయన్నుపమే-
ధ్యాస్తయా దేవాదేవతామగ్రఆయన్ । శరభమారణ్యమను తే
దిశామి తేన చిన్వానస్తనువో నిషీద ॥ ౪౫ ॥

అగ్నేమాహిగ్ంసీరగ్నే మోష్ట్రమారణ్యమనుశరభంనవచ॥

ఆదిత్య మిమం ద్విపాదం మయుం వాతస్యాశ్వమిమమేకశ-
ఫం గౌరమజస్రం గవయంవరూత్రిమవిమిమామూర్ణాయుముష్ట్రం
యో అగ్నిరగ్నేశ్శరభమ్ ॥

ఇన్ద్రాగ్నీరోచనాదివః పరివాజేషు భూషథః । తద్వాంచేతి
ప్రవీర్యమ్ । శ్నథద్వృత్రముతసనోతి వాజమిన్ద్రాయోఅగ్నీ స-
హురీసపర్యాత్ । ఇరజ్యన్తావసవ్యస్యభూరేస్సహస్తమాసహసావా-
జయన్తా । ప్రచర్షణిభ్యఃపృతనాహవేషుప్రపృథివ్యా రిరిచాథే
దివశ్చ । ప్రసిన్ధుభ్యఃప్రగిరిభ్యోమహిత్వాప్రేన్ద్రాగ్నీవిశ్వా భు-
వనాఽత్యన్యా । మరుత్వోయస్యహి ॥ ౪౬ ॥ ఉపమేధా దివో

విమహసః । ససుగ్గోపాతమోజనః । యజ్ఞైర్వాయజ్ఞవాహసోవి ప్ర-
స్యావామతీనామ్ । మరుతశ్శృణుతా హవమ్ । శ్రియసే కంభాను-
భిస్సంమిమిక్షిరే తే రశ్మిభిస్త ఋక్వభిస్సుఖాదయః । తేవాశీమన్త
ఇష్మిణో అభీరవో విద్రేప్రియస్య మారుతస్య ధామ్నః । అవతే
హేడఉదుత్తమమ్ । కయానశ్చిత్ర ఆభువదూతీసదావృధస్సఖా ।
కయాశచిష్ఠయావృతా ॥౪౭॥ కో అద్య యుఙ్క్తే ధురిగా ఋతస్యశిమీ-
వతో భామినో దుర్హృణాయూన్ । ఆసన్నిషూన్హృత్స్వసోమయో-
భూన్ య ఏషాం భృత్యామృణధత్ స జీవాత్ । అగ్నే నయా దేవా-
నాగ్ంశంనో భవన్తు వాజేవాజే । అప్స్వగ్నే సధిష్టవ సౌషధీరనురు-
ధ్యసే । గర్భే సంజాయసే పునః । వృషాసోమద్యుమాగ్ం అసివృ-
షా దేవవృషవ్రతః । వృషాధర్మాణి దధిషే । ఇమంమే వరుణ తత్త్వా
యామి త్వంనో అగ్నే సత్వంనో అగ్నే ॥ ౪౮ ॥

హివృతామేకాదశచ ॥ ౧౧ ॥

విష్ణోః క్రమోసిదివస్పర్యన్నపతే ఽపేతసమిత్తం యాజాతా
మానోహిగ్ంసీ ద్రభ్యస్థాద్ధ్రువా ఽ స్యాదిత్యం గర్భమిన్ద్రాగ్నీ
రోచనైకాదశ ॥ ౧౧ ॥

విష్ణోరస్మిన్హవ్యేతి త్వాఽహం ధీతిభిర్ హోతాఽష్టా-
చత్వారిగ్ంశత్ ॥ ౪౮ ॥

విష్ణోఃక్రమోసి సత్వంనో అగ్నే ॥

హరిః ఓం శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు ॥

చతుర్థకాణ్డే తృతీయప్రశ్నః.

హరిః ఓం ॥ అపాం త్వేమన్త్సాదయామ్యపాం త్వోద్మన్త్సా-
దయామ్యపాం త్వా భస్మన్త్సాదయామ్యపాం త్వా జ్యోతిషి సాద-
యామ్యపాం త్వాఽయనే సాదయామ్యర్ణవే సదనే సీదసముద్రే
సదనేసీదసలిలేసదనే సీదాపాంక్షయేసీదాపాగ్ంసధిషిసీదాపాంత్వా
సదనే సాదయామ్యపాంత్వా సధస్థే సాదయామ్యపాం త్వా పురీషే
సాదయామ్యపాం త్వా యోనౌ సాదయామ్యపాం త్వా పాథసిసా-
దయామిగాయత్రీఛన్దస్త్రిష్టుప్ఛన్దోజగతీఛన్దోఽనుష్టుప్ఛన్దః పఙ్క్తి-
శ్ఛన్దః ॥ ౧ ॥

యోనౌ పఞ్చదశచ ॥౧ ॥

 అయంపురో భువస్తస్యప్రాణోభౌవాయనోవసన్తః
ప్రాణాయనో గాయత్రీ వాసన్తీగాయత్రియైగాయత్రం గాయత్రా-
దుపాగ్ంశురుపాగ్ంశోస్త్రివృత్త్రివృతో రథన్తరగ్ం రథన్తరాద్వ-
సిష్ఠ ఋషిః ప్రజాపతిగృహీతయా త్వయా ప్రాణం గృహ్ణామిప్రజా-
భ్యోఽయందక్షిణా విశ్వకర్మా తస్యమనో వైశ్వకర్మణం గ్రీష్మో
మానసస్త్రిష్టుగ్గ్రైష్మీత్రిష్టుభ ఐడమైడాదన్తర్యామోఽన్తర్యామాత్ప-

ఞ్చదశః పఞ్చదశాద్బృహద్బృహతో భరద్వాజఋషిః ప్రజాపతి గృ-
హీతయా త్వయామనః ॥ ౨ ॥ గృహ్ణామిప్రజాభ్యోఽయం
పశ్చాద్విశ్వవ్యచాస్తస్య చక్షుర్వైశ్వవ్యచసం వర్షాణిచాక్షుషాణి
జగతీ వార్షీ జగత్యా ఋక్షమమృక్షమాచ్ఛుక్రశ్శుక్రాథ్సప్తదశ-
స్సప్తదశాద్వైరూపం వైరూపాద్విశ్వామిత్ర ఋషిః ప్రజాపతి-
గృహీతయా త్వయా చక్షుర్గృహ్ణామి ప్రజాభ్య ఇయముత్తరాథ్సు
వస్తస్య శ్రోత్రగ్ం సౌవగ్ం శరచ్ఛ్రౌత్ర్యనుష్టుప్ఛారద్యనుష్టు-
భస్స్వారగ్ంస్వారాన్మన్థీమన్థిన ఏకవిగ్ంశ ఏకవిగ్ంశాద్వైరాజంవై-
రాజాజ్జమదగ్నిర్ఋషిః ప్రజాపతిగృహీతయా ॥ ౩ ॥ త్వయా శ్రో-
త్రంగృహ్ణామి ప్రజాభ్య ఇయముపరిమతిస్తస్యై వాఙ్మాతీ హేమన్తో
వాచ్యాయనః పఙ్క్తిర్హైమన్తీ పఙ్క్త్యై నిధనవన్నిధనవత ఆగ్ర-
యణ ఆగ్రయణాత్త్రిణవత్రయస్త్రిగ్ంశౌ త్రిణవత్రయస్త్రిగ్ం-
శాభ్యాగ్ం శాక్వరరైవతే శాక్వరరైవతాభ్యాం విశ్వకర్మ ఋషిః
ప్రజాపతిగృహీతయాత్వయావాచం గృహ్ణామి ప్రజాభ్యః ॥ ౪ ॥

త్వయామనోజమదగ్నిర్ ఋషిః ప్రజాపతిగృహీతయా
త్రిగ్ంశచ్చ ॥ ౨ ॥

ప్రాచీ దిశాం వసన్తఋతూనామగ్నిర్దేవతా బ్రహ్మ
ద్రవిణం త్రివృథ్స్తోమస్స ఉ పఞ్చదశవర్తనిస్త్ర్యవిర్వయః కృ-
తమయానాం పురోవాతో వాతస్సానగఋషిర్దక్షిణా దిశాంగ్రీ-

ష్మఋతూనామిన్ద్రో దేవతా క్షత్త్రం ద్రవిణం పఞ్చదశస్తోమ-
స్సఉసప్తదశవర్తనిర్దిత్యవాడ్వయస్త్రేతాఽయానాందక్షిణాద్వా-
తో వాతస్సనాతన ఋషిః ప్రతీచీదిశాం వర్షా ఋతూనాం విశ్వే దే-
వా దేవతా విట్ ॥ ౫ ॥ ద్రవిణగ్ం సప్తదశస్స్తోమస్స ఉవే-
కవిగ్ంశవర్తనిస్త్రివథ్సో వయోద్వాపరోఽయానాంపశ్చాద్వా-
తో వాతో హ భూన ఋషిరుదీచీ దిశాగ్ం శరదృతూనాం మిత్రా-
వరుణౌ దేవతాపుష్టం ద్రవిణమేకవిగ్ంశస్స్తోమస్స ఉ త్రిణవవర్త-
నిస్తుర్యవాడ్వయ ఆస్కన్దోఽయానాముత్తరాద్వాతో వాతః ప్ర-
త్న ఋషిరూర్ధ్వా దిశాగ్ం హేమన్త శిశిరావృతూనాం బృహస్ప-
తిర్దేవతా వర్చో ద్రవిణంత్రిణవస్స్తోమ స్సఉత్రయస్త్రిగ్ంశ-
వర్తనిః పష్ఠవాద్వయోఽభిభూరయానాం విష్వగ్వాతో వాతస్సు-
పర్ణ ఋషిః పితరః పితామహాః పరేఽవరే తే నః పాన్తు తే నో-
ఽవన్త్వస్మిన్బ్రహ్మన్నస్మిన్క్షత్త్రేఽస్యామాశిష్యస్యాం పురోధా-
యామస్మిన్కర్మన్నస్యాం దేవహూత్యామ్ ॥ ౬ ॥

విట్పష్ఠవాద్వయోష్టావిగ్ంశతిశ్చ ॥ ౩ ॥

ధ్రువక్షితిర్ధ్రువయోనిర్ధ్రువాఽసి ధ్రువాం
యోనిమాసీద సాధ్యా । ఉఖ్యస్య కేతుం ప్రథమం పురస్తాదశ్వినా-
ఽధ్వర్యూ సాదయతామిహ త్వా । స్వే దక్షే దక్షపితేహాసీద దేవ-
త్రా పృథివీబృహతీ రరాణా । స్వాసస్థా తనువా సం విశస్వ * పి-

తేవై ధిష్ణవద్ ఆసు శేవాఽఽశ్వినాఽధ్వర్యూ సాదయతామిహ
త్వా। కులాయినీ వసుమతీ వయోధా రయిం నో వర్ధ బహుల-
గ్ం సువీరమ్ ॥ ౭ ॥ అపామతిం దుర్మతిం బాధమానా రా-
యస్పోషే యజ్ఞపతిమాభజన్తీసువర్ధేహి యజమానాయ పోష-
మశ్వినాఽధ్వర్యూ సాదయతామిహ త్వా। అగ్నేః పురీషమసి దేవ-
యానీ తాం త్వా విశ్వే అభిగృణన్తు దేవాః। స్తోమపృష్ఠా ఘృతవతీ-
హ సీద ప్రజావదస్మే ద్రవిణాఽఽయజస్వాశ్వినాఽధ్వర్యూ సాదయతా-
మిహ త్వా। దివో మూర్ధాఽసి పృథివ్యా నాభిర్విష్టమ్భనీ దిశా-
మధిపత్నీ భువనానామ్ ॥ ౮ ॥ ఊర్మిర్ద్రప్సో అపామసి వి-
శ్వకర్మా త ఋషిరశ్వినాఽధ్వర్యూ సాదయతామిహ త్వా। సజూర్
ఋతుభిస్సజూర్విధాభిస్సజూర్వసుభిస్సజూర్రుద్రైస్సజూరాది-
త్యైస్సజూర్విశ్వైర్దేవైస్సజూర్దేవైస్సజూర్దేవైర్వయోనా-
ధైరగ్నయే త్వా వైశ్వానరాయాశ్వినాఽధ్వర్యూ సాదయతామిహ
త్వా। ప్రాణం మే పాహ్యపానం మే పాహి వ్యానం మే పాహి * చ-
క్షుర్మ ఉర్వ్యా విభాహి శ్రోత్రం మే శ్లోకయాఽపః పిన్వౌషధీర్జిన్వ ద్వి-
పాత్పాహి చతుష్పాదవ దివో వృష్టిమేరయ ॥ ౯ ॥

సువీరం భువనానాముర్వ్యాస్సప్త దశ చ ॥ ౪ ॥

త్ర్యవిర్వయస్త్రిష్టుప్ఛన్దో దిత్యవాడ్వయో విరాట్ఛన్దః
పఞ్చావిర్వయో గాయత్రీ ఛన్దస్త్రివత్సో వయ ఉష్ణిహా ఛన్దస్తుర్య-

వాడ్వయో౽నుష్టుప్ఛన్దః పష్ఠవాడ్వయో బృహతీఛన్ద ఉక్షా వయస్స-
తోబృహతీఛన్ద ఋషభో వయః కకుచ్ఛన్దో ధేనుర్వయో జగతీఛ-
న్దో౽నడ్వాన్వయః పఙ్క్తిశ్ఛన్దో బస్తో వయో వివలం ఛన్దో వృష్ణి-
ర్వయో విశాలం ఛన్దః పురుషో వయస్తన్ద్రం ఛన్దో వ్యాఘ్రో వయో౽-
నాధృష్టం ఛన్దస్సిగ్ంహో వయశ్ఛదిశ్ఛన్దో విష్టమ్భో వ-
యో౽ధిపతిశ్ఛన్దః క్షత్రం వయో మయన్దం ఛన్దో విశ్వకర్మా వయః ప-
రమేష్ఠీ ఛన్దో మూర్ధా వయః ప్రజాపతిశ్ఛన్దః ॥౧౦॥

పురుషో వయష్షడ్విగ్ంశతిశ్చ ॥ ౪ ॥

ఇన్ద్రాగ్నీ అవ్యథమానా మిష్టకాం దృగ్ంహతం యువమ్।
పృష్ఠేన ద్యావాపృథివీ అన్తరిక్షం చ విబాధతామ్। విశ్వకర్మా త్వా
సాదయత్వన్తరిక్షస్య పృష్ఠే వ్యచస్వతీం ప్రథస్వతీం* భాస్వతీగ్ం
సూరిమతీమా యా ద్యాం భాస్యా పృథివీమోర్వన్తరిక్షమన్తరిక్షం య-
చ్ఛాన్తరిక్షం దృగ్ంహాన్తరిక్షం మాహిగ్ంసీర్విశ్వస్మై ప్రాణాయా
పానాయ వ్యానాయోదానాయ ప్రతిష్ఠాయై చరిత్రాయ వాయు-
ష్ట్వా౽భిపాతు మహ్యా స్వస్త్యా ఛర్దిషా ॥౧౧॥ శన్తమేన తయా దేవ-
తయా౽ఙ్గిరస్వద్ధ్రువా సీద। రాజ్ఞ్యసి ప్రాచీ దిగ్విరాడసి దక్షిణా ది-
క్సమ్రాడసి ప్రతీచీ దిక్స్వరాడస్యుదీచీ దిగధిపత్న్యసి బృహతీ ది-
గాయుర్మే పాహి ప్రాణం మే పాహ్యపానం మే పాహి వ్యానం మే పా-

హి౦చక్షుర్మేపాహి౹శ్రోత్రం మెపాహిమనో౾మేజిన్వ వాచంమెపిన్వా-
త్మానంమె పాహిజ్యోతిర్మేయచ్ఛ ॥ ౧౨ ॥

ఛర్దిఃపాపిన్వపట్చ ॥ ౬ ॥

మాఛన్దః ప్రమాఛన్దః ప్రతిమాఛన్దోఽస్త్రీవిశ్ఛన్దః పజ్క్తి-
శ్ఛన్దఉష్ణిహాఛన్దో బృహతీఛన్దోఽనుష్టుప్ఛన్దో విరాట్ఛన్దోగా-
యత్రీఛన్దస్త్రిష్టుప్ఛన్దో జగతీఛన్దః పృథివీఛన్దోఽన్తరిక్షం ఛన్దో
ద్యౌశ్ఛన్ద స్సమాశ్ఛన్దో నక్షత్రాణిఛన్దోమనశ్ఛన్దో వాక్ఛన్దః
కృషిశ్ఛన్దో హిరణ్యంఛన్దో గౌశ్ఛన్దోఽజాఛన్దోఽశ్వశ్ఛన్దః ।
అగ్నిర్దేవతా ॥ ౧౩ ॥ వాతో౾దేవతా సూర్యోదేవతాచన్ద్రమా
దేవతా వసవో దేవతారుద్రాదేవతాఽఽదిత్యాదేవతావిశ్వేదేవా
దేవతామరుతో౾దేవతా బృహస్పతిర్దేవతేన్ద్రో దేవతా వరుణో
దేవతా మూర్ధాఽసిరాడ్ధ్రువాఽసి ధరుణా యన్త్ర్యసియమి-
త్రీషేత్వోర్జేత్వా కృష్యైత్వాక్షేమాయత్వాయన్త్రీరాడ్ధ్రు-
వాఽసి ధరణీ ధర్త్ర్యసి ధరిత్ర్యాయుషేత్వావర్చసేత్వౌజసే
త్వాబలాయత్వా ॥ ౧౪ ॥

దేవతాఽఽయుషేత్వాపట్చ ॥ ౭ ॥

ఆశుస్త్రివృద్భాన్తః పఞ్చదశోవ్యోమసప్తదశః ప్రతూర్తిః-
రష్టాదశస్తపో నవదశోఽభివర్తస్సవిగ్ంశో ధరుణఏకవిగ్ంశోవ-
ర్చో ద్వావిగ్ంశ స్సంభరణ స్త్రయోవిగ్ంశో౾యోనిశ్చతుర్విగ్ం-

శోగర్భాః పఞ్చవిగ్ం శఓజస్త్రిణవః క్రతురేకత్రిగ్ం శః ప్రతిష్ఠాత్రయ-
స్త్రిగ్ం శో బ్రధ్నస్య విష్టపం చతుస్త్రిగ్ం శో నాకష్షట్త్రిగ్ం శో వి-
వర్తోఽష్టాచత్వారిగ్ం శో ధర్త్రశ్చతుష్టోమః ॥ ౧౫ ॥

ఆశుస్సప్తత్రిగ్ం శత్ ॥ ౮ ॥

అగ్నేర్భాగోసి దీక్షాయా ఆధిపత్యం బ్రహ్మస్పృతం త్రివృ-
త్స్తోమ ఇన్ద్రస్య భాగోసి విష్ణోరాధిపత్యం క్షత్రగ్ం స్పృతం పఞ్చదశ-
స్స్తోమో నృచక్షసాం భాగోసి ధాతురాధిపత్యం జనిత్రగ్ం స్పృత-
గ్ం సప్తదశస్స్తోమో మిత్రస్య భాగోసి వరుణస్యాధిపత్యం దివో వృష్టి-
ర్వాతాస్స్పృతా ఏకవిగ్ం శస్స్తోమోఽదిత్యై భాగోసి పూష్ణ ఆధిపత్య
మోజస్స్పృతం త్రిణవస్స్తోమో వసూనాం భాగోసి ॥ ౧౬ ॥ రుద్రాణా-
మాధిపత్యం చతుష్పాత్స్పృతం చతుర్విగ్ం శస్స్తోమ ఆదిత్యానాం
భాగోసి మరుతామాధిపత్యం గర్భాస్స్పృతాః పంచవిగ్ం శస్స్తో-
మో దేవస్య సవితుర్భాగోసి బృహస్పతేరాధిపత్యగ్ం సమీచీర్ది-
శస్స్పృతాశ్చతుష్టోమ స్స్తోమో యావానాం భాగోస్యయావానా-
మాధిపత్యం ప్రజాస్స్పృతాశ్చతుశ్చత్వారిగ్ం శస్స్తోమ ఋభూణాం
భాగోసి విశ్వేషాం దేవానామాధిపత్యం భూతం నిశాన్తగ్ం స్పృతం
త్రయ స్త్రిగ్ం శస్స్తోమః ॥ ౧౭ ॥

వసూనాం భాగోసి షట్చత్వారిగ్ం శచ్చ ॥ ౯ ॥

ఏకయాఽస్తువత ప్రజా అధీయన్త ప్రజాపతిరధిపతిరాసీత్తిసృభిరస్తువత బ్రహ్మాసృజ్యత బ్రహ్మణస్పతిరధిపతిరాసీత్పఞ్చభిరస్తువత భూతాన్యసృజ్యన్త భూతానాంపతిరధిపతిరాసీథ్సప్తభిరస్తువత సప్తర్షయోఽసృజ్యన్త ధాతాఽధిపతిరాసీన్నవభిరస్తువత పితరోఽసృజ్యన్తాదితిరధిపత్న్యాసీదేకాదశభిరస్తువతర్తవోఽసృజ్యన్తార్తవోఽధిపతిరాసీత్త్రయోదశభిరస్తువత మాసా అసృజ్యన్త సంవథ్సరోఽధిపతిః ॥ ౧౮ ॥ ఆసీత్పఞ్చదశభిరస్తువత క్షత్త్రమసృజ్యతేన్ద్రోఽధిపతిరాసీథ్సప్తదశభిరస్తువత పశవోఽసృజ్యన్త బృహస్పతిరధిపతిరాసీన్నవదశభిరస్తువత శూద్రార్యావసృజ్యేతామహోరాత్రే అధిపత్నీ ఆస్తామేకవిగ్ంశత్యాఽస్తువతైకశఫాః పశవోఽసృజ్యన్త వరుణోఽధిపతిరాసీత్త్రయోవిగ్ంశత్యాఽస్తువత క్షుద్రాః పశవోఽసృజ్యన్త పూషాఽధిపతిరాసీత్పఞ్చవిగ్ంశత్యాఽస్తువతారణ్యాః పశవోఽసృజ్యన్త వాయురధిపతిరాసీథ్సప్తవిగ్ంశత్యాఽస్తువత ద్యావాపృథివీ వి ॥ ౧౯ ॥ ఐతాం వసవో రుద్రా ఆదిత్యా అను వ్యాయన్తేషామాధిపత్యమాసీన్నవవిగ్ంశత్యాఽస్తువత వనస్పతయోఽసృజ్యన్త సోమోఽధిపతిరాసీదేకత్రిగ్ంశతాఽస్తువత ప్రజా అసృజ్యన్త యావానాంచాయావానాంచాధిపత్యమాసీత్త్రయస్త్రిగ్ంశతాఽస్తువత భూతాన్యశామ్యన్ప్రజాపతిః పరమేష్ఠ్యధిపతిరాసీత్ ॥

సంవథ్సరోఽధిపతిర్ద్వే పఞ్చత్రిగ్ంశచ్చ ॥ ౨౦ ॥

* ఇయమేవసాయా ప్రథమావ్యౌచ్ఛదన్తరస్యాంచరతిప్రవి-
ష్టా। వధూర్జజాన నవగజ్జనిత్రీత్రయ ఏనాంమహిమానస్సచన్తే।
ఛన్దస్వతీ ఉషసాపేపిశానే సమానంయోనిమనుసంచరన్తీ। సూర్య-
పత్నీవిచరతః ప్రజానతీకేతుంకృణ్వానే అజరే భూరిరేతసా। ఋతస్య
పన్థామనుతిస్ర ఆగుస్త్రయోఘర్మాసో అనుజ్యోతిషాఽగుః। ప్రజా
మేకారక్షత్యూర్జమేకా ॥ ౧౧ ॥ వ్రతమేకారక్షతి దేవయూనామ్।
చతుష్టోమో అభవద్యా తురీయాయజ్ఞస్య పక్షావృషయో భవన్తీ।
గాయత్రీంత్రిష్టుభంజగతీమనుష్టుభంబృహదర్కంయుఞ్జానాస్సువరా-
భరన్నిదమ్। పఞ్చభిర్ధాతా విదధావిదంయత్తాసాగ్ంస్వసౄరజన-
యత్పఞ్చపఞ్చ। తాసాముయన్తి ప్రయవేణపఞ్చనానారూపాణిక్ర-
తవో వసానాః। త్రిగ్ంశత్స్వసార ఉపయన్తి నిష్కృతగ్ంసమా-
నం కేతుంప్రతిముఞ్చమానాః ॥ ౧౨ ॥ ఋతూగ్ంస్తన్వతే కవయః
ప్రజానతీర్మధ్యే ఛన్దసః పరియన్తి భాస్వతీః। జ్యోతిష్మతీప్రతిముఞ్చతే
నభోరాత్రీదేవీసూర్యస్యవ్రతాని। విపశ్యన్తిపశవో జాయమానానా-
నారూపామాతురస్యాఉపస్థే। ఏకాష్టకా తపసాతప్యమానాజజాన
గర్భంమహిమానమిన్ద్రమ్। తేన దస్యూన్వ్యసహన్త దేవా హ-
న్తాసురాణామభవచ్ఛచీభిః। అనానుజామనుజాం మామకర్తసత్యం
వదన్త్యన్విచ్ఛఏతత్। భూయాసమ్ ॥ ౧౩ ॥ అస్యసుమతౌ యథా
యూయమన్యా వో అన్యామతిమా ప్రయుక్త।అభూన్మమసుమతౌ విశ్వ-

వేద్యాఆష్ట్రప్రతిష్ఠామవిద్ధగ్గాధమ్ । భూయాసమస్య సుమతౌ యథా యూయమన్యావో అన్యామతిమాప్రయుక్త । పఞ్చవ్యుష్టీరను పఞ్చ దోహాగాం పఞ్చనామ్నీమృతవోఽనుపఞ్చ । పఞ్చదిశః పఞ్చదశేనక్లృప్తాస్సమానమూర్ధ్నీరభిలోకమేకమ్ ॥ ౨౮॥ ఋతస్య గర్భః ప్రథమా వ్యూషుష్యపామేకామహిమానంబిభర్తి । సూర్యస్యైకా చరతి నిష్కృతేషు ఘర్మస్యైకా సవితైకాం నియచ్ఛతి । యా ప్రథమా వ్యౌచ్ఛథ్సా ధేనురభవద్యమే । సానః పయస్వతీధుక్ష్వో-త్తరాముత్తరాగ్ంసమామ్। శుక్రర్షభానభసా జ్యోతిషాఽగాద్విశ్వరూపాశబలీరగ్నికేతుః । సమానమర్థగ్ం స్వపస్యమానాబిభ్రతీ * జరామజరఉషఆఽగాః। ఋతూనాం పత్నీ ప్రథమేయమాఽగాదహ్నాంనేత్రీజనిత్రీప్రజానామ్ । ఏకాసతీబహుధోషోవ్యుచ్ఛస్య జీర్ణాత్వంజరయసిసర్వమన్యత్ ॥ ౨౯ ॥

ఊర్జమేకాప్రతిమ్ముఞ్చమానాభూయాస్మేక్తంపత్న్యేకాన్న విగ్ంశతిశ్చ ॥ ౧౧ ॥

అగ్నేజాతాన్ప్రణుదానస్సపత్నాన్ప్రత్యజాతాఞ్జాతవేదోనుదస్వ। అస్మేదీదిహిసుమనాఅహేడన్తవస్యాగ్ంశర్మన్త్రివరూథఉద్భిత్। సహసాజాతాన్ప్రణుదానస్సపత్నాన్ప్రత్యజాతాఞ్జాత వేదోనుదస్వ। అధినో బ్రూహిసుమనస్య మానోవయగ్గ్ంస్యామప్రణుదానస్సపత్నాన్।చతుశ్చత్వారిగ్ంశస్స్తోమోవర్చోద్రవిణగ్ంషోడశస్స్తో-

మహోజ్యో ద్రవిణంపృథివ్యాః పురీషమసి ॥ ౨౬ ॥ అప్సోనామ। ఏవశ్ఛన్దో వరివశ్ఛన్దశ్శంభూశ్ఛన్దః పరిభూశ్ఛన్దఆచ్ఛచ్ఛన్దో మనశ్ఛన్దో వ్యచశ్ఛన్దస్సిన్ధుశ్ఛన్దస్సముద్రం ఛన్ద స్సలిలంఛన్దస్సంయచ్ఛన్దోవియచ్ఛన్దో బృహచ్ఛన్దో రథన్తరం ఛన్దోనికాయశ్ఛన్దో వివధశ్ఛన్దో గిరశ్ఛన్దో భ్రజశ్ఛన్దస్సంష్టుప్ఛన్దో ఽనుష్టుప్ఛన్దః కకుచ్ఛన్దస్త్రికకుచ్ఛన్దః కావ్యంఛన్దో ఽఙ్కుపంఛన్దః ॥ ౨౭ ॥ పదపఙ్క్తిశ్ఛన్దో ఽక్షరపఙ్క్తిశ్ఛన్దో విష్టారపఙ్క్తిశ్ఛన్దః క్షురోభృజ్వాఞ్ఛన్దః ప్రచ్ఛచ్ఛన్దః పక్షశ్ఛన్దఏవశ్ఛన్దోవరివశ్ఛన్దోవయశ్ఛన్దో వయస్కృచ్ఛన్దో విశాలం ఛన్దోవిష్పర్ధాశ్ఛన్దశ్ఛదిశ్ఛన్దో దూరోహణంఛన్దస్తన్ద్రంఛన్దో ఽఙ్కాఙ్కంఛన్దః ॥ ౨౮ ॥

అస్యఙ్కుపంచదశత్రయస్త్రిగ్ంశచ్చ ॥ ౧౨ ॥

అగ్నిర్వృత్రాణి జఙ్ఘనద్ద్రవిణస్యుర్విపన్యయా। సమిద్ధశ్శుక్ర ఆహుతః। త్వగ్ంసోమాసిసత్పతి స్త్వగ్ంరాజోతవృత్రహా। త్వంభద్రో అసిక్రతుః। భద్రా తే అగ్నే స్వనీకసన్దృఙ్ఘోరస్య సతోవిషుణస్యచారుః। నయత్తే శోచి స్తమసావర న్తనధ్వస్మాన స్తనువిరేప ఆధుః। భద్రం తే అగ్నే సహస్విన్ననీకముపాక ఆరోచతే సూర్యస్య ॥ ౨౯ ॥ రుశద్దృశే దదృశే నక్తయాచిదరూక్షితం దృశ ఆరూపే అన్నమ్। సైనా ఽనీకేన సువిదత్రో అస్మే యష్టా దేవాగ్ం ఆయజిష్ఠస్స్వస్తి। అదబ్ధోగోపా ఉత నః పరస్పా అగ్నే ద్యుమదుత రేవద్దిదీహి। స్వస్తి

నోద్దివో అగ్నే పృథివ్యా విశ్వాయుర్ధేహి యజథాయ దేవ । యథ్సీ-
మహీందివిజాత్ర ప్రశస్తం తదస్మాసు ద్రవిణం ధేహిచిత్రమ్। యథాహో-
తర్మనుషః ॥౩౦॥ దైవతాతా యజ్ఞేభిస్సూనో సహసాయజాసి। ఏవానో
అద్యసమనాసమానానుశన్నగ్న ఉశతో యక్షి దేవాన్ । అగ్ని-
మీడే పురోహితం యజ్ఞస్య దేవమృత్విజమ్ । హోతారగ్ం రత్న-
ధాతమమ్। వృషాసోమ ద్యుమాగ్ం అసివృషాదేవ వృషవ్రతః। వృషా
ధర్మాణి దధిషే। సాంతపనా ఇదగ్ం హవిర్మరుతస్తజ్జుజుష్టన। యుష్మా-
కోతీరిశాదసః । యోనో మర్తో వసవో దుర్హృణాయుస్తిరస్స-
త్యాని మరుతః ॥౩౧॥ జిఘాగ్ంసాత్ । ద్రుహః పాశం ప్రతి సముచీష్ట
తపిష్ఠేన తపసా హన్తనా తమ్ । సంవత్సరీణా మరుతస్స్వర్కా ఉరుక్ష-
యాస్సగణా మానుషేషు। తేఽస్మత్పాశాన్ప్రముఞ్చన్త్వగ్ంహస-
స్సాంతపనా మదిరా మాదయిష్ణవః । * పిప్రీహి దేవాగ్ం ఉశ-
తో యవిష్ఠ విద్వాగ్ం ఋతూగ్ంరృతుపతే యజేహ । యే దై-
వ్యా ఋత్విజస్తేభిరగ్నే త్వగ్ం హోతౄణామస్యాయజిష్ఠః । అ-
గ్నే యదద్య విశో అధ్వరస్య హోతః పావక ॥ ౩౨ ॥ శోచైవే-
ష్ట్వగ్ం హియజ్వా । ఋతాయజాసి మహినా వియద్భూర్హవ్యా
వహయవిష్ఠయాతే అద్య। అగ్నినారయిమశ్నవత్పోషమేవదివేదివే।
యశసంవీరవత్తమమ్। గయస్ఫానో అమీవహా వసువిత్పుష్టివర్ధనః।
సుమిత్రస్సోమనో భవ। గృహమేధాస ఆగత మరుతో మాఽపభూతన ।

ప్రముఞ్చన్తో నో అగ్ంహసః । పూర్వీభిర్హి దదాశిమ శరద్భిర్మ-
రుతో వయమ్ । మహోభిః ॥ ౩౩ ॥ చర్షణీనామ్ । ప్రబుధ్ని-
యా ఈరతే వో మహాగ్ంసి ప్రణామాని ప్రయజ్యవస్తిరధ్వమ్ ।
సహస్రియం దమ్యం భాగమేతం గృహమేధీయం మరుతో జుషధ్వమ్ ।
ఉప యమేతి యువతిస్సుదక్షం దోషా వస్తోర్హవిష్మతీ ఘృతాచీ । ఉ-
ప స్వైనమరమతిర్వసూయుః । ఇమో అగ్నే వీతతమాని హవ్యా-
జస్రో వక్షి దేవతాతిమచ్ఛ । ప్రతి న ఈగ్ం సురభీణి వియన్తు । క్రీడం
వశ్శర్ధో మారుతమనర్వాణగ్ం రథే శుభమ్ ॥ ౩౪ ॥ కణ్వా అభి ప్ర
గాయత । అత్యాసో న యే మరుతస్స్వఞ్చో యక్షదృశో న శుభయ-
న్త మర్యాః । తే హర్మ్యేష్ఠాశ్శిశవో న శుభ్రా వత్సాసో న ప్రక్రీడినః
పయోధాః । ప్రైషామజ్మేషు విథురేవ రేజతే భూమిర్యామేషు య-
ద్ధ యుఞ్జతే శుభే । తే క్రీడయో ధునయో భ్రాజదృష్టయస్స్వయం
మహిత్వం పనయన్త ధూతయః । ఉపహ్వరేషు యదచిధ్వం య-
యిం వయ ఇవ మరుతః కేన ॥ ౩౫ ॥ చిత్పథా । శ్చోతన్తి కోశా ఉప
వో రథేష్వా ఘృతముక్షతా మధువర్ణమర్చతే । అగ్నిమగ్నిగ్ం
హవీమభిస్సదా హవన్త విశ్పతిమ్ । హవ్యవాహం పురుప్రియమ్ ।
తగ్ంహి శశ్వన్త ఈడతే స్రుచా దేవం ఘృతశ్చుతా । అగ్నిగ్ం
హవ్యాయ వోఢవే । ఇన్ద్రాగ్నీ రోచనా దివః శ్నథద్వృత్రమిన్ద్రం వో

విశ్వాత్తస్పరీన్ద్రిం నర్గొవిశ్వకర్మణాహవిషావావృధానో విశ్వకర్మన్
హవిషా వర్ధనేన ॥ ౩౬ ॥

సూర్యస్య మనుషోమరుత్తః పావకమహోభీరథే శుభం కే-
నషట్చత్వారింశచ్చ ॥ ౧౩ ॥

అపాం త్వేమన్నయం పురఃప్రాచీధ్రువక్షీ త్రిస్త్ర్య విరిన్ద్రాగ్ని
మాచన్ద్ర ఆశుస్త్రివృద్దగ్నె ర్భాగో౽స్యేక మేయమేవ సాయా౽గ్నె
జాతానగ్నిర్వృత్రాణిత్రయోదశ ॥ ౧౩ ॥

అపాం త్వేన్ద్రాగ్ని ఇయమేవదేవతాత్ర షట్త్రింశత్ ॥౩౬॥

అపాం త్వేమన్ హవిషా వర్ధనేన॥

హరిః ఓం శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు ॥

చతుర్థకాణ్డే చతుర్థప్రశ్నః

హరిః ఓం॥ రశ్మిరసిక్షయాయత్వాక్షయంజిన్వప్రేతిరసిధ-
ర్మాయత్వా ధర్మంజిన్వాన్వితిరసిదివేత్వాదివంజిన్వ సంధిరస్య-
న్తరిక్షాయత్వాఽన్తరిక్షంజిన్వ ప్రతిధిరసి పృథివ్యైత్వా పృథివీం
జిన్వవిష్టమ్భోసివృష్ట్యైత్వా వృష్టింజిన్వ ప్రవాఽస్యహ్నే
త్వాఽహర్జిన్వానువాఽసిరాత్రియైత్వారాత్రింజిన్వోశిగసి ॥ ౧ ॥
వసుభ్యస్త్వావసూఞ్జిన్వప్రకేతోసిరుద్రేభ్యస్త్వారుద్రాఞ్జిన్వ సుదీతి-
రస్యాదిత్యేభ్యస్త్వాఽఽదిత్యాఞ్జిన్వౌజోసి పితృభ్యస్త్వా పితౄఞ్జి-
న్వతన్తురసిప్రజాభ్యస్త్వా ప్రజా జిన్వ పృతనాషాడసి పశుభ్య-
స్త్వాపశూఞ్జిన్వరేవదస్యోషధీభ్యస్త్వౌషధీర్జిన్వాభిజిదసి యుక్త-
గ్రావేన్ద్రియ త్వేన్ద్రం జిన్వా ధిపతిరసి ప్రాణాయ ॥ ౨ ॥ త్వా
ప్రాణంజిన్వయన్తాఽస్యపానాయత్వాఽపానంజిన్వసగ్ంసర్పోసిచ-
క్షుషేత్వా చక్షుర్జిన్వ వయోధా అసిశ్రోత్రాయత్వా శ్రోత్రం
జిన్వత్రివృదసి ప్రవృదసిసంవృదసి వివృదసిసగ్ంరోహోసినీరో-
హోసి ప్రరోహోస్యనురోహోసి వసుకోసి వేషశ్రిరసి వస్య-
ష్టిరసి ॥ ౩ ॥

ఉశిగసిప్రాణాయత్రిచత్వారిగ్ంశచ్చ ॥ ౧ ॥

రాజ్ఞ్యసిప్రాచీదిగ్వసవస్తేదేవా అధిపతయోఽగ్నిర్ హేతీనాంప్రతిధర్తా త్రివృత్త్వాస్తోమః పృథివ్యాగ్ం శ్రయత్వాజ్యముక్థమవ్యథయత్స్తభ్నాతురథన్తరగ్ం సామప్రతిష్ఠిత్యైవిరాడసి దక్షిణా దిగ్రుద్రాస్తే దేవాఅధిపతయఇన్ద్రో హేతీనాం ప్రతిధర్తా పఞ్చదశస్త్వాస్తోమః పృథివ్యాగ్ం శ్రయతుప్రఉగముక్థమవ్యథయత్స్తభ్నాతుబృహత్సామప్రతిష్ఠిత్యైసమ్రాడసిప్రతీచీదిక్ ॥ ౪ ॥

ఆదిత్యాస్తే దేవాఅధిపతయస్సోమో హేతీనాంప్రతిధర్తా సప్తదశస్త్వాస్తోమః పృథివ్యాగ్ం శ్రయతు మరుత్వతీయముక్థమవ్యథయత్స్తభ్నాతు వైరూపగ్ంసామప్రతిష్ఠిత్యై స్వరాడస్యుదీచీ దిగ్విశ్వే తే దేవా అధిపతయో వరుణో హేతీనాం ప్రతిధర్తైకవిగ్ంశస్త్వాస్తోమః పృథివ్యాగ్ం శ్రయతు నిష్కేవల్య ముక్థమవ్యథయత్స్తభ్నాతు వైరాజగ్ంసామ ప్రతిష్ఠిత్యాఅధిపత్న్యసి బృహతీదిఙ్మరుతస్తే దేవాఅధిపతయః ॥ ౫ ॥ బృహస్పతిర్ హేతీనాం ప్రతిధర్తా త్రిణవత్రయస్త్రిగ్ంశౌ త్వా స్తోమా పృథివ్యాగ్ం శ్రయతాం వైశ్వదేవాగ్నిమారుతె ఉక్థెఅవ్యథయన్తీ స్తభ్నీతాగ్ం శాక్వరరైవతే సామనీ ప్రతిష్ఠిత్యా అన్తరిక్షాయఋషయస్త్వా ప్రథమజాదేవేషుదివోమాత్రయా వరిణా ప్రథన్తువిధర్తా చాయమధిపతిశ్చ తేత్వా సర్వేసంవిదానానాకస్యపృష్ఠేసువర్గే లోకే యజమానంచసాదయన్తు ॥ ౬ ॥

ప్రతీచీదిఙ్మరుతస్తె దేవా అధిపతయశ్చత్వారిగ్ంశచ్చ ॥ ౨ ॥

అయంపురో హరికేశస్సూర్యరశ్మిస్తస్య రథగృత్స-
శ్చరథౌజాశ్చ సేనానిగ్రామణ్యౌ పుఞ్జికస్థలాచ కృతస్థలాచాప్స-
రసౌయాతుధానా హేతీరక్షాగ్ంసి ప్రహేతిరయందక్షిణా విశ్వక-
ర్మా తస్యరథస్వనశ్చరథే చిత్రశ్చ సేనానిగ్రామణ్యౌ మేనకా
చసహజన్యాచాప్సరసౌ దంక్ష్ణవఃపశవోహేతిః పౌరుషేయోవధః
ప్రహేతి రయం పశ్చాద్విశ్వవ్యచాస్తస్యరథప్రోతశ్చాసమరథ-
శ్చ సేనానిగ్రామణ్యౌ ప్రమ్లోచన్తీచ ॥ ౭ ॥ అనుమ్లోచన్తీచాప్స-
రసౌ సర్పాహేతిర్వ్యాఘ్రాః ప్రహేతిరయ ముత్తరాత్సంయ-
ద్వసుస్తస్యసేనజిచ్చ సుషేణశ్చ సేనానిగ్రామణ్యౌ విశ్వాచీచ
ఘృతాచీచాప్సరసావాపోహేతిర్వాతః ప్రహేతిరయముపర్యర్వా-
గ్వసుస్తస్య తార్క్ష్యశ్చారిష్టనేమిశ్చ సేనానిగ్రామణ్యా వు-
ర్వశీ చ పూర్వచిత్తిశ్చాప్సరసౌ విద్యుద్ధేతిరవస్ఫూర్జన్ప్రహే-
తిస్తేభ్యోనమస్తేనోమృడయన్తు తేయం ॥ ౮ ॥ ద్విష్మోయశ్చనో
ద్వేష్టితంవోజమ్భేదధామ్యాయోస్త్వాసదనే సాదయామ్యవత-
శ్ఛాయాయాం నమస్సముద్రాయ నమస్సముద్రస్య చక్షసే పర-
మేష్ఠీ త్వా సాదయతుదివఃపృష్ఠేవ్యచస్వతీం ప్రథస్వతీం విభూ-
మతీం ప్రభూమతీం పరిభూమతీం దివం యచ్ఛ దివందృగ్ంహది-
వం మాహిగ్ంసీర్విశ్వస్మైప్రాణాయాపానాయవ్యానాయోదానా-
య ప్రతిష్ఠాయైచరిత్రాయ సూర్యస్త్వాఽభిపాతు మహ్యాస్వస్త్యా

ఛర్దిష్పాశంతమేన తయా దేవతయాఽఙ్గిరస్వద్ధ్రువాసీద । ప్రోథదశ్వో నయవసేఽవిష్యన్యదా మహస్సంవరణాద్వ్యస్థాత్ । * ఆదస్య వాతో అనువాతి శోచిరధ స్మ తే వ్రజనం కృష్ణమస్తి ॥ ౯ ॥

ప్రమ్లోచన్తీ చ యగ్గ్ంస్వస్త్ర్యష్టావిగ్ంశతిశ్చ ॥ ౩ ॥

అగ్నిర్మూర్ధా దివః * కకుత్పతిః పృథివ్యా అయమ్ । అపాగ్ంరేతాగ్ంసి జిన్వతి । త్వామగ్నే పుష్కరాదధ్యథర్వా నిరమన్థత । మూర్ధ్నో విశ్వస్య వాఘతః । అయమగ్నిస్సహస్రిణో వాజస్య శతినస్పతిః । మూర్ధా కవీ రయీణామ్ । భువో యజ్ఞస్య రజసశ్చ నేతా యత్రా నియుద్భిస్సచసే శివాభిః । దివి మూర్ధానం దధిషే సువర్షాం జిహ్వామగ్నే చకృషే హవ్యవాహమ్ । అబోధ్యగ్నిస్సమిధా జనానామ్ ॥ ౧౦ ॥ ప్రతి ధేనుమివాయతీముషాసమ్ । యహ్వా ఇవ ప్రవయాముజ్జిహానాః ప్రభానవస్సిస్రతే నాకమచ్ఛ । అవోచామ కవయే మేధ్యాయ వచో వన్దారు వృషభాయ వృష్ణే । గవిష్ఠిరో నమసా స్తోమమగ్నౌ దివీవ రుక్మముర్వ్యఞ్చమశ్రేత్ । జనస్య గోపా అజనిష్ట జాగృవిరగ్నిస్సుదక్షస్సువితాయ నవ్యసే । ఘృతప్రతీకో బృహతా దివిస్పృశా ద్యుమద్విభాతి భరతేభ్యశ్శుచిః । త్వామగ్నే అఙ్గిరసః ॥ ౧౧ ॥ గుహాహితమన్వవిన్దఞ్ఛ్రియాణం వనేవనే । స జాయసే మథ్యమానస్సహో మహత్త్వామాహుస్సహసస్పుత్రమఙ్గిరః । యజ్ఞస్య కేతుం ప్రథమం పురోహితమగ్నిం నరస్త్రిషధస్థే సమిన్ధతే । ఇన్ద్రేణ దేవైస్సరథగ్ంసబర్హిషి సీదన్నిహోతా యజథాయ సుక్రతుః ।

త్వాంచిత్రశ్రవస్తమహావంతే విక్షుజన్తవః। శోచిష్కేశంపురుప్రి-
యాగ్నెహవ్యాయ వోఢవే। సఖాయస్సంవస్సమ్యఞ్చమిషవ్॥౧౭॥
స్తోమంచాగ్నయే। వర్షిష్ఠాయక్షితీనామూర్జోనప్త్రెసహస్వతే। సగ్ం-
సమిద్యువసె వృషన్నగ్నె విశ్వాన్యర్యఆ। ఇడస్పదెసమిధ్యసెసనో
వసూన్యాభర। ఏనావో అగ్నింనమసోర్జోనపాతమాహువె। ప్రి-
యంచేతిష్ఠమరతిగ్ం స్వధ్వరం విశ్వస్యదూతమమృతమ్। సయోజ-
తేఅరుషావిశ్వభోజసాసదుద్రవత్స్వాహుతః। సుబ్రహ్మాయజ్ఞస్సుశమీ॥
వసూనాందెవగ్ం రాధోజనానామ్। ఉదస్యశోచిరస్థాదాజుహ్వానస్య
మీఢుషః। ఉద్ధూమాసో అరుషాసో దివిస్పృశ స్సమగ్నిమిన్ధతెనరః।
అగ్నెవాజస్య గోమత-ఈశానస్సహసోయహో। అస్మె ధేహిజా-
తవెదో మహిశ్రవః। సఇధానోవసుష్కవిరగ్నిరీడెన్యోగిరా। రెవద-
స్మభ్యం పుర్వణీక దీదిహి। క్షపో రాజన్నుతత్మనాఽగ్నె వస్తోరు-
తోషసః। సతిగ్మజమ్భ ॥౧౮॥ రక్షసోదహప్రతి। ఆతే అగ్న ఇధీ-
మహిద్యుమన్తం దెవాజరమ్। యద్ధస్యాతెపనీయసీ సమిద్దీదయతి
ద్యవీషగ్ం స్తోతృభ్య ఆభర। ఆతెఅగ్నఋచా హవిశ్శుక్రస్య
జ్యోతిషస్పతే। సుశ్చన్ద్రదస్మవిశ్పతె హవ్యవాట్తుభ్యగ్ం హూయత
ఇషగ్ంస్తోతృభ్య ఆభర। ఉభేసుశ్చన్ద్రసర్పిషో దర్వీ శ్రీణీషఆసని।
ఉతోనఉత్పుపూర్యాః ॥౧౯॥ ఉక్థేషుశవసస్పత ఇషగ్ం స్తోతృభ్య
ఆభర। అగ్నెతమద్యాశ్వంనస్తోమైః క్రతుం నభద్రగ్ం హృదిస్పృ-
శమ్। ఋధ్యామాతఓహైః। అధాహ్యగ్నె క్రతోర్భద్రస్యదక్ష-

స్వస్త్యాధ్వాః। రథీర్ ఋతస్య బృహతో బభూథ। ఆభిష్టే అద్య గీర్భిర్గృణ-
ణన్తోఽగ్నే దాశేమ। ప్ర తే దివో న స్తనయన్తి శుష్మాః । ఏభిర్నో అ-
ర్కైర్భవా నో అర్వాఙ్ ॥౧౬॥ స్వర్ణ జ్యోతిః। అగ్నే విశ్వేభిస్సు
మనా అనీకైః। అగ్నిగ్ం హోతారం మన్యే దాస్వన్తం వసోస్సూ-
నుగ్ం సహసో జాతవేదసమ్। విప్రం న జాతవేదసమ్। య ఊర్ధ్వయా
స్వధ్వరో దేవో దేవాచ్యా కృపా । ఘృతస్య విభ్రాష్టిమను శుక్రశో-
చిష ఆజుహ్వానస్య సర్పిషః । అగ్నే త్వం నో అన్తమః । ఉత త్రాతా
శివో భవ వరూథ్యః । తం త్వా శోచిష్ఠ దీదివః । సుమ్నాయ నూన-
మీమహే సఖిభ్యః । వసురగ్నిర్వసుశ్రవాః । అచ్ఛా నక్షి ద్యుమత్త-
మో రయిం దాః ॥ ౧౭ ॥

జనానామఙ్గిరస ఇమగ్ం సుశమీ తిగ్మజమ్భ పుపూర్వ్యా అ-
ర్వ్యాజ్వసుశ్రవాః పఞ్చ చ ॥ ౪ ॥

ఇన్ద్రాగ్నిభ్యాం త్వా సయుజా యుజా యునజ్మ్యాఘారాభ్యాం
తేజసా వర్చసోక్థేభిస్స్తోమేభిశ్ఛన్దోభీ రయ్యై పోషాయ సజాతా-
నాం మధ్యమస్థేయాయ మయా త్వా సయుజా యుజా యునజ్మ్య-
మ్బా దులా నితత్నిరభ్రయన్తీ మేఘయన్తీ వర్షయన్తీ చుపుణీ-
కా నామాసి ప్రజాపతినా త్వా విశ్వాభిర్ధీభిరుపదధామి పృథివ్యుద-
పురమన్నేన విష్టా మనుష్యాస్తే గోప్తారోఽగ్నిర్వియత్తోఽస్యాం
తామహం ప్రపద్యే సా ॥ ౧౮ ॥ మే శర్మ చ వర్మ చాస్త్వధిద్యౌర-
న్తరిక్షం బ్రహ్మణా విష్టా మరుతస్తే గోప్తారో వాయుర్వియత్తోఽస్యాం

తామహం ప్రపద్యేసామేశర్మచవర్మచాస్తు ద్యౌరపరాజితాఽమృతేన విష్టాఽఽదిత్యాస్తే గోప్తారస్సూర్యోవియత్తాఽస్యాంతామహంప్రపద్యేసామేశర్మచవర్మచాస్తు ॥ ౧౯ ॥

సాఽష్టాచత్వారిగ్ంశచ్చ ॥ ౫ ॥

బృహస్పతిస్త్వా సాదయతు పృథివ్యాః పృష్ఠేజ్యోతిష్మతీం విశ్వస్మైప్రాణాయా పానాయవిశ్వం జ్యోతిర్యచ్ఛాగ్నిస్తేధిపతిర్విశ్వకర్మా త్వా సాదయత్వన్తరిక్షస్యపృష్ఠే జ్యోతిష్మతీంవిశ్వస్మైప్రాణాయాపానాయ విశ్వం జ్యోతిర్యచ్ఛ వాయుస్తేఽధిపతిః ప్రజాపతిస్త్వా సాదయతు దివః పృష్ఠే జ్యోతిష్మతీం విశ్వస్మై ప్రాణాయాపానాయ విశ్వం జ్యోతిర్యచ్ఛ పరమేష్ఠీ తేఽధిపతిః పురోవాతసనిరస్యభ్రసనిరసివిద్యుథ్సనిః ॥ ౨౦ ॥ అసి స్తనయిత్నుసనిరసివృష్టిసనిరస్యగ్నేర్యాన్యసి దేవానామగ్నియాన్యసి వాయోర్యాన్యసి దేవానాం వాయోయాన్యస్యన్తరిక్షస్య యాన్యసి దేవానామన్తరిక్షయాన్యస్యన్తరిక్షమస్యన్తరిక్షాయ త్వా సలిలాయత్వా సర్ణీకాయత్వా సతీకాయత్వా కేతాయత్వా ప్రచేతసేత్వావివస్వతేత్వా దివస్త్వాజ్యోతిష ఆదిత్యేభ్యస్త్వచేత్వారుచేత్వాద్యుతేత్వాభాసేత్వా జ్యోతిషేత్వా యశోదాంత్వాయశసి తేజోదాంత్వా తేజసిపయోదాం త్వాపయసివర్చోదాంత్వా వర్చసి ద్రవిణోదాంత్వాద్రవిణేసాదయామి తేనర్షిణా తేన బ్రహ్మణా తయా దేవతయాఽఙ్గిరస్వద్ధ్రువాసీద ॥ ౨౧ ॥

విద్యుద్ధస్నిద్యుత్తేత్వేకాన్నత్రిగ్ంశచ్చ ॥ ౬ ॥

భూయస్కృదసి వరివస్కృదసి * ప్రాచ్యస్యూర్ధ్వాఽస్యన్తరిక్షసదస్యన్తరిక్షే సీదాప్సుషదసి శ్యేనసదసిగృధ్రసదసి సుపర్ణసదసి నాకసదసిపృథివ్యాస్త్వా ద్రవిణెసాదయామ్యన్తరిక్షస్య త్వాద్రవిణేసాదయామిదివస్త్వాద్రవిణెసాదయామి దిశాంత్వాద్రవిణె సాదయామిద్రవిణోదాంత్వాద్రవిణె సాదయామి ప్రాణంమె పాహ్యపానంమెపాహివ్యానంమె ॥ ౧౧ ॥ పాహ్యాయుర్మెపాహివిశ్వాయుర్మెపాహిసర్వాయుర్మె పాహ్యగ్నెయత్తెపరగ్ం హృన్నామతావెహిసగ్ంరభావహై * పాఞ్చజన్యేష్వప్యేధ్యగ్నెయావాఅయావాఏవా ఊమాస్సబ్దస్సగరస్సుమేకః ॥ ౧౩ ॥

వ్యానంమెద్వాత్రిగ్ంశచ్చ ॥ ౭ ॥

అగ్నినా విశ్వాషాట్థ్సూర్యేణస్వరాట్క్రత్వా శచీపతిరృషభేణత్వష్టా యజ్ఞేనమఘవాన్దక్షిణయాసువర్గో మన్యునావృత్రహాసౌహార్ద్యేనతనూధా అన్నేనగయః పృథివ్యాసనోదృగ్భిరన్నాదో వషట్కారేణర్ధస్సామ్నా తనూపావిరాజా జ్యోతిష్మాన్బ్రహ్మణాసోమపాగోభిర్యజ్ఞం దాధారక్షత్త్రేణమనుష్యానశ్వేనచరథేనచవజ్రీ ఋతుభిః ప్రభుస్సంవథ్సరేణ పరిభూస్తపసాఽనాధృష్టస్సూర్యస్సంతనూభిః ॥ ౧౪ ॥

అగ్నినైకాన్నపఞ్చాశత్ ॥ ౮ ॥

ప్రజాపతిర్మనసాఽన్ధోఽచ్ఛేతో ధాతా దీక్షాయాగ్ం సవి-
తా భృత్యాం పూషా సోమక్రయణ్యాం వరుణ ఉపనద్ధోఽసురః క్రీయ-
మాణో మిత్రః క్రీతశ్శిపివిష్ట ఆసాదితో నరన్ధిషః ప్రోహ్యమా-
ణోఽధిపతిరాగతః ప్రజాపతిః ప్రణీయమానోఽగ్నిరాగ్నీధ్రే బృ-
హస్పతిరాగ్నీధ్రాత్ప్రణీయమాన ఇన్ద్రో హవిర్ధానేఽదితిరా-
సాదితో * విష్ణురుపావహ్రియమాణోఽథర్వోపోత్తో యమోఽభి-
షుతోఽపూతపా ఆధూయమానో వాయుః పూయమానో మి-
త్రః క్షీరశ్రీర్మన్థీ సక్తుశ్రీర్వైశ్వదేవ ఉన్నీతో రుద్ర ఆహుతో వా-
యురావృత్తో నృచక్షాః ప్రతిఖ్యాతో భక్ష ఆగతః పితౄణాం నా-
రాశగ్ంసోఽసురాత్తస్సిన్ధురవభృథమవప్రయన్త్సముద్రోఽవగతస్స
లిలః ప్రప్లుతస్సువరుదృచం గతః ॥ ౧౫ ॥

రుద్ర ఏకవిగ్ంశతిశ్చ ॥ ౯ ॥

కృత్తికానక్షత్రమగ్నిర్దేవతాఽగ్నే రుచస్స్థ ప్రజాపతే-
ర్ధాతుస్సోమస్యర్చే త్వా రుచే త్వా ద్యుతే త్వా భాసే త్వా జ్యో-
తిషే త్వా రోహిణీ నక్షత్రం ప్రజాపతిర్దేవతా మృగశీర్షం
నక్షత్రగ్ం సోమో దేవతాఽఽర్ద్రా నక్షత్రగ్ం రుద్రో దేవతా
పునర్వసూ నక్షత్రమదితిర్దేవతా తిష్యో నక్షత్రం బృహస్పతి-
ర్దేవతాఽఽశ్రేషా నక్షత్రగ్ం సర్పా దేవతా మఘా నక్షత్రం
పితరో దేవతా ఫల్గునీ నక్షత్రమ్ ॥ ౧౬ ॥ అర్యమా దేవతా ఫల్గునీ నక్ష-
త్రం భగో దేవతా హస్తో నక్షత్రగ్ం సవితా దేవతా చిత్రా నక్షత్రమి-

న్ద్రో దేవతా స్వాతీ నక్షత్రం వాయుర్దేవతా విశాఖే నక్షత్రమిన్ద్రాగ్నీ దేవతాఽనూరాధా నక్షత్రం మిత్రో దేవతా రోహిణీ నక్షత్రమిన్ద్రో దేవతా విచృతౌ నక్షత్రం పితరో దేవతాఽషాఢా నక్షత్రమాపో దేవతాఽషాఢా నక్షత్రం విశ్వే దేవా దేవతా శ్రోణా నక్షత్రం విష్ణుర్దేవతా శ్రవిష్ఠా నక్షత్రం వసవః ॥ ౨౭ ॥ దేవతా శతభిషఙ్నక్షత్రమిన్ద్రో దేవతా ప్రోష్ఠపదా నక్షత్రమజ ఏకపాద్దేవతా ప్రోష్ఠపదా నక్షత్రమహిర్బుధ్నియో దేవతా రేవతీ నక్షత్రం పూషా దేవతాఽశ్వయుజౌ నక్షత్రమశ్వినౌ దేవతాఽపభరణీర్నక్షత్రం యమో దేవతా పూర్ణా పశ్చాద్యత్తే దేవా అదధుః ॥ ౨౮ ॥

ఫల్గునీ నక్షత్రం వసవ త్రయస్త్రింశచ్చ ॥ ౧౦ ॥

మధుశ్చ మాధవశ్చ వాసన్తికావృతూ శుక్రశ్చ శుచిశ్చ గ్రైష్మావృతూ నభశ్చ నభస్యశ్చ వార్షికావృతూ ఇషశ్చోర్జశ్చ శారదావృతూ సహశ్చ సహస్యశ్చ హైమన్తికావృతూ తపశ్చ తపస్యశ్చ శైశిరావృతూ అగ్నేరన్తశ్శ్లేషోఽసి కల్పేతాం ద్యావాపృథివీ కల్పన్తామాప ఓషధీః కల్పన్తామగ్నయః పృథఙ్మమ జ్యైష్ఠ్యాయ సవ్రతాః ॥ ౨౯ ॥ యేఽగ్నయస్సమనసోఽన్తరా ద్యావాపృథివీ శైశిరావృతూ అభికల్పమానా ఇన్ద్రమివ దేవా అభిసంవిశన్తు సంయచ్చ ప్రచేతాశ్చాగ్నేస్సోమస్య సూర్యస్యోగ్రా చ భీమా చ పితౄణాం యమస్యేన్ద్రస్య ధ్రువా చ పృథివీ చ దేవస్య సవితుర్మరుతాం వరుణస్య ధర్త్రీ చ ధరిత్రీ చ మిత్రావరు-

ణయోర్మిత్రస్య ధాతుః ప్రాచీచప్రతీచీచ వసూనాగ్ంరుద్రాణా-
మ్ ॥ ౩౦ ॥ * ఆదిత్యానాంతేతేఽధిపతయస్తేభ్యో నమస్తేనో
మృడయన్తుతేయం ద్విష్మోయశ్చనోద్వేష్టి తం వోజమ్భే దధా-
మిసహస్రస్య ప్రమాఅసి సహస్రస్య ప్రతిమాఅసిసహస్రస్య వి-
మాఅసి సహస్రస్యోన్మా అసిసాహస్రోఽసిసహస్రాయ త్వేమా మేఅ-
గ్న ఇష్టకాధేనవస్సన్త్వేకాచదశచశతంచ సహస్రంచాయుతంచ ॥ ౩౧ ॥
నియుతంచ ప్రయుతంచార్బుదంచన్యర్బుదంచసముద్రశ్చ మధ్యం
చాన్తశ్చ పరార్ధశ్చైమా మేఅగ్న ఇష్టకాధేనవస్సన్తుషష్టిస్సహ-
స్రమయుతమక్షీయమాణా ఋతస్థాస్థర్తావృధో ఘృతశ్చు-
తో మధుశ్చుత ఊర్జస్వతీస్స్వధావినీస్తా మేఅగ్న ఇష్టకా ధే-
నవస్సన్తువిరాజోనామ కామదుఘా అముత్రాముష్మిన్లోకే ॥ ౩౨ ॥
సవ్రతార్రుద్రాణామయుతంచపఞ్చచత్వారిగ్ంశచ్చ ॥ ౧౧ ॥

సమిద్దిశామాశయానస్సువర్విన్మధోరతో మాధవః పాత్వ-
స్మాన్। అగ్నిర్దేవోదుష్టరీతురదాభ్య ఇదంక్షత్రగ్ంరక్షతుపా-
త్వస్మాన్। రథన్తరగ్ం సామభిః పాత్వస్మాన్గాయత్రీఛన్దసాం విశ్వ-
రూపా। త్రివృన్నోవిష్ఠయాస్తోమో అహ్నాగ్ంసముద్రోవాత ఇ-
దమోజః పిపర్తు। ఉగ్రా దిశామభిభూతిర్వయోధాశ్శుచిశ్శు-
క్రే అహన్యోజసీనా। ఇన్ద్రాధిపతిః పిపృతాదతోనోమహి ॥ ౩౩ ॥
క్షత్రం విశ్వతోధారయేదమ్। బృహథ్సామక్షత్రభృద్వృద్ధ-
వృష్ణియం త్రిష్టుభౌజశ్శుభిత ముగ్రవీరమ్। ఇన్ద్రస్తోమేన పఞ్చద-

శేన మధ్యమిదంవాతేన సగరేణరక్ష । ప్రాచీదిశాగ్ం సహయశా యశస్వతీ విశ్వేదేవాః ప్రావృషాఽహ్నాగ్ం సువర్వతీ। ఇదంక్ష-త్త్రం దుష్టరమస్త్వోజోఽనాధృష్టగ్ం సహస్రియగ్ం సహస్వత్ । వైరూపేసామన్నిహతచ్ఛకేమ జగత్యైనం విక్ష్వావేశయామః। విశ్వేదేవాస్త్వదశేన ॥ ౩౮ ॥ వర్చఇదంక్షత్త్రగ్ం సలిలవాత-ముగ్రమ్।ధర్త్రీదిశాంక్షత్త్రమిదం దాధారోపస్థాఽఽశానాంమిత్ర-వదస్త్వోజః । మిత్రావరుణాశరదాఽహ్నాం చికితూ అస్మైరాష్ట్ర-యమహిశర్మయచ్ఛతమ్ । వైరాజేసామన్నధిమె మనీషాఽనుష్టుభా సంభృతం వీర్యగ్ంసహః । ఇదం క్షత్త్రంమిత్రవదార్ద్రదానుమిత్రావరుణా రక్షతమాధిపత్యైః । సమ్రాడ్దిశాగ్ం సహసామ్నీ సహస్వత్యృతుర్ హేమన్తోవిష్ఠయానః పిపర్తు । అవస్యువా-తాః ॥ ౩౯ ॥ బృహతీర్ఉశక్వరీ రిమంయజ్ఞమవన్తునోఘృతాచీః। సువర్వతీసుదుఘానః పయస్వతీదిశాందేవ్యవతునోఘృతాచీ। త్వం గోపాః పురఏతోతపశ్చాద్బృహస్పతే యామ్యాం యుఙ్గ్ధివాచమ్। ఊర్ధ్వాదిశాగ్ం రన్తిరాశౌషధీనాగ్ం సంవత్సరేణసవితానోఅ-హ్నామ్ । రైవత్సామాతిచ్ఛన్దా ఉఛన్దోఽజాతశత్రుస్స్యోనానో అస్తు । స్తోమ త్రయస్త్రిగ్ంశే భువనస్యపత్నివివస్వద్వాతెఅభి నః ॥ ౩౬ ॥ గృణాహి । ఘృతవతీ సవితరాధిపత్యైః పయస్వతీర-న్తిరాశానోఅస్తు। ధ్రువాదిశాం * విష్ణుపత్న్యఘోరాఽస్యేశా-

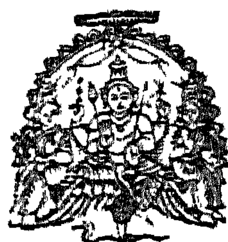
న్నాసహస్రాయామనోతా । బృహస్పతిస్సాత్సరిశ్రోత స్త్రాయుస్సంథు-
వానావాతాఅభినోగృణన్తు । విష్టమ్భోదివోధరుణః పృథివ్యా
అస్యేశానా జగతోవిష్ణుపత్నీ । విశ్వవ్యచాఇషయన్తీ సుభూతిః-
శ్శివానో అస్త్వదితిరుపస్థే । వైశ్వానరోనఉత్యా పృష్టో * ది-
వ్యనునోఽద్యానుమతిరన్విదనుమతే త్వంకయా నశ్చిత్ర ఆభు-
వతోఽ-అద్యయుజ్మే ॥ ౩౭ ॥

మహీ స ప్తద శనావస్యవాతా అభినోఽను స్త్రశ్చతుర్దశచ॥

రశ్మిరసిరాజ్యస్యయంపురోహరికేశోఽగ్ని ర్మూర్ధేన్ద్రా-
గ్నిభ్యాం బృహస్పతిర్భూయస్కృదస్యగ్నినా విశ్వాషాట్ప్ర-
జాపతిర్మనసా కృత్తికామధుశ్చ సమిద్ధిశాంద్వాదశ ॥ ౧౨ ॥
రశ్మిరసి ప్రతిధేనుమసిస్తనయిత్నుః సనిరస్యాదిత్యానాగ్ం
సప్తత్రిగ్ంశత్ ॥ ౩౭ ॥

రశ్మిరసికో అద్యయుజ్మే॥

హరిః ఓమ్॥

చతుర్థకాణ్డే పఞ్చమప్రశ్నః.

హరిః ఓం ॥ నమస్తే రుద్రమన్యవ ఉతోత ఇషవే నమః ।
నమస్తే అస్తు ధన్వనే బాహుభ్యాముత తే నమః యాత ఇషుశ్శివత-
మా శివం బభూవ తే ధనుః । శివా శరవ్యా యా తవ తయా నో రుద్ర మృ-
డయ । యా తే రుద్ర శివా తనూరఘోరాఽపాపకాశినీ । తయా న-
స్తనువా శంతమయా గిరిశన్తాభి చాకశీహి । యామిషుం గిరిశ-
న్త హస్తే ॥ ౧ ॥ బిభర్ష్యస్తవే । శివాం గిరిత్ర తాం కురు మా హి-
గ్ంసీః పురుషం జగత్ । శివేన వచసా త్వా గిరిశాచ్ఛా వదామసి ।
యథా నస్సర్వమిజ్జగదయక్ష్మగ్ం సుమనా అసత్ । * అధ్యవో-
చదధివక్తా ప్రథమో దైవ్యో భిషక్ । అహీగ్ంశ్చ సర్వాఞ్జమ్భయ-
న్థ్సర్వాశ్చ యాతుధాన్యః । అసౌ యస్తామ్రో అరుణ ఉత బభ్రు-
స్సుమఙ్గలః । యే చేమాగ్ం రుద్రా అభితో దిక్షు ॥ ౨ ॥ శ్రితాస్స
హస్రశోఽవైషాగ్ం హేడ ఈమహే । అసౌ యోఽవసర్పతి నీల
గ్రీవో విలోహితః । ఉతైనం గోపా * అదృశన్న దృశన్ను దహా
ర్యః । ఉతైనం విశ్వా భూతాని స దృష్టో మృడయాతి నః । నమో అస్తు
నీలగ్రీవాయ సహస్రాక్షాయ మీఢుషే । అథో యే అస్య సత్వా-

న్నోఽహం తేభ్యోఽకరంనమః । ప్రముఞ్చధన్వనస్త్వముభయో-
రార్త్నియోర్జ్యామ్ । యాశ్చతేహస్తఇషవః ॥ ౩ ॥ పరాతాభగ-
వోవప । అవతత్య ధనుస్త్వగ్ం సహస్రాక్షశతేషుధే । నిశీర్యశ-
ల్యానాంముఖా శివోనస్సుమనాభవ । విజ్యంధనుః కపర్దినో
విశల్యోబాణవాగ్ం ఉత । * అనేశన్నస్యేషవ ఆభురస్య నిషఙ్గథిః ।
యాతేహేతిర్మీఢుష్టమహస్తే బభూవతేధనుః । తయాఽస్మాన్విశ్వ-
తస్త్వమయక్ష్మయా పరిబ్భుజ । నమస్తే అస్త్వాయుధాయానాతతా-
యధృష్ణవే । ఉభాభ్యాముతతేనమోబాహుభ్యాం తవధన్వనే ।
పరితేధన్వనోహేతిరస్మాన్వృణక్తువిశ్వతః । అథోయ ఇషుధిస్తవారే
అస్మన్నిధేహితమ్ ॥ ౪ ॥

హస్తేదిక్ష్వేషవఉభాభ్యాంద్వావిగ్ంశతిశ్చ ॥ ౧ ॥

నమోహిరణ్యబాహవే సేనాన్యేదిశాంచపతయేనమోనమో
వృక్షేభ్యోహరికేశేభ్యః పశూనాం పతయేనమోనమస్సస్పిఞ్జరాయ
త్విషీమతేపథీనాం పతయేనమోనమోబభ్లుశాయవివ్యాధినేఽన్నా-
నాంపతయే నమోనమోహరికేశాయోపవీతినే పుష్టానాం పతయేన-
మోనమోభవస్యహేత్యై జగతాంపతయేనమోనమోరుద్రాయాత
తావినే క్షేత్రాణాం పతయేనమో నమస్సూతాయాహన్త్యాయవనా-
నాంపతయేనమోనమః ॥౫॥ రోహితాయస్థపతయేవృక్షాణాంపత-
యేనమో నమోమన్త్రిణేవాణిజాయకక్షాణాంపతయేనమోనమోభు
వన్తయే వారివస్కృతాయౌషధీనాంపతయే నమోనమఉచ్చైర్ఘో-

షాయాక్రన్దయతేపత్తీనాంపతయేనమోనమః కృత్స్నవీతాయధావ
తేసత్త్వనాంపతయేనమః ॥ ౬ ॥

వనానాంపతయే నమోనమ ఏకాన్నత్రిగ్ంశచ్చ ॥ ౨॥

నమస్సహమానాయనివ్యాధిన ఆవ్యాధినీనాం పతయేనమో
నమః కకుభాయ నిషఙ్గిణే స్తేనానాంపతయేనమోనమోనిషఙ్గిణఇషు-
ధిమతేతస్కరాణాం పతయేనమోనమో వఞ్చతేపరివఞ్చతేస్తాయూ
నాం పతయేనమోనమో నిచేరవే పరిచరాయారణ్యానాంపతయేన-
మోనమస్సృకావిభ్యో జిఘాగ్ంసద్భ్యోముష్ణతాంపతయేనమో న-
మోఽసిమద్భ్యోనక్తంచరద్భ్యః ప్రకృన్తానాంపతయేనమో నమఉష్ణీ-
షిణేగిరిచరాయకులుఞ్చానాం పతయే నమోనమః ॥ ౭ ॥ ఇషుమ-
ద్భ్యోధన్వావిభ్యశ్చవోనమోనమ ఆతన్వానేభ్యః ప్రతిదధానేభ్యశ్చ
వోనమోనమఆయచ్ఛద్భ్యోవిసృజద్భ్యశ్చవో నమో నమోఽస్య-
ద్భ్యోవిధ్యద్భ్యశ్చవో నమో నమ ఆసీనేభ్యశ్శయానేభ్యశ్చ వోన-
మో నమస్స్వపద్భ్యోజాగ్రద్భ్యశ్చ వోనమో నమస్తిష్ఠద్భ్యోధావ-
ద్భ్యశ్చవో నమో నమస్సభాభ్య స్సభాపతిభ్యశ్చవో నమో
నమో అశ్వేభ్యోఽశ్వపతిభ్యశ్చవోనమః ॥ ౮ ॥

కులుఞ్చానాంపతయేనమో నమోఽశ్వపతిభ్యస్త్రీణిచ ॥ ౩ ॥

నమఆవ్యాధినీభ్యోవివిధ్యన్తీభ్యశ్చవోనమోనమఉగణాభ్య-
స్తృగ్ంహతీభ్యశ్చవోనమో నమో గృత్సేభ్యోగృత్సపతిభ్యశ్చవో
నమో నమో వ్రాతేభ్యోవ్రాతపతిభ్యశ్చవోనమో నమోగణేభ్యోగణ

పతిభ్యశ్చవో నమో నమో విరూపేభ్యో విశ్వరూపేభ్యశ్చవో నమో న-
మో మహద్భ్యః క్షుల్లకేభ్యశ్చవో నమో నమో రథిభ్యోఽరథేభ్యశ్చ
వో నమో నమో రథేభ్యః ॥ ౯ ॥ రథపతిభ్యశ్చవో నమో నమస్సే-
నాభ్యస్సేనానిభ్యశ్చవో నమో నమః క్షత్తృభ్యస్సంగ్రహీతృభ్యశ్చవో
నమో నమస్తక్షభ్యో రథకారేభ్యశ్చవో నమో నమః కులాలేభ్యః క-
ర్మారేభ్యశ్చ వో నమో నమః పుఞ్జిష్టేభ్యో నిషాదేభ్యశ్చవో నమో న-
మ ఇషుకృద్భ్యో ధన్వకృద్భ్యశ్చవో నమో నమో మృగయుభ్య-
శ్శ్వనిభ్యశ్చవో నమో నమశ్శ్వభ్యశ్శ్వపతిభ్యశ్చవో నమః ॥ ౧౦ ॥

రథేభ్యశ్శ్వపతిభ్యశ్చ ద్వేచ ॥ ౪ ॥

నమో భవాయ చ రుద్రాయ చ నమశ్శర్వాయ చ పశుపతయే చ
నమో నీలగ్రీవాయ చ శితికణ్ఠాయ చ నమః కపర్దినే చ వ్యుప్తకేశాయ
చ నమస్సహస్రాక్షాయ చ శతధన్వనే చ నమో గిరిశాయ చ శిపివిష్టా-
య చ నమో మీఢుష్టమాయ చేషుమతే చ నమో హ్రస్వాయ చ
వామనాయ చ నమో బృహతే చ వర్షీయసే చ నమో వృద్ధాయ చ సం
వృధ్వనే చ ॥ ౧౧ ॥ నమో అగ్రియాయ చ ప్రథమాయ చ నమ ఆశవే
చాజిరాయ చ నమశ్శీఘ్రియాయ చ శీభ్యాయ చ నమ ఊర్మ్యాయ చా-
వస్వన్యాయ చ నమస్స్రోతస్యాయ చ ద్వీప్యాయ చ ॥ ౧౨ ॥

సంవృధ్వనే చ పఞ్చవిగ్ంశతిశ్చ ॥ ౫ ॥

నమో జ్యేష్ఠాయ చ కనిష్ఠాయ చ నమః పూర్వజాయ చాపర-
జాయ చ నమో మధ్యమాయ చాపగల్భాయ చ నమో జఘన్యాయ చ

బుధ్నియాయచనమస్సోభ్యాయచప్రతిసర్యాయచ నమో యామ్యాయచ క్షేమ్యాయచనమ ఉర్వర్యాయచ ఖల్యాయచ నమశ్శ్లోక్యాయచావసాన్యాయచ నమో వన్యాయచ కక్ష్యాయచనమశ్శ్రవాయచ ప్రతిశ్రవాయచ ॥౧౩॥ నమ ఆశుషేణాయ చాశురథాయచనమశ్శూరాయచావభిన్దతేచనమోవర్మిణేచవరూథినేచనమో బిల్మినేచకవచినేచనమశ్శ్రుతాయ చ శ్రుతసేనాయ చ ॥ ౧౪ ॥

ప్రతిశ్రవాయచపఞ్చవిగ్ంశతిశ్చ ॥ ॥ ౬ ॥

నమోదున్దుభ్యాయచాహనన్యాయచ నమోధృష్ణవేచ ప్రమృశాయచనమోదూతాయచప్రహితాయచనమోనిషఙ్గిణేచేషుధిమతేచనమస్తీక్ష్ణేషవే చాయుధినేచ నమస్స్వాయుధాయచ సుధన్వనేచనమస్స్రుత్యాయచపథ్యాయచనమః కాట్యాయచనీప్యాయచ నమస్సూద్యాయచ సరస్యాయచ నమోనాద్యాయచవైశన్తాయచ ॥ నమః కూప్యాయచావట్యాయచనమోవర్ష్యాయచావర్ష్యాయచ నమోమేఘ్యాయచ విద్యుత్యాయచనమ ఈధ్రియాయ చాతప్యాయచ నమో వాత్యాయచరేష్మియాయచ నమో వాస్తవ్యాయచ వాస్తుపాయ చ ॥ ౧౫ ॥

వైశన్తాయచత్రిగ్ంశచ్చ ॥ ౭ ॥

నమస్సోమాయచ రుద్రాయచ నమస్తామ్రాయచారుణాయ చ నమశ్శఙ్గాయచ పశుపతయేచ నమ ఉగ్రాయచ భీమాయచన-

మోఽగ్రేవధాయచదూరేవధాయచ నమో హన్త్రే చహనీయసేచ న-
మో వృక్షేభ్యో హరికేశేభ్యో నమస్తారాయనమశ్శమ్భవేచమ-
యోభవేచనమశ్శంకరాయచమయస్కరాయచనమశ్శివాయచశివ
తరాయచ ॥ ౧౭ ॥ నమస్తీర్థ్యాయచకూల్యాయచనమః పార్యాయ
చావార్యాయచనమః ప్రతరణాయచోత్తరణాయచనమ ఆతార్యా
యచాలాద్యాయచనమశ్శష్ప్యాయచఫేన్యాయచనమస్సికత్యాయ-
చ ప్రవాహ్యాయ చ ॥ ౧౮ ॥

శివతరాయచత్రిగ్ంశచ్చ ॥ ౮ ॥

నమ ఇరిణ్యాయచప్రపథ్యాయచనమః కిగ్ంశిలాయ చక్ష-
యణాయచనమః కపర్దినే చపులస్తయేచనమో గోష్ఠ్యాయచ గృ-
హ్యాయచ నమస్తల్ప్యాయచ గేహ్యాయచనమః కాట్యాయచ గహ్వ
రేష్ఠాయచనమో హ్రదయ్యాయచనివేష్ప్యాయచనమః పాగ్ంసవ్యా
యచరజస్యాయ చనమశ్శుష్క్యాయచ హరిత్యాయచ నమో లో-
ప్యాయ చోలప్యాయ చ ॥ ౧౯ ॥ నమ ఊర్వ్యాయచసూర్మ్యాయ
చనమః పర్ణ్యాయచ పర్ణశద్యాయచనమోఽపగురమాణాయ
చాభిఘ్నతేచనమ ఆక్ఖిదతేచ ప్రక్ఖిదతేచనమో వః కిరికేభ్యో దేవా-
నాగ్ం హృదయేభ్యో నమో విక్షీణకేభ్యో నమో విచిన్వత్కేభ్యో
నమ ఆనిర్ హతేభ్యో నమ ఆమీవత్కేభ్యః ॥ ౨౦ ॥

ఉల్లప్యాయచత్రియస్త్రిగ్ంశచ్చ ॥ ౯ ॥

ద్రాప్తేఅన్ధసస్పతే దరిద్రన్నీలలోహిత। ఏషాం పురుషాణా-
మేషాం పశూనాం * మాభేర్మారోమో ఏషాంకించనామమత్।
యాతేరుద్రశివాతనూశ్శివావిశ్వాహభేషజీ। శివారుద్రస్య భేషజీ
తయా నోమృడజీవసె। ఇమాగ్ం రుద్రాయతవసేకపర్దినే క్షయ-
ద్వీరాయ ప్రభరామహేమతిమ్। యథా నశ్శమసద్ద్విపదే చతు-
ష్పదే విశ్వంపుష్టంగ్రామేఅస్మిన్ ॥ ౧౦ ॥ అనాతురమ్ । మృడా
నోరుద్రోతనో మయస్కృధిక్షయద్వీరాయనమసా విధేమతే।
యచ్ఛంచయోశ్చ మనురాయజేపితాతదశ్యామతవరుద్ర ప్రణీతౌ।
మానో మహాన్తముత మానో అర్భకం మాన ఉక్షన్తముతమాన
ఉక్షితమ్। మానోవధీఃపితరం మోతమాతరం ప్రియా మానస్త-
నువః ॥ ౧౧ ॥ రుద్రరీరిషః। మానస్తోకే తనయె మాన ఆయుషి
మానోగోషుమానోఅశ్వేషు రీరిషః। వీరాన్మానోరుద్రభామితోవ-
ధీర్హవిష్మన్తో నమసావిధేమతే। ఆరాత్తేగోఘ్నఉత పూరుషఘ్నే
క్షయద్వీరాయసుమ్నమస్మేతేఅస్తు। రక్షాచనోఅధిచదేవబ్రూహ్యా-
ధాచనశ్శర్మయచ్ఛద్విబర్హాః। స్తుహి ॥ ౧౨ ॥ శ్రుతంగర్తసదం
యువానం మృగం నభీమముపహత్నుముగ్రమ్। మృడాజరిత్రేరు-
ద్రస్తవానో అన్యంతే అస్మన్నివపన్తుసెనాః। పరిణో రుద్రస్య
హేతిర్వృణక్తుపరిత్వేషస్యదుర్మతిరఘాయోః। అవస్థిరామఘవద్భ్య-

స్తనువస్వ మీఢ్వస్తోకాయ తనయాయ మృడయ । మీఢుష్టమశివ-
తమశివో నస్సుమనా భవ । పరమే వృక్ష ఆయుధం నిధాయ కృత్తిం
వసాన ఆచర పినాకమ్ ॥ ౨౮ ॥ బిభ్రదాగహి । వికిరిద విలోహిత
నమస్తే అస్తు భగవః । యాస్తే సహస్రగ్ం హేతయోఽన్యమస్మన్ని
వపన్తు తాః । సహస్రాణి సహస్రధా బాహువోస్తవ హేతయః । తాసా-
మీశానో భగవః పరాచీనా ముఖా కృధి ॥ ౨౯ ॥

అస్మిగ్గ్ం స్తనువస్వ్నేహి పినాక మేకాన్న త్రిగ్ంశచ్చ ॥ ౧౦ ॥

సహస్రాణి సహస్రశో యే రుద్రా అధి భూమ్యామ్ । తేషాగ్ం
సహస్రయోజనేఽవధన్వాని తన్మసి । అస్మిన్మహత్యర్ణవేఽన్తరిక్షే
భవా అధి । నీలగ్రీవాశ్శితికణ్ఠాశ్శర్వా అధః క్షమాచరాః । నీలగ్రీ-
వాశ్శితికణ్ఠా దివగ్ం రుద్రా ఉపశ్రితాః । యే వృక్షేషు సస్పిఞ్జరా నీ-
లగ్రీవా విలోహితాః । యే భూతానామధిపతయో విశిఖాసః కప-
ర్దినః । యే అన్నేషు వివిధ్యన్తి పాత్రేషు పిబతో జనాన్ । యే పథాం
పథిరక్షయ ఐలబృదా యవ్యుధః । యే తీర్థాని ॥ ౨౬ ॥ ప్రచర-
న్తి సృకావన్తో నిషఙ్గిణః । య ఏతావన్తశ్చ భూయాగ్ంసశ్చ దిశో రు-
ద్రా వితస్థిరే । తేషాగ్ం సహస్రయోజనేఽవధన్వాని తన్మసి । న-
మో రుద్రేభ్యో యే పృథివ్యాం యేఽన్తరిక్షే యే దివి యేషామన్నం
వాతో వర్షమిషవస్తేభ్యో దశ ప్రాచీర్దశ దక్షిణా దశ ప్రతీచీర్దశ-

శోదీచీర్దశోర్ధ్వాస్తేభ్యో నమస్తేనో మృడయన్తు తేయం ద్విష్మో యశ్చనోద్వేష్టితం వ్రోజమ్భేదధామి ॥ ౨౭ ॥

త్రీర్థానియశ్చషట్చ ॥ ౧౧ ॥

నమస్తే నమో హిరణ్యబాహవేనమస్సహమానాయ నమ ఆవ్యాధినీభ్యోనమో భవాయ నమో జ్యేష్ఠాయనమోదుంద్రుభ్యాయనమస్సోమాయనమ ఇరిణ్యాయద్రాపేసహస్రాణ్యేకాదశ ॥౧౧॥

నమస్తేనమో భవాయద్రాపేస స్తవిగ్ంశతిః ॥ ౨౭ ॥

నమస్తే రుద్రితం వ్రో జమ్భే దధామి॥

హరిః ఓం శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు ॥॥

చతుర్థకాణ్డే షష్ఠప్రశ్నః.

హరిః ఓమ్॥ అశ్మన్నూర్జం పర్వతే శిశ్రియాణాం వాతే పర్జన్యే వరుణస్య శుష్మే। అద్భ్య ఓషధీభ్యో వనస్పతిభ్యోఽధి సంభృతాం తాం న ఇషమూర్జం ధత్త మరుతస్సంరరాణాః। అశ్మగ్గ్ంస్తే క్షుదముం తే శుగృచ్ఛతు యం ద్విష్మః। సముద్రస్య త్వాఽవాకయాఽగ్నే పరివ్యయామసి। పావకో అస్మభ్యగ్ం శివో భవ। హిమస్య త్వా జరాయుణాఽగ్నే పరివ్యయామసి। పావకో అస్మభ్యగ్ం శివో భవ। ఉప ॥౧॥ జ్మన్నుప వేతసేఽవత్తరం నదీష్వా। అగ్నే పిత్తమపామసి। మణ్డూకి తాభిరాగహి సేమం నో యజ్ఞమ్। పావకవర్ణగ్ం శివం కృధి। పావక ఆచితయన్త్యా కృపా। క్షామన్రురుచ ఉషసో న భానునా। తూర్వన్న యామన్నేతశస్య నూ రణ ఆ యో ఘృణే। న తతృషాణో అజరః। అగ్నే పావక రోచిషా మన్ద్రయా దేవ జిహ్వయా। ఆ దేవాన్॥ వక్షి యక్షి చ। స నః పావక * దీదివోఽగ్నే దేవాగ్ం ఇహావహ। ఉప యజ్ఞగ్ం హవిశ్చ నః। అపామిదం న్యయనగ్ం సముద్రస్య నివేశనమ్। అన్యం తే అస్మత్తపన్తు హేతయః పావకో అస్మభ్యగ్ం శివో భవ। నమస్తే హరసే శోచిషే నమస్తే అస్త్వర్చిషే। అన్యం తే అస్మత్తపన్తు హేతయః పావకో అస్మభ్యగ్ం శివో భవ। నృషదే వట్ ॥౩॥

అప్సుషదే వట్ వనసదే వట్ బర్హిషదే వట్ సువర్విదే వట్ । యే దేవా దే-
వానాం యజ్ఞియా యజ్ఞియానాగ్ం సంవత్సరీణముప భాగమాస-
తే । అహుతాదో హవిషో యజ్ఞే అస్మిన్థ్స్వయం జుహుధ్వం మధునో
ఘృతస్య । యే దేవా దేవేష్వధి దేవత్వమాయన్యే బ్రహ్మణః పుర-
ఏతారో అస్య । యేభ్యో న ఋతే పవతే ధామ కించన న తే దివో న పృథి-
వ్యా అధి స్నుషు । ప్రాణదాః ॥ ౪ ॥ అపానదా వ్యానదాశ్చక్షు-
ర్దా వర్చోదా వరివోదాః । అన్యం తే అస్మత్తపన్తు హేతయః పావ-
కో అస్మభ్యగ్ం శివో భవ । అగ్నిస్తిగ్మేన శోచిషా యాసద్విశ్వం
న్యత్రిణమ్ । అగ్నిర్నో వనతే రయిమ్ । సైనానీకేన సువిదత్రో
అస్మే యష్టా దేవాగ్ం ఆయజిష్ఠః స్వస్తి । అదబ్ధో గోపా ఉత నః పరస్పా
అగ్నే ద్యుమదుత రేవద్దిదీహి ॥ ౫ ॥

ఉప దేవాన్ వట్ ప్రాణదాశ్చతుశ్చత్వారిగ్ంశచ్చ ॥ ౧ ॥

య ఇమా విశ్వా భువనాని జుహ్వదృషిర్ హోతా నిషసాదా
పితా నః । స ఆశిషా ద్రవిణమిచ్ఛమానః పరమచ్ఛదో వర ఆ వివేశ । విశ్వ-
కర్మా మనసా యద్విహాయా ధాతా విధాతా పరమోత సందృక్ । తే-
షామిష్టాని సమిషా మదన్తి యత్ర సప్తర్షీన్పర ఏకమాహుః । యో
నః పితా జనితా యో విధాతా * యో నస్సతో అభ్యా సజ్జజాన ॥ ౬ ॥
యో దేవానాం నామధా ఏక ఏవ తగ్ం సంప్రశ్నం భువనా యన్త్యన్యా ।
త ఆయజన్త ద్రవిణగ్ం సమస్మా ఋషయః పూర్వే జరితారో న భూ-
నా । * అసూర్తా సూర్తా రజసో విమానే యే భూతాని సమకృ-

ణ్వా న్నిమాని । నతంవిదాథయఇదంజజానాన్యద్యుష్మాకమన్తరంభ-
వాతి । నీహారేణ ప్రావృతా జల్ప్యాచాసుతృపఉక్థశాసశ్చరన్తి । ప-
రోదివా పరఏనా ॥౭॥పృథివ్యాపరోదేవేభిరసురైర్గుహాయత్ । కగ్ం
స్విద్గర్భం ప్రథమందధ్రఆపోయత్రదేవాస్సమగచ్ఛన్త విశ్వే। తమి-
ద్గర్భంప్రథమందధ్ర ఆపోయత్ర దేవాస్సమగచ్ఛన్త విశ్వే। అజస్య
నాభావధ్యేకమర్పితం యస్మిన్నిదం విశ్వంభువనమధిశ్రితమ్ । వి-
శ్వకర్మాహ్యజనిష్ట * దేవఆదిద్గన్ధర్వో అభవద్ద్వితీయః । తృతీయఃపి-
తాజనితౌషధీనామ్ ॥ ౮ ॥ అపాంగర్భంవ్యదధాత్పురుత్రా।చక్షు-
షః పితా మనసాహిధీరో ఘృతమేనె అజనన్నన్నమానే। * యదే-
దన్తా అదదృగ్ంహన్త పూర్వే * ఆదిద్ద్యావాపృథివీ అప్రథేతామ్ ।
విశ్వతశ్చక్షురుత విశ్వతోముఖో విశ్వతోహస్త ఉతవిశ్వతస్పాత్ ।
సం బాహుభ్యాం నమతిసంపతత్రైర్ద్యావాపృథివీజనయన్దేవఏకః।
కిగ్ంస్విదాసీదధిష్ఠానమారమ్భణంకతమత్స్విత్కిమాసీత్ ।యద్రీభూ-
మిం జనయన్ ॥ ౯ ॥ విశ్వకర్మా విద్యామహోఽన్మహినావిశ్వ-
చక్షాః। కిగ్ంస్విద్వనంకఉసవృక్ష ఆసీద్యతోద్యావాపృథివీనిష్టత-
క్షుః । మనీషిణో * మనసాపృచ్ఛ తేదుతద్యదధ్యతిష్ఠద్భువనాని
ధారయన్ । యాతేధామానిపరమాణియావమాయామధ్యమా
విశ్వకర్మన్నుతేమా । శిక్షాసఖిభ్యోహవిషిస్వధావస్స్వయంయజస్వ
తనువంజుషాణః । వాచస్పతిం విశ్వకర్మాణమూతయే ॥౧౦॥ మనో-
యుజం వాజేఅద్యాహువేమ । సనోనేదిష్ఠా హవనానిజోషతేవిశ్వ-

శమ్మ్యాభరవసె సాధుకర్మా । విశ్వకర్మన్ హవిషా వావృధానస్స్వ-
యంయజస్వతనువంజుషాణః । ముహ్యన్త్వన్యే అభితస్సపత్నా
ఇహాఽస్మాకం మఘవా సూరిరస్తు । విశ్వకర్మన్ హవిషా వర్ధనేన-
త్రాతారమిన్ద్రమకృణోరవధ్యమ్ । తస్మై విశస్సమనమన్తపూర్వీర
యముగ్రో విహవ్యోయథాఽసత్ । సముద్రాయవయునాయసిన్ధూ-
నాం పతయేనమః । నదీనాగ్ంసర్వాసాం పిత్రేజుహుతా విశ్వకర్మ-
ణేవిశ్వాఽహాఽమర్త్యగ్ం హవిః ॥ ౧౧ ॥

జజ్ఞానైనాపధీనాంభూమింజనయన్నాతయెనమోనవచ ॥ ౨॥

ఉదేనముత్తరాం నయాగ్నే ఘృతేనాహుత । రాయస్పోషే-
ణ సగ్ంసృజప్రజయాచధనేనచ । ఇన్ద్రేమంప్రతరాంకృధిసజాతానా
మసద్వశీ । సమేనం వర్చసాసృజదేవేభ్యోభాగధా అసత్ । యస్య
కుర్మో హవిర్గృహే తమగ్నే వర్ధయాత్వమ్ । తస్మై దేవాఅధిబ్రవన్న
యంచబ్రహ్మణస్పతిః । ఉదుత్వావిశ్వేదేవాః ॥ ౧౨ ॥ అగ్నెభరన్తు
చిత్తిభిః । సనోభవశివతమస్సుప్రతీకోవిభావసుః । పఞ్చదిశోదైవీర్య-
జ్ఞమవన్తు దేవీరపామతిందుర్మతిం బాధమానాః । రాయస్పోషేయ-
జ్ఞపతిమాభజన్తీః । రాయస్పోషెఅధియజ్ఞో అస్థాత్సమిద్ధే అగ్నావధి
మామహానః । ఉక్థపత్రఈడ్యోగృభీతస్తప్తంఘర్మంపరిగృహ్యాయజ-
న్త । ఊర్జాయద్యజ్ఞమశమన్తదేవా దైవ్యాయధర్త్రేజోష్ట్రే ।
దేవశ్రీశ్శ్రీమణాశ్శతపయాః ॥ ౧౩ ॥ పరిగృహ్యదేవాయజ్ఞమాయన్ ।
సూర్యరశ్మిర్హరికేశః పురస్తాథ్సవితాజ్యోతిరుదయాగ్ం అజస్రమ్ ।

తస్య పూషా ప్రసవం యాతి దేవస్సంపశ్యన్విశ్వా భువనాని గోపాః । దేవా దేవేభ్యో అధ్వర్యన్తో అస్థుర్వీతగ్ం శమిత్రే శమితా యజధ్యై । తురీయో యజ్ఞో యత్ర హవ్యమేతి తతః పావకా ఆశిషో నో జుషన్తామ్ । విమాన ఏష దివో మధ్య ఆస్త ఆపప్రివాన్రోదసీ అన్తరిక్షమ్ । స విశ్వాచీరభి ॥ ౧౮ ॥ చష్టే ఘృతాచీరన్తరా పూర్వమపరం చ కేతుమ్ । ఉక్షా సముద్రో అరుణస్సుపర్ణః పూర్వస్య యోనిం పితురా వివేశ । మధ్యే దివో నిహితః పృశ్నిరశ్మా విచక్రమే రజసః పాత్యన్తౌ । ఇన్ద్రం విశ్వా అవీవృధన్త్సముద్రవ్యచసం గిరః । రథీతమగ్ం రథీనాం వాజానాగ్ం సత్పతిం పతిమ్ । సుమ్నహూర్యజ్ఞో దేవాగ్ం ఆ చ వక్షద్యక్షదగ్నిర్దేవో దేవాగ్ం ఆ చ వక్షత్ । వాజస్య మా ప్రసవేనోద్గ్రాభేణోదగ్రభీత్ । అథా సపత్నాగ్ం ఇన్ద్రో మే నిగ్రాభేణాధరాగ్ం అకః । ఉద్గ్రాభం చ నిగ్రాభం చ బ్రహ్మ దేవా అవీవృధన్ । అథా సపత్నానిన్ద్రాగ్నీ మే విషూచీనాన్వ్యస్యతామ్ ॥ ౧౯ ॥

విశ్వే దేవాశ్శతపయా అభి వాజస్య షడ్విగ్ంశతిశ్చ ॥ ౩ ॥

ఆశుశ్శిశానో వృషభో న యుధ్మో ఘనాఘనః క్షోభణశ్చర్షణీనామ్ । సంక్రన్దనో ఽనిమిష ఏకవీరశ్శతగ్ం సేనా అజయత్సాకమిన్ద్రః । సంక్రన్దనేనానిమిషేణ జిష్ణునాయుత్కారేణ దుశ్చ్యవనేన ధృష్ణునా । తదిన్ద్రేణ జయత తత్సహధ్వం యుధో నర ఇషుహస్తేన వృష్ణా । స ఇషుహస్తైస్స నిషఙ్గిభిర్వశీ సగ్ంస్రష్టా స యుధ ఇన్ద్రో గణేన । సగ్ంసృష్టజిత్సోమపా బాహుశర్ధ్యూర్ధ్వధన్వా ప్రతిహితాభిరస్తా । బృహస్ప-

త్రైపరిదీయ ॥ ౧౬ ॥ రథేనరక్షోహాఽమిత్రాగ్ం అపబాధమానః ।
ప్రభఞ్జన్త్సేనాః ప్రమృణోయుధాజయన్నస్మాకమేధ్యవితా రథా-
నామ్ । గోత్రభిదం గోవిదం వజ్రబాహుం జయన్తమజ్మప్రమృ-
ణన్తమోజసా । ఇమగ్ం సజాతా అనువీరయధ్వమిన్ద్రగ్ం సఖాయో-
ఽనుసగ్ంరభధ్వమ్ । బలవిజ్ఞాయస్థవిరః ప్రవీరస్సహస్వాన్వాజీస-
హమానఉగ్రః । అభివీరో అభిసత్వాసహోజా జైత్రమిన్ద్రరథమాతి-
ష్ఠగోవిత్ । అభిగోత్రాణి సహసాగాహమానోఽదాయః ॥౧౭॥ వీరశ్శ-
తమన్యురిన్ద్రః । దుశ్చ్యవనః పృతనాషాడయుధ్యోఽస్మాకగ్ం సేనా
అవతు ప్రయుత్సు । ఇన్ద్రఆసాంనేతా బృహస్పతిర్దక్షిణా యజ్ఞః
పుర ఏతుసోమః । దేవసేనానామభిభఞ్జతీనాంజయన్తీనాం మరుతో
యన్త్వగ్రే । ఇన్ద్రస్యవృష్ణోవరుణస్యరాజ్ఞఆదిత్యానాం మరుతాగ్ం
శర్ధ ఉగ్రమ్ । మహామనసాం భువనచ్యవానాం ఘోషోదేవానాం
జయతాముదస్థాత్ । అస్మాకమిన్ద్రస్సమృతేషుధ్వజేష్వస్మాకంయా
ఇషవస్తాజయన్తు ॥౧౮॥ అస్మాకంవీరాఉత్తరేభవన్త్వస్మాను దేవా
అవతాహవేషు । ఉద్ధర్షయ మఘవన్నా యుధాన్యుత్సత్వనాం
మామకానాంమహాగ్ంసి । ఉద్వృత్రహన్వాజినాం వాజినాన్యు-
ద్రథానాం జయతామేతుఘోషః । * ఉపప్రేత జయతానరస్థిరా-
వస్సన్తుబాహవః । ఇన్ద్రోవశ్శర్మయచ్ఛత్వనా ధృష్యా య-
థాఽసథ । అవసృష్టా పరా పతశరవ్యే బ్రహ్మసగ్ంశితా । గచ్ఛా-
మిత్రాన్ప్రవి ॥ ౧౯ ॥ విశమైషాం కంచనోచ్ఛిషః । మర్మాణితేవ-

ర్మభిశ్ఛాదయామిసోమస్త్వారాజాఽమృతేనాభివస్తామ్ । ఉరోర్వ-
రోయోవరివస్తేఅస్తు జయన్తంత్వామనుమదన్తుదేవాః । యత్రబా-
ణాస్సంపతన్తి కుమారావిశిఖాఇవ । ఇన్ద్రోనస్తత్రవృత్రహా వి-
శ్వాహాశర్మయచ్ఛతు ॥ ౨౦ ॥

ద్రీయాద్రాయోజయన్త్వమిత్రాన్పంచత్వారిగ్ంశచ్చ ॥ ౪ ॥

ప్రాచీమనుప్రదిశంప్రేహివిద్వానగ్నేరగ్నేపురోఅగ్నిర్భవే-
హ । విశ్వాఆశాదీద్యానో విభాహ్యూర్జంనోధేహి ద్విపదే
చతుష్పదే । క్రమధ్వమగ్నినానాకముఖ్యగ్ం హస్తేషుబిభ్రతః ।
దివఃపృష్ఠగ్ంసువర్గత్వా మిశ్రాదేవేభిరాధ్వమ్ । పృథివ్యాఅహ-
ముదన్తరిక్షమాఽరుహమన్తరిక్షాద్దివమాఽరుహమ్ । దివోనాకస్య
పృష్ఠాథ్సువర్జ్యోతిరగామ్ ॥ ౨౧ ॥ అహమ్ । సువర్యన్తో * నా-
పేక్షన్తఆద్యాగ్ం రోహన్తిరోదసీ । యజ్ఞంయేవిశ్వతోధారగ్ంసు-
విద్వాగ్ంసోవితేనిరే । అగ్నేప్రేహిప్రథమోదేవయతాంచక్షుర్దే-
వానాముతమర్త్యానామ్ । ఇయక్షమాణా భృగుభిస్సజోషాస్సు-
వర్యన్తు యజమానాస్స్వస్తి । నక్తోషాసా సమనసావిరూపేధాప-
యేతేశిశుమేకగ్ం సమీచీ । ద్యావాక్షామా * రుక్మోఅన్తర్విభా-
తిదేవా అగ్నింధారయన్ద్రవిణోదాః । అగ్నేసహస్రాక్ష ॥ ౨౨ ॥
శతమూర్ధఞ్ఛతంతే ప్రాణాస్సహస్రమపానాః । త్వగ్ంసాహస్ర-
స్యరాయఈశిషేతస్మైతేవిధేమవాజాయ స్వాహా । సుపర్ణోఽసిగరు-
త్మాన్పృథివ్యాగ్ంసీదపృష్ఠే పృథివ్యాస్సీద భాసాఽన్తరిక్షమా

పృణాజ్యోతిషా దివ ముత్తభాన తేజసాదిశ ఉద్దృగ్ంహ। ఆజుహ్వా-
నస్సుప్రతీకః పురస్తాదగ్నే స్వాం యోనిమాసీదసాధ్యా। అస్మిన్థ్స-
ధస్థే అధ్యుత్తరస్మిన్విశ్వే దేవాః॥ ౨౩ ॥ యజమానశ్చసీదత। ప్రే-
ద్ధో అగ్నే దీదిహి పురో నోఽజస్రయా సూర్మ్యా యవిష్ఠ। త్వాగ్ం శ-
శ్వన్త ఉపయన్తి వాజాః। విధేమ తే పరమే జన్మన్నగ్నే విధేమ స్తోమైరవ-
రే సధస్థే। యస్మాద్యోనేరుదారిథా యజే తం ప్ర త్వే హవీగ్ంషి జుహు-
రే సమిద్ధే। తాగ్ం సవితుర్వరేణ్యస్య చిత్రామాఽహం వృణే
సుమతిం విశ్వజన్యామ్। * యామస్య కణ్వో అదుహత్ప్రపీనాగ్ం
సహస్రధారామ్॥ ౨౪ ॥ పయసా మహీం గామ్। సప్త తే అగ్నే స-
మిధస్సప్త జిహ్వాస్సప్త ర్షయస్సప్త ధామ ప్రియాణి। సప్త హో-
త్రాస్సప్తధా త్వా యజన్తి సప్త యోనీరాపృణస్వా ఘృతేన। ఈ-
దృఙ్చాన్యాదృఙ్చ తాదృఙ్చ ప్రతిదృఙ్చ మితశ్చ సమ్మితశ్చ స-
భరాః। శుక్రజ్యోతిశ్చ చిత్రజ్యోతిశ్చ సత్య జ్యోతిశ్చ జ్యోతిష్మా-
గ్ంశ్చ సత్యశ్చర్తపాశ్చాత్యగ్ంహాః॥ ౨౫ ॥ ఋతజిచ్చ సత్య-
జిచ్చ సేనజిచ్చ సుషేణశ్చాన్త్య మిత్రశ్చ దూరే అమిత్రశ్చ గణః
ఋతశ్చ సత్యశ్చ ధ్రువశ్చ ధరుణశ్చ ధర్తా చ విధర్తా చ విధా-
రయః। * ఈదృక్షాస ఏతాదృక్షాస ఊషుణస్సదృక్షాసః ప్రతి
సదృక్షాస ఏతన। మితాసశ్చ సంమితాసశ్చ స ఊతయే సభరసో మరు-
తో యజ్ఞే అస్మిన్నిన్ద్రం దైవీర్విశో మరుతోఽనువర్త్మానో యథేన్ద్రం

దైవీర్విశో మరుతో౽నువర్త్మాన ఏవమిమం యజమానం దైవీ-
శ్చ విశో మానుషీశ్చానువర్త్మానో భవన్తు ॥ ౨౬ ॥

అగ్రాగ్ంసహస్రాక్షు దేవాస్సహస్రధారామర్త్యాగ్ం హాఽను
వర్త్మానష్షోడశ చ ॥ ౫ ॥

జీమూతస్యేవ భవతి ప్రతీకం యద్వర్మీ యాతి సమదాము-
పస్థే । అనావిద్ధయా తనువా జయ త్వగ్ం సత్వా వర్మణో మహి-
మా పిపర్తు । ధన్వనాగా ధన్వనా౽౽జింజయేమ ధన్వనా తీవ్రాస్స-
మదో జయేమ । ధనుశ్శత్రోరపకామం కృణోతి ధన్వనా సర్వాః
ప్రదిశో జయేమ । * వక్ష్యన్తీవేదా గనీగన్తి కర్ణం ప్రియగ్ం స-
ఖాయం పరిషస్వజానా । * యోషేవ శిఙ్క్తే వితతాఽధి ధన్వన్॥
జ్యా ఇయగ్ం సమనే పారయన్తీ । తే ఆచరన్తీ సమనేవ యోషా మాతేవ
పుత్రం బిభృతాముపస్థే । అపశత్రూన్ విధ్యతాగ్ం సంవిదానే
ఆర్త్నీ ఇమే విష్ఫురన్తీ అమిత్రాన్ । బహ్వీనాం పితా బహురస్య
పుత్రశ్చిశ్చా కృణోతి సమనాఽవగత్య । ఇషుధిస్సఙ్కాః పృత-
నాశ్చ సర్వాః పృష్ఠే నినద్ధో జయతి ప్రసూతః । రథే తిష్ఠన్నయతి వాజి-
నః పురో యత్ర యత్ర కామయతే సుషారథిః । అభీశూనాం మహి-
మానమ్ ॥ ౨౭ ॥ పనాయత మనః పశ్చాదనుయచ్ఛన్తి రశ్మయః ।
తీవ్రాన్ఘోషాన్కృణ్వతే వృషపాణయో౽శ్వా రథేభిస్సహ వాజ-
యన్తః । అవక్రామన్తః ప్రపదైరమిత్రాన్క్షిణన్తి శత్రూగ్ంరనపవ్య-
యన్తః । రథవాహనగ్ం హవిరస్య నామ యత్రాయుధం నిహితమ-

స్యవర్మ । తత్రా రథముపశగ్గ్ం స దేమ విశ్వాహా వయగ్ం సుమ-
నస్యమానాః । స్వాదుషగ్ంసదః పితరో వయోధాః కృచ్ఛ్రేశ్రితశ్శ-
క్తీవన్తో గభీరాః । చిత్రసేనా ఇషుబలా అమృధ్రాస్సతోవీరా ఉర-
వో వ్రాతసాహాః । బ్రాహ్మణాసః ॥ ౨౯ ॥ పితరస్సోమ్యాసశ్శివే
నో ద్యావాపృథివీ అనేహసా । పూషా నః పాతు దురితాదృతావృ-
ధో రక్షా మాకిర్నో అఘశగ్ంస ఈశత । సుపర్ణం వస్తే మృగో అ-
స్యా దన్తో గోభిస్సన్నద్ధా పతతి ప్రసూతా । యత్రా నరస్సంచ విచ
ద్రవన్తి తత్రాస్మభ్యమిషవశ్శర్మయగ్ంసన్ । ఋజీతే పరివృఙ్గ్ధి
నో ఽశ్మా భవతు నస్తనూః । సోమో అధిబ్రవీతు నో ఽదితిః ॥ ౩౦ ॥
శర్మయచ్ఛతు । ఆజఙ్ఘన్తి సాన్వేషాం జఘనాగ్ం ఉపజిఘ్నతే ।
* అశ్వాజని ప్రచేతసో ఽశ్వాన్థ్సమత్సు చోదయ । అహిరివ
భోగైః పర్యేతి బాహుం జ్యాయా హేతిం పరిబాధమానః ।
హస్తఘ్నో విశ్వావయునాని విద్వాన్పుమాన్పుమాగ్ంసం పరిపా-
తు విశ్వతః । వనస్పతే వీడ్వఙ్గో హి భూయా అస్మథ్సఖా ప్రతర-
ణస్సువీరః । గోభిస్సన్నద్ధో అసి వీడయస్వాస్థాతా తే జయ-
తు జేత్వాని ॥ దివః పృథివ్యాః పరి ॥ ౩౧ ॥ ఓజ ఉద్భృతం వనస్పతి-
భ్యః పర్యాభృతగ్ంసహః । అపామోజ్మానం పరిగోభిరావృతమి-
న్ద్రస్య వజ్రగ్ం హవిషారథం యజ । ఇన్ద్రస్య వజ్రో మరుతామనీకం
మిత్రస్య గర్భో వరుణస్య నాభిః । సేమాం నో హవ్యదాతిం జుషాణో
దేవరథ ప్రతిహవ్యాగృభాయ । ఉపశ్వాసయ పృథివీముత ద్యాం

పురుత్రా తే మనుతాం విష్ఠితం జగత్ । స దుందుభే సజూరింద్రేణ దేవై-
ర్దూరాత్ ॥ ౩౨ ॥ దవీయో అపసేధ శత్రూన్ । ఆక్రందయ బల-
మోజో న ఆధా నిష్టనిహి దురితా బాధమానః । అపప్రోథ దుందుభే దు-
చ్ఛునాగ్ం ఇత ఇంద్రస్య ముష్టిరసి వీడయస్వ । ఆమూరజ ప్రత్యా-
వర్తయేమాః కేతుమద్దుందుభిర్వావదీతి । సమశ్వపర్ణాశ్చరంతి నో
నరోఽస్మాకమింద్ర రథినో జయంతు ॥ ౩౩ ॥

ధన్వన్మహిమానం బ్రాహ్మణాసోఽదితిః పృథివ్యాః పరిదూరా-
దేకచత్వారిగ్ంశచ్చ ॥ ౬ ॥

యదక్రందః ప్రథమం జాయమాన ఉద్యంథ్సముద్రాదుత వా పు-
రీషాత్ । శ్యేనస్య పక్షా హరిణస్య బాహూ ఉపస్తుత్యం మహి జాతం
తే అర్వన్ । యమేన దత్తం త్రిత ఏనమాయునగింద్ర ఏణం ప్రథమో
అధ్యతిష్ఠత్ । గంధర్వో అస్య రశనామగృభ్ణాథ్సూరాదశ్వం వసవో ని-
రతష్ట । * అసి యమో అస్యాదిత్యో అర్వన్నసి త్రితో గుహ్యేన వ్రతేన ।
అసి సోమేన సమయా విపృక్తః ॥ ౩౪ ॥ ఆహుస్తే త్రీణి దివి బంధనాని ।
త్రీణి త ఆహుర్దివి బంధనాని త్రీణ్యప్సు త్రీణ్యంతస్సముద్రే । ఉతేవ మే
వరుణశ్ఛంథ్స్యర్వన్ యత్రా త ఆహుః పరమం జనిత్రమ్ । ఇమా తే
వాజిన్నవమార్జనానీమా శఫానాగ్ం సనితుర్నిధానా । అత్రా
తే భద్రా రశనా అపశ్యమృతస్య యా అభిరక్షంతి గోపాః । ఆత్మానం తే
* మనసాఽఽరాదజానామవో దివా ॥ ౩౫ ॥ పతయంతం పతంగమ్ ।
శిరో అపశ్యం పథిభిస్సుగేభిరరేణుభిర్జేహమానం పతత్రి । అత్రా తే

రూపముత్తమమపశ్యం జిగీషమాణమిష ఆ పదే గోః । యదా తే మ-
ర్తో అను * భోగమానడాదిద్గ్రసిష్ఠ ఓషధీరజీగః । అను త్వార-
థో అను మర్యో అర్వన్ననుగావోఽనుభగః కనీనామ్ । అను వ్రా-
తాసస్తవ సఖ్యమీయురను దేవా మమిరే వీర్యమ్ ॥ 3౬ ॥ తే । హిర-
ణ్యశృఙ్గోఽయో అస్య పాదా మనోజవా అవర ఇన్ద్ర ఆసీత్ । దేవా ఇదస్య
హవిరద్యమాయన్ యో అర్వన్తం ప్రథమో అధ్యతిష్ఠత్ । ఈర్మా
న్తాసస్సిలిక మధ్యమాసస్సగ్ం శూరణాసో దివ్యాసో అత్యాః । హ-
గ్ంసా ఇవ శ్రేణిశో యతన్తే యదాక్షిషుర్దివ్యమజ్మమశ్వాః । తవ
శరీరం పతయిష్ణ్వర్వన్తవ చిత్తం వాత ఇవ ధ్రజీమాన్ । తవ శృఙ్గాణి
విష్ఠితా పురుత్రాఽరణ్యేషు జర్భురాణా చరన్తి । ఉప ॥ 3౭ ॥
ప్రాగాచ్ఛసనం వాజ్యర్వా దేవద్రీచా మనసా దీధ్యానః । * అజః పు-
రో నీయతే నాభిరస్యాను పశ్చాత్కవయో యన్తి రేభాః । ఉప ప్రా-
గాత్పరమం యత్సధస్థమర్వాగ్ం అచ్ఛా పితరం మాతరం చ । అద్యా
దేవాఞ్జుష్టతమో హి గమ్యా అథా శాస్తే దాశుషే వార్యాణి ॥ 3౮ ॥

విపృక్తో దివా వీర్యముపైకాన్నచత్వారిగ్ంశచ్చ ॥ ౭ ॥

మా నో మిత్రో వరుణో అర్యమాఽఽయురిన్ద్ర ఋభుక్షా మ-
రుతః పరి ఖ్యన్ । యద్వాజినో దేవజాతస్య సప్తేః ప్రవక్ష్యామో
విదథే వీర్యాణి । యన్నిర్ణిజా రేక్ణసా ప్రావృతస్య రాతిం గృభీతాం
ముఖతో నయన్తి । * సుప్రాఙజో మేమ్యద్విశ్వరూప ఇన్ద్రాపూ-
ష్ణోః ప్రియమప్యేతి పాథః ॥ ఏష ఛాగః పురో అశ్వేన వాజినా పూ-

ష్ణో భాగో నీయతే విశ్వదేవ్యః । అభిప్రియం యత్పురోడాశమ-
ర్వతా త్వష్టేత్ ॥ ౩౯ ॥ ఏనగ్ం సౌశ్రవసాయ జిన్వతి । యద్ధవి-
ష్యమృతుశో దేవయానం త్రిర్మానుషాః పర్యశ్వం నయన్తి । అత్రా
పూష్ణః ప్రథమో భాగ ఏతి యజ్ఞం దేవేభ్యః ప్రతివేదయన్నజః ।
హోతాఽధ్వర్యురావయా అగ్నిమిన్ధో గ్రావగ్రాభ ఉతశగ్ం-
స్తా సువిప్రః । తేన యజ్ఞేన స్వరంకృతేన స్విష్టేన వక్షణా ఆపృణధ్వమ్ ।
యూపవ్రస్కా ఉత యే యూపవాహాశ్చషాలం యే అశ్వయూపా-
య తక్షతి । యే చార్వతే పచనగ్ం సంభరన్త్యుతో ॥ ౪౦ ॥ తేషా-
మభిగూర్తిర్న ఇన్వతు । ఉప ప్రాగాత్సుమన్మే ధాయి మన్మ దేవానా-
మాశా ఉప వీతపృష్ఠః । అన్వేనం విప్రా ఋషయో మదన్తి దేవా-
నాం పుష్టే చకృమా సుబన్ధుమ్ । యద్వాజినో దామ సందానమర్వ-
తో యా శీర్షణ్యా రశనా రజ్జురస్య । * యద్వా ఘాస్య ప్రభృత-
మాస్యే తృణగ్ం సర్వా తా తే అపి దేవేష్వస్తు । యదశ్వస్య క్రవిషః ॥
☞ మక్షికాఽఽశ యద్వా స్వరౌ స్వధితౌ రిప్తమస్తి । యద్ధస్తయో-
శ్శమితుర్యన్నఖేషు సర్వా తా తే అపి దేవేష్వస్తు । యదూవధ్యముద-
రస్యాపవాతి య ఆమస్య క్రవిషో గన్ధో అస్తి । సుకృతా తచ్ఛమితా-
రః కృణ్వన్తూత మేధగ్ం శృతపాకం పచన్తు । యత్తే గాత్రాదగ్నినా
పచ్యమానాదభి శూలం నిహతస్యావధావతి । మా తద్భూమ్యామా
శ్రిషన్మా తృణేషు దేవేభ్యస్తదుశద్భ్యో రాతమస్తు ॥ ౪౧ ॥

ఇద్ముతో౽క్రవిషశ్శ్రిషత్సప్త చ ॥ ౮ ॥

యే వాజినం పరిపశ్యన్తి పక్వం య ఈమాహుస్సురభిర్నిర్
హరేతి। యే చార్వతో మాఁసభిక్షాముపాసత ఉతో తేషామభిగూ
ర్తిర్న ఇన్వతు । యన్నీక్షణం మాఁస్పచన్యా ఉఖాయా యా
పాత్రాణి యూష్ణ ఆసేచనాని। ఊష్మణ్యా౽పిధానా చరూణామఙ్కాః
సూనాః పరిభూషన్త్యశ్వమ్ । నిక్రమణం నిషదనం వివర్తనం య-
చ్చ పడ్బీశమర్వతః। యచ్చ పపౌ యచ్చ ఘాసిం ॥ ౪౩॥ జఘాస సర్వా
తా తే అపి దేవేష్వస్తు । మా త్వా౽గ్నిర్ధ్వనయిద్ధూమగన్ధిర్మోఖా
భ్రాజన్త్యభి విక్త జఘ్రిః । ఇష్టం వీతమభిగూర్తం వషట్కృతం తం
దేవాసః ప్రతి గృభ్ణన్త్యశ్వమ్ । యదశ్వాయ వాస ఉపస్తృణన్త్యధీ-
వాసం యా హిరణ్యాన్యస్మై । సన్దానమర్వన్తం పడ్బీశం ప్రియా
దేవేష్వా యామయన్తి । యత్తే సాదే మహసా శూకృతస్య పార్ష్ణి-
యా వా కశయా ॥ ౪౪ ॥ వా తుతోద । స్రుచేవ తా హవిషో అధ్వరే-
షు సర్వా తా తే బ్రహ్మణా సూదయామి । చతుస్త్రిꣳశద్వాజినో
దేవబన్ధోర్వఙ్క్రీరశ్వస్య స్వధితిస్సమేతి। అచ్ఛిద్రా గాత్రా వయు-
నా కృణోత పరుష్పరురనుఘుష్యా విశస్త । ఏకస్త్వష్టురశ్వస్యా విశ-
స్తా ద్వా యన్తారా భవతస్తథర్తుః । యా తే గాత్రాణామృతుథా కృ-
ణోమి తా తా పిణ్డానాం ప్ర జుహోమ్యగ్నౌ । మా త్వా తపత్ ॥౪౫॥
ప్రియ ఆత్మా౽పియన్తం మా స్వధితిస్తనువ ఆ తిష్ఠిపత్తే । మా తే గృ-

ధృష్ణురవిశస్తాఽతిహాయ ఛిద్రాగాత్రాణ్యసినామిథూకః । * నవా
ఉవేతన్మ్రియసేనరిష్యసి దేవాగ్ం ఇదేషిపథిభిస్సుగేభిః । హరీతే
యుఞ్జాపృషతీఅభూతాముపాస్థాద్వాజీధురిరాసభస్య । సుగవ్యంనో
వాజీస్వశ్వియంపుగ్ంసః పుత్రాగ్ం ఉతవిశ్వాపుషగ్ంరయిమ్ । *
అనాగాస్త్వంనో అదితిః కృణోతుక్షత్త్రంనో అశ్వోవనతాగ్ం
హవిష్మాన్ ॥ ౪౬ ॥

ఘూసింకశయాతపద్రియింనవచ ॥ ౯ ॥

అశ్మన్యఇమోదేనమాశుః ప్రాచీంజీమూతస్య యదక్ర-
న్దోమానోమిత్రోయేవాజినంనవ ॥ ౯ ॥

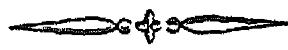
అశ్మన్నన్నోయుజంప్రాచీమనుశర్మయచ్ఛతు తేషామభిగూ-
ర్తిః షట్చత్వారిగ్ంశత్ ॥ ౪౬ ॥ అశ్మన్ హవిష్మాన్ ॥

హరిః ఓమ్॥

శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు॥

చతుర్థకాణ్డే సప్తమప్రశ్నః

హరిః ఓం॥ అగ్నావిష్ణూ సజోషసేమావర్ధన్తు వాంగిరః । ద్యుమ్నైర్వాజేభిరాగతమ్ । వాజశ్చ మే ప్రసవశ్చ మే ప్రయతిశ్చ మే ప్రసితిశ్చ మే ధీతిశ్చ మే క్రతుశ్చ మే స్వరశ్చ మే శ్లోకశ్చ మే శ్రావశ్చ మే శ్రుతిశ్చ మే జ్యోతిశ్చ మే సువశ్చ మే ప్రాణశ్చ మేఽపానః ॥ ౧ ॥ చ మే వ్యానశ్చ మేఽసుశ్చ మే చిత్తం చ మ ఆధీతం చ మే వాక్చ మే మనశ్చ మే చక్షుశ్చ మే శ్రోత్రం చ మే దక్షశ్చ మే బలం చ మ ఓజశ్చ మే సహశ్చ మ ఆయుశ్చ మే జరా చ మ ఆత్మా చ మే తనూశ్చ మే శర్మ చ మే వర్మ చ మేఽఙ్గాని చ మేఽస్థాని చ మే పరూగ్ంషి చ మే శరీరాణి చ మే ॥ ౨ ॥

అపానస్తనూశ్చ మేఽష్టాదశ చ ॥ ౧ ॥

జ్యైష్ఠ్యం చ మ ఆధిపత్యం చ మే మన్యుశ్చ మే భామశ్చ మేఽమశ్చ మేఽమ్భశ్చ మే జేమా చ మే మహిమా చ మే వరిమా చ మే ప్రథిమా చ మే వర్ష్మా చ మే ద్రాఘుయా చ మే వృద్ధం చ మే వృద్ధిశ్చ మే సత్యం చ మే శ్రద్ధా చ మే జగచ్చ ॥ ౩ ॥ మే ధనం చ మే వశశ్చ మే త్విషిశ్చ మే క్రీడా చ మే మోదశ్చ మే జాతం చ మే జనిష్యమాణం చ మే సూక్తం చ మే సుకృతం చ మే విత్తం చ మే వేద్యం చ మే భూతం చ మే భవిష్యచ్చ మే సుగం చ మే సుపథం చ మ ఋద్ధం చ మ ఋద్ధిశ్చ మే క్లృప్తం చ మే క్లృప్తిశ్చ మే మతిశ్చ మే సుమతిశ్చ మే ॥ ౪ ॥

జగచ్చర్ద్ధిశ్చతుర్దశ చ ॥ ౨ ॥

శంచమేమయశ్చమేప్రియంచ మేఽనుకామశ్చమే కామ-
శ్చమే సౌమనసశ్చమేభద్రంచమేశ్రేయశ్చమేవస్యశ్చమే యశ-
శ్చమేభగశ్చ మే ద్రవిణంచ మేయన్తాచమేధర్తా చమేక్షేమశ్చ
మేధృతిశ్చమేవిశ్వంచ ॥ ౫ ॥ * మేమహశ్చమే సంవిచ్చమేజ్ఞా-
త్రంచమే సూశ్చమే ప్రసూశ్చమేసీరంచమేలయశ్చమ ఋతంచ
మేఽమృతంచమేయక్ష్మంచమేఽనామయచ్చమే జీవాతుశ్చమే దీ-
ర్ఘాయుత్వంచమేఽనమిత్రం చమేఽభయంచమేసుగంచమేశయ-
నంచమేసూషాచమేసుదినంచమే ॥ ౬ ॥

విశ్వంచశయనమష్టౌచ ॥ ౩ ॥

ఊర్క్చమేసూనృతాచమే పయశ్చమే రసశ్చమే ఘృతం
చమే మధుచమే సగ్ధిశ్చమే సపీతిశ్చమే కృషిశ్చమే వృష్టిశ్చమే
జైత్రంచమఔద్భిద్యంచమేరయిశ్చమేరాయశ్చమే పుష్టంచమేపుష్టి
శ్చమే విభుచ ॥ ౭ ॥ మేప్రభుచమే బహుచమే భూయశ్చమే పూ-
ర్ణంచమే పూర్ణతరంచమేఽక్షితిశ్చమే కూయవాశ్చమేఽన్నం
చమేఽక్షుచ్చమే వ్రీహయశ్చమే యవాశ్చమే మాషాశ్చమేతిలా-
శ్చమే ముద్గాశ్చమే ఖల్వాశ్చమే గోధూమాశ్చమే మసురాశ్చమే
ప్రియఙ్గవశ్చమేఽణవశ్చమేశ్యామాకాశ్చ మే నీవారాశ్చమే ॥ ౮ ॥

విభుచమసురాశ్చతుర్దశచ ॥ ౪ ॥

అశ్మాచమేమృత్తికాచమేగిరయశ్చమేపర్వతాశ్చమేసికతాశ్చ
మేవనస్పతయశ్చమేహిరణ్యంచ మేఽయశ్చమే సీసంచమేత్రపుశ్చమే

శ్యామంచమే లోహంచమేఽగ్నిశ్చమ ఆపశ్చ మే వీరుధశ్చమ ఓష-
ధయశ్చమే కృష్టపచ్యం చ ॥౯॥ మేఽకృష్టపచ్యంచ మేగ్రామ్యా-
శ్చమేపశవ ఆరణ్యాశ్చయజ్ఞేన కల్పన్తాం విత్తంచమే విత్తిశ్చమే భూ-
తంచమే భూతిశ్చమె వసుచమె వసతిశ్చమె కర్మచమెశక్తిశ్చమెఽ-
ర్థశ్చమఏమశ్చమ ఇతిశ్చమె గతిశ్చమే ॥ ౧౦ ॥

కృష్టపచ్యంచాష్టాచత్వారిగ్ంశచ్చ ॥ ౫ ॥

అగ్నిశ్చమ ఇన్ద్రశ్చమె సోమశ్చమ ఇన్ద్రశ్చమె సవితాచమ
ఇన్ద్రశ్చమె సరస్వతీచమ ఇన్ద్రశ్చమె పూషాచమ ఇన్ద్రశ్చమెబృహ
స్పతిశ్చమ ఇన్ద్రశ్చమే మిత్రశ్చమఇన్ద్రశ్చమెవరుణశ్చమ ఇన్ద్రశ్చ
మెత్వష్టాచ ॥౧౧॥ మఇన్ద్రశ్చమెధాతాచమఇన్ద్రశ్చమె విష్ణుశ్చమ
ఇన్ద్రశ్చమెఽశ్వినాచమ ఇన్ద్రశ్చమేమరుతశ్చమ ఇన్ద్రశ్చమెవిశ్వేచ
మేదేవాఇన్ద్రశ్చమే పృథివీచమ ఇన్ద్రశ్చమెన్తరిక్షంచమ ఇన్ద్రశ్చ
మెద్యౌశ్చమ ఇన్ద్రశ్చమెదిశశ్చమ ఇన్ద్రశ్చమేమూర్ధాచమ ఇన్ద్ర-
శ్చమెప్రజాపతిశ్చమ ఇన్ద్రశ్చమె ॥ ౧౨ ॥

త్వష్టాచద్యౌశ్చమఏకవిగ్ంశతిశ్చ ॥ ౬ ॥

అగ్ంశుశ్చ మెరశ్మిశ్చమేఽదాభ్యశ్చమెఽధిపతిశ్చమఉపా-
గ్ంశుశ్చమేఽన్తర్యామశ్చమ ఐన్ద్రవాయవశ్చమె మైత్రావరుణశ్చ
మఆశ్వినశ్చమెప్రతిప్రస్థానశ్చ మెశుక్రశ్చమెమన్థీచమ ఆగ్రయణశ్చ
మెవైశ్వదేవశ్చమేధ్రువశ్చమేవైశ్వానరశ్చమ ఋతుగ్రహాశ్చ॥ ౧౩॥
మైఽతిగ్రాహ్యాశ్చమఐన్ద్రాగ్నశ్చమేవైశ్వదేవశ్చమె మరుత్వతీయా-

శ్చ మెమాహేన్ద్రశ్చమ ఆదిత్యశ్చ మే సావిత్రశ్చమె సారస్వతశ్చమె
పౌష్ణశ్చ మేపాత్నీవతశ్చ మెహారియోజనశ్చమె ॥ ౧౪ ॥

ఋతుగ్రహాశ్చ చతుస్త్రిగ్ంశచ్చ ॥ ౭ ॥

ఇధ్మశ్చమె బర్హిశ్చమె వేదిశ్చ మేధిష్ణియాశ్చమె స్రుచశ్చమె
చమసాశ్చమే గ్రావాణశ్చమె స్వరవశ్చమ ఉపరవాశ్చమెఽధిషవణే
చమె ద్రోణకలశశ్చమె వాయవ్యాని చమె పూతభృచ్చమ ఆధవనీ-
యశ్చమ ఆగ్నీధ్రంచమేహవిర్ధానంచమెగృహాశ్చమె సదశ్చమే
పురోడాశాశ్చమె పచతాశ్చమెఽవభృథశ్చమెస్వగాకారశ్చమె॥౧౫॥

గృహాశ్చషోడశచ॥ ౮ ॥

అగ్నిశ్చమెఘర్మశ్చమెఽర్కశ్చమెసూర్యశ్చమెప్రాణశ్చమె-
ఽశ్వమేధశ్చమె పృథివీచమెఽదితిశ్చమెదితిశ్చమె ద్యౌశ్చమెశక్వరీర
ఙ్గులయోదిశశ్చమె యజ్ఞేనకల్పన్తా మృక్చమె సామచమెస్తోమశ్చమె
యజుశ్చమె దీక్షా చమెతపశ్చమ ఋతుశ్చ మేవ్రతంచమెఽహో-
రాత్రయోర్వృష్ట్యా బృహద్రథన్తరేచమె యజ్ఞేనకల్పేతామ్॥౧౬॥

దీక్షాఽష్టాదశచ ॥ ౯ ॥

గర్భాశ్చమెవథ్సాశ్చమెత్ర్యవిశ్చమెత్ర్యవీచమెదిత్యవాట్చ
మెదిత్యౌహీచమె పఞ్చావిశ్చమెపఞ్చావీచమెత్రివథ్సశ్చ మెత్రివథ్సా
చమె తుర్యవాట్చ మెతుర్యౌహీచమే పష్ఠవాచ్చమే పష్ఠౌహీచమ
ఉక్షాచమెవశాచమఋషభశ్చ ॥ ౧౭ ॥ మెవేహచ్చమేఽనడ్వాఞ్చమె
ధేనుశ్చమఆయుర్యజ్ఞేనకల్పతాం ప్రాణోయజ్ఞేనకల్పతామపానోయ-

జ్ఞేనకల్పన్తాంవ్యానోయజ్ఞేనకల్పతాంచక్షుర్యజ్ఞేనకల్పతాగ్ంశ్రోత్రం యజ్ఞేనకల్పతాం మనోయజ్ఞేనకల్పతాం వాగ్యజ్ఞేన కల్పతామాత్మా యజ్ఞేనకల్పతాం యజ్ఞోయజ్ఞేనకల్పతామ్ ॥ ౧౯ ॥

ఋషభశ్చచత్వారిగ్ంశచ్చ ॥ ౧౦ ॥

ఏకాచమేతిస్రశ్చమేపఞ్చచమే స ప్తచమే నవచమ ఏకాదశచ మే త్రయోదశచమే పఞ్చదశచమే సప్తదశచమే నవదశచమఏకవిగ్ంశతిశ్చమేత్రయోవిగ్ంశతిశ్చమేపఞ్చవిగ్ంశతిశ్చమేస ప్తవిగ్ంశతిశ్చమేనవవిగ్ంశతిశ్చమఏకత్రిగ్ంశచ్చమేత్రయస్త్రిగ్ంశచ్చ ॥౧౯॥

మెచతస్రశ్చమేఽష్టౌచమే ద్వాదశచమే షోడశచమేవిగ్ంశతిశ్చమే చతుర్విగ్ంశతిశ్చమేఽష్టావిగ్ంశతిశ్చమేద్వాత్రిగ్ంశచ్చమేషట్త్రిగ్ంశచ్చమేచత్వారిగ్ంశచ్చమేచతుశ్చత్వారిగ్ంశచ్చమేఽష్టాచత్వారిగ్ంశచ్చమేవాజశ్చప్రసవశ్చాపిజశ్చక్రతుశ్చసువశ్చమూర్ధాచవ్యశ్నియశ్చాన్త్యాయనశ్చాన్త్యశ్చ భౌవనశ్చ భువనశ్చాధిపతిశ్చ ॥౨౦॥

త్రయస్త్రిగ్ంశచ్చవ్యశ్నియఏకాదశచ ॥ ౧౧ ॥

వాజోనస్సప్తప్రదిశశ్చతస్రో వాపరావతః । వాజోనోవిశ్వైర్దేవైర్ధనసాతావిహావతు । విశ్వేఅద్యమరుతోవిశ్వ ఊతీవిశ్వేభవన్త్వగ్నయస్సమిద్ధాః । విశ్వేనోదేవాఅవసాఽఽగమన్తువిశ్వమస్తుద్రవిణం వాజోఅస్మే । వాజస్యప్రసవం దేవారథైర్యాతాహిరణ్యయైః । అగ్నిరిన్ద్రోబృహస్పతిర్మరుతస్సోమపీతయే । వాజేవాజేఽవతవాజినోనోధనేషు ॥ ౨౧ ॥ విప్రాఅమృతాఋతజ్ఞాః । అస్యమధ్వః

పిబతమ్మాదయధ్వం తృప్తాయాతపథిభిర్దేవయానైః । వాజః పురస్తా-
దుతమధ్యతో నో వాజో దేవాగ్ంఋతుభిః కల్పయాతి । వాజస్యహి
ప్రసవో నన్నమీతి విశ్వా ఆశా వాజపతిర్భవేయమ్ । పయః పృథివ్యాం
పయ ఓషధీషు పయో దివ్యన్తరిక్షే పయోధామ్ । పయస్వతీః ప్రదిశస్స-
న్తు మహ్యమ్ । సంమాసృజామి పయసా ఘృతేన సంమాసృజామ్యపః ॥
ఓషధీభిః । సోఽహం వాజగ్ంసనేయమగ్నే । నక్తోషాసా సమ-
నసా విరూపే ధాపయేతే శిశుమేకగ్ంసమీచీ । ద్యావా క్షామా రుక్మో
అన్తర్విభాతి దేవా అగ్నిం ధారయన్ద్రవిణోదాః । సముద్రోఽసి నభస్వా-
నార్ద్రదానుశ్శంభూర్మయోభూరభిమావాహి స్వాహా మారుతోఽసి
మరుతాం గణశ్శంభూర్మయోభూరభి మావాహి స్వాహాఽవస్యురసి
దువస్వాఞ్ఛంభూర్మయోభూరభి మావాహి స్వాహా ॥ ౨౩ ॥
ధనేష్వవషో దువస్వాఞ్ఛంభూర్మయోభూరభిమా ద్వే చ ॥ ౧౨ ॥
అగ్నిం యునజ్మి శవసా ఘృతేన దివ్యగ్ం సుపర్ణం వయసా బృ-
హన్తమ్ । తేన వయం పతేమ బ్రధ్నస్య విష్టపగ్ం సువో రుహాణా అధినాక
ఉత్తమే । ఇమౌ తే పక్షావజరౌ పతత్రిణో యాభ్యాగ్ం రక్షాగ్ంస్యపహ-
గ్ంస్యగ్నే । తాభ్యాం పతేమ సుకృతాము లోకం యత్రర్షయః ప్ర-
థమజా యే పురాణాః । చిదసి సముద్రయోనిరిన్దుర్దక్షశ్శ్యేన ఋతా-
వా । హిరణ్యపక్షశ్శకునో భురణ్యుర్మహాన్థ్సధస్థే ధ్రువః ॥ ౨౪ ॥
ఆనిషత్తః । నమస్తే అస్తు మా మా హిగ్ంసీ ర్విశ్వస్య మూర్ధన్నధితి-
ష్ఠసి శ్రితః । సముద్రే తే హృదయమన్తరాయుర్ద్యావాపృథివీ భువ-

నేష్వపి తే। ఉద్ధ్రా దదత్యోదధిం భిన్దద్దివః పర్జన్యాదన్తరిక్షాత్పృ-
థివ్యాస్తతో నో వృష్ట్యాఽవత। దివో మూర్ధాఽసి పృథివ్యా నా-
భిరూర్గపామోషధీనామ్। విశ్వాయుశ్శర్మ సప్రథా నమస్పథే। యేనర్-
షయస్తపసా సత్రమ్ ॥ ౨౫ ॥ ఆసతేన్ధానా అగ్నిగ్ం సువరాభరన్తః।
తస్మిన్నహం నిదధే నాకే అగ్నిమేతం యమాహుర్మనవస్స్తీర్ణబర్హి-
షమ్। తం పత్నీభిరనుగచ్ఛేమ దేవాః పుత్రైర్భ్రాతృభిరుత వా హిర-
ణ్యైః। నాకం గృహ్ణానాస్సుకృతస్య లోకే తృతీయే పృష్ఠే అధి
రోచనే దివః। ఆ వాచో మధ్యమరుహద్భురణ్యురయమగ్నిస్సత్పతిశ్చే-
కితానః। పృష్ఠే పృథివ్యా నిహితో దవిద్యుతదధస్పదం కృణుతే ॥ ౨౬ ॥
యే పృతన్యవః। అయమగ్నిర్వీరతమో వయోధాస్సహస్రియో దీ-
ప్యతామప్రయుచ్ఛన్। విభ్రాజమానస్సరిరస్య మధ్య ఉప ప్రయాత
దివ్యాని ధామ। సం ప్రచ్యవధ్వమను సం ప్రయాతాగ్నే పథో దేవ-
యానాన్కృణుధ్వమ్। అస్మిన్సధస్థే అధ్యుత్తరస్మిన్విశ్వే దేవా య-
జమానశ్చ సీదత। యేనా సహస్రం వహసి యేనాగ్నే సర్వవేదసమ్।
తేనేమం యజ్ఞం నో వహ దేవయానో యః ॥ ౨౭ ॥ ఉత్తమః। ఉద్బు-
ధ్యస్వాగ్నే ప్రతి జాగృహ్యేనమిష్టాపూర్తే సగ్ం సృజేథామయం చ।
పునః కృణ్వగ్గ్ంస్త్వా పితరం యువానమన్వాతాగ్ంసీత్త్వయి తన్తుమే-
తమ్। అయం తే యోనిరృత్వియో యతో జాతో అరోచథాః।
తం జానన్నగ్న ఆ రోహాథా నో వర్ధయా రయిమ్ ॥ ౨౮ ॥

దివస్సత్రం కృణుతే యస్సప్తత్రిగ్ంశచ్చ ॥ ౧౩ ॥

మమాగ్నే వర్చో విహవేష్వస్తు వయం త్వేన్ధానాస్తనువం
పుషేమ। మహ్యం నమన్తాం ప్రదిశశ్చతస్రస్త్వయాఽధ్యక్షేణ పృ-
తనా జయేమ । మమ దేవా విహవే సన్తు సర్వ ఇన్ద్రవన్తో మరుతో
విష్ణురగ్నిః । మమాన్తరిక్షమురుగోపమస్తు మహ్యం వాతః పవతాం
కామే అస్మిన్ । మయి దేవా ద్రవిణమాయజన్తాం మయ్యాశీరస్తు మ-
యి దేవహూతిః । దైవ్యా హోతారా వనిషన్త ॥ ౨౯ ॥ పూర్వేఽ-
రిష్టాస్స్యామ తనువా సువీరాః । మహ్యం యజన్తు మమ యాని హ-
వ్యాఽఽకూతిస్సత్యా మనసో మే అస్తు । ఏనో మా నిగాం కతమచ్చ-
నాహం విశ్వే దేవాసో అధివోచతా మే । దేవీష్షడుర్వీరురుణః కృణోత
విశ్వే దేవాస ఇహ వీరయధ్వమ్ । మా హాస్మహి ప్రజయా మా తనూ-
భిర్మా రధామ ద్విషతే సోమ రాజన్ । అగ్నిర్మన్యుం ప్రతినుదన్పుర-
స్తాత్ ॥ ౩౦ ॥ అదబ్ధో గోపాః పరిపాహి నస్త్వమ్ । ప్రత్యఞ్చో యన్తు
నిగుతః పునస్తేఽమైషాం చిత్తం ప్రబుధా వినేశత్ । ధాతా ధాతౄణాం
భువనస్య యస్పతిర్దేవగ్ం సవితారమభిమాతిషాహమ్ । ఇమం యజ్ఞ-
మశ్వినోభా బృహస్పతిర్దేవాః పాన్తు యజమానం న్యర్థాత్ । ఉరు
వ్యచా నో మహిషశ్శర్మ యగ్ంసదస్మిన్ హవే పురుహూతః పురుక్షు ।
స నః ప్రజాయై హర్యశ్వ మృడయేన్ద్ర మా ॥ ౩౧ ॥ నో రీరిషో మా ప-
రా దాః । యే నస్సపత్నా అప తే భవన్త్విన్ద్రాగ్నిభ్యామవ బాధామ-
హే తాన్ । వసవో రుద్రా ఆదిత్యా ఉపరిస్పృశం మోగ్రం చేత్తా-
రమధిరాజమక్రన్ । అర్వాఞ్చమిన్ద్రమముతో హవామహే యో

గ్రోజిద్ధనజిదశ్వజిద్యః । ఇమంనోయజ్ఞం విహవేజుషస్వాస్యకుర్మో
హరివోమేదినంత్వా ॥ ౩౭ ॥

వనిష్ఠున్తపురస్తాన్మాత్రిచత్వారిగ్ంశచ్చ ॥ ౧౪ ॥

అగ్నేర్మన్వేప్రథమస్య ప్రచేతసోయం పాఞ్చజన్యం
బహవస్సమిన్ధతే । విశ్వస్యాం విశి ప్రవివిశివాగ్ం సమీమహే సనో
ముఞ్చత్వగ్ంహసః । యస్యేదం ప్రాణన్నిమిషద్యదేజతియస్యజాతం
జనమానంచకేవలమ్ । స్తౌమ్యగ్నింనాథితోజోహవీమి సనోముఞ్చ-
త్వగ్ంహసః । ఇన్ద్రస్యమన్యే ప్రథమస్యప్రచేతసో వృత్రఘ్నస్స్తో-
మాఉపమాముపాగుః । యోదాశుషస్సుకృతోహవముపగన్తా ॥౩౩॥
సనోముఞ్చత్వగ్ంహసః । యస్సంగ్రామంనయతి సంవశీ
యుధేయః పుష్టానిసగ్ంసృజతిత్రయాణి। స్తౌమీన్ద్రంనాథితోజోహ-
వీమి సనోముఞ్చత్వగ్ంహసః । మన్వేవాంమిత్రావరుణా తస్యవి-
త్తగ్ం సత్యౌజసాదృగ్ంహణాయంనుదేథే । యారాజానగ్ంసరథం
యాథఉగ్రాతానో ముఞ్చతమాగసః। యోవాగ్ంరథఋజురశ్మిస్స-
త్యధర్మామిథుశ్చరన్తముపయాతిదూషయన్ । స్తౌమి॥౩౪॥ మి
త్రావరుణానాథితో జోహవీమితౌనోముఞ్చతమాగసః। వాయోస్స-
వితుర్విదథానిమన్మహేయావాత్మన్వద్బిభృతోయౌచరక్షతః । యౌ
విశ్వస్యపరిభూబభూవతుస్తౌనో ముఞ్చతమాగసః । ఉపశ్రేష్ఠాన
ఆశిషో దేవయోర్ధర్మేఅస్థిరన్ । స్తౌమివాయుగ్ం సవితారంనాథి-
తోజోహవీమి తౌనోముఞ్చతమాగసః । రథీతమారథీనామహ్వఊ-

తయేశుభం గమిష్ఠౌస్తుయమేభిరశ్వైః। యమయోః ॥౩౫॥ వాం
దేవా దేవేష్వనిశితా మోజస్తానో ముఞ్చత మాగసః । యఽయాతంవ-
హతుగ్ంసూర్యాయాస్త్రిచక్రేణ సగ్ంసదమిచ్ఛమానా । స్తౌమి
దేవావశ్వినౌనాథితో జోహవీమి తౌనో ముఞ్చతమాగసః। మరుతాం
మన్వే అధినో బ్రువన్తు ప్రేమాంవాచంవిశ్వామవన్తువిశ్వే । ఆశూగ్-
హువేస్తుయమానూతయే తేనో ముఞ్చన్త్వేనసః। తిగ్మమాయుధం వీడి-
తగ్ం సహస్వద్దివ్యగ్ంశర్ధః ॥౩౬॥ పృతనాసుజిష్ణు। స్తౌమి
దేవాన్మరుతో నాథితో జోహవీమి తేనో ముఞ్చన్త్వేనసః। దేవానాంమ
న్వే అధినో బ్రువన్తు ప్రేమాంవాచం విశ్వామవన్తువిశ్వే । ఆశూగ్-
హువేస్తుయమానూతయే తేనో ముఞ్చన్త్వేనసః।యద్దిదంమాఽభిశో-
చతి పౌరుషేయేణదైవ్యేన । స్తౌమివిశ్వాన్దేవాన్నాథితో జోహవీమి
తేనో ముఞ్చన్త్వేనసః। అనున్నోఽద్యానుమతిరను ॥౩౭॥ ఇద-
నుమ తేత్వం వైశ్వానరోన ఊత్యాపృష్టోదివి। యేఅప్రథేతామమి-
తేభిరోజోభిర్యేప్రతిష్ఠే అభవతాంవసూనామ్। స్తౌమిద్యావాపృథివీ
నాథితో జోహవీమి తేనో ముఞ్చతమగ్ంహసః । ఉర్వీరోదసీవరివః
కృణోతం క్షేత్రస్యపత్నీ అధినోబ్రూయాతమ్। స్తౌమిద్యావాపృథివీ
నాథితో జోహవీమి తేనో ముఞ్చతమగ్ంహసః। యత్తేవయం పురు-
షతా యవిష్ఠావిద్వాగ్ంసశ్చకృమా కచ్చన ॥౩౮॥ ఆగః।
కృధీస్వస్మాగ్ంఅదితేరనాగా వ్యేనాగ్ంసిశిశ్రథో విష్వగగ్నే। యథా

హాతద్వసవో గౌర్యంచిత్పదిషితామముఞ్చతాయజత్రాః । ఏవోత్వ-మస్మన్ముఞ్చతావ్యగ్ంహః ప్రాతార్యగ్నే ప్రతరాంన ఆయుః ॥ ౩౮ ॥

గన్తాద్దూషయన్త్స్వాపిమియయోశ్చధో౽నుమతిరనుచ్చన చతుస్త్రిగ్ంశచ్చ ॥ ౧౧౫ ॥

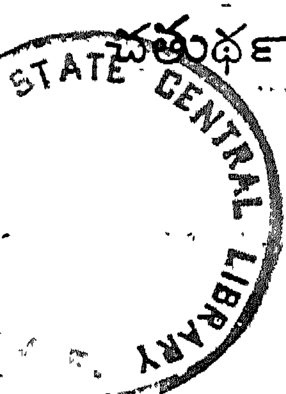
అగ్నేర్మన్వే యస్యేదమిన్ద్రస్య యస్సంగ్రామగ్ం సనో ముఞ్చత్వగ్ంహసః । మన్వేవాంతానోముఞ్చతమాగసః । యో వాం ప్రాయోరుపరథీతమగ్ం యదయాతమశ్వినాతౌనోముఞ్చత-మాగసః । మరుతాంత్రిగ్మంమరుతోదైవానాంయద్దిదంవిశ్వాన్తేనో ముఞ్చన్త్వేనసః । అనునఉర్వీద్యావాపృథివీతేనో ముఞ్చతమగ్ం-హసాయత్తే । చతురగ్ంహస్షడాగసశ్చతురేనసాద్వౌరగ్ంహసః ॥

అగ్నావిష్ణూ జ్యైష్ఠ్యగ్ంశంచోక్షచ్ఛాచాగ్నిశ్చాగ్ంశు-శ్చధర్మశ్చాగ్నిశ్చగర్భాశ్చకామవాజోనో౽గ్నిం యునజ్మి మ-మాగ్నే౽గ్నేర్మన్వేపఞ్చదశ ॥ ౧౫ ॥

అగ్నావిష్ణూ అగ్నిశ్చవాజోనో అదబ్ధా గోపానవత్రిగ్ం-శత్ ॥ ౩౮ ॥

అగ్నావిష్ణూ ప్రతరాం న ఆయుః ॥

హరిః ఓం శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు ॥

చతుర్థకాణ్డే సప్తమప్రశ్నః కాణ్డశ్చ సమాప్తః ॥

—: శ్రీః శ్రీః శ్రీః :—

ప్రాయశః పదపరీక్షార్హాః

పఞ్చాశతః

సం॥	ప్ర	పం.		పృ. సం
			ప్రథమకాణ్డే	
౧	౧	౯	అవధూతగ్ం రక్షః.	౫
౨	౧	౧౮	నప్తామి మహీనాం పయః	౯
౩	౨	౮	ఛాగోఽసి ఘమ	౧౯
౪	౨	౨౨	విత్రాయనీ మేఽసి	౨౬
౫	౩	౪	రక్షోహణో వలగహనః ప్రోక్షామి	౩౩
౬	౩	౧౭	శమోషధీభ్యశ్శమ్	౪౦
౭	౪	౨౩	కదా చన స్తరీః	౫౬
౮	౪	౪౫	వో రూపమభ్యైమి	౬౨
౯	౫	౨౦	దేహి వర్చోదా అగ్నేఽసి	౭౮
౧౦	౫	౨౯	తనూపా హ్యేషోఽగ్నే యన్మే	౮౩
౧౧	౫	౩౧	సం పశ్యామి ప్రజా అహమిత్యాహ	౮౪
౧౨	౫	౩౮	రాత్రిం ప్రావిశన్	౮౭
౧౩	౫	౩౯	ఆదిత్యో వా అస్మాల్లోకాత్	౮౮
౧౪	౬	౧౧	బర్హిషోఽహం దేవయజ్యయా	౧౦౦
౧౫	౬	౧౯	దధత్పోషగ్ం రయింమయి	౧౦౪

నం॥	ప్ర.	పం.		పు. నం.
౫౦	౨	౧౨	యుప్తత్రైవి ప్రాప్మనా	౨౧౫
౫౧	౨	౧౮	ఉత యద్వ్యద్ధః	౨౧౮
౫౨	౨	౨౧	అభి సంభవతః	౨౨౦
౫౩	౨	౩౧	యో విద్విప్రాణయోః	౨౨౫
౫౪	౨	౩౬	ఏవాస్మా ఇన్ద్రియమ్	౨౨౮
౫౫	౨	౩౭	ఉప ధావతి స ఏవాస్మా అన్నమ్	౨౨౯
౫౬	౨	౪౪	అపరుధ్యమానో వేన్ద్రిమ్	౨౩౩
౫౭	౨	౪౫	సోఽభయన్తోఽబిభేత్	౨౩౩
౫౮	౨	౫౧	ఆగ్నావైష్ణవమేకాదశకపాలం నిర్వపేత్	౨౩౭
౫౯	౨	౫౫	భేషజమేవాస్మై కరోతి	౨౩౯
౬౦	౨	౬౦	నిర్వపైద్యః కామయేత	౨౪౨
౬౧	౨	౬౩	ఏతయా సంజ్ఞాన్యాఽయాజయత్	౨౪౩
౬౨	౩	౪	అవగతాఽస్య విట్	౨౫౦
౬౩	౩	౧౦	ఏవ నిర్వపేత్	౨౫౩
౬౪	౩	౧౧	త్వష్టుస్సోమమభీషహా	౨౫౪
౬౫	౩	౧౩	సాతూద్వైవ సోమపీథమ్	౨౫౫
౬౬	౩	౨౨	అవపత్త్రైనైవేనమ్	౨౫౯
౬౭	౩	౨౩	పరిణయత్యానుష్టూకో భవతి	౨౬౦

అశుద్ధ సంశోధనమ్

పుట	పఙ్క్తి	అశుద్ధమ్	శుద్ధమ్
౩	౧౭	నర్జ॑	సర్జ॑
౧౦	౬	ధూమ	ధూను
౧౪	౧౩	మమ	మ॑మ
౧౫	౧౧	రలి॑	ర॑లి
౧౬	౧౩	హా॑స్త॒	హాస్త॒
౨౨	౨	సుష్ఠు	నుష్ఠు
౨౫	౨	రూధ॒	రూ॑ధ॒
౨౯	౧౧	రా॑జ	రాజ
౩౨	౧౪	జైర	జైర
౩౩	౨	జ్యోతి	జ్యోతీ
౩౮	౧	మూధార్ణసం	మూధార్ణనం
౪౦	౧౩	వస్పృష్త	వ॒స్పృ॒ష్త
౪౨	౮	గ్ంతిః	గ్ంశతిః
౪౩	౨	శినే	శి॑నే
౪౫	౧౧	యుష్ఠాం	యు॑ష్ఠాం
౪౭	౧౫	త్యస్తో॒	త్య॑స్తో॒
౫౧	౫	విజి	వి॑జి

పుట	పఙ్క్తి	అశుద్ధమ్	శుద్ధమ్
౫౨	౧౩	నిరవ	నిరవ
౫౩	౧౩–౧౪	తతః, వరుణ	తతః, వరుణ
౫౭	౧౭	న్నో॑ష్ఠే	న్నో॑ష్ఠే
౬౦	౯–౧౯–౨౦	కర్ణ, మ్యోభవో, మహో	కర్ణ, మ్యోభవో, మహో
౬౨	౯	యజ	యజ
౬౩	౭–౯	మమే, లోక	మమేవా. లోక
౬౫	౧–౨	ధామి	ధామి
౬౭	౩	రూచిగ్ం	రూచీగ్ం
౭౧	౪	మే। మో	మేమో
౭౩	౭	దిష్మో	ద్విష్మో
౮౧	౧౧	పతి	పతి
౮౬	౧౮	ర్వతో	ర్వతో
౯౩	౨౦	జాత	జాత
౯౯	౧౬–౧౭	శస్త, తానః	శస్త, తాసః
౧౦౦	౩	కపేరో	కపేర
౧౦౨	౩	కృషం	కృష్ణం
౧౦౩	౫	దరణ్యో	దరణ్యో
౧౦౮	౧	కణాః	కణాః
౧౦౯	౪–౧౬	తస్థా, దుమ్ని	తస్థా, ద్యుమ్ని
౧౧౧	౨	నత్య	సత్య

పుట	పఙ్క్తి	అశుద్ధమ్	శుద్ధమ్
౧౧౬	౧౮	పస	సప
౧౧౭	౬	నవః	ధేనవః
౧౨౦	౨౦	ఏవాస్మై	ఏవాస్మై
౧౨౧	౩	ప్రజయా, అమ	ప్రజాయా, అమ
౧౨౫	౯	ఏనం	ఏనం
౧౨౬	౧-౭-౧౨	రుద్రే, సౌమ్యా, పన్న	రుద్రే, సౌమ్యా, పన్న
౧౨౮	౨	దక్షి	దక్షి
౧౩౩	౧౪	మెవ	మేవ
౧౩౭	౨	పుచ్ఛ	పృచ్ఛ
౧౪౦	౧౫	భాగ	భాగ
౧౪౧	౧-౧౧	నిర్వ, తిష్ఠ	నిర్వ, తిష్ఠ
,,	౧౮	పదా	పథా
౧౪౨	౫	స్యప	స్యప
౧౪౩	౧౫	పాలం	శాలం
౧౪౪	౧౫	స్వ	స్వ
౧౪౬	౧౭	పతి	వతి
౧౪౭	౧	జాయె	జాయై
౧౫౧	౨౪	యఘ, ఘర్మ	యఘ, ఘర్మ
౧౫౨	౧౫	దైష	థైష
౧౫౮	౧౦	దైన్వి	థైన్వి

పుట	పఙ్క్తి	అశుద్ధమ్	శుద్ధమ్
౧౫౯	౧౬	ఽభ	ఆభ
౧౬౧	౧౭	న్నోషి	న్నోషీ
౧౭౦	౧౩	యా దై	యా థై
౧౭౧	౫	।దువో	ధ్రువో
౧౭౨	౫	ఘ్నస్త్రి	ఘ్నస్త్రి
౧౭౩	౬	యేష్ట్వా	యేష్ట్వా
౧౭౪	౧౫	గ్మహ్యా	గృహ్యా
౧౭౭	౧౮	దేన	ధేన
౧౯౧	౧౩	ద్యేవ	ధ్యేవి
౧౯౨	౪	మబి	మభి
౧౯౭	౯-౧౩	భసం, త్వృధి	భస్మం, త్వృధి
౨౦౦	౨	తిర	తిర
౨౦౧	౧౪	పునరభ్యా	పునరభ్యా
౨౦౨	౧౯	షాక	ష్టాక
౨౦౫	౭	యస్మై	యస్మై
౨౨౦	౮	వృణా	వృణా
౨౨౨	౧౫	మార్వం	పూర్వం
౨౩౦	౬	త్యగ్రం	త్యగ్రం
౨౩౬	౯-౧౧	ణేతిన, ఉమృతం	ణేతిస, ఉమృతం
౨౩౮	౧౦	సీతి	సీతి

పుట	పఙ్క్తి	అశుద్ధమ్	శుద్ధమ్
౨౪౧	౭	ఇడ	ఇడ
౨౪౨	౨-౬-౮	నాధా, ఇహా, ఈయు	నాథా, ఇహా, ఈయు
౨౪౬	౮	యదభి	యదభి
౨౫౧	౧౧	ఏత	ఏత
౨౫౩	౯	మస	మస
౨౬౦	౨౦	ఇమె	ఇమె
౨౬౪	౧౦	ణస్య	ణస్య
౨౭౬	౧౮	భృథ్ను	భృథ్చు
౨౮౭	౧౨	సమూ	సమూ
౨౮౮	౯	ఉల్బ	ఉల్బ
౨౯౫	౮	కూరం	క్రూరం
౩౦౦	౧౦	వృణి	వృణీ
౩౦౫	౧౭	స్వైన	స్వైవి
౩౦౮	౮	చిన్ధి	ఛిన్ధి
౩౧౦	౭-౧౬-౧౭	మవ, పత, రాతం	మపి, పత, రాతం
౩౧౧	౧౧-౧౫	వశూ, గృణ్హో	పశూ, గృణ్ణో
౩౧౭	౩-౪	స్వధసా, చ్ఛే-	స్వధ్ధసా, చ్ఛేమో
౩౧౯	౧౩	పష	వష
౩౨౦	౪	వనసస్ప	వనస్ప
౩౨౩	౧౦	ఇమె	ఇమె

పుట	పఙ్క్తి	అశుద్ధమ్	శుద్ధమ్
౩౩౨	౧౭	గ్నఃథ	గ్నఃథ
౩౩౩	౧౮	సహ	సహ
౩౩౪	౧౧	భియః	అభియః
౩౩౬	౮	షదణ్వ	షధణ్వ
౩౩౭	౧౩-౧౮	గమనో, ఉద్రిణగ్ం	గమనో, ఉద్రిణగ్ం
౩౩౮	౨౦	లాసథ	లాసథ
౩౩౯	౧౬	ధయ	ధయ
౩౪౦	౧-౪	వద, యాః	పద, యాః
,,	౧౧-౨౦	అమృ, పృణక్షి	ఆమృ, పృణక్షి
౩౪౧	౪	చిత్తస్థ	చిత్తస్థ
౩౪౨	౨౦	పృతన్య	పృతన్య
౩౪౩	౧౫	యో మను	యోనిమను
౩౪౪	౩-౧౩-౧౯	తస్య, అజస్ర, జజానా	తస్య: అజస్ర,జజ్ఞానా
౩౫౪	౧౮	శామ్యా।న్వ	శామ్యన్ప్రి
౩౫౫	౧౧	సార	సార
౩౫౭	౧౧	చన్ద్రి	ఛన్ద
౩౬౦	౨-౬	నేస, చన్ద	నేన, ఛన్ద
౩౭౨	౧౬-౧౮	హ్వామ్, వతీ	హ్వామ్, వతీ
౩౭౪	౨	నమః	నమః।
౩౭౫	౧౧	ద్వావిగ్ం	ద్వావిగ్ం

పుట	పఙ్క్తి	అశుద్ధమ్	శుద్ధమ్
౩౮౦	౧౯	రఘూ	రఘూ
౩౮౧	౧౮	సైబ్యో	సైభ్యో
౩౮౩	౧౫	అస్త్వచిః	అస్త్వచిః
౩౮౪	౪	పృశ్చిష్ణా	పృశ్చిష్ణా
౩౯౨	౧౨	బాధ	బాధ
౩౯౮	౪	అత్మా	ఆత్మా
౩౯౯	౬-౧౩	ఉమతం, ప్రభుచమే	ఉమృతం, ప్రభుచమే

శ్రీః

శ్రీమతాంశ్రీముఖందివ్యమస్మాభిశ్శిరసాధృతం ।
పరితుష్టాస్మ సర్వేపి తత్రత్య కుశలశ్రుతేః ॥

శ్లోకం॥ శ్రీమద్భిరత్యాదరపూర్వకంమే సంప్రేషితంపుస్తకరత్నజాతం । యద్బ్రాహ్మణారణ్యకసంహితానాం తత్పావనంమేశిరసాగృహీతం ॥ సర్వంసమీచీన మిహానవద్యం హృద్యం సతాంవేదవిదేకవేద్యం॥ వేదాన్తవాదావళిముద్రణేహం కృతశ్రమోస్మీతి నివేదయామి ॥ ముద్రాక్షరప్రకాశా దుత్తమ పత్రాంచితత్వాచ్చ ॥ అద్యతనముద్రణమహో బహురమణీయం మనీషివరణీయం ॥ ఉపకృతిరేషా మహతీ వైదికజనమండలీనాం హి ॥ అతఏవ చోపకర్తుశ్చిత్రమిహాత్యం సదాసేవ్యం॥ ఇతి విజ్ఞాపయతీదం ప్రతివాదిభయంకరో నృసిహ్మార్యః ॥ యదుగిరినివాసరసికో భక్తపురావాసి పూర్వార్యః॥ శోభకృదబ్దే మాసి ప్రోష్ఠపదే కృష్ణరోహిణ్యాం॥ కల్యాణపురవర శ్రీమల్లేశ్వర కృష్ణసాన్నిధ్యాత్ ॥

M. T. NARASIMHA IYENGAR, AVERGAL, B.A.,
Asst. Profr. Central College, Bangalore.